

HASBİHAL - 2

S. Ahmet Arvasi

BÜTÜN ESERLERİ - 8

BİLGEOĞUZ

HASBİHAL - 2

Yazan: S. Ahmet Arvasi

Yayın Yönetmeni: Oğuzhan Cengiz

Editör: Selim Çoraklı

Kapak Tasarımı

Sabahattin Kanaş

Dizgi/Mizanpaj

Sada Ajans

Baskı / Cilt

Tunçel Ofset

0212 565 37 00

Kitabın Uluslar arası seri Numarası

(ISBN): 978-605-5965-29-7

Kültür Bakanlığı Sertifika No: 0507-34-008624

www.bilgeoguz.com.tr

B İ L G E O Ğ U Z®

İrtibat: Alemdar Mah. Molla Fenari Sk. No: 41/A

Cağaloğlu / İSTANBUL

Tel: 0212 527 33 66 **Faks:** 0212 527 33 64

E-MAIL: bilgi@bilgeoguz.com.tr

HASBİHAL - 2

S. Ahmet Arvasi

BÜTÜN ESERLERİ - 8

2008

BİLGEOĞUZ

“ Bütün mesele, Allah'ın
koyduğu hudutlar içinde hareket
etmekte, yüksek bir İrade
göstererek "nefsine hâkim" olmaktadır.
Nitekim, bu husus, yüce ve mukaddes
kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de Talak suresi 1.
ayette şöylece açıklanır:
"Her kim, Yüce Allah'ın
gösterdiği ölçü ve hudutları aşarsa,
kendine zulmetmiş olur.

”

TAKDİM

Çağımızın önemli ilim, ahlak ve fazilet insanlarından biri Seyit Ahmet Arvasî'dir. Çünkü Arvasî hoca, insanlığın ideolojik bataklıklar içerisinde çırpındığı bir dönemde, kendini yetiştirerek insanları, özellikle de Ülkücü gençleri aydınlatma yolunda durmadan çalışmış, fikir üretmiş, hep onların saadetleri için çırpınıp durmuştur. Arvasî hoca, fikir ve düşünce hayatının çeşitli uçurumlarında kol gezen ve okumayı seven gençlere el uzatarak, adeta onların koruyucu meleği olmuş, onların yerine fırtınaları göğüslemiş ve muhtemel sarsıntılara karşı daima tetikte beklemiştir.

Her hamle ve hareket adamı gibi Arvasî hocanın perspektifinde, her şeyden evvel, Allah(cc)'ın hoşnutluğu olmuş, bunu gerçekleştirmek içinde Resullullah (sav)'ı örnek alan bir hayat yaşamaya çalışmıştır. Bu anlamda Arvasî hoca, hem tebliğ hem de temsil keyfiyetini kendisine yakıştır şekilde sergilemiştir. "Ben, İslâm iman ve ahlakına göre yaşamayı en büyük saadet bilen, büyük Türk milletini iki cihanda aziz ve mesut görmek isteyen ve böylece İslamiyeti gaye edinen Türk milliyetçiliği şuuruna sahibim."

Yaşantı itibarıyla Peygamberimize(sav) bağlı bir hayat süren Arvasî hocanın en önemli yönlerinden biri de, yaşadığını yazan, yazdığını yaşayan, inandığını söyleyen, söylediğine inanan ve savunduğu fikirleri her zaman ve zeminde savunmasını bilen biri olmasıdır. Bu manada ona tarihimizin içinden günümüze miras kalmış bir örnek Alp-Eren, bir peygamber aşığı ve mirasçısı saymak asla mübalağa olmaz.

Arvasî hocanın kaleme aldığı eserlerini incelediğimizde bütün gayretinin imanlı bir gençlik yetişmesi olduğunu görürüz. Bunun için çırpınmış, bunun için kafa yormuş ve aramızdan ayrılana kadar da bu istikametini asla bozmamıştır. Bu hususta başkaları ikballer peşinde koşarken Arvasî hoca gözünü "Büyük ideale" dikmiş, bunun gerçekleşmesi için çaba sarf etmiştir. Arvasî hocayı yakından tanıyanlar bu çabanın asla normal bir çaba olmadığını da müşahade etmişlerdir.

Arvasî Hoca'nın milliyetçilik anlayışı asla kana, ırka, soya dayanmaz. Arvasî Hoca "Kültürel milliyetçilik" adını verdiği bir milliyetçilik anlayışını savunmuş ve bunu bir eserinde şöyle ifade etmiştir: "Milliyetçilik bir milletin kendini ekonomik, kültürel, sosyal ve politik yönden güçlendirmesi, başka millet ve gruplara sömürtmeme çabasıdır. Bu bakımdan milliyetçilik meşru bir hak ve şuurdur.", "Milliyetçilerin ıstıraba ve çileye duçar olduğu dönemler, devlet ve millet düşmanlarına felaket, dostlarına ise saadet getirmeye vesile olmuştur."

Türk insanının her zamandan daha çok bugün Arvasî hoca'nın eserlerine ihtiyacı vardır. Kendini muhafaza etmek ve gayeden saptırmak istemiyorsa, çölde kalan insanın suya duyduğu hasret kadar bu eserlere de ihtiyacı olduğunu bilmelidir. Çünkü bu eserler okuyanları gerçek ve tek çıkar yol olan Allah'a(cc) ve Resulü'ne çağırma-
tadır.

İstifade edebilenlere ne mutlu...

Bilgeoğuz Yayınları
Oğuzhan Cengiz

İÇİNDEKİLER

Önsöz Yerine.....	13
Yanlış Komediler.....	15
İnsanların "Eşitliği" Meselesi.....	16
"Cinslerin Eşitliği" Meselesi.....	18
Talim ve Terbiyede "Farkların" Önemi.....	19
İslâm'a Göre "Aydın".....	21
"İçtimai Tabakalaşma" ve Medeniyetler.....	22
Dehânın Doğuşunda Tâlim ve Terbiye.....	24
Dehânın Doğuşu.....	25
Cemiyetlerin Dehaya İhtiyacı Var.....	27
Kalkınmada "Uzman Kadroların" Yeri.....	28
"Uzmanların Sınıfı" ve Yüksek Öğretim.....	30
Deha ve Taktik.....	31
Haydi Biz De Yarışalım.....	33
Kitap Sevgisi Meselesi.....	34
Ecdat Kitaplığına Saygı.....	36
Çağdaş Savaşlar ve Kitaplar.....	37
Ramazan Geliyor.....	39
Üç Aylar ve Ramazan.....	40
"Rü'yet-İ Hilâl".....	42
Ramazan Orucu ve Ramazana Saygı.....	43
Bu Gece Sahura Kalkıyoruz.....	45
Açlık, Susuzluk ve Oruç.....	46
Açlık Motivi ve Terbiye.....	48
İslâm'da Orucun Mânâsı.....	49
Yeme ve İçme İhtiyacının Soysuzlaştırılması.....	51
Nimetlerin Kadrini Bilmek.....	52
Ramazan Ayı ve Uyku.....	54

Uyku Dinlenme ve Ramazan Ayı.....	55
Tenasül Hayatı ve Oruç.....	57
İnsanın Bunalımı ve Ramazan Ayı.....	58
Fizyolojik Motivlerimiz ve Temizlik.....	60
Su ve İslâmiyet.....	61
Psikolojik Motivlerimiz.....	63
Hazlar ve İslâm.....	64
Heva ve Elem Duygularının Terbiye Edilmesi.....	66
Sabretmek.....	67
Öfke Duygusu ve İslâmiyet.....	69
Korku Duygusu ve İslâmiyet.....	70
Menfi ve Karışık Heyecanlar.....	72
Sosyolojik Motivlerimiz.....	73
İçtimaîleşme İhtiyacı ve İslâm.....	75
"İçtimaî Statü" ve İslâmiyet.....	76
Kadir Gecesi.....	78
Manevî Yücelişler.....	79
Refahın Paylaşıldığı Ay: Ramazan.....	81
Ramazan'a Veda.....	82
Bayram ve Hayatın Yeni Ritmi.....	84
Kendini İfade İhtiyacı.....	85
Kendini İfadede Menfi Yönelişler.....	87
"Dua" ve "Kendini İfade".....	88
Zulme İhtar.....	90
"Samimî Riyakârlar!".....	91
Anayasalar ve Kadrolar.....	93
İnsanlar Güdülmeyi Sevmezler.....	94
Anayasa Buhranı mı, İnanç Buhranı mı?.....	96
Kurtuluş Reçeteleri.....	97
Demokrasi Konusunda Yanlış Modeller.....	99
"Millî Demokrasi" Kavramı.....	100
Bu Neşriyata Para Vermeyiniz.....	102
"Yöneticisiz Yönetim" Olur Mu?.....	103

Sınıf ve Zümre Tahakkümü ve Siyasî Rejimler	105
Yeni Arayışlar ve Gündemdeki İslâm.....	106
Yeryüzünde Anayasa Buhranının Boyutları.....	108
Elbette Parlamento!.....	109
Ama Hangi Parlamento?.....	111
Demokrasi ve Partiler Meselesi.....	112
Millî Siyaset.....	114
İslâm ve Cumhuriyet.....	115
Müslümanların Sorumlulukları.....	117
Uyanmak Zamanı.....	118
Münafıkların Faaliyetleri.....	120
İslâmiyet'i Doğru Öğrenmenin Yolu.....	122
Kur'an-ı Kerim ve Yorumu.....	123
İslâm'da "Fırka" ve "Mezheb" Meselesi.....	125
İslâm'da Mezhebler.....	126
Dinde Fırkalara Bölünmek Yasak.....	128
İçtihat Kapısı Açık Mı, Kapalı Mı?.....	129
Mücedditler ve Reformistler.....	131
İslâm, Bizatihi Yeniliktir.....	132
Dinî Mücedditler ve Ötesi.....	134
"Dinin Gelenekleşmesi" ve "Gelenegün Dirileşmesi".....	135
Dinin Gelenekleşmesi ve İslâm.....	137
İslâm Dünyası'ndaki Bölünmeler ve Mukaddes Kitabımız.....	138
Tarih Faktörü ve İslâm.....	140
Zaman Tersine Çevrilemez.....	141
İnsan Değişir Mi?.....	143
Mesele, Sistemi Değil, İnsanı Değiştirmekte.....	144
"Lâiklik Tehlikede" Mi?.....	146
Gündemdeki İslâm ve Boş Yaygaralar.....	147
"Laisizm".....	149
İçtimaî ve Siyasî Araştırmalar.....	151
İnsanı Tanımak ve Çağdaş İdarecilik.....	152
İhtiyaçlar ve Kaptisler.....	154

Dünya Nimetleri ve İslâm.....	155
Lüks ve İsrâf Üzerine.....	157
İnsanı Değiştirmek Mümkündür.....	158
İnsanı Değiştirmek ve İslâm.....	160
İnsan, Kendini Bilebilse.....	162
İnsan ve İktisadî Hayat.....	163
İktisadî Hayat ve İslâm.....	165
İktisadî Mücadele ve İstismar.....	166
Arife Günü.....	168
Kurban Bayramı.....	169
İlim ve Ahlâkın Psikolojik Zemini.....	171
Değerler ve Sınırlar.....	172
İnsanlar ve Modeller.....	174
İslâm'da Model Şahsiyetler.....	175
En Güzel Örnek.....	177
Güzel Ahlâk.....	179
Dogmatizm Üzerine.....	180
Felsefî Ekoller ve Dogmatizm.....	182
Dogmatizm ve Siyasî Sistemler.....	183
İlmî Düşüncenin Doğmaları.....	185
İslâm ve Tefekkür Hayatı.....	186
"Özgür Düşünce" Madrabazları.....	188
İnanmış İnsan ve Hür Düşünce.....	189
Bizim De Hürriyete İhtiyacımız Var.....	191
"Diriliş Mi?" "Çözülüş Mü?".....	192
Aydınların İslâm'a Dönüşü.....	194
Bir Aydınlık Hareketi Olarak İslâmiyet.....	196
Müslüman Aydınların Sorumlulukları.....	197
İslâm Aydınları, Yeni Bir İdealizme Muhtaçtırlar?.....	199
Dünya Nereye Gidiyor?.....	200
İnsanın Kabiliyeti ve İslâm Terbiyesi.....	202
Emperyalizm'in Oyunları.....	203
Emperyalizm'in Yaptıkları ve Biz.....	205

Psikolojik Savaşlar Ve Eziklik Duygusu.....	207
Okuyuculara Mektup.....	208
Müslüman Kardeşlerime.....	210
İslâm Dünyası'nda Farklılaşmanın Sebepleri.....	212
İslâm Dünyası'nda İnanç Çatışmaları ve Tarihi Âmiller.....	213
İslâm Dünyası'nda İnanç Çatışmaları ve Kültür Faktörü.....	215
İslâm Dünyası'nda İnanç Çatışmaları ve İçtimai Âmiller.....	216
İslâm Dünyasında İnanç Çatışmaları ve Coğrafi Âmiller.....	218
İslâm Dünyası'nda İnanç Çatışmaları ve İktisadi Âmiller.....	219
İslâm Dünyası'nda İnanç Çatışmaları ve Psikolojik Âmiller.....	221
İslâm Dünyası'nda İnanç Çatışmaları ve İç Siyaset Âmilleri.....	222
İslâm Dünyası'nda İnanç Çatışmaları ve Emperyalist Oyunlar.....	224
İslâm Dünyası'nda Yeniden Bütünleşmenin Çareleri.....	226
Müslümanlar İrtibatsız Yaşamaktadırlar.....	227
İslâm Dünyası'nın En Büyük İhtiyacı.....	229
Bugün Değilse Ne Zaman?.....	230
İmamınızı İyi Seçiniz!.....	232
İslâm Dayanışması ve Yeni Marshall Plânı.....	233
İslâm'sız Bir Dünya.....	235
İrticanın Psikolojik Zeminini.....	236
Karamsar Aydınlar ve İrtica.....	238
"İçtimai Değişme" Karşısında Tavırlar.....	239
İçtimai Değişme ve Kurtarıcı Kadrolar.....	241
Nüfus Âmili ve İçtimai Değişme.....	242
Demografik Savaş.....	244
Demografik Faktör Ve Kalkınma.....	245
Nüfusun Kalitesi Ve İslâm.....	247
İnsan Unsurlarını Değerlendirme.....	248
Her Türlü Kalkınmanın Temeli: İnsan.....	250
Sömürge Eğitimi.....	251
Sömürgeciler Ve Eğitim.....	253
Sömürge Eğitiminin Acı Meyveleri.....	255
Sömürge Eğitimi ve Emperyalizm.....	256

Kavram Kargaşası ve "Çağdaş Hukuk".....	258
"Çağdaşlık" ve "Çağdışılık".....	259
Milliyet Gerçeği ve İslâmiyet.....	261
Yeni Savaşlar.....	262
Yabancılaşma ve Emperyalizm.....	264
İdeoloji Kavramı ve Müslüman Aydınlar.....	265
Felsefi ve İdeolojik Baskılar.....	267
Dine Karşı Menfi Tavrın Doğurduğu Bulhan.....	268
İnanma İhtiyacı.....	270
Cemiyetten Allah'a.....	271
Putperestliğin Kökünü Kazıyan Din İslâmiyet.....	273
Tolerans ve İslâm'ın Düşmanları.....	275
Din Psikolojisi Konusunda Batı Çıkmazı.....	276
Kavramların Değişmesi ve İnsan.....	278
Mevlid Gecesi.....	280
İnsanın İdraki ve Allah.....	282
Kesret ve Tevhid Üzerine.....	283
Din Psikolojisi ve Tasavvuf.....	285
Düşünmek ve İnanmak.....	286
İnanma Kaabiliyeti.....	288
Avrupa Hristiyanlıktan Kopuyor mu?.....	289
Diğer Dinler Çökerken İslâmiyet'in Durumu.....	291
Dinin Yerine Başka Bir Müessese İkame Edilemez.....	292
"Dîn Afyondur" Diyenlerin Çelişkileri.....	294
İnsanın Dünyası.....	295
İnsanın Bunalımı ve Dîn.....	297
İnsanın Yalnızlığı.....	298
İnsanın Bilgi Açlığı ve İslâm.....	300
İnsan Muhteris Bir Canlıdır.....	302
Determinizm ve Finalizm Üzerine.....	303
Zaman ve Yaratma Üzerine.....	305
Tabiat da, İnsan da Başboş Değildir.....	306
Teknolojik Zaferler ve Ötesi.....	308

ÖNSÖZ YERİNE...

(Ahmet Arvası'nın kendi ağzından biyografisi)

Ben 15 Şubat 1932 Pazartesi, Ağrı İlinin Doğubeyazıt kasabasında doğdum. Ailece Van'ın Müküs (Bahçesaray) kasabasına bağlı Arvas (Doğanyayla) köyündeniz. Muhitimizde bu köyün adına izafeten Arvasiler olarak tanırız. Soyadı Kanunu çıktıktan sonra, köyümüzün adı soyadımız oldu. Babam Van Gümrük Müdürlüğü'nden emekli Abdülhakim efendi, annem ev kadını Cevahir hanımdır. Biri benden büyük 5 kardeşim var. Evliyim. Halen 5'i hayatta 6 çocuk babasıyım. İlkokula Van'da başladım. Doğubeyazıt'ta bitirdim. Ortaokula Karaköse'de başladım. Erzurum'da bitirdim. Daha sonra Erzurum Erkek Öğretmen Okulu'na (sonra Nene Hatun Kız Öğretmen Okulu oldu) kayıt yaptırđım. 1952 yılında ilkokul öğretmeni olarak çalışıp askerliğimi yedek subay olarak tamamladım. Sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü'ne kaydoldum.

1979 yılında emekliye ayrıldım.

Ben İslâm, îman ve ahlâkına göre yaşamayı en büyük saadet bilen, Türk milletini iki cihanda aziz ve mesut görmek isteyen ve böylece İslâm'ı gaye edinen Türk milliyetçiliğı şuuruna sahibim. Benim milliyetçilik anlayışında asla ırkçılığa, bölgecilığe ve dar kavmiyet şuuruna yer yoktur. İster azınlıklardan gelsin, isterse çoğunluktan gelsin her türlü ırkçılığa karşıyım.

Bunun yanında Şanlı Peygamberimizin "Kişi kavmini sevmekle suçlandırılmaz. Kavminin efendisi, kavmine hizmet edendir. Vatan sevgisi imandandır" tarzında ortaya koydukları yüce prensiplere de bağlıyım.

Öte yandan İslâm'ın yakından uzağa doğru bir fetih ile bütün beşeriyeti tevhid bayrağı altında bütünleştirmeye çalışan ilâhî sistem olduğunu da unutmuyorum. Yine Şanlı Peygamberimizin "İlim müminin kaybolmuş malıdır. Nerede bulursa almalıdır" tarzında formülleştirdiğı mukaddes ölçüye bağlı olarak, hızla muasırlaşmak gereğıne inanmaktayım. Bu Türk-İslâm kültür ve medeniyetinin yeniden doğuşu (rönesansı) olacaktır.

İslâm'dan zerre taviz vermeden yepyeni kadrolar ve müesseseler ile zamanımızın bütün meseleleri, vahyin, Peygamber tebliğlerinin ve sünnet yoluna bağlı büyük müçtehidlerin açıklamalarının ışığında, yeniden bir tahlile ve tertibe tâbi tutulabilir.

İnanıyorum ki, hem Türk hem Müslüman olmak hem de muasır dünyaya öncülük etmek mümkündür. Ecdadımız bütün tarihleri boyunca bunu denediler ve başarılı oldular. O halde bizler niye bu tarihî misyonumuzu yerine getirmeyelim?

Asla unutmamak gerekir ki, yabancı ideolojiler, yabancı ve istilâcı devletlerin fikir paravanalarıdır. Milletleri içten vuran sinsi tuzaklardır. Bunu bildiğim, buna inandığım içindir ki, Türk milletini parçalama oyunlarına ve tertiplerine karşı durmayı, büyük bir namus ve vicdan borcu bilmekteyim. Hele bir Doğu Anadolu çocuğu olarak, doğduğum ve büyüdüğüm bölge etrafında döndürülmek istenen hain niyetlere, kahpe tertiplere karşı elbette kayıtsız kalamazdım. Beni yakından tanıyanlar, bütün hayatımı ve çalışmalarımı Türk-İslâm Ülküsü'ne vakfettiğimi elbette bilirler. Beni bu mukaddes yoldan döndürmek için ne oyunlara, ne tertiplere ve ne kahpe-liklere maruz bırakıldığımı bir Allah bilir bir ben. Şüphesiz bu oyunlar bitmemiştir ve kolayca biteceğe de benzemez. Kesin olarak iman etmişimdir ki, Müslüman Türk milleti ve onun devleti güçlü ise, İslâm dünyası da güçlüdür. Aksi bir durum varsa, bütün Türk dünyası ile birlikte İslâm dünyası da sömürülmektedir.

Galiba bu durumu en iyi idrak edenler de düşmanlarımız. Onun için bütün İslâm dünyasını esir almak isteyen şer kuvvetlerin ilk hedefi, Türk devleti ve Türk milleti olmuştur. Tarihten ibret almasını bilenler, bunu ayan - beyan göreceklerdir. Durum günümüzde de aynıdır. Onun için diyorum ki; Türk devletini yıkmak ve Türk milletini parçalamak isteyen bölücüler, yalnız Türklüğe değil, İslâm'a da ihanet etmektedirler.

S. Ahmet Arvasi

YANLIŞ MODELLER

Bugün, bizim ülkemizde bile, "aydın geçinen" pek çok kişinin her konudaki "modeli", Amerika ve Batı Avrupa cemiyetleridir. Birçokları, aile düzenlerini, kadın-erkek ilişkilerini bu "modele göre" kurmak ve çocuklarını onlarınkiler gibi yetiştirmek isterler. Durum, kendini "liberal" veya "sosyalist" olarak takdim eden çevreler içinde aynıdır.

Sosyolog P. Sorokin'in deyiimi ile "Amerikan seksüel ihtilâli", bütün dünyayı istilâ etmek üzeredir. Nitekim, daha şimdiden, çeşitli ülkelerde, birçok fikir ve devlet adamı, kendi gençlerinin, bu özen-ti içinde, soysuzlaşmakta olduğunu itiraf etmek zorunda kalmıştır.

Şu anda, bütün dünyada "seks özgürlüğü", "serbest hayat" ve "kadının bağımsızlığı" adına yoğun bir propaganda yapılmaktadır. Bunun için, filmler çekilmekte, romanlar yazılmakta, makaleler kaleme alınmaktadır.

Maalesef "İslâm Dünyası" da, şimdi, bu propaganda ağı içine alınmıştır. Nitekim bizim radyo ve televizyonlarımızda da bu tip filmler oynatılmakta, basınıımızda da şu veya bu ölçüde, böyle yayınlar yapılabilir. Asırlarca, Türk-İslâm kültür ve medeniyetinin değerleri ile yoğrulmuş, İslâm iman ve ahlâkı ile ayakta duran ve bizi ayakta tutan "mukaddes yuvalarımıza", Dallas, Filamingo Yolu, Aşk Gemisi, Holivud Kadınları, Kâğıt Bebekler ve daha nice benzeri filmler ile "yüz kızartıcı mesajlar" sunulmuştur ve sunulmaktadır. Bütün bunlarla nereye varılmak ve ne yapılmak istenmektedir bilinmez. Bize göre, bu, bir "gelişme"den ziyade bir "tertibe" benziyor. Size de öyle gelmiyor mu?

Mukaddes "nikâh bağı" yerine "serbest yaşamayı", mukaddes "aile yuvası" yerine "otel ve pansiyonlarda buluşmayı", "sadık eşler" yerine açık veya gizli "dostlar" edinmeyi, "sorumluluk" yerine "behimî zevk ve eğlenceleri", beden ve ruh sağlığı yerinde olan "çocuklar" yerine, kazara doğmuş "piçleri", tabii ve faydalı "meşrubat" yerine "zehirli içkileri", yüce sevgiler ve âlâkalar yerine "fuhuş", kısacası, "ulvînin yerine süfli olanı" oturtmaya çalışan bu kahpe, bu yabancı menşeli ve art niyetli "seks ihtilâlinin" gerçek maksadı nedir? Bazı fikir adamlarının da belirttikleri üzere, bu "bir yıkıntı, çöküntü ve yıkılma belirtisi" değil mi?...

Nitekim, Şanlı Peygamberimiz, "Fuhşun ve cinsî sapıklıkların artmasını", bu âdice işlerin "açıkça yapılır duruma" gelmesini, "helâl ile haramın karışmasını", "fitne ve şer erbabının, Hak ehline galebe çalmasını" KIYAMET ALÂMETİ olarak belirtmişlerdir.

Evet, beşeriyet tehlikededir. Çünkü aile tehlikededir. Çünkü mukaddes analık vazifesi tehlikededir. Çünkü genç nesillerin beden ve ruh sağlığı tehlikededir. Bu gidişi, durdurmak gerekir. Bunun için, "cinslerin birbirlerine insan gözü ile bakmasını" tavsiye etmek, okullara "cinsel eğitim dersleri" koymak, saçma bir özentî olarak "kız ve erkek çocuklarını yan yana oturtmak" yetmez. Amerika ve Batı Avrupa ülkeleri, bunun çok daha âlâsını yapmakta ve fakat oralarda bütün şiddeti ile devam etmektedir.

Öyle anlaşılıyor ki, "düşmana silâhı ile mukabele etmek" gerekiyor. Bizler de kendi değerlerimiz içinde kalarak, gerçekten estetik değeri yüksek ve etkileyici filmler çevirebilir, romanlar, hikâyeler, tiyatrolar yazabiliriz. Unutmamak gerekir ki, şu anda, bu işi yapabilecek yüzlerce yazar ve sanatkârımız vardır. Üstelik bunlar "hizmete tâlip oldukları" kadar, "himaye edilmeyi" de beklemektedirler.

Çağdaş savaşlar, artık, yeni kadrolar ve vasıtalar istemektedir.

İNSANLARIN "EŞİTLİĞİ" MESELESİ

Bugün, dünyamızda en çok istismar edilen konulardan biri de "eşitlik" meselesidir. Bu konuda, ilim adamlarının yaptıkları araştırmalardan haberli veya habersiz birçok "demagog", akla hayale gelmez cambazlıklar yapmakta, kitleleri yanlış biçimlerde "şartlandırmaya" çalışmaktadırlar. Oysa bu mesele de ilmî ve objektif bir kritiğe muhtaçtır.

Hemen belirtelim ki, "insan olmak haysiyeti" itibarı ile bütün insanlar, eşittirler. Soy, kültürü, cinsiyeti, yaşı, sağlığı, makam ve mevkii ne olursa olsun, "insan insandır". İnsan, "insan muamelesi" görmelidir.

Bu kesin ve açık gerçeğe rağmen, insanlar arasında, ihmal ve inkâr edilmesi mümkün olmayan "farklar" da vardır. İlim adamları, objektif araştırmalar ile ispat etmişlerdir ki, hem "fertler", hem "cinsler" arasında, hemen hemen her konuda, nazara alınması gereken "önemli farklar" mevcuttur. Yani, konu, hem "fertler", hem

"cinsler" açısından ayrı ayrı incelenebilir ve incelenmiştir. "Ferdî farklar" tâbiri, bir insan grubunu teşkil eden fertlerin, aynı yaş ve cinsiyette olsalar bile, bedenî, zihnî, hissî ve iradî bakımından birbirlerinden "ayrı özellikler" gösterdiklerini ifade etmek için kullanılır. Bu husus, "eğitim psikologlarınca" çok önemli bulunmuş, tâlim ve terbiye programlarının tespitinde, metot ve vasıtaların seçiminde esaslî bir rol oynadığı tespit olunmuştur. Gerçektende "ferdî farkları" nazara almayan bir maarifin başari şansı çok azdır.

Eğitim psikologlarına göre "ferdî farklar", fertlerden meydana gelen insan gruplarının ortaya koydukları "ortalamaya nazaran", tek tek her ferdin gösterdiği "saçma"ları ifade eder. Grubun ortalamasını "normal" kabul edersek, bazı insanların "normalin üstünde", bazı insanların "normalin altında" kaldıklarını, büyük bir ekseriyetin de "normalin civarında" dolaştıklarını görürüz. Evet, aynı yaş ve cinsiyette olsalar bile, insanlar arasında önemli "ferdî farklar" vardır: insanlar, bedence, zihince, his hayatı itibarı ile ve ortaya konulan irade yönünden "eşit" değildirler. Kimileri çok güçlü, kimileri güçlü, kimileri orta, kimileri zayıf, kimileri çok zayıf olurlar. İstatistikçiler, bu dağılımı, "çan eğrisi" adını verdikleri bir grafik ile ifade ederler. Bu konuda, çok ince hesaplar yapılmış, çok mükemmel grafikler çizilmiş olmasına rağmen, biz, bir fikir vermek üzere, kabaca belirtelim ki, umumiyetle insanların yüzde biri "çok üstün", yüzde biri "çok geri", yüzde on-dokuzu "normalin üstünde", yüzde on dokuzu "normalin altında", yüzde altmış da "normal civarında" bulunmaktadır. Evet, matematik olarak ispat edilmiştir ki, "insanlar eşit değillerdir". Aralarında önemli "ferdî farklar" vardır. Bu farkların teşekkülünde "soyaçekim" ve "çevre" faktörleri önemli rol oynarlar. İki de asla ihmal edilmemekle birlikte, günümüz ilim adamları "soyaçekimin rolünün" biraz ağır bastığını ifade etmektedirler. Şimdi, bu konuları, inceleyen yepyeni bir psikoloji dalı doğmuş bulunmaktadır. Buna "ferdî farklar psikolojisi" (indivüdüel psikoloji) diyorlar.

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de, insanlar arasındaki farklara işaret eden pek çok âyet-i kerîme vardır. Biz, bunlardan sadece birinin mealini vereceğiz. Şöyle buyurulmaktadır: "O, sizi, yeryüzünün halifeleri yaptıktan sonra, yine sizi, size verdiği şeylerle imtihan etmek üzere, kiminizi, kiminize derece derece üstün kılandır". (el-Enâm/165).

"CİNSLERİN EŞİTLİĞİ" MESELESİ

Hemen belirtelim ki, demagoglarca, en çok istismar edilen konulardan biri de budur. Çağdaş ilmi gelişmelerden ve objektif verilerden habersiz, pek çok "yarı aydının" en çok yanıldığı sahalardan biri de bu konudur.

Elbette, "kadınlar", insan olmak haysiyeti itibarı ile "erkekler" ile eşittirler. Onlar, insanlığın, diğer bir yarısını teşkil ederler. İnsan, kadın ve erkek olarak bir arada bulunmakla mevcut olabilir. Cinslerden birinin yokluğu halinde "insan" da yok olur.

Öte yandan "kadınlar", bizim analarımız, eşlerimiz, kız kardeşlerimiz, kızlarımız, yeğenlerimiz ve yakınlarımız olarak pek muhterem ve pek sevgilidirler. Onlarla karşılıklı "hak ve vazifelerimiz" var... Bu husus, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de defalarca ortaya konur. İşte bunlardan birinin meali: "Erkeklerin, meşru surette, kadınlar üzerindeki (hakları) gibi, kadınların da onların üzerinde (hakları) vardır". (el-Bakara/228). "Cennet anaların ayakları altındadır" diyen Şanlı Peygamberimiz, Veda Hutbesi'nde de şöyle buyururlar: "Kadınlarınıza eziyet etmeyiniz. Onlar, Yüce Allah'ın sizlere emanetleridir. Onlara karşı yumuşak olunuz, onlara iyilik ediniz". Daha nice ayet ve hadisler...

Bu tespitten sonra belirtelim ki, nasıl ki, kadın olsun, erkek olsun, bütün insanlar arasında önemli "ferdî farklar" var ise, "cinsler" arasında da böylece ortaya konmuş "farklar" mevcuttur. Fertler arasındaki, bedenî, zihnî, hissi ve iradî farklar gibi, cinsler arasında da ihmal ve inkâr edilmesi mümkün olmayan farklar, ilim adamlarınca ortaya konmuştur. Kadınların tâlim ve terbiyesinde ve yetiştirilmesinde bu "farklar" mutlaka nazara alınmalıdır. Aksi halde başarılı olunamaz. "Romantik bir feminizme" kapılarak bu farklar ihmal ve inkâr edilemez.

Şimdi, bu farkların kısa bir dökümünü yapalım: Kız çocukları, erkek çocuklarına nazaran, doğum öncesinde, daha hızlı bir gelişim gösterirler ve umumiyetle, on gün önce doğarlar.

Kız çocukları, ortalama olarak, erkek çocuklardan boy ve ağırlık itibarı ile biraz daha ufak olurlar.

Kız çocukları, erkek çocuklara nazaran, ortalama olarak, daha erken diş çıkarır, yürür ve konuşurlar.

Kız çocuklarının beyin büyüklüğü ortalaması, erkeklere nazaran, bütün bir hayat boyunca daima daha küçüktür. Kız çocukları, erkeklerle nazaran, iki yıl daha önce bulûğa ererler. Böylece, bu dönemde, kız çocukları, erkek çocuklarına nazaran boy ve ağırlıkça üstünlük sağlarlar. Hisler ve alâkalar bakımından erkeklerden çok daha farklı davranışlar gösterirler, ilmî müşahedeler göstermiştir ki, kızlar, büyüme ve gelişmede, erkeklere nazaran daha önde ve hızlı gitmektedirler.

Kız çocukları, ergenlik krizlerinden çıkarken, erkek çocukları, bu dönemi yaşamaya başlarlar. Dolayısı ile, aynı faaliyetleri, aynı biçimde ve başarıda yürütemezler. Fizyolojik farkların ötesinde, psikolojik yönden, çok daha büyük farklar gösterirler. Bu yaştaki kızlar, erkeklere nazaran daha mukavim olurlar. Ancak, yetişkinlik dönemine girildikten sonra, erkekler, kadınlara nazaran fizikî güçler bakımından daha ağır basarlar.

Zihnî güçler bakımından kadın-erkek ortalaması eşit ise de "uçlara dağılım" erkeklerde daha fazladır. Kızlarda "zekâ", erkeklere nazaran, "ortalamada" daha fazla toplanma eğilimi göstermektedir... ve daha nice farklar... Evet, bunlar, çağdaş ilmin tespitleridir.

TÂLİM VE TERBİYEDE "FARKLARIN" ÖNEMİ

Tâlim ve terbiye faaliyetlerinin tanziminde, içtimaî ve iktisadî hayatın planlanmasında "insanlar arasındaki ferdî farkların" önemi çok büyüktür. Bu farkları, hem fertlerin, hem cinslerin, hem de cemiyetin lehine kullanmak mümkündür. İnsanlar arasında "farkların bulunması", geniş plânda düşünülürse, insanlığın yararına bir durumdur. Böylece, farklı bedenî ve zihnî güçler, içtimaî ve iktisadî işbölümünü zenginleştirmekte, farklı yetenekler, farklı ve çok renkli bir dünyanın kurulmasına vesile olmaktadır.

İnsanlar ve cinsler arasındaki farkları, istismar etmeden, kötüye kullanmadan, gerçekçi ve verimli bir şekilde değerlendirmek, cemiyetlere güç ve denge getirir. İyi düşünülürse, bu farklar, insanlar için, bir rahmet ve iyilik kaynağıdır. Sağlıklı bir cemiyet, bu farkları, "fırsat ve imkân eşitliği" sağlayarak geliştirip en iyi şekilde verimli kılabilir.

Çağdaş bir "tâlim ve terbiye", millî ve ilimî verilerin dengesini kurmak zorundadır. Bütün mesele, çocuklarını ve gençlerini, objektif tekniklerle, çeşitli açılardan ölçüp değerlendirdikten sonra "tas-

nif etmek" ve bu "beşerî potansiyeli", en verimli bir şekilde işleyerek "millî İhtiyaçlara" göre yoğurmaktır. Bize göre, başarılı bir maarifin "temel şartı" budur. Bunun için, hiç bir masraftan çekinilmeyerek - ülkemizin hemen her bölgesinde- çocuklarımızın ve gençlerimizin "genel" ve "özel yeteneklerini" objektif olarak tespit edebilecek "ölçme ve değerlendirme merkezleri" kurulmalı, topyekûn içtimâî ve iktisadî hayatın "ana kaynağı" olan "insan unsurumuz" ilmî, millî ve çağdaş ihtiyaçlara göre verimli kılınmalıdır. Kısacası, insanlarımızı, "zekâ" ve "yeteneklerine" göre, tasnif edip "eğitmek" zorundayız.

Önce, eğitim herkesin hakkıdır. Bu sağlanmalıdır. Sonra, kesin olarak bilmek gerekir ki, "üstün yaradılışlı ve nitelikli" çocuklarımız ve gençlerimiz, bizim geleceğimizin en önemli varlıklarıdır. Üstelik bunların "özel bir eğitime" de ihtiyaçları vardır. Bunları, âdeta "bir altın yatağı", "bir petrol kuyusu" arar gibi aramanın ve bulmanın ötesinde, çok başarılı ve çok verimli bir eğitime tabi tutmak gerekir. Çünkü büyük Türk-İslâm kültür medeniyetini yeniden ihya edecek olan mütefekkirler, sanatkârlar, ilim ve devlet adamları, bunların arasından çıkacaktır. Bunlara gerekli iman, aşk, ahlâk ve formasyon verilirse, aralarından, asırlara parmak ısırtacak dâhiler çıkacaktır.

Osmanlılar döneminde, atalarımız, imparatorluk sınırları içinde bulunan sağlıklı ve çok zeki çocukları "devşirerek" eğitiyor ve dünyayı hayran bırakacak başarılarla ulaşıyordu. Bugün, dünyaya meydan okuyan ülkelerin yaptıkları da budur. Başta A.B.D. olmak üzere, kalkınmış birçok ülkenin, her şeyden önce, çocuklarını ve genç nesillerini "tasnif ederek özel birer eğitime" tabi tutmakta olduklarını artık görmek ve bilmek gerekir. Ancak, yine bilmek gerekir ki, "üstün yaradılışlı ve yetenekli çocuklar ve gençler", özel dersanelerde ve özel kurslarda, paranın zoruyla "testlere intibak ettirilmiş" ve bir imtihanlık "barutu" bulunan "ağızdan dolma tüfekler" değildir. Onları, tespit etmenin yollarını erbabı bilir. Bu yapılmadıkça da "maarif" başarısız kalır.

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm, bu farkları, nazara almanızı işaret buyurur: "Allah, insanlardan kimini, kimine üstün kılmıştır". (en -Nisa/34).

İSLÂM'A GÖRE "AYDIN"...

"Aydın" kelimesi, sözlüğümüze yeni girmiş bir kavramdır. Bizim kültür ve medeniyetimizde bunun yerine "münevver" sözü kullanılırdı. "Münevver", bizim sözlüğümüzde "nurlandırılmış, aydınlatılmış, karanlıktan aydınlığa çıkarılmış..." demektir.

Batı dillerinde, bu kavramın yerine "entellektüel" kelimesi kullanılır. "Entellektüel" zihnen gelişmiş, aldığı kültürü hazmetmiş ve fikir üreten kimse demektir.

İslâm Medeniyeti'ndeki "münevver" kavramı ile Batı Medeniyeti'ndeki "entellektüel" kavramı, tamamı ile birbirlerini karşılamazlar. Aralarında önemli farklar da vardır.

Önce, hiç şüphesiz, "münevver", üstün bir zihnî güce sahip olmalı, zaman içinde, bu zihnî gücünü, millî ve beşerî kültür denemeleri ile beslemeli, belli bir sahada iş ve ihtisas sahibi bulunmalı, sonra, iyice sindirdiği kültür değerlerinden "yeni sentezlere" gidebilmelidir. Ancak, İslâm'a göre, "münevver" olmak için, bütün bunlar yeterli değildir.

İnsanı, yanlıştan, çirkinden, kötünden, küfürden, şirkten, zulümden, haksızlıktan ve karanlıktan kurtaramayan bir kültür ve eğitim bizi "münevver" yapamaz. İnsanı, zanlardan, şüphelerden, vesveselerden kurtaramayan, onu sağlam bir imana ve huzura ulaştırmayan bir "zihin eğitimi", bizi buhrandan buhrana yuvarlar. Aşağı-yukarı, 17. asrın sonlarına kadar "Kilise'nin baskısı altında bunalan Batılı" "entellektüel", sonradan bu baskıdan kurtuldu ise de, bütün arayışlarına ve çırpınışlarına rağmen, yeni bir imana ve huzura ulaşamadı. Şimdi o, çeşitli buhranlar içinde şaşkın ve tedirgin dolaşmaktadır. E. Durkheim, "La Suicide" (İntihar) adlı kitabında, bu tip entellektüeller arasında "intihar nisbetinin" arttığını; H. Linck, "Dine Dönüş" adlı kitabında, bu gibilerinin akıl ve ruh sağlıklarının bozulduğunu; ünlü psikanalist Carl Gustave Jung "Şimdiki Adamın Ruh Araması" adlı eseri ile "dinsiz entelektüellerin" ve "şüphe içinde kıvranan kitlelerin" buhranlar içinde inlediklerini ısrarla belirtirler.

Böylece anlaşılıyor ki, İslâm'a göre "münevver", üstün bir zihnî güce sahip, zaman içinde, bu gücünü millî ve beşerî tecrübelerle besleyen, belli bir iş ve meslekte mütehassıs, iyice sindirdiği kültür değerlerinden yeni sentezlere gidebilen, Allah'tan başka ilâh tanımayan, bu yüce "tevhid" inancını, âlemşümül bir mesaj halinde,

bütün insanlığa ulaştırmaya çalışan, yanlıştan doğruya, çirkinden güzele, kötünden iyiye, küfürden imana, vahşetten medeniyete, zulümden adalete, haksızlıktan Hakk'a, kısacası, "karanlıktan nura" doğru yol arayan ve bulan ilim, fikir ve gönül adamıdır.

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim, Yüce Allah tarafından, bütün beşeriyeti, "karanlıktan aydınlığa çıkarmak" için indirilmiştir. Bu husus Yüce Kitabımız'da şöylece ifadesini bulur: "Bu, bir kitaptır ki, bütün insanlar;, Rablerinin izni ile karanlıktan aydınlığa, O, yegâne galip ve hamde lâıyk olanın yoluna çıkarman için, onu, Sana indirdik". (İbrahim/1).

İslâm'da düşünmek, araştırmak ve aklını kullanmak da emredilmiş, bu konuda yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur: "(Allah), hikmeti, kime dilerse ona verir. Kime de hikmet verilirse, muhakkak ki, ona, çok hayır verilmiştir. Salim akıl sahiplerinden başkası da iyi düşünemez". (el-Bakara/269).

"İÇTİMAÎ TABAKALAŞMA" VE "YETENEKLER"

Bütün insan cemiyetlerinde, şu veya bu ölçüde de olsa, bir "içtimaî tabakalaşma" (hierarchi sociale) müşahede edilebilir. Yani, çeşitli âmillere bağlı olarak cemiyette, üst üste duran merdiven basamakları gibi, bir "içtimaî itibar" (bir sosyal barem) teşekkül eder.

Bunu önlemek elimizde değildir. Bu iddia ile ortaya çıkan her içtimaî ve siyasî hareket, ister istemez, yeni bir "içtimaî itibar" merdiveninin doğuşuna sebep olduğunu hayretle görmüştür. Meselâ, Hint cemiyetindeki "kast sistemine" ve başta İngiltere olmak üzere, birçok Avrupa ülkesinde müşahede ettiğimiz "aristokrasiye", isyan tarzında doğan Büyük Fransız İhtilâli ile Komünist İhtilâl hareketleri, çok geçmeden, kendi cemiyetlerinde, yeni bir "içtimaî tabakalaşmaya" sebep olduklarını idrak etmişlerdir. Yapılan tek şey, "eski sınıfların" yerini "yeni sınıfların" alması olmuştur. Bunu, kendileri de itiraf etmek zorunda kalmışlardır.

Bu, neden böyledir? Elbette, birçok sebep sayılabilir. Bununla birlikte, ilim adamları, "içtimaî tabakalaşmanın" sebeplerini "iki kategoride" toplayabilmişlerdir. Bunlar, "soyaçekim" ve "çevre" amilleridir. Bunların, etki derecesi münakaşa edilebilir; lâkin, önemleri ihmal ve inkâr edilemez. İlmî araştırmalar göstermiştir ki, "çevre şartları eşitlense" bile "irsî amillerden doğan farklar yok olmuyor...

Bunun aksi de doğrudur. Yani, aynı "irşî" değerlere sahip "özdeş ikizler" üzerinde yapılan incelemeler göstermiştir ki, "çevrenin etkisi" asla küçümsenemeyecek ölçülerdedir.

Sağlıklı bir cemiyet, insanın gelişmesinde, bu iki amilin de değerini kabul edip ona göre teşkilâtlanmakla kurulabilir. Böyle bir cemiyet, her şeyden önce, çocukları ve gençleri için verimli bir eğitim ve öğretim ortamı kurar. Bu da "eğitim ve öğretimde fırsat ve imkân eşitliği"dir. Bütün mesele, "eşit fırsat ve imkânlar" içinde, herkesin kendi "yeteneklerini" ortaya koyabilmesi, "içtimaî itibar merdiveninin" adaletle kurulmasıdır. Piramidin tepesinde, ortasında ve tabanında oturacak kişi ve zümrelerin böylece oluşmasını sağlamaktır. Yani, eşit şartlarda ve imkânlarda "yeteneklerin" hakkını almasını temin etmektir. Adalet budur. Bunun yerine torpil, iltimas, kayırma ve ayırma geçerse "emanetler sahibine verilmemiş" olur ve "kıyamet" de buradan kopar... Yüce dinimiz İslâm'ın: "Emanetleri sahibine veriniz" emri, aynı zamanda, bu meseleye de ışık tutmaktadır.

Sağlıklı bir cemiyet, "içtimaî hareketlilik" (mobilité sociale) açısından dinamik olur. Yani, piramidin "tepesi" ile "tabanı" arasında, başarılı ve verimli bir geliş-gidiş vardır. "Yetenekliler" için yollar kapalı değildir. Aksine, kapılar, sonuna kadar açıktır. Ayrıca teşviklerle ve tedbirlerle desteklenmektedirler. Böyle cemiyetler, hayrete şayan bir hızla kalkınır.

Sağlıksız bir cemiyette ise durum tersinedir. "İçtimaî hareketlilik" âdeta katılaşmıştır. Piramidin tepesinde, ortasında ve tabanında bulunan tabakalar arasında "geliş ve gidişler", kast sisteminde, aristokrasilerde ve diktatöryalarda gözüktüğü gibi, âdeta sâbitleşmiştir. Eğitimde, öğretimde, iş ve meslek seçiminde "imkân ve fırsat eşitliği" yoktur. Akla hayale gelmeyecek tertiplerle, oyunlarla ve haksızlıklarla dengesiz bir "içtimaî tabakalaşma" oluşturulmuştur ve her an zelzeleye tutulmuş gibi sallanıp durmaktadır.

İnsanlar arasındaki farkları, tam bir hürriyet ve adalet zemininde, insanlığın yararına kullanabilmek gerekir.

DEHÂNIN DOĞUŞUNDA TÂLİM VE TERBİYE...

Günümüzde "tâlîm ve terbiye" faaliyetleri, artık küçük bir azınlığın meselesi olmaktan çıkmış, bütün bir cemiyeti ilgilendirir olmuştur. Artık, herkesin "eğitim ve öğretime" ihtiyacı vardır ve artık herkes "içtimâî ve iktisadî hayatta" başarılı olmak için, kendi ihtiyaçlarına cevap verecek "okullar" istemektedir. Artık bedenî ve zihnî gerilikler bile "eğitim ve öğretim hakkını" kullanmaya engel değildir. Çünkü, herkesin devam edebileceği bir "okul" mutlaka vardır veya olmalıdır.

Çağdaş pedagog, çocukların ve gençlerin maddî ve manevî yönden, iyice ölçülüp değerlendirilmesinden sonra, tasnif edilerek, çeşitli "okullarda" ve "sınıflarda" verimli duruma getirilmesini istemektedir. Bedenen ve zihnen "geri ve kusurlu olanların" da, "normal olanların" da, "üstün olanların" da kendi imkânları içinde, verimli duruma getirilmesi esastır. Bunlar için, mümkün mertebe "özel tedbirler" almak, farklı programlar ve vasıtalar kullanmak da ayrı bir zarurettir.

Biz, bu yazımızda, kısaca da olsa, daha çok "üstün zekâlı ve yetenekli" çocukların ve gençlerin eğitim ve öğretimine işaret etmek istiyoruz. Bize göre, bir cemiyetin, en değerli hazinesi ve potansiyeli, "çok üstün nitelikli" çocukları ve gençleridir. Bugün, objektif olarak geliştirilmiş ve kalkınmış ülkelerde kullanılan "genel" ve "özel yetenek testleri" vardır. Bu ülkeler, kendi şartlarına uygun olarak hazırladıkları bu testler ile çocuklarını ve gençlerini, defalarca "muayene ettikten sonra, tasnif edip eğitim ve öğretime tabi tutuyorlar.

Cenabı-ı Hak, her cemiyete, bir ilâhî lütuf olarak belli bir nispette "olağanüstü" ve "hârika" denecek seviyede zeki ve yetenekli çocuklar ve gençler verir. Bazı ilim adamlarına göre, bunun nispeti normal olarak "yüzde bir" dir. Bu, küçük bir sayı değildir. Şöyle düşünün, ilk ve orta öğretimde on milyon (10.000.000) çocuğu bulunan bir ülkede, yukarıdaki nispet nazara alınırsa, normal olarak "yüz bin" (100.000) "olağanüstü" ve "harika" çocuk var demektir. Durum, yaklaşık olarak Türkiye'miz için de doğrudur. Peki, nerede bu çocuklar?... Neden bunları tanımıyor ve muhtaç oldukları eğitim ve öğretime tabi tutmuyoruz? Neden, bunları, tek tek arayıp bulmuyoruz ve "devşirmiyoruz"?

Şunu, kesin olarak bilmek gerekir ki, hiç kimse, anasından dâhi olarak doğmaz. Evet, "olağanüstü" ve "hârika" denecek zihnî güçlerle doğan çocuklar vardır. Fakat bunlara sahip çıkılmazsa, muhtaç oldukları eğitim ve öğretim fırsatını bulamazlarsa, asla "deha"ya ulaşamazlar. Gerçi, bunlar, çevrelerinde, şu veya bu ölçüde dikkat ve ilgi toplarlar, lâkin bilinmelidir ki, "deha", zekâ ve yetenek kadar, eğitim-öğretim, ilgi ve yardım, fırsat ve imkân, destek ve himaye ister. Ama "dehâ" doğunca da bunların karşılığını kat kat öder. Yine bilmek gerekir ki, "deha", kendini "eserleri, buluşları ve keşifleri" ile ispat eden ve bütün dünyaya kabul ettiren "olağanüstü ve harika" zekâ ve yetenek demektir.

Son birkaç asırdan beri, İslâm Dünyası, her sahada, beklediğimiz çapta "dahi" yetiştiremiyorsa, bunun sebebini, her şeyden önce, bozuk "eğitim ve öğretim düzeninde" aramalıdır. İnsanı, objektif olarak tanıyıp değerlendiremeyen cemiyetler, geri kalmaya mahkûmdurlar. Şunu da bilmek gerekir ki, "insan unsuru", cemiyetlerin kalkınmasında, ilerlemesinde ve yücelmesinde en önemli âmildir. Hele, bu insanlar, üstün nitelikli ve yetenekli kimseler ise...

DEHÂNIN DOĞUŞU...

Sosyologlar, "dâhi"lerin, bilfiil meydana çıkması için bazı önemli şartların bulunması gerektiğine inanmaktadırlar. Bu şartları, madde halinde özetleyelim:

1. Olağanüstü "genel" veya "özel" yetenek,
2. Bu yeteneği besleyecek hareketli bir içtimaî vasat,
3. İyi bir talim ve terbiye imkânı,
4. Yeterli bir iktisadî ve malî destek,
5. Hürriyet ve biraz da şans...

Bütün bu şartları bir arada bulan "üstün nitelikli" insanların başarı şansı artar ve mutlaka verimli neticeler elde edilir. "Üstün nitelikli" çocuklarını ve gençlerini, çok iyi tespit edip yukarıda sözünü ettiğimiz elverişli vasatta yetiştiren bir cemiyetin hayal kırıklığına uğraması mümkün değildir. Bilmek gerekir ki, insana ve hele "üstün nitelikli" insan unsuruna yapılan yatırım, asla boşa gitmez. Aksine, hayrete şayan başarılarla kaynak olur. Bu arada, yine unutmamak gerekir ki, her "dâhi'nin arkasında, kendi milletinin, kendi cemiyetinin, kendi kültür ve medeniyetinin itici gücü vardır. Zâten

"dehâ", millî kültür malzemesini, üstün yetenekleri ile "âlemşümül mânâda" temsil edebilmek demektir. Milletler, "dâhilerinin eserleri" ile dünyaya açılırlar, ilgi toplarlar ve "meydan okurlar". "Dâhi"ler, her ne kadar "âlemşümül eserler" verirlerse de gerçekte, belli bir milleti, belli bir kültür ve Medeniyeti temsil ederler. Esasen, dâhi-lerde bu şuur derindir. Onlar, kendi milletleri, kendi kültür ve medeniyetleri adına "ıstırap çeken" ve acılara katlanarak "sabır ve azimle çalışan" kimselerdir. Dehanın, daha çok, milletlerin ıstırap çektiği dönemlerde doğduğu hükmünde, biraz geçerlilik vardır. Gerçekten de dâhi, kendi milletinin, kendi devletinin, kendi kültür ve medeniyetinin, kendi millî-ve mukaddes değerlerinin ezik ve yenik düşmesine tahammül edemez, alçaltılıp zelîl düşürülmesine seyirci kalmaz. Onlar, milletleri adına "sorumluluk şuuru" ile harekete geçen dinamik ve yorulmaz tiplerdir. Dâhiler, "küçük hesaplar" peşinde koşmazlar, onların böyle bir "hırsları" yoktur; ancak onlar, psikologların "passiyon" adını verdikleri "büyük bir ihti-rasa" sahiptirler. Bu, "egoizm" değil, "büyük fedakârlıkları" gerektiren bir hizmet, sorumluluk ve dinamizm isteyen bir gayret demektir. Yoksa, bir İmam-ı Âzam, bir İmam-ı Mâtürîdî, bir İmam-ı Gazali, bir Mimar Sinan, bîr Fuzulî, bir Karahisarî, bir Yavuz Selim... nasıl doğardı?

Şimdi, bütün İslâm Âlemi gibi, biz de her sahada "dâhilere muhtacıız. Bizim çok zengin bir tarihimiz, çok muhteşem bir kültür ve medeniyetimiz, pek çok meselemiz vardır. Hangi açıdan bakarsak bakalım, dünya milletleri arasında, olmamız gereken yerde değiliz. Şimdi biz, en az, su ve ekmek kadar, "üstün nitelikli" ve gerekli eğitimden geçirilmiş "kadrolara" muhtacıız. Her sahada, "birinci sınıf ilim adamlarına, mütefekkilere, sanatkârlara kavuşmadıkça, maksat ve hedeflere ulaşmamız çek zorlaşır. Evet, Türk Millî Eğitimi, bu meseleyi, ciddiyetle ele almalıdır. "Kendi okulunu kendin yap" sloganı başka şey, "Fen Liseleri" açmak başka şey, "Üstün nitelikli çocukları ve gençleri devşirip özel eğitimden geçirmek" başka şeydir. Altını çizerek tekrarlayalım. Bu cemiyetin en değerli hazinesi insan unsurudur; hele, bunlar "üstün nitelikli" çocuklar ve gençler ise...

CEMİYETLERİN DEHÂYA İHTİYACI VAR

Güntümüzün ilgi çekici tartışmalarından biri de şudur: Bir kısım ilim ve fikir adamı, milletlerin ve cemiyetlerin gelişmesi ve kalkınması için, artık dâhilere pek fazla ihtiyaç kalmadığını, bunun yerine "uzman kadroların" ve "ekip çalışmasının" daha verimli ve başarılı olduğunu savunurken bir kısım ilim ve fikir adamı da "uzman kadroların" ve "ekip çalışmalarının değerini" küçümsememekle birlikte, insanlığın "dâhilere" muhtaç olduğunu, nitekim, binlerce "uzmanın" bir araya gelmesi ve "ekip çalışması yapması" ile dehâya ulaşamayacağını söylerler.

Hemen belirtelim ki, biz de aynı kanaatteyiz. Bize göre, "uzmanlık" başka şeydir, "ekip çalışması" başka şeydir ve yine "deha" başka şeydir. Kültür ve medeniyet tarihinden ve güntümüzdeki çalışmalardan öğreniyoruz ki, herhangi bir konuda binlerce "uzman" bir araya gelse, başarılı bir "ekip çalışması" da yapsa "dehanın başarısını" gösteremez. Meselâ, binlerce "uzman mimar" bir araya getirilse "Selimiye Camii" çapında bir orijinal eser meydana getirebilir mi? Binlerce edebiyat profesörü bir araya gelse "Su Kasidesi" çapında bir şiir yazabilir mi? Binlerce felsefe profesörü bir araya gelse bir "Tehafüt'ül Felâsife" yazabilir mi? Binlerce ilahiyat fakültesi profesörü bir araya gelse bir "İmam-ı Âzam" olabilir mi?... Binlerce misâl verilebilir.

Bugünün ilmî ve teknolojik gelişmelerinde, elbette "uzmanların" ve "ekiplerin" büyük rolleri vardır. Ancak, bunların yanında "ferdî dehanın" oynadığı rol asla küçümsenemez.

Meselâ, fizik ilminde, Robert Boyle'ın, Albert Einstein'ın, Luis de Broglie'nin ve daha nicelerinin, kimya ilminde Cabir'in, Lothar Meyer'in, İ. Mendeleyev'in, John Daiton'un, J.L. Gay Lussac'ın, Rotherford'un ve daha nicelerinin, matematikte Tales'in, Pythagoras'un, Euclid'in, Musa el Harizmî'nin, Ebû Kâmil Şuca'nın, Battanî'nin, Ebül Vefa'nın, el-Birûnî'nin, İbni Türk'ün, Pascal'ın, R. Descartes'in, G.W. Von Leibniz'in, Labochevsky'nin, Hermann Günther Grassmann'ın ve daha nicelerinin rolleri nasıl inkâr edilebilir. Her yıl, değişik milletlerden, değişik sahalarda "dehâsını ispat eden" kişilere "Nobel Armağanları" verilmiyor mu? Yani, dünya, "ferdî dehayı" teşvik etmiyor mu?

Kaldı ki, cemiyeti "uzman kadrolara kavuşturmak" için yere, başarılı "ekip çalışmaları" ile verimli kılmak için de "dâhilere" ihtiyacımız vardır. Esefle müşahede ediyoruz ki, "küçük adamlar" etraflarına "küçük adamları" toplamayı severler. Şanlı Peygamberimizin buyurdıkları gibi; "Büyüklerin kadrini yine büyükler bilirler". Büyük devlet ve siyaset adamlarının hayat ve mücadelelerini inceleyin hep bunu göreceksiniz.

Propaganda ve reklâmlarla "büyük adam" ve "büyük kahraman" olunmaz. Dehâ, kendini eserleri ile işleri ile ortaya koyar. Aleyhinde, binlerce propaganda yapılsa bile, zaman içinde onları silkip atar. Dehâyı, zaman ispat eder. Propagandalar ve reklâmlar ile şişirilmiş "sahte büyükler" ve "sahte kahramanlar", zamanın törpüsüne dayanamazlar, er geç mahvolup giderler. Tarihin çöplüğünde, binlerce "sahte kahramanın" enkazı vardır. Bunun yanında, asırların ötesinden, hâlâ insanlık âlemine "yüce mesajlar" sunan "gerçek büyükler" ve "gerçek kahramanlar" batmayan birer güneş gibi parlamaktadırlar. Allah'a hamd olsun Türk ve İslâm Tarihi, böyle, binlerce "büyüğün" ve "kahramanın" varlığını göstermektedir. Bizler, bu "gerçek büyüklerin" ve "gerçek kahramanların" kadrini bilebilir ve onlara lâyük olabilirsek, bizim nesillerin ruhunda, bu "dehâ ateşi" yeniden parlayacaktır.

KALKINMADA "UZMAN KADROLARIN" YERİ

Daha önceki yazılarımızda, cemiyetlerin hayatında ve kalkınmasında "dehâ"nın ve "dâhi"lerin rolünden söz etmiştik. Demıştik ki, cemiyetler, her türlü fedakârlığa katlanarak "üstün nitelikli" çocuklarına ve gençlerine "özel eğitim ve öğretim" şartları hazırlayarak "dehaların doğmasını" kolaylaştırmalıydılar.

Şimdi de bilhassa asrımızda, önem kazanan ve gittikçe bu önemi arttıran "uzman kadrolar" ve "ekip çalışmaları" üzerinde durmak istiyoruz. Günümüzde milletler, yetiştirdikleri "dâhiler" kadar, kurabildikleri "ilim ve araştırma kadroları" kadar, kurabildikleri "ilim ve araştırma kadroları" ve bunların gerçekleştirdikleri "plân ve projeler" ile de ögünmektedirler. Galiba, milletlerin "kalkınmışlık derecelerini" tayin etmede, ülkelerin "yetiştirdikleri ilim ve araştırma kadrolarının sayı ve niteliği" önemli bir kriter olmuştur. Milletler, birbirlerinin güçlerini ölçüp değerlendirirken, çeşitli sahalarda yetiştirebildikleri ve aktif duruma getirebildikleri "birinci

sınıf uzmanlar kadrosuna" bakmaktadırlar. Hiç şüphesiz, bu kadroların "sayısı" kadar "niteliği" de çok önemlidir. Yine, hiç şüphesiz, "nitelikli kadrolar", kendilerini ortaya koyacakları müşahhas başarıları ile ispat ederler.

Günümüzün "kalkınmış cemiyetlerinde" içtimâî değişme çok hızlanmış, eski "üretim" ve "imalat" faaliyetlerinin yerini, şimdi "yeni buluşlar" almış bulunmaktadır. Şimdi, dünya pazarlarında "yeni buluşlar" ilgi ve dikkat toplamakta ve bu konuda başarılı olan ülkeler, hızla zenginleşmektedirler. Bu sebepten olacak, şimdi, milletler büyük bir ihtirasla "ilim ve araştırma kadroları" yetiştirmeye çalışırken "yeni buluşlar" için, bunları seferber etmenin metot ve tekniklerini de geliştirmeye yönelmiş bulunuyorlar.

Kalkınmış ülkeler, devlet olarak, özel sektör olarak, üniversite, akademi ve enstitü olarak "ilim ve araştırma sahasına" milyarlar akıtmaktadırlar. Artık, milletlerarası mücadele ve rekabet, âdeta, bu sahaya kaymış bulunmaktadır. Şimdi, milletlerarası savaş, çeşitli sahalarda yetiştirilmiş "uzman kadrolar" ve "ekipler" aracılığı ile sürdürülmektedir. Nitekim, "kalkınmış ülkeler", tarımda, ticaretle, sanayide ve işletmecilikte "ilmin yol göstericiliğine" ve "yeni buluşlara" önem verirken, "geri kalmış ülkeler", her şeyden önce, kalkınmanın temelini teşkil eden "insan unsurunu" değerlendirmemenin sancıları içinde yenik ve ezik düşmektedirler. Bu ülke, geri mi kalmıştır? Hiç şüphemiz olmasın ki, o ülke, "ilmin rehberliğinden", "ilim ve araştırma sahasına yatırım yapmaktan", "insan unsurunu tasnif ederek değerlendirmekten" ve dolayısı ile "yeni buluşlardan" yeter derecede istifade edememektedir. Böyle kaldığı müddetçe de ezilmeğe, yenik düşmeye ve sömürülmeye mahkûmdur. Bu açıdan bakınca, son üç asırdan beri İslâm Dünyası'nın durumu, yürekler acısıdır. Oysa İslâm Dünyası, bu işi başarabilecek bir potansiyele sahip bulunmaktadır.

Bir ülkenin kalkınmasında "birinci sınıf uzman kadrolar" yetiştirmek de tek başına yeterli değildir. Bunun için, güçlü bir organizasyon kadar, ilim ve araştırma sonuçlarının verimli bir "iş programına" bağlanabilmesi, yetişmiş kadroların başarılı bir "iş bölümü" ile aktif kılınması esastır. Böylece değerlendirilemeyen kadrolar, küçük ferdi başarıların ötesinde bir şey yapamazlar, âtıl kalırlar. İş, bu noktada da kalmaz, karamsar, verimsiz ve menfî bir aydın tipi cemiyeti istilâ eder. Yahut, birçokları, kendi "fakir ülkesini" terk edip yad ellere koşar, gider...

"UZMANLAR SINIFI" VE YÜKSEK ÖĞRETİM

Gerçekten de günümüzde, uzmanlar, "bir sınıf" teşkil etmeye başlamıştır. Bunlar, dağınık olup birbirlerini tanımasalar da "fonksiyonları" ile cemiyet hayatında, her gün biraz daha fazla güçlenen ve aranan bir zümre teşkil ederler. Umumiyetle "teknokrat" ve "yüksek seviyede bürokrat" olarak isimlendirilen ve önemli bir kısmı "fen adamı" olarak nitelendirilebilecek yüksek seviyede "meslek adamları"dır. Aralarında fizikçiler, matematikçiler, biyologlar, sosyologlar, psikologlar, pedagoglar bulunan, buluşları ile araştırmaları ile incelemeleri ile yayınları ile, ortaya koydukları plân ve projelerle devletin ve iş adamlarının dikkatini çeken bu zümre, Prof. C. Zimmerman'ın da belirttiği gibi, cemiyet hayatında giderek etki sahasını genişletmekte ve "içtimaî barem"deki yerini yükseltmektedir.

Modern sosyologların da belirttikleri üzere, günümüzde, bu "aydınlar" ve "uzmanlar sınıfı", doğrudan doğruya olmasa bile, dolaylı biçimde "siyasî iktidarları" etkilemek de, cemiyetlerin "hâkim sınıfı" durumuna geçmektedirler. Kalkınmış cemiyetlerde bu gelişmeleri apaçık müşahade etmek mümkündür. Kapitalist ve liberal ülkelerin "entellijansiya", sosyalist ve komünist ülkelerin "nomenklatörya" adını verdiği bu sınıf, aşağı yukarı cemiyet hayatının tamamına hâkim durumdadır. Bunlar, "siyasî kadroları", dolaylı biçimlerde yönlendirirler. Tabii "siyasî kadrolarda onları... Uzlaşma, rejimlerin yapısına göre farklı olabilir. Fakat hiçbir cemiyet, artık bu "aydınlar" ve "uzmanlar sınıfı" olmaksızın başarılı olamayacağını anlamıştır.

Dünyadaki bu gelişmelerin benzerlerini, bizim kültür ve medeniyetimizde tarihimiz boyunca müşahade edebilmekteyiz. Türk - İslâm kültür ve medeniyetinde "Bilge kişilerin" ve "Ulema" (Âlimler) sınıfının çok önemli bir yeri olmuştur. Yüce dinimiz İslâmiyet, her türlü sınıf ve zümre tahakkümünü yasaklamakla birlikte, "Hiç bilen ile bilmeyen eşit olur mu?" mukaddes ölçüsüne bağlı olarak "ilim adamlarına" büyük bir sorumluluk ve itibar sağlamıştır. Şanlı Peygamberimiz de muhtelif vesilelerle "ilmi" ve "ilim adamlarını" yüceltmişlerdir. Bu sebepten olacak, bütün İslâm devletlerinde, bu arada Osmanlı Türk Devleti'nde başlı başına bir "İlmiye Sınıfı" vardı ve gerekli itibarı görüyordu. Zaten, tarih, bu

şekilde hareket eden yani "ilme" ve "ilim adamlarına" saygı duyan ve onları içtimaî hayatta etkili kılan cemiyetlerin hızlı bir kalkınma hamlesi içinde yüceltiklerini ispatlayıp durmaktadır. Aksine hareket eden cemiyetler ise "ilim dışı kadroların" tasallutuna girmekte ve ıstırap çekmektedirler.

Zamanımız değişmiş olup ilimde, teknikte, tefekkürde ve çeşitli sanatlarda ve dallarda önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Şimdi, üniversitelerde, akademilerde, enstitülerde ve benzeri kuruluşlarda çalışan binlerce "uzman", cemiyetin dert ve meselelerini "çağdaş metot ve vasıtalar" ile değerlendirmekte, çözüme ulaştırmaktadırlar. Evet, kalkınmış ülkelerde durum budur. Kalkınmış ülkelerde üniversiteler, akademiler, enstitüler ve benzeri kuruluşlar, artık içtimaî, iktisadî, harsî ve hatta siyasî kalkınmanın odak noktalarıdır ve oralar, cemiyete "hayat ve güç" veren kaynaklardır. Geri kalmış ülkelerde, bu müesseselerin durumu yürekler acısıdır. Birbirini yiyen, didişen sinsi sinsi boğuşan, ilimden, tefekkürden, araştırma ve incelemelerden mahrum kalan bu göstermelik müesseseler, bırakın "dâhilere yataklık" etmeyi, normal fonksiyonlarını bile icra edemezler. Yalnız kendilerini değil, cemiyetlerini de harap ve bîtab düşürürler.

DEHÂ VE TAKLİT

Dehâ "taklidi" sevmez. O, orijinaldir. Evet, saf, sade ve orijinal... Dâhilerin ortak yanısıdır bu... Deha, başkalarından etkilenir ama onlara benzemekten ürker. Dâhilerin, birbirine benzeyen tek yanı budur.

Meşhur Alman şairi Goethe, yine meşhur Hafız Şirazî'nin "Divan"ını okur ve ona hayran kalır. Hafız Şirazî'nin dehası karşısında duygulanır ve kendi dehasının harekete geçtiğini de hayretle görür. Kendisi de bir "divan" yazmak arzusuna kapılır. Ama bu "divan", ilk ateşini Hafız Şirazî'den almakla birlikte, asla onun bir "taklidi" olmayacak, tamamı ile Goethe'nin dinini, kültürünü, medeniyetini, büyük şahsiyetini ifade edecektir.

Goethe, bu iradesini "Nachbildung" (Taklit) adını taşıyan şiirinde, Hafız Şirazî'ye hitaben şöyle dile getirir: "Senin kafiyelerinde kendimi bulmak istiyorum: ben, tekrarlamayı da hoş karşılamayacağım. Önce fikri, sonra kelimeyi bulacağım. Aynı sesi, bir ikinci defa kullanmayacağım; kullandığım zaman da müstesna

bir mânâsı olacak onun... Tıpkı senin gibi yapacağım, ey herkesin takdirini kazanmış olan şair!". (Prof. Dr. Melâhat Özgü, Goethe ve Hafız, İlahiyat Fak. Dergisi. 1952-IV, s. 100).

Dehâ, dehâyı tanır ve onunla yarışmak ister. Dehâ, taklitten iğrenir ve utanır. Goethe, dehâsını takdir ettiği Hafız Şirazi'ye şöyle seslenir: "İsterse bütün dünya batsın! HAFIZ, seninle, seninle ancak çıkmak isterim yarışa ben!... Biz, ikizler, zevkle ıstırapı paylaşalım. Senin gibi sevmek, senin gibi içmek gururum olsun, hayatım olsun benim..." (a.g.e. s. 99).

Bu sözlerdeki inceliği iyi anlamak gerekir. Goethe bu sözleri ile gerçekte Hafız Şiraze'ye meydan okumaktadır. Onu, hem takdir etmekte, hem de kendi kültür ve medeniyeti adına aşmak istemektedir. Yani, bu tavrı ile "Doğu"dan gelen muhteşem bir ahengın karşısına bir "Batılı" olarak çıkmak heyecan ile dopdoludur. Hafız Şirazi Kuran-ı Kerim'i hıfzetmiş" ise, o da İncil'i ezberlemiştir. Hafız Şirazi, İnlanmış bir Müslüman ise, o da inanmış bir Hristiyan'dır. Nitekim Goethe, bu hususu söyle dile getirir: "Tamamı ile sana benziyorum ben Hafız. Mukaddes kitaplarımızı onların mükemmel hayallerini, ben de senin Kur'an'ı aldığın gibi içime aldım... Ben de onu bağrıma bastım. Reddetmek, engel olmak, kapmak istedikleri halde, manen bu hayali ile huzur buldum ben" (a g e s. 94). Görüldüğü gibi, Goethe, Hafız Şirazi'ye "Tamamıyla sana benziyorum ben" derken, gerçekte, ondan olan farklarını, ustalıklı dile getirmektedir. Evet, deha budur Deha meydan okumadır.. Deha orijinalitedir. Dehâ başka dehaların farkına varmak ve onları takdir etmekle birlikte yarışmadır.

Bütün bunları niçin yazıyoruz? İslâm Dünyası iki-üç asırdan beri, artık, eski mânâsı, ile "dehâlara yataklık" edememektedir. Kendi dehasını unutmuş, batının dehâsı karşısında yenik, ezik ve perişan olmuştur. Batının dehası ile "yarışmak" yerine, onun "mukallidi" olma yoluna başvurmuştur. Her şeyi ile 'Batı'nın gölgesi" olmayı, marifet sanmıştır. Böylece, hem kendi gözündeki, hem de başkalarının yanında itibarını yitirmiştir.

Bugün, İslâm Dünyası'nı ve ülkemizi ziyaret eden yabancılar, ecdadımızın bize miras bıraktığı kültür ve medeniyet eserleri karşısında derin bir hayranlık duymakta, sonra da halimize bakarak hayret etmektedirler. Nitekim son Türkiye seyahati esnasında, ABD Dışişleri Bakanı Shultz, Sultan Ahmet Camii'ni ziyaret ettikten sonra, intibalarını şu manalı cümle ile ifade etti: "Hayret ve hayranlık duydum". Evet, "hayret" ve "hayranlık" bir arada...

HAYDİ, BİZ DE YARIŞALIM

Gücüm yetse ve imkânım olsa idi, hemen her gün ve her saat, bütün İslâm Dünyası'na, bütün Türk Dünyası'na şöyle seslenmek isterdim: "Ey, üç asırdır, âdeta dehasını, yitirmiş bulunan kardeşlerim, kalkın hep birlikte, biz de yarışa katılalım! Bırakalım şu yabancı mukallitliğini, bizde dehamızı yeniden diriltelim! Yeniden iş ve eserlerimiz ile dünyaya meydan okuyalım! Dünyada meydana gelen gelişmelerin seyircisi olmayı bırakalım, aktörü olalım! Hazırlopçu, bedavacı ve ucuz cinsinden "modernlik ve devrimcilik" yerine, zahmete, ıstıraba ve büyük emeklere dayanan iş ve eserler ile yeniden ayağa kalkalım..."

"Ey, Hafız Şirazî'lerin, Fuzulî'lerin ve Yûnus'ların çocukları ne zaman Goethe'lerle, Dante'lerle ve P. Valery'lerle yarışacaksınız? Evet, onları okuyun, anlayın, takdir edin, ama asla kopya etmeyin, onlarla dininizin, milliyetinizin, kültürünüzün ve medeniyetinizin hakkını vererek yarışın..."

"Ey, Mimar Sinan'ların, Mimar Mehmet Ağaların ve daha nice yüce ustaların çocukları, ne zaman kendi mimarî dehânızı, gelecek asırları hayran bırakacak ölçülerde ortaya koyacaksınız?"

"Ey, İtrî'lerin, Hacı Arif Beylerin torunları, evet sizler, ne zaman, Mozart'larla, Bethoven'lerle yarışacaksınız? Evet, onları dinleyin, anlayın ve fakat asla kopya etmeyin. Kendi kendinizden, kendi ecdadınızdan utanmayın. Yabancı dehayı takdir edin, fakat karşısında ezilmeyin. Silkinin, ayağa kalkın, öfke ile, kin ile değil, iş ve eserlerinizle ortaya çıkın. Herkesin hakkını verin, ama kendi hakkınızı da koparmasını bilin".

"Bana göre, 'Bir Adam Yaratmak' adlı eseri ile Üstad Necib Fazıl Kısakürek, meşhur İngiliz yazarı Schakespeare ile yarışıyor ve yüzümüzü güldürüyordu. Haydi, bütün kabiliyetli gençler, siz de bu yarışa katılsanıza".

"Ahmed Vefik Paşa, Molire'in dehâsını takdir etmiş, eserlerinden bazılarını, dilimize adapte etmişti. Ben böylesini sevmem. Evet, biz de Molire'in dehâsını takdir etmeliyiz, eserlerini dilimize çevirmeliyiz, okuyup anlamalıyız. Ama kopya ve adaptasyon hoş değil. Onun için, ey Nasreddin Hoca'nın çocukları, kalkın biz de Molire'in dehâsı ile yarışalım. Biz de güldürürken düşündürelim. Biz de "Sahte Kahramanlıkları" ve "Devrim Yobazlıklarını" dile

getirip sahneleyelim. Allaha hamdolsun, bu konuda o kadar çok dokümanımız var ki..."

"Ey, devlet ve siyaset adamları, evet sizler de büyük devlet kurmuş, büyük kültür ve medeniyetler geliştirmiş bir "milletin" ve "ümmetin" çocukları olduğunuzu unutmayın; küçük hırsların, küçük politikaların adamı olmayın, şu anda, dünyamızı parmakları ucunda oynatan Siyonist, kapitalist ve komünist devlet ve siyaset adamları ile yarışın; onların "mukallitleri" olmadan, onların karşısında ezik ve yenik düşmeden kendi milletinizi ve kendi devletinizi yüceltmesini, başarıdan başarıya ulaştırmasını bilin. Yani, bir iman, aşk ve aksiyon adamı olmadan, devlet ve millet işleri için iyice hazırlanmadan meydanlara dökülüp "particilik" oynamayın".

"Ey, üniversiteleri, akademileri, enstitüleri, dolduran veya işgal eden kadrolar, Batı'nın ilim ve teknolojisi, kültür ve medeniyeti karşısında asla ezik, yenik ve teslimiyetçi bir tavır takınmayın. Onları, iyice inceleyin, araştırın, orijinal eser ve hamlelerle ortaya çıkın ve bizi kurtarın. Bırakın dedikoduyu ve didişmeyi, Allah için, millet için, devlet için el ele verin".

"Ey, 'Kime benzerseniz, ondan olursunuz' diye buyuran Şanlı Peygamber'in ümmeti, artık ayağa kalkın, büyük yarışa katılın".

KİTAP SEVGİSİ MESELESİ

Hayatında, ders kitapları dışında, isteyerek ve severek, birkaç yüz sayfa okuyup okumadığı şüpheli bazıları, kürsüleri yumruklayarak, mikrofonları titreterek haykırırlar:

- Arkadaşlar, okumuyoruz! Çocuklarımıza, kitap sevgisi vermiyoruz! Olmaz böyle şey!...

Başka biri, gerdan kırmasına, şık giyinmesine bakılırsa, galiba, bir "üst düzey yöneticisi"... Önemli şeyler söyleyecek besbelli... Tane tane ve üstüne basa basa konuşuyor:

- Önemle vurgulamam gerekiyor ki, çocuklarımıza kitap sevgisi aşılamak konusunda, ailelerimiz, gerekli duyarlılığı gösteremiyorlar. Oysa kitap sevgisi...

Evet, bütün bunlar laf... Yılda bir defa "kütüphanecilik haftası" ilân edeceksin ve yasak savmak kabilinden ukalalıklara kürsü ve mikrofonları işgal edeceksin, sonra "görevini yapmış" insanların rahathığı ile bir yıl boyunca rahata çekileceksin.

Oysa "kitap sevgisi" laf ile değil iş ve icraat ile temin edilir. Nasıl mı? O halde anlatayım.

Her şeyden önce "kitap", sureti ile sireti ile kitap olmalıdır. Yani, baskısı ile, kâğıdı ile, resimleri ile, cildi ile, kapağı ile en mükemmel bir biçimde olmalı... Muhtevası itibarı ile de doyurucu, geliştirici ve yüceltici nitelik taşınmalıdır. Çocuğu ve genci, bir "kitaplık kurmaya" teşvik edici olmalı ve bugünün kitapları, gelecek nesillere intikal edebilmelidir.

İtiraf edelim ki, bugün dünyanın en kötü ve en kalitesiz çocuk kitaplarını, dergilerini ve ansiklopedilerini yayınlayan ülkelerin başında gelmekteyiz. Saman kâğıdına basılmış, mürettip hataları ile dolu, çirkin resimler ve boyalarla kirletilmiş, ciltsiz, kapaksız olduğu için çarçabuk eskiyen ve yırtılan kitaplar ile kime ve kimlere "kitap sevgisi" aşılayabilirsiniz?

Bir de yabancı ülkelerin çıkardığı çocuk kitaplarına bakın. Pırıl pırıl ve kolay eskimez plâstik kapaklar içinde, bol renkli, en güzel kuşe kâğıdına basılmış, usta ressamların elinden çıkmış resimlerle süslü, çocukları ve gençleri âdeta kitaplık kurmaya zorlayan kitaplar. Muhtevaları da kendi kültür ve medeniyetlerine uygun...

Sizler de çocuklarınızın, gençlerinizin ve hatta yetişkinlerinizin eline böylece hazırlanmış kitaplar vermedikçe sakın, boşuna nefes tüketmeye kalkışmayın ve "kitap sevgisi"nden söz etmeyin. Eğer, sahiden, bu çocuklara, bu gençlere ve bu millete "kitap sevgisi" vermek istiyorsanız, ilkokul birinci sınıfta okuttuğumuz "Alfabe" kitabından tutun, tâ en yüksek seviyedeki fakülte ve akademinizde okuttuğunuz ders kitaplarına kadar, bütün samimiyetinizle "kitap sevgisini" besleyici ve "kitaplık kurmaya" teşvik edici bir yayın politikası gütmeye mecbursunuz. Bunun için, her bakımdan kaliteli bir "kitapçılık" ve "yayıncılık" vasatı hazırlamak şarttır. Bu vazife, herkesten önce "Kültür" ve "Millî Eğitim Bakanlığını" ilgilendirir.

Evet, kaliteli kitap, biraz pahalı olur. Ama, bizce, kalitesiz kitap, en pahalı kitaptır. Çünkü, korunması ve nesilden nesile intikali mümkün değildir. Oysa kaliteli kitap, asırlar ötesine intikal eder, kitaplıkları zenginleştirir ve nesilleri bir diğeri ile kaynaştırır, okuma zevkini kamçılar...

ECDAT KİTAPLIĞIMA SAYGI...

Bundan, aşağı yukarı bir ay önce, bir akrabamı kaybettim. Kendisi âlim, fâzıl ve yetişkin bir kimse idi. Arapça'yı, Farsça'yı anadili gibi bilir, konuşur, okur ve yazardı. Osmanlıcası muhteşemdi. Çok zengin bir kitaplığı vardı. Asırlar içinden süzülüp gelmiş elyazması ve matbu kitaplar...

O, bu kitaplarını çok sever, onlara gözü gibi bakar, onların korunması için büyük masraflara katlanırdı. Nihayet, kendisi amansız bir hastalığa yakalandı, kurtulamadı ve Allah'ın rahmetine kavuştu... Şimdi, bu değerli kitapları ve kitaplığı öksüz ve vâriissiz kaldı. Çünkü, yeni nesiller, bu kitapları okuyacak ve bu kitaplığı değerlendirecek formasyondan mahrum bırakılmış durumda... Şimdi, vefat eden akrabama mı yanarsın, yoksa bu öksüz kalmış kitaplara mı?

"Korkunç bir facia ile karşı karşıyayız. Ben, sık sık sahaflara uğrarım. Şimdi, binlerce Arapça, Farsça, Osmanlıca matbu ve elyazması kitap, çuvalara doldurularak, oralara getirilmekte, kilo ile satılmaktadır. İşittiğime göre, önemli bir kısmı da içine, fındık fıstık konmak üzere, 'kâğıt torba' yapıcılara satılmakta imiş. Evet, ne olacak bu işin sonu?... Bin yıllık kültür hazinelerimiz yok olup gidiyor. Yok mu bunun bir çaresi?

Evet, ecdadımızın, en güzel kâğıtlara, en güzel hatlarla yazdığı, en sağlam deri ciltler içinde koruyarak zamanımıza ulaştırdığı "bin yıllık" kitaplığımızın böylece tahrip olunmasına seyirci olmaktan başka bir çaremiz yok mu? Bu facia, bazı yürekleri titretmiyor ve bazı vicdanları sızlatmıyor mu? Yoksa, bilmem ne adına, buna sevenlerde var mı? İslâm kültür ve medeniyetinin bu değerli mahsulleri yok olurken, Selçuklu ve Osmanlı mirası ayaklar altında sürünürken, "Oh, iyi oluyor!" diyenler de var mı acaba? Eğer böyleleri varsa, bunların, İslâm kültür ve medeniyetini kan ve ateşe boğan, başta Bağdat Kütüphanesi olmak üzere, binlerce cilt kitabı yakarak imha eden "Moğol eşkıyalarından" farkları ne?...

Bir de çocuklarımıza ve gençlerimize "kitap sevgisi" vermekten söz ederiz. Kendi atalarının kitaplığına sahip çıkmayan, bu kitaplıklara vâris olamayan ve bin yıllık kitaplığına saygı duymayan kişi ve kuruluşlar, boşuna yorulmasınlar, hiç kimseye "kitap sevgisi" veremezler. Çünkü, herkesten önce kendileri "kitapları" sevmemekte ve

saygı duymamaktadırlar. İmam-ı Âzamların, İmam-ı Maturidîlerin, Gazalîlerin, İbni Kemallerin, Ebu Suud Efendilerin... Kitaplarının çuvallar içinde, sahaflara ve daha kötüsü 'torba imalatçılarına' kilo ile satıldığı bir ülkede, ne kitap sevgisi vardır, ne de saygısı... Gerisi lâf ü güzaf...

Kendi kitaplığından kopan nesillerin, yabancı kitaplıklara kapılanarak, zaman içinde, millî ve mukaddes değerlerine, millî kültür ve medeniyetlerine yabancılaştıklarını defalarca yazdık. Şimdi, bu duruma düşen milletlerin, istikbalde, çok ağır faturalar ödemek zorunda kalacaklarını da belirtelim.

Elbette yabancı milletlere, kültürlere ve medeniyetlere ait kitapların ve kitaplıkların da hayatımızda önemli birer yeri vardır. Ancak, unutmamak gerekir ki, bizim kitaplıklarımız ve bizim kitaplarımız, herkesten önce bize aittirler; bize, bizi anlatırlar ve ecdadımızın tecrübelerini yansıtır. Kesin olarak belirtelim ki, atalarımızın tecrübelerini tevarüs edemeyen nesillerin başarı şansı yoktur.

ÇAĞDAŞ SAVAŞLAR VE KİTAPLAR

İnsanlar, "barışı" ve "dayanışmayı" özleyedursunlar. İnsanlar, istedikleri kadar "dostluk" ve "kardeşlikten söz ededursunlar. Gerçek dünyamızda "kavgalar", "çatışmalar", "düşmanlıklar" ve "ihanetler" sürüp gidiyor. Hayır, karamsar değiliz, gerçek olan bu... İstedığımız halde, değiştiremediğimiz dünya bu...

Cennet'ten kovulan Âdemoğlu, yeryüzünde, özlediği huzuru bir türlü bulamadı, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de işaret buyurulduğu üzere, bulacağı da benzemez. İşte, bu konuyu aydınlatan ayet meali: "Demistik ki, ey Âdem, sen, eşin ile birlikte Cennet'e yerleş. Cennet'in nimetlerinden bol bol istifade edin. Ancak, şu ağaca yaklaşmayın. Yoksa ikimiz de kendine zulmedenlerden olursunuz. Bunun üzerine Şeytan, onları kandırdı, içinde bulundukları nimetlerden mahrum ediverdi. Biz de: 'Kiminiz kiminize düşman olarak inin; yeryüzünde, sizin için, bir vakte kadar, durak ve fidelenecek bir şey var' demistik". (el-Bakara/35-36).

Evet, "Kimisi kimisine düşman olarak" yeryüzünde yaşayan Âdemoğulları, hiç bitmez ve tükenmez bir kavganın içinde didinip durmaktadırlar. İnsanların, birbirlerini kahretmek için, yaptıkları silâhlar ve geliştirdikleri teknikler, galiba, huzur ve refah için yaptıklarından daha fazla ve daha güçlüdür. İnsanların, birbirleri için

hazırladıkları "ölüm makineleri" ve "tuzakları" akla durgunluk verecek ölçülere varmıştır ve insanın insana düşmanlığı korkunç bir trajediye dönüşmüştür. Ortada, bu gelişmeyi durduracak bir güç de mevcut değil... Süper-güçler, güçsüzleri ve zayıfları boyunduruğa alma oyunları peşinde... Zayıflar, yerlerde sürünüyor... Ayakta durmak için "haklı olmak" yetmiyor, "güçlü" de olmak gerek... Türk ve İslâm Dünyası'nın bu gidişten ibret alması şart... Fransız romancısı H. de Balzac'ın dediği gibi, maalesef "insanların çoğunluğu kuvvete tapmıyor".

İnsanlar, başka insanların buyunduruğuna girmemek için, güçlenmek ve teşkilâtlanmak zorundadırlar. Bunun için "manevî" ve "maddî" silâh ve vasıtalar geliştirmek mecburiyetinde kalmışlardır. Merhum, Prof. Mehmet Kaplan, "Kitap ve Bomba" adlı bir yazısında, bu beşerî ihtiyacı dile getirdikten sonra, milletlerarası çatışmalarda "kitabın" çok önemli bir yeri bulunduğunu belirtmişti. Gerçekten de kültür ve medeniyetlere biçim veren, savaş ve barışları yönlendiren, cemiyetleri çökerten veya yücelten önemli ve temel silâhlardan biridir "kitap"...

Savaşlar, bir bakıma, "kitaplar" ve "kitaplara bağlı kadrolar" aracılığı ile yapılır. Hiç şüphensiz olmasın ki, her 'eylemin arkasında', bir veya birkaç kitap vardır. Bombalara ve silâhlara yol gösteren kitaplardır; iktisadî ve siyasî kavgalara yön veren kitaplardır; ilim, fikir ve sanat adamlarını cezbeden kitaplardır. Dualara, ibadetlere ve mabetlere ışık tutan kitaplardır. Kafaları ve gönülleri aydınlatan da, karartan da kitaplardır. Dostlukları pekiştirenler, düşmanlıkları kıskırtanlar da kitaplardır.

"Dünü", "yarına" taşıyan, insanı insana bağlayan, insanı, insandan ayıran da kitaplardır. "Siperlerin ve bataryaların arkasında, bir-biri ile savaşan fikirler vardır", diyen F. Hegel, tamamı ile haksız değildir. Hiç şüphesiz günümüz savaşlarında da "kitap" çok önemli bir unsurdur. Yaşamak isteyen her cemiyet, bu gerçeği bilerek kültür ve medeniyet dünyasına çıkmak zorundadır. Dünyayı, kendi kitapları ve klâsikleri ile meşgul eden ülkeler, gerçekten de zamana hâkim olurlar. Ya kendi klâsiklerini ve kitaplığını yitiren milletler...

RAMAZAN GELİYOR

Bu hafta, diğerlerinden farklı... Bu hafta içinde, şerefli Ramazan ayını idrak edeceğiz. Kısmet olursa, 9 Mayıs 1986 Cuma gecesi "sahura" kalkacağız ve 10 Mayıs 1986 Cumartesi günü oruçlu olacağız.

Ramazan ayı, Müslümanlar için, ayların en üstünüdür, "on bir ayın sultanı"dır. Şanlı Peygamberimizin "Ümmetimin ayı", diye övdükleri ay...

Şanlı Peygamberimiz, müminlerin, bu aya "hazırlanmalarını" ve "saygı duymalarını" bilhassa emretmişlerdir. Şu güzel söz O'nun: "Ramazan ayı geliyor, ona hazırlanın, güzel elbiseler giyinin. Ramazan ayına çok saygı duyun. Bu saygının Yüce Allah'ın indinde büyük bir yeri vardır. Dikkatli olun, Ramazan ayındaki sevap ve günahlar, katları ile yazılır...".

Şimdi, sayısı bir milyara varan müminler, bütün dünyada, Ramazan'a hazırlanıyorlar. Evlerde, camilerde, çarşı ve pazarlarda güzel bir telâş var... Herkes, kesesine göre, mutfağını ve kilerini tanzim ediyor; güzel sesli hafızlar rahlelerin başına geçmiş bekliyorlar; vaizler ve hatipler "İslâm'ı yeniden duymaya ve duyurmaya, yaşayıp yaşatmaya" azimli görünüyorlar. Çarşı ve pazarlar, iftarlıklar ile dolu. Hanımlar, bir Ramazan boyu, pişirecekleri yemekleri düşünmekte... Yaşlılar ve hastalar, eski ramazanları özlemekte, gençler ve sağlıklılar, gelmekte olan bu bereketli ayı, en iyi şekilde değerlendirmek için kararlı; henüz yedisine basmış çocuklar, belki de "ilk oruçlarını" tutmak için sabırsız.

Gazetelerde ve dergilerde bile bir telâş var... Ramazan sayfaları, Ramazan ilâveleri, "imsakiyeler" hazırlıyorlar. Anlaşılan, birçoğu, Müslüman bir ülkede bulunduğunu ve Müslüman okuyuculara hitap etmekte olduğunu, ancak bu ayda idrak edebiliyor. Çünkü, bu işi "yasak savmak" kabilinden ve "kerhen" yapanları da var... Ne yap-sınlar "tıraj meselesi"...

Ramazan ayı, İslâm'ı "sevenler" ile "sevmeyenleri" tefrik etmeye vesile olan bir ay, aynı zamanda... Bazıları, nedense, bu ayda, pek tedirgin olurlar. Kitlelerin oruç tutması, camilerin dolup boşalması, gençlerin ve çocukların teravihlere, cumalara koşusu, onların aklını başlarından alır. Müslümanların birlik ve beraberlik içinde, neşe ve huzur bulmaları, nedense, bazılarının neşe ve huzurunu kaçıır. Bu

gibileri, bu ayda, "uydurma haberler" ve "yersiz münakaşa ve meseleler" ile müminleri çileden çıkarmak için ellerinden geleni yapmaya çalışırlar. Ama Allah'a çok şükür ki, başarılı olamazlar.

Allah dilerse, biz de Ramazan boyunca, okuyucularımız için yepyeni bir yazı dizisi hazırlamayı düşünüyoruz. Bu yazılarımızla, İslâmî açıdan bir "dîn psikolojisi", bir "dîn sosyolojisi" yapmaya çalışacak, dînimiz açısından bazı "pedagojik tahlillere" girişeceğiz.

Gerçekten de Ramazan ayı, bu açılardan ele alınmaya değer ve bize, bu imkânları bol bol verir. İlk gününden son gününe kadar Ramazan ayı, bugünün eğitim psikologlarını, sosyologlarını ve pedagoğlarını hayran bırakacak olaylarla ve değerlerle doludur. Ramazan, bir bakıma, müminlerin, tam bir ay boyunca, yeni baştan eğitildikleri, İslâm imanı, aşkı ve aksiyonu içinde, yeni baştan yıkanıp arındıkları bir aydır. Fert ve cemiyet plânında, her Ramazan, İslâm'ın "yeni bir diriliş" hamlesini ifade eder. Sanki, Ramazanlarda Kur'an-ı Kerîm, yeni "inzal olunmuş gibi" heyecanla okunur, ezanlardaki ve tekbirlerdeki davet ruhu daha bir belirgin hale gelir; müminlerin kalplerindeki "iman", daha berrak bir tarzda kendini belli eder, iman ve İslâm, bütün haşmeti ile açığa çıkar.

ÜÇ AYLAR VE RAMAZAN...

Ramazân, bir bakıma, tek tek her Müslüman'ın ve grup grup bütün Müslümanların, bir ay müddetle, yeniden yoğun bir eğitime (reeducation'a) tabi tutulduğu bir aydır.

Gündüzleri oruç, namaz, dua, niyaz ve Kur'an-ı Kerim okumakla, geceleri teravih, dua ve sahurlar ile dopdolu bir mübarek ay... Tövbe, istiğfar, kendi nefsinin kritik etme ayı... Fert ve cemiyet açısından "büyük muhasebe" ayı... Büyük bir neşe ile birlikte, büyük ve çetin bir "otokritik"... Ramazan, bütün inananlar için bir "yeniden İslâm'da diriliş" ayı...

Yüce dînimiz, müminleri, bu aya, birden bire sokmaz. Onları, Receb ve Şaban ayları ile yavaş yavaş psikolojikman hazırlar. Bu iki ay, âdetâ, Ramazan-ı Şerifin habercileridir. Bu iki ayın, birinci, ikinci ve üçüncü günleri ile on-üç, on dört ve on beşinci günlerini oruçlu geçirmek "sünnettir. Ayrıca, Recep ayının ilk cuma gecesi "Regaip Kandili" ve yirmi yedinci gecesi "Mi'rac Kandili", Şaban ayının on dördünü on beşine bağlayan gece ise "Berat Kandili"dir. Bu mübarek "gün" ve "geceler" ile müminler, "üç ayların" yüce atmosfere

rine sokulur ve inanan gönüllerde tatlı bir heyecan, endişe ve özlem teşekkül etmeye başlar. Artık, Müslümanlar, Ramazan Ayı'nı iştiyakla beklerler.

Bilindiği gibi, Recep, Şaban ve Ramazan ayları, bir arada, "üç aylar" diye anılır ve yüceltilir. Şanlı Peygamberimiz, bu "üç aylar" için şöyle buyurmuşlardır: "Receb Yüce Allah'ın, Şaban benim, Ramazan ise ümmetimin ayıdır."

Türk-İslâm kültür ve medeniyetinde bu "üç aylar" o kadar önemlidir ki, tarihimiz içinde "üç hilâl" biçiminde alemleşmiştir.

"Sosyal psikoloji" açısından "üç ayların" ve "rama' zan ayı"nın çok yüksek bir yeri vardır. Bu konuyu ileride ele alacağız. Ancak şimdiden belirtelim ki, dünyanın beş kıtasına yayılmış ve sayısı bir milyara yaklaşan "İslâm Ümmeti"nin birlikte hareket etmeleri, aynı kandilleri, aynı ibadetleri ve aynı duaları birlikte yürütmeleri ne büyük hâdisedir. Milyonlarca müminin oruç tuttuğu, sahura kalktığı, iftar ettiği, omuz omuza namaz kıldığı, aynı dil ve kelimeler ile yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'i okuduğu, teravih kıldığı Ramazan Ayı, bulunmaz bir fırsattır. Renk renk, ırk ırk, her meslek ve gruptan insanın kaynaşması, âlemşümül "İslâm Kardeşliği" şuuru içinde bütünleşmesi gerçekten "İslâm'ın düşmanlarını" çileden çıkaracak muhteşem bir hâdisedir.

İslâm Dünyası'nın "idareci" ve "sorumlu" kadroları, bu durumu bilerek, görerek ve idrak ederek değerlendirmesini bilmelidirler. Basın yayın organları, radyo ve televizyonlar, mektepler ve aileler, iş adamları ve topyekûn cemiyet, bu "üç ayların" ve "ramazan ayının" manevî ve maddî yönlerden oluşturduğu muhteşem zemini artık takdir edebilmelidirler. "Üç aylar" ve hele "Ramazan ayı", cemiyetin güçlenmesi, birleşmesi ve bütünleşmesi için, binlerce fırsat hazırlamaktadır. "Sosyal psikoloji"den haberdar olan kadrolar, herhangi bir komplekse kapılmadan "cemiyetin iç dinamiklerinden" faydalanmasını bilirler ve bilmelidirler. Sun'î ve yapmacık tedbirler ve çareler yerine, cemiyetin kendi hayatîyetini korumak için, kendi iç bünyesinde oluşturduğu güçlerden istifade etmek gerekir. Hele, bu iş, bir de "inançlı kadrolar" eli ile yürütülebilirse

Hemen belirtelim ki, atalarımız, bu konularda da, bizden daha hassas ve bizden daha inançlı idiler. Şairlerimiz, yazdıkları "Ramazaniye"ler ile halkımız "mânileri" ile ramazan ayını gönüllere yerleştirir; bu mübarek günleri, kardeşlik, dostluk ve dayanışma ayı halinde idrak ederlerdi.

"RÜ'YET-İ HİLÂL"...

"Rüyet-i Hilâl", ramazan ayını haber veren "ilk hilâlin" Batı ufkunda görünmesi ve müminlerce müşahede edilmesi demektir. Bu, şaban ayının bitişini ve ramazan ayının başlayışını haber veren incecik bir hilâldir.

"Rüyet-i Hilâl" için, gökyüzü açıksa ve hilâli görmeye engeller yoksa mesele kalmaz. Çünkü, hâdiseye, topluluklar "şahadet" edebilir. Hava kapalı ise ve "görüşü" güçleştiren şartlar var ise, akıl, baliğ ve âdil bir müminin "şahadeti" yeterlidir. Yani, bu şahadetle "Ramazan" başlar.

İslâm Dünyası'nda astronomik hesaplar, rasathaneler, hep bu "rüyete" (hilâlin görünmesine) yardım edici unsurlardır. Çünkü dînimizde asıl olan "rüyet"tir. Bu sebepten olacak, İslâm Dünyası'nda, en eskiden beri, çok sayıda rasathaneler kurulmuş, büyük astronomi âlimleri yetişmiş, Güneş'in, Ay'ın ve yıldızların hareketleri inceden inceye hesaplanmış, hatta - Uluğ Bey tarafından- "Ay'ın haritası" çıkarılmıştır.

Evet, bütün bu gelişmelere ve hesaplara rağmen, İslâm Dünyası'nda, "Rüyet-i Hilâl", bir "farz-ı Kifâye" olarak devam etmiştir ve devam edecektir. Çünkü, İslâm dîninde, "ayn'el yakîn bilgi" (müşahedeye dayanan bilgi), her zaman "ilmel yakîn bilgiye" (teorik bilgiye) tercih edilmiştir ve edilmelidir. Çağdaş araştırmacılar ve ilim adamları da bu görüştedirler. Gerçekten de "müşahedeye dayanan bilgi, nazârî bilgiden daha üstündür".

İslâm'ın, bu gerçeği, bundan asırlar önce tespit etmesi ise başlı başına bir mucizedir. Bilindiği üzere, İslâm'da, hakikat karşısında da "itminan" dereceleri vardır. Bunlar, "ilm-el yakîn", "ayn-el yakîn" ve "hakk-al yakîn" mertebeleridir.

"İlm-el yakîn" mertebesinde itminan, nazârî (teorik)dir. Değerli bir bilgi edinme yolu olmakla birlikte, insanın içinde, küçük de olsa bir "ukde" bırakır. Çağdaş ilim ve fikir adamları, nazârî bilgilere ve hesaplara gereken değeri vermekle birlikte, "müşahede" ve "tecrübe" yoluna daha fazla itibar etmektedirler.

"Ayn-el yakîn" mertebesinde itmînân daha fazladır. Çünkü, nazârî bilgilere ek olarak bir de "müşahede" ve "rü'yet", işin içine girmiştir. Böyle bir bilgi, içimizdeki "ukdeyi" silip atar. Bizi, "aca-

balan"dan kurtarır. "Hakk'al -yakîn" mertebesinde bilgi, bilgilerin en üstünüdür. Bu, gerçeği, bizzat, kendi nefsinde yaşamak ve öğrenmek demektir. Bu, bizatihi bir tecrübedir.

Bir tasavvuf büyüğü, İslâm'daki bu itminan derecelerini belirtmek üzere, şöyle buyurur: "Ateşin yakıcı olduğunu 'bilmek' başka şey, 'görmek' başka şey, 'bizzat yaşamak' başka şeydir".

Şimdi, bazıları çıkıp, "Efendim, rüyet-i hilâle ne gerek var? Şimdi, gelişen tekniklerin ve vasıtaların yardımı ile meseleyi çözmek yeterlidir" diyebiliyorsa, bunlar, İslâm'ın yukarıda açıkladığımız "esprisinden" habersiz kimseler durumuna düşerler. Çünkü, mesele, sadece bir hesap meselesi değil, bir "itmînân" ve "yer ile gök arasındaki ahenk" meselesidir. Yeryüzünün sevincine gökleri de katma iradesini ortaya koyabilmededir. Onun için her müminin, Şaban Ayı'nın son günü, gün batarken, Batı ufkunda "Ramazan hilâlini" aramak iştiağı ile semaya yönelmesi gerekir. Bu, bir dînî emirdir; yerine getirilmeli...

Şanlı Peygamberimiz şöyle buyururlar: "Ramazan hilâlini gördüğünüz zaman oruç tutunuz... Eğer gökyüzü kapalı olursa, Şaban Ayı'nın günlerini, otuz güne tamamlayınız".

RAMAZAN ORUCU VE RAMAZANA SAYGI

Müslümanların, "Ramazan Ayı"nı oruçlu geçirmeleri "farz"dır. Bu, "İslâm'ın beş temel şartından biri"dir. Ramazan Ayı'nda "Şer'î bir özrü" bulunmayan bütün akıl baliğ müminler, oruç tutmakla mükelleftirler.

Nitekim, bin dört yüz küsur yıldan bu yana, bütün müminler, bu bereket ve hikmetle dolup taşan mukaddes ayı, oruçlu geçirmektedirler. Bu ayın mukaddes havasını hakkı ile teneffüs etmesini bilenler, âdeti, "iki dünyanın birleştiği" bir iklimde yaşadıklarını görürler. Oruçla aydınlanmış çehreleri ile müminler, hem çalışır, hem sürekli ibadet halinde bulunurlar. Nice İslâm şairi, nice İslâm edibi, bu yüce ay hakkında methiyeler yazmışlardır. Biz, Üstad Necib Fazıl Bey'in bir beytini hatırlamakla yetinelim:

'Ramazan, mübarek ay, müminlerin balayı;

Hatırla der, suyu bal kaybedilmiş sılayı..."

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de, Ramazan ayını oruçla geçirmemiz gerektiği hususu, şöylece açıklanır: "Ey, iman

edenler! Sizden önceki (ümme)tlerle yazıldığı gibi, sizin üzerinize de oruç yazıldı (farz kıldı). Tâ ki konmasınız. (O) sayılı günler(dır). Artık, sizden kim (günlerde) hasta, yahut sefer üzerinde bulunur (oruç tutamazca, tutamadığı günler sayısınca, başka günler(de tutar. İhtiyarlığından yahut şifa bulması ümit edilmeyen bir hastalıktan dolayı, oruç tutmaya) gücü yetmeyenler üzerine de bir yoksul doyumu fidye lâzımdır. Bununla beraber, kim gönül isteği ile hayır yaparsa, işte bu, onun için daha iyi olur. Oruç tutmanız, hakkınızda (fidye vermenizden) hayırlıdır, bilerseniz. (O sayılı günler) Ramazan ayıdır ki, Kur'ân, onda indirilmiştir. (O Kur'ân ki) insanlara hidayet-tir, doğru yolu, hak ile bâtılı ayırt eden nice açık delillerdir. Öyle ise, içinizden kim, o aya erişirse, orucunu tutsun; kim de hasta olur; yahut bir sefer üzerinde bulunursa, o halde, başka günlerde, oruç tutmadığı günler sayısınca (orucunu kaza etsin). Allah, size kolaylık diler, güçlük istemez..." (el-Bakara/183-184-185).

Ramazan orucu, müminlere farzdır. İman etmeyene oruç farz olmaz. Bulûğ çağına gelmemiş çocukların, oruç tutmaları farz değilse de onları, bu ibadete alıştırmak için, yedi yaşından itibaren, ara sıra oruç tutmaya teşvik etmek, tuttukları oruçlar sebebi ile onları, maddî ve manevî biçimlerde mükâfatlandırmak faydalı olur. Çocuklar, "ilk tuttukları orucu" ve o günkü hâtıralarını, bir ömür boyu unutmazlar.

"Şer'i bir öze" binaen oruç tutamayan müminler, oruçlarını, mümkün merteye gizli yerler. Ramazana ve bu ayda oruç tutan müminlere olan saygılarını bu şekilde ifade ederler. Eskiden, gayrimüslimler bile, tamamen gönül rızaları ile bu ölçülere riayet ederlerdi. İnananları rahatsız etmemeyi, en azından bir nezâket ve insanlık borcu bilirdiler.

Fakat, zaman değişti, ölçüler, allak bullak oldu. Bırakın nezâket ve insanlık duygularını, bazıları, müminleri rahatsız etmek ve üzme için ne mümkünse yapar duruma geldi. Şimdi, gözlerimin önünden, bir zaman şeridi gibi acı hâtıralar gelip geçiyor. Bundan yıllarca önce, bırakın gizli oruç yemeyi, içtikleri sigara dumanlarını, sırf bizi tahrik etmek ve hâdiseler çıkarmak üzere yüzümüze doğru üfleyen "devrimbâzları" hatırlıyorum. Sırf ramazan ayına mahsus olmak üzere, oruç tutmayan gençlere, ucuz tarife üzerinden "içki satan" lokanta ve meyhaneleri düşünüyorum... Hey, gidi günler, hey!

BU GECE SAHURA KALKIYORUZ

Yarın, Ramazan Ayı'nın "ilk günü"... Kısmet olursa "oruçlu" olacağız. Bu gece minareler, pırıl pırıl aydınlatılacak, "ilk teravih namazı" kılınacak ve gece yarısından sonra "ilk sahur yemeği" yenecek, yarınki, "Ramazan orucunu tutmaya", Allah rızası için, "niyet" edilecektir.

Bu mübarek gün ve ayın bütün müminlere, bütün İslâm Dünyası'na, bütün Türklük Alemi'ne, bütün beşeriyete hayırlar getirmesini, sebebi hidayet olmasını, Cenabı Hak'tan diler, bütün okuyucularımın Ramazanlarını tebrik ederim.

Müminler, bir Ramazan Ayı'nı tekrar idrak edebildikleri için, Yüce Allah'a binlerce şükür ve hamd ile birbirlerini candan kucaklamalı ve tebrik etmelidirler. Şehirlerinde, kasabalarında, köylerinde ve evlerinde tam manası ile bir bayram havası estirmeli, çoluk ve çocuklarına, güzel ve tatlı bir "ibadet ayı" şuur ve heyecanını, içten gelerek duyurmalıydılar. Neşe'li ve güler yüzlü, birbirlerine karşı müşfik, merhametli ve cömert olmalıydılar. Yakın akraba ve komşularının da durumları ile ilgilenmeli, onların da feyizli, bereketli ve huzurlu bir Ramazan Ayı yaşamalarını temin etmelidirler.

Öte yandan kendi vatanında, kendi bayrağının gölgesinde, hür ve müstakil yaşamının ne büyük nimet olduğunu hatırlamalı, Cenab-ı Hakk'a hamd etmelidirler. Şu anda, büyük bir zulüm altında inleyen, ezansız, Kur'ansız bırakılan milyonlarca esir Müslüman'ın ve Türk'ün acısını tâ yüreklerinde duymalı, Bulgaristan'daki, Rusya'daki, Çin'deki ve Afganistan'daki kardeşlerinin kurtuluşu için' dua etmelidirler. Yıkılmış, depo yapılmış, boşaltılmış camileri ezansız minareleri, isimleri zorla değiştirilmiş müminlerin ırzı ve namusu pâymal edilmiş Müslümanları, bayrakları düşürülmüş, vatanları işgal edilmiş, zelil ve perîşan edilmiş kardeşlerimizi düşünmelidirler. Bu "yeniden 'İslâm'da diriliş ayında", azim ve iradelerini yenileyerek birlik ve beraberlik içinde, çok çalışarak ayağa kalkmanın yollarını aramalıydılar. Karamsarlığı bırakmalı, ümit ve cesaret kaynağı halinde, cemiyete, dinamizm ve enerji zerk etmelidirler.

Müminler, bu ayı fırsat bilerek "din bilgilerini" arttırmalı, dinlerini "dosdoğru" öğrenmeli, İslâm'ın "ana caddesinde yürümeli,

sapık yollara ve kollara iltifat etmemelidirler. Ne oldukları belirsiz kimselerin peşine takılmamalı, itikatta İmam-ı Mâtürîdî ve İmam-ı Eş'arî âmelde İmam-ı Azam, İmam-ı Mâlik, İmam-ı Şafî, İmam-ı Hanbel tasavvufta İmam-ı Gazâlî ve İmam-ı Rabbanî gibi gerçek "din büyüklerinin" çizgisini kaybetmemelidirler. Müslüman-Türk çocukları, bu aydan istifade ederek Molla Fenarî'leri, İbni Kemal'leri, Ebu Suud Efendi'leri, Mevlâna'lar ve Yûnusları inançlar, ile, fikirleri ile, yaşayışlar ile ve eserleri ile daha iyi tanınmalı, mutlaka yüce ve mukaddes kitabımız Kuran-ı Kerim'i okumayı bilmiyorlarsa öğrenmelidirler. Başlangıç için, bir ay zaman az değildir

Müslümanlar, tuttıkları oruçların zayi olmaması için azamî titizliği göstermeli, "iftar", "sahur" ve "imsak" saatleri konusunda hassas olmalıdırlar. Ben şahsen ibadet tarihimiz boyunca sürüp gelen ölçülere uyarak su anda takvimlerde yazılı, olan "imsak zamanından" 20 dakika önce, oruca başlıyorum ve ecdadımızın asırlar boyu gösterdiği "ihtiyat zamanına" riayet ediyorum. Çoluk çocuğum da aynı şeyi yapıyor.

Evet, yarın Ramazan Ayı'nın "ilk günü"... İbadetlerimizin ve dualarımızın kabulü için Yüce Allah'a yalvaralım.

AÇLIK, SUSUZLUK VE ORUÇ

Cenab-ı Hak, insanın organizmasını (bedenini) maddeden inşa etmiştir. Yani, insanın "bedeni", bir elementler dengesi üzerine kuruludur. Her şeyi, belli bir "ölçü" ve "miktar" ile yaratan Rabbimiz, insanın organizmasını da akıllara durgunluk verecek "nispetlerde" dengeleyerek programlamıştır. Bilmem ne nispette karbon, hidrojen, oksijen, azot, potasyum, sodyum, kalsiyum... -kısaca bütün elementler- en güzel bir ahenk ve denge içinde, yüksek bir estetikle birleştirilerek Yaradan'ın "ol" emri ile yoğrulmuştur.

İnsan organizmasındaki, bu ideal ahenge, ilim adamları "homostatik denge" adını veriyorlar. İnsanoğlu, yaşamak için, bu dengeyi, belli sınırlar içinde korumak zorundadır. Çünkü, bu denge, çeşitli sebeplere bağlı olarak, sürekli değişmektedir. Yaşayan, çalışan, hareket eden her insan, ister istemez, enerji harcamakta, dolayısı ile organizmadaki elementler dengesi bozulmaktadır.

Bu durumdaki insan, yeniden "homostatik dengeye" ulaşmak için, dışarıdan "element" alarak organizmasını desteklemek zorundadır. İşte "acıkmak" ve "susamak" budur. Yemek, içmek ve beslen-

mek de organizmadan eksilen "elementleri" yeniden kazanmak demektir. Evet, "açık" ve "gizli" mânâsı ile açlık, vücudun "homostatik dengesini" sağlamak gerektiğini ifade eder. Bu, normal ve fizyolojik açıktır.

"Açık açlık", bir mide kazınması şeklinde tezahür ederken "gizli açlık", ancak tabipler tarafından ve hususî "testler" yapılarak tespit edilir. Her ne biçimde olursa olsun, "fizyolojik açlık" çok önemlidir ve yaşamak için, belli bir denge içinde, mutlaka giderilmelidir. Beslenme, günümüzde, artık, başlı başına bir eğitim meselesi halinde ele alınmaktadır ve erbabınca ifade edildiğine göre, sırf "homostatik dengeyi" korumak mânâsına gelmektedir. Yani, bir atasözümüzde belirtildiği üzere: "Yemek için yemek değil, yaşamak için yemek"...

İşte, İslâm'da "oruç", bu mana içinde emredilmiştir. Dinimizde "oruç", aç ve susuz kalmak manasında değildir. Gerekli gıdayı aldıktan sonra, yeme ve içme saatlerini değiştirmek demektir. Ramazan ayında, Müslümanlar, öğle yemeklerini iptal ederler, sabah kahvaltısı yerine "sahur", akşam, saati gelince, "iftar" yemeği yerler. Yani, asla gıdalarından mahrum kalmazlar ve organizmanın muhtaç olduğu dengeyi sarsmazlar. Böylece, ileride, genişçe açıklayacağımız üzere, "psikolojik şartlanmaları" kırarlar ve "katılaştırıcı alışkanlıkları" değiştirerek iradelerini yenilerler. Bütün bunları da Allah rızası için yaparlar.

Görülüyor ki, Müslümanlar, gündüzleri, "imsak saatinden iftar saatine" kadar oruç tutmakla asla sağlıklarını tehlikeye atmamakta, tamamen Allah rızası için bir "irade eğitimi" yapmaktadırlar. Kaldı ki, tabiplerin bildirdiğine göre, gıdayı tam almak şartı ile, gündüzleri, bir şey yememek ve içmemek sureti ile "sindirim sistemini dindirmenin" büyük faydaları da vardır. Hele psikolojik açıdan sağlanan faydalar... "Şartlanmalar", "katı alışkanlıklar" ve "tiryakilikler" karşısında ortaya konan irade...

Bizim dinimizde "oruç", başka inanç sistemlerinde görüldüğü gibi, insanı, belli gıdalardan mahrum etme şeklinde tecelli etmez. İnsanı, aç ve susuz bırakmaz, sağlığını tehlikeye atmaz. Aksine, beden ve ruh sağlığı açısından en ideal yolu tutar.

AÇLIK MOTİVİ VE TERBİYE

Psikologların tespitlerine göre, insanları harekete sevk eden iç iticilerin (motivlerin) en güçlüsü "açlık ve susuzluktur. Durum, hayvanlar için de aynıdır. Gerçekten de şiddetli bir açlığın ve susuzluğun, canlıları, nasıl kıvrandırdığını, nasıl hiç umulmadık davranışlara ittiğini biliyoruz. Açlık ve susuzluk, bir yönü ile en âciz ve zavallı canlıları bir "cesaret âbidesi" gibi ayağa kaldırırken, bir yönü ile de en cesur ve yürekli olanları "boyun eğmeye" mecbur edebilir.

"Açlık ve susuzluk motivinin", bu dehşetli gücünü, beşeriyet çok önceden keşfetmiş bulunmaktadır. Bu, insanların ve hayvanların en "zayıf" yönünü bilmek demektir. Nitekim, tarihte ve belki günümüzde de, bazıları, bu güçlü motiv, bir "terbiye" ve "ceza" müessesesi biçiminde kullanmışlardır ve kullanılmaktadırlar. Çok eski tarihlerde, bilmem Milâd'tan kaç asır önce, Ege Denizi sahillerinde yaşayan putperest Bergamalı'lara ait derin su sarnıçlarını, bir münasebetle gezip görmüştüm. Rehberimizin anlattığına göre, o zamanki, Bergamalı'lar, bu sarnıçları su ile doldurur, içine bol miktarda da yengeç atarlarmış; konuşturmak veya cezalandırmak istedikleri kimseleri, önce, bir iyice susuz bırakır ve sonra, bu sarnıçlara zincirler ile sarkıtlarlarmış; öyle ki, göğsüne kadar su çıktığı halde, asla ağzı suya ulaşamayacak bir tertip içinde, orada günlerce bırakırlarmış. Bir taraftan "su içinde susuz kalan", diğer taraftan "yengeçlerin insafsız saldırısına" terk edilen kişinin ya dili çözülür veya helak olup gidermiş. Bu hikâyeyi ürpererek dinlediğimi hatırlıyorum.

Günümüzde, hayvan terbiyesinde "açlık ve susuzluk motiv", önemi korunmakla birlikte, insanın "terbiye edilmesinde" ve "cezalandırılmasında" kullanılmamaktadır ve kullanılmamalıdır. Bütün, bu hususları, dinimizdeki bir inceliği anlatmak için açıklyorum. Kesin olarak bilinmelidir ki, İslâm dininde "oruç", insanları, açlık ve susuzlukla terbiye, etmek demek değildir. İslâm'da oruç "İnsandaki açlık ve susuzluk motivini", İslâmî ölçüler içinde, disiplin altına almak, iradesini güçlendirmek; insanları, bu kudretli motive hâkim kılmak, bu motivateden kaynaklanan "şartlanmaları", "katı alışkanlıkları", "patolojik mekanizmaları" ve "tiryakilikleri", Allah rızası için kırarak beden ve ruh sağlığına kavuşmak demektir.

1950'li yıllarda, Kore'de çalışan ve Kore Savaşlarına katılan Avustralya'lı bir tabibin (galiba, adı Fred Schawartz olacak) "Komünistlerin Yalanlarına İnanılabilir mi?" isimli kitabından okumuştum. Orada anlatıldığına göre, komünist Çinliler ve Koreliler, esir aldıkları "Birleşmiş Milletler Askerlerini", korkunç bir açlık ve susuzluk rejimine tabi tutup yiyecek ve su vermek vaadi ile onların "beyinlerini yıkıyorlarmış". Kendileri, zengin sofralarda yiyip içerken, günlerce aç ve susuz bırakılan "savaş esirleri" onları seyrediyormuş. Sonra da "esirlere" birer avuç "kavrulmuş buğday" ve biraz da su verip yerlerine gönderiyorlarmış. Bu iş, günlerce devam ediyor ve neticede "esirlerin mukavemeti" kırılıyormuş. Hemen hemen bunu bir istisnası yoktur. Yazarın anlattığına göre, tek istisnayı Müslüman-Türk çocukları ortaya koymuş. Komünistlere "esir düşen Mehmetçikler", başlarında bulunan çavuşlarının emirlerine uyarak, bu açlık ve susuzluk işkencesine mukavemet ediyorlarmış. Çünkü çavuşları, Mehmetçiklere şu talimatı vermiş: "Arkadaşlar, bunlar, bize işkence olsun diye, bunu yapıyorlar. Onlara boyun eğmeyeceğiz. Sizleri, Allah rızası için oruç tutmaya davet ediyorum. Onların verdiği kavrulmuş buğdayı ve suyu, sahurluk ve iftarlık olarak iki kısma ayırın ve oruca niyet edin". Dediği gibi yapmışlar ve ayakta durmuşlar.

İSLÂM'DA ORUCUN MÂNÂSİ

İnsanların hayatında, "susuzluk ve açlık", fizyolojik "iç itici" (motiv)lerin en güçlüsüdür. Bu motivleri tatmin etmek, yaşamak için zarurîdir. Aksi halde ölüm mukadderdir. Biyolojik varlığımızı devam ettirmek için, "su" ve "ekmek", çok değerli iki nimettir. Buradaki, "su" ve "ekmek" tâbirlerini, en geniş mânâsı ile düşünmek gerekir.

İslâm cemiyetlerinde, "su" ve "ekmek" büyük saygı görür ve "azîz" tutulur... Bu sebepten olacak, atalarımız, "çeşme yapmayı" ve fakirler için "aş evleri" açmayı, en büyük iyilikler arasında saymışlardır. Müslümanlar, her zaman ve bilhassa ramazan aylarında, bir oruçlu kimseye "bir bardak su" sunmayı ve bir hurma tanesi ile bile olsa "iftar yaptırmayı" büyük sevap bilmişlerdir. Bu konuda Şanlı Peygamberimiz şöyle buyururlar: "Oruçlu bir kimseye, ramazanda, su içiren, anasından yeni doğmuş gibi, günahlarından arınır. İsterse, suyu nehir kenarında versin, fark etmez". Yine O, şöyle

buyururlar: "Ramazan ayında, bir misafire oruç açtıran, Cenabı-hak, çok uzun olan Sırat yolculuğunu kolaylaştırır".

Görüldüğü gibi, İslâm Dünyası'nda, "su" ve "ekmeğe" bu kadar önem verilmesinin sebebi, bu iki nimetin, insan hayatında çok zaruri bir yer tutmasındandır. "Su", nehirler halinde aksa da yine "azîz" bilinmeli, asla israf edilmemeli; "ekmek", fırınlardan taşıp dursa da, silolarda milyonlarca ton buğday bulursa da yine çöplüklere düşmemelidir. İşte, bir bakıma, ramazan ayı, Müslümanlara, bu idrak ve şuuru kazandırmaktadır. Gündüzleri, belli bir zaman dilimi içinde, "susuz" ve "aç" kalarak "nimetlerin" kadr-u kıymetini, fertlere ve kitlelere duyuran ramazan ayını hakkı ile tanımak gerekir.

İsrarla belirtelim ki, ramazan orucu, insanları, asla "susuz" ve "gıdasız" bırakarak terbiye etmek demek değildir. Aksine, Müslümanların ramazan sofraları, diğer aylara nazaran, daha zengin ve daha bereketli olur. Oruçtan maksat, susuz ve aç kalmak değil, "nimetlerin kadrini bilmek", "aç ve susuz kimselerin hallerini idrak etmek", "manasız şartlanmalardan kurtulmak", "katı alışkanlıkları kırmak" "patolojik mekanizmaları yok etmek", "açlık ve susuzluk motivini disiplin altına almaktır". Kısmet olursa, bütün bunların ne demek olduğunu, tek tek açıklayacağız.

İslâm kültür ve medeniyetinde "iftar" ve "sahur" sofraları meşhurdur. Ramazan ayına ait çorbalar, yemekler, tatlılar ve şerbetler, başlı başına bir kültür deryasıdır. Ancak, ramazan ayında da yenilecek, içilecek ve fakat israf edilmeyecektir. Bu husus, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de şöylece özetlenmiştir: "Yiyin için, (ancak) israf etmeyin. Çünkü, Alî-ah, israf edenleri sevmez". (el-Âraf/31).

Bütün mesele, Allah'ın koyduğu hudutlar içinde hareket etmekte, yüksek bir İrade göstererek "nefsine hâkim" olmaktadır. Nitekim, bu husus, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de şöylece açıklanır: "Her kim, Yüce Allah'ın gösterdiği ölçü ve hudutları aşarsa, kendine zulmetmiş olur". (et-Talak/1)

Şanlı Peygamberimiz, Müslümanların, ramazan ayında, gıdasız kalmamaları için, mutlaka "sahur yemeği" yemelerini emrederler: "Sahur yiyiniz. Yahudilere uymayınız. Yahudiler sahur yemezler. Sahur yiyenin defterine, köle âzad etmiş gibi sevap yazılır". Şu emir de onların: "Sahur yiyiniz, istediğiniz yemeği sahurda yiyiniz. Çünkü, bundan hesap sorulmayacaktır".

Ramazan ayı, içinde, bin bir çeşit hikmet incisi taşıyan bir derya gibidir. Allah rızası için, bu okyanusa dalıp arınanlara ne mutlu.

YEME VE İÇME İHTİYACIMIZIN SOYSUZLAŞTIRILMASI

Bitkilerin hareketleri "tropizm"lerle, hayvanların hareketleri "içgüdü"lerle tanzim edildiği halde, insanlara, hakaretlerini tanzim etmek üzere, "bir irade" verilmiştir. Yani, insanlar, fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik motivlerini, belli normlar içinde kontrol etmek zorundadırlar ve bu konuda ortaya koyacakları iradede sorumludurlar.

Ancak, bilinmelidir ki, "irade sahibi olmak", asla başıboş olmak demek değildir. Bu sebepten insanlar, yeme içme, uyuma ve seksüel ihtiyaçlarını, saptırmadan ve soysuzlaştırmadan "beşerî gayelere" uygun bir tarzda tatmin etmekle mükelleftirler.

Fakat, esefle belirtelim ki, insanların birçoğu, en masum bedenî ve fizyolojik ihtiyaçlarını dahi, ifrat ve tefritler ile soysuzlaştırmış bulunmaktadır. Meselâ, "yeme" ve "içme" ile ilgili nice "sapıklıklara" ve "marazî davranışlara" şahit olunmuştur ve olunmaktadır.

Tarihçiler diyorlar ki, Eski Roma'da, bazıları, sırf zevk için yemek yerlermiş. Çeşitli lezzetlerle donatılmış sofralarda, iyice tıkanlar, yeniden o sofraya kurulmak için, yediklerini kusar ve tekrar midelerini doldurmaya gelirlermiş. Şimdi de böyleleri var mı bilmem? Ne korkunç sapıklık...

Psikologlar diyorlar ki, manevî tatmine ulaşmamış, gönlü ve kafası aç kalmış, sevgiye doymamış insanlarda, büyük bir "tüketim tutkusu" ortaya çıkar. Böyleleri, tam bir "sefih gibi", hesapsız kitapsız bir tüketim yoluna yönelirler ve asla doyamazlar. Yine psikologların belirttiklerine göre "oburluk", böyle bir marazî mekanizmadır.

Yeme ile ilgili mekanizmalardan biri de "menfi şartlanmalar"dır. Kişi, acıksın veya acıkmasın; belli şartlar zuhur edince, acıkma hissi kapılıyorsa "menfi bir şartlanma içinde" bulunuyor demektir. Birçoklarımız bu durumu kendimizde de müşahade etmişizdir. Meselâ, öğle saati geldiğinde, gerçekten acıkmadığımız halde, "aman bu iş de bitsin" diyerek az mı yemek yemiştizdir. Sanırım, bir angarya kabilinden ve bir âdeti yerine getirmek için, isteksizce oturduğumuz sofraların sayısı az değildir. Oysa, Şanlı Peygamberimiz:

"Acıkmadan yemek yemeyiniz" diye buyurmaktadır. Tabipler de aynı şeyi söylüyorlar...

Gerçekten de "şartlanmalar" ve "alışkanlıklar" insanın iradesini esir almaktadırlar. İşte Ramazan Ayı, bir bakıma, bir ay müddetle, bu şartlanmaları ve alışkanlıkları kırmaya ve insanın iradesini, meydana çıkarmaya vesile olur. Yeme ve içme ile ilgili şartlanmalar, alışkanlıklar ve tiryakilikler, Ramazan Ayı'nın ilk günlerinde bizleri epey tedirgin ederler ve fakat, zaman içinde mukavemetleri kırılır. Bu suretle bizler de irademizin farkına varırız ve kendimize (nefsimize) karşı bir zafer kazanmanın hazzını tadarız.

İnsanların "içme" ile ilgili sapıklıkları ise daha fazla ve daha korkunçtur. İtiraf edelim ki, insanlar, "içme ihtiyacını" büyük nispette soysuzlaştırmış bulunuyorlar. Berrak ve buz gibi çeşme suları, çeşitli güzel koku ve lezzetteki meyve suları ve usta ellerden çıkmış şerbetler dururken, bazı insanların "alkollü içkilere", "zehirlere" ve "uyuşturuculara" yönelmesi ne büyük sapıklıktır. İnsanoğlunun, yeme ve içme gibi, en masum bedenî ve fizyolojik ihtiyaçlarını, bu derecede soysuzlaştırması karşısında hayret ve esef etmemek mümkün değildir. İşte, mübarek Ramazan Ayı, müminleri, yeme ve içme hususunda, yeni bir nefis muhasebesine çekme ve iradesini İslâmî ölçüler içinde yenileme zamanıdır.

NİMETLERİN KADRİNİ BİLMEK

"Nîmet" demek, Yüce Allah'ın insanlara, rahat yaşamaları için yaratıp sunduğu değerli şeyler demektir. Bütün yiyecekler, içecekler, giyecekler, uzun ve sağlıklı bir ömür, mal, mülk ve evlâtlar...

Yüce dînimiz İslâmiyet, insanların, bu ve benzeri nice nîmetler karşısında "şükredici olmasını" ister. Nitekim, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de şöyle buyrulur: "Bana şükredin, nankörlük etmeyin". (el-Bakare/152).

Gerçekten de Âdemoğulları, iyi düşünürlerse, nîmetler içinde yüzmektedirler. Buna rağmen, insanların pek çoğu, halinden şikâyetçidir ve çok defa sahip bulunduğu nîmetlerin farkında değildir. Ancak, o, bu nîmetleri elinden kaçırdığı zaman, işin farkına varmakta ve çok defa da iş işten geçmiş bulunmaktadır.

Nitekim, Şanlı Peygamberimiz, bu duruma işaret etmek üzere, bir hadislerinde şöyle buyurmuşlardır: "İhtiyarlık gelmeden

gençliğinizin, hastalık gelmeden sağlığımızın, ölüm gelmeden hayatınızın, ömür bitmeden zamanın değerini biliniz."

Gerçekten de bir nimetin kadrini, onu kaybettiğimiz zaman anlıyoruz. İşte Ramazan Ayı, müminlere, geçici de olsa, belli bir zaman parçası içinde, bu şuuru vermektedir. Yani, müminler, önlerinde nimetler dururken, sırf Allah rızası için, "imsak müddetince" bunlara dokunmayacaklardır; "iftara kadar" bekleyeceklerdir. Bu nimetlere, ancak "iftar sevinci" içinde kavuşabileceklerdir. Böylece, bir yudum "soğuk suyun" serinliğini tâ içlerinde duyacaklar, sıcak pidelerden taşan bir nefeslik "ekmek kokusunu" ciğerlerinde hissedecekler ve bir kaşık "şehriye çorbasının" lezzetlerini damaklarında bulacaklardır. Suyun, ekmeğin ve bir kaşık çorbanın ne büyük bir nîmet olduğunu yeni baştan ve sevinçle keşfedeceklerdir. Görülüyor ki, "iftar sofrası", müminlere, yalnız "bিরer kıl olarak acizlerini" idrak ettirmekle kalmaz, onları, "nimetlerin kadrini bilmeye" ve "Yüce Allah'a olan şükran borcunu" ifaya da vesile olur.

Gerçekten de bir yudum suyun değerini, susuzluktan ölmekte olan birine, bir lokma ekmeğin değerini açlıktan kıvranan birine, hürriyetin değerini esir düşenlere, adaletin kadrini zulme uğrayanlara, bir rahat soluğun kadrini ağır hastalara sorun... Bu noktada, Kanuni Sultan Süleyman'ın meşhur beytini hatırlamamaya imkân var mı? O ne demişti:

"Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi,

Olmaya devlet, cihanda bir nefes sıhhat gibi".

Ramazan Ayı, içinde bin bir hikmet ve güzellik taşıyan bir aydır. Bu ay, bir taraftan müminleri "kötü ve katı alışkanlıklardan", "menfi şartlandırmalardan", "mânâsız tiryakiliklerin esaretinden" ve "marazî mekanizmalardan" kurtarıırken, diğer taraftan "mubah", "helâl" ve "temiz" nimetlerin de kadrini bilmeye vesile olur. İş bununla da bitmez, "açlığın" ve "susuzluğun" ne demek olduğunu, sağlığımızı tehlikeye düşürmeden, bize idrak ettirerek bu konuda diğer insanların durumları ile ilgilenmemizi temin eder. Bizi, başka insanların dert ve sıkıntılarını paylaşmaya teşvik eder. Bizi, insanlara yaraşır bir program içinde yaşatır. Her türlü "sapıklıktan" ve "soysuzlaşmadan" korur. Bizi, günah işlemekten kurtarır.

Şanlı Peygamberimiz şöyle buyururlar: "Ramazan Ayı'nda, günah işlemeyi terk eden kimsenin, Yüce Allah, on bir aylık günahlarını yok eder."

Ramazan Ayı'nda yıkanıp arınan müminlere ne mutlu.

RAMAZAN AYI VE UYKU

"Uyku", insanın çok güçlü fizyolojik motivelerinden bir diğeridir. "Açlık ve susuzluk motiveleri" kadar hayatidir. Normal olarak bir insan, 60 ve daha fazla saat, "uykusuz" kalırsa, önce fizyolojik ve psikolojik anormallikler gösterir, sonra, beyin kanamasından ölebilir.

"60 ilâ 115 saate kadar uykusuz kalan insanlarda, görmeye ait birsamılar, heyecan istikrarsızlığı, çabuk kızma, sinirlilik, baş ağrıları, lökosit sayısının artması, alyuvarlar ile hemoglobinin azalması, vücûd hareketlerinde ahenksizlik artması, göz bebeği refleksinin değişme kabiliyetinin azalması, adale gerginliği artması, ganglion hücrelerinin yağlanma dolayısı ile bozulması müşahade edilir". (Dr. D. M. Drake, Anormal Davranışlar Psikolojisi, Çev. Dr. Nezahat Arkun, s. 113, Yıl: 1960).

Uykunun mahiyeti ve tarifi etrafında, ilim adamlarının çok farklı düşündüklerini görüyoruz. Bazılarına göre uyku, beden ve zihin yorgunluğundan olan toksinlerin birikmesinden, bazılarına göre, kan devranının değişmesinden meydana gelir. Bazılarına göre, uyuma, insiyakî bir davranıştır. Bazılarına göre, bir şuur daralması hadisesidir. Bazılarına göre, bir sinir ve adale gevşemesi halidir.

Ancak, müşahedeler göstermiştir ki, uyku ihtiyacı ve müddeti, yaşlara göre değişmektedir. Bebekler, bazı temel ihtiyaçlarını karşılama zamanları dışında, hemen bütün günlerini uyku halinde geçirdikleri halde, çocuklar için 10-12 saat, gençler ve yetişkinler için 8 saat uyku yeterlidir. Yaşlandıkça uyku ihtiyacı ve müddeti azalır, bu sebepten bazıları için 4-5 saat uyku, dinlenmeye yeter.

Her ne olursa olsun, uykunun bir "dinlenme ihtiyacından" kaynaklandığı söylenebilir. Ancak, psikiyatristler, insanoğlunun bu tabii ihtiyacının da çeşitli sebeplerle bozulup soysuzlaştırıldığını tespit etmişlerdir. Meselâ, türlü korkular ve endişeler içinde "uykusuzluk çeken" insanların yanında, uykuyu "bir kaçış mekanizması" haline getiren "iradesi zayıf" kimselere de tesadüf etmek mümkündür.

Gerçekten de bazı "nörotik" (sinirli) tipler vardır ki hiç olmayacak şeyleri kendine dert ediniyor, en küçük bir uyarıcıya karşı büyük bir hassasiyet gösterir, kendini lüzumsuz korku ve endişelere kapatır, sabahlara kadar yatağında döner durur. Uyuyamaz, uyursa da korkulu rüyalar ile sık sık uyanır. Bazı tipler de hayatın hoşla git-

meyen gerçekleri karşısında, kolay bir savunma yolu olarak "uykuya sığınır". İştten, dersten, güçlüklerden, acı ve sıkıntılardan uykuya sığınarak" uzaklaşmak... Korkunç bir irade zaafı ve miskinlik... Bazı tipler için de uyku tamamıyla bir alışkanlık ve şartlanma meselesidir. Onlar, tıpkı bir kedi gibi, sıcak bir oda, yumuşak bir koltuk, gölgeli ve loş bir köşe buldular mı hemen esnemeye, peşinden tatlı tatlı uyumaya başlarlar.

İşte, Ramazan ayında, insanların hayatında önemli bir yeri, bulunan "uykunun" ve "dinlenme ihtiyacının" da yeni baştan ve yeni şartlarla nizama sokulduğunu görmekteyiz. Yüce dinimiz, ramazan ayında, uyku ve dinlenme için yeni bir program getirmekte, oruç tutmakta olan müminler, bu konuda ortak davranış içinde tutarak terbiye etmek istemektedir. Bu suretle, insanların uyku konusunda içine düştükleri marazı mekanizmalar," çözmekte, yersiz endişe ve korkuları bertaraf etmekte, mânâsız şartlanmalar, kötü alışkanlıklar ve irade zaafını ortadan kaldırmaktadır

UYKU, DİNLENME VE RAMAZAN AYI

İslâm dîninin, "uyku ve dinlenme" konusunda ortaya koyduğu programın özü şudur. Erken yatmak ve erken kalkmak...

Dinimiz, müminlerden, erken uyumalarını ve erken uyanmalarını ister. Güneş, her sabah doğduğu zaman, Müslüman'ı ayakta ve uyanık bulmalıdır. Büyük Türk Milleti, İslâm'ın bu yüce ölçüsüne uyduğu zamanlar, tıpkı Yüce Sahabî kadrosu gibi, başarıdan başarıya ulaşıyordu. Bugün dahi, çalışkan Anadolu köylüleri, bu güzel alışkanlıklarını sürdürmektedirler. Şanlı Peygamberimiz: "Sabah uykusunun rızka mâni" olduğunu ısrarla belirtmişlerdir. Üstad Necib Fazıl Bey, bu güzel hadisi şöylece şiirleştirmişlerdi: "Sabah uykusu, rızka bir pusu".

Hiç şüphe etmiyoruz ki, "erken yatıp erken kalkan" çalışkan milletler, "geç yatıp geç kalkan" tembel ve miskin cemiyetleri, her sahadada geri bırakırlar ve öne fırlarlar.

İşte Ramazan ayı, müminlerde, böyle bir alışkanlığın temini için, önemli fırsatlar hazırlar. Şöyle, Müslümanlar, yatısı ve teravih namazlarını topluca kıldıktan sonra, evlerine dönecekler, hemen yataklarına girecekler ve tâ sahur zamanına kadar uyuyacaklardır. Sahuru, mümkün mertebe, geç yiyecek olan müminler, vakti gelince, sabah namazını kılacaklar ve bir daha uyumayacak, güneşin

doğuşu ile birlikte işlerinin başında olacaklardır. Yani çiftçi bahçesine ve tarlasına, esnaf dükkânına ve tezgâhına, işçi atölye ve fabrikasına, öğrenci okuluna, memur işine, işveren bürosuna koşacaktır. Yani topyekûn cemiyet ayakta olacak...

Ciddi ve samimi bir çalışma temposu içinde öğle tatiline girilecek, öğle yemeği iptal edildiği için, dinlenmeye geçilecek, Şanlı Peygamberimizin "Kaylûle" adını verdikleri, "öğle uykusuna" yatılacak ve kısa bir dinlenmeden sonra, abdest alınıp topluca namaz kılınacak ve tekrar işbaşı yapılacaktır. "Öğle uykusu", namazdan sonraya da alınabilir. İşe erken başlandığı için, işten erken çıkılır. İkinci ile akşam arasında "hususî işler" takip edilir ve asla "uyunmaz". Şanlı Peygamberimiz, "ikindi ile akşam arasında uyumamızı" istememişlerdir ve "Gece uykusuna zarar verir" diye buyurmuşlardır.

Görüldüğü üzere, ramazan ayı, müminleri fert ve cemiyet olarak birlikte kucaklamakta ve onları çeşitli açılardan yeni baştan terbiye etmektedir. Bu arada, müminlerin "uyku ve dinlenme ihtiyaçlarını" da yeni ölçüler içinde disiplin altına almak istemektedir.

Gerçekten de ramazan ayı, kişide ve cemiyette "irade kontrolünü" uyandırarak disiplinli bir hayatı zarurî kılar. Belli saatlerde uyuma ve uyanma alışkanlıkları meydana getirir. Marazî mekanizmaları, tembellik ve miskinliği yok eder. Sinirli ve huzursuz tipleri, cemiyetle bütünleştirerek ve "kollektif bir ruh ve şuur içinde tutarak" dinlendirir; mânâsız şartlanmaları kırar, manâlı bir yaşama, uyuma ve dinlenme programı geliştirmemize yardım eder.

Ramazan ayı, akşam, yatsı, teravîh ve vitir namazları ile kişileri, yalnız cemiyetle bütünleştirmekle kalmaz, onları, manevî atmosferine alarak huzura kavuşturur. Tekbirler, kelime-i tevhidler, ezanlar, kametler, dualar ve güzel sesli hafızların kıraatleri ile çeşitli endişe ve korkulardan kurtarır ve sükûnete ulaştırır. "Rahatlama" mânâsına gelen "teravîh namazları" ile de kişiyi bedenlen ve ruhen aktif kılarak güzel ve derin bir uykuya hazırlar.

Oruç, Allah için tutulur fakat faydası tutanadır.

TENASÜL HAYATI VE ORUÇ

"Cinsiyet" (seks), insan hayatında önemli yeri bulunan bir fizyolojik motividir. Gerçekte "üremek maksadına" uygun olarak yaratılan bu "iç itici", en çok "saptırılan" ve "soysuzlaştırılan" motivemizdir.

Normal ve meşru mecrasında tutulduğu zaman, mukaddes aile yuvalarının kuruluşuna, cemiyetlerin sağlıklı bir biçimde üreyip çoğalmasına, cinsler arasında ulvî ve derin bağların teşekkül etmesine, içli ve samimî duyguların boy vermesine, güzel sanatlar ve tefekkür dünyamız için zengin zeminler hazırlamasına rağmen, "saptırıldığı" ve "soysuzlaştırıldığı" zaman, bütün çirkinliklere ve yıkıntılara kaynak olan "tenasül hayatımız" üzerinde ne kadar hasasiyetle durulsa yeridir.

Yüce dinimiz İslâmiyet, "tenasül hayatımızı", aile içinde ve "meşru zeminler" de disipline etmemizi ister. "Evlenmeyi teşvik" eder, her türlü sapıklığı ve fuhşu yasaklar. Yüce Rabbimiz şöyle buyurur: "İçinizden bekârları... Evlendirin". (en -Nûr/32). Şanlı Peygamberimiz de şöyle buyurur: "Ey gençler! İçinizden kim evlenmeye muktedir ise evlensin. Çünkü gözü haramdan en çok sakalayan, ırzı en sağlam biçimde koruyan budur. Kimin de (evlenmeye gücü yetmezse) oruca devam etsin".

Görülüyor ki, yüce dinimiz, "tenasül hayatının" ancak, mukaddes aile yuvası içinde tanzim edilebileceğini, bu sebepten gençlerin evlenmeye teşvik edilmesi gerektiğini, "bekârları evlendirin" tavsiyesi ile cemiyete de bu konuda sorumluluklar düştüğünü belirtmektedir. Bunun yanında, evlenmeye muktedir olamayan veya evliliği geciken gençlerin de iradelerini kullanarak "haramlardan sakınmalarını" emretmektedir. Bu konuda en iyi tedbirin de "oruç tutmak" olduğu bilhassa belirtilmektedir. Gerçekten de bir bekâr mümine yaraşan iş, süflî ve behimî yollara düşerek değil, sapık ve soysuzlaşmış davranışlara yuvarlanarak değil, bütün enerjisini, ulvî ve mukaddes biçimlerde verimli kılmaktır. Kesin olarak bilinmelidir ki, "ulvîleştirme" (sublimation), marazî bir mekanizma olmayıp, "insanın fitratına uygun bir irade zaferidir. Çünkü, insan, yaradılışı icabı "maddeden mânâya", "süflîden ulvîye" tırmanabildiği için, büyük kültür ve medeniyetler kurabilmiştir. Hayvanlarda bu kabiliyet yoktur.

Esefle belirtelim ki, beşer tarihinde "alçalma dönemleri" vardır. Kesin olarak tespit edilmiştir ki, bu dönemler insanların da hayvanlar gibi yaşamaya özendikleri tenasül hayatının başıboş bırakıldığı, bu konuda her türlü sapıklığın ve soysuzlaşmanın müsamaha ile karşılandığı, devirlerdir. Yüce ve mukaddes kitabımız Kuran-, Kerim'den öğrendiğimize göre, bu dönemler, mutlaka büyük beşerî felaketler ile kapanmıştır. "Lut kavmi" bunlara örnektir. Sodom ve Gomore buna örnektir. Roma ve Bizans buna örnektir. Dun, her türlü fuhşa ve rezalete kaynak olan Lübnan ve Beyrut'un bugünkü yürekler acısı, durumu, su anda gören gözler için, korkunç bir ibret levhasıdır. Hiç şüphemiz yoktur ki, bugün, "seksüel özgürlük" adı altında her türlü fuhşu, sapıklığı ve soysuzlaşmayı, hoş gören ve teşvik eden kapitalist ve komünist dünyanın geleceği de korkunç olacaktır. Bu, bir kehanet değil, tarihin haber vermesidir.

Tarih fuhşun, homoseksüalitenin. Tenasül hayatı ile ilgili manyaklıkların sapıklıkların ve soysuzlaşmaların arttığı dönemlerin, insanlara hayır getirmediğini, bilâkis yıkıntılara çöküntülere, kan ve gözyaşına kaynak olduğunu ısrarla belirtmektedir.

Yüce dinimiz, Ramazan ayında, müminlerde böyle bir şuurun doğmasını da istemektedir. Ramazan, "seks motivini" de kontrol altına alır.

İNSANIN BUNALIMI VE RAMAZAN AYI

Artık herkes "insanın bunalımlı bir canı, olduğunu" kabul etmektedir. Bu hususu, psikiyatriklerden çok önce, İslamiyet, bütün açıklığı, ile ortaya koymuştur. Nitekim bundan 1400 yıl önce, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim de şöyle buyrulmuştu: "Biz, İnsanı, muhakkak, bir sıkıntı içinde yarattık". (el-Beled,4)

Gerçekten de insan, fizyolojik motivelerinin tatmini ile yetinmeyen ve sürekli bir "mutluluk arayışı" içinde çırpınan bir canlıdır. Yemek, içmek, uyumak ve seksüel tatmin insana yetmemekte, aksine, bunlar tatmin oldukça ihtirası daha da büyümektedir.

Ne gariptir ki, insan "dünyaperest oldukça", daha fazla bunalıma düşmekte, madde karşısında "duyumsuzluğu" artmakta, tuzlu deniz suyu içerek susuzluğunu gidermeye çalışan kimselere benzemektedir. Pek tabii olarak gittikçe büyüyen bu hırs, herkesten önce, sahibini bitirip tüketmektedir.

İnsanın fitratından habersiz çevreler, onu, maddî bakımdan doyurarak mutlu edeceğini sanmaktadırlar. Oysa, Şanlı Peygamberimiz, bu konuda şöyle buyuruyorlardı: "İnsana, bir vadi dolusu altın verseniz, bir vadi dolusu daha ister". Görülüyor ki, insanı, sırf madde ile doyurmak, tatmin etmek ve mutlu kılmak mümkün değildir.

Nitekim, psikologlar ve pedagoglar, insanların, maddî ve fizyolojik iştihaların ötesinde, manevî ve ruhî bir "açlık" da çektiklerini tespit etmişlerdir. İnsanların, fitratları icabı, iyiyi, güzeli, doğruyu, yüceyi özledikleri de görülüyor. İnsanlar, bu özlemlerine cevap bulamaz ve bu özlemlerini tatmin edemezlerse gerçekten daha fazla "bunalır" ve tehlikeli sapıklıklara başvurarak soysuzlaşırlar ve alçalırlar. "Hürriyet için hürriyet" olmaz, hürriyetler, insanın gelişmesi ve yücelmesi için birer vasıttan ibarettir. İnsanı, soysuzlaştıran ve alçaltan hürriyetler olmaz olsun. İnsanı, iyiye, güzele, doğruya ve ulvî olana götürmeyen şeye hürriyet değil, ancak "başıboşluk" denebilir. Hürriyetleri, başıboşluk manasında kullananlar, insanlığa hizmet etmemektedirler.

Gerçekten de bazıları, hürriyeti, başıboş kalmak sanmışlardır. Böylelerine göre, insan, her türlü "içtimâî" ve "vicdanî sansürden" kurtulursa "bunalımdan" da kurtulur. Oysa, tatbikat ve tecrübeler bunun aksini ortaya koymuştur. Nitekim, içtimâî ve vicdanî sansürü kısmen veya tamamen ortadan kaldıran cemiyetlerde yaşayan gençler, daha fazla bunalıma düşmüşlerdir. Bu gibi cemiyetlerde "âsi gençler", "punkçular", "dazlaklar", "cinsî sapıklar", "uyuşturucu madde düşkünleri", "seks manyakları", "sadistler", "mazohistler", "müntehirler", "akıl ve ruh hastaları", "serseriler"... her geçen gün biraz daha artmakta, giderek büyüyen bir çığ gibi cemiyetleri tehdit etmektedir. Bazı, az gelişmiş ahmaklar da bunların reklâmını yapmaya çalışmaktadırlar.

Yüce dinimiz İslâmiyet, insanın asla başıboş bırakılamayacağını; insanın, yine insanın iyiliği için içtimâî ve vicdanî bir sansüre muhtaç olduğunu; insanın fitratına ters düşmeden, bu işin başarılması gerektiğini savunur. İşte, ramazan ayı, böyle fırsatları, bol bol hazırlayan bir zaman dilimidir.

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: "İnsan, kendini başıboş bırakılacak mı zanneder". (Kıyamet/36). Ramazan ayı, insanı, manevî doyuma götüren disiplinlerle dolu, beşer fitratına uygun mukaddes bir atmosferdir.

FİZYOLOJİK MOTİVLERİMİZ VE TEMİZLİK

Şanlı Peygamberimiz: "Temizlik imandandır" diye buyurmuşlardır. Bu yüce emre göre, Müslümanlar, imanları icabı, dış ve iç temizliğinde, örnek birer insan olmakla mükelleftirler. Müslüman, kendini, her türlü kirden ve pas-tan arındırmak zorundadır. Çünkü, Yüce Allah "Pislikten arınanları sever". (el-Bakara/222)

İslâm'da temizliğin adı "taharet"tir. Taharet ise "necaset'ten ve "hades"ten arınmak demektir. "Necaset", aslı ve tabiatı icabı pis olan (insan kazuratu ve sidiği gibi yapısı itibarı ile necis ve murdar olan) şeylerdir. "Hades", Şeriat'ın, bazı ibadetleri yapmaya engel saydığı (namaz abdestini ve boy abdestini gideren) hallere denir.

İslâm dini, "fizyolojik motiveler" ile "temizlik arasında" önemli bağlar bulunduğunu, ortaya koymuştur. İbadet için, fizyolojik motivelerden kaynaklanan bütün kirliliklerden arınmamızı, bu sebepten emreder. Yemeklerden önce ve sonra elleri ve ağız yıka-mak, dişleri mis vaklamak (fırçalamak); diğer bedenî ihtiyaçlardan sonra, taharet yapmak; uykudan sonra abdest tazelemek; cinsî bir-leşmeden sonra boy abdesti almak, İslâm'da fizyolojik motiveler ile temizlik arasındaki sıkı ilişkiyi ifade etmek bakımından çok dikkat çekicidir.

Görülüyor ki, İslâmiyet, çok gerçekçi bir din olarak insanı, çok iyi tanımakta ve onu temizliğe icbar etmek için, onun en zarurî ihtiyaçlarını kollamaktadır. Fizyolojik motiveler ile temizlik arasında bağ kurmak ne demektir biliyor musunuz? Müminleri, günde, en az üç-beş defa, ellerini, yüzünü ve ayaklarını yıkamaya, dişlerini fırçalamaya; haftada, en az bir-iki defa, bütün vücudunu yıkamaya mecbur etmek demektir. Aksi halde ibadet yapılamaz.

İslâmiyet'in bu güzel manevî baskısı sebebi ile olacak, bizim kültür ve medeniyetimizde temizlik, temizlikle ilgili alışkanlıklar ve müesseseler çok önemli yer tutar. Hiç mübalağa etmeden belirtelim ki, dünyaya ve bilhassa Avrupa'ya temizliği Müslümanlar öğretmişlerdir.

Ramazân ayında, Müslümanlar, temizlik konusunda daha da hassas olurlar. Evlerinin, bedenlerinin, elbise ve çamaşırlarının tertemiz olması için ne mümkünse yaparlar. Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'in, "Boy abdesti alınız." (el-Mâide/6) emrine uyarak "iftar" ile "imsak" saatleri arasında sık sık bütün

vücutlarını yıkarlar. Bazıları, İslâm dîninin, "seks motivi" ile "boy abdesti" arasında niçin bir münasebet kurduğunu anlayamamakta, dolayısı ile "sebepe" sormaktadırlar. Oysa, yukarıda da, kısaca belirttiğimiz üzere, dînimizin, "bütün vücûdumuzu yıkayınız" emrini, "seks motivi" ile birleştirmesi ve topyekun yıkanmayı bu yolla mecbur etmesi, İslâm'ın insanı tanımak hususundaki "mucizevi teşhisini" ifade eder. Evet, bîr dîn, düşünün ki, müminlerini, haftada en az bir veya iki defa topyekun yıkanmaya yahut boy abdesti almaya -kendi iradeleri ile- mecbur ediyor ve müminler, bu emri yerine getirmedikçe de "ibadet" edemiyorlar. Yani namaz kılamıyorlar, Kuran-ı Kerim okuyamıyorlar, Hacc yapamıyorlar, mabetlere giremiyorlar... Öte yandan, kadınların "hayız" ve "nifas" halleri, gerçekten temizlenmeyi gerektiren durumlardır. Böylece, maddî ve hükmî kirlerden arınan "İslâm kadını", âdeti kendini yeniler...

Daha nice hikmetler ve sırlar... Fakat, mesele "sır" ve "hikmet" aramada değil, "teslim" olmada... Ramazan ayı, bu bakımdan büyük fırsatlar ile dolu... Ramazan, maddî ve manevî temizlenme ve arınma ayıdır.

SU VE İSLÂMİYET

İslâm'da ibadetler için "temizlik" ve temizlik için "su" esastır. Bu bakımdan "su", Şer-i Şerifin en önemli konularından biri olmuştur. Bu husus yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de şöyle belirtilir: "Ey iman edenler, namaza kalkacağınız zaman, yüzlerinizi ve dirseklere kadar ellerinizi ve başınıza meshedip her iki topuğa kadar ayaklarınızı yıkayın. Eğer, cünüp olduysanız boy abdesti alın..." (el-Mâide/6)

Hiç çekinmeden denebilir ki, gökyüzünde İslâm'ın sembolü "hilâl" ise yeryüzünde de "su"dur. Bizim kültür ve medeniyetimizde "mescid ile çeşme", "cami ile şadırvan" ikiz kardeş gibidirler. Tıpkı "Mescid-i Haram ile Zemzem" gibi... "Su", aynı zamanda, yer ile gök arasında mevcut olan rahmet bağıdır. Nitekim Yüce Kitabımız'da şöyle buyrulur: "Biz, gökten tertemiz bir su indirdik. Onunla ölü toprağa can verelim, yarattığımız hayvanlara ve insanlara içirelim diye..." (el-Furkan/48-49).

Türk-İslâm kültür ve medeniyetinde en güzel şiir, galiba "Su Kasidesi"dir. 16. asırda yaşayan büyük şairimiz Fuzulî'nin bu kasidesi, gerçekte, Şanlı Peygamberimizi övmek için yazılmıştır ve "Kasîde

der nâ't-ı Hazret-i Nebevî" adını taşır. Bu şiirde "su", İslâm'a ve Sevgili Peygamberimiz'e hayranlık ifadesi olarak sembolleştirilmiştir. İşte, bu şiirden bazı beyitler:

Saçma ey göz eşkden gönlümdeki odlâre su
 Kim bu denlü dutuşan odlâre kılmaz çâre su
 Âb-gündür günbet-i devvar rengi bilmezem
 Zevk-i tîğundan aceb yoh olsa gönlüm çâk çâk
 Kim mürur ile bırağur rahneler divâre su
 Vehm ile söyler dil-i mecruh peykânın sözün
 İhtiyat ilen içre her kimde olsa yâre su
 Suya virsun bağban gülzarı zahmet çekmesün
 Bir gül açılmaz yüzün tek virse min gützâre su
 Okşadabilmez gubârını muharrir hatuna
 Hâme tek bahmakdan inse gözlerine kare su
 Arzun yâdıyle nem-nâk olsa müjgânım nola
 Zayi olmaz gül temennâsiyle virmek hâre su
 Gam günü etme dil-i bimârdan tîğün diriğ
 Hayırdur virmek karangu gicede bımâre su
 Men lebün muştâkiyem zühhad kevser talibi
 Nitekim meste mey içmek hoş gelür huş-yâre su
 Ravza-ı kûyma her dem durmayup eyler güzâr
 Aşık olmuş galiba ol serv-i hoş-refîâre su
 Dest-bûsi ârzûsiyle ger ölürsem dostlar
 Kûze-hûsi ârzûsiyle ger ölürsem dostlar
 Kûze eylen toprağum sunun anınla yâre su
 Tînet-i pâkini rûşen kılmış ehl-i âletne
 İktida kılmış târik-i Ahmed-i Muhtar'e su
 Hayret ilen barmağın dişler kim etse istimâ'
 Barmağından virdüğü şiddet günü Ensâr'e su
 Dostı ger zehr-i mâr içse olur âb-ı hayat
 Hasımı su içse döner elbette zehr-i mâre su
 Hâk-i pâyine yetem dir ömrlerdir muttasıl
 Başım daşdan daşa urub gezer âvâre su

Yâ Habiballah yâ Hayrelbeşer muştakunam
 Eyle kim leb-teşneler yanub diler hemvâre su
 Sen ol bahr-i keramet kim Şeb-i Mîrac'da
 Şeb-nem-i feyzün yetürmüş sabit ü seyyare su
 Şeb-nem-i feyzün yetürmüş sabit ü seyyare su
 Bîm-i dûzah nâr-ı gam salmış dil-i sûzanuma
 Var ümidim ebr-i ihsânun sepe ol nâre su
 Yümn-i nâ'tinden güher olmuş Fuzulî sözleri
 Ebr-i nisandan dönen tek lü'lü'l-i şehvâre su
 Umduğum oldur ki Ruz-i Haşr mahrum olmayam
 Çeşme-i vashun vire men teşne-i dîdâre su

PSİKOLOJİK MOTİVLERİMİZ

"Psikolojik motivlerimiz", bizim heyecanlarımızdan ve duygu hayatımızdan ibarettir, ilim adamları, insanlarda dört temel heyecan biçimi tespit etmişlerdir. Bunlar: 1. Haz, 2. Elem, 3. Öfke, 4. Korkudur.

Bunlar, normal olarak bütün insanlarda bulunan saf ve katışıksız duygulardır. Yani insanların, gerektiğinde ve yeri gelince, haz ve elem duymaları, öfkelenmeleri ve korkmaları tabiidir. Bu duyguların insanın hayatında çok önemli yerleri vardır. İnsanları, bu duygulardan tecrid etmek mümkün değildir. Olaylar karşısında, hiçbir suretle haz veya elem duymayan, hiçbir şekilde öfkelenmeyen ve korkmayan bir insan ya komadadır veya ölmüştür.

Haz, elem, öfke ve korku, bizim psikolojik hayatımızın temelileridir. Duygularımızın fizyolojik ve biyolojik yönleri ve tezahürleri bulunmakla birlikte, heyecanlarımızın 'ruhî kökleri" asla inkâr ve ihmal edilemez. Robotlara, bilgisayarlara ve elektronik beyinlere, hayrete şayan matematik problemleri çözdürebilirsiniz, harikulade işler yaptırabilirsiniz, ama onları duygulandıramazsınız. Evet, duygularımızın da fizyolojisi, anatomisi ve biyokimyası vardır, ancak bütün bunların yanında, duygularımız ve onların şiddetlenmesi demek olan heyecanlarımız, temelde, psikolojik (ruhî) kaynaklıdır-lar.

Dışardan bakıldığında "haz" bir gevşeme, "elem" bir gerilme, "öfke" bir kızarma, "korku" bir sararma hali olarak müşahade edilse

bile gerçekte duygu ve heyecanlar, bir ruhî dalgalanmayı ifade ederler. Ancak "iç müşahede" ile kavranabilirler. Robotlar, bilgisayarlar ve elektronik beyinler, hazzın "sevincini", elemnin "acıasını", öfkenin "gücünü", korkunun "zaafını" duyamazlar ve idrak edemezler. Çünkü, her şeyden önce, onlarda "ruh" yoktur.

Duygu ve heyecanlarımız da bizimle birlikte var olur ve gelişirler. Bebeklikte, çocuklukta, ergenlikte, yetişkinlikte ve ihtiyarlıkta hep bizimle birliktedirler. Her ne kadar duygu ve heyecanlarımız, bizim yaşımızın ve şartlarımızın aktüalitesine göre biçim kazanır ve ifade edilirse de yukarıda saydığımız dört temel duygumuz, bütün hayatımız boyunca, varlıklarını devam ettirirler.

Bu noktada belirtelim ki, duygu ve heyecanlarımız ile ilgili pek çok "menfi gelişmeye" de şahit olmaktadır. İnsanların, fizyolojik ve biyolojik rahatsızlıkları gibi, duygu ve heyecanlarla ilgili hastalıkları da vardır. Psikologlar ve psikiyatristler, insanlardaki "karışık heyecanlardan", aşırılıklardan, "manasız öfke ve korkulardan", "ters tepkilerden" söz etmektedirler. Mesela, haz, elem, öfke, ve korku heyecanları "saf birer duygu" olup eğitilebilir "durumda iken" "kıskançlık", "nefret", "kin" gibi duygular, yok edilmeleri gereken "karışık heyecanlardır" yani bu duygular, tabii ve normal heyecanlar olmayıp zararlı ve karmaşık bir yapı ifade ederler.

Öte yandan, heyecanlardaki "aşırılıklar" da marazi birer tepki olarak yorumlanmıştır. Mesela, "aşırı" neşe "aşırı keder" aşırı kızma "aşırı kayıtsızlık aşırı manasız ve yersiz korkular" aşırı ve sapık sevgiler, aşklar, tutkular." Uyarıcılar ile münasip olmayan veya uyarıcılara ters düşen duygu ve heyecanlar...

İşte İslamiyet, insanı, duygu ve heyecanları itibarı ile de ele alıp terbiye etmeye çalışmaktadır. Bilhassa ramazan ayları, bu yönden hayli bereketli fırsat ve imkânlarla doludur. Kısmet olursa, bu konuyu da kısaca incelemek istiyoruz.

HAZLAR VE İSLAM

"Haz ve elem", bizim heyecan hayatımızın temelinde yatan iki temel duygudur. Fizyolojik nörolojik açıdan bakılırsa, "haz" bir nevi gevşeme, "elem" bir nevi gerilme halidir. Haz, bir hoşnutluk ve rahatlık ve sevinç, elem ve ızdırap huzursuzluk ve keder tablosu, çizer. "Sükunet hali" ise, haz ve elem dalgalarının tam orta noktasından geçen düz çizgi gibidir.

Gerçekten de "sükunet çizgisi"nin üstünde ve altında, haz ve elem hayatımız dalgalanıp durur. Sebeplere bağlı olarak heyecanlarımız , inişli çıkışlı bir rota takip ederek kendi varlığını sürdürür. Zaman gelir, maddi ve manevi hazlar duyar neşeleniriz; zaman gelir maddi ve manevi elemeler gelerek üzümlürüz. Gülmek ve ağlamak, hayatın iki "periyodu" dur. "Sükunet" ise bambaşka hal...

İnsanlar sorabilirler: "En güzel, en yararlı duygu hangisidir? Haz mı, elem mi, sükunet mi?"... Oysa, üçü de önemli, üçü de yararlı... Yeter ki, gülünecek yerde gülmesini, ağlanacak yerde ağlamasını ve sakın olunacak yerde sabretmesini bilelim. Kendimizi mânâsız, yersiz ve mübalağalı sevinçlerden ve kahkahalardan, yine mânâsız, yersiz ve mübalağalı üzüntülerden, kederlerden, gözyaşlarından ve yeisten korumasını bilelim. Sükunet halini vurdumduymazlıkla ve "hissizlik" ile karıştırmayalım. Maddî hazlar ve elemeler kadar, manevî hazların ve elemelerin de farkına varalım. Kendini, maddî hazlara kaptırıp yaşayan birer "Epikürken" ve "hedonist" kesilmeyelim. Bazen büyük hazlara, mutluluklara ulaşmak için uzun ve ıstıraplı yollar aşılması gerekeceğini, büyük işlerin ve eserlerin "acı sabrın tatlı meyveleri" olabileceğini unutmayalım.

Şanlı Peygamberimizin hayatı, bu konularda da bizim için güzel bir örnektir. Hiç şüphesiz, bir insan olarak sevgili Peygamberimiz de haz ve elem duygularını yaşamışlardır. Onun da neşeli, kederli, üzüntülü, sıkıntılı ve acı günleri olmuştur. Fakat, kesin olarak biliyoruz ki, O'nun his ve heyecan hayatında, asla manasızlık, yersizlik ve mübalağa yoktur. O, neşesini, "küçük bir tebessüm" ile ifade eder, asla kahkaha ile gülmezdi. Tarihçiler, O'nun oğlu İbrahim'in cenazesi başında, sessizce "gözyaşı akıttığını" yazarlar. Ne çığlık, ne dövünme, ne de sesli ağlama... O duygu ve heyecanlarını kontrol eder, mümkün mertebe "sükunet halinde" olmak ister ve fakat asla duygusuz kalmazdı.

Şanlı Peygamberimiz, maddî haz ve elemeleri, ikinci plâna atar, asıl saadeti, manevî haz ve elemelerde bulurdu. O, en büyük saadeti "ilây-ı kelimetullah"ta, "İslâm'ı tebliğ"de ve "Kelime-i tevhit"i insanların kafalarına ve gönüllerine ulaştırmakta bulurdu. Bunun için katlanmadığı ve katlanamayacağı acı yoktu. Bir müşrikin, bir kâfirin ve bir inançsızın "hidayet rehberi", O'nu tarif edilmeyecek ölçüde sevindirir. Aksi bir durum varsa, elem ve ıstırap duyardı. Bir fakiri sevindirmek, bir öksüzü mutlu görmek, bir sahipsizi himayesi altına almak O'nu çok sevindirir, sofrasını ve imkanlarını onlarla paylaşmak isterdi. Müminlerin de böyle olmasını tavsiye ederdi.

Şanlı Peygamberimizin haz ve elem hayatı, Yüce Allah'ın sevgisi ile bütünleşmişti. Nitekim O, şöyle dua buyururlardı: "Ya Rabbi, bana kendi sevgini, sevdiklerinin sevgisini ihsan eyle. Kendi sevgini bana, susuzluktan ve harareten yananların, soğuk suya kavuşmayı istemelerinden sevgili kıl!" (İmam- Gazali, Kimyay-ı Saadet, Çev. A.F.Meyan, s.752, 1971)

HAZ VE ELEM DUYGULARININ TERBİYE EDİLMESİ

"Haz" ve "elem" duyguları doğuştandır, sonradan kazanılmış değildir.Yeni doğmuş bir bebekte bile bu heyecanları bulabilirsiniz.Bununla birlikte hemen belirtmek gerekir ki, "haz" ve "elem" duygularımız terbiye edilmeye de muhtaçtırlar.Çünkü, heyecanlarımızın, hayatımızda ve başarılarımızda, sanıldığından daha fazla önemli yerleri vardır.

Pedagoglar ve Psikiyatristler, "heyecanların terbiyesini", en az "zihin terbiyesi" kadar değerli bulmuşlardır. Çünkü onlar, "heyecan bozuklukları"nın ve heyecanlarla ilgili anormalliklerin, insanın bütün hayatını önemli bir tarzda etkilediğine de şahit olmuşlardır.Gerçekten de nice insanlar vardır ki, üstün zihni güçlerine rağmen, sırf "heyecan bozuklukları" yüzünden başarısız ve bedbaht olmuşlardır.

Bugün akıl hastanelerini şöyle bir dolaşırsanız, oralarda tedavi için sıra bekleyen binlerce "heyecan hastası" görebilirsiniz. Sebepsiz ve manasız yere gülüp kâhkaha atan "nanik"ler yapan yine sebepsiz ve mânâsız yere ıstırap çeken, yeis içinde kıvranan "melânkolik" (çöküntülü)ler, yahut, haz ve elem heyecanları arasında mübalağalı zikzaklar çizen, zahiri hiçbir sebebe bağlı olmayarak gülme ve ağlama nöbetleri geçiren "mani-melânkoli" hastaları, üzüntü uyandırması gereken uyarıcılar karşısında "aşırı neşe davranışı" gösteren ve "euphoria" (öfori) adı verilen heyecan hastalığına yakalananlar, yahut, hissi uyuşukluklar içinde bulunan "apatik" (vurdum-duymaz) tipleri, "duygu körleri"...

Öte yandan, kendini, "bize haz veren şeyler, iyi ve faydalı şeylerdir" diyerek sefil bir hayata kapılanan, en yüksek idealler için bile küçük bir acı çekmeye tahammülü olmayan "epiküryenler", manevî hazzardan habersiz yaşayan ve hayvanî bir zevkçilik arayan "hedonistler", "yaşama sevinci" maskesi altında kendini "maddî hazzlara kaptıran" dünyaperest "materyalistler"...

Evet, bütün bunlar, birer "heyecan bozukluğu" ve "sapıklığıdır. Buradan da anlaşılacağı üzere, insanlar, duygu ve heyecan hayatı itibarı ile de "terbiyeye" muhtaçtır. Bu sebepten olacak, pedagoglar, "his ve heyecanların terbiyesine" çok önem vermişlerdir. Onlara göre, heyecan hayatımız, yaşımızın aktüalitesine uygun olmalı, uyaranların şiddeti ile ahenk içinde bulunmalı, millî ve beşerî normlara intibak etmeli, motive rolü oynamalıdır.

İslâm dini, telkin ettiği iman esasları ve ortaya koyduğu normlar itibarı ile insanı, his ve heyecan hayatı açısından itidale davet eder. Müminlerin "musibetler" karşısında sabırlı, tahammüllü ve itidalli olmasını ister. Müslümanların sevinçlerinde dahi "aşırı davranışlar" göstermesini istemez. Müminler, vakur, mütevekkil ve Yüce Allah'tan razı olarak yaşamaya çalışmalıdırlar. Bilmek gerekir ki, "musibetler" de "sevinçler" de geçicidir. İnsanların musibetler karşısında üzülmeleri, iyi durumlarda sevinmeleri elbette normal bir davranıştır. Ancak, mübalağalardan, ifrat ve tefritlerden sakınmak da şarttır.

Öte yandan müminler, büyük mutlulukların, bazen büyük sıkıntılara, büyük üzüntülere ve büyük rizikolara rağmen elde edilebildiğini de bilmelidirler. Büyük kahramanların ve dâhilerin hayatlarını inceleyiniz, hep bunu göreceksiniz. Büyük acıları göze alamayanlar, büyük mutluluklara ulaşamazlar.

Ramazan orucunda da bu espri vardır. "İftarın sevincini" yaşamak istiyorsanız, gündüzü oruçlu geçirmek, "Ramazan bayramı sevincini" tatmak istiyorsanız bir ay oruç tutmak zorundasınız. Aksi halde, herkes sevinirken siz, mahcup ve mahzun olursunuz. Ramazan ayı, bir bakıma, heyecanlarımızı içtimaileştirir.

SABRETMEK

İmam-ı Gazali Hazretleri, Kimyay-ı Saadet'inde şöyle der: "Tövbe sabırsız doğru olmaz. Bunun için Yüce Peygamberimize: "İman nedir?" diye sorduklarında, "Sabır, imanın yarısıdır" diye buyurmuşlardır."

Nitekim yüce ve Mukaddes kitabımız Kuran-ı Kerimde, sabır övülmekte ve şöyle buyurmuşlardır: "Ey iman edenler, (taata ve belaya) sabır ile ve namaz kılarak (Hak'dan) yardım isteyin. Şüphesiz ki Allah sabredenlerle beraberdir.." (el-Bakara/153)

İmam-ı Gazali Hazretlerinin de belirttikleri üzere, "Sabır, insana mahsustur." Hayvanlarda sabır yoktur ve meleklerin sabra ihtiyacı olmaz. Yani, Mevlana Celaleddin Hazretlerinin buyurdıkları gibi, "Hayvanlar hayvanlıkları ile, melekler meleklikleri ile kurtuldular. Ancak insandır ki, ikisi arasında yalpalayıp duruyor".

Gerçekten insan "imtihandadır". O, bir taraftan "nefsanî arzuların" (çeşitli fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik motivlerin) itici gücü ile, diğer taraftan dînî, ahlâkî, hukukî ve bedîî hayatın sınırlayıcı gücü arasında "insana yaraşır bir hayata" ulaşmak zorundadır. Bu ise bir sabır, irade ve terbiye işidir.

İmam-ı Gazalî Hazretlerine göre, İslâm'da sabır, "Dîn kuvvet ve gayretinin, nefis kuvveti karşısında direnmesi demektir". (İmam-ı Gazalî, Kimyay-ı Saadet, Çev. A. F. Meyan, s. 607, Yıl 1971).

İmam-ı Gazalî, adı geçen kitabında şöyle buyurur: "Maksadımız, sabrın, karşılıklı olarak iki şeyin kavga üzere olduğu yerde bulunduğunu anlatmaktır. Cenk, iki hasım kuvvetin bulunduğu yerde olur. Bunlardan biri melekler grubundan; diğeri de şeytanın tayfalarıdır. O halde, din yolunda adım atmak demek, bu cenk ile uğraşmaktır. Bu savaşta başarılı olunmadıkça saadet ele geçmez. Bunun için şiddetli cenk ve devamlı sabır gerek... Nitekim, Şanlı Peygamberimiz şöyle buyururlar: 'Yüce Allah şeytanıma karşı, bana yardım etti ve şeytanım bana teslim oldu. Cihad halinde bulunanlar; ekseriya, ya yenerler veya yenilirler. Bazen şehvet tarafı, bazen dîn tarafı galip gelir. Bu kalenin fethi için sabırdan başka çare yoktur'. (A.g.e. s. 607-608).

Oruç, dolayısı ile Ramazan ayı, müminlere "sabır etmeyi" öğreten bir zaman dilimidir. İmam-ı Gazalî Hazretleri, bu hususta şöyle buyurur: "Sabır imanın yarısı, oruç da sabrın yarısıdır". Gerçekten oruç, daha önce açıkladığımız üzere, bütün fizyolojik hayatımızı ve oradan gelen istekleri kontrol altına almayı gerektirir. "Sabır" çok zor kazanılan bir haslettir. Onun için, en az, bir aylık bir disipline ve programa tabi tutulan müminler, gerçekten "oruç ibadetinin" asıl maksadının "sabır kazanmak" olduğunu görürler. Hemen belirtelim ki, Allah rızası için, bu sıkıntıya katlanan Müslümanlar, büyük kazançlar ile bayrama ulaşırlar Bütün mesele, bu güzel hasleti ramazan ayından sonra da devam ettirebilmeleridir. Ramazan biter bitmez, yine, eski ve kötü alışkanlıklarına dönen kimseler, ramazan ayından pek fazla istifade etmiş sayılamazlar. Çünkü müminin, sabra, her zaman ihtiyacı vardır. Bu haslet, sadece ramazan aylarına mahsus değildir. Unutmamak gerekir ki, acı ve

sıkıntılara sabretmek zordur, fakat nimet ve zenginliklere sabretmek daha da zordur. Yani, her hâl ü kârda müminler, sabrı öğrenmek, sabrı yaşamak ve sabrı devam ettirmek zorundadırlar.

ÖFKE DUYGUSU VE İSLÂMİYET

Öfke, temel psikoloji motivelerimizden biridir. Normal olarak öfke, şu veya bu tarzda, hareket ihtiyacımızın engellenmesi sonucu ortaya çıkar. Bir bebeğin, ellerini, kollarını tutun, onu, bir müddet hareketsiz bırakmaya çalışın, çok geçmeden, onun size karşı koymaya çalıştığını, ellerini, kollarını kurtarmak için çırpındığını, bunda başarılı olamazsa, kızarak çığlık attığını göreceksiniz. İşte bu, "öfke" halidir.

Öfke, bizim savunma içgüdümüzden kaynaklanan bir motive olup yaşamamızı zorlaştıran, hak ve hürriyetlerimizi tehdit eden engellerin ortadan kaldırılması yönünde, bizi harekete geçiren güçlü bir psikolojik iticidir. Bazı fikir adamlarına göre, insanın en güçlü olduğu an, bütün yedek kuvvetlerinin harekete geçtiği öfke anıdır. Nitekim öfke anında bir kişi, pekâlâ, bir grup insana saldırımdan çekinmez. Hasta yatağında, halsiz yatan bir kimse, öfkelenirse, şaşılacak bir enerji ile ayağa kalkabilir.

Evet, "öfke", insanların faydası için yaratılmış bir heyecan biçimidir. Lâkin bu duygumuzu da eğitmeye, ifrat ve tefritten kurtarmaya mecburuz. Yüce dinimiz, Müslümanların "öfkelerini kontrol" etmelerini emreder.

Bu konuda Şanlı Peygamberimiz şöyle buyururlar: "Öfkelenmesi icap eden yerde, kızgınlığını yenen kişinin, Yüce Allah, Kıyamet Günü'nde, kalbini kendi rızası ile doldurur." İslâm dininde, Allah ve Resulü'nün koyduğu ölçüler içinde ve sırf Allah rızası için tezahür ederse, öfke güzeldir. Aksi halde ferdi çıkar ve ihtiraslar ile öfke gösterileri çok çirkindir.

Bu konuda büyük velî Abdülkadir Geylanî Hazretleri şöyle buyurur: "Öfke, izzet ve celâl sahibi Allah için olduğu takdirde iyidir. Allah'tan başkası için olduğu takdirde kötüdür. Mümin, ancak, izzet ve celâl sahibi Allah için ve O'nun dinine yardım için hiddetlenir. Kendisi için ve kendine yardım için asla hiddetlenmez. O, izzet ve celâl sahibi Allah'ın koymuş olduğu hükümlerden bir hüküm çiğnendiği zaman öfkelenir ve hiddetlenir. Hem de elinden avı alınan yırtıcı bir kaplanın hiddetlenmesi gibi...". (Fethurrabbanî -

Abdulkadir Geylanî'nin Sohbetleri, Yaman Arıkan, s. 232, Uyanış Yaymevi).

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de "ferdî öfke" yerine "içtimâî öfkeyi" ikame eder, Müslümanların "millî ve mukaddes değerlerin zedelenmesi" karşısında öfkelenmeleri, gerektiğini, müminlerin kendi aralarında ise müşfik ve merhametli olmaları lüzumunu ısrarla tavsiye eder. Şu âyet meallerini birlikte okuyalım:

"Ey Peygamber, kâfirlerle ve münafıklarla savaş. Karşılarında çetin ol." (et-Tevbe/73).

"Muhammed Allah'ın Resûlü'dür. O'nun maiyyetinde bulunanlar da kâfirlere karşı çetin, kendi aralarında merhametlidirler". (el-Fetih/29).

Barış zamanlarında ve kendi ülkesinde bir kuzu kadar uysal olan Sevgili Mehmetçiğin savaş meydanlarında bir "Bozkurt" kesilmesindeki sır, işte buradadır. Evet, İslâmiyet, ferdî ve ilkel öfke duygusunu, içtimâileştirerek yüksek hedeflere ve ideallere tevcih etmemizi ister.

Ramazan ayı, "öfke duygusunu" kontrol etme açısından da büyük fırsatlar hazırlar. Gün boyu, kendini birçok nimetten mahrum eden kişilerde, bilhassa "tiryakilerde", duygular hayli hassaslaşır. Bu durumdakiler, öfkelenmeye âdeta hazırdırlar. Hele, bir de "ramazan şakaları" ile bu gibileri tahrik eden muzipler varsa... Her ne olursa olsun, müminler, oruçlu iken öfkelerini tutmalı, çevrelerine ve kendilerine "oruçlu" olduklarını hatırlatılmalıdırlar. Bu, aynı zamanda, Şanlı Peygamberimizin emridir.

KORKU DUYGUSU VE İSLÂMİYET

Temel psikolojik motivelerimizden biri de "korku"dur. Tamamı ile "öfkenin zıddı" bir duygudur. "Öfke" insanda "saldırma" temayülünü tahrik ederken "korku" insanda "kaçma" arzusunu uyandırır. "Öfke" tehlikelerin üzerine varmamızı isterken korku, mümkün mertebe tehlikeden uzaklaşmamızı işaret eder.

'Korku" da bizim savunma içgüdümüzden kaynaklanan bir motivedir. Psikologların belirttiklerine göre, insanın en zayıf olduğu andır. Kendini "korkuya kaptıran" kişi ve gruplar, en küçük tehlikeler karşısında bile paniğe kapılır ve çok defa yenik düşerler. "Farelerin" esaretine giren "fillerin" durumu, yalnız komik değil,

aynı zamanda trajiktir. Evet, bazen korku, devleri, cücelerin esaretine düşürebilir.

Psikiyatristler, insanlarda -normal korkuların ötesinde- çok acayip korkular bulunduğunu ortaya koymuşlardır. Meselâ, devamlı bir vesvese ve korku biçiminde tezahür eden "boğucu sıkıntı" (anxiety) hali ile "bazı hususî objeler ve durumlar karşısında kontrol edilemeyen" bir korku şekli olan "fobiler" bunlara örnektir. "Boğucu sıkıntı" halinde, korku için, ortada hususî bir uyarıcı olmadığı halde, sürekli bir vesvese ve endişe içinde bulunmak gibi tezahür ederken, "fobisi olan kimseler", korkulmayacak şeylerden korkarlar. Psikiyatristler, şimdi burada saymaya gerek duymadığımız pek çok "fobi" tespit etmişlerdir. Bunların ötesinde, şartlanmaya dayanan veya yanlış telkinlerden kaynaklanan pek çok "korku biçimi" de vardır.

Görülüyor ki, "korku" tabii bir heyecan olmakla birlikte, çeşitli sebeplerle soysuzlaşarak tehlikeli gelişmelere kaynak olmaktadır. Bu yönü ile de ister istemez "korku konusu" insan terbiyesi ile meşgul olan herkesi ilgilendirmiştir. Yüce dinimiz İslâmiyet insanları yersiz ve mânâsız korkulardan kurtarmak ister ve bunun için tedbirleri alır.

Yüce dinimiz, tehlikeler karşısında uyanık olmamızı, tedbirli ve temkinli olmamızı emretmekle birlikte, "Allah'tan başkasından" da korkmamak gerektiğini ortaya koyar. Allah'tan korkmak demek, yalnız, O'nun gazabından ve O'nun rızasını kaybetmekten endişe etmek demektir. Allah'tan korkmak demek, bütün korku ve endişelerden kurtulmak demektir.

Bu sebepten olacak, Şanlı Peygamberimiz şöyle buyururlar: "Hikmetin başı Allah korkusudur". Gerçekten de yalnız Allah'tan korkanlar, kendilerini, yersiz korku ve endişelerden de kurtarmış olur ve huzura kavuşurlar. Yani, Allah'tan korkanlar, O'ndan başka, hiçbir şeyden korkmazlar. Şanlı Peygamberimizin, Aşab-ı Kirâm'ın ve kahraman ecdadımızın hayat ve yaşayışlarını inceleyenler, bunu yakinen görürler. Onlar, gerçekten Allah'tan gayrisinden korkmamışlardır, yani korkusuz yaşamışlardır. Hiç şüphesiz, Allah korkusu, "Allah sevgisinden" kaynaklanmaktadır. Müminler için yegâne korku sebebi, aşkla bağlı oldukları Allah'ın "rızasını" kaybetmek ve Mahşer Günü, çok sevdikleri Şanlı Peygamberimizin huzurunda mahcup düşmek endişesidir. Kesin olarak bilinmelidir ki, Müslümanlar, "korkuyu tanırlaştırmamak"ta, fakat "ilâhî sevgiye" lâyık olamamaktan korkmaktadırlar. Bu yüce ve azîz "korku duy-

gusunu" ifade etmek üzere Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: "Allah'tan, ancak, âlim kulları korkar." (el-Fatır/28).

İşte ramazan ayı, bütün müminleri kucaklayarak, "Allah sevgi ve korkusunda" birleştirerek yalnızlıktan kurtarır, fertleri, yersiz endişe ve korkulardan arındırır. Bunun için maddî ve manevî bir "güvenlik ortamı" hazırlar. Ramazanlarda geceler de gündüzler kadar güven verir.

MENFİ VE KARIŞIK HEYECANLAR

"Kıskançlık", "haset", "nefret" ve "kin" gibi heyecanlar, tabîî ve normal birer duygu olmayıp -psikologların tabirince- "karişik heyecanlardır. Bu tip heyecanlar, umumiyetle "öfke-korku" duygularının bir karışımından ve çatışmasından doğarlar ve insanlarda sapık "haz ve elem" duygularına kaynak olurlar. Bu sebepten, psikologlar ve pedagoglar, "karişik heyecanların" terbiyesinden çok, yok edilmesinden söz ederler.

İster misiniz? İnsanlardaki bu "karişik heyecanları" tek tek ve kısaca tahlil edelim:

Kıskançlık: umumiyetle iki kişi veya iki zümre arasında cereyan eder. Bunlardan birinin varlığı, diğlerinin "statüsünü" sarsmaktadır. Bu duruma düşen "fert" veya "zümre", tehlikeye maruz kalmanın korkusu ile bu tehlikeyi bertaraf etmenin öfkesini aynı anda duymaya başlar. Böylece, öfke ve korku karışımı bir duygu olarak, "kıskançlık" adı verilen, sinsi bir heyecan ortaya çıkar. Bu çirkin heyecan, insanlar arasında açık ve gizli çatışmalara, huzursuzluklara, iftira ve yalanlara kaynak olur. Ferdin ve cemiyetin mutluluğu tehlikeye girer.

Haset, kıskançlık duygusunun bir sonucu olup "rakîb" kabul edilen kişi ve zümrelerin zarara uğramasından "haz duymak", veya onların "zarar etmelerini" istemek demektir. Çok ters ve sapık bir heyecandır. Bu sebepten Şanlı Peygamberimiz şöyle buyururlar: "Haset, iyi amelleri yok eder". Dînimiz, müminlerin "iyilikte yarışmalarını" emrettiği halde, "haset duygusunu" kesin olarak yok etmek ister. Nitekim Şanlı Peygamberimiz şöyle buyurmuşlardır: "Birçok ümmetlerin helak oldukları iş, sizin aranızda da görünmeye başladı. O ise, haset, düşmanlık, çekememezliktir. Muhammed'in (aleyhisselâm) canı hükmünde olan Yüce Allah'a yemin ederim ki, imanınız olmazsa Cennet'e giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe de

imanınız olmaz. Bunun ne ile elde edildiğini de size bildireyim: Birbirinize yüksek sesle selâm veriniz".

Nefret de "karışık bir heyecandır". Bu da "iki birim" arasında cereyan eder. Sevginin zıddıdır. Düşmanlık duygusudur. "Rakib" karşısında duyulan "öfke duygusunun", bir korku tepkisi olan "kaçma isteği" ile birleşmesinden kaynaklanır. Birbirlerinden nefret edenler, aralarına mesafe koymak isterler. Oysa sevgi, "yakınlık duygusu"dur. Sevenler, birbirlerine "yakın olmak" iştiağı içinde yaşadıkları halde, "nefret duygusu", insanları birbirinden uzaklaştırır. Bu sebepten yüce dinimiz, müminlerin birbiriyle kaynaşmalarını, birbirlerini, çeşitli vesilelerle aramalarını, akraba, dost ve arkadaş ziyaretlerini, sık sık buluşmayı, sevgimizi, birbirimize açmayı emreder. Nitekim Şanlı Peygamberimiz: "Kişi sevdiği ile beraberdir" diye buyurmuşlardır.

Kin, "karışık" ve "tehlikeli" bir heyecan biçimidir. Bu da iki birim arasında cereyan eder. Nefretin derinleşmiş biçimidir. Gizli düşmanlık duygusudur. "Kindar", rakip karşısında, büyük bir öfke heyecanı içinde bulunmakla birlikte, çeşitli zaruretlerle ondan uzaklaşmamaktadır. Yani aynı zamanda, zorlu bir korku içindedir. Büyük öfkesi, büyük bir korku ile engellenmektedir ve çatışmaktadır. İşte bu çatışmadır ki, "kin duygusuna" kaynak olur.

Başta İmam-ı Gazalî Hazretleri olmak üzere, bütün İslâm mütefekkirlerine göre, bütün bu "karışık ve tehlikeli heyecanların" ilâcı, samimî ve rıyasız sevgidir. İşte ramazan ayı, müminler arasında, "sevgi bağı" güçlendiren bir ibadet ayı olarak bu "menfi heyecanlarını" yok etmeye çalışır.

SOSYOLOJİK MOTİVLERİMİZ

Birçok fikir adamının da belirttiği gibi, "insan, içtimaî bir canlıdır". O, bütün tarihi boyunca, şöyle veya böyle, başka insanlarla birlikte olmak zorunda kalmıştır. İnsan, "fert" ve "cemiyet" olarak bir bütün teşkil eder. İşte "sosyolojik motivelerimizin kaynağı" bu zarurettir.

Psikologlara göre, insanlarda bulunan "sosyolojik kaynaklı motiveleri" şöylece sıralamak mümkündür:

1. Bir cemiyetle birlikte olmak zarureti.
2. Cemiyette, tatmin edici bir yer ve statü edinme ihtiyacı.

3. Kendini ifade ihtiyacı.

Şimdi, bunları, tek tek ele alarak kısaca açıklayalım:

İnsanın "temel ihtiyaçları", kişileri diğer insanlarla birlikte yaşamaya mecbur etmektedir. Fert, yalnız kalınca, bu ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Yeme, içme, üreme, korunma, barınma ve yaşama zarureti ile insanlar, ister istemez bir araya gelmek zorundadırlar. İnsan grupları, bu zarurettten doğmuş, zaman içinde giderek büyümüş ve karmaşık hale gelmişlerdir. Köyler, kasabalar, şehirler, metropoller ve milletler, bir bakıma buradan doğmuştur. Gittikçe yoğunlaşan ve giriftleşen bir içtimâî hayatın güçlüklerine rağmen, insanlar, cemiyetle birlikte olmayı yine "inzivaya" tercih edebilmektedirler. Kişilerde zaman zaman ortaya çıkan "gürültüden kaçma" meyli, kısa bir ayrılıktan sonra, yine "cemiyete dönme arzusu" biçiminde tecelli etmektedir. Kısacası, insan cemiyetten kopamamaktadır.

Bunun yanında, insanlarda, ikinci bir sosyolojik motiv halinde ortaya çıkan bir irade daha vardır: Bu, kişinin, cemiyette, tatmin edici bir yer ve statü edinme ihtiyacıdır. "İçtimâî teşkilâtlanmada", ister istemez bir "tabakalaşmadan" ve "itibar merdiveninden" daha önce söz etmiştik. Kişiler, hemen hemen, bütün cemiyetlerde müşahede ettiğimiz bu "içtimâî piramitte", kendilerine uygun, tatmin edici bir yer tutmak isterler. Bu arzu ve irade, ister istemez cemiyette, bir kaynaşmaya sebep olur. Şöyle veya böyle, insanlar, piramitteki yerlerini alırlar. Piramidin tabanında kalanlar, ortasına sıkışanlar, kaybedenler, hakkını alanlar, halinden memnun olmayanlar... Çeşitli cemiyetlerde çeşitli tezahürler... "Fâzıl cemiyetler", "Câhil cemiyetler", "Âdil cemiyetler", "Zâlim cemiyetler", kişiler ve zümreler... "Eksiklik kompleksi" içinde kıvrananlar, "üstünlük kompleksi" içinde meydan okuyanlar...

Psikologlar, "kendini ifade etme ihtiyacını", mühim bir "sosyolojik motive" kabul ederler. Gerçekten de insanlar, cemiyet hayatı yaşamak zorunda olmalarına rağmen, cemiyet içinde kaybolup gitmek istemezler. Fertler, cemiyetin normlarına, aktif mânâda, uyum sağlayarak birer "şahsiyet olduklarını" da ispat etmek isterler. Herkes, "fırsat ve imkân eşitliğini" sağlayan âdil ve hür bir ortamda, kendi hüviyetini ve yeteneğini ortaya koymak arzusu içindedir. Hiç kimse, cemiyette "zelîl" olmak istemez. "Şeref ve izzet", insanın özlediği iki değerdir. Çünkü, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de buyurulduğuna göre, insan böylece yaratılmıştır. İnsanın bu fıtratı inkâr edilemez.

İlerideki yazılarımızda, "sosyolojik motivelerimizi", İslâmî açıdan bir kritiğe tabi tutacak ve mübarek ramazan ayının bu konuda getirdiği imkânları belirtmeye çalışacağız.

İÇTİMAÎLEŞME İHTİYACI VE İSLÂM

Tabiat çevresi "insanı, medenîleştirmeye yetmez. İnsan, medenîleşmek için bir "içtimâî çevreye" muhtaçtır. Bugün sahip olduğumuz, bütün "beşerî değerlerin" kaynağı, bir bakıma, "fert ve cemiyetin" karşılıklı "etkileşimi"dir ki, sosyologlar, bu vakıayı, "interaction" tâbiri ile ifade ederler.

Günümüz psikiyatristlerinin ve pedagoglarının belirttiklerine göre, bu vakıaya rağmen, zamanımız insanların en önemli meselelerinden biri, "fert ve cemiyet" münasebetlerinin, bir türlü özlenilen bir biçimde rayına oturtulamamasıdır. Bütün dünyada görüldüğü üzere, "fert ve cemiyet çatışmasının" giderek büyümesidir. Fertlerin "hürriyetçi", cemiyetlerin "disiplinci" hüviyeti arasında, huzur verici bir denge kurma, arzu ve ümitleri, nedense bir türlü gerçekleşmemektedir. Şu anda dünyamız, bir taraftan "ferdiyetçi", diğer taraftan "cemiyetçi" akımların etki sahası içinde yalpalayıp durmaktadır. İçtimâî, harsî, iktisadî ve siyasî hayatımız, bu iki "zıd akım" arasında sarsılmaktadır.

İşte, yüce dinimiz İslâmiyet, tam bir mucizevî teşhisle, beşeriyetin bu halini, 1400 yıl öncesinden tespit edip hal-çareleri ile birlikte ortaya koymuştur. Gerçekten de İslâmiyet, ferdî ve içtimâî "sorumlulukları" ayrı ayrı ortaya koymakla birlikte, "ferdin cemiyete", "cemiyetin ferde" olan ihtiyacını da en iyi şekilde dengelemiştir. Nitekim yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de buyurulduğu üzere, "Her nefis kazandığı şey mukabilinde bir rehinedir" (el-Müdesir/38) ve "Herkesin kazanacağı, kendisinden başkasına ait değildir. Hiçbir günahkâr, diğerinin yükünü taşımaz" (el-Enâm/164). Bunların yanında yüce dinimiz, kendimiz gibi çocuk çocuğumuzu da "ateşten korumamız" gerektiğini, içinde yaşadığımız cemiyeti "emr-i bil mâruf ve nehyi an-il münkir" ile ıslâh etmemizi emreder. Şanlı Peygamberimiz: "Müminlerin, bir duvarı teşkil eden tuğlalar" gibi birbirlerine tutunmalarını, "Bir organizma gibi, birbirlerinin ıstıraplarını paylaşmalarını", "Müminlerin birbirlerini sevmedikçe, olgun bir imana ulaşamayacaklarını" ısrarla ve defalarca bildirir.

İslâmiyet, "şahsiyet'leşme" kadar "içtimaîleşmeye" de değer verir. Hatta, Şanlı Peygamberimiz: "Cemaatle yapılan ibadetlerin, münferit yapılan ibadetlerden yirmi yedi defa daha değerli olduğunu" emir buyurmuştur. Yani, İslâm'a göre, münferit yapılan ibadetler elbette değerlidir, fakat cemaatle yapılan ibadetler, çok daha üstün...

Gerçekten de yüce dinimiz, "cemaat ve cemiyet ruhunu" ayakta tutmak için, gerekli bütün imkân ve şartları "İslâmî emirler" biçiminde ortaya koymuştur. Bütün müminleri, her gün, "beş defa", toplu ibadete davet eden, haftada bir gün (Cuma günleri) "toplucu namaz kılmaya ve hutbe dinlemeye mecbur kılan ve yılda "iki defa" (Dinî bayram günleri) bir araya getiren İslâmiyet'in "sosyal psikoloji" açısından sahnelediği gerçekçilik, akla durgunluk verecek bir hâdisedir.

Hele, Ramazan Ayı, "sosyal psikoloji" açısından ne kadar bereketli bir vasat hazırlar! Bir ay müddetle, müminlerin "toplulu oruç tutmaları", "farz namazları toplu kılmaları", yine topluca "teravih" ve "vitir" ibadetlerinin eda edilmesi, birlikte yapılan "dualar", birlikte açılan eller, akıtılan gözyaşları, ortak heyecanlar... Evet, Ramazan Ayı, ferdi, cemiyetle kaynaştıran, Allah ve Resulü'nün sevgisinde bütünleştiren, kişileri "yalnızlık duygusundan" kurtaran, onun beden ve akıl sağlığını teminat altına alan mübarek bir iklimdir.

"İÇTİMAÎ STATÜ" VE İSLÂMİYET

Daha önceki yazılarımızda, her cemiyette, şu veya bu tarzda bir "içtimaî tabakalaşmanın" veya buna bağlı olarak bir "içtimaî itibar merdiveninin" mevcut bulunduğunu belirtmiştik. Sosyologlar, bu durumu, bir piramide benzetirler ve bu piramidin tepesinde, ortasında ve tabanında oturanlardan söz ederler ki, doğrudur.

Ancak, yine müşahedeler göstermiştir ki, bu piramidin oluşması, her cemiyette farklıdır ve farklı dinamiklere bağlıdır. Bazı cemiyetlerde, bu piramidin oluşmasında "ana dinamik" ya "asalet", ya "zenginlik" veya "beden ve zihin gücü"dür. Oysa, yüce dinimiz İslâmiyet, bütün bu "âmillerin", insanın insana tahakküm etmesi için, birer vasıta haline getirilmesini kesin olarak reddeder ve "içtimaî itibar", asla soya, ırka, mala, mülke, zenginliğe, başıboş adalî ve zihnî güce bağlamaz. Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı

Kerim'in emirleri apaçıktır: "Allah yanında en şerefliiniz, takvada en ileri olanınızdır". (Hucurât/13). İslâm'ın iman ve ahlâkına göre yaşamayı şiar edinmiş bütün kesimlerde, rahatça müşahede edebilirsiniz. Camide herkes eşittir. Orada, her türlü üstünlük iddiası iflâs eder. Camimizde de elbette, sıra ve saygı vardır; ancak bu, artık, bir asalet, bir mal ve zenginlik meselesi değildir. Her mümin, camide, büyük bir vakar ve tevazu içinde, boş bulduğu yere, sıra ile oturur. Orada, zenginin, fakirin, âmir ve memurun, patron ve işçinin, idareci ile idare edilenin "îtibar ve şeref farkı" yoktur.

Gerçek bir İslâm cemiyetinde, içtimâî hayat, tümü ile bu mana içinde teşekkül eder. İslâmiyet, insanların şerefini tuttuğu iş ve meslekte, elde ettiği makam ve zenginlikte aramamıştır. Sevgili Peygamberimize göre, maişetini, helâl yollardan kazanmak için çırpınan ve cemiyetin -yanlış bir telâkkiye kapılarak- aşağı bulduğu iş ve mesleklerde çalışan bir mümin, elbette, cemiyetin en yüksek katlarını ele geçirmiş bulunan ve gayrimeşru gelir kapıları arayan bazı haramzadelerden daha şereflidir. Bu konuda Şanlı Peygamberimiz şöyle buyururlar: "Helâl kazanmak için, beğenilmeyen bir yerde bulunana Cennet vacip olur". (İmam-ı Gazalî, Kimyayı Saadet-A.F. Meyan tercümesi, s. 234, 1971). Öte yandan, yüce dinimiz, sırf parası ve maddî gücü var diye, insanlara saygı duyulmasını, kesin olarak men eder. Şanlı Peygamberimiz, bu konuda şöyle buyururlar "Zâlim olmasa bile, bir zengine, zenginliğinden dolayı, tevazu edenin dininin yarısı gider", (a.g.e. s. 271). Yine Sevgili Peygamberimiz şöyle buyururlar: "Zâlîme, Allah, sana uzun ömür versin diyen, yeryüzünde Yüce Allah'ın yasak ettiği şeyleri yapmak isteyen bir kimsenin daima bulunmasını diler". (a.g.e. s. 271).

Yüce dinimiz İslâmiyet, ilme ve ilim adamlarına, büyük itibar göstermekle birlikte, bu gibilerinin "Hak ve hakikat aşkı" ile dolu olmasını, gerçekleri dosdoğru ortaya koymasını, dünyalık için değil, Allah rızası için çalışmaları gerektiğini ister. Nitekim Şanlı Peygamberimiz şöyle buyurmuşlardır: "İlminden maksadı, Yüce Allah olan âlimden herkes çekinir maksadı dünyalık olan âlim ise herkesten korkar". (a.g.e. s. 273).

Görülüyor ki, İslâm'da "şeref merdiveninin" en üst basamağında Allah ve Resûlü'ne gönülden bağlı, vakur, haysiyetli, cesur, yiğit, helâlinden kazanıp yaşayan ilim ve ahlâk bakımından yüce kişiler otururlar da makam ve mevkîi, mal ve zenginliği, tahsil ve ilmi ne olursa olsun, dünyaperest, hak ve hakikat tanımaz, zulme uşaklık eden, bizzat zulmeden, korkak ve haramzade tipler ise "aşağların

aşağısına" mahkûm olurlar. Onları, bu eziklikten "kibirleri" ve "boş iddiaları" kurtaramayacaktır.

KADİR GECEŚİ

"Kur'an-ı Kerim'in indirildiğı gece"... "Bin aydan daha hayırlı gece"... "Tanyeri ağarıncaya kadar, ruh ve meleklerin yeryüzüne indiğı gece"... "Allah'ın izni ile müminlerin anıldığı gece"... Kısacası Yüce Allah'ın "Kadir Suresinde böylece övdüğü gece..."

Evet, "Kadir", o kadar mübarek bir gece ki, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de, bu adı taşıyan bir de "sure" var...

"Kadir", ramazan ayının içinde bir gece... Kesin olarak günü ve saati belli değil... Bu belirsizlikteki hikmet, din büyüklerine göre, ramazanın bütün gecelerini ihya etmeye bağılı... Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın büyük imamı Ebu Hanife Hazretleri'ne ve onun izinden giden marifet sahiplerine göre: "Kadir, ramazan ayının yirmi yedinci gecesidir.

Bu gece, müminler, camileri doldurur, dua, namaz ve niyazlarla Yüce Allah'tan "af ve mağfiret" dilerler. İsteyen müminler, bunu evlerinde de yapabilirler. Bu gece borcu olanlar "Kaza namazı", olmayanlar "nafile namazlar" kılarak arınmaya çalışırlar. Bol bol Kur'an-ı Kerim okur, hayırlı ve güzel işler yapmaya gayret ederler.

"İkinci Binin Yenileyicisi" büyük velî İmam-ı Rabbanî Ahmed Faruk Serhendî Hazretleri "Kadir Gecesi" için şöyle buyurur: "Kadir Gecesi, ramazan ayındadır. Bu ayın özüdür. Kadir Gecesi, çekirdeğin içi gibidir. Ramazan ayı da kabuğı gibidir. Bunun için, bir kimse, bu ayı saygılı ve iyi geçirecek bu ayın iyiliklerine ve bereketlerine kavuşursa, bu senesi iyi geçerek hayırlı ve bereketli olur. Allahü Teâla, hepimizi, bu mübarek ayın iyiliklerine ve bereketlerine kavuştursun. Her birimize bundan pay versin". (İmam-ı Rabbanî, Mektubat, 162. Mektup).

Şanlı Peygamberimiz'in "Kadir Gecesi" ile ilgili pek çok hadîsi vardır. İşte onlardan birkaçı: "Kadir Gecesi, inanarak ve sevabını umarak ihya eden bir kimsenin, bütün günahlarını yüce Allah mağfiret eder", "Kadir gecesinde, az da olsa, namaz kılan, ibadet eden bir kimse, bir ay bütün geceleri sabaha kadar ibadetle geçirenden daha değerlidir." Hazret-i Âişe (radiyallahü anha) validemiz buyurur ki, "Allah'ın Resulüne sordum: 'Eğer Kadir Gecesi bilirim, o

zaman nasıl dua edeyim? Buyurdular ki, 'Allah'ım, sen affedicisin, affetmeyi seversin, beni de affet' de".

Öyle anlaşılıyor ki, "Kadir Gecesi", âdeta ramazan ayında, büyük bir sabırla, ihlâsla ve iyi niyetle yapılan ibadetlerin, duaların ve nefis terbiyesi konusundaki gayretlerin semere verdiği bir "hasad günü"dür: "manevî yücelişlerin doruk noktasıdır. "Ramazan'ın özüne" kavuşmaktır. Ramazan'ın tadına varmaktır. "Kadir Gecesi", aynı zamanda, Ramazan Ayı'nın bitmekte olduğunu da haber vermekte, bu sebepten müminlerin, ayrılık başlamadan önce, bu rahmet çeşmesinden, bu senelik son ve bereketli yudumları almasını ihtar etmektedir. Çünkü gelecek ramazanlara ulaşıp ulaşamaya-çağımız meçhuldür. Onun için fırsat varken, bu ayın son günlerini, en verimli şekilde değerlendirmek akıllılık olacaktır.

Şanlı Peygamberimiz, ramazan ayının son on gününü, hakkı ile değerlendirmeye bilhassa önem verirdi. O, ramazan ayının son on günü gelince, oruçlu olarak "îtikâfa çekilirdi. Yani, mescitlerine kapanır; bütün vaktini, ibadet, dua, niyaz, ilim ve tefekkür ile geçirirdi. Bu, Şanlı Peygamberimizin meşhur bir "sünneti"dir. Bir belde, bir tek mümin dahi, bu sünneti yerine getiriyorsa, diğer Müslümanlardan da bu mükellefiyet kalkar. Ramazan ayında, "itikâf" on gündür ve oruçlu olmak şarttır.

"MANEVÎ YÜCELİŞLER"

"Çamur" bir dünyada "çamurdan yaratılmış" bir mahlûk olduğumuz muhakkak... Fakat içimizde, bu "çamur dünyayı" aşmak, sonsuzluklara ulaşmak arzusu ve iradesi, sönmez bir ateş halinde...

Biz "yücelmek" istiyoruz, "çamur dünya" eteğimize asılmış, bizi aşağılara çekmekte... Mevlâna Celâleddin Hazretleri, insanın bu dramını, ne güzel ifade eder. Hem de bir mısra ile:

"Başım, seninle derde girdi çamur dünya!".

İnsanın "yücelme" arzusu ve iradesi, onun tabiatı halindedir. Çünkü, Allah, ona, "kendi ruhundan bir soluk" emanet etmiş bulunmaktadır. Bunun tabii bir neticesi olarak insanoğlu, asla "maddî tırmanışlar" ve "maddî yükselmeler" ile tatmin olamamaktadır. Psikanalistler, objektif olarak tespit etmişlerdir ki, insanlar birbirlerini ezerek, birbirlerini çiğneyerek, birbirlerinin omuzlarına basarak -Alfred Adler'in tâbiri ile- "bir gagalama sırası" meydana

getirerek mutlu olamamakta ve yücelmenin tadına varamamak-tadırlar. Aksine, böylece boğuşan ve didişen cemiyetlerde, "yücelme" değil "alçalma" söz konusudur.

Gerçekten de insan, sonsuzluğun kokusunu almış bir ruh ile - yüce bir âlemden yeryüzüne gelişin şaşkınlığı ile- "hasret" dolu bir arayış içindedir. Mutasavvıfların "gurbet" adını verdikleri bu "ayrılık duygusu" ve "yüceliklere ulaşma iradesi", insanın tabiatı haline gelmiştir.

Bugün, "eksiklik duygusu" (complex inferiorite) içinde kıvranan veya kendini "üstünlük duygusuna" (complex superiorite) kap-tırarak kibir ve azametle yürüyen pek çok "sinirli insan"ın gerçek ihtiyaçları bir bilinse... Bu gibi marazî tiplerin tedavisinin ancak, "manevî yücelişlere" bağlı olduğu bir anlaşılabilse... Gerçek tedavinin İslâm'da ve onun ortaya koyduğu "tevhid îmanında" bulunduğu bir idrak edilebilse... Namazın "Müminlerin Mîrâc'ı" olduğu ve yücelmenin insan ile Allah arasındaki manevî ve samimî bağ olduğu bir hissedilebilse... Oruc'un "meleklik vasıfları ile donatılmak" demek olduğu bir anlaşılabilse... Müminlerin, tam bir ay boyunca, birlik ve bütünlük içinde kaynaşmalarındaki hikmet bir kavranabilse...

İnanıyoruz ki, beşeriyet, er geç bu noktaya gelecektir ve Şanlı Peygamberimiz'in "Mîrâc Mûcizesi"ndeki mesaj, elbette, bir gün, bütün dimağlara ve gönüllere ulaşılacaktır. O zaman yaratılmışların "en aşağısı olan toprağın" insan ruhu ile kaynaştıktan sonra ne büyük istidatlara mâlik olabileceği daha kolay anlaşılabilir-cektir. Öyle anlaşılıyor ki, beşeriyet, "en yüce insanı", yani Şanlı Peygamberimiz'i hakkı ile anlamadıkça "yücelmenin" de sırlarına ulaşamayacaktır.

Bazı materyalist temayüllü psikologlar, insanın "yücelme arzu ve iradesini", "süblimation" adını verdikleri bir "marazî mekanizmaya" bağlamak isterler. Oysa, kültür ve medeniyet tarihi, ispat etmekte-dir ki, eğer, insanoğlu "süflî" bir hayat ile yetinse "ulvî" olanı araması idi, hayvanlardan farksız bir yaşama biçimine mahkûm olurdu. Hatta, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'in ifadesi ile "belki hayvandan da aşağı" bir hayat sürdürürdü. "Maddeden mânâya tırmanmak gibi", insanın "süflîden ulvîye yükselmesi" de kendi fitratı icabıdır, insanın fitratını inkâr, insanı inkâr etmek olmaz mı?

İşte ramazan ayı, bir ay müddetle, insana "ulvî yaşama biçimleri-

ni" telkin eder, onu, "süflî" davranışlardan korur. Çünkü "ulvî" dururken "süflî" olanı tercih etmek "marazî" bir davranıştır.

REFAHIN PAYLAŞILDIĞI AY: RAMAZAN

Herkes gibi, ben de yenik, ezik, sefil ve mağdurdur bir insan görünce, büyük bir ıstırap duyarım. Hele, bu duruma düşen veya düşürülen kimseler, çoluk çocuk, kadın ve ihtiyarlar ise, âdeti yüreğimin kanadığını hissedirim.

Başka insanları bilmem, fakat bir müminin tek başına mutlu olması, asla mümkün değildir. Öyle anlaşıyor ki, mutluluk da bir "içtimaî meseledir". Yakından uzağa doğru, cemiyetimizin ıstırapları, ister istemez bize de bulaşır. Bu sebepten olacak Şanlı Peygamberimiz şöyle buyurmuşlardır: "Komşusu açken tok uyuyan bizden değildir". Görülüyor ki, "iman" her şeyden önce, böyle bir gönül hassasiyetini gerektirmektedir. Başkalarının gözyaşlarına ve ıstıraplarına aldırmayıp har vurup harman savuran kişiler, kelimenin tam mânâsı ile birer "psikopat" olmalıdırlar. "Psikopat", vicdanı sağırlaşmış, merhametsiz kimse demektir. Şanlı Peygamberimizin de buyurdıkları gibi, "Allah, merhametsiz olanlara merhamet etmeyecektir".

Yüce dînimiz, kesin olarak, müminleri, birbirlerini sevmeye, maddî ve manevî dayanışmaya, birbirlerinin dert ve ıstıraplarına ortak olmaya davet eder. Müslümanların, birbirlerini "iktisaden" de desteklemelerini, "maddî sefaleti" önlemelerini emreder. Zekât, öşür, fitre ve sadaka bu sebepten birer dînî vacibe haline getirilmiştir.

Bilindiği gibi, "zekât", İslâmî ölçülere göre, "nisab miktarı" malı ve parası bulunan ve bunların üzerinden "bir kamerî yıl" geçmiş bulunan bütün akıl ve balığ müminlere ve müminelere "farz"dır. Zekât, İslâm'ın "beş temel şartından biridir. Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de, ısrarla, "namaz ile birlikte" emredilmiştir. Şöyle buyrulur: "Namaz kılın, zekâtı verin". (el-Bakara/110).

Zekât, Hicret'in ikinci yılı ramazan ayında farz kılındı. O günden bugüne, müminler, daha çok ramazan ayında, zekât vermeyi âdet edindiler. Gerçi, zekât, her ayda verilebilir, lâkin, ramazan ayında verilmesinin ayrı bir fazileti var...

Evet, "zekât", İslâm'ın temel şartlarından biridir ve zengin müminler, "muhtağların hakkı" olan miktarı ayırıp sahiplerine ulaştırmak zorundadırlar. Nitekim, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: "Zenginlerin malında fakirlerin hakkı vardır". (ez-Zariyat/19). Bu yüce hakikati, beşeriyet, bu ilâhî mesajdan, 1400 yıl sonra bile olsa, acaba biraz anlayabildi mi? Evet, "zekât, fakirlerin hakkıdır ve bu hak, mutlaka ödenmelidir".

"Öşür", ekin ve meyvelerin zekâtı demektir. Müslümanların, ziraat yaparken, İslâmî hükümlere göre tespit edilmiş, belli bir bölümünü, muhtağlara "zekât" olarak vermeleri de "farz"dır. Yani Müslümanlar, arazisini, yılın ekseriyetinde yağmur veya nehir suyu ile sulayarak alıyorsa, elde ettiği mahsulün "onda birini", aksi halde, başka vasıta ve imkânlarla -para vererek- suluyorsa "yirmide birini" zekât olarak ihtiyaç sahiplerine verir. Ekin ve meyvelerin, nisaba ulaşmak ve üzerinden bir yıl geçmek gibi şartları yoktur. Ekin ve meyve ne olursa olsun, muhtağların hakkı, hemen ayrılır ve hak sahibine ulaştırılır. Asla, unutmamak gerekir ki, "öşür" bir vergi değil bir "ibadet" tir. Bu ibadeti yapmayan müminler, manevî sorumluluğuna katlanmak zorundadırlar.

"Fitre'ye gelince, gerçek ihtiyaçları dışında, nisap miktarı malı ve parası bulunan hür her Müslüman'a vâciptir. 'Bayram namazından önce' müstahaklarına ulaştırılmalıdır. Fırsat bulamayan müminler, gecikmeli de olsa bu borcu ödemek zorundadırlar. "Fitre" de bir nevi zekâttır.

Evet, ramazan ayı, başlı başına bir rahmet ve bereket iklimidir.

RAMAZANA VEDA

Bir ay ne ki? İşte o da bitiyor. Yarın "Ramazan Ayı'nın son günü"... "On bir ayın sultanı", büyük bir ihtişamla gelip dünyamızı ve zamanımızı nurlandırıp şereflendirdikten sonra, şimdi, sessiz bir vakarla gitmeye hazırlanıyor. O da hüznümüzün farkında. Nitekim, "Yine geleceğim" diyor; bizi, "lisan-ı hal" ile teselli ediyor; lâkin gitmek zorunda. Çünkü, bütün zaman ve mekânlar, ilâhî iradeye boyun eğmekle mükellef...

Yaşayanlar, kim bilir daha kaç "ramazan ayı" ile şereflenecekler ve bereketlenecekler? Bütün mesele, ele geçen ve geçecek fırsatların hakkı ile değerlendirilmesinde... Bu mübarek ayın kadr u kıymetini bilenlere ve bu aydınlık iklimde manen yikanıp arınarlara ne

mutlu... Onlar, ne bugün, ne yarın, ne bayram günü, ne de "öte" de mahcup olacaklardır.

Evet, artık, bu yıl için, ortak "iftar sevincine", "sahurlara", "teravihlere", "mukabelelere", tatlı "ramazan gecelerine" ve "gündüzlerine" veda etmek üzereyiz. Minarelerdeki ışıkların sönmesine, mahyaların indirilmesine nedense gönül pek razı olmuyor. Üstad Necip Fazıl Bey'in ifadesi ile sanki müminlerin "Balayı" bitiyor.

Bizi en çok üzen nedir biliyor musunuz? Ramazan ayında, kazanılmış güzel alışkanlıkların, güzel iş ve hareketlerin çarçabuk unutulması... Durum, elbette, bütün müminler için aynı değildir. Ramazan ayının mübarek iklimi içinde, kendini "yeni baştan terbiye eden" ve bundan asla vazgeçmeyen müminlerin yanında, tekrar hüznün verici bir hayata dönenlerin varlığı gerçekten ıstırap vericidir. Bu gibi müminlerin durumu, bize, hastanelerde uzun müddet tedavi gören ve bu tedaviden istifade eden "alkoliklerin ve uyuşturucu madde düşkünlerinin", taburcu olduktan sonra, tekrar irade zaafı göstererek kötü alışkanlıklarına dönüşünü hatırlatıyor.

Ramazan ayında, tertemiz bir hayat yaşayan, tövbe ve istiğfar eden, her türlü kötülükten korunan bir mümine yakışan şey, bu durumunu, korumaktır. Aksi halde, hem kendi gözünde, hem başkalarının gözünde küçük düşer, hem bu dünyada, hem ötede hor görülür. Ahlâkî mânâda "karakter", inandığı gibi yaşamaktır. İnandığı gibi yaşamayan bir mümin, farkında olsun veya olmasın "kendine ihanet" etmektedir. Evet, insan, günahsız ve kusursuz olmaz. Lâkin insanların "karakter zaafı" göstermesi, inançlarının aksine hareket etmesi, çok büyük bir kusurdur. Müminler, kendilerini bu çirkin durumdan kurtarma iradesini, mutlaka göstermelidirler. Kendi şahıslarında, inançlarımızı, ahlâk ve yaşayışımızı zelil düşürmemelidir. Unutmamak gerekir ki, başta Şanlı Peygamberimiz olmak üzere, bütün Ashab-ı Kiram ve onları örnek alan aziz eccadımız, asırlarca insanlık âleminde imanın, ahlâkın, aşk ve aksiyonun gerçek manasını yaşayarak göstermişlerdir.

Çok temenni ederiz ki, ramazan ayında düşen "alkol tüketimi", "cinayet ve suçluluk" ile ilgili grafiklerin, bu mübarek ay geçer geçmez, tekrar yükselmemesidir. Fert ve cemiyet plânında kazanılan iyi alışkanlıkların devam ettirilmesi, bizim bu aydan ne kadar istifade edebildiğimizi ortaya koyacaktır. O halde, müminlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Şanlı Peygamberimizin buyurdukları gibi bir bakıma, "Herkes çobandır ve her çoban sürüsünden sorumludur".

Müminler, oruçlarını ve ibadetlerini "Allah'ın rızasını" kazanmak için eda ederler. Bu maksatlarına ulaşan müminler, ortaya koydukları liyakatleri ile kendilerini belli ederler. Aman, kavuştuğumuz nimetleri kaybetmeyelim.

BAYRAM VE HAYATIN İKİ RİTMİ

Bugün, Şevval Ayı'nın biri... Yani Ramazan Bayramının ilk günü... "Dün" oruç tutmak farz idi, "bugün" ise oruç tutmak haram...

Psikologlar, hayatın "iki ritimli" olduğunu söylerler; "gerilme" ve "gevşeme" ritimlerinden söz ederler.

"Gerilme ritmi", insanın, kendini sürekli bir otokritiğe tabi tutması, söz ve davranışlarını belli normlar içinde kontrol etmesi, yorucu bir dikkat halinde bulunması, kısaca, sinirlerin, her an gergin olması şeklinde tezahür eder.

"Gevşeme ritmi" ise, gerginliklerden kurtulma, rahatlama ve sinirleri dinlendirme şeklinde belirir. "Gerilme ritmi" içinde bulunan insan, .bedenen ve zihnen yorulmakta, bir iş başarmaya çalışmaktadır. Oysa "gevşeme ritmine" giren insan dinlenmektedir. Bilfarz, insan, gündüzleri daha çok "gerilme ritmi" içinde bulunur da geceleri "gevşeme ritmine" geçer. Bu, İnsan hayatının ve heyecanlarının "elem ile haz" arasındaki dalgalanışlarını ifade eder. Yaşamak için zarurî olan bir durumdur. Nitekim yüce ve mukaddes kitabımız Kuran-ı Kerim'de, hayatın bu "iki ritmine" işaretle şöyle buyrulur: "Gündüzler çalışmak, geceler dinlenmek İçin...". (Yûnus/67).

Psikiyatristlerin tespitlerine göre, sürekli gerginlik halleri "tehlikeli stres"lere sebep olduğu gibi, sürekli gevşeklik halleri de "tembellik ve miskinliklere" yol açar. O halde, "gündüzün geceye, gecenin gündüze dolandığı" gibi, "gerilme" ve "gevşeme" ritimleri, birbirini takip ederek "yaşama savaşını" kolaylaştırmaktadırlar.

Bir vahiy nizamı olduğuna iman ettiğimiz ve bunu teyid eden pek çok hâdisle ile de "hak dîn" olduğu belli olan İslâmiyet, hayatın bu "iki ritmi" veya "periyodu" içinde insanı terbiye etmektedir. Şöyle ki, gündüzleri oruç ile "gerilme ritmi" içinde bulunan müminleri, iftar saatinde "gevşeme ritmine" sokar. Bunun gibi, bir ay oruç tutan ve İrade terbiyesi gören Müslümanları, üç günlük bir "bayram sevinci" ile mükâfatlandırır. Tıpkı, 45 dakikalık ders saatinden sonra 15

dakikalık bir teneffüs gibi. İslâm'da, namaz da böyledir. Hayatın "gerilimli ritmi" içinde mücadele veren müminleri, günde beş defa, belli aralıklarla ve belli saatlerde "ilâhî huzura" davet ederek soluk aldirmek ne büyük mucizedir. Bazı, beyinsizler, buradaki espriyi anlamadıklarından, yüce dinimizi, hayatı, günde beş defa "durdurmak" ile itham edebilmişlerdir. Oysa her namazdan sonra müminlerin çalışma gücü ve enerjisi yenilenir. Çünkü namaz, metafizik bir teneffüs zamanıdır.

Ramazan bayramına "Fıtır Bayramı" da denir. "Fıtır fitra ve fitrat, iftar" kelimeleri, Arapça olup hep aynı kökten gelmektedirler. "Fıtır" yaratılış demektir. "Fitra" (fitre), yaratılmanın ve var olmanın sadakası demektir. "İftar", bir günlük orucun hitamında, yeniden yemeye, içmeye başlamak manasına gelir. "Fıtır Bayramı" da bir nevi, insan ve mümin yaratılmanın hazzını duymak ve bu mutluluk içinde "varoluş sadakası" olarak "fitre" (fitra) vermek ve vazifesini yapmış olmanın sevincini duymak demektir. Bayram günü, müminler, oruçları kabul edilmiş, çalışmasının mükâfatını görmüş ve günahları bağışlanmış olan kimseler olarak sevinirler. Bu bayramı hak etmeyenler ise, gizli bir mahcubiyet duygusu içinde üzülmürler. Bize göre, bugün için, bu üzüntüyü duyabilmek bile, bir iyiliğe yönelik belirtisidir. Çünkü, bu durum, gelecek ramazanların ihya edilmesi iradesini doğurabilir.

Bütün okuyucularımın ramazan bayramlarını tebrik ederim.

KENDİNİ İFADE İHTİYACI

"Kendini ifade ihtiyacı", temel sosyolojik motiflerimizden biridir. Yaşımız ve cinsiyetimiz ne olursa olsun, bu ihtiyacı daima duyarız. Sevinçlerimizi, kederlerimizi, duyduklarımızı, düşündüklerimizi, inandıklarımızı, öfke ve korkularımızı, şu veya bu şekilde, ortaya koymak, başkalarına duyurmak, başkalarıyla paylaşmak zorundayız âdeta.

Psikologların tespitlerine göre, "kendini ifade ihtiyacı" da zamana, zemine, şartlara, cemiyetlere, ferdî haklara göre değişmektedir. "Kendini ifade biçimleri" de öyledir. Meselâ, bu zamanda ve zeminde, bu şartlarda ve cemiyetlerde "kendini ifade etmek" kolaydır ve çok çeşitlidir de şu zamanda ve zeminde, şu şartlarda ve cemiyetlerde zordur ve sınırlıdır. Yani, bir bakıma hürriyet meselesi... Yine, bu şahıs, kendini rahatça ve kolayca "ifade etmektedir" de

şu şahıs, büyük güçlükler çekmektedir. Yani, yaradılış, eğitim ve yetenek meselesi...

Yine psikologların tespitlerine göre, bazı insanlar, kendi duygularını, heyecanlarını, düşünce ve inançlarını en kaba ve çirkin biçimlerde ortaya koyarlarken, bazıları, bunları "yüceltmesini" bilirler. Gerçekten de başarılı insanlar, "kendilerini ifade ederken" kabanın yerine inceyi, çirkinin yerine güzeli, kötünün yerine iyiyi, süflünün yerine ulvîyi, menfinin yerine müspeti tercih edebilenlerdir. Büyük edipler, şairler, yazarlar, ressamalar, mütefekkirler, mimarlar, hattatlar böylece doğarlar.

Bazı pedagoglar terbiyeyi, "Tabîî ve kaba davranışların yerine içtimaî ve ince davranışları ikame etmek" diye tarif ederler ki, doğrudur. Gerçekten de "vahşi davranış", terbiye edilmemiş ve içtimaîleştirilmemiş bütün davranış ve ifade şekilleri kaba ve çirkindir. Medenî bir adam ile yabanî bir adamın yemek yiyişleri, su içişleri, yatıp kalkmaları, giyinış ve kuşanışları, kendini ifade biçimleri ne kadar farklıdır!

Terbiye ve içtimaîleşme, farklı kültürlere göre değişik olur; bir bakıma, "Millî Eğitim" bu demektir. Her milletin terbiyecileri, genç nesilleri, kendi "millî ve mukaddes değerleri" içinde yoğurarak ve bunları âlemşümül - beşerî değerlerle uzlaştırarak şekillendirmeye çalışırlar.

Yine onlar, genç nesillere, duygu ve düşüncelerini yücelterek ve müspet biçimlerde kanalize etmenin yollarını öğretirler. Beden eğitimi ile, güzel sanatlar eğitimi ile, din ve ahlâk eğitimi ile, ilim ve laboratuvar çalışmaları ile genç nesillere, "kendini ifade etme" alışkanlıkları verirler. Hiç şüphesiz, ana ve babaların da bu konuda derin sorumlulukları vardır. Nitekim, Şanlı Peygamberimiz şöyle buyururlar... "Hiçbir ebeveyn, çocuklarına güzel bir terbiyeden daha değerli bir mîras bırakamaz".

Terbiye, bir bakıma, millî ve beşerî kültür değerleri içinde, kişinin içtimaîleştirilmesi ise, "yabanî" (a-sociale) tipler ile "âsî" (anti-sociale) tipler, önemli birer problem kaynağıdır. Bir cemiyette, eğer çok sayıda kaba, haşin ve yabanî tipler varsa; yahut, cemiyette, millî, ahlâkî, manevî ve hukukî normları ihlâl eden ve bundan zevk alan âsî tipler çoğalmışsa; ince, güzel, iyi ve doğru davranışların yerini kaba, çirkin, kötü ve yanlış davranışlar işgal etmişse; o cemiyette, "okul" da, "aile" de tâlim ve terbiye konusunda başarılı değildir demektir.

Bir ülkede, tâlim ve terbiyenin başarı seviyesini görmek istiyor-sanız, biraz da genç nesillerin trenlerde, otobüslerde, parklarda ve sokaklarda, ortaya koydukları davranışlara ve kendilerini ifade biçimlerine bakınız.

"KENDİNİ İFADEDE MENFİ YÖNELİŞLER"

Psikologların ve pedagogların tespitlerine göre, insanlar, kendilerini "müspet" ve "yüceltici" biçimlerde ifade etmek ve böylece cemiyetin ilgi ve takdirini toplamak isterler. Nitekim, cemiyetler de böylece "kendini ispat etmiş" kişi ve kuruluşları, çeşitli biçimlerde tebrik ve takdir ederler. Çeşitli vesilelerle gördüğümüz üzere, maddî ve manevî mükâfatlar vererek kişi ve kuruluşları "müspet" ve "yüceltici" faaliyetlere teşvik etmek isterler. Madalyalar, plâketler, beratlar, kupalar, armağanlar böylece doğmuş bulunmaktadır. Gerçekten de "marifet iltifata tâbi" olarak gelişmektedir.

Bunun yanında, yine aynı ilim adamları, göstermişlerdir ki, kendini "müspet" ve "yüceltici" biçimlerde ifade edemeyen kişi ve çevreler, akla hayale gelmeyecek garipliklerle, acayipliklerle, maskaralıklarla, rezaletlerle ve çirkinliklerle "dikkat ve ilgi toplamak" yoluna başvurmaktadırlar. Gerçekten de pek çok rezaletin, çirkinliğin ve "anti-sosyal" davranışın temelinde "bu motive" yatar. "Yüce işler" yaparak başarıya ulaşamayan nice insan vardır ki, "kendilerini alçal-tacak" çirkin işlerle dikkat çekmeye çalışırlar.

Böylelerine sık sık rastlamak mümkündür. Billhassa büyük şehirlerde, büyük kalabalıklar arasında, varlıklarını hissettirmeye çalışan ne kadar garip giyinişli ve davranışlı insan var... Şu alı pullu giyinen delikanlı... Şu elindeki zinciri sallayarak ısıklık çalan kız... Şu kısa saçlı kadın...

Şu uzun saçlı erkek... Şu yanakları çıplak çenesi tüylü herif... Şu hayvan kürküne bürünmüş kibirli yosma... Şu nâra atan sarhoş... Evet, bütün bu zavallılar...

Daha da zavallıları var. Mimar Sinanları beğenmeyen "duvar ustaları"... İmam-ı Âzamı, İmam-ı Gazalîleri, İmam-ı Rabbanîleri beğenmeyen "cüceler"... Osmanlı, Orhanlı, Muradlı, Fatihleri, Yavuzları, dünyaya parmak ısırtan kahramanları tahkir etmeye kalkışan "küçük politikacılar"... Kendi vicdanlarını bile tatmin edemezken, beşeriyete asırlardır iman ve ahlâk iksirleri sunan Şanlı Peygamberler dizisine dil uzatmaya kalkışan "inanç fukaraları"...

Adını duymadığı, eserlerini okumadığı, düşünce, inanç ve görüşlerini bilmediği Türk ve İslâm Dünyası'nın yetiştirdiği büyük ilim ve fikir adamlarını "peşin ve acele hükümler" ile mahkûm eden "sözde ilim ve fikir adamları"... Velhasıl, "olmadığı" için "olmuşlara", "yücelmediği" için "yücelmişlere" saldıran, "müspeti" bırakıp "men-fiye" tutunan ve böylece kendini "alçaltan" nice insan vardır. Bunlar, kıskanç, kindar, karamsar ve huzursuz tiplerdir. Bunların kürsüleri tutması, yazar-çizer adı ile köşeleri işgal etmesi veya meydanlarda nutuk çekmesi, onları bu zilletten kurtarmaz. Aksine, foyalarının gün yüzüne çıkmasına yardım eder.

Gerçekten de Şanlı Peygamberimizin buyurdıkları gibi: "Büyüklerin kadrini ancak büyükler bilirler". Bunun gibi "büyüklükleri" ve "yücelikleri" de yine büyük ve yüce insanlar kavrayabilirler. Başarılı insanların biyografilerini incelediğimizde görüyoruz ki, herhangi bir sahada yücelmiş kişiler, hiç istisnasız, kendinden önce yaşamış "büyük ve yüce" kişileri anlayan, takdir eden ve onların dehâlarını teslim eden kimselerdir. Bunun için diyoruz ki, "millî tâlim ve terbiye" işi planlanırken, çocuklara ve gençlere "kendilerini müspet ve yüceltici" yollarla ifade alışkanlıkları kazandırılmalı ve bu konuda onlara örnek olarak, her şeyden ve herkesten önce, Türk-İslâm kültür ve medeniyetinin büyük kahramanları model olarak gösterilmelidir. Çocukları ve gençleri gerçekten kültür ve medeniyetimizin büyükleri ile tanıştırmalıyız.

"DUA" VE "KENDİNİ İFADE"

Yüce dinimize göre, "Namaz, müminin Mîracı'dır". Yani, müminin Yüce Allah'a en yakın olduğu an... Bir İslâm büyüğünün buyurduğu gibi: "Namazı kıldıktan, teşbihleri yaptıktan sonra, ellerini Arş-ı Âla'ya doğru açarak dua eden mümin ile Yüce Allah arasında, ölümden başka bir perde yoktur". Bir bakıma "dua", mümin ile Yüce Allah arasında cereyan eden esrarlı bir "diyalog"dur.

Mümin, "dua esnasında", Yüce Allah'a günahlarını, kusurlarını itiraf eder, aczini belirtir, ıstırap ve ihtiyaçlarını iletir, dertlerine derman, acılarına merhem ister. Sevgilerini, özlemlerini, şükranlarını ve kulluğunu arz eder. O'ndan ister, ister, ister!.

Şanlı Peygamberimiz çokça dua eder ve müminlerin de böyle yapmasını isterdi. "Kadir gecesinde" nasıl dua etmesi gerektiğini

soran Sevgili Validemiz Hazret-i Aîşe'ye şöyle buyurmuşlardı: "Allah'ım sen affedicisin, affetmeyi seversin, beni de affet", de.

İslâm Dünyası'nda "dua" Yüce Allah'ın emri ve Şanlı Peygamberimizin sünneti olarak yerine getirilir. Denebilir ki, İslâm Dünyası'nda "dua", bir "edebî tür" olarak gelişmiştir. Eskiden fikir ve sanat adamlarımız, yazar ve şairlerimiz, eserlerini, "münâcat"larla, "naât"larla ve "dua"larla süslerdi. Kitaplarına dualarla başlar, dualarla bitirirlerdi. Nitekim İmam-ı Gazalî Hazretleri, "el-Munkızu Min'ed-Dalal" kitabını şu dua ile bitirir: "Yüce Allah'tan dileriz ki, bizi, kendi kulluğuna lâîk gördüğü, eğri yoldan kurtarıp doğru yola götürdüğü, kendisini asla unutmaması için sevgisini ilham ettiği, başkasını O'na tercih etmemesi maksadı ile nefsin şerrinden koruduğu, yalnız O'na ibadet eden, kendi has kullan arasına kattığı kimselerden eylesin".

Feridüddin-i Atar da "İlâhîname"sinde şöyle dua eder: "Allah'ım, zatına karşı şaşkınum, başım dönmede... Sıfatlarının denizine batmışım ben... Vuslatının incisini dilemekteyim, bu denize dalmış, bu denizde kalmışım ben... Ansızın bu denize dalıp kaldım. Senden başka kimseye yolum yok... Bana yol göster...".

İmam-ı Rabbanî Hazretleri de 50. mektuplarına şöyle başlarlar: "Yüce Allah, Sevgili Peygamberi hürmetine (O'na salât ve selâm olsun), bizleri, kendinden başkalarına köle olmaktan kurtarsın! Bütün varlığımız ile kendisine bağlanmamızı nasip eylesin!".

Yüce İslâm'da "dua", bir bakıma, sırlarını, affedici, bağışlayıcı, kusurları ve günahları örtücü, merhamet ve ihsan sahibi Allah'a açmak, O'ndan yardım dilemektir. Nitekim Yüce Allah, "Dua ediniz, kabul edeyim" diye buyurmakla bütün insanlara, bu ümit ve merhamet kapısını açmışlardır.

Psikanalistler, mustarip insanların, sırlarını, sıkıntılarını ve üzüntülerini "ifade ederek" kısmen de olsa, rahatlayabileceklerini ortaya koymuşlardır. Bu, bir bakıma, kendi meselelerinin şuuruna varmak ve iradesini yenilemek hususunda, hasta kişiye yardım etmek demektir. Bazı psikologların "itiraf yolu ile baca temizlemek" adımı verdikleri bu mekanizmanın da çeşitli cemiyetlerde ve çeşitli biçimlerde istismar edildiğine şahit oluyoruz.

Hemen belirtelim ki, yüce dinimiz İslâmiyet, müminlerin günahlarını teşhir etmelerini "günah" kabul etmiş, bütün Müslümanları, "sırlarını saklamaya" ve "başkalarının gizli hallerini araştırmamaya" teşvik etmiştir. Müminlere sığınmak olarak "Allah'ın

merhamet ve şefkatinin yeteceğini" ilân etmiştir. Yüce Sahabi Hz. Ebubekir'in yaptıkları gibi, "Dua, Allah ile kul arasında bir sır" olarak kalmalıdır.

ZULME İHTAR

Zalimlerin ortak özelliğidir: onlar, kendilerini zayıf ve güçsüz hissettikleri zaman, bir evcil kedi kadar uysal görünürler, fakat kendilerini güçlü hissettikleri zaman, aç bir kaplan kadar gaddar olurlar.

Zalimler, hak, adalet, hürriyet ve kardeşlik sözlerini, kendileri müşkül duruma düştükleri zaman hatırlarlar. Bu sözleri, hasımlarını uyutmak, kandırmak ve etkisiz kılmak için kullanırlar. Nitekim kendileri güçlenip hasımları zayıf düştüğü zaman, bütün bu kavramlarla alay ederler.

Şu anda, dünyanın birçok yerinde, çeşitli biçimlerde ezilen ve zulüm altında inleyen Müslümanların "hak, adalet, hürriyet, kardeşlik" çığlıkları karşısında, kara vicdanlar sağırdır, kördür ve şuursuzdur. Oysa "düşmez ve kalkmaz olan bir Allah'tır". Gün gelir, "devran değişir", zayıflar güçlenir, güçlüler zayıflar. O zaman ne olacaktır?...

Bütün zalimler ve gaddarlar, hasımlarını, ezerlerken, onlara da bu "haklı"(!) tanımakta olduklarını görmüyorlar mı? Gerçi yüce dinimiz; "Mazluma zulmetme hakkı tanımaz" ama, insan fıtratındaki "intikam duyguları" bazen frenlenemez hale gelebilir.

Onun için, şu anda yeryüzünde, Müslümanlara, fırsat buldukça saldıran, onların mallarına, canlarına, ırzlarına, dinlerine, dillerine, tarihlerine, kültürlerine, mabetlerine, en tabii hak ve hürriyetlerine göz diken zâlimler ve gaddarlar, bu statülerinin ilânihaye süreceğini sanmasınlar; bir gün, her şey tamamı ile tersine dönebilir. ve Allah'ın izni ile dönecektir.

Onun için, şimdiden "kara" ve "kızıl" bütün zâlimlere hatırlatalım ki, siz, bugün, Müslümanlar'a, hangi muameleyi reva gördüyseniz, çok büyük bir ihtimalle, aynı ile karşılaşacaksınız. Ne yaptıysanız, onu göreceksiniz. O zaman, bağarmaya, çağırmaya, hak ve hürriyetlerden, insan haklarından söz etmeye hakkınız olmaz. Unutmayınız, bu dünya, "etme, bulma dünyası"dır.

Müslümanları adlarını değiştirmeye, dinlerinden, dillerinden vazgeçirmeye mi çalışıyorsunuz? Yarın, bunlar başınıza gelirse, ne

yapacaksınız? Hiç düşünmüyor musunuz? Ey, vicdanları tahkir edenler, sizin vicdanınız yok mu?...

Müslümanların dînî ve millî vecibelerini engellemeye, düşünce ve inanç hürriyetlerini yok etmeye mi çalışıyorsunuz? Yarı, bunlar, sizin başımıza gelince, feryad-ı figan mı edeceksiniz? Pekiyi, o halde, bu muameleyi neden Müslümanlara lââyık görüyorsunuz?

Bugün siz, Müslümanları, evinden, yurdundan, malından ve mülkünden edip sürgünlerle, tutuklamalarla, zindanlarla, ölümlerle tehdit ediyorsanız, yarı, bunlar aynen başımıza geldiği zaman ne yapacaksınız? Kılıflarınız şimdiden hazır mı? "Hafıza-ı beşer nisyan ile malûldür" mü diyorsunuz? Oysa, korkunç derecede yanıyorsunuz. Sizin yaptıklarınızı unutmak mümkün değil...

Tarih, zulmün, payidar olmadığını, er geç, feci şekilde yıkıldığını kaydediyor. Hürriyet düşmanlarının "hürriyete hasret", adalet düşmanlarının "adalete hasret" gittiklerini ve gideceklerini unutmayın. İnsanlık görmek istiyorsanız "insan", adalet görmek istiyorsanız "âdil", merhamet görmek istiyorsanız "merhametli" olun. Aksi halde hak ettiğinizi er geç bulursunuz.

"SAMİMÎ RİYAKÂRLAR"!

Bu acayip ifade Napolyon Bonapart'a aittir. O, bu sözü, çok usta "iki yüzlüler" ve "münafıklar" için kullanmıştır.

Gerçekten de öylesine güçlü "münafıklık uzmanları" vardır ki, şaşar kalırsınız. İkinci yüzlerini çok iyi gizlemesini bilen bu kalles tipler, inanmadıkları halde "inanmış", sevmedikleri halde "sevmiş", düşman oldukları halde "dost" gözükmelerini becerirler. Çok iyi aktördürler. Yeri gelince gözyaşı dökmesini, heyecanlanmasını, konuşmasını ve susmasını bilirler. Onlar, avını kollayan bir kaplan gibi, daima uyanık, dikkatli ve tetiktedirler. Bunlar, en çok mert, yiğit, saf ve samimî insanları aldatmasını severler.

Hiç şüphesiz, bütün mert, yiğit, saf ve samimî insanlar, ister istemez, bu "riyakâr" ve "münafık" tiplerle karşılaşmışlar ve bir zamanlar, onlara inanmış olmanın "üzüntüsünü" de yaşamışlardır. Geçenlerde, bir arkadaşım anlatmıştı da ağzım açık dinlemiştim. Arkadaşım şöyle diyordu:

"Beraber çalıştığım bir arkadaşım vardı. Bana yakınlık gösterir, dost görünürdü. Ben de inanırdım. Bir gün bana, şöyle demişti:

"Bence, en büyük ahlâksızlık, başkalarının mahremiyetini kurcalamak, başkalarının evrak ve mektuplarını, onlardan habersiz olarak açmak ve okumaktır". Ben de ona hak vermiştim. Fakat çok geçmeden öğrenecektim ki, bu sözleri söyleyen adam, benim adresime gelen bütün mektuplarımı açmakta, okumakta ve aleyhime dosya tutmaktadır.

Arkadaşım anlatmaya devam ediyor ve şöyle diyordu: "Aynı adam, bana, ateşli hürriyet nutukları çeker, din ve vicdan hürriyetinin yüceliğini anlatır ve hürriyetin olmadığı yerde demokrasi-den söz edilemeyeceğini söylerdi. Fakat ne gariptir ki, bu adam beni 'aşırı dindar' olmak ve iş yerinde küçük bir odayı "mescid" olarak kullanmak suçunu işlemekle itham ederek ihbar edecekti".

Evet, arkadaşımı dinlemeye devam edelim: "Aynı adam, benim okuduğum kitapların, gazetelerin ve yayınların da bir listesini çıkarıp jurnaline eklemeyi unutmamıştı. Oysa, onun da okuduğu kitaplar, gazeteler ve yayınlar vardı ve benimkilerden çok farklı bir zihniyete bağlı idiler. Bu durumu bilen arkadaşım(!), o zaman şöyle konuşurdu: "Fikir hürriyeti ne güzel! İnsanlar, istediklerini okuyup yazabiliyorlar. Bence, hürriyetlerin en yücesi budur!".

Arkadaşımı dinlerken şöyle düşünüyordum: Bütün bunlarla ve bu gibi kalışlıklarla sık sık karşılaştığımız halde, neden hâlâ hayret ediyorum? Neden, bunu tabîî karşılayamıyorum? Hayır, hayır; "riyakârlık" ve "münafıklık" alışıla ve hoş görülecek bir şey değil... Aksine, çok çirkin, çok iğrenç bir şey... İnsana yaraşan şey "samîmiyet"tir, "ihlâs"tır, "dürüstlüktür, "düşünceleri ile yaptıkları" arasındaki ahenktir ve uyumdur. Evet, ahlâk budur.

"Münafıklığı" ve "riyakârlığı", zekâ ve kurnazlık sayanlar da var... Yere batsın böyle zekâ ve kurnazlık...

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de "münafıklar", şöyle teşhir edilir: "İnsanlardan kimileri de kendileri inanmadıkları halde, 'Allah'a ve ahiret gününe inandık' der. Allah'ı da, müminleri de (güya) aldatırlar. Hâlbuki onlar, kendilerinden başkasını aldatmazlar da yine farkına varmazlar. Onların kâinlerinde bir maraz vardır. Allah da marazlarını arttırdı. Yalan söylemekte oldukları için de onlara, acıklı bir azâb vardır". (el-Bakara/8, 9, 10).

Bize hürriyet vaat edip "esaret", adalet vaat edip "zulüm" kardeşlik vaat edip "düşmanlık" getirmeyi düşünen bütün münafıklara lanet olsun.

ANAYASALAR VE KADROLAR

Bize, bir cemiyetin, milletin ve memleketin kalkınmasında, gelişmesinde ve yücelmesinde en önemli "âmil" nedir, diye sorsalardı, hiç tereddüt etmeden cevap verirdik: "İmanlı, dürüst ve iş bilir kadrolar".

Kesin olarak öğrendik ki, milletleri ve memleketleri idare eden "anayasalar", "kanunlar", "yönetmelikler" değil, insanlardır ve onların teşkil ettiği kadrolardır. Meşhur bir Fransız hukuk âliminin de belirttiği gibi: "Birçok ülkede anayasalar, artık, mevcut rejimi gizlemeye yarayan paravanalar" durumundadır. Anayasalarda, kanunlarda ve yönetmeliklerde, umumiyetle iyi ve faydalı şeyler yazılıdır... Hiçbir anayasa, hiçbir kanun ve yönetmelik haksızlığı, zulmü ve ahlâksızlığı emretmez. Bütün mesele "kadrolardadır".

Anayasalara, kanunlara ve yönetmeliklere muhteva kazandıran, ruh ve hayatiyet getiren "kadrolar"dır. Kadrolar, imanlı, dürüst ve iş bilir ise, anayasalar, kanunlar ve yönetmelikler iyi işler ve zaman içinde mükemmelleşirler. Aksi bir durum varsa, yani, kadrolar, inançsız, münafık ve ehliyetsiz ise, en mükemmel anayasalar, kanunlar ve yönetmelikler bile işe yaramaz, zaman içinde çürür giderler.

Bu sebepten biz, milletlerin ve memleketlerin sıkıntılarını ve ıstıraplarını açıklarken, anayasalardan, kanunlardan ve yönetmeliklerden daha çok "kadrolara", bu kadroların "kalitesine" dikkat çekmek isteriz. Bununla, anayasaların, kanunların ve yönetmeliklerin önemini asla küçümsemiyoruz, ama, kesin olarak biliyoruz ki, rejimlerin karakterlerini belirleyen hakikî âmil, kadrolardır.

Biz, Türk Milleti olarak, son bir-bir buçuk asır içinde, birçok defa "anayasa" değiştirmiş, değişik "partilerin" kuruluşuna ve yıkılışına şahit olmuşuz. On yıl önce övüp göklere çıkardığımız "anayasayı", on yıl sonra yerin dibine geçirmişiz. Bu, hep böyle devam etmiş ve ediyor. Bize göre, bu korkunç bir buhrandır. Bu durum, bir anayasa arayışından çok, memleketimizde bulunan "güçlü" ve "etkili" kadroların kalitesini ve "iç dünyasını" yansıtmaktadır. Bu kadroların ruhî ve fikrî perişanlığını sergilemektedir. Onların samimiyet derecesini ortaya koymaktadır.

Burada, bir noktayı açıklamakta fayda buluyoruz. Bize göre, bu "buhran", aziz Türk Milleti'ne rağmen, "sözde aydınlar" arasında cereyan etmektedir. Türk Milleti ile bütünleşmek yerine, âdetâ, onu

"gütmeye" kalkışan zavallı kadrolar, kendi hırslarını, menfaatlerini ve komplekslerini yaldızlayarak bir "kurtuluş" reçetesi halinde, ona kabul ettirmeye çalışıyorlar.

Oysa, Türk Milleti, anayasaların ve kanunların oyuncak olmadığını, millî vicdanda yatan bir "millî ve mukaddes değerler manzumesi" olduğunu, zamanın ve asırların tecrübeleri ile beslenip güçlendiğini çok iyi bilir ve küçük politikacıların oyunlarını, tertiplerini ve kurnazlıklarını, sabırla ve vakarla seyreder. Çünkü, o bilir ki, zaman, her şeyi halledecek, sahtekârlıklar, riyakârlıklar, münafıklıklar, er geç su yüzüne çıkacaktır.

İnsanların, inançları, düşünceleri ve idealleri elbette önemlidir ve asla unutmamak gerekir ki, bunlar kadar önemli olan bir husus daha var: dürüst ve namuslu olmak.

Tarih diyor ki, rejimleri soysuzlaştıranlar da, devletleri çökertenler de, milletleri içten çürütenler de daima münafık, riyakâr ve ahlâksız kadrolardır; sözü başka, işi başka olan zayıf karakterlilerdir; açık, mert ve dürüst olamayan "art niyetli" kişi ve zümrelerdir.

İNSANLAR GÜDÜLMİYİ SEVMEZLER

İnsan, fıtratı icabı, "güdülmeyi" sevmez. Psikologların tespitiyle orine göre, insanlarda "bağımsızlık iradesi en küçük yaşlardan itibaren kendini belli eder. İki yaşını tamamlamış bir çocuk, mümkün mertebe, kendi işini bizzat yapmak ister. Ağzına yiyecek verilmesini istemez, kendisi kaşık, çatal, bıçak kullanmak ister; sokakta elinden tutulmasını istemez, serbestçe koşup oynamak ister. Pedagogların tespitlerine göre, iki ilâ beş yaş arasında bulunan çocuklarda, bu "bağımsızlık arzusu", âdeta, yetişkinlere "isyan" şeklinde tezahür eder. Çocukların bu özelliğinden habersiz bazı büyükler de "Ne oldu bu çocuğa? Şimdi ne diyorsak, onun aksini yapıyor!" diye sık sık şikâyet ederler. Oysa, durum tabîîdir ve psikologların "negatif çağ" adını verdikleri bir dönemi ifade etmektedir. Tamamı ile çocuğun "bağımsız hareket etme iradesinden" kaynaklanmaktadır. İnsanlar, "ergenlik döneminde" ve "yaş dönümü" adı verilen yaşlılığın başlangıcında da bu "krizi" yaşarlar. Yani, insan, ister çocuk, ister ergen, ister yaşlı olsun, bütün hayatı boyunca, "bağımsızlık" ister ve "güdülmekten" hoşlanmaz.

Durum, cemiyetler için de aynıdır. Cemiyetler de başka fert ve cemiyetlerin, milletler de başka fert, zümre ve milletlerin

tahakkümünden hoşlanmazlar; hür ve bağımsız olmak isterler. Hele Müslümanlarda bu şuur daha da kuvvetlidir. Çünkü, İslâm'da, insanın insana tahakkümü yasaklanmış, insanın Yüce Allah'tan gayrisine boyun eğmemesi emredilmiştir. Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: "Allah ile beraber, diğer bir tanrı edinme. Sonra kınanmış ve kendi başına (yardımsız) bırakılmış olursun. Rabbin kesin olarak hükmeder: kendinden başkasına kulluk etmeyin". (İsrâ/22-23).

Müşahedeler göstermektedir ki, insanlar, doğruluğuna inandıkları ve vicdanlarını tatmin eden prensiplere bağlanabilmekte, can ve gönülden sevildikleri kişi ve kadrolara itaat edebilmektedirler. Aksi halde, insanları idare etmek zorlaşır. İnsanları, cemiyetleri ve kitleleri, sevmedikleri, inanmadıkları, istemedikleri ve içlerine sindiremedikleri ilkeler ve kadrolarla idare etmek mümkün değildir. Eğer bunu başardığını iddia edenler varsa, onlara bildirelim ki, onlar, cemiyeti idare etmemekte, "esir alınmış" bulunmaktadır. Nitekim, böyle bir cemiyet, her an patlamaya hazırdır, buhrandan buhrana yuvarlanmaktadır ve daimî bir istikrar arayışı içindedir.

Çeşitli sınıfların ve zümrelerin tahakkümü altında ezilen Batı Avrupalı milletler, Büyük Fransız İhtilâli'nden sonra, "halkın ve milletin hâkimiyeti" prensibini esas alarak teşkilâtlanmak ihtiyacını duydular. Böylece, kendilerini sınıfların, zümrelerin, kuvvet ve kudret sahiplerinin baskısından kurtaracaklarını, tamamen halkın ve milletin istekleri doğrultusunda "demokratik" bir sistem kurabileceklerini ümit ettiler. Bunun için anayasalar yaptılar, kanunlar çıkardılar, yönetmelikler hazırladılar, "çok partili parlamentolar" kurdular, "yüksek mahkemeler" oluşturdular. Mektepleri, basın ve yayın organlarını seferber ettiler. Başarılı oldular mı? Gerçekten kendilerini belli sınıf ve zümrelerin tahakkümünden kurtarabildiler mi? Oralarda gerçekten "hâkimiyet halkın" mı? Bu sorulara "evet" diyenler de var, "hayır" diyenler de var...

Biz, şimdilik kanaatimizi, kendimize saklayarak belirtelim ki, mesele, bir anayasa ve "mevzuat" meselesi değildir. Mesele "inanmış, dürüst ve iş bilir kadrolar" meselesidir. Münafıkların ve riyakârların elinde, en güzel anayasalar ve rejimler çirkinleşir ve soysuzlaşır. Öte yandan "Hakkın hâkimiyetine inanan bir halkın iradesi ile iş başına gelen inanmış, dürüst ve iş bilir kadrolar" başarıdan başarıya koşarlar.

ANAYASA BUHRANI MI, İNANÇ BUHRANI MI?

Esefle belirtelim ki, bugün, pek çok devletin "anayasası" göstermeliktir. Yani, hem "idare edenlerin", hem "idare edilenlerin" vicdanında ve hayatında yer bulmayan, yaşanmayan ve yaşatılmayan yazılı kâğıtlardan ibarettir.

Siyaset adamları, bir ülkenin "siyasî yapısı" üzerinde konuşurken ve değerlendirmeler yaparken, umumiyetle, cemiyetin pratik işleyişinden çok, anayasalarındaki prensiplere göre yorum yapmayı severler. Oysa, Fransız hukuk âlimi Moris Duverger'in de belirttiği üzere, "Dünyada mevcut birçok anayasa, tamamen göstermeliktir ve tarif ettikleri rejimin, memlekette olanla hiçbir alâkası yoktur. Anayasa, âdeti, mevcut rejimi gizleyen bir paravan vazifesi görür". (M. Duverger, Siyasî Rejimler - Y. Gürbüz -1966, s. 8).

Bizim kanaatimize göre de ülkeleri, siyasî bakımdan tasnif ederken, anayasalarından çok, pratik hayatın işleyişine bakmak gerekir. Bilfarz, anayasasında, insan hak ve hürriyetleri ile ilgili, pek çok güzel ifade ve yaldızlı cümle bulunan bir ülkede, gerçekte ve pratikte din ve vicdan hürriyeti var mı? Vatandaşlar, dinlerinin ve vicdanlarının emirlerini, isteyerek ve korkusuzca yerine getirebiliyorlar mı? Yoksa, anayasanın tanıdığı hak ve hürriyetleri, âmirler, patronlar, yetkili ve etkili kişi ve çevreler, ihtiras ve kaprislerine göre, genişletip daraltabiliyorlar mı? Durum fikir ve düşünce hürriyeti için nasıldır? Seyahat, ticaret, mülk edinme ve diğer hak ve hürriyetlerin pratik hayattaki yeri nedir? Gerçekten anayasalar işliyor mu? Yani, ülkeyi idare edenler "anayasaya mı uyuyorlar?", yoksa "anayasayı kendilerine mi uyduruyorlar?".

Hiç şüphesiz, kendi anayasasına "iman eden" kadrolar, "kendilerini, onun hükümlerine uydurmaya çalışırlar fakat, inançsız kadroların, uyabilecekleri hiçbir anayasa yoktur. Onlar için siyaset, "nefs-i azîz etrafında dolaşan menfaat hesaplarından ibarettir". Bazı ilim ve fikir adamlarına göre, şimdi, siyaset sahnelerinde, daha çok, vicdanında hiçbir anayasa taşımayan, kendisinin bağlanmadığı, fakat diğer insanların esir alınmasına yardımcı olacak kanunlar yapmaya çalışan "inançsız kadrolar" dolaşmaktadır. Bu konuda Moris Duverger, şöyle yazar: "Ekseri olarak, siyasî rejimleri, pratikte işleyişlerine göre değil de, hukukî şekillerine göre tasnif etme yönünde bir temayül vardır. Bu düşünce, belki idare edenlerin, hareketlerini anayasa hükümlerine uydurmaya çalıştıkları o mesud devirlerde doğuydu. Fakat bugün, hukuk ile vakıa, metin ile ruh, mevzuat ile tatbikat arasındaki fark git-tikçe genişlemektedir...". (M. Duverger, a.g.e. s. 8).

Bir ülkede veya dünyada "anayasa buhranından" söz ediliyorsa, gerçekte bu, bir "inanç buhranı" demektir. İnanan insanlar için bir "anayasa buhranından" söz edilemez. Nitekim, "anayasa buhranı", imanın yerine şüphenin, millî menfaatler yerine sınıf ve zümre egoizminin, mukaddes ve yüce hukuk prensipleri yerine felsefî ideolojilerin, devlet yerine "partilere şartlanmışlığı" geçmesi ile büyümektedir. Oysa, milletler öyle bir anayasaya muhtaçtırlar ki, bu anayasa, onları, yani hem "idare edenleri", hem "idare edilenleri" kavrasın, hak, hukuk şuuru versin, ferdî ve içtimâî vicdanı, bir iman nuru halinde kuşatsın, kişi ve grupları, Allah'tan gayrisine kul yapmasın; her türlü, zulmü, haksızlığı, esareti ve sefaleti yok etsin. Kısaca, "anayasa", bütün tabakaları ile cemiyet için, bir "iman, ahlâk ve hukuk" âbidesi durumunda bulunsun.

Böyle bir "anayasa", asırlara dayanır; vicdanlarda yer bulur; ihlâli hem ferdî, hem içtimâî vicdanı birden harekete geçirir; böyle bir anayasanın koruyucusu bizzat cemiyettir. Tecrübeler göstermiştir ki, millî vicdanda yer bulamayan "metinler", ne kadar zorlarsanız zorlayınız, asla "anayasa" olamıyorlar.

KURTULUŞ REÇETELERİ...

Bazı politikacılar için, "siyasî sistem" her şeydir. Onlar, "siyasî sistem" değişmekle her şey değişir sanırlar. Böylelerine, her devirde rastlamak mümkündür.

Bizim tarihimizde, Tanzimatçılar ve Meşrutiyetçiler arasında, bu kafada olan pek çok politikacı, yazar ve fikir adamı(!) vardır. Bu gibileri, bir "ferman çıkarmakla" ve "yeni bir anayasa yapmakla" "ülkeyi kurtaracaklarını" ümit ederler. Bunları destekleyen yazar ve mütefekkirleri de aynı kafadadırlar. Yazıları ile şiirleri ile, konferansları ile hep bunu işlerler. Nihayet, işi, o noktaya getirirler ki, büyük halk kitleleri bile onlar gibi düşünmeye başlar.

Bitmez tükenmez propagandalarla halk, âdeta serseme döndürülmüştür. Herkes, "yeni bir fermanı" veya "yeni bir anayasayı", bir kurtarıcıyı bekler gibi özlemeye başlamıştır. Bu "ferman" ve bu "anayasa" ilân edilir edilmez, "Esiri aşkın olduk gerçi kurtulduk esaretten" mısrasını okumaya hazırlanan bir sürü şartlanmış vardır artık.

Fakat çok geçmez. Kitleler uyanır. Okunan gazellere ve kasidelere rağmen, durumun eskiden de vahim olduğunu idrak

eder. Dünün alkışçı şairleri, "karamsar mısralar" döktürmeye başlarlar: "Kanun diye, kanun diye, kanun tepelendi"...

Bizim siyaset tarihimizde, gerçekten de her şeyi bir "rejim" meselesi sanan politikacıların yanında, onlara alkış tutan bir "dalkavuklar halkasının" da bulunduğunu daima görüyoruz. Gayet rahatça satırbaşları atabilirsiniz:

- Saltanatçılar ve şakşakçıları,
- Tanzimatçılar ve şakşakçıları
- Meşrutiyetçiler ve şakşakçıları,
- Tek parti, tek şef ve şakşakçıları,
- Çok partili sistem ve şakşakçıları...
- Bunların hepsine şakşakçılık yapmayı bir ömre sığdırabilenler.

Bununla, gelişmeyi, mutluluk ve huzur bulmayı, sadece bir "kelime" meselesi sanan ve hâdiselere bu açıdan yorum getiren kadroların başarı şansı yoktur demek istiyoruz. Hele bu kadrolar, usta dalkavuklar, uzman münafiklar ve çağdaş riyakârlar halkası ile çevrelenmişse...

Şimdi, ülkemizde, ısrarla şu fikir savunulmaktadır: "Biz, tıpkı Batı Avrupa ülkelerinde uygulanan bir anayasaya ve orada yaşanan çok partili ve siyasî yelpazesinde, her türlü fikre (bilhassa Marksist ve komünist ideolojiye) yer veren bir parlamenter sisteme muhtacız. Bu sisteme ulaşılmadıkça da demokrasimiz iflah olmaz". Evet, şimdi ısrarla bu söylenmekte, yazılmakta ve beyinlere kazılmaktadır. Tabîî, bunun da şairleri, yazarları, fikir kadroları, alkışçıları var.

Biz, Batı Avrupa'da yaşanan "rejimin" ve uygulanan anayasaların iyiliği-kötülüğü veya insanı mutlu kılıp kılmadığı konusunu tartışmayacağız. Bizim yadırgadığımız husus şudur: Bunca tarihî tecrübe-mize rağmen, hâlâ ülkemizde, kurtuluşu, gelişmeyi ve yükselmeyi yalnız bir "rejim meselesi" sanan ve hâlâ, yabancı reçetelerden medet uman siyaset kadrolarının ve onlara yağ çeken kimselerin bulunabilmesidir. Oysa bizim içtimaî, harsî, iktisadî ve siyasî yapımız ile Batı cemiyetlerinin aynı konulardaki yapısı çok farklıdır. Bütün geçmişi "mezhep kavgalarından ve sınıf çatışmalarından" ibaret Batı Avrupa Cemiyetlerinin, bu kavgalarını, bir parlamento çatısı altında sürdürmelerinden daha tabîî ne olabilir? Fakat, bizim garibimize giden bu değildir. Bu kavga ve gürültüyü, "gerçek demokrasi" adına, ülkemize ithal etmek isteyenlerin gayretidir. Bu gibileri, böyle bir tecrübenin, bize neye mal olacağını, galiba hesap edememektedirler.

DEMOKRASİ KONUSUNDA YANLIŞ MODELLER

Acaba, "demokrasi" kavramı kadar, farklı şekillerde anlaşılan, yorumlanan bir başka kelime daha var mıdır? Görebildiğimiz kadarı ile demokrasinin yüzlerce tanımı ve bu tanımlara uygun tatbikatı var...

Birbirine zıt ve düşman görünen ve bilinen rejimlerin her biri, ayrı ayrı "demokrasi havarisi" kesilmekte, biri diğerini "demokrasiye ihanet" etmekle suçlamaktadır... Meğer ne çok "demokrasi çeşidi" ve meğer ne çok "demokrasi haini" varmış...

Gerçekten de şaşmamak, mümkün değil... Siyaset dünyasında, o kadar çok "demokrasi modeli" ve bunların o derece güçlü savunucuları var ki, hayret etmemek mümkün değil... Üstelik, bunlardan birine kapılanmak zorundasınız da. Çünkü, bunlar, ayrı ayrı bloklar oluşturmuş, dışarıda kalanları şu veya bu şekilde kendilerine uzak bilmişlerdir. Münasebetleri ona göredir...

Bu bloklar veya onları temsil eden "süper güçler", gözüne kestirdikleri ve dışına uygun buldukları ülkeleri, şu veya bu şekilde baskı altına alarak "kendi modeline uygun bir rejim geliştirmeye" zorlamaktadırlar. Buna da "gerçek demokrasi", "halk demokrasisi", "hürriyetçi demokrasi", "sosyal demokrasi", "çok partili parlamenter demokrasi", "işçilerin, tek parti diktasına dayalı demokrasi", "İngilizlerin, Hollandalıların, Danimarkalıların, İsveç'in taçlı demokrasisi", "Fransızların, Almanların, İtalyanların taşsız demokrasisi"... demektelerdir.

Geri kalmış, kalkınmamış, eksiklik duyguları içinde iyice bunalmış ve yabancı propagandalar karşısında serseme dönmüş birçok ülkenin "siyaset kadroları" da -kendi özünden ve yapısından habersiz bir tavır içinde- yabancı rejimlerden ve ideolojilerden medet ummaktadırlar. Onların "millî" bir demokrasi anlayışı yoktur. Onlar, kendi ideolojilerini ve rejimlerini, kendi tarihî tecrübelerine dayanarak, kendi kültür ve medeniyet değerlerini geliştirerek, kendi milletinin özlemlerini nazara alarak tespit etmezler. Onların her şeyi "ithal malıdır"; düşünceleri de, inançları da, rejimleri de, ideolojileri de... Bunların partileri de, parti felsefeleri de "yabancı"dır. Bunların akıl hocaları da, yol göstericileri de "yabancılar"dır... İfade bir oralara koşup akıl danışmaları bundandır. Bunlar, yabancılara o kadar güvenirlere ki, kendi devletlerini ve hükümetlerini bile onlara şikâyet eder, onlardan yardım ve

destek beklerler. Bu gibileri, bir taraftan "bağımsızlık" narası atarlar, öte yandan kendi devlet güçlerini, yabancılara jurnal ederler.

Bizim ülkemizde de bu tip politikacılar var mıdır? Varsa tanımak kolay... Çünkü bunlar, demokrasiyi "sağcılık ve solculuk oynamak" olarak anlarlar. Sağcılık yaparken de yabancılara örnek alırlar, solculuk yaparken de yabancı modellere bağlanırlar. Bunlara, "Nasıl bir demokrasi istiyorsunuz?" diye sorsanız, size aşağı-yukarı şu cevabı vereceklerdir: "Batı Avrupa Ülkelerinde yaşanan demokrasiyi"... Tabii bu arada, "Rus tipi" veya "Çin tipi halk demokrasisi" diyenler de olacak... Nitekim bu gibi politikacıların ve yazarların söz ve yazılarını az mı okuyup dinledik?

Bu tip politikacılara ve yazarlara, "millî bir demokrasinin" lüzumundan, siyasî rejimlerin tespitinde milletlerin "tarihî tecrübelerinin" öneminden, "halk ile devletin bütünleşmesinde" millî kültür değerlerinin oynadığı rolden "idare edenler ile idare edilenlerin seçiminde" bir milletin vicdanına hâkim olan değerlerin gücünden söz edemezsiniz. Bunlar, ya sizi anlamadıklarından veya ellerinden bir şey gelmediği için çeşitli şekillerde itham etmekten başka iş yapamazlar. Çok sıkıştırlarsa, "yabancılara yardıma çağırırlar" ve bunu zafer bilirler.

"MİLLÎ DEMOKRASİ" KAVRAM

Biliyorum, "millî demokrasi" sözünden rahatsız olanlar da vardır. Her nedense, bazı kişi ve zümreler "millî" kelimesinden çok ürkerler. Böylelerine göre, "Demokrasinin millîsi, gayr-ı millîsi mi olurmuş?... Demokrasi, demokrasidir! Demokrasinin, belli ilkeleri vardır. Onlar varsa demokrasi de vardır, onlar yoksa demokrasi de yoktur".

Onlara sorarsanız: "Nedir bu ilkeler?". Cevap verirler: "Hukukun üstünlüğü", "Millî hâkimiyet" ve "İlmin rehberliği"...

Tekrar sorarsınız: "Güzel! Lâkin bilmek istiyorum. Üstünlüğünü savunduğunuz hukuk hangi hukuktur? Hâkimiyetini istediğiniz millet hangi millettir? İlmin, hizmet götüreceği ülke, hangi ülkedir?".

Evet, "millî demokrasi" kavramından habersiz kişi ve zümreler, bu sorular karşısında, gerçekten sarsılırlar. Onlar, bu sorularla "demokrasinin" mücerret bir kavram olmadığını, savunduğu ilkelerin, her cemiyette ayrı ve o cemiyetin çok yönlü yapısına göre

biçim ve mahiyet kazandığını sezmeye başlarlar. Böylece, zamanla, demokrasinin, her cemiyette, farklı bir görünüm içinde boy verdiğini idrak ederler. Demokrasinin "teori"den çok, yaşanan ve yaşanması gereken "pratik" bir değerler manzumesi olduğunu görürler ve "millî demokrasi" kavramına doğru bir mesafe kaydederler.

Böylelerine ısrarla ve yorulmadan anlatmalıyız ki, "millî demokrasilerde, üstünlüğü savunulan "hukuk", asırlar boyunca millî vicdana hâkim olan, tarih boyunca millî tecrübenin süzgecinden geçen, böylece gücü ve değeri milletçe anlaşılan, fert fert, grup grup, zümre zümre bütün cemiyeti içten ve dıştan kuşatan, millî kültür ve medeniyete renk ve ruh kazandıran "ulvî bir nizam"dır. Bu nizam, "millî" olduğu kadar "beşerî", "mahallî" olduğu kadar da "âlemşümûl"dür. İşte "millî demokrasi", böyle bir hukukun üstünlüğüne inanır. Yoksa bazı grupların kaleme aldığı, millete, şu veya bu şekilde hâkim kıldığı "sübjektif hükümlerin" ve millî vicdana ters düşen "ilkelerin" üstünlüğü savunulamaz. Hele hele, şu veya bu ülkenin "anayasa" ve "hukuku" kopya edilemez. Edilirse millî vicdan yaralanır, ülke "anayasa" ve "hukuk" buhranına yuvarlanır. "Hâkimiyet milletindir" diyenlere hemen sormalıyız: "Bu millet, hangi millettir? Milletın adını vererek ve üstüne basarak konuşmak gerekmez mi? O halde, neden cümleyi eksik bırakıyorsunuz?".

Bizim kanaatimize göre "millet" kavramı yerine "halk" ve "halklar" ifadesini kullanmakta ısrar edenler, gerçekte "millî irade" kavramına inanmamaktadırlar. Oysa, "millî hâkimiyet" ilkesini savunanlar, gerçekte, millete ait iradenin, bütün içtimâî, iktisadî, harsî ve siyasî hayata hâkim olmasını istemelidirler. Aksi halde samimi olamazlar. Bilfarz, bir millet, çocuklarına istediği tâlim ve terbiyeyi verdiremiyorsa, radyo ve televizyonlarına söz geçiremiyorsa, kültür ve medeniyet değerlerini -istediği gibi- yaşayamıyorsa, millî vicdanının "yüce değerlerini" bir anayasa haline getiremiyorsa, kendi ülkesinde yaşayan ve fakat kendi tarihine, kültürüne, medeniyetine, millî ve mukaddes değerlerine ters düşen ve hatta ona düşman olan çevreleri etkisiz kılamıyorsa, kendine ait olduğu söylenen birçok müesseseye hâkim olamıyorsa... bazı kimselerin kürsüleri yumruklayarak "Millî hâkimiyet" nutukları çekmesi neye yarar?

"Demokrasi", "Hukukun üstünlüğü", "Millî hâkimiyet" ve "İlmin rehberliği" sözleri, elbette güzeldir. Lâkin, bunları, 'millî demokrasi' şuuru içinde yaşamak ve yaşatmak şarttır.

BU NEŞRİYATA PARA VERMEYİNİZ

Bazen, hasmımızın oyununa geliyoruz. Gerçekten de Müslümanlar, bazen, kolayca "faka basıyorlar", siyasî, fikrî ve ideolojik açıdan hasımları olan kişi ve zümrelerin hazırladıkları tuzaklara rahatça düşüyorlar.

Müşahedeler göstermiştir ki, Türkiye'mizde, tarih kökümüzle uzlaşmayan, millî kültür ve medeniyetimizle bağdaşmayan, manevî ve mukaddes değerlerimizle kaynaşmayan ve millî ülkülerimizle bütünleşmeyen hiçbir fikrin, siyasetin ve ideolojinin başarı şansı yoktur. Türk Milleti, iradesini kullanabildiği ve gönlündekini ortaya koyabildiği müddetçe durum, daima bu olmuştur.

Türk Milleti, geleceğe ümit ile bakar ama tarihine saygılıdır; Türk Milleti, yeniliklere açıktır ama geleneklerine bağlıdır; Türk Milleti, taassubu sevmez ama dindardır; Türk Milleti şovenizmi reddeder ama milliyetçidir; Türk Milleti devletini ve milletini canından aziz bilir ama şahsiyetçidir.

Türk Milleti'nin bu ve buna benzer nice hususiyetlerini bilen çeşitli renkteki "istismarcı çevreler", oyunlarını çok ustaca tezgâhlıyor, akıl almaz tuzaklar kuruyor ve tertipler hazırlıyorlar. Milletimiz, bu konuda zengin bir tarihî tecrübeye mâliktir ve birçok konuda, tertip, hile, tuzak ve oyun sahiplerini kolayca tespit ve teşhis edebilmektedir. Pek çok sahada, istismarcıları, münafıkları ve riyakârları ayırabilmektedir.

Ancak, şu hususu, esefle belirtelim ki, milletimiz, basın ve yayın konusunda, oynanan oyunları, tertipleri ve kurulan tuzakları teşhis ve tespitte umduğumuz kadar tecrübeli değildir ve bu yüzden hayli zarardadır.

Hele bir konu var ki, o sahada, "aydınımız" da "halkımız" kadar tecrübesizdir. Onun için kolayca oyuna gelinmektedir. Nedir bu "konu"?

Bu, kendi dert ve meselelerini bırakıp hasmın hazırladığı "gündeme" göre düşünmek, konuşmak, yazmak ve hareket etmektir. Gerçekten de ülkemizde, belli birkaç "gazete" ve "dergi'nin âdetâ "tekeli" vardır. Bütün "kamuoyu" bunların baskısı altındadır. Yıllar yılıdır, bunlar, millete rağmen, konuşur, yazar ve karar verirler. Sanki millet onlara, umumi vekâletname vermiş gibi, kendilerini bu

milletin tek sözcüsü bilirler. Parlamentolar, hükümetler, devlet ve siyaset adamları, fikir ve sanat kadroları, ticaret ve sanayi erbabı, öğretmen ve öğrenciler, halk ve idareciler hep onlardan işaret almak zorundaymış gibi hava atarlar ve efelik taslarlar. Milletın sevdiklerine küfredebilirler, milletin sevdiği idarecileri darağaçlarına götürebilir ve daha nicelerini bunun ile tehdit edebilirler, milletin mukaddes bildiği değerleri alay konusu yapabilirler, tarihi istedikleri gibi yorumlayabilirler, "demokrasinin", "lâikliğin", "ileriliğin" ve "devrimciliğin" ne olduğuna onlar karar verebilirler. Onların, bu hakları asla tartışılmaz. Onlar, kendi hak ve hürriyetlerinin sınırlarını bizzat kendileri belirler, hasımlarının statülerini kendi gönüllerince tayin ederler. Onlar gibi düşünenler yaşamalı, aksi halde kahrolmalılardır.

Evet, biz de "aydın" ve "halk" olarak bunların bu meydan okuması karşısında, kim bilir kaç zamandır, böylece büyülenmiş gibi durur, onların irade ve arzuları yönünde hareket ederiz. Bizi, öyle şartlandırmışlar ki, sanki hepimiz, onların çıkardığı gazete ve dergileri okumaya mecburmuşuz gibi gelir bize. Onların tarihimize, kültürümüzle medeniyetimizle ırzımızla, namusumuzla, başörtümüzle' inançlarımızla, büyüklerimizle alay eden ve hakaret dolu satırlarını alıp okumak mecburiyetindeymişiz gibi bir ruhî esarete düşmüşüz galiba...

Oysa, bu neşriyata para verilmez ve VERİLMEMELİDİR.

"YÖNETİCİSİZ YÖNETİM" OLUR MU?

Evet, "yöneticisiz yönetim olur mu?" sorusuna "olmaz" diyenlerin yanında "olur" diyenler de vardır

"Olmaz" diyenler, haklı olarak, böyle bir insan cemiyetinin mevcut olamayacağını, en küçüğünden en büyüğüne, en ilkelinden en modernine kadar bütün insan gruplarında, daima, bir "yöneticiler" ve bir "yönetenler" ayrımının müşahade edildiğini belirtirler. Gerçekten de M. Duverger'in "Siyasî Rejimler" adlı eserinde belirttiği üzere, "Bir spor kulübünde olsun, bir sendikada olsun bir eski site veya modern millette olsun, daima, bir yanda 'emreden', diğer yanda itaat eden' şahıslar bulunur Bu ayrım az veya çok açık, iktidarın teşkili az veya çok mükemmel olabilir. Fakat böyle bir ayrım ve daima teşkilâtlı bir iktidar mevcuttur". Evet, pratik hayatta "yöneticisiz bir yönetim" mevcut değildir.

Bunun yanında, hemen belirtelim ki, bazı fikir adamları "yöneticisiz bir yönetimin" mevcut olabileceğini de savunmuşlardır. Bunları, çeşitli kategorilere ayırmak ve düşüncelerini özetlemek mümkündür:

Durkheim ekolü bağluları: ilk insan gruplarının klanlardan ibaret olduğunu, bu gruplarda bir "idare edenler" ve "idare edilenler" sınıfının olmadığını, klanları "kolektif bir şuurun" idare ettiğini, herkesin "idare edilen" durumda bulunduğunu, zamanla "iktidarın şahsileştiğini", ferdî ve şahsî menfaatlerin ortaya çıktığını iddia ederler.

Marksistler: de bu konuda, tıpkı Durkheim yanlıları gibi düşünürler ve konuşurlar. Onlara göre, cemiyetler, belirli merhalelerden geçerek yine 'beşeriyetin ilk çağlarında olduğu gibi, idare edenler ve idare edilenler ayırımının yok olacağı bir kollektif düzene' ulaşacaktır, yani 'devletsiz' bir dünya devleti kurulacaktır. Marksistlerin, devamlı olarak "yöneticileri" ezenler ve "yönetilenleri" de ezilenler biçiminde propaganda etmesi bundandır. Onların "devrim tutkuları", bizzat "yönetilenlerin diktası kuruluncaya kadar"(!) devam edecektir.

Anarşistler, bir felsefî ekol olarak her türlü "yönetim biçimine" karşıdır. Anayasa, kanun, din, ahlâk ve töre tanımazlar. "Yöneticisiz, kayıtsız ve şartsız bir hayat" sürmek isterler. Yerine bir şey koymayı düşünmeksizin "mevcut düzeni yıkmak" tutkusu içinde kırarlar, dökerler, yakarlar ve yıkarlar. Ne kadar çelişkili olursa olsun, "yöneticisiz yönetim hasreti" ile yanarlar.

Demokratlara gelince: bütün bunların ötesinde, "yöneticiler" ile "yönetilenleri" aynileştirmek istemektedirler. Onların sloganı şudur: "Halkın halk tarafından idaresi"... Bu mümkün mü? Halk, araya kimseyi koymadan kendi kendini idare edebilir mi? Meclisler, gerçekten halkın iradesini temsil edebilir mi? Seçenler ile seçilenlerin iradeleri bir olur mu? Objektif olarak belirtmek gerekirse, bu konuda ilim ve fikir adamları pek iyimser değiller... Birçoklarına göre, gerçek demokrasi mümkün değildir; demokrasi, olsa olsa, siyasî rejimler içinde "kötülerin en iyisidir.

JJ. Rousseau "İçtimâî Mukavele"sinde: "Gerçek demokrasi, hiçbir zaman mevcut olmadığı gibi, bundan sonra da olmayacaktır" diye düşünürken, günümüzün meşhur Anayasa profesörü Maurice Duverger şöyle yazar: "Halkın, halk tarafından idaresinden söz etmek, boş bir gevezeliktir. Bugünkü İsviçre Kantonlarında olduğu

gibi, Yunan ve Roma Sitelerinde de kollektif işler, daima, gerçek idare edenler olan birkaç kişi tarafından yapıldı. Bugün de durum aynıdır. Daima bir grup -faal bir azınlık- ortaya çıkar ki kitleyi bunlar sürükler". (M. Duverger, Siyasî Rejimler, Dr. Y.Gürbüz, s.6)

SINIF VE ZÜMRE TAHAKKÜMÜ VE SİYASÎ REJİMLER...

Müşahedeler göstermektedir ki, pratik hayatta "yöneticisiz bir yönetim biçimi" mevcut değildir. Bununla birlikte bütün beşer tarihi boyunca, hemen hemen her cemiyette "yönetilenler" ile "yönetenler" arasında bir sürtüşme olduğu da gözden kaçmamaktadır. Sürtüşmenin mahiyeti ve boyutları cemiyetlerin yapısına, şartlarına, zamana ve mekana göre değişmektedir. Yani, her cemiyette bu konudaki şikâyetler, problemler ve huzursuzluklar farklı olabilmektedir. Bununla birlikte bütün cemiyetler için ortak olan bir husus vardır ki herkesçe iyi bilinmesi gerekir. Bu da "İnsanların, her türlü sınıf, zümre ve ferdi tahakküme tahammül edemeyişidir. Yani, birçok cemiyetlerde "yönetimden şikâyet eden" kitleler gerçekte "insanın insana tahakkümünden" söz etmektedirler. "Yönetimsiz yönetim" çelişkisine düşen felsefi akımlar ve ideolojiler bile böyle bir beşerî ihtiyaçtan kaynaklanmıştır denebilir. Liberalistler, bilhassa Bat.

Avrupa'da aktif olabilmiş halk kitlelerini, "Kilisenin" ve "Aristokratların boyunduruğundan kurtarmayı hedef almış bir siyasî hareketin savunucuları olarak yorumlanabilirler. Sınıf ve mezhep kavgaları içinde dideşen bir Avrupa düşünün: Bir taraftan "Kilisenin, bir taraftan "aristokratların", bir taraftan "kapitalistlerin", bir taraftan "işçi kitlelerinin", bir taraftan "Katoliklerin", bir taraftan "Protestanların", bir taraftan "Ortodoksların" arzu, istek ve baskıları altında kıvranan, kâh birinin, kâh bir diğerrinin boyunduruğuna giren ve oyununa gelen kitlelerin ıstırabı...

Liberalistler, bu çatışma ortamında, bir tek sınıf ve zümrenin "sürekli tahakkümünü" önlemek için, tedbir olarak "çok partili parlamenter düzeni" savunacaklardır. Çatışan zümreler ve sınıflar, "partiler" halinde teşkilâtlanacak ve kavgaların, "belli kurallar" içinde yürütecekler ve halk kimi seçerse o "iktidar" olacaktır... İşte, bazılarına göre, "gerçek demokrasi" ve "örnek demokrasi" budur. Yani, mezhepler ve sınıflar arası kavgaların "çok partili sistem içinde organize edilmesi...

Marksistler, sosyalist ve komünistler, bu çatışan mezheplere karşı "tarihî materyalizmi" ve boğuşan sınıflara karşı da "işçi sınıfını" tutarak "iktidar olmak" isterler. Marksistlere göre, "halk demokrasisi", bizzat proletaryanın diktatörlüğünü gerektirir. Cemiyette, başka sınıf ve zümrelerin yeri yoktur. "Yönetenler" de "yönetilenler" de proletarya olacaktır. Ülkede "komünist partisi'nden başka parti olamaz. "Komünist parti" proletarya adına dikta kurar. Bu husus, "devletsiz devlet doğuncaya dek" böyle sürecektir.

Faşistler, Batı Avrupa'da örneklerini gördüğümüz mezhep ve sınıf çatışmaları karşısında, liberalistlerden ve komünistlerden daha farklı bir tutum içindedirler. Faşistlere göre, ülkedeki sınıf ve zümre çatışmalarını önlemek için, bütün bunların temsilcilerinden ibaret (korporatif) bir meclis kurulmalıdır. Bu meclis, her türlü fert ve zümre çatışmasının üstünde bulunması ve tutulması gereken "Yüce Devlet, temsil eden "Büyük Şefe" (Tühhre'e, Düce'ye, vs.) bağı olmalıdır. Faşizm'de tek parti vardır. Bu parti "çeşitli sınıfları ile milleti" temsil eder ve bunun üstünde bizzat devleti temsil eden ve putlaştırılmış bir "şef" vardır. Evet, işte Batı Dünyası, "sınıf ve zümre tahakkümünü" yok etmek üzere, yukarıda sözünü ettiğimiz bu "üç alternatif" ortaya koymuştur. Seç seç kullan!... Acaba, başka bir alternatif yok mu dünyada?... Bunu görebilmek için, biraz da bizim kültür ve medeniyet dünyamızla ilgilenmek gerekir.

YENİ ARAYIŞLAR VE GÜNDEMDEKİ İSLÂM

Beşeriyet, "yönetimlerin", fert, sınıf ve zümre tahakkümlerine âlet edilmesinden rahatsızdır ve şikâyetçidir. Bir emniyet, adalet, hürriyet ve hizmet müessesesi olması gereken "yönetimin", bir korku, zulüm, esaret ve angarya vasıtası haline dönüştürülmesi ne korkunç bir hâdisedir. Dünyanın her yerinde, mustarip biçimini" aramıştır ve hâlâ aramaktadır. Her cemiyet, çeşitli tecrübelerden sonra, çok defa büyük bir hayal kırıklığına uğramakta, yeni bir ümitle arayışına devam etmektedir.

Mütefekkirler, sanatkârlar, ilim adamları, gençler ve yaşlılar, dünyanın dört bir tarafına koşmakta, "kendini mutlu kılacak nizamı" aramaktadır. Avrupalı ve Amerikalı entelektüeller, Asya'yı, Afrika'yı, Avustralya'yı karış karış taramakta, "Filipinler'deki sihirbazdan" tutun tâ Hindistan'daki "fakire" kadar herkesi dinlemektedirler. Tıpkı "ölümsüzlük iksirini" arayan eski simyacılar gibi, şimdi bütün beşeriyet, ken-

dini mutlu kılacak nizamı, hasretle aramaktadır. Bunun için "Batılılar" Doğuya koşarken, "Doğulularda Batı'ya ümitle yöneliyorlar.

Bu arada, bütün dünyada "İslâm'a yöneliş" bilhassa dikkatleri çekmektedir. Hiç beklenmedik noktalarda, hiç umulmadık kimse-lerden "Kurtuluş İslâm'da" çılgınlıkları yükseliyor. Bunların arasında, hepinizin bildiği büyük şöhret sahipleri de var. Meselâ, dün, meşhur Alman Şairi Goethe, "Doğu-Batı Dîvanı"nda, "Eğer İslâm Allah'a teslimiyetse biz hepimiz İslâm olarak yaşıyor ve ölüyoruz" ve "Theodicee" adlı eserinde: "Kur'an yaratılmış mıdır? Bilmiyorum. Ama kitapların kitabıdır. Buna, bir Müslüman gibi inanıyorum" derken, bugün, meşhur bir Fransız mütefekkir olan ve Müslüman olmakla şereflenen Roger Garaudy, "İslâm'ın Vaadettikleri" adı ile dilimize çevrilen eserinde: "Batı'nın getirdiği hal çareleri iflâs etmiştir", dedikten sonra, ileriki satırlarında şu itirafta bulunur: "İslâm, haksızın kolunu indirecek tek kudrettir".

Evet, bunlar dünyadaki gelişmelerdir. Bu arada, bütün İslâm Dünyası'nda da bir uyanış görüyoruz. İslâm Dünyası'nda da bir "Yeniden İslâm'a yöneliş" ve "İslâm'ı yeni baştan inceleme ve öğrenme dönemi" başlamış bulunmaktadır. Başta üniversite ve yüksek tahsil gençliği olmak üzere, pek çok aydınımız, ilim, sanat ve fikir adamımız, İslâm'ı, yepyeni bir heyecanla "gündeme getirmiş" bulunmaktadır. Bu korkulacak bir gelişme midir?

Gördüğümüz kadarı ile bu durum, milletinizin çok büyük bir ekseriyetini memnun ettiği gibi, sayılan az da olsa, bazı kişi ve çevrelerin tedirgin olmasına da yol açmaktadır. Dünyadaki gelişmelerden habersiz, her şeyi peşin ve acele hükümlerle değerlendirmeye alışmış, "dindara dinci", "Müslüman'a gerici", demekten zevk alan, diğer dinler karşısında saygılı, nedense İslâm karşısında saygısız bazı dergi ve gazeteler, "Eyvah, üniversitelerde ve okullarda dinciler çoğaldı" kabilinden başlıklar atıp kapaklarına "İslâm kızlarının" fotoğraflarını koymaktadırlar. Bazı ciddi tanınan gazetelerde insan idrak ve zekâsını isyan ettirecek yorumlar yapılmaktadır. Hayret, ülkemizdeki "devrimbazlar", Batı'nın "fanatik papazlarından" daha fazla İslâm düşmanı gözüküyorlar. İçlerinde, İslâm'a düşmanlıkta, "siyonist hahamlara" taş çıkartacak cinsten kindarlar da var... Oysa şu anda, İslâm bir vakıa olarak bütün dünyanın gündemindedir. Mustarip beşeriyet, yeni bir ümit ve aşkla İslâm iman ve ahlâkını incelemeye yönelmiş bulunmaktadır. Bu durumu idrak edemeyip gelişmeleri, şu veya bu şekilde lekelemeye çalışan hödüklere yazıklar olsun.

YERYÜZÜNDE ANAYASA BUHRANININ BOYUTLARI

"Anayasa", bir millet ve devlet için çok önemli bir yazılı belgedir. Çünkü, o, bütün kanunlara ve uygulamalara temel teşkil eder.

Başarılı ve gerçekçi bir "anayasa", cemiyetin içtimaî, harsî, iktisadî ve siyasî bütün ihtiyaçlarına cevap verir; "maşerî vicedanda" yer tutan değerlerle tam bir uyum içinde bulunur; ülkede istikrar ve dinamizmin dengesini sağlar. İyi bir "anayasa", millî özellikler taşımasına rağmen "âlemşümul" bir karaktere de sahiptir; zamana dayanıklı prensipleri savunmakla birlikte esnek, bulunduğu zamana ve zemine kolayca ve aktif manada uyum sağlar.

Bizim müşahedemize göre, her millet, hem kendi hususî şartlarına ve ihtiyaçlarına cevap verecek kadar "millî", hem de bütün beşeriyeti kucaklayacak prensiplerle donatılmış "değişmez, yüce, mukaddes ve âlemşümul" bir anayasa özlemi içindedir. Evet, öyle bir "anayasa" ki, insanları Yüce Allah'tan başkasına kul etmesin, insanlara "ebedî saadetin kapısını açsın", milletleri inkâr etmeden "kardeş" yapsın; soy sop, ırk, kavim, sınıf ve zümre "tahakkümü" ve "üstünlüğü" yerine bitmez ve tükenmez bir "fazilet yarışı" getirsin. İdarecilik, bir "imtiyaz" değil "ateşten gömlek" olsun. Öyle bir "anayasa" ki, bizim dışımızda değil, içimizde, gönlümüzde ve vicedanımızda müesseseseleşsin. O kadar ki, ona, inanalım, iman edelim. İnanmadığımız, iman etmediğimiz prensipler, "anayasa" olabilirler mi?

Tarih diyor ki, çeşitli ihtiraslardan ve çatışmalardan doğan ve kitlelere "ar belâsı" veya "zorla" kabul ettirilen "yazılı belgeler", asla "anayasa" olamıyorlar, kısa zamanda cemiyetçe yırtılıp atılıyorlar. Kesin olarak bilinmelidir ki, sosyolojik mânâda "anayasa", millî vicedana hâkim olan "yüce değerler"dir... Şayet "anayasa", bu hüviyette değilse, onun ihlâl edilmesi, "millî vicedanda" kaygı uyandırmaz. Hele, anayasa adına, millî vicedana ters düşen ve yabancı kalan "ilkeleri" bir millete, zorla ve hile ile hâkim kılmaya çalışırsanız, yalnız ülkenizi anarşinin içine atmakla kalmazsınız, daha vahim olarak, milletinizde "hukuka saygı şuurunu" tahrip edersiniz.

Bugün, bütün dünyada, şu veya bu ölçüde müşahede ettiğimiz "anayasa buhranı"nın temelinde, bizce, bu mesele yatmaktadır. Yani, "kadroların" ve "cemiyetlerin", kendilerine uygulanan anayasa ve kanunlara olan inançsızlıkları ve güvensizlikleri... Gerçekten de önceden belirttiğimiz üzere, birçok ülkede "anayasa", çok defa

göstermelidir. Yani, bugün yeryüzünde, birçok anayasa, hem "idare edenlerin", hem de "idare edilenlerin" hayatında ve vicdanında yer bulmayan ve pratik hayatta yaşanmayan ve yaşatılmayan "ruhsuz ilkelerden" ve "yaldızlı kâğıtlardan" ibarettir. Israrla belirtelim ki, bu, bir inanç buhranıdır. Bir taraftan "pozitivistlerin", bir taraftan "materyalistlerin" ve bir taraftan "boş vicdanların" körtükledikleri inanç buhranı... Şimdi, birçok cemiyette, cemiyeti anayasasız bırakan pek çok "anayasa" var... Yahut cemiyetin "vicdanında" koruyup yaşamaya çalıştığı anayasa başkadır da o cemiyete hükmeden "mutlu azınlıkların" resmî anayasaları başkadır. Bu duruma düşen cemiyetler, ne müthiş bir çelişki içindedirler. Bir idrak edebilseler....

Hiç şüphesiz, insanlık âleminde, siyasî kadroların millî ve mukaddes değerlere gerçekten saygı duyduğu, "Hak ve hukuk prensiplerine" gönülden inandığı, halkı gibi aydınının da "yüce anayasa prensiplerine" bağlandığı dönemler olmuştur. Hele bizim tarihimiz, kültür ve medeniyetimiz bunun sayısız örnekleri ile doludur. Bunun yanında unutmamak gerekir ki, bütün dünyayı saran "inanç buhranı" giderek boyutlarını büyütmemekte ve insanlık âlemini tehdit etmektedir.

ELBETTE PARLAMENTO!...

Günümüz şartlarında, "parlamentosuz bir demokrasi" düşünülemez bile. Bırakın "demokrasileri", diktatöryaların bile "meclisleri" var. Esefle belirtelim ki, bugün, pek çok ülkede, "göstermelik anayasalar" gibi, "göstermelik parlamentolar" da vardır. Bu, dün de böyle idi, bugün de böyledir.

Adı ve sanı ne olursa olsun, her rejim ve her idare, 'halkın eğilimlerini ve ihtiyaçlarını bilmek, tutum ve tepkisini hesap etmek zorundadır. Sömürgeciler bile, enselerine oturdıkları "halkın ve milletin" inançlarına, kültürlerine, ihtiyaç ve eğilimlerine göre hareket etmek mecburiyetinde olduklarını bilirler. Bu sebepten olacak, hemen hemen her ülkenin, şu veya bu adla müesseseseleşmiş "bir parlamentosu" vardır ve "halkı yahut milleti temsil ettiği" iddiasındadır.

Gerek "siyaset dünyasında" olsun, gerek "anayasa hukuku açısından" olsun, "parlamentoların" bir milleti ne derece temsil edebileceği hususu çok tartışılmıştır. Evet, bir milleti ve bir halkı, en iyi

temsil edecek "meclis" hangi meclistir? Bütün bir milleti ve halkı, bir meclis halinde toplamak ve çalıştırmak mümkün olmadığına göre, "meclis nasıl teşekkül etsin?" İtiraf edelim ki, insanlık, bu konuda da bir tutum birliği içinde değildir. Bu sebepten olacak, siyaset dünyamızda çeşit çeşit "meclisler" ve "parlamentolar" boy göstermiş ve göstermektedir.

Önce, "tek meclis" mi, "çift meclis" mi hikâyeleri!. Birinci meclis "avamın"ki mi (halkın) olsun, yoksa "asiller"inki mi (aristokratlar) olsun? "Millet Meclisi" ve "Senato" diye ikiye bölünmüş, iki kanatlı bir millet iradesi mi daha verimli olur, yoksa tek mecliste bütünleşmiş bir millî irade mi?... Yoksa "millet meclisi" halkı temsil etmeli mi olmalı?

Sonra, "tek partiye dayalı meclis" mi, yoksa "çok partili meclis" mi? Umumiyetle ihtilâlcî ve radikal kadrolar "tek partiye dayalı meclisleri" severler de muhafazakâr ve liberalist çevreler "çok partili parlamenter sistemleri" savunurlar. Birinciler "halka rağmen, halk için", ikinciler "halkla beraber halk için" gibi laflarla tavırlarını belli ederler.

Otokratik rejimler, umumiyetle "tek partilidirler. Bu gibi rejimlerde "meclis", adı ne olursa olsun, "dikta kadrosu" ile "halk yahut millet" arasına yerleştirilmiş bir "tampon"dur; halktan ve millettten çok "dikta heveslerine" paravana olmakla vazifelidir. Komünist ve faşist sistemlerde durum budur.

Komünist rejimlerde, tek parti ve tek meclis vardır ve burada "parlamento", güya "işçi sınıfı" adına "diktasını" kurmuştur. Diğer sınıfların siyasî teşkilâtlanma hakkı yoktur. Faşist sistemlerde de tek parti ve tek meclis esas olmakla birlikte, meclis "korporatif"tir (yani "sınıflar", ülkedeki sayı ve müessiriyetlerine göre, bu mecliste temsil edilmektedirler). Komünizm, tek sınıfa dayalı, tek partili bir parlamento istediği halde, faşizm, çok sınıfa dayalı, tek partili bir parlamento peşindedir.

"Çok partili, parlamenter sistemi" savunanların görüşlerini de iki kategoride toplamak mümkün gözüküyor

Bunlar, "Kitle partilerine dayalı çok partili parlamentolar" ve "Sınıf ve mezhep partilerine dayalı çok partili parlamentolar" olarak ortaya konabilir. Birincilere örnek olarak ABD'deki sistem, ikincilere örnek olarak Batı Avrupa ülkeleri gösterilebilir. "Kitle partilerine" bağlı sistemlerde esas olan "hizmet kadrolarının partileşmesi"dir de "Sınıf ve mezhep partilerine" bağlı sistemlerde esas olan

cemiyette mevcut çatışmaların ve çelişmelerin hürriyet zemininde kurallara bağlı olarak yürütülmesidir.

Düşünüyorum, acaba, bunların dışında, bir başka "yol" yok mu?

AMA HANGİ PARLAMENTO?

Elbette parlamento, ama hangi parlamento?...

Bugün, dünyamızda çeşit çeşit parlamento var. Her siyasî sistem, kendi parlamentosunu kurmuş, onun propagandasını yapmakta... Daha önceki yazılarımızda işaret etmiştik; şimdi, tekrar ve kısaca hatırlatalım.

Bugün, "tek partiye dayalı parlamentoların sayısı az değil... Bu tip parlamentoları da üç bölümde incelemek mümkün gözüküyor:

1. Radikal kadroların ve diktatöryaların "tek partili" ve "zinde kuvvetlere dayalı" parlamentosu...

2. Komünistlerin, "tek partili" ve "tek sınıfın ezici baskısına dayalı" parlamentoları...

3. Faşistlerin "tek partili" ve bu parti bünyesinde organize olmuş "çok sınıflı" (korporatif) parlamentoları...

4. Günümüzde, umumiyetle "Batılı ülkeler", ısrarla "çok partili parlamenter sistemi" savunmaktadırlar. Bu tip parlamentoları da iki bölümde incelemek mümkün gözüküyor

1. "Sınıf partilerine" dayalı "çok partili parlamentolar." Umumiyetle Batı Avrupa ülkeleri bu tipi tercih etmişlerdir.

2. "Kitle partilerine" dayalı "çok partili parlamentolar." Amerika Birleşik Devletleri'nin ve benzerlerinin tercih ettiği tip...

Bunları, şunun için yazdık; bize göre, mücerret mânâda bir Parlamento savunuculuğu yerine, milletlerin istediği "parlamentoyu tayin meselesi" esas alınmalıdır. Önemli olan budur. "Evet, parlamento... Ama hangi parlamento?"... Milleti "hâkim kılan parlamentolar" mı, milleti "mahkûm eden parlamentolar" mı? İnsanlık âlemi, bunun ne demek olduğunu çok iyi bilir! Evet, milleti, bir "sınıf ve zümrenin tahakkümüne" sokan parlamentolar olmaz olsun... Yine milleti, bir avuç zalimin keyfine boyun eğmeye zorlayan parlamentolar olmaz olsun. Milleti, sınıf kavgaları ile bölen ve çürüten parlamentolar olmaz olsun... Hile ve desiselerle "millî iradeyi" şaşırtan, yanıltan, saptıran ve istismar eden parlamentolar olmaz olsun...

Bu noktada belirtelim ki, Türk Milleti, asla "tek partili parlamentoları" istememektedir. Gerektiğinde bu konudaki iradesini ortaya koymuştur. Bunun yanında, Türk Milleti, sınıf, mezhep, bölge ve ırk çatışmaları üzerine kurulmuş bir "particilik" de istememektedir. Yani Türk Milleti, kendini "düşman kamplara" ayıracak oyunlara gelmek istememektedir ve bu konudaki tertiplerin farkındadır. Bizce 1982, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın müspet noktalarından biri de bu şuur ile hazırlanmış olmasıdır. Yani, bu Anayasa, "çok partili bir parlamenter hayata" izin vermekle birlikte, "sınıf, mezhep, bölge ve ırk çatışmalarını" esas alacak bir partileşmeye engeldir. Bu, gerçekten müspet bir noktadır...

Bu Anayasa'ya göre, ülkemizde, komünist, faşist, din ve mezheplere dayalı, bölge ve ırk ayırımı yapan "partiler kurulamayacaktır. Bizce, bu yapıcı bir tutumdur. Bu Anayasa, "kitle partilerine" dayalı, "hizmet kadrolarının yarışımın esas alan, "çok partili bir parlamenter sistemi" savunmakla Türk Milletinin bu konudaki tavrını temsil edebilmektedir. Bize göre de bu Anayasanın tenkide açık ve beğenilmeyen yönleri elbette vardır. Ama, bu Anayasanın, yukarıda sözünü ettiğimiz konudaki tavrı, gerçekten müspettir.

Eğer, "partiler demokrasinin vazgeçilmez unsurları" ise, partisiz bir demokrasi" düşünülüyorsa, "kitle partilerine dayalı, çok partili parlamenter sistem", elbette "kötülerin en iyisidir".

DEMOKRASİ VE PARTİLER MESELESİ

Size, samimi bir itirafta bulunayım: Ben, "tek partili parlamenter sistemlerden" iğrenirim, ama bunun yanında, her nedense, "çok partili parlamenter sistemleri" de sempatik bulmam. Hele, bu "çok partili sistem", "sınıf, bölge, mezhep ırk ve benzeri çatışmaları" esas almışsa... "Kitle partilerine" dayalı "parlamenter sistemi" ise, herkes gibi, ben de "kötülerin en iyisi" olarak yorumlarım...

İster bir "fantezi" sayın ister bir "ütopya" kabul edin, benim gönlümde ve vicdanımda yatan "parlamenter demokrasi"de ne "parti" var, ne de "partiler" var ne de "particilik".... Ben "partisiz bir parlamenter sistem" mümkündür diyorum ve bunun özlemini çekiyorum. Tabîî, bütün bunlar, benim şahsî görüşlerim.

" Partisiz parlamenter istem" olur mu diyorsunuz? Tabii olur. Nasıl mı? Bence, iş, o noktaya gelince açıklaması kolay... Fakat, peşin ve acele verilmiş hükümlerden kurtulmak kolay değil...

Meselâ, "Partisiz demokrasi olmaz!", "Partiler, demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıdır" diyorsanız, bunun dışındaki düşünce, inanç ve görüşlere kapalı iseniz, hiçbir açıklamanın yararlı olamayacağı muhakkak... Oysa "demokrasi", her şeyden önce, düşünce, fikir ve inanç hürriyeti demektir.

Bence "demokrasiyi yozlaştıranlar bir bakıma, partilerdir". İster tek, ister çok olsun "partiler"... Yahut, daha doğrusu "particilik"... Bu, Avrupa'dan dünyaya yayılmış bir meseledir. Avrupalı, tarih boyunca, kendini "sınıf çatışmalarından" ve "mezhep kavgalarından" kurtaramadı. Kâh bir sınıfın, kâh bir zümrenin tasallutuna giren Avrupa, için "tek parti tahakkümü" ve "çok parti kavgası" âdetâ bir yaşama biçimi haline gelmiştir. O, kendinin bu problemini, bütün dünyaya yaymayı da marifet bilir. Avrupalı'ya göre "demokrasi, halkın partilere bölünmesi" demektir.

Gerçekten bu mudur "demokrasi"? Allah aşkına, peşin hükümlerden ve acele hükümlerden arınarak teker teker sorup cevap arayalım. Demokrasi, milleti, kamplara bölüp boğuşturmak mıdır? Demokrasi, sınıf, mezhep, bölge, ırk ve menfaat partileri kurarak düşmanlıkları körüklemek ve cemiyeti param parça etmek midir?

Benim vicdanıma göre, "devlet" de, "hükümet" de, "mahkemeler" de bir tek sınıf ve zümrenin tahakkümüne verilemez, bunların hepsi de "millî" karakterde olmak zorundadır. Bana göre, "sınıf devleti" ve "sınıf mahkemeleri" olamayacağı gibi, "sınıf hükümetleri" de olmaz. Benim vicdanımda yatan anayasaya göre, "devlet", "hükümet" ve bütün müesseseleri ile "yönetim", topyekûn milleti kucaklamalı, "iktidarı", belli bir sınıfın ve zümrenin inhisarına vermemelidir.

Bana göre demokrasi, bir "partiler meselesi" olmaktan öte, "Hak ve hukukun üstünlüğüne inanmak", "milletin hür iradesi ile teşekkül etmiş bir parlamento kurmak", "Milletin iradesine saygı duymak" ve "ilmin rehberliğinden" mesafe almak demektir. Benim vicdanımda yatan anayasaya göre, "millet, kendi temsilcisini, fert fert seçmeli ve parlamento'ya göndermelidir". Her vilâyet, kendine ayrılmış sayıda "milletvekilini", tespit edilecek en uygun metodla, seçecek ve gönderecek. Böylece toplanacak "partisiz ve bağımsız milletvekillerinin" teşkil edeceği parlamento, sadece "Hak, hukuk, millî iradenin" manevî baskısı altında olacaktır. Yine, benim vicdanımdaki anayasaya göre, "devlet başkanı ile hükümet başkanı" aynı şahıstır ve bütün icradan sorumludur. Devlet Başkanını millet veya "parlamento" seçer. Evet, ben böyle hayal ediyorum. Oysa, her millet, lâıyk olduğu idareyi bulur.

MİLLÎ SİYASET

Siyasette aslolan "millîlik"tir. İster içte yapılsın, ister dışa karşı yürütülsün, siyasetin değişmez karakteri "millî" olmasıdır.

Bilindiği gibi, bir milletin "iç" ve "dış" siyasetini tayin eden pek çok âmil (faktör) vardır. Bir milletin iç ve dış siyaseti, onun coğrafyasından, tabîî şartlarından, kendine yakın ve uzak başka ülkelerdeki gelişmelerden, kendi tarihî tecrübesinden, iktisadî yapısından ve işleyişinden, içtimâî ve harsî değerlerinden, nüfûsunun kemmiyet ve keyfiyetinden, bağlı olduğu sistemden tecrid edilemez.

Her millet, kendi orijinal yapısı içinde, kendi iç ve dış siyasetini, kendisi tayin eder veya etmelidir. İç ve dış siyasette, başka milletlere boyun eğmek kadar, başka milletleri ve devletleri taklit etmek de doğru değildir. Çünkü, kendi iç ve dış siyasetini, kendi millî şartlarına göre değil de yabancı ülkelerin baskı ve telkinlerine göre yürüten devletler, âciz kadroların elinde, ya "gönüllü birer peyk" veya sinsî bir şekilde "sömürgeleştirilmiş" bir cemiyet durumuna düşerler. Hele bu gibi ülkelerde, kendi devletini sık sık yabancılara jurnal edip onlardan medet uman "politikacı" tipleri teşekkül etmişse...

Millî siyaset yürütülürken elbette, başka milletlerin tecrübelerinden de yararlanmak mümkündür. Unutmamak gerekir ki, bu "tecrübeler", millî ihtiyaçlara, millî tercihlere ve millî temayüllere güç kattığı nispette değerlidirler. Devletler arasında işbirliği yapılırken dahi, "diplomatik bir savaş" verildiği asla hatırdan çıkarılmamalıdır.

Millî siyaset, aktüel şartlara ve gelişmelere göre esneklik ifade eden bir dinamizm içinde yürütülmekle birlikte "köklü bir tarih şuuruna" bağlıdır, uzun vadeli plân ve programlara dayanır. "Günübirlik politikacılık" cemiyetlere fayda sağlamaz. Nitekim müşahedeler göstermektedir ki, tarihî köklerini kaybetmiş "günübirlik politikalar" başarıya ulaşamazlar. Çünkü bu tip politikalar, her şeyden önce "hedeflerini" sağlam bir şekilde tespit edemezler. Üstelik, "günübirlikçi politikacılar", kolayca düşman oyunlarına gelirler. İmparatorluğumuzun son dönemlerinde ortaya çıkan "Genç Osmanlıların", "Jön-Türklerin", hele hele "İttihat ve Terakkicilerin" (Avrupalı dostlarına) güvenmeleri bizi ne hallere düşürdü...

Hele "İngiliz Muhibbi", Büyük(!) Reşid Paşa'nın 1838'de İngiltere ile 1839'da Fransa ile imzaladığı "Gümrük Birliği Andlaşmaları", gümrük duvarlarını indirmeler, yabancı devletlerin "Hasta Adamı" kurtarmak için açtıkları krediler, "özel ve resmî firmalar yolu ile" yapılan yatırımlar...

Evet, dışı cazip, içi zehirli pastalar, mukaddes kazıklar ve bizi "Sevr Projesine" ulaştıran kahpe dostluklar... Bütün bunlara rağmen uyanamayan veya uyanmak istemeyen "kadrolar"... Şu hale bakınız: biz, demiri ve kömürü bol olan bir ülkeyiz, öte yandan üç yanımız denizlerle çevrili... "Taşımacılıkta" bu avantajımızı kullanmak ve geliştirmek yerine, tamamen ters istikamette politikalara saplanmışız. Türkiye'miz "demiryolu" ve "denizyolu" taşımacılığında dünyanın bir numaralı devleti olmaya namzetken, biz, "karayolları politikasına" öncelik tanımışız. Üstelik petrolümüzü "dışardan" getirerek ve yıllar yılı bütün kazandıklarımızı buraya vererek...

Yanlış anlaşılmasın, biz, "karayollarımız" ve "kara tornacılığımız" olmasın ve gelişmesin demiyoruz; ama "demiryolu" ve "denizyolu" taşımacılığımız neden bu kadar ihmal edildi ve ediliyor diyoruz. Bırakalım yabancı telkin ve tesirleri, kendi işimizi kendimiz görelim. Her şeyimiz, bize göre olsun.

İSLÂM VE CUMHURİYET

Herkes bilir ki, yüce dinimiz İslâmiyet, ortaya koyduğu ölçüler ve Asr-ı Saadet'i takip eden yarım asırlık tatbikat açısından tahlil edildiği zaman, tamamı ile "cumhurî" bir karakter taşımaktadır. Nitekim ilk "dört", hatta ilk "beş halife" seçimle işbaşına gelmişlerdir.

Bunun yanında, hemen belirtmek gerekir ki, bazı zarurî hallerde işbaşına gelen "radikal kadrolar" bile, başka ülkelerde rastladığımız biçimlerde, tamamı ile "başiboş" olmadıklarını, İslâmî ölçülerin, onların iradesini de sınırladığını görmüşlerdir. Yani, bizim dünyamızda, ister "halkın reyî" ile ister "halkın reyine rağmen" işbaşına gelmiş olsun, bütün "idareci kadrolar", asla kendi nefsanî ve zümrevî menfaatleri etrafında, sürekli bir "tahakküm sistemi" kuramamışlardır. Çünkü, yüce dînimiz, "idare edenlere" de, "idare edilenlere" de "tahakküm hakkı" tanımaz. Nitekim, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: "İşte, bu makamda, nusret ve hakimiyet, hak olan Allah'ındır". (el-Kehf-44)

İslâm'da, "Allah adına" hükmetmeye kalkışacak bir "ruhban" ve "seçkinler sınıfı" mevcut değildir. Dîn'de ruhbanlık müessesesinin bulunmadığını bildiren "âyet" ve "hadîsler" vardır. İşte onlardan birer örnek:

"(Hristiyanların) kendilerinin ihdas ettikleri ruhbanlığa (gelince), onu, biz onlara emretmedik...". (el-Hadîd/27. âyet).

"Dinde ruhbanlık yoktur", (Hadîs).

Evet, İslâm'da ruhbanlık yoktur ve "Hülefâ-ı Râşidîn" zamanındaki tatbikattan öğreniyoruz ki, müminler, inandıkları yüce prensiplerin ışığında, o prensipleri yaşamak, yaşatmak ve yüceltmek maksadı ile "kendi idarecilerini" bizzat kendi iradeleri ile seçeceklerdir. Bu seçilmiş idareciler, yüce ve mukaddes prensiplere sadakatle bağlı kaldıkları sürece de bütün müminler, onlara itaat etmekle mükellef olacaklardır. Bu idareci, isterse "Burnu kesik bir zenci" olsun; "Ulul-Emre itaat" esastır. Tarih kitaplarından öğrendiğimize göre, Yüce Halife Hazret-i Ömer (Allah, O'ndan razı olsun), bir gün, camide "hutbe" irad ederlerken, orada toplanan Müslümanlara şöyle seslenmişlerdir: "Muhalfarz ben, Allah ve Resulü'nün yolundan ayrılır; kendi nefsanîyetim etrafında bir tahakküm kurmaya kalkışırsam, bana ne yaparsınız?". Topluluğun: "Seni kılıçlarımızla doğrulturuz" cevabı üzerine, Yüce Halife, ümmetin bu uyanıklığı ve hassasiyeti karşısında, gözleri yaşararak "Allaha hamdolsun!" diye buyurarak memnuniyetlerini izhar etmişlerdir.

İslâm'da müminlerin reyine ve düşüncesine çok önem verilir. Nitekim, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm, Müslümanları "Ki, bunların işleri, daima aralarında müşaveredir", diye över. (eş-Şura/37). Sevgili Peygamberimiz de "Ümmetim bâtil üzere toplanmaz", "Ümmetimin itilâfında (düşünce ve işbirliğinde) kuvvet, ihtilâfında (farklı rey ve içtihadında) rahmet vardır", "Halkın sevdiğini Hak da sever", diye buyurmuşlardır. Bütün bunlar, İslâm'ın "cumhurî karakterini" ortaya koymaktadır.

Esefle belirtelim ki, bugün, yeryüzünde, ne o Yüce Ashab-ı Kiram kadrosu, ne de Hazret-i Ömerler vardır. Büyük bir ıstırapla itiraf edelim ki, bugün birçok İslâm Ülkesinde(!), yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm, siyasî hırsların ve dünyevî tahakküm arzularının paravanası durumuna getirilmiştir.

Kimseyi teşhir etmeden belirtelim ki, şimdi, İslâm Dünyası'nda "İslâm Devleti", "İslâm Cumhuriyeti" adı altında, nice cinayetler işlenmekte, nice münafıklıklar tezgâhlanmaktadır. "İslâm'ı gönül-

lerinde değil" sadece ağızlarında dolaştıran sahtekârlar" mevcut oldukça bütün çırpınışlar boşuna...

MÜSLÜMANLARIN SORUMLULUKLARI

İslâm Dünyası, şu son bir ve bir buçuk asırdan beri, eşî görülmemiş bir zillet ve meskenet dönemi yaşamaktadır. Sayıları, aşağı-yukarı bir milyara yaklaşan ve dünyanın üç kıt'asına yayılan Müslümanların durumu, her bakımdan yürekler acısıdır.

Önemli bir kısmı "kızıl emperyalizmin" pençesinde inleyen İslâm Dünyası'nın çok büyük bir kısmı da "kapitalist" ve "Siyonist emperyalizmin" gizli-açık tertipleri ile ıstırap çekmektedir.

Evet, İslâm Dünyası'nda umumî durum budur ve hemen belirelim ki, bu durumun bir numaralı sorumluları yine bizzat Müslümanlardır. Suçu şuna buna yüklemeye ve sorumluluktan kaçmaya gerek yok...

Size ne kadar acı gelirse gelsin, şu sorulara doğru cevap vermek zorundasınız.

Söyleyin bakalım; şu anda, kendi vatanında, kan ve ateşle imtihan veren Afganlıları, bu duruma sokan Kızıl Moskof mu?", yoksa onu ülkesine davet eden Babrak Karmal ve avanesi mi?...

Söyleyin bakalım, şu anda, bütün Arabistan'ı, aşiret aşiret bölen İngilizler ve benzeri emperyalistler mi, yoksa dünyaperest şeyhlerin, emirlerin ve kralcıkların ihtirasları mı?

Söyleyin bakalım, şu anda, İslâm Dünyası'nı, yabancı ve yalancı ideolojilerle bölüp parça parça eden çeşitli renkteki emperyalistler mi, yoksa birbirleri ile kıyasıya çarpışan "karşıt Müslüman gruplar" mı?

Söyleyin bakalım, İslâm'ın şanını ve izzetini alçaltma-ya çalışanlar, sadece kara, kızıl ve mavi renkli kâfirler mi, yoksa yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'i, kendi zulmüne, hırslarına ve aşağılık menfaatlerine paravan yapan istismarcılar mı?

Evet, söyleyin bakalım, İslâm'ı içten vurup tahrip etmeye çalışanlar, sadece yabancı ajanlar mıdır? Yoksa İslâm'ı "tefrika sahası durumuna" getirmeye çalışan ve getiren "küçük politikacı" mı? İslâm'ı şu veya bu yabancı ideolojinin arkasına bir vagon gibi takmaya özenen "reformcu ve devrimci Müslümanlar"(!) mı? Söyler misiniz bana, "Arap sosyalizmi" ne demektir? "Marksist Müslümanlık"(!) ne demektir? Bütün bunları yapanlar kimlerdir?

Yine söyleyin bakalım, bin küsûr yıldan beri, bizlere yol gösteren, hakkı ile rehberlik eden İslâm büyüklerine (İmam-ı Âzamlara, İmam-ı Mâliklere, İmam-ı Şafîlilere, İmam-ı Hanbellere, İmam-ı Mâtürîdîlere, İmam-ı Eş'ârilere, İmam-ı Gazalîlere, İmam-ı Rabbanîlere ve daha nicelerine) dil uzatmaya kalkışan ve onların yerine ne idüğü belirsiz herifleri oturtmaya çalışanlar kimlerdir?

Evet, söyleyin bakayım, Şanlı Peygamberimizin gözbebekleri durumunda olan, Cennetle müjdelenen yüce Ashab-ı Kiram'a (Hz. Ebubekir'e, Hz. Ömer'e, Hz. Osman'a ve daha nicelerine) dil uzatan ve âdeta İslâm'da "ruhbanlık müessesesi" ihdas eden bir düzene "İslam Cumhuriyet" denebilir mi?

Söyleyin bakalım, Yüce Allahın bir lütfu olarak Müslümanlara sunulan "petro-dolarları," ülkenin kalkınması, fakir fukaranın doyurulması ve en ileri hamlelerin gerçekleştirilmesi yönünde değil, kendi "nefs-i habisleri" ve "peydahladıkları veledleri" için israf eden, milyarlarca doları yabancı bankalara kaçırarak bazı emirlerin, şeyhlerin ve meliklerin İslam Dünyası'nın bugünkü durumundan hiç mi sorumlulukları yok?...

Evet, Şanlı Peygamberimiz'in buyurdıkları gibi, "Bütün küfür bir millettir" ve hiç birinden fayda beklenmez. Fakat, bizzat Müslümanların, Müslümanlara yaptıklarını da görmek ve gafletten uyanmak gerekir.

UYANMAK ZAMANI

Yukarıda yazımızda İslam Dünyası'nın "acıklı durumuna" işaret etmiş ve bu durumdan bizzat Müslümanların sorumlu olduklarını belirtmiştik. Hiç kimseyi teşhir etmeden yaraya parmak basmıştık.

Evet, düşmanlarımız çoktu... Fakat bu durum, bizim sorumluluk payımızı yok edemezdi. Yaşamak isteyen herkes bizzat kendi iradesi ile kendi ayakları üzerinde durmak zorunda idi. Aksi halde biz zaaf gösterirsek, düşmanlarımız, bundan istifade etmesini bilirlerdi. Nitekim, olanda buydu....

Bakınız, bu konuda üstad Necip Fazıl Bey ne yazıyor: "İşte bu halimizdir ki, düşmanlarımıza bu kuvveti veriyor! Onların değil, Müslüman olmayışımızın mahkûmuyuz! Küfür, varlık ve ruh hissiyatımızı, baştan başa, taş taş yokladıktan sonra, bizi en zayıf bulduğu noktadan vurmak istiyor.

O da kendisini Müslüman sanan ve şuursuz bir şehadet kelimesi ve kalbin refakat etmediği beş vakit namaz sesi altında uyuyan insanları uyandırmak kabiliyetinde bir adam çıkınca, onu lekelemek, bu oyuna kolayca inandırmak ve asırlar boyunca aldatılmış ve apıştırmış olan bu kitleyi yine aldatıldığı vehmiyle dağıtmak, teker teker nefis deliğine kaçırmak, başsız ve rehbersiz bırakmak... Hâlâ mı anlamıyorsunuz?". (Büyük Doğu - Mayıs - 1986, s. 1).

Dikkat ediniz, İslâm Dünyası'nda son bir, bir buçuk asırdan beri ısrarla "Sünnet ve Cemaat Yolu"nun büyüklerine ve bu yolu savunanlara saldırılmaktadır. Bütün sapık yollar ve kollar dururken, ısrarla asırlardır, İslâm Dünyası'na ışık tutan büyük müctehitlere, din büyüklerine ve otoritelerine saldıran bu çevrelerin gerçek niyetlerini teşhis edebilmek gerekir.

Art niyetlilere bir sözümüz yok... Fakat, iyi niyetli kimseleri uyandırmak için belirtelim ki, İmam-ı Âzamların, İmam-ı Mâliklerin, İmam-ı Şafiîlerin, İmam-ı Hanbellerin, İmam-ı Mâtürîdîlerin, İmam-ı Eşârîlerin, İmam-ı Gazalîlerin ve İmam-ı Rabbanîlerin yerine, İbni Teymiyyeleri, Şeyh Abdulvahhabları, Cemaleddin-i Efganîleri, Muhammed Abduhları, Seyyid Kutupları, Mevdudîleri ve Şeriatîleri, Âyetullahları... oturtmaya çalışanlar, asla İslâm'a hizmet etmemektedirler... Bilhassa Türk Gençliğinin bu konuda çok hassas olması gerekir.

Bin yıldan beri İslâm ile şereflenen aziz Türk Milleti, her türlü sapık yoldan ve koldan uzak durarak İslâm'ın ana-caddesinde yürümüş, "sünnetten" ve "cemaatten" asla ayrılmamıştır. Karahanlı'nın, Selçuklu'nun ve Osmanlı'nın çizgisi hep bu olmuştur. Bugün de Türkoğlu, bu çizgide yürümek, kendi kafasını ve vicdanını, sapık cereyanlara kapamak zorundadır. Emperyalizmin "din", "mezhep" ve "tarikat" kılığında ülkesine sızmasına izin vermemelidir.

Türkoğlu unutmamalıdır ki, en az bin yıldan beri Müslüman'dır; Ashab-ı Kiram'dan sonra, İslâm'a en çok hizmet eden kavim olmak şerefini taşımaktadır. Milâdî 11. asırda Tuğrul Gazi ile birlikte "Sultan'ül Müslimîn" unvanını kazanmış ve Yavuz Sultan Selim Han'dan itibaren de tam dört yüz yıl "Şanlı Peygamberin Kutlu Vekili" olmakla bereketlenmiştir. Bütün bunların yanında, İslâm Dünyası'na binlerce ilim adamı, fikir ve sanat adamı hediye etmiş yüce bir millettir. Dünyanın en büyük kültür ve medeniyetine sahip olan bu millet, aynı zamanda, zengin ve tarihî kitaplıkları ile de göz kamaştırıcıdır.

Asırlarca dünyaya Müslümanlığı öğreten Türk Milleti, yine aynı imkânlarla sahiptir. Bazıları, Türk Milletine, yeni ihtida etmiş bir cemiyet gözü ile bakıyor galiba... Ne idüğü belirsiz kimselerin kitaplarını Türk'ün eline tutuşturmak isteyen çevrelere, aziz Türk Gençliği, İslâm'ın ne olduğunu öğretecektir inşallah. Evet bekliyoruz...

MÜNAFIKLARIN FAALİYETLERİ

Bir millete, bir devlete, bir cemiyete, bir dîne ve bir harekete, "dış tertiplerden" ziyade, "iç düşmanlıklar" zarar verir. Yani "iç düşman", "dış düşman"dan daha tehlikelidir. Çünkü, "iç düşmanlar", koynumuzda beslediğimiz yılanlardır; ne zaman ve nasıl hareket edeceğini kestiremediğimiz münafıklardır.

Bu noktada belirtelim ki, yüce dinimiz İslâmiyet'e, onun güzel inanç sistemine, bu dîne gönülden bağlı müminlere ve cemiyetlere, en çok zarar verenler "dış düşmanlardan" çok "İslâm'ın iç düşmanları"dır.

Hayrete şayandır ki, bu "münafıklık hareketleri" Asr-ı Saadet'te bile görülmüştür. İslâm'ın gizli düşmanları olan münafıklar, kötü niyetlerini ve emellerini, hiç utanmadan Şanlı Peygamberimizin mübarek gözleri önünde sergilemeye kalkışmışlardır.

Şöyle ki, "12 münafık", Şanlı Peygamberimiz'in kurdukları Küba Mescidi'ne karşı bir bina yapıp onu güya mescid edinmek istediler. Maksudları, Küba Mescidi'nde bir yürek halinde toplanan müminleri ve onların teşkil ettiği cemaati ikiye bölmek ve aralarına nifak sokmak idi. Kendileri, Şanlı Peygamberimiz'in "Fasık" diye adlandırdığı "Ebu Amir" isminde bir papazdan talimat alıyorlardı. Bu papaz daha önce, Müslümanlara karşı savaşmış ve yenilmişti. Yenilgiyi takiben de Şam'a kaçmış ve orada Bizanslılarda işbirliği yapmıştı. Maksudı, Doğu Roma İmparatorluğu'nun ordularını kandırıp İslâm'ı daha gelişmeden boğmaktır.

İşte, bu "12 münafık", bu papazla el ve işbirliği yaparak tam da Küba Mescidi'nin yanına "Dırar Mescidi" adı verilen münafıklık yuvasını kurmuşlardı. Sevgili Peygamberimiz, Tebuk Seferi'nden dönerlerken, bu münafıklar, büyük bir riyakârlıkla onu karşılayıp kurdukları bu mescidi(!) göstermek ve Yüce Peygambere orada namaz kıldırmak istiyorlardı. Böylece, kendi fesat yuvalarını meşrulaştıracaklardı. Şanlı Peygamberimiz, bu davete icabet etmeye hazır-

lanırken şu âyet-i kerîme nazil oldu: "(Müslümanlara) zarar vermek için, küfür için, müminlerin arasına ayrılık sokmak için ve bundan evvel Allah ve Resulü ile savaşı(ın gelmesini iştihakla) beklemek için bir (bina yapıp onu) mescit edinenler ve: "(Bununla) iyilikten başka bir şey kastetmedik" diye muhakkak yemin edecek olanlar vardır. Allah, tanıklık eder ki, onlar şeksiz, şüphesiz yalancılardır". (et-Tevbe/107). Bunun üzerine "Mescid-i Dırar" yıkılmış ve yakıtılmıştır. Böylece, münafıkların bu ilk tertipleri başarısızlığa uğratılmıştır.

Fakat, hemen belirtmek gerekir ki, İslâm Dünyası'nda "münafıklar", o günlerden bu günlere kadar hareketlerine devam edip durmaktadırlar. İslâm'ı "içten vurmak" için tezgâhlanan çok sinsi ve kahpe oyunların ardı arkası kesilmiyor. Münafıklara sorarsanız hepsi de "İslâm'a hizmetten ve iyilikten başka bir şey düşünmemektedirler". Maksatlarını, çok iyi gizlemesini bilen bu çevreler, bilhassa "genç nesillere" ve "dîn kültürü yetersiz olanlara hulul etmesini de bilirler. Dıştan "mâkul" gözüken telkin ve tesirlerde bulunurlar ve esefle belirtelim ki, çok defa başarılı da olurlar. Konuşmalarına ve yazılarına: "Maksadımız İslâm'a hizmet ve iyilik etmektir" diye başlayan bu çevreler, tavsiyelerini şu başlıklar altında toplarlar:

- Dinde, bize, Kur'an-ı Kerim yeter. Başka kaynak ve otorite kabul edemeyiz. Hadîslerin çoğu uydurmadır ve "Eski müçtehitlerin" görüşleri bizi bağlamaz.

- Kur'an-ı Kerim'in yeni bir yorumuna ihtiyaç vardır. Eski müfessirler bir tarafa bırakılmalıdır. İslâm, yeni yorumlarla geliştirilmelidir.

- Dinde mezhep ne demektir? Bunlar, sonradan olma şeyler... Derhal terk edilmelidir. İslâm, yeni müçtehitlere muhtaçtır.

- Dînin "gelenekleşmesine" ve "gelenğin dînleşmesine" izin verilemez... ve daha nice iddialar... Kısımte hepsini tek tek inceleyeceğiz.

İSLÂMİYET'İ DOĞRU ÖĞRENMENİN YOLU...

Yüce dînimizi öğrenmek için "dört ana kaynağımız" vardır. Bunlara kısaca "Edille-i Şer'iyye" (Şer'î deliller) denir. Bunlar; "Kitab", "Sünnet", "İcma-ı Ümmet" ve "Kıyas-ı Fukaha"dır.

Bu kavramları kısaca açıklayalım:

Kitab, Yüce Allah'ın vahiy yolu ile Şanlı Peygamberimiz Muhammed Mustafa'ya (O'na binlerce salât ve selâm olsun) gönderilen, hak ile bâtılı birbirinden ayıran yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'dir. O, Yüce Allah'ın kitabı, Şanlı Peygamberimizin emaneti ve hidayet rehberimizdir, dînimizin ana kaynağıdır.

Sünnet: Şanlı ve sevgili Peygamberimiz'in mukaddes sözleri, örnek yaşayışları ve davranışlarıdır. Sevgili Peygamberimiz'in mübarek sözlerini, hallerini ve fiillerini tespit eden ilme "İlm-i Hadîs" denir. İslâm Dünyası'nda pek çok büyük "muhaddis" (hadîs âlimi) yetişmiş olup çok değerli "hadîs kitapları" yazılmıştır. Bunlardan Buharî, Müslim, İbni Mâce, Ebu Davud, Tirmizî, Nesefî en meşhurlarıdır. Bunların yazdıkları kitaplara bir arada "Kütüb-ü Sitte" (Altı Kitap) denir. Bu kitaplar, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'den sonra, dînimizin "ikinci temel kaynağı"dır.

İcma-ı Ümmet: Önce Ashab-ı Kiram'ın, sonra Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat imamlarının sözbirliği ile bildirdikleri işlerdir. Yahut, ümmetin çoğunun, bilhassa dînde, ilim ve takvası ile tanınmış yüce zevatın, Kitab'a ve Sünnet'e aykırı düşmeyen bir iş ve hükümde birleşmeleridir. İslâm tarihi boyunca, müminler, "Ashab-ı Kiram'ın" ve "Dört Mezhep İmamının" sözbirliği ile bildirdikleri hususları, dînin temel kaynaklarından biri olarak kabul etmişlerdir.

Kıyas-ı Fukaha: Dînde "mutlak müctehid" mertebesine ulaşmış, hakikî ve hâlis, dehâ çapındaki "âlimlerin", Kitab'a, Sünnet'e, İcma-ı Ümmet'e "kıyasen", kimsenin kolayca anlayamayacağı mânâları ve hükümleri araştırmaları ve bulup çıkarmalarıdır. Asla unutulmamalıdır ki, dînimizin "fer'î meseleleri" etrafında, yalnız ve ancak "gerçek müctehitlerce" içtihat edilmesi Şanlı Peygamberimiz'in emirleridir. Kendilerini, içinde yaşadıkları cemiyetlere ilim, ahlâk ve dehâları ile kabul ettiren bu yüce müctehitler, içtihatlarını, İslâm'ın temel kaynakları olan Kitab'a, Sünnet'e ve İcma-ı Ümmet'e dayandırmak ve onlara "kıyasen" yapmak zorundadırlar. Zaten, böyle olması gerektiği için "Kıyas-ı Fukaha" adı verilmiştir. İslâm

Dünyası'nda böylece yetişmiş ve büyük kitlelerce kabul edilmiş ve mezhepleri bugünlere kadar ulaşmış meşhur dört "İmam" şunlardır: Esas adı Nûman bin Sabit olan İmam-ı Âzam Ebu Hanife Hazretleri, yine esas adı Mâlik bin Enes olan İmam-ı Mâlik Hazretleri, esas adı Muhammed bin İdris olan İmam-ı Şafîî Hazretleri ve esas adı Ahmed bin Muhammed olan İmam-ı Hanbel Hazretleri...

Bu dört İslâm büyüğü, en az bin yıldan beri, Dünyamıza ışık tutmakta, dağılıp parçalanmamızı önlemekte ve işlerimizi kolaylaştırmaktadır. Allah, cümlesinden razı olsun.

Durum, asırlardan beri bu iken, zaman zaman İslâm dünyası'nda bazı sesler yükselmiş, bütün bu gelişme ve çalışmaları inkâr ve ihmal etmek üzere, ortalığı velveleye vermek istemişlerdir. Bu gibilere göre, "Kur'an-ı Kerim varken diğer kaynaklara gerek yoktur. Kur'an-ı Kerim, apaçık ve anlaşılır bir kitaptır. Ayrıca müfessirlere, dîn otoritelerine ihtiyaç duymak manasızdır. Hadîslerin çoğu uydurmadır... Eski içtihatların modası geçmiştir. Yeni müçtehidiler ve yeni yorumlar gereklidir...". Böylece, İslâm'ın 1400 yıllık gelişimi, büyük ilim ve fikir adamlarının emek ve göz nuru red ve inkâr edilmekle kalmıyor, dînimizin büyük otoriteleri çökertilme ve "kriterleri" yok edilmek isteniyor...

KUR'ÂN-I KERÎM VE YORUMU

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm, elbette "anlaşılmaq için" indirilmiştir. Nitekim, O, 1400 yıldan beri, okunmakta ve yaşanmaktadır.

Büyük İslâm âlimleri, Yüce Kitabımız'ın okunması, anlaşılması ve yaşanması konusunda, asırlardan beri büyük emek ve göz nuru harcamışlardır. Bu maksatla yüzlerce "tefsir" yazılmış ve' pek çok "müfessir" yetişmiştir. Öte yandan, Kitabımız, çeşitli dillere "meâlen aktarılmış" ve birçok insanın kurtuluşuna vesile olmuştur. Bunlar, yeni faaliyetler değil... Asırlar içinde, ısrarla sürdürülmüştür.

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'in "ilk müfessiri" (ilk açıklayıcısı ve yorumlayıcısı) bizzat Şanlı Peygamberimiz Hz. Muhammed'dir. (O'na salât ve selâm olsun). Bilindiği gibi, Sevgili Peygamberimizin ahlâkı, yaşayışı ve bütün davranışı Kur'an-ı Kerim'e uygundur ve mübarek sözleri (hadîsleri) tamamı ile yüce ve mukaddes Kitabımızın birer açıklamasından ibarettir.

Şanlı Peygamberimiz zamanında yaşayan ve O'nun emirlerine uyarak Kur'an-ı Kerîm'i tefsir etmeye çalışan ilk sahibi ise İbni Abbas (radiyallahu teâlâ anı)dır. Bu yüce sahabî, indî ve şahsî kanaatine göre değil, Sevgili Peygamberimiz'in emirleri, açıklamaları ve yorumları içinde kalarak ve ayetlerin iniş sebeplerini belirterek müminlerin Kur'an-ı Kerim'i dosdoğru anlamalarına yardım etmek istemiştir ve bu sebepten de Şanlı Peygamberimizin dualarına mazhar olmuştur. Bütün İslâm Dünyası'nda, bu sebepten İbni Abbas Hazretleri "müfessirlerin piri" sayılmıştır.

Nitekim bundan sonra İslâm Dünyası'nda büyük müfessirler ve muhteşem tefsirler yazılacaktır. Hepsinde de ortak nokta, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'i, tıpkı Şanlı Peygamberimiz gibi anlamak ve yorumlamak, yanlış ve sapık yorumlardan sakınmaktır.

Oysa İslâm Dünyası'nda "tercüme", "tefsir" ve "yeni yorum" adı altında yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'i, indî ve şahsî görüşlerine göre yorumlayan "cahil" veya "art niyetli" kimseler de yetişmiştir. Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de bunlar, şöylece teşhir edilir: "(Habibim), Sana Kitab'ı indiren O'dur. Ondan bir kısım âyetler muhkemdir ki, bunlar Kitab'ın anası (temeli)dir. Diğer bir kısmı da müteşabihlerdir. İşte, kalplerinde eğrilik bulunanlar, sırf fitne aramak insanları saptırmak ve (kendi arzularına göre) te'viline yeltenmek için, onun müteşabih olanına tabi olurlar. Halbuki, onun te'vilini Allah'tan başkası bilmez. İlimde yüksek payeye erenler ise, "Biz, O'na inandık. Hepsi Rabbimiz katındadır" derler. Bunları, salim akıllılardan başkası iyice düşünemez". (Âl-i İmran/7).

Esefle ve hayretle müşahede ediyoruz ki, İslâm Dünyası'nda cehalet koyulaştıkça, cahil veya art niyetli "yeni yorumcular" da çoğalmakta, herkes aklına estiği gibi konuşup yazmaktadır. Oysa, zaman zaman "apaçık", zaman zaman "çok esrarlı" hükümleri ile Kur'an-ı Kerîm'i anlamak, başlı başına bir ilim ve formasyon gerektirir. Bizzat Yüce ve Mukaddes Kitabımız'ın ifadesi ile "Denizler mürekkep olsa, ormanlar kalem olsa ve bunların bir misli daha düşünülse" sırları ve hikmetleri karşısında âciz kalınacak olan Kur'an-ı Kerîm'i ve O'nun yorumunu hafife almak ne büyük cüretkârlıktır.

Unutmayınız yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'i hakkı ile anlamaya çalışmak başlı başına bir ilim ve ihtisas işidir. Bu gerçeği teslim etmek için, en azından ve mutlaka Beyzavî, Celâleyn, Medarik ve Ebusuud tefsirlerini okumak lâzımdır.

İSLÂM'DA "FIRKA" VE "MEZHEB" MESELESİ

Bazıları, bu iki kavramı, bilerek veya bilmeyerek karıştırmakta, yine bilerek veya bilmeyerek bir kavram kargaşalığı meydana getirerek zihinleri ve vicdanları bulandırmaktadırlar.

Oysa, bu iki kavram arasında, hem "sözlük mânâsı", hem "ıstılâhî mânâda" büyük farklar vardır. Şöyle ki, "fırka", sözlük mânâsı itibarı ile "parti, insan grubu, kısım kısım olmak ve ayrılmak" mânâlarına geldiği halde, "mezheb" sözlük mânâsı itibarıyla "yol, fer'î meselelerdeki içtihat farkları" demektir.

İstlâhî mânâda "fırka" ve "mezhep" kavramlarını açıklamadan önce belirtelim ki, İslâm'da "fırkalara bölünmek yasaktır" da Kitap ve Sünnetin ışığında boy vermiş "içti-had farklarından doğan mezhepler haktır".

Yukarıda da işaret ettiğimiz üzere, bazıları, kim bilir nasıl bir niyet ve gayretle, "fırka" ve "mezhep" tâbirlerini karıştırmakta, İslâm'da "çeşitli fırkalara bölünmenin zararlarını ve kötülüğünü" belirtmek yerine, doğrudan doğruya "meşru mezhep fikrine" saldırmakta ve açıkça "mezhepsizliği" savunmaktadırlar. Oysa, ısrarla belirttiğimiz üzere, "mezhepler", Edile-i Şer'iyye'ye bağlı olarak doğan birer "rahmet kapısıdır" da "fırak-ı dâlle" adı verilen "dîni hayatı bölük bölük edip parçalayan sapık gruplaşmalar" ise birer "fitne kapısıdır". Bu iki kavramı, bilerek ve isteyerek kasten karıştırmak ise büyük cinayet... Müslümanların bu konularda çok dikkatli ve uyanık olmaları gerekir. Meselâ, bize göre, dîn kültürü veren orta ve yüksek okullarımızda, "İslâm'da Mezhepler Tarihi" adında bir ders okutarak "Bâtıl fırkalar" ile "Hak mezhepleri" birlikte incelemek, bu konudaki "kavram kargaşalığını" koyulaştırmaktan başka işe yaramaz.

Kismet olursa "fırka" ve "mezhep" kavramlarını, ileriki yazılarımızda genişçe ele alacağız. Ama şu noktada belirtelim ki, ister "itikadî", ister "fikhî" konularda olsun, Kitab'a, Sünnet'e ve Ashabın İcmama "muhalet eden" veya "bu duruma düşen" hükümlere "icthât" ve bu hüküm sahihlerine "müctehid" denemez. Yani İslâm'ın "ana caddesinden ayrılan" sapık ve aykırı yollara ve kollara asla "mezhep" denmez. İslâm'da bunların adı, meşhur tâbiri ile "Fırak-ı Dâlle" (sapık yollar ve kollardır). Esefle belirtelim ki, bugün İslâm Dünyası'nda, sayıları az da olsa, böyle "aykırı ve sapık kolları

ve yollar" teşekkül etmiştir. Bunları tek tek saymakta fayda bulmuyoruz. Ama, yine sevinerek belirtelim ki, Müslümanların büyük bir çoğunluğu İslam'ın "ana caddesinde" yürümekte ve bu yolun büyük öncüleri ve müçtehitleri olan İmam-ı Âzamları, İmam-ı Mâlikleri, İmam-ı Şâfilileri ve İmam-ı Hanbelleri takip etmekte ve birer "fırak-ı dâlle" propagandisti oldukları bilinen mezhepsizlere" yüz vermemektedirler.

Ayrıca, şimdilik şunu da belirtelim ki, dinde "bölücülüğün kaynağı, mezhepler değil, fırkalara ayrılmaktır". Mezhepler, dinde rahmet, genişlik ve müsamaha demektir de "dinde fırkalara ayrılmak", farklı "dînî partiler ve gruplar meydana getirerek Müslümanları çatıştırmak" demektir. Bu sebepten, Şanlı Peygamberimiz: "İctihat ediniz" emri ile "mezheplere izin verirken", ileride açıklayacağımız üzere, bu konunun sınırlarını da çizmiştir. Öte yandan, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'in açık emirleri ile de "fırkalara ayrılmak" yasaklanmıştır. Bu konuda Şanlı Peygamberimize şöyle buyrulur: "Dinlerini bölük bölük edip fırka fırka olanlarla senin hiçbir alâkan yoktur". (el-En'am/149).

Görülüyor ki, "fırka" ve "mezheb" sözlerini çok şuurla ve bilerek kullanmak gerekmektedir. Onu, yerli yersiz kullanmak ve hele bu konuda kavram kargaşalığı meydana getirerek zihinleri ve vicdanları bulandırmak çok çirkin bir yoldur.

İSLÂM'DA MEZHEBLER

Yüce dinimizin ortaya koyduğu esaslara göre, müminlerin "fırkalara ayrılması" yasaktır da icthat farklarından doğan "mezheblere uyarak" yaşamaları meşrudur

Şanlı Peygamberimiz'in "icthat yapmaya izin vermeleri", gerçekte "dinde mezheblere izin vermeleri" demektir. Çünkü mezhepler, "icthat farklarından" doğarlar ve bunu önlemek mümkün değildir. Yüce İslâm âlimleri, meseleyi, böylece anlamasalar ve ele almasalar, hiç "mezhepler" doğar mıydı? Elbette olmazdı. O halde "mezhepler de nereden çıktı?" diye sormak abes olmaz mı?

Bütün "normatif" (kaide koyucu) ilimlerde olduğu gibi, "Fıkıh" (İslâm Hukuku) sahasında da "kıyas" ve "icthat"ın büyük ve önemli bir yeri vardır. Temel ve ana kaynaklara aykırı düşmeden ve onlara kıyasen "fakihler" (İslâm hukukçuları) tarafından "icthada başvurma" zarurî olmuştur. Yani, içtihatsız hukuk ve dîn hayatı mümkün

değildir. Bu, bugün de böyledir. Ülkeler, sadece "anayasalar" ve "kanunlar" ile idare edilmezler; ister istemez içtihadla başvurulur ve buradan "hukuk ekolleri" doğar. Böyle bir gelişme, hukuk hayatına zenginlik ve kolaylık getirir. Bu sebepten Şanlı Peygamberimiz, İslâm'da müctehidlerin reylerinde birleşmelerini "kuvvet", ayrılmalarını da "rahmet" olarak değerlendirmişlerdir. Bunun yanında Şanlı Peygamberimiz, her biri hâlis birer müctehit ve mümin olan, İslâmiyet'i, bizzat kendinden öğrenen "Aziz Sahabî Kadrosuna", zaruret halinde "icthâh etmelerini" emir ve tavsiye buyurmuş: "İcthâhında isabet edenlerin iki, yanılanların ise bir sevap alacaklarını" müjdelemiştir.

Sahabîden Muaz bin Cebel (radiyallahü anh) Hazretleri anlatıyorlar: "Resûlullah beni Yemen'e gönderdikleri zaman şöyle buyurdular: 'Sana bir mesele geldiği zaman ne ile hükmedeceksin?' Ben: Allah'ın Kitab'ı ile hüküm vereceğim, dedim. O zaman şöyle buyurdular: 'Allah'ın Kitab'ında bulamazsan?' Ben: Resulullah'ın Sünneti ile diye cevap verdim. O zaman da şöyle sordular: 'Peki, Resulullah'ın Sünneti'nde de bulamazsan?', ben: O zaman İCTHÂH EDERİM, dedim. Bu cevabımdan Allah'ın Resulü memnun kalarak şöyle buyurdular: 'Elçisini, Resulullah'ın razı olacağı şekilde konuşturan Allah'a hamdolsun'.". (Bkz. Ebu Davud, Tirmizî, Darimî, Mişkât).

Hemen belirtelim ki, "icthâh etmek" konusundaki bu "izne" rağmen, her biri gerçek bir müctehid olduğu halde "Ashab-ı Kiram", çok temkinli ve tedbirli hareket etmişlerdir. Muteber haberlere göre, Ashab-ı Kiram arasında pek azı ve en seçkinleri -zaruret halinde- icthâh etmişlerdir. Mamafih, zaruret halinde "gerçek müctehidlerin" icthâhada başvurmaları, Şanlı Peygamberimiz'in emirleridir, "Sahte müctehidler" meselesini de kismet olursa, ileride ele alacağız.

"Mecelle"nin 16. maddesine göre: "İcthâh ile icthâh nakzolunamaz". Yine aynı kaynağa göre "Müctehidlerin icthâhlarımla amel etmeleri vâcibdir". Yani "müctehidler", Kitab'a, Sünnet'e ve Ashab'ın İcma'na uymak zorunda olmakla birlikte "icthâhlarında ayrılabilirler" ve üstelik onlar "kendi icthâhlarına uymak zorundadırlar", işte, bu durumdur ki, mezhepleri zarurî kılar.

Dinimizde, Kitab, Sünnet ve İcma-ı Ümmet "İslâm'ın ana caddesi"ni tâyin eder. Müctehidler "ana caddede yürümeyi" kolaylaştıran vazifeliler, onların icthâhları da birer "işaret taşı" veya "levhası" gibidir. Maksat, "ana caddeden çıkmadan" rahat, kolay ve emin hareket etmeyi sağlamaktır. Sünnet ve cemaat yolunun gerek "itikadî

mezhepleri" (Mâtürîdîlik ve Eş'ârîlik), gerek bugün taraftarı bulunan "Fıkıhî Mezhepleri" (Hanefîlik, Mâlikîlik, Şafîîlik ve Hanbelîlik) böylece doğmuş ve yayılmışlardır. Bunların hepsi de haktır ve ANA CADDE'de yürümektedir. Ayrılıkları, dînin "fer'î" meselelerindedir ve Müslümanların işlerini kolaylaştırıcı niteliktedir.

DÎNDE FIRKALARA BÖLÜNMEK YASAK...

Kesin olarak bilinmelidir ki, Şanlı Peygamberimiz'in "icthât ediniz" emirlerine bağlı olarak dînimizde, "fıkıhî mezhepler" doğmuş olmasına rağmen, asla "fırkalar halinde bölünmeye" izin verilmemiştir. Yani, dînimizde "mezhepler hak" ve fakat "fırkalaşma yasaktır".

Yine, kesin olarak bilinmelidir ki, "mezhepler", dînde mutlak müctehid seviyesine çıkmış ve otoritesini kabul ettirmiş dîn âlimlerinin Kitab'a Sünnet'e ve İcma-ı Ümmet'e uygun olarak ortaya koydukları "icthât farklarından" doğduğu halde, "fırak-ı dâlle" (sapık fırkalar), dînde bu mertebeye çıkamamış kimselerin bilerek veya bilmeyerek "Edille-i Şer'iyye"ye muhalefetinden doğan ve müminlerin parçalanmasına sebep olan yorumlamalardan kaynaklanır. Çünkü, Kitab'a, Sünnet'e ve İcma-ı Ümmet'e aykırı "icthât" olamayacağı gibi, "Mevrid-i nassda icthâda mesağ yoktur" (yani, kesin delil geldiğinde icthâda izin yoktur). (Bkz. Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye, Madde: 14).

Kaldı ki, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim, müminlerin "fırka fırka olmalarına", "parçalanıp ayrılmalarına", "birbirleri ile çekişip durmalarına", "dinlerini parça parça etmelerine" asla izin vermez. İşte, bu hususu belirten bazı âyet-i kerime mealleri:

"Kepiniz toptan, sımsıkı Allah'ın ipine sardın. Parçalanıp ayrılmayın. Allah'ın üzerinizdeki nimetini düşünün". (Âl-i İmran/103).

"Siz, kendilerine apaçık deliller, âyetler geldikten sonra, parçalanıp ayrılanlar, ihtilâfa düşenler gibi olmayın". (Âl-i İmran/105).

"Allah'a ve O'nun Resûlü'ne itaat edin. Birbirinizle çekişmeyin. Sonra zaafa düşersiniz, rüzgârınız (kesilip) gider". (el-Enfal/46)

"Hepiniz O'na (Allah'a) dönün, O'ndan korkun. Namaza devam edin, müşriklerden olmayın ki, onlar, dinlerini darmadağın etmişlerdir, fırka fırka olmuşlardır." (er-Rûm/31-32).

Bütün bu âyet meallerinin ışığında iman etmelidir ki, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de bildirilen hususlara, Şanlı Peygamberimiz'in Sünneti'ne, aziz Ashab-ı Kiram'ın ve onların yolundan giden "Sünnet ve cemaat yolunun büyüklerinin icmama" muhalif düşen, ana caddeden, sünnetten ve cemaatten ayrılan fırkalar, her şeyden önce kendilerine yazık etmişlerdir. İşte, bu konuda Allahü Teâlâ'nın Şanlı Peygamberimize hitabı: "Dinlerini bölük bölük edip fırka fırka olanlarla senin hiçbir alâkan yoktur". (el-En'am/159).

Bu korkunç ihtar karşısında, şu anda, bilmem kaç fırkaya ve düşman kampa bölünmüş Müslümanların ürpererek uyanmaları ve titreyerek Ötevbe ve istiğfarla yeniden "İslâm'ın ana caddesine" girmeleri gerekir. Dinimizin "kriterleri" bellidir. Bunlara uyarak birlik ve bütünlüğümüzü sağlayabilir, cehaletten, art niyetlerden veya çeşitli sebeplerden kaynaklanan problemlerimizi çözebiliriz.

Öte yandan, Müslümanlar, asla unutmamalıdır ki, İslâm'ın düşmanları da boş durmamakta, en küçük fırsatları ve ihtilâfları değerlendirerek ve körükleyerek birlik ve bütünlüğümüzü sürekli olarak sarsmak istemektedirler. Esefle belirtelim ki, çeşitli renkleri ile emperyalizm ve onların paravan kuruluşları, İslâm Ülkeleri'nde çok kurnazca çalışmakta, İslâm Dünyası'nı içten çürütmek istemektedirler. Üzülererek belirtelim ki, mesafe de almaktadırlar.

Eğer Müslümanları kırmayacağımı bilse idim, bu düşman oyunlarını tek tek teşhir etmek isterdim. Gönül istiyor ki, yaralar kanamadan bünye, kendini tedavi etsin ve düşman oyunlarını bozsun.

İCTİHAD KAPISI AÇIK MI, KAPALI MI?

İctihad kapısı "açık mı?", "kapalı mı?" tarzında bir münakaşa gereksizdir. Çünkü İslâm'da böyle bir münakaşa zemini yoktur.

Kesin olarak bilinmelidir ki, "icthad kapısını" bizzat Şanlı Peygamberimiz açmış bulunuyorlar. Hiç şüphesiz bu kapı "Kıyamete kadar" açıktır. İslâm tarihi göstermiştir ki, şayet gerçekten "ihtiyaç varsa" ve yine gerçekten "müctehidler yetişmişse", icthad kapısı elbette onlara açıktır. Ama, Şanlı Peygamberimiz'in bir mucizesi olarak görmekteyiz ki, icthad kapısı "sahte müctehidler", "art niyetli sahtekârların" ve "İslâmiyet'i içten çökertmek isteyen münafıkların" yüzüne bir tokat gibi kapanır. Bu gibileri, bin-bir propaganda, reklâm ve destekle ortaya çıktıkları halde, asla başarılı

olamazlar; uyanık İslâm kitleleri ve ana-caddede yürüyen ilim adamları tarafından reddedilirler.

Yine İslâm tarihi göstermiştir ki, bu gibi "sahte müctehidler", İslâm'a hizmet etmek şöyle dursun, müminlerin parçalanmasına vesile olan birer "sapık fırkanın öncüleri" olmuşlardır. Ecdadımız, bu sapık öncüleri ve meydana getirdikleri "sapık yolları" belirten, teşhir eden ve gün yüzüne çıkaran pek çok kitap ve risale yazmıştır. Günümüz Müslümanları ve bilhassa gençleri, bu gibi neşriyatı büyük bir dikkatle okumak ve tehlikelerinden sakınmak zorundadırlar.

Hemen belirtelim ki, "sahte müctehidler" en büyük özelliği, "Edille-i Şer'iyyeyi" inkârla işe başlamaları ve İslâm Dünyası'nın yetiştirdiği gerçek dîn büyüklerine saldırmalarıdır.

Böyleleri, hiç utanmadan, hemen hemen bütün hâdislere "uydurma" damgasını basmak isterler; büyük "hadîs imamlarının çalışmalarına" dudak büklerler. Bu konuda asırlardır Müslümanlara yol gösteren İmam-ı Buharî'leri, İmam-ı Müslim'leri, İbn-i Mace'leri, Ebu Davut'ları, Tirmizi'leri Nesei'leri ve daha nicelerini güya beğenmezler.

Yine böyleleri, bin küsur yıldan beri müminlere ictihadları ile yol gösteren, onların sapık kollara ve yollara kaymamaları için eser verip göz nuru döken ve İslâm dünyasınca otoriteleri kabul edilen İmam-ı Azam'lara, İmam-ı Malik'lere, İmam-ı Şafii'lere, İmam-ı Hanbel'lere açıkça ve ya sinsice dil uzatmaya kalkışır. Onları "eski âlimler ve müctehitler" olarak isimlendirirler.

Yine böyleleri, aşağı- yukarı bin yıldan beri, mü'minleri, İslâm'ın ana caddesinde toplayan, " sünnet ve cemaat yolunda" tutan, inanç ve itikat birliğini sağlayan İmam-ı Maturidi ve İmam-ı Eş'a'ri gibi "itikat imamlarına" çeşitli bahanelerle saldırırlar. Çünkü böyleleri bilirler ki, kendi "otoritelerini kurmak" ve kendi sapık inançlarını yerleştirmek için mutlaka bu yüce kişiler yok edilmelidir veya etkisiz kılınmalıdır. Esefle belirtelim ki, çeşitli sebeplerle İslami kültürden mahrum kalan, yukarıda adlarını saydığımız din büyüklerini ve eserlerini tanımak fırsatını bulamayan Müslümanlar, bu gibi art niyetli çevrelerin oyunlarına kolayca gelebilmektedirler. Evet, sahte müctehitler, cehalet zemininde at koşturmakta ve cirit atmaktadırlar.

Bu gibi çevreler, çok çirkin bir yalan ve iftiraya başvurarak İmam-ı Azam Hazretlerinin "icthâh kapısını kapattığını ve düşünceye gem vurduğunu küstahça iddia etmişlerdir. Bu ne korkunç

yalan ve iftiradır. Çünkü, herkes bilir ki, İmam-ı Azam Ebu Hanife Hazretleri, yalnız içtihat etmek" ile yetinmemiştir, İmam-ı Muhammed, İmamı Ebu Yusuf, İmam-ı Züfer... gibi müctehitler de yetiştirmişlerdir. Kaldı ki, kendilerinden sonra, nice müctehitler dünyamızı şereflendirmişlerdir. Bunlar, İmam-ı Malik, İmam-ı Şafii, İmam-ı Hanbel, İmam-ı Gazali, İmamı Rabbani... gibi din büyükleridir.

MÜCEDDİTLER VE REFORMİSTLER

"Müceddit" Arapça'da yenileyici, "reformist" Fransızca'da yeniden şekillendirici demektir. Türkçemiz'de bazıları, bu iki kavramı aynı mânâda kullanmak isterler. Oysa, bu iki tâbirin, bizim dilimizde, kazandığı yeni mânâlar vardır. Biz, bu husus üzerinde durmak istiyoruz.

Kazandıkları yeni mânâlar içinde düşünülürse, "müceddit" ve "reformist" kavramları arasında, mânâ beraberliği değil, artık "zıddiyet" teşekkül etmiştir. Böyle olunca biz, "mücedditlere" evet, "reformculara" hayır diyeceğiz. Çünkü, Şanlı Peygamberimizin "her yüzyılda geleceğini" haber verdikleri mücedditler ile dîni "kendi idraklerine göre" yorumlamaya ve yeniden şekillendirmeye çalışan reformcular arasında korkunç farklar vardır.

Kesin olarak bilinmelidir ki, İslâm'da "mücedditlerin vazifesi", dîni hayatta şu veya bu sebeple meydana gelen sapmaları, yanlış ve sakat yorumları, "ana caddeyi" işgal etmeye çalışan ve Müslümanları şaşırtmak isteyen bütün "bid'atleri" (dîne sonradan sokuşturulmuş şeyleri) "Edille-i Şer'iyye"ye dayanarak tasfiye etmek ve gerçek dîn yolunu göstermektir. Yani, mücedditler, İslâm'ın ana caddesini, Yüce Allah'ın ve Şanlı Peygamberin emrettiği biçimde, Ashab-ı Kiramın ve onların izinden giden, "sünnetten ve cemaatten" ayrılmayan âlimlerin çizgisinde yürüyerek temizlerler.

Dîni mücedditler, dîn sahasında indî ve keyfî yorumlarla dolaşan, sanki mümkünmüş gibi, "yeni yorumlarla yeni bir İslâm dîni oluşturmaya çalışan" reformculardan farklı olarak, dînin "aslî kaynaklarına" ve kendinden önce yaşamış "dîn otoritelerine" saygı duyarak hareket eden yüce kişilerdir. Onlar, İslâm'dan asla tâviz vermeyen, gerçekleri, Yüce Allah'ın ve Şanlı Peygamberin emir ve ölçüleri içinde ortaya koyan ilim ve marifet adamları olup samimî ve İslâm'ı derin bir aşkla seven hâlis müminlerdir. Dîni mücedditler,

bâtıl ve yanlış inançların revaç bulduğu, felsefî ideolojik cereyanların mümin kafaları ve gönülleri karartmaya başladığı, dînin, cahil ve art niyetli ellerde "ana caddeden çıkarılmaya" çalışıldığı, küfrün, şirkin, ilhadın, istismar ve ahlâksızlığın arttığı devrelerde, Yüce Allah'ın izni ve lütfü ile vazife yapan "dîn otoriteleri"dir. Nitekim İmam-ı Âzam, İmam-ı Gazâlî, İmam-ı Rabbanî gibi dîn büyükleri, hep Müslümanların böylece sıkıntıya düştükleri devrelerde gelmişlerdir. İmam-ı Mâtürîdî ve İmam-ı Eşârî de öyle... Evet, Yüce Allah, "kendi dînini", önce şanlı peygamberler eliyle, sonra onların gerçek vârisleri olan "büyük âlimler, velîler ve müctehidler" vasıtası ile korudu ve koruyacaktır. Art niyetlilerin gayretleri ise boşuna...

İslâm Dünyası'nda rastladığımız örnekleri ile "dînî reformistlere" gelince... Bunlar da çeşit çeşittir. Bunlardan bir kısmı, "camilerimizi, kiliseyi örnek alarak yeniden tanzim etmek" ister, bir kısmı "namazların vakitlerini, sayısını çok bulur", bir kısmı "aklımı zekâta, Hacc'a, oruca takar, kendince bazı tavsiyelerde bulunur", bir kısmı "ezanın ve Kitabın dili" ile uğraşır, bir kısmı "dînin itikat kısmına evet der de fikhî yönünü kabul etmez", bir kısmı "Kitab'dan başka kaynak kabul etmez", bir kısmı "İslâm'ı yeniden yorumlayarak yepyeni bir dîn ihdas etmek ister", bir kısmı "mezhebsizdir, mezheb inamlarını reddeder", bir kısmı "yeni tefekkür" adı altında "Allah inancını, melekleri, resulleri, kitapları, kaderi, yeniden dirilmeyi, keyfince tevîl etmeye çalışır", bir kısmı "tasavvuf ve şeriat çatışması" ihdas ederek sübjektif tercihlerle zihinleri bulandırmaya çalışır... daha neler ve ne iddialar...

Türk milleti, Türk gençliği ve İslâm Âlemi, elbette, bütün bu oyunları ve tertipleri görüyor

İSLÂM, BİZZATİHİ YENİLİKTİR

Ne gariptir ki, Batı Dünyası'nda "reformistler", gerçek İncil'i bulmak ve bunun ışığında dînî hayatı kurtarmak istedikleri halde, bunların İslâm Dünyası'ndaki mukallitleri, her nedense çoğunlukla, bizzat yüce ve mukaddes Kitabımızla, Peygamberimizin Sünneti ile aziz Sahabe Kadrosu ile ve onların izinden giden "dîn otoriteleri" ile boğuşmayı marifet bilmektedirler.

İnançlarımızı saptırmaya kalkışan, beş vakit namazı ve bir ay orucu çok bulan, zekâta ve Hacc'a itiraz eden, camilerimizi kiliselere benzetmek isteyen, "fırak-ı dâlleyi" bırakıp "meşru mezheplere"

saldıran, "yeni yorum", "çağdaşlık", "modernite" diyerek indî ve şahsî mütalâalarını, dîn diye piyasaya süren ve İslâm Âlemi'nin "tarîhî tecrübesini" yok farz eden çevrelerin foyası, artık gün yüzüne çıkmalıdır.

Elbette İslâm, bizatihi "yenilik" ve "gelişme" dinidir. İslâm, beşer fitratına uyan yegâne dîndir. O, kendine yabancı olan "dokuları" ve "hücreleri" reddeden ve fakat kendi dinamizmi içinde, bütün zamanlara ve mekânlara hayat taşıyan bir organizma gibidir. Kesin olarak biliyoruz ki, İslâm, bütün zamanlara, mekânlara, bütün beşerî ihtiyaçlara ve problemlere en uygun ve en mükemmel cevapları vermiştir, vermektedir ve verir. İslâm, bütün kültür ve medeniyetlerin "üst-sistemi" olabilecek niteliktedir. Yani, İslâm, bütün kültür ve medeniyetlere her zaman ışık tutabilir. İşte bu sebeptendir ki, İslâm, bugün de "Dünya'nın Gündemindedir". Günümüzde bulunan pek çok fikir adamının, sanat adamının ve ilim adamının İslâm'la şereflenmesi boşuna değildir. Bu durumda, insanın soracağı geliyor: Acaba kendini reformcu sananların derdi ne?... Bunlar gerçekten "reformist" mi? Yoksa "deformist" mi?

İslâm'ın bütün beşeriyete mesajı şudur:

1. Ey Ademoğulları, kendinizi şirkten, küfürden ilhaddan kurtarınız ve koruyunuz. Yüce Allah'tan başka ilah tanımayınız ve Şanlı Peygamber Hazret-i Muhammed'e (Ona binlerce salât ve Selam olsun) tabi olunuz.

2. Ey Ademoğulları, Yüce Allah'a yönelin, Şanlı Peygambere itaat edin, emirlere sarılın ve haramlardan sakının.

Evet, İslâm, bütün Ademoğullarından sadece bunları ister. Yine İslâm bütün kültür ve medeniyetlere, bu ölçülere göre, kendini yeni baştan yoğurması gerektiğini ihtar eder.

İslâm'da bütün haşmeti ile laboratuvarlar, en mücerred ve en yüce manası ile güzel sanatlar, en ileri fenni ve teknolojik hamleler, güçlü içtimai müesseseler asırları hayran bırakan ilim ve irfan kadroları bulunacaktır ve bulunmalıdır. Ancak İslâm'ın istemediği iki şey var: "Küfür ve haram"...

İşte, bunlardan kurtulan cemiyetler, kültür ve medeniyetler, kendilerini "İslâm'ın ışığında" yoğurmaya çalışmışlardır demektir. Yani İslâm, hiçbir ırka, millete cemiyete, kültür ve medeniyete karşı değildir. O, sadece ve ancak yeryüzünün "küfrü ve haramı kaldırmak" istemektedir. Her cemiyet, kendi orijinal yapısı içinde Müslüman olabilir.

Yüce dinimiz İslamiyet'i, "itikadi ve ameli" bütün yolları ile Şanlı Peygamberimizden devralarak bize ulaştıran aziz Sahabi Kadrosuna ve onların izlerini takip ederek, hiç şaşmadan, şaşırmadan, sapmadan ve saptırmadan bu mukaddes emaneti gözleri gibi koruyarak ölmez eserler ve kitaplar halinde bizlere teslim eden "Sünnet ve Cemaat Yolunun muhterem büyüklerine" ancak şükran borçluyuz. Müslümanları, ne idüğü belirsiz kimselerin peşine takmak isteyenler ise ne büyük bedbahtlardır.

DÎNÎ MÜCEDDİTLER VE ÖTESİ

"Mücedditler" ile "reformistler" arasındaki önemli farkları belirtmeye devam edelim.

"Reformistler", çağdaşlaşma, modernleşme ve yeni yorum kisvesi altında faaliyet gösterir ve "İslâm'ı asrın ışığında" inceleyeceklerini iddia ederler. Oysa "mücedditler", çağdaş gelişmeleri nazara alarak ve bu gelişmeleri "İslâm'ın ışığında" kritik edecek eser verirler. Yani "reformistler", İslâm'ı, içinde yaşadıkları "asra uydurarak" -güya- yeniden şekillendirmeye çalışırken, "mücedditler", içinde yaşadıkları asrı, bütün iyi-kötü, güzel-çirkin, doğru-yanlış, hak-bâtıl yönleri ile İslâm'ın laboratuvarına getirirler, değerlendirirler ve Müslümanlar'a yol Gösterirler. Dün, îmam-ı Âzam, İmam-ı Gazalî, İmam-ı Mâtürîdî, İmam-ı Eşârî ve benzerleri bunu yapmışlardı. Bugün de -ihtiyaç varsa- yapılacak olan budur.

Ayrıca bilinmelidir ki, "mücedditler", bazılarının sandığı gibi "dini kurtarmak" için meydana çıkmazlar, onlar "İslâm ile kurtulma" gayesi güden yüce müminlerdir. Çünkü, gerçekte, tehlikede olan "dîn" değil, ondan nasibini alamayan "insan"dır. Nitekim, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm, bu konuya şöyle ışık tutar: "And olsun asra ki, muhakkak insan, kesin ziyandadır. Ancak, îman edenlerle güzel amel (ve hareket)de bulunanlar, bîr de birbirine hakkı ve sabrı tavsiye edenler böyle değil...". (el-Asr/ 1-3).

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de "mücedditler", "Ulema-ı Rasihîn" (İlimde yüksek payeye erenler) olarak övüldükleri halde, dîni, kendi indî ve şahsî görüşlerine göre yorumlayan kimseler "fitne unsuru" olarak teşhir edilirler. İşte, bu konuya ışık tutan âyet meali: "Sana Kitab'ı indiren O'dur. O'ndan bir kısmı muhkemdir ki, bunlar Kitabın anası (temeli)dir. Diğer bir kısmı da müteşahihlerdir. İşte kalplerinde eğrilik bulunanlar, sırf fitne ara-

mak (ötekini, berikini saptırmak) ve (kendi arzularına göre) teviline yeltenmek için, onun müteşabih olanına tabi olurlar. Halbuki, onun teviline, Allah'tan başkası bilmez. İlimde yüksek payeye erenler ise: 'biz, O'na inandık. Hepsi de Rabbimiz katındandır' derler. Bunları, salim akıllılardan başkası iyice düşünemez". (Âl-i İmran/7).

Öte yandan, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'in bir kısım âyetlerini "kabul", diğer bir kısmını "red" eden kimselere de Müslüman denemez. Yüce Kitabımız'-da bu gibileri, "hevâ ve heveslerine uyan bir güruh" olarak nitelenmekte ve Müslümanların bunlardan çok sakınmaları emredilmektedir. Bu konuya ışık tutan âyet-i kerime mealini birlikte okuyalım: "Kendilerine kitap verdiğimiz kimseler, sana indirilen (bu Kuran) ile ferahlık duyarlar. Fakat, (İslâm'ın aleyhinde birleşen) güruh içinde, onun bir kısmını inkâr edenler de vardır. De ki: 'Ben, ancak Allah'a kulluk edip O'na ortak koşmamakla emrolundum. Ben, ancak O'na davet ederim. Dönüşüm de yalnız O'nadır'. İşte biz, onu (Kur'an'ı), böyle Arapça bir hikmet olarak indirdik. And olsun ki, sana (vahiy ile) gelen (bu) ilimden sonra, onların hevâ (ve heveslerine) uyarsan, Allah'a karşı, senin için, ne bir yardımcı vardır, ne de koruyucu...". (er-Râd/ 37-37).

Bütün bu açıklamalardan sonra, Müslümanlara tavsiyemiz şudur: Adı, şöhreti ve unvanı ne olursa olsun, dîn konusunda yol göstericilik tavrı içinde bulunan kişi ve kuruluşları ciddiyetle kritik etmek zorundayız. Kitab'a, Sünnet'e, İcma-i Ümmet'e ve Kıyas-ı Fukaha'ya aykırı yol tutan kimselerden ve kuruluşlardan mutlaka kendimizi ve çocuklarımızı korumalıyız.

"DÎNİN GELENEKLEŞMESİ" VE "GELENEĞİN DİNLEŞMESİ"

Birbirine zıd iki "içtimaî vetire"... Tarihin şهادeti ile görüyoruz ki, her ikisi de mümkün... Yani "dîn" zaman içinde "gelenekleşebiliyor" ve "gelenekler" belli bir ölçüde "dîn ile kaynaşabiliyor".

Bu gelişme karşısında "tavrımız" ne olmalıdır? Yani, bu tür gelişmeler "müspet" midir, "menfî" midir? Yoksa bu gelişmenin hem müspet, hem menfî yönleri var mıdır? Mesele, İslâmî bakımdan nasıl bir sonuca bağlanabilir? Kısaca, buna temas etmek istiyoruz.

Konuya girerken hemen belirtelim ki, İslâm dînî, yalnız "kaide" (norm) koyucu bir dîn değildir. O, cemiyetlerin tecrübelerine, asırlar içinden süzülüp gelen faydalı ve değerli alışkanlıklarına da

önem verir. Onları ıslah eder, geliştirir ve yüceltir. Dinimiz, kendine aykırı düşmemek şartıyla, cemiyetin "örf" (töre) ve "âdet" (gelenek)lerine riayet etmemizi emreder. Nitekim yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de "Örfe uymak" emredilmektedir. (Bkz. el-Bakara/178).

Ayrıca, Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye'de, İslâm'ın temel kaynaklarına aykırı düşmeyen "örf ve âdetlere" uymamız gerektiği hususu şöylece ifade edilir:

36. Madde: "Âdet muhkemdir. Yani, hüküm-ü şer'iyi ispat için, örf ve âdet hakem kılınır, gerek amm (umumî), gerek hâs (hususî) olsun".

3. Madde: "Âdeten memnu (yasak) olan şey, hakîkaten memnu gibidir".

43. Madde: "Örfen mâruf olan (bilinen) şey, şart kılınmış gibidir.

Ancak unutmamak gerekir ki, örf ve adetler zamanla değişirler. Böylece değişen ve ortadan kalkan örf ve adetlerin hükmü de ya değişir veya ortadan kalkar. Bu husus, "Mecelle-i Şerif'te şöyle açıklanır:

39. Madde: "Ezmanın (zamanın) tağyiri (değişmesi) ile ahkâmın (hükümlerin) tağyiri inkâr olunamaz."

Zamanın değişmesi ile hükümlerin de değişeceğini bildiren bu hüküm, görüldüğü üzere, yalnız örf ve adetler konusundadır.

Bazı art niyetlilerin sandığı gibi, "nass ile sabit" dini hükümlerin, zaman içinde değişebileceğini asla ifade etmez. Bunun için, "Mecelle-i Şerif'teki bu hüküm, örf ve adetlerle ilgili prensiplerin tespit edildiği maddeler arasına bilhassa konmuştur.

Bu tespitlerden sonra rahatça diyebiliriz ki, yüce dinimiz, "kendine aykırı düşmemek" ve "hüküm-ü şer'iyi ispat etmek" için, cemiyetlerin örf ve adetlerine riayet etmemizi emretmekle "içtimai ve beşeri tecrübeye" de değer verdiğini ortaya koymaktadır. O halde, cemiyetlerin "örf ve adetleri" karşısında, hemen acele hüküm ve kararlara varmadan önce, "gelenegin dinleşmesini önlemek" gibi bir endişe ile hareket etmek doğru değildir. Önemli olan o "örf ve adetlerin" İslam açısından durumudur. İslam'a uygunsa "makbul", değilse "merdud" dur.

"Dinin gelenekleşmesine" gelince, bu, cemiyetlerin, İslam-i emir ve ölçülere riayet etmeyi, devamlı bir alışkanlık haline getirmesidir ki, sadece alkışlanır. Bir din ve sistem, cemiyetlerin bünyesine otur-

duğu nispette başarılı olur. Elbette din, bir "şuur" ve "irade" zaferi biçiminde ortaya konmalıdır. Ama, kesin olarak bilinmelidir ki, cemiyetler, fertlere nazaran, alışkanlıklarına daha fazla önem verirler. Din, fertte bir "ibadet şuur ve iradesi" ile tecelli ettiği halde, cemiyette daha çok bir "örf ve âdet" biçiminde yaşar.

DİNİN GELENEKLEŞMESİ VE İSLÂM

Daha önceden belirttiğimiz üzere, cemiyetlerin hayatında, "alışkanlıkların" önemli bir yeri vardır. Cemiyetler, alışkanlıklarını "örf", "âdet" (gelenek), "görenek" ve "görgü" biçiminde isimlendirirler. Hiç şüphesiz, bunlar, şu veya bu ölçüde birbirinden farklı şeylerdir. Lâkin, hepsi de 'cemiyetin alışkanlıklarını' ifade eden kavramlardır.

Bilindiği gibi, alışkanlıklar, tekrarlana tekrarlana, zamanla "mekanikleşirler" ve -meşhur Aristo'nun tabiri ile- "ikinci bir tabiat durumuna" gelirler. Gerçekten de ister fertlerde görülsün, ister cemiyetlerde müşahade edilsin "alışkanlıklar, zamanla mekanikleşirler" ve şuursuz birer otomatik harekete dönüşürler.

Bu, olumsuz bir gelişme midir? Bazılarına göre "evet", bazılarına göre "hayır"... Bize göre de "acele hüküm yok"...

"Evet" diyenler, haklı olarak, alışkanlıkların ve mekanikleşmenin "şuuru" yok ettiğini, "kritik imkânını" ortadan kaldırdığını, "şahsiyetlerin doğuşunu" zorlaştırdığını ve "hürriyet zeminini" yok ettiğini söylerler.

"Hayır" diyenler de yine haklı olarak, insanların, ancak ortak "norm", "inanç" ve "alışkanlıklar" ile bütünleşebildiklerini, bu imkânı kaybettikleri zaman dağıldıklarını; fertlerin, ancak ortak "tavır" ve "davranışlar" ile cemiyetleşebildiklerini söylerler.

Dikkat edilirse, birinci yorumda "psikolojik", ikinci yorumda "sosyolojik" bakış açısı ağır basmaktadır. Gerçekten de şahsiyet olmak, ancak şuurlu, hür, iradeli ve kritikçi olmakla mümkündür. Bunun yanında güçlü bir cemiyet haline gelmek de "ortak tavır, davranış ve hareket" içinde bulunmakla mümkün olabilmektedir.

Şimdi konumuza dönelim ve soralım: "Dinin gelenekleşmesi iyi bir şey midir? Makul ve haklı cevap şudur: "Sosyolojik açıdan evet, psikolojik açıdan "dinin gelenekleşmesi", cemiyetin inanç ve yaşayış itibarı ile tamamen din ile kaynaşması, mekanik de olsa bu inanç ve

yaşayış biçimini içine sindirmesi, kolay değişmez birer içtimai değer haline getirmesi, bu değerleri koruma endişesi ile sahiplik tavrı takınması demektir. Bu hiç de yabana atılacak bir gelişme değildir. Öte yandan, psikolojik açıdan "dinin gelenekleşmesi". Ferdin şuur ve iradesini baskı altına alır. "Ferdî şuur" ile "içtimai şuur" "ferdî irade" ile "içtimai irade" arasında çatışmalar ve çelişmeler doğabilir. "Fert ve cemiyet çatışması" dini hayata da yansıyabilir. Kişinin vicdanı ile "içtimai vicdan" arasında istenmeyen gelişmeler meydana gelebilir. İçi, pırıl pırıl "din özlemi" ile olduğu halde, birçok kişi, sırf "cemiyetin dinine" karşı çıkabilir. Yani, ferdin "şahsiyet olma arzusu" tatmin edilemediği için "menfi tiplerin doğuşuna" kaynak olabilir.

İslam'da tasavvuf, bir bakıma, ferdin bu ihtiyacına cevaptır. Bu yönü ile tasavvuf, "dinin ferdî vicdanda derinleşmesi ve ihlâsın artması" olarak ele alınabilir. Dini "adet olduğu için değil, bir "ibadet şuur ve iradesi" biçiminde yaşamak... Sürekli bir " nefis muhasebesi" içinde bulunarak zihnini "küfür ve şirkten", kendini "günah ve isyanlardan" korumak. İnanırken, yaşarken ve ibadet ederken, cemiyetin baskısı yerine, "Yüce Allah'ın rızasına" bağlanmak... Bu arada, cemiyetten kopmamak, cemiyetten uzaklaşmamakla birlikte "yalnızlık şuurı içinde" hareket etmek. Büyük mutasavvif Abdülhalık Gönecdevani Hazretlerinin buyurdıkları gibi: "Uzlet der encümané (cemiyet içinde yalnızlık) aramak.....

İSLÂM DÜNYASI'NDAKİ BÖLÜNMELER VE MUKADDES KİTABIMIZ

Şanlı Peygamberimiz Hz. Muhammed (O'na binlerce salât ve selâm olsun), Hicret'ten tam 53 yıl önce, Rebiülevvel Ayı'nın 12. Pazartesi gecesi, sabaha karşı, Mekte'nin Haşimoğulları mahallesinde, Safa Tepesi yakınında bir evde doğdu. Bu tarih, Milâdî 571 yılının 20 Nisan'ına rastlamaktadır.

O, kırk yaşında iken, bir Ramazan Ayı'nda Hira Dağı'ndaki mağaraya çekilmiş ve tefekküre dalmıştı. Ramazan'ın 17. Pazartesi gecesi, gece yarısından sonra, kendisini adı ile çağıran bir ses işitti. Başını kaldırdığında, nurlar içinde, vahiy meleği Hz. Cebrail'i gördü ve "ilk vahyi" idrak etti ve bu suretle, bütün cihanı aydınlatacak İslâm Güneşi doğdu.

Vahiy ne? O, Yüce Allah ile çok üstün vasıflarla ve kabiliyetlerle yaratılmış "Peygamber kulları" arasındaki esrarlı bir diyalog...

Gerçek mânâsı ile onlara mahsus... Bir bakıma "ilham"a benzer. Ancak, İmam-ı Rabbani Hazretlerinin Mektubat'ında bildirdiği üzere, "ilham zannîdir ve vahiy, her türlü zandan arınmış olarak kat'îdir". Peygamberler "vahiy", vasıtah ve vasıtasız idrak edebilirler.

İşte, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim, böylece vahiy yolu ile inen "sûre" ve "âyetlerden meydana gelmiştir. Başta Peygamberimiz olmak üzere, Aziz Sahabî kadrosunun titizliği ve hassasiyeti ile bugüne kadar gelebilen tek ve gerçek "ilâhî kitap"tır. Bugün, birçok "fırkalara" bölünmüş olmasına rağmen, bütün Müslümanların elinde bir tek kitap vardır ve adı Kur'an-ı Kerim'dir. Bu, tamamı ile Yüce Allah'ın bir lütfüdür. Bu durumu ile yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim, bütün müminlerin tekrar, bir ve bütün olacakları günler için, temel ve gerçek "hidayet rehberi-miz"dir. Nitekim yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmaktadır: "Hepiniz toptan, sınıksız Allah'ın ipine sarılın. Parçalanıp ayrılmayın. Allah'ın üzerinizdeki nimetini düşünün." (Al-i İmran/ 103) ve "Siz, kendilerine apaçık deliller, âyetler geldikten sonra, parçalanıp ayrılanlar, ihtilâfa düşenler gibi olmayın". (Âl-i İmran/105).

Fakat olan olmuş, maalesef Müslümanlar "fırka fırka bölünmüş ve zaafa düşmüşler"dir. Bunun pek çok sebebi vardır. Bu bölünmede, olumsuz "coğrafya faktörleri", olumsuz "tarihî faktörler", olumsuz "kültür etkileşimleri", farklı ve İslama aykırı "felsefî ve ideolojik faktörler", iç ve dış düşmanlıklar ve tertipler... önemli rol oynamış olabilirler ve oynamışlardır.

Bize göre, tekrar birlik ve bütünlük sağlamak ve İslâm'ın Ana caddesi'nde toplanmak mümkündür. Bunun için önce, müminleri dağılmaya ve parçalanmaya götüren faktörleri, objektif olarak incelemek, tahlil etmek ve tespit etmek esastır. Böylece, olumsuz "coğrafi, tarihî, harsî, felsefî, ideolojik ve siyasî faktörler gün yüzüne çıkarılmış olacaktır. Bu "hastalığın tespit ve teşhisi" demek olacağından önemli bir merhaledir. Şimdi ikinci adım atılabilir.

İkinci adım, İslâm'ın yayıldığı coğrafyalarda yetişmiş ilim adamlarını ve eserlerini yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'in ve "Kütüb-ü Sitte'nin ışığında kritiğe tabi tutmak, yani "Sünnete bağlı kalıp cemaatten ayrılmayanlar" ile hangi sebeple olursa olsun "Peygamberimizin sünnetine aykırı yol tutan ve büyük İslâm Cemaatinden ayrılanları" bir bir ve objektif olarak tespit ve ilân etmek... Evet, yeni bir şey teklif etmiyoruz. Esasen, asırlardan beri, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat Yolu'nun büyük otoriteleri, (İmam-ı

Âzam'lar, İmam-ı Mâlikler, İmam-ı Şafî ve Han-beller, İmam-ı Mâturidî ve Eş'arîler, İmam-ı Gazalî ve Rabbaniler,...) bunu yapmaktadırlar. Bütün mesele, bunları okumada, anlamada ve sevmekte...

TARİH FAKTÖRÜ VE İSLÂM

Bir bakıma tarih, belli zaman ve mekânlardaki beşerî maceralar ve tecrübeler demektir. Bilindiği gibi "mekânın" değişme hızı ağır, fakat "zamanın" değişme hızı yüksektir. Yine bilindiği gibi, hiçbir an tekrerrür etmemekte, "yaratma iradesi", sürekliliğini ispat edip durmaktadır.

"An" veya "şimdiki zaman", ezel ile ebed arasında, hızla akıp gitmekte olan bir nokta gibidir. Bunun arkasında, artık bir daha ele geçiremeyeceğimiz, yaşanmış zaman dilimleri vardır ki, ona "mazi" deriz. Gerçekten de "mazi", artık tekrarlanması mümkün olmayan bir zaman bölümüdür.

Bununla birlikte, hemen belirtelim ki, "geçmiş zamandan" (mazi-den) istifade etmesini bilen tek canlı varlık da Âdemoğlu'dur. Gerçi, insanın iradesi, "geçmiş zaman" karşısında âcizdir ama, sahip kılındığı zihnî ve ruhî güçler sayesinde, geçmiş zaman içinde edindiği "tecrübeleri" biriktirebilmekte, geliştirebilmekte ve genç nesillere devredebilmektedir. Yani, Âdemoğlu, tarihten istifade etmesini bilen tek canlı varlıktır.

İnsanın bu hususiyeti, onu güçlü kılmıştır, büyük kültür ve medeniyetler kurmasına vesile olmuştur. Hayvanlarda bu hususiyet yoktur. Hayvanlar, "geçmiş zamandan", atalarının tecrübelerinden ve tarihten istifade etmesini bilmezler. "Tarih faktöründen" mahrum yaşamının ne demek olduğunu anlamak isteyenler, hayvanların yaşayış biçimi üzerinde derin derin düşünmelidirler.

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de, insanların, yeryüzünde dolaşarak, "Kendilerinden önce yaşayanların akıbetinin nice olduğunu" görmelerini ısrarla istenir. (Bkz. Yusuf Sûresi/âyet 109). Bu ve benzeri "âyet-i kerimeler", Âdemoğullarının, geçmiş beşerî tecrübeden, yani tarihten istifade etmeleri gerektiğini, açıkça belirtmektedir. Gerçekten de tarih, bizim için "müspet" ve "menfî" beşerî tecrübelerle dolu müthiş bir kaynaktır. Üstelik bu gün sahip bulunduğumuz içtimai, iktisadi, harsî, siyasi, dini ve ahlaki bütün değer ve müesseselerin, üzerine oturduğu bir "tarih kökü" vardır.

Yani bugün neye sahip isek, dünden bize intikal etmiştir. Görülüyor ki, insan, tarihsiz yaşayamaz ve başarılı olamaz.

Durum, dinimiz açısından da aynıdır. Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'anı Kerim, bundan "on dört asır önce" inzal olundu ve "Asr-ı Saadet" ile hayata intikal etti. O günden bugüne kadar da pek çok kültür ve medeniyetin "üst sistemi" olarak beşeri hayata biçim verdi. Çeşitli zamanlarda ve mekanlarda yaşayan pek çok ırk, kavim, millet ve cemiyet bu inanç ve ahlakla şereflendi. Böylece bin dört yüz yıllık "İslam Tarihi" teşekkül etti. Evet acı ve tatlı hatıralar, üzülecek ve sevinilecek hadiseler ile birlikte koskoca bir "İslam Tarihi"....

Şimdi kitaplardan ve arşivlerden öğreniyoruz ki, İslam Dünyası'nda da "büyük adamlar" , "büyük hamleler" başarıya ulaştırılmıştır. Bunun yanında esefle belirtelim ki, bizim dünyamızda da hüznün verici "küçüklükler" tezgâhlanabilmiştir. Bu bir beşeri zaafıdır. Bütün bunları tarihten öğreniyoruz. O halde, ne olursa olsun "tarih önemli bir faktördür, vazgeçilmez bir hayat kaynağıdır. O, tekrar yaşanmaz, fakat bize yol gösterir.

Böyle olunca, yüce dinimiz İslamiyet'i, öğrenmek, tanımak ve pratik hayat içindeki durumunu bilmek isteyen herkes, onu bin dört yüz yıllık beşeri tecrübe birlikte ele almak zorundadır. Kesin olarak bilinmelidir ki, "dini hayat" da tarih ile bütünleşmiş durumdadır ve tarih faktörü olmaksızın anlaşılamaz. Çünkü, yüce dinimiz İslamiyet istesiniz de istemeseniz de tarihi tecrübesi birlikte gelecek zamanlara doğru hamle yapmaktadır.

ZAMAN TERSİNE ÇEVİRİLEMEZ

"Geçmiş zaman" ne kadar güzel olursa olsun, bir daha yaşanmıyor. Şu gençliğini düşünerek "ah" çeken ihtiyar, şu parlak devirlerini hatırlayarak dövünen "cemiyet", eninde sonunda anlar ki, "geçmiş geçmiştir".

Gerçekten de insanlar, iradelerinin "mazi karşısında", geçmişin acı ve tatlı hâatıraları önünde âciz kaldığını, "şimdiki zamanı" sürükleyip götüren "an"ın hızına ulaşamadığını görünce, çaresiz, "gelecek zamana" ümitle yönelirler.

Bilmem siz de öyle misiniz? Ben, Türk ve İslâm Tarihi ile ilgili kitapları okurken, olagelen olayları, alınan kararları ve yapılan işleri de bir kritik ederim. Sanki o devirde yaşıyormuşum gibi gelir

banâ... Böyle olunca, zaman zaman durur, "keşke bu karar alınmasa idi", "Keşke şu iş böyle yapılmasa idi" diye kendi kendime hayıflanırım. Sanki "geçmiş zamana" sözüm geçecekmiş gibi, artık yaşamayan insanların arasına katılmak arzusunu duyarım. Ne acayip bir duygu...

Sözü şuraya getirmek istiyorum. Şimdi, İslâm Dünyası'nda mevcut bulunan birçok "inanmış aydın", yüce dinimiz İslâmiyet'i, 1400 yıllık tarihî gelişiminden tecrid ederek ve âdeta böyle bir dönem yaşanmamış gibi ihmâl ve inkâr ederek öğrenmek ve yaşamak istemektedirler. Onlar, içlerinde Şanlı Peygamberimizin de yaşadığı Aziz Sahabî Kadrosu'nun yaşayış biçimini özlüyorlar. Sanıyorlar ki, "Asr-ı Saadeti" tekrarlamak mümkündür.

Oysa, ister istemez, Şanlı Peygamberimizden sonra, bir "Çiharyâr-ı Güzîn", bir "Emevî", bir "Abbâsî" dönemi yaşanmış, daha sonra, İslâm'ın bayraktarlığını Karahanlı, Selçuklu ve Osmanlı Türkleri yapmıştır. Öte yandan dünyanın birçok yerinde, başka ırk ve kavimler, İslâm ile şereflenmiş ve onu yaşamışlardır. Bu arada binlerce ilim, fikir ve sanat adamı yetişmiş, İslâm ile ilgili eserler vermiş, dünya kitaphıklarına sunmuşlardır. Yüzlerce müctehid, muhaddis, müfessir ve mütefekkir asırlarca müminlere yol göstermişlerdir. Bütün bunlar, unutulması, ihmâl ve inkâr edilmesi mümkün olmayan birer vaki'dir. İslâm'ı tanımak, öğrenmek, yaşamak ve yaşatmak isteyen her "inanmış aydın", bütün bu gelişmelerden haberdâr olmak ve daha önemlisi faydalanmak zorundadır.

Bu bir vakı'a iken, bazı "inanmış aydınlar", kim bilir nasıl bir kompleksle, bütün bu 1400 yıllık tarihî birikimi ve tecrübeyi, acı ve tatlı gelişmeleri, müspet ve menfi unsurları ile "geçmiş zamanı" bir kenara bırakmamızı ve bu zamanlar yaşanmamış gibi, tekrar "Asr-ı Saadet" dönemini yaşamamız gerektiğini savunmaktadırlar. Bu, bir hayalden ibarettir ve gerçekleşmesi mümkün olmayan bir özlemdir. Tabîî, bu özlemi, istismar eden, bu maske altında, İslâm tarihi boyunca yetişmiş, büyük müctehidlere, muhaddislere, müfessirlere ve mütefekkilere "dil uzatmak" gayesini güden art niyetliler de var...

Kendilerine "Yeni Selefîye" veya "Selef-i Âhîrîn" adını yakıştıran bu akımın öncülerini çok iyi tanımak ve tahlil etmek gerekmektedir. "Dinî olan ile tarihî olanı birbirinden ayırmak gerekir" diyenler, sadece samimî romantikler midir, yoksa onların arasına sızmış, İslâmî hayatı "tarih faktöründen" ve "pratik hayattan" koparmak isteyen ve asırlardır Müslümanlara "yol gösteren" dîn büyüklerinin

etkisini kırmak ve otoritelerini yıkmak arzusu ile hareket eden kimseler midir?

Evet, zamanı tersine akıtmak mümkün değildir. Bütün mesele geçmişî tekrarlamak değil, onu, dosdoğru anlamak ve ondan ders almaktır. İslâm, bir hayat nizamı olarak, "Edille-i Şer'iyye"nin ışığında, bütün tarihî tecrübesini de beraberinde taşıyarak gelecek zamanlara mesajını sunmaktadır.

Mesele, "dünyü" bilerek ve anlayarak "yarımları" kontrol etmektedir.

İNSAN DEĞİŞİR Mİ?

İnsan, yeryüzünde ne zamandan beri mevcuttur? O günlerden bugünlere kaç asır geçmiştir? Bazı tahmin ve faraziyelerin ötesinde, bunu kesin olarak bilemiyoruz. Ama, kesin olarak bir şey biliyoruz: insan, bütün tarihi boyunca hep insandır. Yani, insanın genetiği ve ona bağlı olarak bütün varlığı -ufak tefek bazı variationlar (sapmalar) gösterse bile- kendi normalini korumakta ve değişmemektedir. en son genetik araştırmalar, bu hususu kesin olarak ortaya koymuş ve bu konudaki yersiz spekülasyonları bertaraf etmiştir.

Ayrıca, müşahedeler göstermiştir ki, bedenî ve ruhî yetenekler açısından insanlar, "normal bir dağılım eğrisi" içinde boy göstermekle birlikte, insanı, insan yapan hususiyetler ortaktır ve hiç değişmemektedir. Yani, insan türünü, diğer canlılardan ayıran vasıflar bakımından, insan, kendine has bir yapıya sahiptir. Buna "insan olmak haysiyeti" diyebilirsiniz. Böyle olunca, bütün insanlar, "bu haysiyete sahip olmak bakımından eşittirler" denebilir.

Bu hususu ortaya koyduktan sonra belirtelim ki, canlılar arasında yalnız insandır ki, "değişmenin" farkındadır. İnsanoğlu, sahip olduğu yetenekler sayesinde, tabiatı ve kâinata mevcut bulunan her şeyin -ağır ağır da olsa- belli bir periyod içinde değişmekte olduğunu müşahade eder. Gerçekten de tabiatı ve kâinata "statik" ve "tekerrür eden" bir an yoktur. Bütün âlem, sürekli bir yaratma iradesine bağlı olarak, hem "kendi özelliklerini" korumakta, hem de "yenilenmektedir". Yani, âlemde "istikrar" ve "değişmenin" muhteşem dengesi kurulmuş...

İnsanlar, bu müşahedelerinin de etkisi ile olacak, kendi hayatlarında da "istikrar" ve "değişme" unsurunu, daima yan yana görmek

istemişlerdir. Daha önceden de belirttiğimiz üzere "istikrar" unsurundan mahrum bir "değişme" kadar, "değişme" unsurundan mahrum bir "istikrar" da Ademoğullarını rahatsız etmektir. Bu ikisi bir arada olmalıdır ki, fert ve cemiyet olarak insan, mutlu olabilsin.

İnsanın kurduğu kültür ve medeniyetlere bakınız, hep "istikrar" ve değişmenin" dengesini ifade eden arayışlardan ibarettir. İnsan, bütün tarihi boyunca, hem kendi varlığını, hem kendi çevresini, hem korumak hem de değiştirmek gibi çatışkan bir tutum içinde hareket etmektedir. Bu durum, insanı "statüsünden memnun olmayan bir canlı" hüviyetine sokmuştur.

Bir bakıma "terbiye", insanın kendi kendini "değiştirmek" istemesi demektir. Zaten, bir çok pedegog, terbiyeyi, "tabi davranışların yerine içtimai davranışların ikamesi" olarak tarif ederlerken, bazıları da "tabii insanın kültürize olması" şeklinde ele alırlar. Bu tarifler doğrudur ve insanın kendi kendini, belli hedefler ve maksatlar istikametinde değiştirmek iradesini ifade etmektedir. Böyle düşününce, kolayca denebilir ki, insan, ancak terbiye ile değişebilmektedir. Gerçekten de "terbiye edilmemiş kişi" çok defa kaba-saba bir kimsedir de "terbiye edilmiş kişi" incelmış ve yumuşamıştır.

Mamafih "terbiye" , maksat ve hedeflerine göre değişik neticeler verebilir. Nitekim farklı terbiye alan insanlar, farklı davranışlar gösterirler. Terbiye vardır ki, insanı verimli, başarılı, dinamik ve güçlü kılar; yine terbiye vardır ki, insanı verimsiz başarısız, miskin ve zayıf düşündür. Bu sebepten olacak Şanlı Peygamberimiz şöyle buyururlar: "Bir ebeveyn, çocuklarına güzel bir terbiyeden daha iyi bir miras bırakamaz..."

MESELE, SİSTEMİ DEĞİL, İNSANI DEĞİŞTİRMEKTE...

Dünyamızda "düzeni değiştirmek" arzusu "marazî", bir tepkiye dönüştü. Nitekim, günümüzün bütün siyasî sistemleri "düzeni değiştirmek" isteği ile meydana çıkmış bulunmaktadırlar. Hepsinin ortak düşüncesi şu: "Bütün sıkıntıların kaynağı bu düzendir. Bu düzen değişmedikçe insanımızı mutlu kılmak mümkün değildir. O halde, bu düzene ve bu düzeni savunanlara karşı esaslı bir mücadele vermek gerekmektedir". Evet böyle diyorlar.

Dünyanın dört bir tarafından gelen seslere kulak verin, liberalisti, kapitalisti, sosyalisti, komünisti, faşisti, dinlisi, dinsizi hep böyle düşünüyor ve konuşuyor. "Evet, mutlaka, bu düzen değişmelidir!".

Alternatif gösterebilirsin veya göstermesin, dünya, "düzen değişikliği" isteyen kitlelerle dolu... Haklı, haksız, birçok insan, bu maksatla teşkilatlanıyor, pankart taşıyor, miting ve gösteri yapıyor, silâh taşıyor. Yine bu maksatla gazete, dergi, kitap ve broşürler yayımlanıyor: "Evet, mutlaka, düzen değişmelidir!"

Oysa sır, düzeni değiştirmede değil, "insanı değiştirme"de... Tarih diyor ki, insan değişmedikçe "düzen" değişmez. Müspet ve menfi bütün değişimler ve gelişmeler, ancak insanın kendini değiştirmesine bağlıdır. Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de bu husus şöyle ifade edilir: "Bîr kavim, kendini değiştirip bozuncaya kadar, Allah, şüphesiz onun (halini) değiştirip bozmaz". (Bkz. er-Râd/11).

Bu hususu teyid etmek üzere, Şanlı Peygamberimiz de şöyle buyurmuşlardır: "Herkes lâıyk olduğu idareyi bulur" yahut "Ne iseniz, başınızdaki idare de o...". Böyle olunca, insanı "mutlu" eden de, "mutsuz" eden de yine insandır ve "düzen" de insanın yapısına göre şekillenmektedir. Nitekim mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: "Şüphesiz ki, Allah, zerre kadar haksızlık etmez." (En-Nisa /40) "İnsanlara biz zulmetmedik, fakat onlar, kendi kendilerine zulmettiler." (Hud/101)

Çeşitli zaman ve mekânlarda cereyan eden beşeri maceraya bakın, hakkın da, adaletin de, hürriyetin de, merhametin de, iyiliğinde, güzelliğin de, doğruluğun da, kaynağı hep insandır. Bunun yanında haksızlığın da, zulmünde, esaretin de, merhametsizliğin de, kötülüğün de, çirkinliğin de, yanlışların da, kaynağı yine insandır. İnsanın bu tabiatı, yüce ve mukaddes kitabımız Kuran-ı Kerim'de şöylece özetlenmiştir: "Sizi bir imtihan olarak hem iyilik ile hem kötülük ile deniyoruz." (el-Enbiya/35) ve yine Yüce Kitabımızın ifadesi ile insanlar "kazandıkları şey mukabilinde birer rehinedir." (el-Müdeşsir/38) Yani, insan, ne yaptıysa onu bulacaktır.

Bu emirler ve ölçüler içinde hareket eden Şanlı Peygamberimiz, "Büyük İslam İnkılâbını" gerçekleştirir iken, her şeyden önce, "insanı değiştirmeyi" esas aldı. Çünkü, o, biliyordu ki, insan değişmedikçe, hiçbir şey değişmezdi. İnsanı değiştirmek de köklü bir talim ve terbiye ile mümkündü.

Öyle bir talim ve terbiye ki, her şeyden önce insanın "kalbini ve beynini" fethetsin, hızla hayata intikal etsin... Yani "iman, aşk ve aksiyon" bir arada bulunsun... Aksi halde insan, zarardan kurtulamazdı. Nitekim, bu husus Yüce Kitabımız da şöylece ifade ediliyor-

du. "Andolsun, insan zarardadır. Ancak, iman eden ve güzel işler yapanlar ile birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler hariç." (Bkz. Asr Suresi).

Şunu kesin olarak haber verelim ki, "düzeni değiştirmek" isteyenler, önce kendilerini değiştirmek, örnek bir nefis mücadelesi vermek zorundadırlar. Önce "olunuz" ki, "oldurasınız"...

"LÂİKLİK TEHLİKEDE" Mİ?

Sanki bir merkezden idare ediliyormuşçasına "yerli" ve "yabancı" bazı basın ve yayın organları, ısrarla ve telâşla soruyorlar: "Türkiye'de İslâmiyet'in gelişmesi bir problem midir?", "Türkiye'de lâiklik tehlikede mi?"...

Bundan takriben bir ay önce, ABD'de de yayınlanan Newsweek Dergisi muhabiri Theodore Stanger de Başbakan Turgut Özal'a aynı soruyu sordu: "Türkiye'de İslâmiyet'in gelişmesi bir problem midir?". İşte Başbakan'ın cevabı: "Ben bir problem görmüyorum. Türkiye lâik bir ülkedir". Başbakan, bununla yetinmiyor ve kim bilir nasıl bir endişe ile ilâve ediyor: "Eğer, Ankara ve İstanbul'u ziyaret ederseniz, İslâmî bir fanatizm göremezsiniz". Bize göre, bu son cümle gereksiz ve abes olmakla birlikte, Başbakan'ın cevabı, umumiyet itibarı ile uygundur.

Çok daha önceleri, bir İsrail gazetecisi ile bir İngiliz gazetecisi de 12 Mart darbesinin Başbakanı Nihat Erim'e, hükümet kurulur kurulmaz sormuşlardı: "Türkiye'de lâiklik tehlikede mi?". Nihat Erim de bu gereksiz sorular karşısında cevap vermişti: "Hayır, böyle bir tehlike yok. Neden sordunuz?".

Gerçekten de hayret etmemek mümkün değil, kendi ülkesinde "lâikliğin kokusu" dahi bulunmayan, en fanatik Hristiyan ve Yahudilere "parlamentosunda" yer veren birçok ülkenin basın ve yayın organları, her nedense, sık sık Türkiye'yi gündeme getirir; buradaki "İslâmî gelişmeleri" endişe ile sergiler ve ülkemizde "lâikliğin tehlikede" olup olmadığını ısrarla tartışma konusu yaparlar.

Evet, O ABD ki, parlamenterleri "mukaddes kitap üzerine" el basarak yemin içer ve Devlet Başkanları: "Allah'ın emirlerini, bütün dünyada geçerli kılacağım" tarzında beyanat verir...

Evet, o İngiltere ki, kendi anayasası durumunda bulunan "Magna Karta"da açıkça, Anglikan Kilisesi'ne bağlı olduğunu ilân

eder. Kral ve kraliçelerine kilisede taç giydiren, kanunlarını, ancak Canterbury Başpapazı'nın imzasından sonra yürürlüğe koyabilir; ülkesinde hâlâ katolik ve Anglikan kavgasını devam ettirir; hangi dinden olursa olsun, bütün Öğrencilerini "sabah âyinlerine katılmaya" mecbur eder, okullarını rahib ve rahibelerin yönetimine teslim eder...

Evet, o İsrail ki, ellerinde bulunan "Tevrat"ı, kendi hayatının ve varlığının temel kaynağı bilir. Başına "kapel" (dindarlık alâmeti olarak kullanılan Yahudi takkesi) geçiren gençlerine imtiyaz tanır; parlamentosunda ve hükümetinde en fanatik Yahudilere yer verir. Cumartesi günleri, ülkesini ziyaret eden turistlere -dînleri gereği- ateş yaktırmaz, İsrail sınırları içinde sıcak bir çorba bile içirmez...

Yalnız bunları değil, Almanya'yı. Hollanda'yı. Danimarka'yı, Belçika'yı, Yunanistan'ı, İtalya'yı, İsveç'i, Norveç'i... dolaşın, oradaki hayata ve okullara girin çıkın neler göreceksiniz, neler? Her tarafta "Haçlar", "Rahipler ve Rahibeler", hatta bakanların koltuğu arkasındaki panolarda "Haç'a gerilmiş insan" motifleri, rahip ve rahibelerin kontrolündeki okullar, korkunç biçimde teşkilâtlanmış etkili ve zengin kiliseler, havralar... Bunların kontrolünde bulunan radyolar, televizyonlar, okullar ve matbuat...

Bu durumu gören hiçbir Türk veya İslâm gazetecisi, o ülkelerin başbakanlarına veya devlet sorumlularına: "Avrupa'daki ve ülkenizdeki bu dînî gelişmelerden rahatsız mısınız?", yahut "Ülkenizde Hristiyanlığın veya Yahudiliğin bu teşkilâtlanması bir problem midir?" diye sordu mu yahut sorabilir mi? İsterseniz bir sorunuz da boyunuzun ölçüsünü alınız.

Böylece, İslâm'a düşmanlık konusunda, ortaya konan oyunları, belki anlarsınız.

GÜNDEMDEKİ İSLÂM VE BOŞ YAYGARALAR

Bizdeki bazı "basın ve yayın organları" belki de, dışarıdaki meslektaşlarının etkisinde kalarak, ülkemizdeki dînî gelişmeleri, endişeli bir dil ile kamuoyuna duyurmaktadırlar. Onlara göre, "ülkemizde dinci akımlar güçlenmekte ve yaygınlaşmakta, başörtülüler çoğalmakta, okullarda ve üniversitelerde gençler dînî konular üzerinde tartışmakta, namaz kılanlar, oruç tutanlar çoğalmakta, İslâmî yayınlar çoğalmakta ve kapışılmakta"dır.

Bütün bunlar, gerçekten "tehlikeli gelişmeler midir?" yoksa, dîn ve vicdan hürriyeti tanıdığını bütün dünyaya ilân eden ve Anayasa'sına koyan bir ülkede bulunması gereken tabîî gelişmeler midir? Bu soruların cevabı o kadar açıktır ki, münakaşa etmeye bile değmez. Anayasa ve kanunlar içinde kaldıktan sonra, ülkemizde, hiç kimse, Müslümanların dîn ve vicdan hürriyetinden faydalanmasına engel olamaz. Böyle bir şeyi düşünmek bile zülüm olur.

Ülkemizde "İslâm'ın gündemde bulunması" asla yadırganmamalıdır. Çünkü, milletimizin kahir ekseriyeti Müslüman'dır ve dîni ni çok sevmekte ve aziz bilmektedir. Elbette, istifade edecektir. Yani, dînini serbestçe yaşayacak, öğrenecek, yayacak ve kanunlar içinde teşkilâtlanacaktır. Buna kim engel olabilir? Bütün bu "insanî hakları" kim ve kimler Müslümanlardan esirgeyebilir? Ülkemizde, bazı kişi ve çevrelerin "Dîn ve Lâiklik" konusundaki hassasiyetini, tahrik etmek ve yanlış biçimlerde yönlendirmek isteyenlerin oyunları, bize göre artık anlaşılmıştır yahut anlaşılmak üzeredir.

Kaldı ki, İslâm, yüce ve mukaddes hüviyeti ile, şimdi, bütün dünyanın gündemindedir. İslâm, bilhassa Batı Avrupa'da hayrete şayan bir ilgi ile incelenmekte ve birçok ülke, İslamiyet'i "ikinci resmi din" olarak kabul edip ilan etmektedir. Şimdi İslam, Batı Avrupa'nın radyolarında, televizyonlarında, basın ve yayın organlarında incelemekte, akla hayata gelmez "şöhretler", Müslüman olmaktadırlar. Mesela, Fransa'da yayınlanan ve ülkenin önde gelen dergilerinden biri olan Le NOUVEL OBSERVATEUR, bir Müslüman profesör (Prof. Muhammed Arkun) ile yaptığı yedi sayfalık röportajı yayınlarken ünlü Le FIGARO gazetesinde "İslamiyet konusunda" tam altı sayfa tutan bir araştırmasını kamuoyuna duyurdu. Geçtiğimiz Ramazan Ayı'nda Fransız televizyonu, tam üç saat boyunca, İslamiyet'i anlattı. Bu programda , şayet bu hızla gelişmeye devam ederse, 1995 yılında Fransız halkının yüzde 45 'inin ve 2000 yılına kadar da yüzde 50'sinin Müslüman olabileceği iddia edildi.

Bütün bunları ortaya koyarken, şunu demek istiyoruz. İslam, Allah'a hamdolsun, bütün dünyanın gündeminde, en büyük alaka ve hassasiyetle incelenirken ve yayılırken aziz Türk Milleti'nin ve Gençliğinin de kendi yüce dinini gündeme getirmesi neden telaş ve endişe ile karşılanıyor?

Neden, bazı kişi ve çevreler, İslam'ın gelişmesi karşısında "kilise"nin ve "havra"nın korku ve heyecanını paylaşıyor? Biz "kilise" ve havranın İslam karşısındaki tepkisini belki biraz anlayabiliriz,

ama, bizim yerli basından bazı kalemlerin endişe ve huzursuzluğunu bir türlü açıklayamıyoruz.

Opera danscısı ve koreografi M. Bejart'ın, İngiliz pop müzikçisi Cat Stewenss'in aktör Antony Quinn'in, deniz araştırmacısı Kaptan Cousteau'nun, ilim ve fikir adamı Roger Garaudy'nin İslam ile şeref-lenip mutluluğu bulduğu bir dünyada, kim veya kimler Müslüman Türk Milletini ve onun aziz gençliğini yüce İslam'ı öğrenmekten, yaşamaktan ve yaymaktan men edebilir?

Artık kimse, boş yaygaralara papuç bırakmamaktadır.

"LAİSİZM"

Yesevîzâde, "LAİSİZM -İlme Göre Din - Dünya münasebeti-" adlı ile bir kitap yayımlanmış ve "tenkitlerimizden müstefit olmayı umarak" bir nüshayı adresimize postalamış. Kendisini, teşekkürlerim ile birlikte, tebrik ederim.

Kitap, yeni basılmış, dumanı üstünde... Üç renkli, krome bir kapak içinde ve 220 sayfa... Bana gönderilen nüshada fiyat yok... Adını yeni öğrendiğim bir yayınevi tarafından neşredilmiş: "Hakikati Arayış Neşriyatı"... İstanbul - Şişli'de faaliyet gösteriyormuş...

Ben, bu sütunumda, "yol olur korkusu ile" kitap tenkid ve tahlil etmiyorum. Ancak, önemine binaen, bu kitap üzerinde, az da olsa durmak ihtiyacını duydum.

Kitap "ilmî bir tetkik" olma iddiasını taşımaktadır. Bu sebepten, "yorum"dan çok, konu ile ilgili "dokümanları" sergilemek yolunu tercih etmiş bulunmaktadır. Ara sıra "yorum" yapılmışsa da bunlar, parantez cinde ve italik harfler ile, kısa cümleler veya paragraflar ile belirtilmiştir. Naşirin belirttiğine göre, "kitabı, maalesef, tam mestin halinde neşretmeleri kâbil" olmamış, "zira T.C. kanunlarını da nazar-ı dikkate almak mecburiyeti" de var...

Kitab'ın birinci kısmı, tamamı ile "vesikalar"dan ibarettir ve "laisizm" konusunda çeşitli görüşleri açıklayan yazılar ve beyanları ihtiva etmektedir. Özellikle "mason" ve "siyonist" çevrelerin konu ile ilgili düşünce ve tavırlarına ağırlık verilmiştir. Kitab'ın ikinci kısmı ise "Tahlil ve Nazariyemiz" adını taşımaktadır. Bu kısımda da "İslâm ve laisizm" konusuna ağırlık verilmekte, lâikliğin "İslâm ile kâbil-i telif olmadığı" hususunu işleyen görüşler incelenmektedir... "Ekler"

bölümünde de aynı konu, etraflıca münakaşa edilmekte, farklı görüşler ortaya konmaktadır.

Hemen belirtelim ki, kitap, konu ile ilgili pek çok malzemeyi bir araya getirmek bakımından faydalı olmuştur. Hiç olmazsa, gelecek nesillere "problem" ile ilgili araştırma zemini oluşturma gayreti taşımaktadır. Bu, iyi bir noktadır. Gerçekten de "laiklik" kavramı, bunun dünyadaki ve ülkemizdeki gelişimi, tatbikatı ve durumu çok iyi araştırılmalı ve bilinmelidir.

Gerçekten merak ediyorum, şu anda dünyamızda bulunan devletlerin bu konudaki durumu nedir? Yani, "din ile devlet münasebetleri" açısından incelendiğinde mevcut devletlerin "anayasaları" ve "uygulamaları" nasıl bir tablo çizmektedir? Şu anda dünyada -bilhassa Batı Avrupa'da ve kalkınmış ülkelerde- "Din ve devlet münasebetleri ile ilgili mevzuat" neden ibarettir? Mesela, İngiltere'nin "Magna Karta"sında "din ve devlet ile ilgili hükümler" nelerdir? Objektif olarak bilmek istemekteyim. Yine mesela, Hollanda, Belçika, Danimarka, İsveç, Norveç, Federal Almanya, Avusturya, İtalya, İsviçre anayasalarında "din ve devlet ilişkileri" konusunda neler yazılıdır? Hele İsrail Anayasası, din ve devlet konusunu nasıl ele almış ve uygulamıştır. Durum Yunanistan'da ve Japonya'da nasıldır? Bu konuda İspanya ve Portekiz'in durumu nedir?

İtiraf edeyim ki, ben, Yesevizade'nin kitabını ele aldığım zaman, adına bakarak, bütün bu sorulara cevap aranacak sanmıştım. Maalesef aradığımı bulamadım. Oysa, böyle bir araştırma ve çalışma, çok daha faydalı, verimli ve netice alıcı olacaktı. Üstelik, böyle bir çalışma, hiçbir kanuni engelle de karşılaşmazdı. Bence vakit geçmiş değildir. İyi bir araştırmacı olduğuna inandığım yazarın, sözünü ettiğim bu hususa ağırlık vererek eserini mükemmelleştirmesini tavsiye ederim. Böyle bir çalışma, gerçekten de sadece bir boşluğu doldurmayacak, birçoklarına yol da gösterecektir. Çünkü bu saha, hiç mi hiç bilinmemektedir. Yahut konu, bilhassa gözlerden kaçırılmaktadır.

İÇTİMAÎ VE SİYASÎ ARAŞTIRMALAR

Ülkemizde, biraz gecikmiş de olsa, "içtimaî" ve "siyasî" konulara ağırlık veren araştırmaların ve yayınların çoğalması bizi memnun etmektedir. Ancak bu araştırmaların verimliliği ve başarısı, tamamı ile "ilmî ve objektif olmalarına" bağlıdır. Peşin ve acele hükümlere dayalı hissî yorumlar, faydalı olmaktan çok zararlı oluyorlar. Bunu, herkes kafasına koymalıdır.

Kesin olarak bilinmelidir ki, bütün namuslu insanlar, "hak ve hakikate" meftundurlar ve bunu nerede bulurlarsa alırlar, savunurlar ve tutarlar. Hiçbir namuslu kimse, bile bile ve isteye isteye "bâtıl olanı" sevmez, savunmaz ve tutmaz. İnsanlar, kendi bâtilarını hak sanabilirler ve savunabilirler, fakat akli başında hiçbir insan, bâtil bildiği şeyi hak diye bağırma basmaz. O halde, araştırmacılara düşen iş, "Hakkın hak, bâtılın bâtil" olduğunu objektif olarak ve yeterli veriler ile ortaya koymasıdır. Mücadelenin en iyi ve en sağlam yolu budur.

Bunun için de -en azından- sağlam bir "içtimaî ve siyasî araştırmanın" metod ve yollarını iyi bilmek gerekir. Bu konuda genç okuyucularımıza ve araştırmacılarımıza faydalı olmak ümidi ile aşağıdaki satırları yazıyoruz. Genç araştırmacılara diyoruz ki, araştırmalarınızı şu plân içinde ele alınız:

1. Probleminizi iyi seçiniz. Gerçekten "problem" olup olmadığına dikkat ediniz. Bildiğiniz gibi, "içtimaî ve siyasî problemler" cemiyetin bütününe veya önemli bir kısmını rahatsız eden ve çözüm bekleyen durumlar demektir.

2. Probleminizi iyi sınırlandırınız. Problemin sınırını, geniş veya dar tutmak mümkündür. Bu, araştırmacıların sayısına, kalitesine, imkânlarına ve araştırma zamanına bağlıdır.

3. Probleminizle ilgili hipotezleri, bütün alternatifleri ile sağlamca tespit ediniz. Yani, bu konu ile ilgili olarak ortaya konan ve konabilecek görüş, düşünce, teori ve zihniyetleri, kısaca ve dürüstçe sıralayınız.

4. Tesbit ettiğiniz bu hipotezlerin ışığında, bilgi toplayınız. Yani, farklı bütün görüş, düşünce, teori ve zihniyetlerin dayandığı "veri"leri, tek tek araştırınız ve toplayınız. Sizden önce, bu konuyu inceleyenler varsa, onların gelip dayandıkları noktaya kadar,

gelişmeleri takip ediniz. Varsa, kendi hipotezinize destek olacak bilgi ve dokümanları da diğerleri gibi, eksiksiz olarak bir araya getiriniz. Velhasıl "problem" ile ilgili kitap, broşür, istatistik, grafik, resim, beyanat, yayın... ne varsa dosyalayınız. Mümkün mertebe, konuya ışık tutacak dokümanlara değer veriniz, konuyu saptıracak gereksiz malumattan sakınız.

5. Topladığımız bilgileri, objektif olarak, asla hislerinize kapılmadan, peşin hükümlerinizden korunarak ve acele hükümlere gitmeden tasnif, tahlil ve terkiib ediniz. Bunu yaparken, elde ettiğiniz "verilere" dayanınız, mümkün mertebe "indî yorumlardan" sakınız. İstatistikleri, resimleri, grafikleri yerli yerinde kullanınız; kitaplardan, yayınlardan ve beyanlardan aldığımız kısımları, bizzat sahiplerinin düşünce ve kanaatlerini, objektif olarak "örnekleyecek" cinsten olmasına dikkat ediniz. Kimsenin düşünce, görüş ve kanaatlerini saptırmayınız. Dürüst olunuz. Yorumlarımızda "tek faktörcü" değil, "çok faktörcü" bir bakış açısı geliştirmeye çalışınız.

6. Hükmü, siz değil, olaylar, veriler ve elde ettiğiniz müşahhas deliller vermelidir. Araştırmanızı inceleyen ve okuyan kimseler, ulaştığımız neticeyi, gayet rahat ve kolay kabul etmelidirler.

7. Yaptığımız araştırmada, elde ettiğiniz bütün dokümanı, bir "Ekler Bölümü" açarak okuyucularımıza sununuz.

İNSANI TANIMAK VE ÇAĞDAŞ İDARECİLİK

İyi bir "idareci" olmanın ilk şartı, "insanı tanımaktır". İdare ettiğiniz, ister fert, ister grup olsun, başarılı olmanın başka bir yolu yoktur.

Daha önceden belirttiğimiz üzere, "insan, idaresi en zor olan canlıdır." İnsanın bu özelliği, en eski zamanlardan beri bilinmekte; insanı idare etmenin başlı başına bir "sanat" olduğu anlaşılmış bulunmaktadır. Bu sebepten olacak, bütün dünyada, fert ve cemiyet olarak insanı idare etmenin yolları üzerinde ciltlerle kitap yazılmış, konferanslar verilmiş ve tecrübeler yapılmıştır.

Bütün bunlara rağmen, "idare edenler ile idare edilenler arasındaki münasebetler" gittikçe karmaşıklaşmakta ve zorlaşmaktadır. Çünkü, bütün dünyada ve dolayısı ile bütün ülkelerde nüfus, bir taraftan "hacim" ve "yoğunlukça" artmakta, ihtiyaçlar ve problemler çoğalmakta, diğer taraftan kitlelerin "eğitim seviyesi" yükselmektedir

Yani, bir taraftan "kitlelerin kalabalıklaşması", bir taraftan "ferdî şuurun güçlenmesi", zaman içinde, idarecilerin işini daha da zorlaştırmıştır ve zorlaştırmaya devam edeceğe benzer. Öyle anlaşıyor ki, zaman geçtikçe, idareciliğin gerçekten bir "ateşten gömlek" olduğu, daha fazla idrak edilecektir. Rahatça denebilir ki, "idarecilik" gittikçe daha zorlaşan bir "sanat" haline gelmekte ve "idarecilik", başlı başına bir formasyon isteyen bir "meslek" haline dönüşmektedir.

İdarecide elbette bazı üstün nitelikler bulunacaktır. Yani o, zekâsı ile, kültürü ile, tecrübesi ile, sabrı ile, cesareti ile, ahlâkı ile, isabetli ve çabuk karar vermesi ile, işbirliği ruhu ile... temayüz etmiş bir kimse olmalıdır. Fakat, hemen belirtelim ki, günümüzde, "iyi bir idareci olmak" için bunlar da yetmemekte, idarecilik, gittikçe "bir ekip" meselesi haline gelmektedir.

Yani, iyi bir idareci, her şeyden önce, başarılı bir tarzda "ekibini kuran" ve "mesaî arkadaşlarını kadrolaştırmasını bilen" bir kimse olmak zorundadır. Aksi halde, vazifesini yapamaz; başarısız çırpınışlar içinde zayı olup gider.

Günümüzde "sosyoloji" ve "psikoloji" ilimlerinin bu kadar hızla gelişmesinin, aşağı-yukarı, hayatın her sahasına dal ve budak salmasının, insan fert ve grupları ile ilgili araştırma ve incelemelerinin bu kadar yaygınlaşmasının önemli bir sebebi de budur. Yani, insanı, idare etmek için, onu tanımak ihtiyacı...

Gerçekten de şu anda, yeryüzünde, milletlerin ve ırkların psikolojisi incelenmekte, işçi, memur, çalışan ve çalışmayan insanların ruhi problemleri araştırılmakta, köy, şehir ve benzeri insan gruplarının sıkıntı ve ıstırapları objektif metodlarla ortaya konmaya çalışılmaktadır.

Şimdi sosyologlar, nazariyelerden ziyade, doğrudan doğruya, problemleri grupların "yapı ve işleyişine" yönelmekte, "çok faktörlü" bir bakış açısından meseleleri incelemekte, pratik çözümler aramaktadır.

Şimdi, sosyoloji, artık, "içtimaî tekabüllerin", "içtimaî değişmelerin", "içtimaî problemleri araştırıp çözüme ulaştırmanın" ilmidir. 18. 19. asrın "ekollere" bölünmüş, "ideolojik kamplaşmalara" zemin hazırlayan, ukalâca konuşmalara malzeme veren "sosyoloji anlayışı" artık terk edilmektedir. Şimdi, kalkınmış ve gelişmiş ülkelerde, üniversiteler, akademiler ve enstitüler, kendi ülkelerinin dert ve meselelerini, ilmî ve objektif metodlarla incelemekte, idarecilere yardım etmektedirler. Şu anda, bu gibi ülkelerde,

her yıl, yüzlerce sosyolojik ve psikolojik araştırma ve rapor yayınlanmaktadır. Evet, "ilimden yararlanmak" budur.

Şanlı Peygamberimizin buyurdıkları gibi: "Dünyayı isteyen ilme canısın, âhireti isteyen ilme sarılsın, ikisini birlikte isteyen ilme sarılsın"

İHTİYAÇLAR VE KAPRİSLER

Fert ve cemiyet münasebetleri sandığımızdan da karmaşıktır. "Fert" ve "cemiyet" başlı başına farklı iki "birim" olmakla birlikte, birbirinden ayrılmazlar; karşılıklı bir etkileşim içinde varlıklarını sürdürürler.

Birçok fikir adamı, "ferdî ihtiyaçların", cemiyetin yapısına, işleyişine, nüfusun hacim ve yoğunluğuna, eğitim seviyesine ve etkileşim hızına göre azalıp çoğaldığını iddia etmişlerdir ki, doğrudur.

Gerçekten de fizyologların ve psikologların tespitlerine göre, "ferdî ihtiyaçlarımız" mahduttur; yeme, içme, barınma gibi birkaç temel mesele etrafında döner durur. Fakat, cemiyettir ki, bu "ferdî ihtiyaçları" çoğaltır, büyültür ve içinden çıkılmaz hale getirir. Müşahedeler göstermektedir ki, insan grupları büyüdükçe, kalabalıklaştıkça, içtimaî temaslara açıldıkça, eğitim seviyesi itibarı ile yükseldikçe "ferdî ihtiyaçlar" da o nispette artmaktadır. Böyle bir cemiyette fertleri ve kitleleri tatmin etmek, artık çok zorlaşmaktadır.

Durum, ülkemiz için de aynıdır. Bundan 30-40 yıl önceki, ferdî ve içtimaî ihtiyaçlarımız ile bugünkü ihtiyaçlarımız çok farklıdır. Dün, yer yataklarında yatıyor, leğende banyo yapıyor, evde pişmiş ekmek yiyor, at ve merkep sırtında yolculuk ediyor, suyu evimize kovalarla taşıyor, çamaşırlarımızı elle yıkıyor, fakir ve çıplak odalarımızı ot süpürgelerle temizliyor, keçe ve kilimler sererek evlerimizi süslüyor, toprak dam altında tandır ve sobalarla ısınmaya çalışıyor, radyo dinlemek için kahvelere gidiyor, ayda yılda bir gazete bulabilirsek okuyabiliyorduk... Daha neler? Ötesini siz hatırlamaya çalışın.

Şimdi, öyle mi ya? Her şey, ne de çok değişti. İçtimaî gelişmelere ve değişmelere paralel olarak "ferdî ihtiyaçlarımız" ne kadar çeşitlendi ve büyüdü. Yatağımızdan yorganımıza, banyomuzdan tuvaletimize, soframızdan giyim ve kuşamımıza, kullandığımız ev aletlerinden taşıma araçlarına kadar, her şey, ne kadar da değişti.

Cemiyet büyüdükçe "iştihamız" da, "ihtiyaçlarımız" da, arzu ve isteklerimiz de büyüdü... ve işin garibi büyümeye devam ediyor. Gittikçe devleşen bir ihtiras ve kapris dünyası kuruyor. Gelişmeler, bir yönü ile "iyi", bir yönü ile "kötü"...

Bir ihtiras ve kapris dünyası ki, köyden şehre, küçük şehirden büyük şehre doğru gittikçe dehşet kazanıyor. Bir lüks ve tüketim tutkusu, gittikçe yayılıyor. Şimdi "kalkınmışlığın ölçüsü" bu... Fabrikalar, atölyeler, çarşı ve pazarlar, bu devleşen iştihamıza cevap vermek üzere, üç vardiya halinde çalışmakta; kıskançlıklar, rekabetler, hasetler körüklenmektedir. Eşyanın ehramı altında ezilen cüceler, dev iştilahları ile öğünmektedirler. Bu imkânlardan mahrum kalan kitleler ise hasetlerinden tırnaklarını kemirmekte, kin ve öfke ile kudurmaktadırlar.

Evet, bu gidiş bir yönü ile iyi değil... Ama bu gidişi durdurmak da mümkün gözüküyor. Bu kahredici yarışın önüne çıkacak kimseler, sele kapılmış bir saman çöpü gibi sürüklenip gitmeye mahkûm... O halde ne yapmalı?

Yapılacak iş şu, ya bu gidiş olurluna bırakacak ve gelişmelerin seyircisi olacaksınız, yahut da bütün tarih boyunca Şanlı Peygamberlerin, büyük ahlâk ve devlet adamlarının yaptığı gibi, insanı bir "otokritiğe" davet edeceksiniz. "Nefis muhasebesi" adımı verdiğimiz, insanı, kendi kendinin hâkimi kılacak bir "iç değişmeye" zorlayacaksınız. İnsanın "maddî değil" manevî açlığını kıskırtmak, insanın materyalist, hedonist ve egoist karakteri yerine yüce hedeflere giden idealist karakterini harekete geçirmek zorundasınız. Kısaca, insanın madde ile duyamayacağını, artık anlamalısınız

DÜNYA NÎMETLERİ VE İSLÂM

Yüce dînimiz, fert ve gruplara "mülk edinme hakkı" tanır. Ancak, bu hak kullanılırken, haram yollara başvurmak, başkalarının haklarını ihlâl etmek, zayıfları ezmek ve istismar etmek kesin olarak yasaktır.

Komünistler, her türlü mülkiyeti "hırsızlık" olarak ilân ederler. Oysa, yüce dînimize göre hırsızlık, "gayr-ı meşrû" (şeriat'a uymayan) yollarla başkalarının mal ve mülkünü tasarruf etmek ve menfaat sağlamaktır. Yoksa çalışarak, hak ederek, meşrû yollardan kazanılan mal ve mülk, asla hırsızlık ile lekelenemez. Aksine, çalışan insanlar, hak ettikleri değerlere sahip olamazlarsa zulme uğramış olurlar. Bu,

aynı zamanda onların çalışma şevklerini de kırar. İslâmiyet, müminlere "dünya nîmetlerinden" faydalanma hakkı tanımakla birlikte, insanların bu konuda fazla "hırslı" davranmalarını da sevmez. Dünyaya aşırı düşkünlük, yüce dînimize göre, bir îman ve ahlâk zaafıdır. Bu sebepten olacak, Şanlı Peygamberimiz, "Dünya sevgisi, bütün kötülüklerin anasıdır" diye buyurur. Yine O: "Sizin en hayırlınız, ne âhîret için dünyayı, ne de dünya için âhireti terk edendir. En hayırlınız, dünya ve âhiretten nasibini alandır", diye buyurmuşlardır.

Ancak asla unutmamak gerekir ki, Şanlı Peygamberimiz ve O'nun Aziz Sahabî Kadrosu, kendi hayatlarında, ebedî olanı, fanî olana, tercih ederek yaşamışlardır. Refah ve zenginliği muhtaç halka dağıttıktan sonra "Ben, fakirliğim ile öğünürüm" diyen Yüce Peygamber, bu tavırları ile "İslâm Devleti'ni yönetecek kadrolara büyük bir örnek vermek istemişlerdir. "İslâm Devleti'nde yönetici kadrolar, halka refah götürürler, sahip oldukları imkân ve fırsatlara rağmen, kendileri "Yaşayan bir şehid" gibi hareket ederler.

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'in "dünya nimetleri" karşısında, müminlere tavsiyesi şudur: "Allah'ın rızıkından yeğîn, için (fakat) yeryüzünde, fesatçılar olarak taşkınlık yapmayın". (el-Bakara/60). "Ey müminler, Allah'ın size helâl kıldığı, o, en temiz ve güzel şeyleri (nefsinize) haram etmeyin. (Ancak) haddi aşmayın. Çünkü Allah, haddi aşanları sevmez" ve "Allah'ın size, rızık olarak verdiği şeylerden helâl ve tertemiz olanları yeğîn (istifade edin). Kendisine iman etmiş olduğunuz Allah'tan korkun". (el-Mâide/87-88).

İslâm dîninde, gerçekte "Mülk Allah'ın" olduğundan, onu tasaruf eden "hakîkî ve hükmi şahsiyetler", güç ve zenginliklerini zulme âlet edemezler. İslâm, "mülkiyet hakkının" ve "zenginliklerin" sömürüye ve sefaletle vasıta kılınmasına, bir "tahakküm unsuru" olarak kullanılmasına asla izin vermez. Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim, "Ben, malca senden zenginim, cemiyetçe de senden kuvvetliyim" diyen kimselerin "zâlim" olduklarını ve Allah'ın "gazabına" uğratılacaklarını, "Bütün servetlerinin istilâya maruz bırakılacağını" ve kendilerinin "öç alamayacak duruma" düşürüleceğini, hayrete şayan bir realizm içinde açıkça bildirir. (Bkz. el-Kehf/34-42-43. âyetler).

İmam-ı Gazalî Hazretleri'nin bildirdiği bir hadîs-i şeriften anlaşıldığına göre, dünyaperest olan ve fakirlere düşman gözü ile bakan kimseler, bu kötü duyguları sebebi ile dört büyük belâyâ duçar olurlar. Bunlar şunlardır:

- "1. Zamanın kıtlığına.
2. İdarecilerin baskısına.
3. Kadınların ihanetine.

4. Kâfirlerin ve düşmanların esaretine düşmek". (Bkz. İmam-ı Gazalî, Kimyay-ı Saadet, Çev. A.F. Meyan, 1971-Sayfa 656).

Bugün, kâfirlerin ve düşmanların "şevket ve kuvveti" karşısında ezik, yenik ve zelîl durumda bulunan Müslümanlar, yüce İslâm'ın îman ve ahlâkına sarılarak, büyük bir 'idealizm" ile ayağa kalkmak zorundadırlar

LÜKS VE İSRAF ÜZERİNE

İlmî ve teknik gelişmelerden doğan ölüm makinelerini, klâsik ve nükleer silâh ve vasıtaları şimdilik düşünmüyorum. Bunun ötesinde diyorum ki, ilmin, teknğin ve teknolojinin gelişmesi elbette insanlık için faydalı olmuştur.

Şu anda evlerimizde bulunan elektrikle veya gazla çalışan fırınlar, çamaşır makineleri, buzdolapları, radyatörler, bulaşık makineleri, dikiş makineleri, yazı makineleri, telefonlar, radyolar, televizyonlar, ütüler, sobalar, lâmbalar, süpürgeler, saç kurutma, yumurta karıştırma makineleri, çeşitli çatallar, kaşıklar, kepçeler ve ev âletleri...

Asfaltlanmış, geniş yollarda koşturan otolar; raylar üzerinde akan lokomotifler ve vagonlar; denizleri, gölleri ve okyanusları yaran irili, ufaklı tekneler; göklerde dolaşan yüzlerce çeşit uçak ve helikopter; fezanın yolunu açmaya çalışan füzeler, peykler ve istasyonlar...

Topraklarımızı derinlemesine işleyen traktörler; binlerce insanın yapacağı işi kısa sürede tamamlayan, eken, biçen, döven ve ambalajlayan makineler; yer altındaki suları çıkarıp yağmur yağmur susuz ekinlere ve fidelere ulaştıran motorlar; ıslâh edilmiş tohumlar, verimi arttıran gübreler; bitki ve hayvan türlerini ve ırklarını ıslâh eden teknikler; bitki ve hayvanlar için çalışan kimya haneler, eczaneler ve fabrikalar; gelişen yem sanayisi...

İnsanın sağlığı için geliştirilen organizasyonlar, hastaneler, makineler, âletler, aklın alamayacağı operasyonlar; her dalda mükemmelleştirilen tedavi metodları, hazırlanan kadrolar; aşı kampanyaları, ananın ve çocukların sağlığı ile ilgili teşkilâtlar; ölümden

başka her derde deva bulan eczaneler ve kimya haneler; bitmek ve tükenmek bilmeyen ilmî araştırmalar, "genetik mühendisliğine" varan gelişmeler...

İnsanın tâlim ve terbiyesi etrafında yapılan ve tatbik edilen araştırmalar; insanı, en erken yaşlarda tanıyıp yetiştirmek için geliştirilen objektif ve sağlam teknikler; insanları tasnif ederek muhtaç olduğu eğitimden geçirmek için alınan tedbirler; okulları bir iş ve araştırma merkezi haline getiren hamleler; imtihanları, bir "test" ve "muayene" şuuru içinde ele alan ve insanı, asla israf ve zayi etmeyen teknikler; hayata dönük ve hayat için, insan yetiştiren realist okullar; çeşitli ilim dallarında "araştırmacı" yetiştiren ve ülkenin dertleri ile dertlenmiş üniversiteler, akademiler ve enstitüler...

Yeraltı zenginliklerini yerüstüne çıkaran dev âletler; bu cevherleri işleyen ve değerlendiren makineler, motorlar ve personel; yerüstü zenginliklerini, israf etmeden verimli kılan, geliştiren ve ülkeye gelir getirir duruma sokan teknikler ve metodlar; robotlarla ve bilgisayarlarla donatılmış işyerleri ve atölyeler ve daha nice değerler...

Bütün bunları "lüks ve israf" başlığı altında toplamıyoruz. Bunlar "çağdaş ihtiyaçların" çağdaş metot ve vasıtalarla karşılanması demektir. Bizce "lüks ve israf", bütün bu imkânları ve gelişmeleri, ferdî, millî ve beşerî ihtiyaçları karşılamak ve insanları mutlu kılmak için değil, "kaptisleri doyurmak ve başka insanları kıskançlık ve hasede itmek" için vasıta yapmak, "içtimaî adalet" prensibini çiğneyerek diğer insanların da bu imkânlardan istifade etmesini önlemek; insan fitratına ters düşerek onu tabiattan koparmak; insanın manevî tarafını ihmal ederek, onu bir madde boğuşması içinde huzursuz ve tedirgin etmek çeşitli reklâm ve propagandalarla insanın "maddî duyumsuzluğunu" kırbaçlayarak çatışmaları beslemek; kısacası, insanı, eşyanın, maddenin, makinenin ve tekniğin hâkimi olmaktan çıkarıp "mahkûmu" durumuna sokmaktır.

İNSANI DEĞİŞTİRMEK MÜMKÜNDÜR

Hiç şüphemiz yoktur ki, "değişmeye en istidatlı olan canlı varlık" insandır. Çünkü, tâlim ve terbiyeden en çok istifade etmesini bilen varlık odur. Esasen "değişmek" demek, "tâlim ve terbiyeye müsait olmak" demektir. Sosyolojik mânâda "terbiye", insanlar arası etkileşim ve bu esnada fert ve grup olarak, insanda meydana gelen

değişmeler demektir. Müşahedeler göstermiştir ki, en zeki canlı, en çok "etkilenen" varlıktır. Fert olarak "şahsiyetimizi", cemiyet olarak "kültür ve medeniyetimizi" hep karşılıklı "etkileşim" ile kurmuşuz. İlim adamları göstermişlerdir ki, "etkileşimin dışında" kalan fert ve gruplar, kolay kolay gelişememektedirler.

Bir vakıa olarak bilinmektedir ki, dünyanın en hızlı gelişen ve güçlenen cemiyetleri, içtimaî, iktisadî, harsî ve siyasî temaslara açık olanlardır. Aksine bir durumda bulunan cemiyetler ise "ilkel" kalırlar. Tıpkı bunun gibi, "içtimaî temaslara kapalı" ve "içtimaî etkileşimin dışında kalan" fertler de kolay kolay güçlü birer şahsiyet olamazlar.

O halde, tâlim ve terbiye, hareketli bir içtimaî ortam içinde, insanı, çok faktörlü bir etkileşim içinde tutarak geliştirmek, orijinal şahsiyetine kavuşturarak kendine, ailesine, milletine ve insanlık âlemine faydalı kılmak demektir. Böyle bir etkileşimden mahrum kalan insanlar, ham, kaba ve yabanî olurlar.

Hemen belirtelim ki, bu sözlerimizle, tâlim ve terbiye ortamının önemini ve insanı biçimlendiren "etkileşimin" değerini de ortaya koymak istiyoruz. Tâlim ve terbiye, lâ-alettayın ve başıboş bir "etkileşim" demek değildir; belki, etkileşim ortamının, vasıtalarının ve biçimlerinin akıllıca tanzim edilmesi ve seçilmesidir. Hiç şüphesiz, millî, manevî ve beşerî değerlerle donatılmış bir ortamda, iyi seçilmiş vasıtalarla ve çok iyi plânlanmış bir etkileşim sahası içinde, şuurulu kadrolarca yürütülen bir tâlim ve terbiyenin vereceği netice ile aksi durumda bulunan bir hayatın meyveleri bir olmaz. Bilindiği üzere, tâlim ve terbiyenin "müspet olanı" gibi, "menfi olanı" da vardır.

Tâlim ve terbiye, ister "müspet", ister "menfi" olsun insan hayatının "bütünü" ilgilendirmekle birlikte, esas değişikliği "beyinde ve kalpte" yapar. Yani, tâlim ve terbiye, her şeyden önce, "düşünce" ve "inançlarımızı" etkiler. Bu da insanın "bütünü ile değişmesi" demektir. Kesin olarak belirtelim ki, bir insanı değiştirmek demek, onun "düşünce ve inanç sistemini değiştirmek" demektir. Onun için "müspet" ve "menfi" mânâsı ile bütün terbiye biçimlerinin ilk hedefi insanın "beyni" ve "kalbi"dir. Bunu, "dost" da bilir, "düşman" da...

Onun için diyoruz ki, bir millet, sahiden "bağımsız" ise, sahiden "hür" ise, sahiden "kendi kendinin hâkimi" ise, her şeyden önce, kendi millî tâlim ve terbiyesini kurmalıdır. Bu işi, "yabancılar" ve

"yabancılaşmış kadrolara" bırakmamalıdır. Kendi mekteplerinde, kendi kültür ve medeniyet değerlerini savunamayan, kendi çocuklarını, gençlerini ve halkını orijinal yapısı içinde tutup geliştirmeyen, kendine hayat veren "düşünce ve inanç sistemini" kafalara ve gönüllere yerleştiremeyen bir millet hızla felâkete koşuyor demektir.

Bir millet, çocuklarına, gençlerine ve bütün insanlarına muhtaç olduğu değerleri sunamıyorsa, meseleye, "yabancılar" ve "yabancılaşmış kadrolar" sahip çıkar, bütün vasıta ve imkânlarını kullanarak "kafaları" ve "gönülleri" kendi emperyalist emelleri yönünde kullanır.

Türk-İslâm kültür ve medeniyetini, yeniden ihya etmek isteyen kadroların, bize göre, en önemli meselesi, millî bir maarif sistemine kavuşmaktır.

İNSANI DEĞİŞTİRMEK VE İSLÂM

İslâm'ın içine doğduğu, o zamanki ortamı ve dünyanın durumunu düşünün. Yalnız Arap cemiyetleri değil, bütün beşeriyet korkunç cehalet ve sefalet içinde kıvranıyordu.

Şanlı Peygamberimiz, gözlerini dünyaya açıp etrafı seyir ve müşahade ettiği zaman, dehşetle ürpermişti: Cehalet, putperestlik, fuhuş, cinayet, hırsızlık, gasp, soygun, kan, esaret, ihanet, yalan, riya, istismar, sefahat, işkence ve zulüm...

Nihayet, kendine "büyük vazife" verildi. Ona, âdeta, deniyordu ki, "İşte, manzara gördüğün gibi!... Şimdi sen, bu durumda bulunan insanlığı kurtarmaya memursun. Bunun için sana birde Kitap gönderiyoruz. Bütün kurtuluş çareleri O'nda yazılı... Ayrıca, şunu da unutma, senin koruyucun da bizzat Yüce Allah olacaktır".

Ne çetin imtihan... Bir tarafta, âdeta çıldırmış bir insanlık âlemi, diğer tarafta, Allah'tan başka desteği bulunmayan, peygamberlik vazifesi verilmiş Abdullah'ın oğlu Muhammed... O'na binlerce salât ve selâm olsun... ve yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'in apaçık emri: "Emrolunduğun gibi dosdoğru yürü". (Hûd/112). Evet "kötüler" içinde "iyi" savunulacak ve dosdoğru yürünecek... Bu çetin durumu yaşayan Şanlı Peygamberimiz şöyle buyururlar: "Beni Hûd Sûresi ihtiyarlattı". Büyük emir karşısında "muhteşem yalnızlık"...

Nitekim Şanlı ve Sevgili Peygamberimiz, Yüce Allah'ın emirlerine uyarak, cesaretle ortaya atıldı, sesini yükselterek "ilâhî mesajları" bu çılgınca yaşayan ve inanan kitlelere tebliğ etmeye çalıştı. Müthiş bir öfke ve düşmanlıkla karşılandı. Uğramadığı hakaret, eziyet ve işkence kalmadı. Çok üzücü ve kalp kırıcı iftiralara, yalanlara ve ithamlara Allah'ın rızası ve insanlığın kurtuluşu için- tahammül etti. Sabrın ve merhametin ne demek olduğunu bütün kahramanlara öğretti. Yüce Allah'ın yardım ve himayesi altında, dâvasında ısrar etti ve tebliğ vazifesini hakkı ile yerine getirdi. Bütün mesaisi, Kur'an-ı Kerim'in ışığında, İslâmî bir tâlim ve terbiyeyi gerçekleştirmekti; insanların kafalarını ve kalplerini "İslâm'a ısındırmak ve açmak" idi.

Nihayet, önce fert fert, sonra kitleler halinde "davete icabet" edildi. Bilinen tarihî macera içinde, İslâm, zafere ulaştı. Cehalet yerini ilme, zulüm yerini adalete, ahlâksızlık yerini ahlâka, istismar yerini kardeşliğe, kan ve gözyaşı yerini saadete, yalan ve riya yerini mertliğe ve yiğitliğe bıraktı.

Yani, kafaları ve kalpleri kirleten "küfür ve şirk" yıkıldı, bunların yerine "kelime-i tevhidin" ve "kelime-i şهادetin" nurları geçti. İslâmî bir tâlim ve terbiyenin aydınlığında 300.000 (üç yüz bin) kişilik bir "Aziz Sahabî" kadrosu oluştu; yani, karanlıklar içinde bunalan bir cemiyet gitti, aydınlıklar içinde yüzen "faziletli bir cemiyet" geldi. Yani, başmuallimi bizzat Şanlı Peygamberimiz olan İslâm tâlim ve terbiyesi altında, insanlık değişmeye, olgunlaşmaya ve yücelmeye başladı.

Yerde sürünen insanlar, Şanlı Peygamberimiz'in ifadesi ile "Gökteki yıldızlar gibi" oldu. Düşünün, Sevgili Peygamberimiz'in merhameti ve Yüce Allah'ın izni ile Ebu Cehil'in oğlu, iman etti ve Hazret-i İkrime (Radıyallahu Teâlâ Anh.) oldu. Bununla da kalmadı, Allah ve Resulü için "Şehid olmak" şerefine ulaştı. Daha nice güzel menkıbeler...

Evet, Şanlı ve Sevgili Peygamberimiz, bütün hayatı boyunca, şunu ispat ettiler:

İnsanları değiştirmek mümkündür; insan "kafası ve kalbi" değişmedikçe değişmez.

O halde, işimiz belli... İslâm'ı önce, kendi kafamıza ve kalbimize oturtmak, sonra, kademe kademe bu halkayı genişletmek...

Sır burada...

İNSAN, BİR KENDİNİ BİLEBİLSE...

İnsan, bir madde ve ruh sentezinden ibarettir. Onu, sadece madde ve sadece ruh sananlar yanılmışlardır.

Bazı fikir adamları, her nedense, insanı ve onun ilişkilerini hep basite irca etmeye çalışmış ve çok defa, kendilerini "tek faktörcü" bir bakış açısına mahkûm etmişlerdir. Bilfarz "maddeciler" de, "ruhçular" da hep böyle hareket etmişlerdir.

Oysa, müşahedeler göstermektedir ki, insanın kendisi de, kurduğu kültür ve medeniyetler de bir "madde ve mânâ sentezinden" ibarettir. Görünen odur ki, insanı, ruhsuz bir ceset veya makine, yahut bedensiz bir ruh ve fikir olarak yorumlamak mümkün değildir. Ayrıca görülmüştür ki, bazı filozofların, felsefî bir "monizm" gayreti ile, "maddeyi ruha" veya "ruhu maddeye" irca etme özelemleri, hep semeresiz kalmıştır. Yani, bütün gayretlere rağmen "maddenin de, ruhun da inkârı" mümkün olmamıştır. Kaldı ki, "felsefe tarihi" bize göstermektedir ki, bütün zaman ve mekânlarda, birbirine zıd iki akım olarak "maddecilik" ve "ruhçuluk" daima mevcut olabilmıştır.

Ancak, yüce dînimiz İslâmiyet'tir ki, bu meseleyi, "tevhid sırrı" içinde çözerek vicdanları tatmin edici bir çıkış kapısı gösterebilmektedir. Çünkü, yüce dînimiz, maddeye, hayata ve ruha ait bütün tezahürleri, bir "Kitab-ı Ekber" olan yaratılmışlar âlemine, sayfa sayfa, satır satır, nokta nokta yerleştirilmiş birer "ilâhî mesaj", birer "ilâhî belge ve âyet" olarak yorumlar; ve bütün bunlar; Yüce Allah'ın isimlerinin, sıfatlarının ve fiillerinin insan idrakine ulaşabilen tecellileri olarak görür. Yani, İslâmiyet, ne maddeyi ruha, ne ruhu maddeye irca etmeye çalışır. O, mutlak ve tek gerçek varlık olarak sadece Yüce Allah'ı bilir; maddeyi, ruhu ve bunların esrarlı bir sentezinden doğan hayatı, bu mutlak ve yegâne gerçek varlığın eserleri, belgeleri ve mesajları biçiminde idrakimize sunar. Yüce İslâmiyet'e göre, her şey Allah'a aittir, yine O'na dönecektir. İşte, bu konuya ışık tutan bir âyet-i kerime mealî: "Allah, önce yaratıktan yaratır, sonra onu alır. Nihayet, hepiniz, ancak O'na döndürüleceksiniz". (er-Rûm/11).

Organizmamızın "madde'den yaratıldığı muhakkak... Fakat, bunun yanında, üstün "ruhî güçlere" sahip olduğumuz da inkâr edilemez. Müşahedeler, açık. İnsanda, "ten kafesi"nin çizdiği sınır-

ları zorlayacak üstün ve güçlü bir "ruhî potansiyelin" bulunduğu da ortada... Herkes rahatça görebilmektedir ki, insan, diğer canlılardan farklı olarak, organizmasını yetersiz bulmakta, üstün duyguları ve zihni güçleri sayesinde, mütemadiyen kendini tamamlamaya ve çok yönlü olarak ufkunu genişletmeye çalışmaktadır. Yani, insan, içinde taşıdığı muhteşem bir şuur ile "organizmasının kendisine yetmediğini" görmekte ve bilmektedir. Bu, bizde "ikinci bir varlığın" kendini belli etmesi demektir ve bu RUH'tur. Bu ruh, ilâhî bir "soluk" olarak, yalnız insana verilmiştir. (Bkz. Kur'an-ı Kerîm, Hicr/29).

Gerçekten de insandan gayrı canlılar, organizmaları ile yetiniyorlar; statükolarına razıdırlar. Yalnız insandır ki, organizması ile ve organizmasının imkânları ile yetinememektedir. Yani, insan, sınırlı olanı idrak etmekte ve fakat sonsuz olanı özlemekte; katı bir determinizmin esaretini görmekte ve fakat hürriyeti özlemekte; itibarî ve fani varlıkları görmekte ve fakat mutlak ve ölümsüz olanı aramaktadır. Velhasıl insan, kendi organizması ile ve mevcut tabiat ile yetinmemekte "yücelerin yücesine" tırmanmak istemektedir. Evet, Hâlık ile mahlûk arasında, inkâr edilmesi mümkün olmayan bir "Mi'rac" bağı ve yolu vardır.

Ah, insan, kendini, bir bilebilse idi.

İNSAN VE İKTİSADÎ HAYAT

İnsan da dâhil, bütün canlı varlıklar, aşağı-yukarı, aynı fizyolojik ve biyolojik ihtiyaçlarda birleşirler. Hiç şüphesiz, bu ihtiyaçlar, canlıların hususî durumlarına göre farklılaşsa bile "ortak noktalar" kaybolmaz.

Beslenme ihtiyacı, bunlardan biridir. Nitekim bütün canlılar, muhtaç oldukları element ve bileşikleri, tabiatın bağrından -ya doğrudan doğruya veya dolaylı olarak- koparıp sindirmeye, kendilerini ve soylarını sağlıklı, güçlü ve doymuş olarak devam ettirmeye çalışırlar.

Elbette insanın da tabiatla böyle bir ilişkisi vardır. Ancak, bilinmelidir ki, insanın tabiatla ilişkisi bu kadar basit ve tek yönlü değildir.

Yani insanın, tabiatla ilişkisi, sadece bir "element alış veriş"i olarak düşünülemez. Kesin olarak bilinmelidir ki, insan tabiata yal-

nız "midesi" ile değil, "kafası" ve "kalbi" ile de yaklaşır. Kültür ve medeniyetimizin kuruluşunda, "kafanın" ve "kalbin" oynadığı rolü çıkarın, geriye ne kalır bilmem?

Bugün, ilim adamlarınca ispat edilmiştir ki, insanın tabiatla ilişkisi, sadece fizyolojik ve biyolojik olmaktan öte bir mânâ ifade etmese idi, "iktisadî hayat" dahi var olamazdı. Nitekim insanın tabiatla ilişkileri, "arı kovanındaki" ve "karınca kolonisindeki" mertebelerde bulunsa idi, içtimaî bir faaliyet olarak "iktisat"tan (ekonomiden) söz edemezdik. Binlerce defa müşahade ettiğimiz üzere, içtimaî, harsî ve siyasî hayatımız gibi, "iktisadî hayatımız" da fikirlerimizden, heyecanlarımızdan ve inançlarımızdan tecrid edilemez.

Sahip olduğumuz, bütün beşerî değerler, insanlar arasındaki "hissî" ve "zihnî" etkileşmelerden kaynaklandığına göre, insanın "ruhî cephesi" iktisadî hayatın vazgeçilmez ve ihmal edilmez bir yönünü ifade etmektedir.

İnsan ferdinde "zihnî otokritiği" şuur ve zekâ yaparken, insan grubunda ise bu işi, yani "içtimaî kontrolü", kültür değerleri başarmaya çalışır. Yani, ister ferdî, ister içtimaî plânda düşünölsün, insan, gerek tabiatla, gerek diğeri insanlarla olsun, ilişkilerinde "başboş" değildir. O, hem şuurun, hem de içtimaî ve harsî değerlerin devamlı bir kontrolü altındadır. Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de, bu konuda şöyle buyrulur: "İnsan, kendisini başboş bırakılacak mı sanır". (Kıyamet/36).

Bizim kültür ve medeniyet değerlerimiz açısından düşünöldüğünde, "iktisat", içten ve dıştan bir murakabe ile birlikte, içtimaî ve harsî değerlerle çevrili olarak, duyan, düşünen ve inanan insanın, tabiatla ilişkilerinden doğan "beşerî faaliyetler" olarak tarif edilmelidir. Çünkü, insan hayatında, üretim, tüketim, iş bölümü, dağıtım ve değişim gibi iktisadî faaliyetler, asla başboş olmayıp dinin, ahlâkın, hukukun ve estetiğin kontrol ve kritiği altında cereyan eder. Yani, içtimaî, harsî ve siyasî hayattan bağımsız bir "İktisadî hayat" yoktur ve olamaz.

Bununla beraber, hemen belirtelim ki, ileride genişçe ele alacağımız üzere, kapitalist ve komünist "iktisat sistemleri", yukarıda belirttiğimiz bu gerçeği kabul etmedikleri için, iktisadî faaliyetler adına hareketle, büyük haksızlıklara, kan ve gözyaşına sebep olmuşlardır. Bu gibileri, ya "iktisadî hayatı" sadece "iktisat kanunları" ile yürütmüş, içtimaî, harsî ve ahlâkî değerleri ihmal etmişlerdir, yahut, "iktisadî hayatı", bütün beşerî hayatı, biçim-

lendiren "tek ve bağımsız faktör" sanmışlardır. Oysa, "iktisat için iktisat" olmaz, iktisat, fert ve cemiyet olarak insanı "mutlu kılmak" için bir vasıttan ibarettir. İktisadî hayatı, ferdî ve içtimâî vicdanın kontrolünden kaçırınlar, insanlığa hizmet etmemektedirler.

İKTİSADÎ HAYAT VE İSLÂM

Biz, iktisadî hayatı, içtimâî harsî ve siyasî yapıdan, "bağımsız" görmeyiz. Bize göre "iktisat", bütün yönleri ile içtimâî hayatın bir parçasıdır. Yani, iktisat, bir bakıma, içtimâî hayatın her yönüne kendi damgasını vurduğu gibi, içinde geliştiği cemiyetin bütün değerlerinden de etkilenir.

İktisadî hayatın, içtimâî ve "teşriî" amillerden etkilenmemesi gerektiğini, "kendine mahsus kanunlar" içinde gelişmesinin yararlı olacağını sanan A. Smith de, iktisadî faaliyetleri, içtimâî ve siyasî hayatı biçimlendiren "tek ve bağımsız faktör" sanan K. Marx da gerçekten yanılmışlardır. Çünkü bizzat, kapitalist ve komünist ülkelerdeki uygulamalar bile bunları yalanlamaktadır.

Simdi, herkes rahatlıkla görebilmektedir ki, iktisadî bütün faaliyetler plânlanamabilmekte, millî ve beşerî hedeflere göre yönlendirilebilmekte, başıboş bırakıldığı zaman, birçok haksızlıklara ve olumsuz gelişmelere kaynak olabilecek "iktisadî kanunlar", teşriî ve moral değerler ile kontrol altına alınabilmekte, bu işi gerçekleştirmek üzere, bir "içtimâî siyaset ilmi" bile doğabilmektedir. Kısaca, bütün milletler, millî ve beşerî ihtiyaçlara göre, iktisadî hayata müdahale etmek için çırpınmaktadırlar. Nitekim, bu maksatla anayasalar ve kanunlar hazırlanmaktadır.

İftiharla belirtelim ki, yüce dinümüz İslâmiyet, bundan 1400 yıl önce, ortaya koyduğu "moral değerler" ile böyle bir tutum içindedir. Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de, ısrarla "fakirlerin doyurulması", zenginlerin malında yoksulların da haklarının mevcut bulunduğu, "kimsesizlerin korunması gerektiği", "haklının hakkını alması lâzım geldiği", "yetimlerin ve öksüzlerin himaye edilmesi", "esirlerin ve kölelerin hürriyetlerine kavuşturulması hususu", "mazlumlara sahip çıkılması", "ribanın yasaklanması", "ihtikârın çok kötü bir iş olduğu için terk edilmesi" emredilmektedir.

Yüce ve mukaddes Kitabımız'ın emirlerine paralel olarak, Şanlı Peygamberimiz'in pek çok "hadîsleri" mevcuttur. Kısacası İslâmiyet, iktisadî hayatı, içtimâî ve moral değerler ile kontrol edilmesi ve asla

başiboş bırakılmaması gereken bir saha olarak görür. Böyle düşününce, İslâm'da "iktisat ilmi", üretim, tüketim, değişim, dağıtım ve iş bölümü gibi faaliyetlerin "Edile-i Şer'iyye" ile kontrol edildiği, insan-tabiât ilişkilerinden kaynaklanan insan-insan ilişkilerinin ilmi olarak tarif edilebilir. Yani, İslâm'a göre iktisat, insanların tabiatla ilişkilerinden kaynaklanan ve sadece "iktisadî kanunlar" ile şekillenen bir mekanik hayat ve bu mekanik hayatın ilmi değeridir.

İslâm'da iktisadî hayata katılan kişi ve gruplar, ister istemez "moral değerlerin" "mukaddes kriterlerin" ve bunlara aykırı düşmeyen "örfün" murakabesi altında bulunduklarını hissederler. İslâm'da iktisat, sosyolojik mânâda, kendi kanunları içinde oluşurken, içtimâî ve moral değerlerle de çevrilidir. İslâm pazarlarında, "helâl-haram", "günah - sevap", "meşru - gayrimeşru" tarzında beliren "normlar", devamlı olarak ferdî ve içtimâî vicdanı kontrol altında tutar. Elbette, bu kontrolün gücü, kişinin ve cemiyetin "İslâm iman ve ahlâkıma" bağlılık derecesine göre değişik olur. Bu sebepten olacak, İslâm'da iktisadî hayatın tanziminde, "İslâm iman ve ahlâkımın güçlenmesini sağlayacak" bir tâlim ve terbiyeye çok önem verilmiştir. Çünkü, herkes bilir ki, vicdanında manevî bir kaygı ve endişe taşımayan kişi ve kitleleri polisle, jandarmayla ve zabıta ile yola getirmek mümkün değildir. Moral değerlerden mahrum bir iktisadî hayat, gerçek bir savaşa dönüşür.

İKTİSADÎ MÜCADELE VE İSTİSMAR

İktisadî hayatı, bir "içtimâî münasebetler biçimi" olarak değil de bir "savaş sahası" itibar eden kimseler de var... Bu yorum şekli, belki milletler ve devletlerarası münasebetler için doğrudur da bir millet teşkil eden cemiyetler için hayli tehlikeli bir anlayıştır.

Hayatı, Darwin'in "tabiî eleme" adını verdiği prensip içinde yorumlamaya alışmış kimseler için, var olmak ve yaşamak gerçek bir mücadeleden ibarettir.

Bu mücadelede "zayıf" olanlar, "güçlülere" yenilerek "tekâmüle yardım" etmektedirler. Böylelerine göre, Darwin'in bu prensibi, içtimâî ve iktisadî hayat için de geçerlidir. Dolayısı ile A. Smith'in "Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" tarzında formüle ettiği "serbest rekabet ortamı", sadece insanları içtimâî ve iktisadî bir boğuşmaya sürüklemeyi, aynı zamanda içtimâî ve iktisadî hayatın dinamizmini temin eder.

Böylelerine göre, iktisadî hayat, gerçek bir savaştan ibarettir ve bu savaşta güçlü olan, zeki olan, iş bilen kimseler kolayca ayağa kalkacak, böyle olmayanlar yenik düşeceklerdir. Bu gelişmenin dinamiğidir. Tabiatın kanunudur. Elbette, cemiyetin kanunları, tabiatın kanunları ile uyumlu olmalıdır. Aksi halde gelişme durur.

Bu düşünce biçimi karşısında ürpermemek ve irkilmemek mümkün değildir. Çünkü, bu anlayış, insanın, insanı istismar etmesini tabîî bulmakta, mukaddes ve moral değerleri hiçe saymaktadır. Beşer vicdanı bu düşünce biçimi karşısında rahatsız olur. Nitekim çok geçmemiş, bu bakış tarzını tenkit eden pek çok akım gün yüzüne çıkmıştır, çıkmakta devam etmektedir.

Hemen belirtelim ki, bütün "semavî dinler", bütün âlemşümül "ahlâk sistemleri", insanın insanı istismar etmesini hoş karşılamıyorlar. Kaldı ki, bütün dünyada, bu istismara karşı sesler yükselmiş, "içtimâî adalet" naraları, müthiş bir uğultu halinde dünyayı sarmış bulunmaktadır. Şimdi, birçok fikir ve devlet adamı, "istismarı durdurmak", "içtimâî adaleti gerçekleştirmek", "iktisadî sefaleti yenmek", "hür ve tok bir cemiyet meydana getirmek" için çırpınıp durmaktadır. Şanlı Peygamberimiz'in, "Komşusu açken tok uyuyan gerçek mümin değildir", tarzında ortaya koydukları ölçü, temiz ve hassas vicdanlarda yankılanıp durmaktadır.

Şimdi, problem şu: Nasıl bir sistem kuralım ki, istismar dursun; insanlar hem tok, hem hür olabilsin; Allah'ın kulları, Allah'tan başkasına kul ve köle olmasın; maddî rekabetler, yerini manevî yarışlara bıraksın?...

Bu konuda "samimî" kişi ve çevrelerin yanında, meseleyi rayından çıkarıp saptırmak isteyenler de var, maalesef. Yani, "istismarın da istismar edildiğini" görüyoruz. Bilhassa, bu konuda komünistlerin iddia ve tertipleri dikkatleri çekecek ölçülere varmış bulunmaktadır. Bunlara göre, istismarın sebebi "mülkiyet"tir; mülkiyet kaldırılmazdı ki istismar durmaz.

Oysa tarih bunun aksini söylemektedir. Çünkü, herkes bilir ki, insanı güçsüz ve yenik düşüren âmillerden biri de "iktisadî sefalet"tir. Yine herkes bilir ki, iktisadî gücünü kaybeden kişi ve cemiyetler, kolayca esir alınırlar ve kölelik, iktisadî manada, tamamı ile mülkiyetsizlik demektir. Mülkiyeti yok etmekle insana huzur ve refah getiremezsiniz, aksine, onu kolayca "boyun eğen ve teslim olan" bir varlığa dönüştürürsünüz. "İçtimâî adalet", mülkiyeti yok etmekle değil, herkesi bu haktan, tam ve gerçek mânâda istifade

ettirmekle sağlanabilir. Bu, zor, fakat mutlaka başarılması gereken çok önemli bir meseledir. Sefalette eşitlik, marifet değil.

AREFE GÜNÜ

"Arife" tâbiri, dinî bir ıstılah olarak, yalnız Kurban Bayramı'ndan bir gün öncesi için kullanılır. Bu tâbir, sadece bu gün içindir, diğer bayramlar ve günler için kullanılmaz.

"Arafe Günü", hacılar, Arafat'ta toplanarak "vakfe" yaparlar ve ibadet ederler. Arafat'ta bulunmayan Müslümanların, "Arife Günü" toplanarak hacılar gibi yapmaları mekruhtur.

"Arafe Gecesi", Zilhicce Ayı'nın 9. gününü 10. güne bağlayan gecedir. Dinimizde, mübarek gecelerden biridir.

Hacca gitmeyen Müslümanların "Arife Günü", sabah namazından başlayarak Kurban Bayramı'nın dördüncü günü ikindi namazına kadar, farz namazlardan sonra, selâm verir vermez: "Allahü ekber, Allahü ekber, lâilâhe illallahu vallahü ekber, Allahü ekber ve lillahlil hamd" (Allah en büyük, Allah en büyük, Allah'tan başka ilâh yok; Allah en büyük Allah en büyük ve hamd O'na mahsustur) diyerek "teşrik tekbiri" okumaları vâcibdir. Kadın, erkek her Müslüman, ister tek başına, ister cemaatle namaz kılmış bulunsun, ister cuma, ister bayram namazı eda edilsin, "teşrik tekbiri" okumak gerekir. Aksi halde günahkâr olunur. Kaza namazı kılınırken de bu tekbir ihmal edilmez. İmam, bu tekbiri getirmeyi unutsa bile cemaat terk etmez. Kadınlar, bu tekbiri yavaş, erkekler yüksek sesle söylerler. Cenaze namazından sonra "tekbir-i teşrik" okunmaz.

Bilindiği gibi, Kurban Bayramı dört gündür. Zilhicce Ayı'nın 10, 11, 12 ve 13. günleri Kurban Bayramı'dır. Bu dört günde oruç tutmak haramdır.

Kurban Bayramı'nın ilk günü, sabahleyin güneş doğup bir mızrak boyu yükseldikten sonra, erkek mükelleflerin "iki rekât" bayram namazı kılmaları -Hanefi mezhebine göre- vâcibdir. Kurban Bayram namazı da tıpkı Ramazan Bayram namazı gibi kılınır. Bu namazın nasıl kılınacağı, namazdan önce vazifelilerce, yeniden cemaate hatırlatılır.

Ancak şu noktayı hatırlatalım ki, Ramazan Bayramı'nın aksine, Müslümanların Kurban Bayramı namazından önce, bir şey yememeleri ve içmemeleri, Kurban Bayramı namazından sonra,

"kurban eti yiyerek" güne başlamaları, Bayram Namazı'na giderken -şayet bir özürleri yoksa- yolda, yüksek sesle" tekbir-i teşrik" okumaları müstehaptır.

Bayram Namazı'ndan önce, Müslümanların "boy abdesti" almaları, misvak kullanmaları, en yeni elbiselerini giymeleri sünnettir. Ancak, Şanlı Peygamberimiz, bir hadîslerinde: "Kurban kesmeye niyet eden kimse, Zilhicce Ayı girince, on gün başını tıraş etmesin ve tırnaklarını kesmesin" diye buyurmuşlardır. Böyle olunca, Zilhicce'nin 10. günü, kurbanlar kesildikten ve yüzüldükten sonra, Müslümanların saç ve tırnaklarını kesmeleri müstehaptır. Hemen belirtelim ki, daha önce kesilmelerinde de bir vebal yoktur.

Bayram günleri, Müslümanların sevinç ve neşe günleridir. Bugün haram işlememek şartı ile eğlenmek, oynamak, şakalaşmak, karşılıklı ziyaretlerde bulunmak, hediyeleşmek, bilhassa çocukları ve fakirleri sevindirmek esastır. Bütün mesele, Şanlı Peygamberimize, O'nun Aziz Sahabî kadrosuna ve onların izlerini takip eden "Sünnet ve Cemaat Yolu'nun büyüklerine" benzemekte... Düşünüyorum, bundan tam 1355 yıl önce bugün, Şanlı Peygamberimiz, Arafat'a çıkmış, "Veda Haccı" için son vakfesini yapmış, "Dünya'nın ilk âlemşümül insan hakları beyannamesi" durumunda bulunan meşhur "Veda Hutbesi"ni okumuşlardı. Gerçekten de insanlık, bu Yüce Peygambere çok şey borçludur. Ah, bunu bir anlayabilsek ve anlatabilsek...

KURBAN BAYRAMI

Bugün, Müslümanların "ikinci büyük bayramı"dır. Birincisi, "Ramazan Bayramı"... Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de, "Kurban Bayramı'na" işaretle şöyle buyrulur: "Rabbin için namaz kıl. Kurban kes." (el-Kevser/2) buyurmaktadır.

Şanlı Peygamberimiz de şöyle buyururlar: "Hasis kimselerin en kötüsü, kurban kesmeyendir". Yani, gücü yetip de kurban kesmeyen kimseler, hasislerin en kötüsüdür.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat Yolu'nun Reisi İmam-ı Âzam Ebû Hanife Hazretleri de şöyle buyururlar: "Kurban Bayramı'nda kurban kesmek, gücü yetenler için vâcibdir".

Öğrendiğimize göre, Müslüman olmayan bazı çevreler, bilhassa Avrupa'lılar, Müslümanların Kurban Bayramlarında "kurbanlık hay-

vanlar" kesip yemelerini, fakir ve fukaraya dağıtmalarını -güya-yadırgamakta ve "facia" olarak nitelendirmektedirler.

Onların bu tavrına hayret etmemek mümkün değildir. Biz, "Noel Günler"inde, milyonlarca hindi kesen, çam ormanlarını tahrip eden, bırakın bitki ve hayvanları, gerektiğinde, yüz binlerce insanı "klâsik" ve "nükleer" silâhlarla imha eden, Asya'da, Orta-Doğu'da, Afrika'da milyonlarca Müslüman'ı sömürgeleştiren, çoluk çocuk demeden katreden, çirkin, ırk ayrımı ile süründüren Avrupalıların, bu kadar "yufka yürekli" (!) olduğunu bilmiyorduk.

Kim ne derse desin, Kurban Bayramı, Müslümanların "Allah rızası için" kestikleri hayvanların etleri ile kendilerine, dostlarına ve muhtaçlara ziyafet çektikleri ve zengin sofraları cömertçe paylaştıkları sevinç günleridir. Böyle olunca, dünyada en çok hayvanı protein tüketmekle övünen Avrupalıların ve benzerlerinin, biz Müslümanların kestiği kurban kanlarından ürkmelerini ciddiye almamak gerekir. Ayrıca, onlar, bu mübarek "kurban kanlarının akışı" karşısında duyulanan mümin kalplerdeki "heyecan" ve "şefkatin" de farkında değiller.

Bazı psikologlar, insanlarda "yaşama içgüdüsü" gibi, bir "öldürme" ve "kan dökme içgüdüsü"nü de mevcut olduğunu söylemişlerdir. Meselâ, meşhur psikanalist S. Freud, bu görüştedir. Gerçekten de insanlar "kırmızı renk" ve "kan" karşısında acayip ve çelişik bir heyecana kapılırlar. Bu, "korku ve haz karışımı" bir duygudur; sanki, "ölüm ile hayat" bu noktada düğümlenmiş... Gerçekten tahlil edilmeye değer bir duygu... (Nitekim, bu konuda, Ali Murad Daryal, bir etüd yayınlamış bulunmaktadır. Bu, kitabı, yıllar önce okumuştum. Burada, insandaki "kan dökme içgüdüsü" ile bunun kanalize edilmesi konusu işlenmekte ve bu "içgüdünün tatmininde" kurban kesmenin rolü açıklanmakta idi. Yazarın tespitlerine göre, Müslümanlar, kurban kestikleri için merhametli, Avrupalılar, böyle bir tecrübeden mahrum yaşadıkları için gaddar ve kan dökücü idiler).

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de bu konuya ışık tutan bir âyet-i kerime de var. Meâlen şöyle: "Hani, Rabbin, meleklere, gerçekten ben, yeryüzünde bir halife olarak (insanı) yaratacağım demişti; (melekler) de biz, seni hamdinle teşbih ve takdis ederken, orada (Arz'da), bozgunculuk edecek, kanlar dökecek kimse(ler) mi yaratacağım, demişlerdi. Allah (da) sizin bilmeyeceğinizi, herhalde ben bilirim, demişti". (el-Bakara/30).

Evet, İslâm, "kan dökücü insana" meşru yollar göstererek, onu haksız kan dökmekten men eder. Onun için, her mümin, mümkün mertebe kendi kurbanını kendi kesmeli ve "Nefs-i emaresini" bu kanla terbiye etmelidir.

Bütün okuyucularımın Kurban Bayramını tebrik ederim.

İLİM VE AHLÂKIN PSİKOLOJİK ZEMİNİ

Bizim müşahhas dünyamızda, "ilim" ve "ahlâka" ulaşabilen ve bunları "müesseseseleştirebilen" tek canlı varlık insandır. Gerçekten de "ilim" ve "ahlâk" insan için vardır.

Bitkiler, mekanik "tropizmler", hayvanlar "içgüdüleri" ile idare ettikleri halde, insanlar, bunlarla yetinmeyip muhteşem bir "ilim" ve "ahlâk dünyasının" kapısını da aralamak imkânını bulmuşlardır.

Çok düşünmüşümdür. Acaba, insanı, "ilim ve ahlâk" gibi bu iki yüce değere ulaştıran "psikolojik bir zemin" var mıdır? Yahut, insanın hangi yeteneğidir ki, onu bu değerlere yüceltebilmiştir?

Evet, akıl, zekâ, içtimaî temaslar ve bir tarih boyu edinilen tecrübeler... elbette önemlidir. Fakat, insanın, hangi yeteneğidir ki, aklı, zekâyı, içtimaî temas ve tecrübeleri böyle bir neticeye götürebilmektedir?

Fazla uzatmadan belirtelim ki, "ilim" ve "ahlâkın" doğmasında ve müesseseseleşmesinde, "insanın şuuru", çok önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü, "şuur"dur ki, insanın "irâdesinden", "nefis muhasebesinden" ve "sorumluluğundan" söz etmemizi mümkün kılmaktadır. İnsanda "şuur" olmasa idi, bunların hiçbirinden söz edemezdik.

"Şuur", insanda, bir "otokritik yeteneği" olarak gözükmektedir. "Şuur" sayesinde ki, fert ve cemiyet olarak insan, hem kendini, hem de çevresini kontrol ve kritik etmektedir. Bu, insana, kendini ve çevresini "tenkid etme" imkânı vermektedir. Oysa, bitkiler ve hayvanlar âleminde böyle bir yetenek yoktur. Bitkiler ve hayvanlar, hiçbir suretle, kendi kendilerini tenkid ve kritik edemezler. Dolayısı ile "ilim ve ahlâkı" tanıyıp müesseseseleştiremezler. Onların hayatı "tropizmlerden" (suya, ışığa, ısıya ve güneşe mekanik yönelişlerden) ve "içgüdülerden" (yeme, içme, üreme ve boğuşma gibi faaliyetlerden) ibarettir. Eğer, insan da "şuur sahibi" olmasa ve bu yeteneğinden istifade etmesini bilmeseydi, o da böyle bir hayata mahkûm ola-

caktı. Oysa insan, kendini tenkit ve kritik etmesini bilen bir canlıdır. Herkes bilir ki, insan, gözlerini dünyaya büyük bir "ac" içinde açar. Doğduğu zaman, insan, ne kadar güçsüz, âciz ve zavallıdır; bakım ve alâkaya muhtaçtır? İnsan, zaman içinde, büyüdükçe, geliştikçe ve olgunlaştıkça kendi bu durumunu, daha iyi idrak eder. Muhteşem bir şuurla tamamlanan idrak ve zekâsını kullanarak bu durumdan kurtulmaya çalışır.

Bu suretle "cehaletini" idrak eden insan "ilme", organik yetersizliklerini idrak eden insan "âlet ve tekniğe" ulaşmaya çalışır ve ulaşır. Bizim kanaatimize göre, insan cehaletini idrak etmese idi "ilme", bedenî yetersizliğini idrak etmese idi "âlet ve tekniğe" ulaşamazdı.

Tıpkı bunun gibi, ahlâk da insanın "kendi zulmünün" farkına varması ile gün yüzüne çıkmaya başladı. Maalesef, insanlar da yaşamak için, başka canlıları öldürmek ve istismar etmek zorundadırlar. Bir bakıma, yaşamının kanunudur bu. Hayat mücadelesi böylece sürüp gitmektedir. Ancak, bu mücadelede, "vicdan"dan ve "vicdan azabından" söz eden tek canlı varlık insandır. Bir arslan, bir kaplan pençesine geçirdiği bir ceylanı parçalayıp kanlarını yalarken gayet rahattır. Fakat, insan böyle davranamaz. O, ceylan avında iken, hayvanı kovalayıp vurmak için ne kadar hırslı ise, onu vurduktan, kanlar içinde gördükten sonra da o kadar mustariptir. İşte insanı, ahlâka ulaştıran bu şuur ve duygusudur. Kendisiyle hesaplaşma...

Yüce ve mukaddes Kitabımız'da buyurulduğu üzere: "İnsan, çok zâlim ve çok cahildir". (el-Ahzab/72). Evet, insanı, insan yapan bu şuurudur. Hayvanlarda bu şuur yok

DEĞERLER VE SINIRLAR

İnsanın çatışkan ve çelişkili bir dünyası var. İnsan, her nedense, birbirine "zıd düşen" değerler arasında, yalpalar durur.

İnsan için "iyi-kötü", "güzel-çirkin", "doğru-yanlış", "Hak ile bâtlı", "iman ile küfür" daima karşı karşıya bulunur. Evet, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de buyurulduğu üzere: "İnsan, bir imtihan olarak hayır ve şer ile deneniyor". (el-Enbiyâ/35)

Müşahhas dünyamızda, diğer canlılar, böyle bir imtihana tabi tutulmamış. Yalnız insandır ki, "kötüyü" idrak edip "iyiye", "çirkin" idrak edip "güzele", "yanlış", idrak edip "doğruya", "bâtlı" idrak edip "Hakk'a", "küfrü" idrak edip "îmana" gitmek zorunda... Aksi

halde bedbaht olur. Ancak, hemen itiraf edelim ki, bütün insanlar, bütün zaman ve mekânlarda, bu değerlerin ortak bir tarifinde ve yorumunda birleşememişlerdir. Meseleyi, farklı kültürler, farklı cemiyetler ve gruplar ayrı ayrı ele almış ve değerlendirmiştir. Günümüzde, işi, iyice izafileştirerek "ferdî plânda" mütâlâa etmeye kadar vardırırlar da vardır. Oysa beşeriyet, bu konularda, "âlemşümul normlara" muhtaç olduğunu hissedip durmaktadır. Bütün insanlar için ortak ve geçerli normlar...

Hemen belirtelim ki, bu konuda da beşeriyete öncülük edenler ve yol gösterenler -hepsini selâm ile andığımız- Yüce Peygamberler silsilesidir. Yüce Allah'ın yardımı ile, bu şanlı silsile, beşeriyete "iyi ile kötüyü", "güzel ile çirkini", "doğru ile yanlış", "Hak ile bâtlı", "iman ile küfrü", "helâl ile haramı" tarif etmiş, göstermiş ve anlatmışlardır. Eğer onlar olmasalardı, biz, asla ortak bir tarifte birleşemez, âlemşümul bir anlayışa ulaşamazdık.

Nitekim, beşeriyet bu yüce ve şerefli "ilâhî kadronun" tebliğlerine uyduğu zaman güçlenmekte ve hızla mesafe almakta, aksi halde, dağılıp çözülmektedir. Günümüzün "değerler anarşisinde" bu gerçeğin payı pek çoktur. Müşahedeler kesin olarak ispat etmiştir ki, beşeriyet, peygamberleri dinlediği kadar kimseyi sevmemiştir. İnsanlığın bu tavrını, iyi anlamak gerekir. Ben, iman ediyorum ki, peygamberleri tanımadıkça, bu yüce kadronun kadrini tam mânâsı ile idrak etmedikçe, beşeriyeti tanımak ve anlamak mümkün değildir.

Bilindiği gibi, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'in bir adı da "Furkan"dır. Furkan, Arapça'da "Hakk'ı bâtıldan", "iyiyi kötüden", "güzeli çirkinden", "doğruyu yanlıştan", "helâli haramdan" ayırmak, "iman" ile "küfrün sınırlarını" çizmek demektir. "Faruk" da bu işi başaran basiret sahibi kimse... Şanlı Peygamberimiz, bu konuda çok üstün bir kabiliyet gösteren Hazret-i Ömer'i, böylece isimlendirerek mükâfatlandırmışlardı.

Müşahedeler göstermektedir ki, peygamber tebliğlerine sırt çeviren, cemiyetin bu konudaki tarihî tecrübesine aldırmayan, "mukaddes" ve "beşerî normları" âlemşümul bir değer halinde idrak etmeye çalışmayıp onları, izafî ve ferdî birer değer halinde tarif etmeye, yorumlamaya ve yaşamaya çalışan kimseler, kendilerini, er veya geç bir "değerler anarşisi" içinde bulurlar. Böyle bir cemiyette, başıboşluk, huzursuzluk ve çatışma bir faciaya dönüşür. Ferdî ihtiraslar ve kaprisler piyasayı istilâ eder; halkın "kim kime, dum duma" olarak tarif ettiği ortamda, içtimaî bir zelzele ve yıkım görülür.

Müslümanlar, Yüce Allah'ın ve Şanlı Peygamberin koyduğu sınırlara uyarak mutluluk ararlar. Bu, aynı zamanda ilâhî bir emirdir. Yüce ve mukaddes Kitabımıza göre, "Allah ve Resulünün koyduğu sınırlara uyanlar" mükâfatlandırılacak, uymayanlar ise cezalandırılacaklardır. (en -Nisâ/ 13-14)

İNSANLAR VE MODELLER

Bazı insanlar öğünmek için şöyle derler: "Ben kararlarımda ve hareketlerimde tamamı ile bağımsız bir adamım. Hiç kimsenin etkisinde kalmadan karar verir ve hareket ederim. Bu, benim karakterimdir ve bütün ömrümce böyle kaldım ve kalacağım. Başkalarına benzemek ve tabi olmaktansa ölmeyi tercih ederim."

Hemen belirtelim ki, insan gelişiminden ve psikolojisinden haberdar olan bir kimse için, bu parlak sözler ve iddialar, bir "gerçeği" değil, ancak bir "özlemi" ifade eder. Çünkü, herkes bilir ki, ne kadar zeki, akıllı, kültürlü ve güçlü olursa olsun, bir insan, asla kararlarında ve hareketlerinde tamamı ile bağımsız olamaz. Yeryüzünde, hiç kimsenin etkisinde kalmadan karar verebilen tek kişi yoktur. İnsanlar, etkileşerek gelişirler, karar verirler ve hareket ederler. Bütün ömrümüz, etkileşimden (tesir alıp vermekten) ibarettir. Hatta, ilim adamlarına göre terbiye budur, gelişme budur, kültür budur... Etkilenmeden "etki edici" duruma gelinebilmektedir. Canlı varlıklar içinde, en çok etkileneni insandır. İnsan, başkalarından etkilenemediği ve bu etkileri biriktirip yeni sentezler oluşturabildiği için güçlü olabilmektedir. Güçlü kültür ve medeniyetler gibi, "güçlü şahsiyetler" de ancak zengin bir "etkileşim ortamında" boy verebilirler. Herkes, kendi şahsiyetini ve gelişimini, kritik ederse, varlığında pek çok "model insanın" hayalini, davranışını, sözlerini ve izlerini bulacaktır. Düşünün, hayatta en çok sevdiğiniz kişi, en çok etkisinde kaldığınız kişidir.

Psikologlar ve pedagoglar, bütün insanlarda bir "kendini benzetme" (identification) mekanizması bulunduğunu tespit etmişlerdir. Yani, insanlar, gelişmek için "modellere" muhtaçtırlar. Bilhassa çocuklarda ve gençlerde bu ihtiyaç çok fazladır. Siz, düzenli bir tâlim ve terbiye ile onlara muhtaç oldukları "seçkin modelleri" vermezseniz, onlar, kendi modellerini kendileri tayin ederler; yakın ve uzak çevrelerinde buldukları "kahramanları"(!) örnek alırlar. Bu model, ana, baba, kardeşler, akrabalar, komşular, mahallî ve millî

hayatta etkili kişiler, yahut öğretmen vs arkadaşlar arasında seçilebileceği gibi, sinema, tiyatro, radyo, televizyon, basın ve yayın yolu ile de tayin olunabilir.

Bu, o kadar umumî bir olaydır ki, hiç tereddütsüz, bütün çocukların ve gençlerin gönlünde yer tutan ve onun şahsiyetini etkileyen bir veya birkaç "model insan" vardır denebilir. Biraz kurcalarsanız, durumun, yetişkinler için de üç aşağı, beş yukarı aynı olduğu görülür. Hiç şüphesiz, bu modellerin farklılaşması nispetinde de onları örnek alan kişi ve grupların davranışları, düşünce ve kanaatleri farklı olmaktadır. Modellerin "müspet" veya "menfi" olması da ayrı ve önemli bir meseledir. Ancak bilinmelidir ki, kişi, kimi ve kimleri "model" almışsa, kendini "ondan" ve "ona yakın" bilmektedir. Bu konuya işaretlerle Şanlı Peygamberimiz şöyle buyururlar: "Kime benzerseniz ondansınız.

O halde kişi, modelini iyi seçmeli veya ebeveyn, çocuklarına gerçekten iyi modeller sunmalıdır. Bu konuda cemiyete ve devlete düşen büyük sorumluluklar da var... Bugün, bütün dünyada, çocuklara, gençlere ve yetişkinlere hitap eden pek çok yayım, onları sürükleyip götüren pek çok akım, onların hayat ve görüşlerini etkileyen pek çok lider, onları kendilerine özendiren pek çok "kahraman"(!) vardır. Bunun ötesinde, milletlerarası savaş, meseleye ideolojik ve siyasî yeni boyutlar da kazandırmış ve konunun önemini çok büyüt-müştür. Yani, genç nesillere yön vermek ve yardım etmek isteyen yetişkin nesillerin vebal ve sorumlulukları çok artmıştır. Başta TRT olmak üzere, bütün basın ve yayın organları çok dikkatli olmak zorundadırlar.

İSLÂM'DA MODEL ŞAHSİYETLER

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm, İslâm'ın imanını, ahlâkını ve bütün hayatı kuşatan esaslarını âyet âyet ortaya koyar. Şanlı Peygamberimiz Hazret-i Muhammed'in (O'na binlerce salât ve selâm olsun) vazifesi de İslâmiyet'i bizzat yaşayarak kendi hayatlarında -nurdan bir âbide gibi- temsil ve tebliğ etmektir. O ve yakın çevresi, bu vazifeyi bihakkın yerine getirmişlerdir. Bu sebepten, Sevgili Validemiz Hz. Aîşe (Allah ondan razı olsun) şöyle buyurmuşlardır: "Resulullah'ın ahlâkı, Kur'an-ı Kerîm'in ahlâkı idi".

Yüce dînimiz İslâm, insanın nasıl olması, nasıl inanması, nasıl yaşaması ve hareket etmesi hususunu Mukaddes Kitabımız'da açık-

lamış ve Şanlı Peygamberimiz'i "model almamızı" emretmiştir. İşte bu konuya ışık tutan âyet-i kerîme mealleri: "And olsun ki, Resulullah'ta sizin için, Allah'ı ve âhiret gününü ummakta olanlar, Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnek vardır". (el-Ahzab/21). Yüce Allah, Mukaddes Kitabımız'da Sevgili Peygamberimize hitaben şöyle buyurur: "De ki, eğer Allah'ı seviyorsanız, hemen bana uyun ki, Allah da sizi sevsin." (Âli İmran/31). İşte, Yüce ve Mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'den sonra, dinimizde en önemli ikinci kaynak, bu sebepten "Peygamberimizin Sünneti'dir. Çünkü, Peygambere uymak Kur'an-ı Kerîm'e uymak demektir. Şanlı Peygamberimizi atlayarak yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'e ve O'nun hakikatine ulaşmak mümkün değildir. "Biz Kur'an-ı Kerîm'den başka kaynak tanımıyoruz" diyen ahmakların kulakları çınlasın.

Şanlı ve Sevgili Peygamberimiz, İslâm'ın iman ve ahlâkı, bütün haşmeti ile yaşamakla yetinmemiş, içinde doğup büyüdüğü cemiyeti, insanlığa örnek olabilecek bir biçimde yoğurmayı da başarabilmişti. Böylece doğan üç-yüz binlik "Aziz Sahabî Kadrosu", yalnız "İslâm'ın öncüleri olmakla kalmamış, "Yüce Allah'ın kendilerinden" ve kendilerinin de "Allah'tan razı olduğu" bir seçkinler ordusu haline gelmişti.

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de, bu "örnek şahsiyetler" şöyle öğülür: "(İslâm'da) Birinci dereceyi kazanan Muhacirler ve Ensar ile onlara güzellikle tabi olanlardan Allah razıdır. Onlar da Allah'tan razıdırlar. (Allah) bunlar için, altlarından ırmaklar akan ebedi cennetler hazırladı. İşte bu, en büyük saadettir". (et-Tevbe/100)

Şimdi, topyekûn ashabın ne demek olduğu anlaşıldı mı? Ashab-ı Kirâm'a dil uzatan kimselerin, ne korkunç bir vebal altında kaldığı apaçık görüldü mü? Hemen bu noktada belirtelim ki, Cenab-ı Hak, Kitab'ında Şanlı Peygamberimizi "örnek" gösterdiği gibi, Sevgili Peygamberimiz de "Ashabımı örnek olarak" bizlere göstermiştir. Nitekim O, şöyle buyurmuşlardır: "Ashabım, gökteki yıldızlar gibidir, hangisine uyarsanız kurtulursunuz".

O halde, bir Müslüman için "ilk ve ebedî model" bizzat Şanlı Peygamberimiz, sonra O'nun "Aziz Sahabî kadrosu"dur. Daha sonra, silsile halinde O'na ve onlara uyan âlimler, velîler ve kahramanlar gelir. İslâm'da şehitlerin, gazilerin, cömertlerin, yiğit ve şerefli insanların çok önemli birer yeri vardır ve hepsi de "model şahsiyetlerdir.

Gerçekten de müminler, gerek kendi şahsiyetleri ve gerek genç nesiller için "model yapacakları" kişileri çok iyi seçmelidirler. "Kâfirleri velî edinmeyiniz" emrine uymalıdır. (Bkz. el-Mâide/51). Ayrıca unutmamak gerekir ki, bu dünyada, kimi ve kimleri kendinize "rehber", "lider" ve "imam" seçtiyseniz, âhirette de onlarla birlikte olacaksınız. Bu hususta Yüce ve Mukaddes Kitabımız'da şöyle buyruluyor: "O gün ki, insan sınıflarından her birini! biz, imamları ile çağıracağız" (el-İsra/71). Evet, Şanlı Peygamberimiz'in buyurdıkları gibi, o gün, "Herkes sevdiği ile beraber olacaktır". O halde dikkatli, hem de çok dikkatli olmak gerekir.

EN GÜZEL ÖRNEK

İslâm Terbiye Sistemi'nde, "ilk" ve "en güzel" örnek bizzat Şanlı ve Sevgili Peygamberimiz Hazret-i Muhammed'dir. (O'na binlerce salât ve selâm olsun). Diğer insanlar, ilim ve fikir adamları, ahlâk kahramanları, O'na benzedikleri ve yaklaştıkları nispette "nümûne-i imtisal" olabilirler. Yani, Sevgili Peygamberimiz, tâlim ve terbiyemizin "mihver şahsiyeti"dir.

Bunun böyle olmasını, bizzat Yüce Allah istemektedir. Nitekim yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de: "Resûlullah'ta sizin için ...güzel bir örnek vardır", (el-Ahzab/21) diye buyrulmaktadır. Gerçekten de Şanlı Peygamberimiz, bütün hayatları boyunca "en güzel ahlâkı" temsil etmişlerdir.

İslâm Terbiye Sistemi'nde, "Peygamber sevgisi", Yüce Allah ile O'nun şerefli yaratıkları olan müminler arasındaki "muhabbet köprüsü"dür. Böylece, Şanlı Peygamberimiz'in sevgisinde "Yaradan" ile "yaratılmış" birleşir. Çünkü, Aziz Peygamberimiz, hem Allah'ın, hem müminlerin sevgilisidir. Yani O, Allah ile kul arasındaki "sevgi bağı"dır. Nitekim, Yüce ve Mukaddes Kitabımız'da şöyle buyrulmaktadır: "(Habibim) de ki, eğer Allah'ı seviyorsanız, hemen bana uyun ki, Allah da sizi sevsin...", (Âli İmran/ 31).

İslâm tarihi diyor ki Müslümanların en güçlü ve başarılı oldukları zamanlar, "Yüce Allah'ın ve Şanlı Peygamberin sevgisinde bütünleştikleri ve kaynaştıkları asırlardır". Yine İslâm tarihi diyor ki, Müslümanların zelil ve perîşan oldukları dönemler, bu sevgi bağının gevşediği ve çözüldüğü zamanlardır. İslâm Terbiye Sistemi'nde "Allah ve Peygamber sevgisi" o kadar önemli bir yer tutar ki, böyle bir terbiyeden geçen müminler, "Allah" sözünü işittik-

leri zaman heyecanlanır ve "Muhammed" ismi geçtiği zaman ürperirler. "Allah" kelimesini işittikleri zaman "celle celâlühü" diyerek heyecanlanan ve "Muhammed" kelimesi geçtiği zaman "aley-hisselâm" diyerek ürperen gönüllere ne mutlu.

İman konusunda, "Peygamber sevgisi" o kadar önemlidir ki, biz-zat Sevgili Peygamberimiz şöyle buyurmuşlardır: "Beni, kendi canınızdan daha fazla sevmedikçe tam iman etmiş olmazsınız". İşte, bütün sır burada... Bizim kültür ve medeniyetimizde, "Allah ve Resûlü'nün sevgisi" çok önemli bir yer tutar. Nitekim, bizim "muhar-rirlerimiz", kitaplarına ve yazılarına "Allah'a hamd ve Resûlü'ne selâm" ile, bizim şairlerimiz divanlarına "münâcatlar" ve "naatlar" ile başlardı. Oysa gönüllerin birbirinden koptuğu, insanlarımızın birbirine kin ve öfke ile baktığı bir dünyada, böyle bir "sevgi bağı"na ne kadar muhtaç bulunuyoruz.

Elbette Şanlı Peygamberimiz, Yüce ve Mukaddes Kitabımız'ın ifadesi ile, "Alemlere rahmet olarak gönderilmiştir". (el-Enbiya/104). Fakat, bu "rahmet" İslâm Dünyası için, başlı başına büyük bir nîmet olmuştur. Esefle belirtelim ki, günümüz Müslümanları, bu "nîmetin" pek farkında değiller. Ellerinde büyük bir iman ve ahlâk kitabı olarak Kur'an-ı Kerîm ve önlerinde Şanlı Peygamberimiz gibi muhteşem bir iman ve ahlâk âbidesi dururken, "Müslümanların"(!) surdan buradan örnek aramaları, Allah ve Resûlü'ne düşman olduğu apaçık bilinen kimselerin peşine takılıp gitmeleri ne hazîndir.

Oysa, Müslümanları bir çelik yumruk gibi toplayacak şey "Allah ve Resûlü'nün sevgisi"dir. Hiçbir sevgi ve emek bu kadar toplayıcı olamaz. Bu husus Yüce ve Mukaddes Kitabımız'da şöyle açıklanır: "Seni, yardımı ile ve müminlerle destekleyen ve onların gönüllerine sevgi verip birleştiren O'dur. Yeryüzünde olan her şeyi harcamış olsan, yine onların gönüllerini böylesine birleştiremezdin...". (el-En fal/62-63)

GÜZEL AHLÂK

Sevgili Peygamberimiz: "İslâm, güzel ahlâktan ibarettir" diye buyurmuşlardır. "Güzel ahlâk" ise, hür bir irade ile "gerçek iyiliği" tercih edebilmek demektir.

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de gerçek iyilik, "birr" tâbiri ile ifade olunur. "Birr", iyiliklerin, bir korku, ümit ve menfaatle değil, yalnız ve ancak "Allah rızası için" yapılması demektir.

Bu konuda Yüce ve Mukaddes Kitabımız'da -meâlen-şöyle buyrulur: "Birr {gerçek iyilik}, yüzlerinizi Doğu'ya, Batıya çevirmeniz demek değildir. Gerçek iyilik, Allah'a, Âhiret Günü'ne, meleklerle, Kitab'a ve peygamberlere iman eden, malı (mı Allah) sevgisi ile akrabaya, yetimlere, yoksullara, yolda kalmış misafirlere, dilenene, köle ve esirler (i kurtarmaya) veren, namazı dosdoğru kılan, zekâtı ödeyen (kimselerin), ahitleştikleri zaman sözlerini yerine getirenler (in), sıkıntıda, hastalıkta ve savaşın kızıştığı zamanlarda sabır ve metanet gösterenlerin iyiliğidir". (el-Bakara/177).

İslâm'da ahlâk, dünyevî bir menfaat motivine bağlı olmayıp "sırf Allah rızası için" yapılan iyiliktir. Esasen -başta E. Kant olmak üzere- aşağı-yukarı bütün ahlâk filozofları, "iyiliğin sırf iyilik için" olmasını, dünyevî bir korkuya, menfaate, makam ve itibara dayalı bir ahlâkın "güzel ahlâk" olamayacağını ısrarla belirtirler. Hatta, bazıları, böyle bir ahlâkı "ahlâksızlık", bazıları da "ahlâkın aşağı kademeleri" olarak nitelemişlerdir.

İslâm'da ahlâk "kademeli"dir ve en yüksek ahlâkı, Şanlı Peygamberimiz'in ahlâkı temsil etmektedir. Çünkü O, bütün varlığını, canını, malını ve dünyasını Yüce Allah'ın rızasını kazanmaya vakfetmiş, asla dünyevî bir korkuya, ümit ve menfaate kapılmadan yaşamasını bilmişti. Bizim terbiye sistemimizde "güzel ahlâk" o kadar önemli bir yer tutar ki, Şanlı Peygamberimiz: "Ben, ahlâkın en yüksek olanını tamamlamak için peygamber olarak gönderildim", diye buyurmuşlardır. Nitekim, Sevgili Peygamberimiz'in bu durumu, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de şu ifadeler ile teyid buyrulur: "Muhakkak ki, Sen, yüksek bir ahlâk üzeresin." (el-Kalem/4).

Bilindiği gibi, İslâm Terbiye Sistemi, Allah'ın "varlığı", "birliği", "sevgisi" ve "rızası" üzerine kuruludur. Şanlı Peygamberimiz, bu yüce

ahlâkı, müşahhas mânâda ortaya koyan ve yaşayan en güzel örnek-tir. Bu sebepten, İslâm Terbiye Sistemi, her şeyden önce Şanlı Peygamberimiz'in ahlâkı ile "ahlâklanmayı" ve "O'nun yüce hayat-larını örnek almayı" esas kılar, "maarifini" gerçekleştirir.

Artık anlaşılmıştır ki, insanoğlu, maddî ve manevî cephesi ile bir bütündür. Başarılı bir terbiye, onu, bedenlen ve ruhen güçlü kılmaya ve yüceltmeye hizmet edebilenidir. Sağlam bir terbiye sistemi, insanın hiçbir cephesini ihmal etmez. İşte İslâm, böyle bir tâlim ve terbiye sistemi getirmiştir. İslâm, ortaya koyduğu prensip ve ölçüler-le insanın, hem bedenini, hem zihnini, hem heyecanlarını, hem de iradesini terbiye etmeye çalışır. Nitekim, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'in bütün âyetleri ve Sevgili Peygamberimiz'in örnek yaşayışı ve sözleri, hep bu maksadı gerçek-leştirmek içindir. Evet, Allah'tan başka ilah tanımayan, bedenlen güçlü ve ruhen yücelmiş insan, ne güzel insandır.

Şanlı Peygamberimiz'in savunduğu ve bizzat yaşadığı terbiye sis-teminde, insanın bedenini güçlendiren güreş, yüzme, koşu, ok atma, kılıç kullanma, ata binme gibi sportif faaliyetlerin yanında ruhu yücelten ibadetler, duyguları incelten güzel sanatlar ve zihnî geliştiren çalışmalar, ne muhteşem bir ahenk içinde bulunuyorlar.

DOGMATİZM ÜZERİNE...

"Dogm" veya "dogma" kelimesinin bizim kültür ve medeniyetimizdeki karşılığı "nass"dır. "Dogmatizm"de "nassçılık" veya "nasslara inanma ve bağlanma" demektir.

Hemen belirtelim ki, "dogma ve dogmatizm" kelimesinin felsefî, dinî ve siyasî pek çok anlamı vardır. Hatta, günlük politikada bir "itham" ifadesi olarak da kullanılmaktadır. Meselâ, birçokları, sanki kendilerinin de bağlı olduğu "dogmalar" (nasslar) yokmuş gibi, din-darları, "dogmatik" olmakla karalamaya(l) çalışırlar.

Felsefî mânâda "dogmatizm", aklın yetkisinden şüphe etmemek ve onun mutlak hakikati ortaya çıkaracak bir zihnî güç olduğundan endişeye düşmemek demektir. Felsefî dogmatizmin en aşırı şekli "sens commun" (sağduyu) adı verilen ortak bir içtimâî idrakler bütünüdür. Felsefî dogmatizme göre: "Bilgimiz eşyaya uygundur. İnsanın bilgisi sübjektif değil objektiftir. İnsanın zihni, eşyayı kavrayabilir ve mahiyetini anlayabilir. Şayet hata yapılmışsa, bu, bir arızadan ibarettir, yabancı sebeplerin karışmasından meydana gelir.

Yoksa, zekâ, tek başına kalınca hakikati bulur...". (Felsefe, İ. Hakkı Baltacıoğlu, s. 40).

Bu mânâsı ile "felsefî dogmatizm", yine birer felsefî akım olan "septisizme" (şüphecilğe) ve "kritisizme" (tenkidçiliğe) karşı gelmiş oluyor. Bu felsefî akımlar, akıllı, hakikati bulmanın temel vasıtası haline getiren "rasyonalizm" (akılcılık) ve aklın verilerini "nass" kabul etmek demektir.

Biz, bunu takip eden yazılarımızda, yalnız "rasyonalizmin değil, kendini "entellektüel" sanan, "hür düşünce"ye ulaştığını iddia eden, kafasını ve vicdanını "dogmalardan" (nasslardan) kurtardığını vehmeden bütün akım, kişi ve zümrelerin bağlandıkları "dogmaları" (nassları) ortaya koymaya çalışacağız. Müslümanları ve bütün dindarları "dogmatik" olmakla itham edenlerin en garip "dogmalara" sarıldıklarını gözler önüne sermeye çalışacağız.

O noktaya gelmeden önce belirtelim ki, ister dînî olsun, ister felsefî olsun, bütün akımlar, ister istemez bazı temel "ilkeler ve esaslar" üzerine otururlar. Bu temel ilkeler ve esaslar, bunları, bir diğerinden ayıran ve orijinal kılan "kanunlar" gibidir. Bir dînin, bir felsefenin ve bir akımın mensubu olmak demek, bu temel ilke ve esasları kabul etmek, bunlara inanmak, bunları yaşayıp savunmak demektir. Hiçbir dîn, hiçbir felsefe, hiçbir akım ve hiçbir rejim kendine hayatiyet veren bu temel ilke ve esaslardan fedakârlık edemez. Aksi halde yok olur.

Biz, yine, gelecek yazılarımızda ispat edeceğiz ki, yalnız dînlerin yalnız felsefelerin, yalnız siyâsî akım ve rejimlerin değil, "ilmin" bile dayandığı "dogmalar" (nasslar) vardır. Yani, bir bilginin "ilim hüviyetine" girmesi için, bazı temel ilke ve esaslara uygun olması ve bunlardan asla fedakârlık etmemesi gerekir. Bütün bunları tek tek göreceğiz.

Bu açıklamalardan sonra, rahatça diyebiliriz ki, elbette yüce dînîmiz İslâmîyet'in de bağlı olduğu "nasslar" vardır. Bunlar, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'in ve Hadis-i Şeriflerin bir mesele ve iş etrafında ortaya koydukları muhkem ve kesin emirleridir. Müslüman'ı, "Müslüman" yapan emir ve ölçülerdir. Meselâ, "İmanın şartları", "İslâm'ın şartları", "Helâl ve haramlar" ile ilgili hükümler böyledir. İslâm, asla bu esas ve ilkelerinden fedakârlık edemez. Aksi halde, kendi kendini inkâr etmiş olur.

FELSEFÎ EKOLLER VE DOGMATİZM

Aman Allah'ım, ne de çok felsefî akım var. İster misiniz, bazılarının sadece adını sıralayalım? Evet sıralayalım: dogmatizm, septisizm, idealizm, rasyonalizm, rölativizm, fenomenizm, ampirizm, pozitivism, monizm, düalizm, materyalizm, spiritüalizm, paralelizm, mekanizm, dinamizm, atomizm, monadizm, fatalizm, volontarizm, teizm, panteizm, pragmatizm, kritisizm... Evet, bitmedi, ama biz bunlarla yetinelim. Bütün bunlar ve daha neticeleri ile birlikte, insan aklının meyveleri... Hakka ve hakikate "kendi kanunları" ve "kendi metodları" ile varmak isteyen insan aklı, şimdi, kendini içinden çıkamaz bir labirentte hissetmektedir. Bir tarafta "hakikati arayan insan", diğer tarafta "aklın, akli yalanlamasından ibaret bir felsefe tarihi ve felsefî ekoller". Çık çıkabilirsen içinden.

Akıl, bu felsefî akımların ve ekollerin hepsini benimsemeye kalkışsa "çelişkiden çelişkiye düşerek çıldırır". Akıl, bu felsefî akımların hepsini reddedebilir, ancak, o zaman da tutunacak başka bir dal bulmak zorundadır. Akıl, bu felsefî akımlardan birini tercih edip bağlanabilir. O zaman da "bağımsızlığı tehlikeye düşer" diyorlar.

Felsefî akımlar neden bu kadar çok? Bunun pek çok cevabı var. Önce, filozofların "şahsiyet farkları", içinde doğup büyüdükları "cemiyetin ve çevrenin ortaya koyduğu farklar", belli zamanlara ve mekânlara hâkim olan değişik ve "güçlü fikrî ve siyasî akımlara bağlı etkileşim farkları", "terbiye farkları" ve benzeri şartlar... Düşünülebilir. Sonra -ki, bence en önemlisi budur- filozofların düşüncelerine temel yaptıkları "çıkış ilkeleri"dir. Yani, filozofun "hakikati nasıl bulurum?" sorusuna verdiği ilk ve temel cevaplar ve hareket noktalarını belirleyen prensiplerdir. Meselâ, bir "materyalist" için, temel hareket noktası, "maddeyi" (materyali) esas ve diğer tezahürleri bu temel varlığın "türevleri" kabul etmektir de bir "spiritüalist" için esas olan "ruh" (spirit)dur ve diğer varlık tezahürleri, bu esas varlığın "tortularından" ve "türevlerinden" ibarettir. Yine bir "rasyonalist" için, hakikati bulanın vasıtası "akıl"dır da, bir "ampirist" için "tecrübe", bir "ruhçu filozof" için "sezgi" (intuition)dir. Örnekleri çoğaltabiliriz, ama bu kadarı yeter.

Bununla demek istiyoruz ki, felsefe, her ne kadar "hür bir aklın ve mantığın ürünü" sayılmak isteniyorsa da gerçekte, durum aksinedir. Çünkü, filozoflar, içinde doğup büyüdükları içtimâî, ikti-

sadî, tabîî, harsî, siyasî ve ideolojik şartlardan etkilenmenin yanında, farklı "çıkış noktalarına ve ilkelerine" bağlanmak suretiyle ister istemez "dogmatik" bir tutum içindedirler. Çünkü onlar, bu "ilkelerin" kendilerini "hakikate ulaştıracağına" peşinen inanmış bulunmaktadır. Bu hükmümüz "septikler" (şüpheciler) ve "kritikçiler" (tenkidçiler) için bile geçerlidir. Çünkü, şüpheciler: "Mutlak hakikat yoktur. Duyularımız ve aklımız yanılabılır" derken, kritikçiler: "Bilginin rölâtiv (izafî) olduğunu" savunurken bu düşüncelerini birer "dogma" şeklinde kabul etmektedirler; bütün sistemlerini bu "inançları" üzerine oturtmaktadırlar.

Öte yandan, bütün filozofların kabul edip uyguladıkları "aklın kanunları" ile "aklın metodları", gerçekten bizi "hakikate" götürebilir mi? Filozoflar, buna evet dedikleri zaman, ister istemez birer "dogmatik" durumuna düşerler. Şimdi soralım: "Aklın kanunları" kabul edilen ayniyet, illiyet, tenakuzsuzluk ve gaiyyet prensipleri ile "aklın metodları" kabul edilen ve şimdiki adları ile "tümevarım, tündengelim, çözümleme ve birleşim" gerçekten bizi "hakikate" ulaştırabilecek yollar mıdır veya bunlardan başka "bir çıkış yolu" yok mudur? Eğer, bunlardan başka bir yol yoktur diyorsanız, siz, bir "dogmatik"siniz

DOGMATİZM VE SİYASÎ SİSTEMLER

İnkâr edilemez bir gerçektir ki, her siyasî sistem, kendini diğerlerinden ayıran ve kendine hayatiyet veren farklı "ilkelere" bağlıdır. Yine her siyasî sistem, bağlı olduğu bu "ilkeleri" titizlikle korumak ve savunmak zorundadır. Bağlı olduğu ve kendine hayatiyet veren "temel ilkelerinden" fedakârlık eden veya bu ilkelere ters düşen uygulamalara girişen bir siyasî sistem, artık yok olma yolundadır. Evet, her siyasî sistemin kendine has, kendine hayatiyet veren ve vazgeçilmez "bir temel ilkeler manzumesi" vardır.

Bütün tarih boyunca mevcut olmuş ve bugün mevcut olan siyasî ve iktisadî sistemleri, çeşitli adlarla ortaya çıkan farklı "ideolojileri" tek tek inceleyiniz. Hepsinde bunu göreceksiniz. Hepsi de hasımlarını "dogmatik" olmakla itham ederken, kitlelere "kendi dogmalarını" kabul ettirmeye çalışmaktadırlar. Evet, krallıkların da, diktatörlüklerin de, tek partili, çok partili rejimlerin de, demokrasi-lerin de bağlı oldukları ve "vazgeçilmez ilkeleri" vardır. Birçok ülkede, "bu temel ve vazgeçilmez ilkeleri" münakaşa ve tenkid etmek dahi mümkün değildir. Bu, "dogmatizmin" tâ kendisidir.

Bugün mevcut "iktisadî sistemler" de böyledir. İster liberalist, ister sosyalist .ister faşist olsun, bütün "iktisadî-siyasî sistemler", ister istemez, peşin, kesin ve vazgeçilmez bazı "temel ilkelere" bağlanmak ve inanmak zorundadırlar ve üstelik var olmak istedikleri sürece de bunlardan taviz veremezler. Hiç şüphesiz, ufak-tefek bazı revizyonlara rağmen, "liberalizm", A. Smith'in, "komünizm" de K. Marx'ın ortaya koyduğu "temel ilkelere" bağlı kalmakta ısrar etmektedir ve edecektir. Yani, biz diyoruz ki, var oldukları müddetçe "liberalist" ve "marksist" dogmalar da varlıklarını sürdüreceklerdır

Meselâ, "Ticaret ve faiz konusunda ne düşünürsünüz?" sorusuna, bir liberalist hiç düşünmeden "Ticaret de, faiz de serbest olmalıdır" cevabını verirken, bir marksist de aynı soruya, hiç düşünmeden: "Ticaret de, faiz de yasak" der. Şimdi soruyorum, liberalistin ve Marksist'in bu cevabı "dogmatik" değil de sadece İslâm'ın "Ticaret serbest, faiz yasak" emri mi "dogmatik"tir?

Apaçık görülüyor ki, "dinin nassları" gibi, felsefî sistemlerin de, iktisadî ve siyasî sistemlerin de "dogmaları" vardır. Üstelik, bunlar yaşamak ve etkili olmak için bu "nassları" veya "dogmaları" ısrarla korumak ve savunmak zorundadırlar. "Benim bağlı olduğum hiçbir 'nass' ve 'dogma' yoktur" diyenler, ya yalan söylüyorlar, ya kendilerini tanımıyorlar, bağlanabilecekleri ve uğrunda ölebilecekleri bir "değerler sisteminden mahrum olduklarını" itiraf ediyorlar veya boş bir gurur içindedirler.

Kendilerini "hür düşüncenin öncüleri" olarak takdim eden "masonlara" gelince, onların da "landmarks"ları, yani kendi "Anayasalarının çeşitli maddelerinde belirtilen prensiplerin maddleşmiş şekilleri vardır. Bu prensipleri, bazıları 9-10 madde halinde özetleyebildiği halde, bazıları 25-50 prensip şeklinde detaylandırmış bulunmaktadır. Kendi kaynaklarından öğrendiğimize göre: "Bu Landmarks'lar, bir Mason teşekkülünün ana kaideleridir ve bunlara riayet edilmedikçe, belki, Masonluğa benzer bir teşekkül meydana gelir, fakat bu teşekkül, diğer Mason teşekkülleri tarafından -Muntazam bir Masonluk teşkilâtı olarak kabul edilemez. Bu prensiplerden Kâinatın Ulu Mimarı mefhumu ile ruhun ebediliğine inanma keyfiyeti 'dogmatik' prensiplerdir. Münakaşa edilemez" ve "Masonluk işaretleri muayyendir, değiştirilemez ve ifşa edilemez". (Bkz. Çankaya Locası Yıllığı-1965- s. 11-12-Ankara). "Hür düşünce" şampiyonlarının marifetlerini görüyor musunuz?

İLMÎ DÜŞÜNCENİN DOĞMALARİ

Evet, yanlış okumadınız, "ilmî düşüncenin de dogmaları" vardır.

Çağdaş "ilim ve fikir adamlarına" göre, bir "bilginin" ve "düşüncenin" ilmî olabilmesi için şu üç temel prensibe dayanması gerekir. Bunlar:

1. Objektivizm,
2. Determinizm,
3. Üniversalizm olarak özetlenebilir.

Yine, aynı çevrelere göre, bu prensiplerden birini dahi ihmal ve inkâr eden bir düşünce ve bilgi tipi, asla "ilmî" olamaz. Çünkü, bu prensipler, bizi "ilmî hakîkate" götürecek temel ve vazgeçilmez esaslardır. Yani, tabir-i caiz ise, bu prensipler "ilmî bilgi ve düşüncenin" asla vazgeçilemez "dogmaları"dır. Yine, bu çevrelere göre, bu prensipler üzerinde şüphe ve tereddüt gösterenler, bilerek veya bilmeyerek "safсата yapmaktadırlar."

Bilindiği gibi "objektivizm", sübjektifliğin zıddı olup ilme konu olan "obje" ve "olayları", insanın duygularını, peşin ve acele hükümlerini nazara almadan, bizzat incelenen varlıktan gelen veriler (don-neler) ile açıklamak, yorumlamak ve tarif etmek demektir. Yani, bu düşünce biçimi, insana "sen sus, eşya ve olaylar konuşsun" demektedir. Şimdi soralım, insanı susturan, onun sübjektifliğini yok eden ve insan zekâsını ve idrakini "pasif bir alıcı" hüviyetinde gören bu "objektivizm anlayışı", bizi gerçekten "özlediğimiz gerçeklere" ulaştırabilir mi? Yoksa, bazı fikir adamlarının dediği gibi, "bilgilerimiz, izafî olup dış dünyadan gelen duyumları, zihnimiz kendi bünyesine göre değiştirir ve onlara formunu verir mi?" Her ne ise, bu çetin felsefî problemi biz çözecek değiliz. Ancak, bu noktada, şunu söyleyebiliriz ki, birçok haklı itirazlara rağmen, "ilmî düşünce", ister istemez, bir dogma halinde de olsa, "objektivizmi" vazgeçilmez bir prensip olarak kabul edecektir ve bu prensibin tartışma konusu yapılmasından rahatsız olacaktır. Aksi halde "ilim" yapılamaz.

"Determinizm prensibine" gelince, bu belli şartlarda, belli sebeplerin, belli sonuçlar vereceğine inanmak demektir. Fizik âlimi M. W. Heisenberg'in "Güvensizlik Kanunu"ndan sonra, her ne kadar "determinizm", eski katı hüviyetini yitirdiyse de "ihtimalî" de olsa, ilmî düşünce, bu prensibe inanmak ve bağlanmak zorundadır. Aksi

halde, "ilim yapmak" mümkün olmaz. Günümüzde, "determinizm prensibine" karşı çıkan ve onu yumuşatmaya çalışan pek çok akım mevcuttur. Başta "volontarizm" (iradecilik), finalizm (gayecilik) ve "indeterminizm" (determinizmi inkâr edenler) olmak üzere, pek çok felsefî akıma rağmen, ilim, çaresiz determinizme sarılmak zorundadır. Çünkü, çağdaş ilim, bu anlayış üzerine oturmuş bulunmaktadır. Gerçekten de ilim adamları bu ilkenin tartışılmasından rahatsız olmaktadırlar. Meselâ, bir ilim adamı olan Prof. B. Dr. Py Suner, "Olaylar, bize, finalite lehine, en çok âlâmetler gösterse bile, gene finaliteyi inkâr etmeliyiz. İnkâr etmeliyiz, çünkü, o, ilmî bir kavram değildir" diyebilmektedir. (Bkz. ilimler Sistemi -Fethi Yücel tercümesi- s. 75- Yazarı: Edmond Goblod). Evet, "determinizm prensibi" ilmî bilgi ve düşüncenin "ikinci dogması"dır.

İlmî düşüncenin üçüncü dogması da "üniversalizm"dir. Yani, bilginin "âlemşümül" olması, herkes tarafından rahatlıkla kontrol edilebilir ve tekrar edilebilir olması... Bu ilmin nihaî gayesidir. İlim, öyle "umumî kanunlara" varmak ister ki, bunlar, bütün zamanlarca ve mekânlarca kabul edilebilir ve değişmez olsun. Oysa, bu, bir idealdir. Zaman, "ilmî olduğu" iddia edilen pek çok hükmün yanlışlığını ortaya koymuştur ve koyacaktır. Tarih, "ilmîlik" maskesi altında yürütülmek istenen ne maskaralıklarla doludur.

İSLÂM VE TEFEKKÜR HAYATI

Daha önceki yazılarımızda, ister dinî olsun, ister felsefî ve ideolojik olsun, ister siyasî ve iktisadî olsun her "sistemin" kendine hayat veren bazı "temel prensiplere" bağlı olduğunu belirtmiştik. Bunlardan vazgeçilemez.

İslam'ın da böyle "temel prensipleri" (nassları) vardır. İslâm'da bunları, Yüce Allah ve O'nun emirlerini tebliğ etmekle mükellef olan Peygamber tayin ve tespit eder. Din âlimlerinin, müctehid ve mütefekkirlerin vazifeleri de "bu ölçüler" içinde kalarak ve asla dinî bütünlüğü zedelemekten konuyu, kitlelere intikal ettirmektir. Bütün mesele, İslâm'ı Yüce Allah'ın ve Şanlı Peygamberin rızasına uygun olarak öğrenmek, anlamak, zaman ve mekâna göre, saptırmadan ve ana caddeden çıkarmadan anlatmaktan ibarettir. Bütün İslâm tarihi boyunca Ehl-i Sünnet ve'l- Cemaat âlimleri böyle yapmışlardır. Kendi zamanlarında ortaya çıkan "fitnelere", "münafıklıklara", "sapık ve aykırı akımlara" karşı, İslâm'dan asla taviz vermeden karşı

çıkışlar, eserler yayınlamış ve talebe yetiştirmişlerdir. Böylece bütün İslâm Dünyası'nın sevgisini toplayarak "İmam" olmak şerefine ulaşmışlardır. İşte, İmam-ı Âzam, İmam-ı Mâlik, İmam-ı Şafî, İmam-ı Hanbel, İmam-ı Mâtürîdî, İmam-ı Eşârî, İmam-ı Gazalî ve İmam-ı Rabbanî gibi büyükler ve daha niceleri böylece yücelmiş gerçek ilim ve tefekkür adamlarıdır. Yüce Allah cümlesinden razı olsun. Eğer, Cenab-ı Hak, bu gibi büyükleri göndermese idi, kim bilir, şimdi halimiz nice olurdu?

Elbette zaman değişir, cemiyetler ve ihtiyaçlar değişir. Bütün mesele, bu "değişme vetiresi" karşısında, İslâm'dan asla taviz vermeden, bu değişimleri "İslâm'ın laboratuvarına" getirip "İslâm'ın ışığında" kritik etmekten ibarettir. Unutmamak gerekir ki, İslâm, kendini ispat eden, kendine uygun düşen, küfre ve harama yol açmayan gelişmelere açıktır. Bütün bunlar "İslâm'ın kaybolmuş malıdır, nerde bulursa almalıdır". Bu yanlış bir yol değildir. Çünkü, yaşamak isteyen her sistem böyle yapmak zorundadır ve böyle yapmaktadır.

Asla endişe etmeyiniz, İslâm, "sağlam tefekkürü" ve "gerçekten ilmî olan verileri" ihmal ve inkâr etmez. "Selim aklın" ve "müşahede ve tecrübeler" ile ispatlanmış "gerçek ilmî hükümlerin" İslâm ile gelişmesi mümkün değildir. Çünkü, İslâm, müşahedeye dayanan bilgiye "Ayn'el yakîn" ve tecrübeye dayanan bilgiye "Hakk'al yakîn" adını vererek bağrına basar. Ancak bilinmelidir ki, İslâm'da "şarlatanlığın" ve "madrabazlığın" yeri yoktur.

İlmî olmayan "teorileri" kabul etmekte acele etmez, kendi hakikatine aykırı düşen "düşünce biçimlerini" reddeder. Bu hükümümüzü doğrulamak için söyleyelim ki, bugüne kadar gerçekleştirilmiş ve keşfedilmiş "ilmî hakikatlerden hiçbirisi" İslâm'a aykırı düşmemiştir ve bundan sonra da düşmeyecektir. Bunun aksini iddia ve ispat edecek bir kimse de yoktur.

İslâm'da, belli ölçüler ve kriterler içinde kalmak şartı ile "tefekkür" ibadet sayılmıştır. Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de ısrarla Müslümanların, sürekli bir tefekkür halinde bulunması emredilir. İşte, bu ayetlerden birinin mealî: "Onlar (müminler), ayakta iken, otururken, yanları üstüne yatarken hep Allah'ı hatırlayıp anarlar, göklerin ve yerin yaradılışı hakkında, inceden inceye düşünürler". (Âl-i İmran/191).

Bu emirle, Müslümanlar, düşünmeye, "fikir üretmeye" davet edilmektedir. Ancak, bu düşünce biçiminin "İslâmî" olabilmesi için,

"dinin ortaya koyduğu kriterlere" uygun olması şarttır. Aksi halde, ferdî ve indî yorumlamalardan öteye bir mânâ ifade edemez.

Herkes istediği gibi düşünebilir, ama, bir Müslüman gibi düşünmek için, önce "iman etmek", "İslâmî kriterlere bağlanmak" ve "problemleri İslâm'ın laboratuvarına getirmek" iradesini gösterebilmek gerekir.

"ÖZGÜR DÜŞÜNCE" MADRABAZLARI

Ülkemizde, milletimize, kültür ve medeniyetimize yabancılaşmış "küçük bir azınlık" var... Sayıları az, fakat etkileri çok... Bunlar, daha önceleri bu durumlarını belirtmek üzere: "Önemli olan sayısal üstünlük değil, siyasal üstünlüktür" demişlerdi.

Bunların kendilerini belirleyen etiketleri de var: Kimi Marksist, kimi sosyalist, kimi mason, kimi Rotariyen, kimi Lions, kimi devrimci, kimi ilerici, kimi liberal, kimi ateist, "kimi bilmem ne belâ?"...

Hepsinin de "bir eli yağda, bir eli balda"... Karı, oğul, uşak hepsi de "iyi noktalara" yerleşmişler, "yağlı lokma"lara" konmuş ve "arpalıkları" bölüşmüşler. "Gül gibi geçinip gidiyorlar"... Herkes onlara hizmet etsin ve boyun eğsin isterler. Radyo onların emrinde olmalı, televizyon onlar için çalışmalı, sinema ve tiyatrolar onları eğlendirmeli, siyasî partiler onların iktidarını güçlendirmeli, dövizler onların turistik iştilahlarına tahsis edilmeli, kısaca söz onların, fikir onların, nimetler onların, iktidar onların, muhalefet onların, her kaynak onların ve "yandaşlarının" olmalıdır.

Öte yandan koskoca bir millet çırpınadırsun: "Neden radyo ve televizyonlarımda bana pek yer verilmiyor?", "Neden tarihim, kültür ve medeniyet değerlerim savunulmuyor?", "Neden, yabancı kültürlerle, propagandalara ve yayımlara bu kadar önem veriliyor?", "Neden basın ve yayın organları, fırsat buldukça, dînime ve tarihime saldırabiliyor?", "Neden, milletim uydurma kamplara bölünmek dîn ve vicdan hürriyetim zedelenmek isteniyor?", "Neden Avrupalara, Amerikalara ve bilmem hangi diyarlara giderken bir kısıtlama konmuyor da Hacc ve ibadet söz konusu olunca, akla tasarruf geliyor?", "Neden kendi okullarımda, istediğim tâlim ve terbiyeyi veremiyorum?", "Neden, radyo ve televizyonlarımı dünyanın en acayip müzikleri işgal ederken, ben kendi okullarımda 'Türk Musikisi' bile okutamıyorum?", "Neden 'Türk Milliyetçisiyim' dediğim zaman

'söven' ve neden 'Müslüman'ım' dediğim zaman, en azından 'aşırı sağcı' olmakla itham ediliyorum?", "Neden kendi gazetemi, dergimi ve okuduğum kitapları, birilerinden gizlemek ihtiyacını duyuyorum?", "Her millet tarihi ile öğünürken neden bu 'mutlu azınlıkları Fatihlerime, Yavuzlarıma ve Kanunîlerime dil uzatabiliyorlar?", "Neden Müslüman öğrenciler, namaz ve oruçlarını bazı öğretmen ve profesörlerinden, neden Müslüman memurlar bazı müdürlerinden, neden bazı müdürler âmirlerinden gizlemek gereğini duyuyorlar?"...

Evet, artık apaçık anlaşılmıştır ki, bizdeki "mutlu azınlıklar" din ve vicdan hürriyetini, fikir ve düşünce hürriyetini, seyahat hürriyetini, mülk edinme hürriyetini... sadece kendileri için istemekte, "hasım ve rakip" bildikleri kişi ve çevrelere asla bu hakkı vermek istememektedirler. Milletin büyük çoğunluğuna ve onun eğilimlerine karşı büyük bir kin ve öfke duymaktadırlar. Bilfarz onlar, basın ve yayın hayatının "tek etkili gücü" olmak ve öylece kalmak isterler. Yıllarca, âdeta, "tekeline kurdıkları basın-yayın hayatına", kendilerinin kontrol edemedikleri yepyeni bir gücün katılmasından endişe ederler, hayır hayır dehşet ve paniğe kapılırlar. Hele, bu yeni hamle, millî ve mukaddes değerlere bağlı ise, âdeta çıldırırlar. Akla hayale gelmedik karalamalarla, bu doğuşu önlemeye çalışır, iftiranın, yalanın ve tertibin bin bir çeşidini denerler.

Oysa kendilerine sorarsanız, onlar "özgür düşüncenin savunucusu" olduklarını söylerler ve yıllarca bu iddia ile "Bâb-ı Âli'de efelik taslanışlardır. "Hürriyeti" yalnız kendisi için isteyen bu "özgür düşünce madrabazlarının şerrinden" Yüce Allah'a sığmırız.

İNANMIŞ İNSAN VE HÜR DÜŞÜNCE

Son üç asırdan beri, bütün dünyada, öyle yoğun bir propaganda sürdürülmektedir ki, şaşarsınız. Bu propagandalara göre, "inanmış insanın hür bir düşünce sahibi olması" mümkün değildir. Bu propaganda, o dereceye vardırılmıştır ki, "inanmak" ile "düşünmek" kavramları arasında neredeyse ziddiyet hâsıl olmak üzeredir.

Bu modaya uymak özentisi içinde, birçokları, "entellektüel" gözükmek ve "özgür düşünce sahibi" bilinmek için, ya inançlarını "terketmek" veya "gizlemek" lüzumunu hissetmektedirler.

Bu moda, bilhassa, cemiyetin "yüksek tabakaları" arasında yaygındır. Bu çevreler, kendi aralarında hem dindar, hem entellek-

tüel birilerine kazara rastlamışlarsa hayret ve meraklarını gizleyemezler. Hemen etrafını sarar, onu "sorgulamaya" başlarlar: "Hayret! Demek, bu zamanda, sizin gibileri de var", "Çağdaş kültür değerleri ile dogmatik inançları nasıl bağdaştırabiliyorsunuz?", "Siz, sahiden inanıyor musunuz? Yoksa yakında politikaya mı atılacaksınız?", "Sizin yazılarımızı ve sohbetlerinizi zevkle okuyor ve dinliyoruz, keşke bizden olsaydınız. Yazık, sizi yanlış eğitmişler"... Bunun gibi, daha nice sorular, imalar, tenkitler, ince hakaretler... Bütün bunlara sadece sabretmiyor, mümkün mertebe, kısa kısa cevaplar da veriyorsunuz. Lâkin beyinler iyice yıkanmış, "hür düşünce", inançsızlık mânâsında kullanılır olmuş bir kere... Kim bilir, belki de "inanmış aydınlar" çoğaldıkça, bu kanaat de zamanla zayıflar veya ortadan kalkar.

Oysa, fikir tarihini inceleyenler bilirler ki, dünyanın en güçlü ve etkili "akımlarını" Şanlı Peygamberler silsilesi meydana getirmiş; her peygamber içinde doğduğu ve yaşadığı cemiyeti "inkılap çapında" sarsmıştır. Hazret-i İbrahim "putları yıkarken", Hazret-i Musa "Fıravunlara kafa tutarken", Hazret-i İsa "İnsanlığa merhameti aşılarken". Şanlı Peygamberimiz Hazret-i Muhammed "Allah'tan başka ilâh yoktur" diye buyururken, bütün zaman ve mekânları sarsarak ve milyarlarca insanın kafa ve vicdanını harekete geçiriyorlardı. Hepsini salât ve selâm ile andığımız bu şanlı peygamberler silsilesi olmasa idi, insan tefekkürü bu kadar güçlenmez, kültür ve medeniyetler bu kadar zenginleşmezdi.

Unutmayınız ki, hâlâ dünyamıza, büyük çapta yön veren yazılı belgeler "Mukaddes Kitaplar"dır ve "Sanat Tarihinden" öğrendiğimize göre, en büyük "estetik değerler" dînden doğmuş, en büyük mütefekkirler dînden feyz almıştır.

Durum, İslâm cemiyetleri için de aynıdır. Şanlı Peygamberimizin tebliğlerini öğrenen ve yaşayan "Aziz Saha-bî Kadrosu", Ciharyâr-ı Güzin zamanında "ilâhî mesajları" dünyanın dört bir tarafına hızla ulaştırmış ve ulaşabildiği yerlerde küfrü, şirki, haramları, ahlâksızlıkları, adaletsizlikleri, cehaleti ve gerilikleri bertaraf ederek onların yerine imanı, tevhidi, helâli, ahlâkî değerleri, adaleti, ilmi, tefekkürü ve ileri hamleleri oturtmuş, büyük kültür ve medeniyetlerin, haşmetli imparatorlukların temelini atmış, ilmin, tefekkürün ve güzel sanatların en muhteşem eserlerinin doğuşunu hazırlamıştı. Bu, en azgın İslâm düşmanlarının bile inkâr edemeyeceği bir vakiadır.

Bu imana ve İslâm'a bağlı kaldıkları sürece, bizim dünyamız daima göz kamaştırıcı eser ve hamlelere şahit olacaktır. Yani, "inanmak", asla gelişmemizi durdurmamış, aksine hızlandırmış ve başarılı kılmıştır. Evet, bu tarihin şaşmaz hükmüdür. Nitekim, sosyolog E. Durkheim'in de belirttiği üzere: "Hiçbir cemiyet, ortaya yüksek bir ideal (veya inanç sistemi) koymadan başarılı olamaz".

Kaldı ki, İslâmiyet, "Allah'tan başka ilâh yoktur" derken, ortaya yalnız bir "iman hakîkatı" koymamakta, insan düşüncesini, her türlü kölelikten de kurtarmaktadır.

BİZİM DE HÜRRİYETE İHTİYACIMIZ VAR

Hürriyet, Lenin'in sandığı gibi "burjuvazinin lüksü" değil, insan olmak haysiyetini taşıyan herkesin ihtiyacıdır. Çünkü, "hürriyet"in olmadığı yerde "esaret" ve "kölelik" vardır. İnsan ise tabiatı itibarı ile "esaret" ve "köleliğe" karşıdır ve bu duruma düşmek istemez. "Hürriyet"in değerini, bu nimetten mahrum kalanlara sorunuz.

Yüce dinimiz İslâm'a göre, "esiri" ve "köleyi" hürriyetine kavuşturmak ibadettir. Nitekim Şanlı Peygamberimiz: "Esiri hürriyetine kavuşturunuz" diye buyurmaktadır. (Buharî). Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de de insanların "Allah'tan başkasına kul-luk" etmemesi gerektiği ısrarla emredilmektedir. Nitekim, biz Müslümanlar, günde beş defa, namaz kılarken, "Fatiha Sûresi"ni okur ve Yüce Allah'a söz vererek şöyle deriz: "Sen'den başkasına kul-luk etmem ve etmeyeceğim".

Bizim yüce dinimiz, en geniş mânâsı ile "dîn ve vicdan hürriyeti" de tanır. Müslümanlar, en güçlü oldukları dönemlerde dahi, "Ehl-i Kitab"a (Yahudî ve Hristiyanlara) başka bir ülkede göremeyecekleri hürriyetleri tanımış, onların kendi inançlarına göre giyinmelerine, nikâhlanmalarına, boşanmalarına, mal ve mülk sahibi olmalarına, kendi dînî tatil ve bayramlarını rahatça yaşamalarına, kilise ve havralar yaptırmalarına, onarmalarına, kendi "Kitab-ı Mukaddeslerini serbestçe okumalarına, serbestçe yayım yapmalarına, istedikleri ibadet ve âyini tam bir hürriyet içinde icra etmelerine ses çıkarmamış, aksine büyük müsamaha göstermiştir. Bütün tarihimiz boyunca, hiçbir rahip, rahibe veya haham "gericilik yapıyor", "hür düşüncüyü engelliyor" ve "gençleri yanlış yollara itiyor" gibi bir ithamla ne tutuklanmış, ne de mahkûm olmuştur. Yine, hiçbir Yahudî ve Hristiyan, şu veya bu bahane ile ibadet ve âyininin

men edilmemiş ve "âyin yapıyorlardı" gerekçesi ile karakol ve mahkemelere götürülüp günlerce sorgu ve suale tabi tutulmamıştır. Çünkü, her şeyden önce dîn ve töremiz buna mânidir. Bu konuda yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: "Dinde zorlama yoktur". (el-Bakara/256). Çünkü "Hak ile bâtl" belli olmuştur ve kişiler, kendi "tercihlerinden" sorumludurlar. Bugün, çeşitli sebeplerden ötürü "zayıf duruma" düşmüş, yahut "kendi ülkesi Yahudiler ve Hristiyanlar tarafından istilâ edilmiş", veyahut her ne suretle olursa olsun "Yahudî, Hristiyan ve diğer dîn mensupları ile birlikte yaşamak zorunda kalmış" Müslümanların hâline bakıyoruz da kendilerini "medenî", "özgürlükçü" ve "hakça düzen" kurmakla öven devlet ve cemiyetlerin barbarlıklarından iğreniyoruz. Bugün, yeryüzünün en mustarip insanları, hiç şüphemiz yoktur ki Müslümanlardır. Evet, "Müslümanlar" ve "zenciler"... Hele bu zenciler bir de Müslümanlarsa...

Müslümanların durumunu öğrenmek için, Bulgaristan'daki, Rusya'daki, Çin'deki, Filipinlerdeki, Hindistan'daki, Filistin'deki, Eritre'deki, Yunanistan'daki, Afganistan'daki müminlerin maruz kaldığı barbarlıkları incelemek ve hattâ medenî(!) Avrupa'ya çalışmaya gitmiş "işçilerimizin" çektiklerini araştırmak lâzımdır. Kaldı ki, buna dahi lüzum yok, çünkü oralardan yükselen feryatlar, "kara" ve "kızıl" vicdanlar hariç, bir parça namus sahibi olan herkesin yüreğini kanatmaktadır. Oysa, asırlarca beşeriyete "dîn ve vicdan hürriyeti" veren ve bu konuda insanlığa öncülük eden Müslümanların da "hürriyete ihtiyacı vardır

Onları, bu haktan mahrum etmeye kalkışanlar, belki de tarihin en korkunç zâlimleridirler. Bu arada, Müslümanları, "uydurma kamplara" bölüp "Öz vatanında garip ve parya" durumuna sokmak isteyen birileri şayet varsa, onları tavsif edecek kelimeyi de siz bulun.

"DİRİLİŞ Mİ?" "ÇÖZÜLÜŞ MÜ?"

Dost düşman bazı çevrelere ve kalemlere bakılırsa, İslâm Dünyası'nda apaçık "uyanış ve diriliş" görülmektedir. Hiç şüphesiz bunların böyle düşünmelerine sebep olan pek çok müspet gelişme de var...

Bunun yanında, "dost acı söyler" kabilinden ikazlar yapan ve İslâm Dünyası'ndaki "tehlikeli gelişmeleri" haber veren kimseler de var.. Tabiidir ki, böyle, düşünenlerin de dayandığı acı ve

düşündürücü durumlar mevcuttur. Bize kalırsa, bu konuda, her türlü ifrat ve tefritten kaçınarak, "aşırı bir iyimserlik" veya "aşırı bir kötümserlik" göstermeden, gerçeği objektif olarak ortaya koyabilmelidir.

Her şeyden önce, bilinmelidir ki, İslâm Dünyası, gezegenimizin en iyi, en verimli, en zengin ve en uygun parçası üzerinde bulunmakta, hızla çoğalan "genç nüfusu" ile büyük bir istikbal vaad etmekte, yeraltı ve yer-üstü zenginliği itibarı ile büyük bir potansiyel oluşturmakta, birkaç asırdan beri, bütün dünya ile içtimaî, iktisadî, harsî ve siyasî bir "etkileşime" açılmış, eski tecrübelerine yenilerini katarak yepyeni "sentezlere" hazırlanmakta, kendini sömürgeleştirmek isteyen her türlü emperyalizme karşı, gittikçe şiddetlenen savaşlar vermekte, bir an önce -her bakımdan- kalkınarak "ideolojik" ve "teknolojik" üstünlük yarışında, muhtaç olduğu yeri almak için çırpınmaktadır. Dün, İslâm'dan ve halktan kaçan ve "yabancı hayranlığı içinde zelil ve perîşan olan "aydınlar", bugün "tekrar İslâm'a dönüş" yapmakta, ülkesinde ve dünyada, İslâm'ı "gündeme" getirmekte, İslâm'dan asla tâviz vermeyi düşünmeyen genç mütefekkirler, ilim adamları, teknokratlar, bürokratlar, sanatkârlar ve diplomatlar yetişmekte ve seslerini yığıtçe duyurmaktadırlar. Yani, bir bakıma, Müslüman kitleler, üç asırdan beri üzerlerine serpilmiş "ölü toprağını" silkeleyip varolma ve yaşama savaşı vermeye başlamışlardır. Bu durum, her çeşit emperyalizmin ve onların 'yerli usaklarının' uykularını kaçırmaktadır.

Evet, bunlar "müspet" gelişmelerdir ve İslâm Dünyası'nda bir "uyanış ve diriliş hamlesini" ifade etmektedir. İşin, bir de acı yanı vardır ki, gerçek müminlerin içini kanatmakta, acaba "İslâm Dünyası çözülüyor ve mahva mı gidiyor?" diye endişelendirmektedir. Bunları da kısaca belirtmekte sayısız fayda vardır. Çünkü, dertleri bilmeden çare bulmak mümkün değildir.

Önce, şunu belirtelim ki, bugün İslâm ülkesi adını verdiğimiz coğrafya parçalarının büyük bir kısmı, kapitalist, komünist ve Siyonist emperyalizmin fiilî işgali altındadır. Oralarda, her gün binlerce Müslüman öldürülmekte, hürriyet ve istiklâl için boğuşan milyonlarca müminin kan ve gözyaşı seller gibi akmaktadır. Bütün İslâm Dünyası'nda korkunç bir "otorite buhranı" mevcut olup Müslümanlar dağınık, bölük pürçük yaşamaktadır. Dünün, büyük nispette "Ehl-i Sünnet ve'l- Cemaat Yolunda" bütünleşmiş Müslümanları, bugün, çeşitli fitne ve münafıklıklar ile bölünmekte ve dün mevcut olan çatışmalara, yenileri eklenmiş bulunmaktadır.

İslâm Dünyası, şimdi, bir barış ve huzur dünyası olmaktan çıkmış, bir ihtilâller, darbeler, inkılâplar, isyanlar, suikastlar, iç savaşlar âlemine dönmüştür. Yabancı ideolojiler, yabancı ajanlar İslâm Dünyası'nda cirit atmakta, sahte otoriteler güçlenmekte, kukla idareler ve rejimler, itibar bulmakta, Müslüman ahali, bitmez tükenmez hırslara ve küçük menfaat hesaplarına feda edilmekte, İslâm Dünyası'nın zenginlikleri hayasızca yabancı bankerlerin kasasına taşınmakta... Daha sayabiliriz. Bütün bunlar, sizlere de bir "çözülme belirtisi" olarak gözüküyor mu?

AYDINLARIN İSLÂM'A DÖNÜŞÜ

İslâm Dünyası'nda, inkârı mümkün olmayan bir vakiadır bu. Bizim dünyamızda, üç asırlık bir arayıştan sonra, aydınlarımızın yeniden bir "İslâm'a yöneliş" vetiresine girdiklerini, artık apaçık görüyoruz. Üstelik, bu vetire, gittikçe hızlanmakta ve alâka toplamaktadır.

Bilhassa 18. asır "Ansiklopedistleri" ile başlayan ve bir salgın halinde bütün dünyayı sarma istidadı gösteren "ilhad" (tanrı-tanımazlık) ve "dinsizlik" hareketleri, bir zamanlar İslâm Dünyası'na da sıçramış, Voltaire, D'Alam-bert ve Diderot mukallitleri, İslâm ülkelerinde de türemeye başlamıştı. Başta Abdullah Cevdet olmak üzere, birçok kalem, açık ve gizli, "İslâm'a saldırmayı" marifet bilmiş, kendini "entellektüel sanan" bazı ufak-tefek kimseler de onların peşlerine takılıp gitmişti. İslâm'a düşmanlıkta o kadar ileri gidenler vardı ki, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'e bile açıkça dil uzatılıyor; hâşâ, onu "Kitab-ı köhne", "Maktel-i fıkı" olarak niteleyebiliyorlardı.

Dinîmizin şerefli merkezi, âlemlerin serveri Şanlı Peygamberimize, insafsızca saldıran Renan ve Dozy gibi, Batılı dinsizlerin kitapları basılıp yayınlıyor ve yetişmekte olan nesillerin ellerine veriliyordu. Yüce Allah'ı inkâr eden ve mukaddes peygamberlik müessesesini "Araplar'da ve İbranîlerde revaç bulan bir şairlik mesleği" tarzında açıklayan "ansiklopediler" yayınlanıyordu.

Büyük şairimiz Yahya Kemâl Beyatlı'nın "Ezansız Semtler" adlı yazısında, pek dramatik bir şekilde belirttiği üzere, "aydınlar" umumiyetle mâbetlerden kaçıyor, çoğunluğunu hammalların, arabacıların ve küçük esnafın teşkil ettiği birkaç saf halinde cuma ve bayram namazları kılınabiliyordu. Bu halk, kazara, aralarında rütbe

ve mevki sahibi birilerini görebilmişse, sevinç gözyaşlarına boğuluyordu. Düşünün, "mâbetsiz şehirler" kurmakla öğünenler bile vardı. Daha neler daha ne facialar... Lütfen, o günleri yaşayanları bulunuz ve buraya yazamadıklarımızı onlardan dinleyiniz...

Bilmem sizler de duydunuz mu? Bizim halkımız arasında dolaşan bir söz var. Diyorlar ki: "Bize, İslâm da Avrupa'dan gelecek"! Bu sözde bir parça hakikat payı var sanki... Nitekim, Avrupa'da 18. asır Ansiklopedistleri ile başlayan "ilhad" ve "dinsizlik" hareketlerinin hızı, birden bire 20. asrın başlarında kesilmeye başladı. Birçok fikir ve ilim adamı, pek çok pedagog ve psikolog, akli başında birçok devlet adamı, bu "ilhad" ve "inkâr" akımının, çok tehlikeli gelişmelere ve sapmalara kaynak olmaya başladığını "istatistikler" göstererek ispata çalıştılar. Birçok sosyolog ve psikiyatrist de "inançsız aydınlar" arasında "intiharların", "akıl hastalıklarının" ve "suçların arttığını" ilmî araştırmalarla ortaya koydular. E. Durkheim "La Suicide" (İntihar) adlı eserini bu maksatla yayımladı. C. Gustav Jung "Şimdiki Adamın Ruh Araması" adlı kitabını, Psikiyatrist Henry Linck "Dîne Dönüş" kitabını bu tehlikeyi ortaya koymak için bastırdı.

Fakat, tahribat çok büyüktü. Bütün çırpınıslara rağmen Avrupa artık "eski huzurunu" bulamayacaktı. Devletin, cemiyetin ve kilisenin gayretleri artık semere vermiyor, inançsız ve buhranlı nesiller akla hayale gelmeyen çılgınlıklara başvuruyordu. Yani, Batılı entellektüel için artık "Hıristiyanlık ölmüş" ve "Yahudilik ise bir inanç sisteminden ziyade, beynelmilel Siyonizm'in ideolojisi" haline gelmişti. Bu durum, Avrupalı entellektüetl "yeni arayışlara" zorladı. Huzur arayan kişi ve kitleler dünyanın dört bir yanına dağıldılar. İncelenmedik dîn ve inanç bırakmadılar. Hemen belirtelim ki, İslâm ile tanışanlar, kısa bir süre içinde, bu yüce dîn ile müşerref olup huzura kavuştuklarını gördüler. Böylece pek çok meşhur kişi, Müslüman oldu ve olmaya devam etmektedir. Aynı durum, bizim aydınlar için de söz konusudur.

BİR AYDINLAR HAREKETİ OLARAK İSLÂMİYET

Fikir ve siyaset dünyasında, her ne kadar "halk"tan, "halkın gücünden" ve "halkın iradesinden" çok söz ediliyorsa da gerçekte, bütün dünyada ve bütün rejimlerde "söz ve irade aydınlara aittir". Bu, bize göre, objektif bir tespittir.

Kaldı ki, "aydınlara" tarafından desteklenmeyen, benimsenmeyen ve istenmeyen hiçbir hareket, kolay kolay başarıya ulaşamaz. "Aydınsız ve rehbersiz" kalan halk kitleleri, gerçekten de bir yığından ibarettir. Tarihe, "halk hareketi" diye geçen ihtilâller ve inkılâplar bile, gerçekte birer "aydınlara hareketi"dır. "Halk" ile iyi diyalog kuran, "halk kitlelerini" çok iyi "motive" etmesini bilen aydınlara hareketi...

Mücadele tarihini, çok iyi etüt edenler görürler ki, gerçekte "milletler" ve "ideolojiler" arası kavgaları yürütenler aydınlardır. Milletler ve ideolojiler, cepheye ordularını ve taraftarlarını kitleler halinde sevk ededursunlar, gerçek kavga "aydın kadrolar" arasında cereyan etmektedir. Yeter miktarda ve kalitede "aydını" olmayan, hayatın bütün yönlerine hitap eden "aydın kadrolardan" mahrum kalan milletlerin ve ideolojilerin yenilgisi kaçınılmazdır.

Bugün, İslâm Dünyası'nın, Batı'nın kapitalist, komünist ve Siyonist güçleri karşısında yenik düşmesinin hakiki sebebi budur. Yani, İslâm Dünyası, muhteşem jeopolitiğine, bir milyara yaklaşan genç nüfûsuna, emsalsiz yeraltı ve yer-üstü zenginliğine, şahane mazarine, kültür ve medeniyetine rağmen, bugün muhtaç olduğu sayıda, kalitede ve inançta "aydınlardan" mahrumdur. Evet, kesin olarak bilinmelidir ki, İslâm Dünyası, çağdaş gelişmelerden haberdar, belli bir iş ve meslek dalında hakkı ile mütehasıs, İslâm'ın imanına, aşkına ve aksiyonuna sahip ve İslâm'ı çok iyi bilen ve ondan asla taviz vermeyen aydınlara, mütefekkirlerle, sanatkârlara, teknokratlara, bürokratlara, diplomatlara, iş adamlarına, ilim ve fen kadrolarına, ekmek ve su kadar, muhtaçtır. Bu "kadrolara" mutlaka sahip olmalıyız.

Tekrar tekrar belirtelim ki, bu "aydın kadrolar", şu prensiplere bağlanarak çalışmalıdırlar:

1. İslâmiyet'i "çağdaş gelişmelerin ışığında" değil, çağdaş gelişmeleri "İslâm'ın ışığında" inceleyeceklerdir. Yani, bütün gelişmeler, İslâm'ın mihenginden geçirilerek değerlendirilecektir.

Hiç kimsenin, İslâmiyet'i, şu veya bu gelişmelere göre saptırma ve yönlendirme hakkı yoktur.

2. İslâmiyet, dîn olarak, yegâne "kurtuluş yoludur". Hiç kimse, kof bir gurura kapılarak İslâmiyet'i "çağdaş verilere" uydurarak kurtarmaya çalışmamalı, dînimiz, Yüce Allah'ın, Şanlı Peygamberin, Aziz Sahabe Kadrosunun ve Şerefli Sünnet ve Cemaat Yolu'nun büyük otoritelerinin "ana caddesinde" yürünerek anlatılmalı ve yaşanmalıdır. İslâmiyet "deforme" olmamıştır ki, onu "reforma" edelim.

3. Böylece çalışan "aydınlar kadrosu", sağlam "İslâmî kriterlere tutunarak", İslâm cemiyetlerine, dînimizi dosdoğru anlatmalı, her türlü sapık akımı ve yolu kapatmalı, cehaletten kaynaklanan hurafeleri ve yanlış inançları temizlemeli, kitleleri İslâm'ın imanında, aşkında ve aksiyonunda yıkayarak arındırmalıdır.

4. Müslüman aydınlar, her türlü emperyalizme, İslâm'dan asla taviz vermeden karşı çıkmalı, dehâsını ortaya koymalı, ilimde, sanatta, tefekkürde, teknolojiye ve diplomaside harikalar gerçekleştirmeli, dünyaya yepyeni mesajlar sunmalı, İslâm Dünyası'nı "yarı sömürge" veya "tam sömürge" olmaktan kurtarmalı.

Evet, bizim halkımız var, fakat ne yazık ki, yeter sayı ve kalitede "aydınımız" yok... Bütün mesele de burada...

MÜSLÜMAN AYDINLARIN SORUMLULUKLARI

Baskı, zulüm, işkence, ezilmişlik ve yenilmişlik halleri, insanlarda ya bir teslimiyet ve boyun eğmişlik tavrı geliştirir, yahut bütün bunların aksine, insanı başkaldırmaya ve ayağa kalkmaya zorlar. Hiç şüphesiz, zulme teslimiyet "zillet'tir. Bunun aksine, zulme isyan, insana "şeref ve izzet kapılarını" açar.

İslâm Dünyası, bilhassa, son iki asırdan beri, çeşitli biçimlerde tezahür eden "emperyalist güçlerin" baskı ve zulmü altında inlemektedir. Bir tarafta vatanları bilfiil işgal edilmiş ve iliklerine kadar sömürülmekte olan İslâm ülkelerinin yanında, kendi vatanında, bir türlü huzur yüzü görmeyen, iç kavgalar ve fitneler ile kan kaybedenleri de var...

İslâm Dünyası'nı, bu trajik durumdan kurtarmak vazifesi de hiç şüphesiz, herkesten önce, "Müslüman aydınlara" düşer. Daha önceden de belirttiğimiz üzere, İslâm'da aydın: "Üstün bir zihnî güce

sahip, zaman içinde bu gücünü, millî ve beşerî tecrübelerle besleyen, belli bir iş ve meslekte mütehassıs, iyice sindirdiği kültür değerlerinden yeni sentezlere gidebilen, Allah'tan başka ilâh tanımayan ve bu yüce 'tevhid' inancını, âlemşümul bir mesaj halinde, bütün insanlığa, eser ve hamleleri ile ulaştırmaya çalışan, Şanlı Peygamberimizin ahlakıyla ahlâklanmış olup sürekli olarak yanlış-tan doğruya, çirkinden güzele, kötünden iyiye, küfürden imana, vahşetten medeniyete, zulümden adalete, haksızlıktan hakka, kısacası 'karanlıktan nura' doğru yol arayan ve bulan ilim, fikir ve gönül adamıdır".

İslâm Dünyası'nın aydınları, bugünkü ahvalde, "suçlu aramak", "şunu bunu karalamak" ve "lekelemek" yerine, büyük bir idealizmle bizzat "işe el koymalı", kendini "sorumlu hissetmeli"dir. Çünkü, dedikodularla, geçmiş kadroları karalamakla veya birbirini itham etmekle "vakit kaybetmek" zamanı değildir.

İslâm Dünyası'nın pek çok derdi ve meselesi vardır. Biz, bunları, şimdilik iki kategoride toplayıp değerlendirmek istiyoruz. Bunlardan birincisi, İslâm Dünyası'nın "ideolojik bütünleşme", ikincisi de "teknolojik gelişme" ihtiyacıdır. Bunları, kısaca açıklayalım:

Bilindiği gibi, İslâm Dünyası, çeşitli sebeplere bağlı olarak İslâm iman ve ahlâkından uzaklaşmış, yabancı ideolojilerin istilâ sahası durumuna düşmüş, akıl ve hayalin almayacağı bir "felsefe sefaleti" içinde paramparça olmuştur. Bir taraftan "art niyetli çevrelerin", bir taraftan "mütekebbir cahillerin" tahriki ile asırlarca Müslümanlar'a yol gösteren ve müminleri bütünleştiren "büyük dîn otoriteleri" (İmam-ı Âzamlar, İmam-ı Mâlikler, İmam-ı Şafiîler, İmam-ı Hanbeller, İmam-ı Matüridîler, İmam-ı Eşârîler, imam-ı Gazalîler, İmam-ı Rabbaniler...) unutturulmaya çalışılmıştır. Bu durum, İslâm Dünyası'nda korkunç parçalanmalara ve kamplaşmalara sebep olmuştur ve Müslümanlar uyanmazsa, tehlike giderek büyüyecektir. Bir sosyoloji kanunu şeklinde belirtelim ki, gerçek otoritelerin unutturulduğu ortamlarda sahte ve küçük otoriteler teşekkül eder.

Mevlâna Celâleddin Hazretleri'nin buyurdıkları gibi: "Güneş batınca kandiller parlar".

İtiraf edelim ki, İslâm Dünyası'nda, son üç asırdan beri, korkunç bir tembellik, miskinlik ve hazırlıksızlık hâkimdir. Dünya, çalışacak, ilimde, teknikte, sanatta ve tefekkürde büyük hamleler yapacak, biz de onları, uzaktan seyredecek; emeksiz, gayretsiz ve çilesiz olarak onlara sahip olmaya çalışacağız. Onlar, daima

"sahnedeki" bulunacak, biz de onların "meccanî seyircileri" olacağız. Olmaz öyle şey... Bu, bir "boyun eğme" davranışdır. Asla, çıkış ve kurtuluş yolu değil...

İSLÂM AYDINLARI, YENİ BİR İDEALİZME MUHTAÇTIRLAR?

Felsefî mânâda "idealizm" başka şeydir. Bizim, burada sözünü ettiğimiz "idealizm", ahlâkî ve siyasî mânâda bir kavramdır. Böyle bir "idealizm" kişi ve grupların kendilerini, kendi menfaatlerini, inandıkları "büyük dâva" için feda etmeye hazır olmaları, bunun için büyük zahmetlere, büyük çilelere, büyük emeklere, büyük gayretlere ve büyük rizikolara katlanmayı göze almaları demektir. Şanlı Peygamberimiz, böyle bir idealizmi, "sevgi mihveri" üzerine oturtmuş bulunmaktadır. O'na göre, bir müminin "iman derecesi", gerektiği zaman, ortaya koyacağı "sevgi ve bağlılık" ölçüsünde belli olur. Yüce Peygamberimiz, şöyle buyururlar: "Beni, kendi canınızdan daha çok sevmedikçe tam iman etmiş olmazsınız. Mümin kardeşlerinizi sevmedikçe de beni sevmiş sayılmazsınız".

Görülüyor ki, İslâm'da ahlâkî ve siyasî mânâda idealizm, Yüce Allah'ın ve Şanlı Peygamberin sevgisinde "fânî olmak" demektir. Kendini, kendi evlâd u iyalini, kendi kasasını ve masasını, kendi hasis menfaatlerini bütün sevgilerin temeli yapan, bütün bunları Yüce Allah'ın ve Şanlı Peygamberin sevgisinin üstünde tutan kişiler ve zümreler, bırakın "İslâm idealisti" olmayı, yukarıda mealini verdiğimiz hadîs-i şerîf gereğince "tam mümin" bile sayılamazlar. Hele, yüce ve mukaddes dînimizi, kendi hasis menfaatleri için istismara kalkışacak kişi ve zümrelerin alçaklığını ifade edecek kelime var mıdır bilmem?

İslâm idealisti, Yüce Allah'ın ve Şanlı Peygamberin sevgisini bütün sevgilerin üstünde tutar ve bunu, en dar ve çetin zamanlarda, bilfiil ortaya koyar. "Uhud Savaşı"nda, Şanlı Peygamberimiz'in "şehid olduğu" söylentisi üzerine, tâ Nurlu Medîne şehrinde savaşı meydanına kadar koşan, şehid düştüklerini gördüğü oğlunun, kardeşinin ve kocasının mübarek naaşları üzerinden atlayarak: "Allah'ın Resulü nerede? Ona bir şey olmadı değil mi?" diyerek Şanlı Peygamberin yanına koşan, O'nu, düşman oklarına ve kılıçlarına karşı koruyan Aziz Sahabî Kadrosu'nun yaralı bedenleri ile teşkil ettikleri nûr halkasına katılan "kadın sahabî"nin imânını ve "ideal-

izmini" düşünün... Bir de yüce ve mukaddes dînimizin derisine yapışmış parazitleri, yani "dîn tacirlerini", seçim zamanlarında birden bire dindarlaşan "siyaset bezirganlarını", bütün bir yıl boyunca: "Eyvah, dînciler çoğalıyor, irtica geliyor" yaygarası yaptıktan sonra, Ramazan ayında "dîndar kesilen" madrabazları düşünün.

Oysa dîn, her şeyden önce samimiyet, dürüstlük ve idealizm ister. Bu da Yüce Allah'a ve Şanlı Peygamberimiz'e olan sonsuz bir sevgi bağı ile mümkündür. O halde, İslâm aydınlarına düşen ilk vazife, dosdoğru bir İslâmî imana sahip olduktan sonra, Allah ve Resûlü'nün sevgisinde "fanî olunacak" bir seviyede bir aşkı gönlüne yerleştirmek ve Şanlı Peygamberin ahlâkı ile ahlâklanmaktır.

Bundan sonra yapılacak ikinci iş de, bugün İslâm Dünyası'nın içinde bulunduğu acıklı durumu, bütün çıplaklığı ile görmek; kapitalist, komünist ve Siyonist emperyalizmin, sebep olduğu kan ve gözyaşını tâ vicdanının derinliklerinde duymak; yani, "Müslümanların dertleri ile gerçekten dertlenmek", parçalanın, bölünen ve dağılan müminlerin ıstıraplarını sahidin duymak, Allah ve Resûlü'nün dostlarını "dost", düşmanlarını "düşman" bilmek, büyük bir sorumluluk duygusu içinde hareket ederek "tek başına" ve "ekipler teşkil ederek", büyük hamlelere girişmek, ilimde, sanatta, tefekkürde, teknolojiye ve diplomasi sahasında büyük işler başarmak ümidini taşıyarak yılmadan ve yorulmadan çalışmak. Yani, şimdi ezik ve yenik duruma düşen İslâm Dünyası adına, her türlü acıya, zahmete ve külfete katlanmak... ve bunları yaparken Yüce Allah'ın rızasından başka bir şey ummamak.

DÜNYA NEREYE GİDİYOR?

Bazı sosyologlar ve fikir adamları, birbirine zıt fikir akımlarının -uzun ve kısa süreli- periyotlar halinde gâh güçlenip gâh zayıflayarak cemiyetlere hâkim olduklarını söylerler. Meselâ, P. Sorokin'e göre, materyalist, rasyonalist ve idealist akımların, bir diğerine tepki olarak böylece insan hayatında, sıra ile etkili olduklarını iddia eder.

Ona göre bunlar, kültür ve medeniyetlerin, âdetâ "üst sistemi"dirler; her devirde varlıklarını ve etkinliklerini ispat etmişlerdir. Yine, ona göre, bu akımlardan hiçbirisi tamamı ile yok olmaz, sürekli olarak birbiriyle boğuşur dururlar ve devirlere göre de güçleri artar veya azalır.

Durum, yüce dînimiz açısından da aynıdır. 1400 yıllık tarihi gelişimi içinde İslâmiyet, zaman zaman çok güçlenmiş, bütün aydın kafa ve gönülleri fethetmiş, zaman zaman da cahil ve yobaz çevrelerin istismar sahası haline gelerek ıstırap verici duruma düşürülmüştür. Yani, bazı dönemlerde aydınlarımız, fikir, ilim ve sanat adamlarımız "Müslüman" olmanın şevk ve heyecanı ile coşmuş, bazen da "dindar" gözükmekten korkar ve utanır olmuştur.

Büyük şairimiz Yahya Kemâl Beyatlı, yaşadığı dönemlerde, "iman şevkinin" giderek zayıflamasından, "Peygamberler ile kahramanların" yeryüzünden çekilip gitmesinden ıstırapla söz eder.

İşte, bunu belirten bir rubaisi:

"İman, bir şevk olan zamanlar geçti,

Peygamberlerle kahramanlar geçti,

Bir dağ silsilesinde geçit bulmak için

Dağdan dağa seslenen çobanlar geçti".

Bu şiirinde, şairimiz, âdeta yeis halindedir, insanı insan yapan muhteşem günlerin bir daha geri gelmeyeceğine ve batan güneşlerin bir daha doğmayacağına inanmaktadır. Bize göre de "o dönemler" aynen ve tekrar yaşanmaz, ama beşeriyet, fitratı icabı, ıstırap verici gidişe karşı mutlaka tepkisini ortaya koyacak, İslâmiyet, yepyeni bir periyotla yeniden aydın kafalara ve gönüllere mesajlarını ulaştıracaktır. Bize göre, bu hamle başladı bile...

Tabîînin büyüklerinden İmam-ı Şâ'bî (Amir bin Şerâhil) Hazretleri (M. 641-723) şöyle buyururlar: "İnsanlar, uzun zaman dîn ile yaşayacak, sonunda dîn gidecek. Sonra, uzun zaman, bir nevi utanma duygusu ile yaşayacaklar. O da (zamanla) yok olacak. Sonra, onları (dünyaya) rağbet ve istek (hırsı) bir müddet yaşatacak. Sonra, bu da öbürleri gibi gidecek. Sanırım, bundan sonra gelecek zamanlar, birbirinden daha çetin olacak". (Bkz. İslâm Âlimleri Ansiklopedisi, Cild 3, Sayfa 6).

Evet, günümüzden 13 asır önce, İmam-ı Şâ'bî Hazretleri, büyük bir basiretle günümüze ışık tutmaktadır. Sözüünü ettiği buhran, Avrupa'dan başlayarak hızla dünyamızı kaplamaktadır. Bir zamanlar büyük bir "iman şevki" ile hareket eden cemiyetler, zamanla bu inançlarını kaybetmeye başladılar, bir müddet içtimâî bir alışkanlık halinde töreler ve gelenekler içinde kalarak "ahlâklı gözüktüler", sonra bunları da saçma bularak korkunç bir "yaşama hırsı" ile para, mevki ve şöhret için boğuştular ve "dünya nimetleri" için birbirleri-

ni boğazladılar. Sonra, yepyeni nesiller -günümüzün genç nesilleri- geldi. Bunlar bu "maddî boğazlaşmayı", bu lüks ve israfı, bu dünyaya düşkünlüğü ve bu adaletsizlikleri mânâsız bulmaya başladılar. Büyük bir tepki ile Hippy'leştiler; Ekzistansiyalist oldular; yaşama şevk ve ümitlerini kaybederek kendilerini harap edecek bir hayat tarzına yöneldiler. "Niçin yaşadıklarımızı", "niçin çalışmaları" gerektiğini, "niçin aile kurmak" lâzım geldiğini anlamayan insanların çığlıkları ayyuka çıkmaya başladı.

İNSANIN KAABİLİYETİ VE İSLÂM TERBİYESİ

Çok sevdiğim, çok faziletli, çok zeki, çok dindar ve yüce ahlâklı bir dostum, hattâ akrabam vardı. Hacc esnasında, keremli belde Mekke'de vefat etti ve "Cennet-i Muallâ"ya defnolundu.

Bu zat, daha çocuk yaşta iken, şimdi Bağlum'da medfun, büyük bir velînin sevgi ve irşad dolu nazarlarına mazhar olmuştu. O da ne almışsa, bu nazarlardan almıştı. Onun için, her fırsatta, o büyük zâta karşı olan minnet ve hayranlığımı dile getirirdi. Bana anlatıldığma göre, bir gün dostlarına şöyle demiş:

- O büyük velîden dinledim. Kaabiliyet tektir: Hayra da, şerre de... Bütün sır, o kaabiliyeti işleyen ellerde... Size, yeminle söyleyeyim ki, eğer, ben, o büyük velîyi görmese idim korkunç bir zındık olurum!...

Bilirsiniz, "zındık" demek, dînsiz, imansız ve müşrik demektir. Gerçekten de "terbiye" dir ki, insanı "en güzel biçime" sokar, yine "terbiye"dir ki, insanı "aşağıların aşağısına" çevirir. İşte, bu konuyu aydınlatan ilâhî ferman Biz, gerçekten insanı, en güzel biçimde yarattık. Sonra onu aşağıların aşağısına çevirdik". (et-Tin/4-5).

Gerçekten psikologlar ve pedagoglar, ispat etmişlerdir ki, insanlar "genel kaabiliyetleri" itibarıyla farklıdır. Bazı insanlarda bu kaabiliyet "çok yüksek" olur Böyle insanlar, şayet "iyi bir terbiye" görürlerse çok iyi, "kötü bir terbiye görürlerse çok kötü olurlar. Dünyanın "en fazileti, ve "en rezil insanları bunların arasından çıkar. Dünyayı yapan" da, "yikan" da bunlardır. Tarihin en büyük kahramanları, dâhileri ve idealistleri de, en aşağılık, en kanlı ve dünyaperest materyalistleri de bunların arasından çıkar.

Bugün beşeriyet, İmam-ı Şâbî Hazretlerinin sözünü ettiği sefil tablo'ya doğru hızla kayıyorsa, bu tamamı ile bir talim ve terbiye"

hatasıdır. Bozuk dînlerin, yanlış ideolojilerin ve sefil felsefelerin dünyayı getireceği noktayı, basiret sahibi, her idrak rahatça görebilmeli idi.

Biz iddia ediyoruz ki, beşeriyet, gerçekten İslâm ile şereflen-medikçe, kendini, bozuk dinlerden, yanlış ideolojilerden ve sefil felsefelerden kurtaramayacaktır. Çünkü, İslâm'dır ki, insanı, en iyi biçimde tanımakta, onun fitratını bilmekte, onun muhtaç olduğu huzur ve saadetin yollarını açabilmektedir. Hiç şüphe etmiyoruz ki, İslâm', samimiyetle ve ciddiyetle inceleyenler, "vahyin" ne demek olduğunu da anlayacaklardı. Ama, öyle anlaşıyor ki, bu da bir terbiye" ve "nasip" meselesidir.

Yüce dînimiz, İslâm bize öğretiyor ki, insan, öyle bir tabiata sahip kılınmıştır ki. "irade-i cüziyyesi" ile bazen yüceliklere" tırmanabilmekte, bazen da "aşağıların aşağısına" dönebilmektedir. Evet, yalnız insandır ki, fitratına yerleştirilmiş kaabiliyetlerle bazen "meleklerden daha yüce" bazen "hayvanlardan da aşağı" olabilmektedir. İnsanda her iki kaabiliyet de aynı derecede mevcuttur. Şimdi mesele şu, tâlim ve terbiye, insanı "yüceltmeli midir?", yoksa "alçaltmalı mıdır?"...

İslâm tâlim ve terbiyesi, insanı "yüceltmeyi" esas alır, insanı "en güzel ahlâk" ile ahlâklandırıp, "Allah'tan gayrisine kul olmasını" önler. Her türlü ırk, renk, dil ve kültür farkına rağmen insanları "kardeş" olmaya davet eder. Irkları, renkleri, dilleri ve kültürleri inkâr etmeksizin, bütün insanların Âdemoğulları olarak "dîn kardeşi" olmasını da ister. İnsana, ölümsüzlüğü ve ebedî hayatı vaad eder.

Evet, İslâm, "Allah'ın razı olduğu" tek dîndir. İnsanlık, bunu, er geç anlayacaktır. Çünkü, ona bu istidat verilmiştir.

EMPERYALİZMİN OYUNLARI

İnsanlar, zayıf düşmeye görsünler. Yalnız "dostlarını" kaybetmekle kalmazlar, bu halleri ile "düşmanlarına" da korkunç fırsatlar vermiş olurlar. Bu hüküm, fertler için doğru olduğu gibi, müesseseler, cemiyetler, milletler, ırklar, devletler, kültür ve medeniyetler için de doğrudur.

Mesele, İslâm Dünyası için de aynıdır. Gerçi, İslâm Dünyası, bütün tarihi boyunca, "düşmanlıklara" mâruz kalmış, iç ve dış

ihametlerle yıpratılmak istenmiştir. Fakat, İslâm Dünyası'nın, son "iki asır" içinde, mâruz kaldığı ihanetlere, iç ve dış düşmanlıklara hiçbir dönemde rastlanılmamıştır sanırım.

Kapitalist, komünist ve Siyonist emperyalizm, şimdi İslâm Dünyası'na çullanmış, çeşitli hile ve tertiplerle kültür ve medeniyetimizi tahrip etmekte, zenginliklerimizi yağmalamakta "çağdaş metod ve teknikler" ile kafalarımızı ve gönüllerimizi esir almakta, bunlardan daha feci olanı, bizi "dîn" ve "milliyetimiz" den koparmakta, bizde derin bir "aşağılık duygusu" meydana getirerek "kendi kendimizden utanır" duruma sokmak istemektedir.

Düşman propagandası, o kadar yoğundur ki, şaşarsınız. Haçlı Dünyası'nı dolaşıp gelen birçok dostumdan dinlediğime göre, birçok ülkede "Türkler, Türk olduklarını", gizlemek ihtiyacını duyuyorlarmış. Hele, bazı çevreler için "Müslüman olmak" korkunç bir şey... Bilirsiniz, ünlü Amerikalı zenci boksör Muhammed Ali Clay, bir zamanlar, dünyanın en güçlü ağır boks şampiyonu idi. Her galibiyetinden sonra "Müslüman bir zenci" olmak ile övünürdü. Bu yüzden başına gelmedik kalmadı. Zorla şampiyonluğu alındı, ringlere çıkması uzun zaman önlendi. Fakat o, yılmadı, çalıştı ve çırpındı, yeniden haklarını geri almasını bildi. Ona sordular: "Nedir, bu başına gelenler?", o, vakarla cevap verdi: "Benim çifte kamburum var, hem zenciyim, hem Müslüman'ım". Yani, düşmanlarının hıncı, benim şahsıma değil, "ırkıma" ve "dînime"...

Hemen belirtelim ki, durum, ülkemiz için de aynıdır. Her rengi ile emperyalizm, bizi bizden "soğutmak", bizi bizden "koparmak", bizi kendi ırkı ve dîni karşısında "ezik ve yenik" düşürmek istemektedir. Emperyalizm ve onun "yerli uşakları", her türlü vasıta ve imkândan istifade ederek Türk Milliyetçiliğini "ırkçılıkla, şovenlikle ve faşizmle", Müslümanlığımızı ise "irticayla, gericilikle, rejim düşmanlığı ile" lekelemek istemekte, âdeta "Türküm ve Müslüman'ım" demeyi, bir suç, hiç olmazsa bir utanç konusu haline sokmayı denemektedirler. Böyleleri, fırsat bulurlarsa, doğrudan doğruya ismini vererek İslâm'a ve O'nun yüce merkezi Şanlı Peygamber'e dil uzatırlar. Bu imkânı bulamazlarsa, Müslümanları, müminlerin asla benimsemedikleri "uyduruk isimler" altında tasnif ederek hedef tahtası haline getirirler. Yine, böyleleri, fırsat ve imkân buldukça, Türk Devleti'nin ve Türk Milleti'nin bütünlüğünü açıkça tehdit eden akım ve hareketlere destek olur, alkış tutarlar. Bu fırsatı bulamazlarsa, Türk Tarihine saldırmayı marifet bilirler. Türk'ün en şanlı ve şerefli bir dönemi olan Osmanlı-Türk Devleti'ne ve onun aziz kahr-

manlarına saldırmayı denerler. Kanunların boşluklarından ve bazı köşe başlarına yerleştirdikleri "adamlarının" desteğinden yararlanarak mesafe alırlar.

Bütün bu kahpe ve sinsi saldırılar karşısında bize düşen iş, Yüce ve Mukaddes kitabımız'da buyurulduğu üzere, asla "Kınayanların kınamasına aldırmadan" dosdoğru, vakarla ve kanunlara uyarak yürümektir. Maksadımız yücedir ve Türk-İslâm kültür ve medeniyetini, bütün ihtişamı ile yeniden ihya etmektir. Bu dâva, dâvaların en yücesi ve şereflişidir. Bu uğurda, her fedakârlığa katlanılmalıdır.

EMPERYALİZMİN YAPTIKLARI VE BİZ

İnsanlar, sahip oldukları birçok "nimetlerin" ve "değerlerin" kadrini, ancak, onları kaybettikleri veya elden kaçırdıkları zaman anlarlar. Bunu anlamak için, yaşlı kimselere "gençliğin", hasta kimselere "sıhhatin", esarete düşmüş kimselere "hürriyetin", zulme uğramış kimselere "adaletin" ne olduğunu ve değerini sorunuz.

Durum, cemiyetler, milletler, ırklar ve devletler için de aynıdır. Dünün hür, müstakil, birlik ve beraberlik içinde yaşayan, kendi bayrağının gölgesinde korkusuzca ve müreffeh bir hayat sürdüren nice cemiyetleri, milletleri ve devletleri, şimdi, bu güzel nimetlerden mahrum olarak sürünmekte ve "eski günlerinin özlemi" içinde kan ağlamaktadırlar.

Bu anlattığım manzara, bilhassa İslâm Dünyası için doğrudur. Çok değil, bundan bir-iki asır önce, aşağı-yukarı bütün İslâm Ülkeleri Şanlı Osmanlı-Türk Devleti'nin koruyucu kanatları altında, birlik ve bütünlük içinde idi; İslâm Dünyası'nı ele geçirmek isteyen bütün "Haçlı Kuvvetleri", Müslüman-Türk'ün çelikten yumruğu karşısında perişan oluyordu. Karadeniz, Akdeniz, Basra Körfezi, Hint Denizi, Cebel-i Tarık Müslüman-Türk'ün kontrolünde idi. Moskof, steplere sıkışmış kalmış, Batı'lı sömürgeci ülkeler, kendilerine başka yollar aramak zorunda idi. Yalnız Müslümanlar değil, kanunlarımıza itaat eden bütün Ehl-i kitap", tam bir din ve vicdan hürriyeti içinde yaşayıp duruyordu. İlim, fikir ve sanat adamlarımız, asırlarca dünyaya yol göstermiş, muhteşem kültür ve medeniyetler geliştirmişlerdir.

Sonra olan oldu... Bugünkü İslam dünyası oluşuverdi. Şimdi, her rengi ile emperyalizm, İslam Dünyası'nı işgal etmekle,

sömürmekle ve ezmekle meşgul, asırlar boyu süren kin ve hınç ile saldırıyorlar. Nüfusu, bir milyara yaklaşan İslam dünyası'nın hali yürekler acısı...

Yunan'ı, Bulgar'ı, Moskof'u, Çinli'si, Filipinlisi, Habeşlisi, Yahudi'si, Amerikalısı, İngiltere'si, Hollandalı'sı, Fransız'ı... ile bütün emperyalist güçler, İslam Dünyası'nı maddeten ve manen yağmalıyorlar, öldürüyorlar, sürüyorlar, kan ve gözyaşına boğuyorlar... Radyo ve televizyonlar, İslam Dünyası'ndaki bu faciaları, üstünkörü ve çok defa emperyalizmin lehine olacak tarzda veriyorlar. Basın ve yayım organları da öyle... Müslümanların sesleri ise cılız feryatlar halinde kalıyor.... Bu sesi gür ve yiğit biçimde ortaya koyacak birileri çıkarsa, onların yerli uşakları ve dış destekçileri, korkunç bir kampanya açarak "Eyvah, İslam diriliyor; irtica horthuyor! Tehlike büyüyor!" kabilinden naralar atıyorlar.

Bulgaristan'daki Müslüman-Türk'ün adı, soyadı, dini, dili zorla ve silah tehdidi altında değiştirilir, boyun eğmeyenler öldürülür; Müslüman-Türk kızlarının ırz ve namusları "kamping"lerde yabancılara peşkeş çekilir, binlerce Müslüman-Türk tecrid kapılarında ölüme terk edilir; Kızıl Moskof, göstermelik birkaç cami dışında bütün İslam mabetlerini kapatır, depo ve spor salonu yapar, ezan ve Kur'an-ı Kerim okumayı yasak eder; -Güya- muhtariyet tanıdığı Türk Devletleri'nin, kendi yurdunda ordu kurmasını önler; Kızıl Çin, bağımsız Türk devletlerini önce yıkar, sonra -güya- muhtariyet tanıyarak insanlık âlemini kandırmaya çalışır ve demografik bir savaş planlayarak o toprakları fiilen Çinleştirir. Ortadoğu'da Yahudi, başta ABD olmak üzere, aşağı-yukarı bütün Batı Avrupa ülkelerini güçlü teşkilatı ve propagandası ile arkasına alarak, Arap Dünyası'nda bir ölüm makinesi gibi çalışır... Görülüyor ki, faciaları saymaya sütunumuz yetmiyor.

Fakat, bir ümidim var. "Bir musibet bin nasihatten evladır." İslam dünyası, böyle bir felakete maruz kalmakla çok şey öğrenmiş olmalıdır. Her rengi ile emperyalizmin ve onların oyunlarının "şuuru"na varmalı... Akıllı ve şuurlu bir silkinişle, yeniden Yüce Allah'ın emirleri etrafında toplanmalı ve Şanlı Peygambere itaat etmelidir. Onların "dostlarını dost", "düşmanlarını düşman" bilerek Müslümanlar arası birliğe, kardeşliğe ve dayanışmaya önem vermeli, her türlü "bölücülükten" vazgeçmeli, "ilmi" rehber edinerek ayağa kalkmalıdır.

Kurtuluşun başka bir yolu var mı bilmem?

PSİKOLOJİK SAVAŞLAR VE EZİKLİK DUYGUSU

Psikolojik ve ideolojik savaşlarda esas olan "hasım güçleri" moral-man çökertmek, onların kendilerine "güvenlerini" yıkmaktır.

Kültürler ve medeniyetler arası savaşlarda aynen böyledir. Belli bir kültür ve medeniyeti çökertmeye karar veren düşmanlar, bütün çağdaş propaganda vasıtalarını harekete geçirerek hedef seçilen sistemin temel prensiplerine, onu temsil eden bütün müessese ve şahıslara saldırıya geçerler. Israrla ve sürekli bir "beyin yıkama" ile olayları çarpıtır, müessese ve şahısları lekeler "hasım sistemi" gözden düşürmeye çalışırlar. Ele geçirdikleri müesseselerde, radyo ve televizyonlarla ve tekeli kurdukları basın ve yayın kuruluşları ile propagandalarını o derece yoğunlaştırırlar ki, tarafsız ve kararsız birçok insan, ister istemez onların ağına düşer, onların istediği "tavırları" alır ve "davranışları" gösterirler.

Böylece "hasım kabul ettikleri sistemin mensupları", eğer, bu propagandalara cevap verecek güçte değillerse, dağınmık, başsız ve teşkilatsız iseler, "kamuoyu" karşısında ezik, yenik ve hatta suçlu duruma düşerler. Önceki çevrelerinde hor ve hakir görülürler; sonra bu duyguya bizzat kendileri düşerek "kendi kendilerinden utanmaya", "kendilerine saygılarını kaybetmeye", başlarlar. Asla unutmayınız ki, "düşman" karşısında kendini "aşağılık duygusuna" (complex inferiorite'ye) kaptırmış bir "sistem", bir "kültür ve medeniyet", kolay kolay iflah olmaz.

Söz, bu noktaya gelmişken hemen belirtelim ki, her rengi ile emperyalizmin "İslam Dünyası"nda oynadığı oyun budur. Düşmanın bütün gayesi, hangi milletten ve hangi ırktan olursa olsun, Müslümanları, kendi öz vatanlarında hor ve hakir düşürmektir. Onları dinlerinden, bayraklarından, örf ve adetlerinden, vatanlarından, milletlerinden, devletlerinden, ahlak değerlerinden, kısaca "öz kültür ve medeniyetlerinden" soğutmak, koparmak, utanç duyacak duruma sokmak, "ilericilik", "devrimcilik" ve "uygarlık" adına "düşman reçetelerine" teslim olmaya zorlamaktır. Düşmen, bütün İslam Dünyası'nda bu oyunu tam üç asırdan beri apaçık olarak oynamakta ve itiraf edelim ki, önemli başarılar da sağlamış bulunmaktadır. Şimdi, bunları saymanın sırası değil...

Bugün, İslam dünyası'nda çok büyük "halk kitleleri" kendi öz kültür ve medeniyetlerini aziz bilmekle birlikte, "aydın sanılan"

önemli bir kitle ise tamamı ile düşmanın oyununa gelmiş bulunmaktadır. "Müslüman sanılan aydınlar" arasında kendi Kitabı'na, kendi Peygamberi'ne, kendi vatanına, kendi milletine, kendi bayrağına, kendi sanatına, kendi tarihine, kendi aile düzenine, kendi inanç ve törelerine "yabancılaşanların" sayısı az değil. Üstelik bu gibileri, "bizi biz yapan değerleri" kişi ve kuruluşları, olmadık sıfatlarla ve iftiralarla lekelemeyi de marifet bilirler. Milli ve İslami değerleri aziz bilen, aziz tutan ve yaşayan kimseleri -bunlar en yakın akrabaları dahi olsa- küçümser ve onlardan uzak durmaya çalışırlar; zaman akrabamız olduklarını kimse duymasın" endişesi içinde, meseleyi bir "utanç konusu" haline getirirler.

Bunları nasıl tedavi etmeli bilmiyorum? Yalnız böylelerine bir misal vermek istiyorum. Bundan takriben bir ay önce, İsrail'i ziyaret eden ABD Başkan Yardımcısı, Yahudi asıllı G. Bush, başına "kapel" (Yahudi takkesi) geçirerek "Ağlama Duvarı" önünde gözyaşı dökerken asla utanmıyordu. Üstelik bu pozisyon, radyo, televizyon, basın ve yayın organları kanalı ile bütün dünyaya ilan ediliyordu. Böyle olmasına rağmen, hiçbir gazete ve dergi, hiçbir kalem, "laiklik elden gidiyor" ve "irtica hortluyor" diye yazı yazmıyor ve başlık atmıyordu.

OKUYUCULARA MEKTUP

Tam bir yıldır birlikteyiz. 1985 Eylül ortalarında yazmaya başlamıştım. Sizlere, ilk yazımda vaad ettiğim şeyleri, asla unutmadım. Yani, gündeme, daha çok Türk ve İslâm Âlemi'nin meselelerini getirmek istedim; kültür ve medeniyetimizi ısrarla savundum. İslâm Âlemi'nin yeni bir uyanışın işaretlerini verdiği bu dönemde, Türk Milleti'ne ve onun aziz gençliğine "tarihî misyonunu" hatırlatmaya çalıştım. Yine, bu sütunlarda, rengi ve makyajı ne olursa olsun, her türlü emperyalizme karşı çıktım.

Bu arada, okuyucularımdan sayısız mektup, kartpostal, tebrik ve telefon aldım. Birkaç istisnası dışında hepsi de "müspet"... Beni tebrik eden, teşvik eden, lâıyk olmadığım ölçülerde takdir eden ve destekleyen okuyucularımla kahir ekseriyeti teşkil ediyor... Her birine ayrı ayrı teşekkür ve minnet borçluyum.

Bu, bir yıl içinde, imzasız bir mektup ile hüviyetini gizleyen birinden bir telefon aldım. İmzasız mektup, her şeye rağmen hürmetkar davranıyor, fakat kendileri veya kendilerinin bağlı

olduğu "grup" hakkında "suizan sahibi" olduğumu sanıyor, "su-i zan-
nın haram olduğuna" dair bir yazıyı kesip zarfa koyuyor ve beni
uyarmaya çalışıyordu. Oysa, bunu yaparken, bizzat kendisi, hakkım-
da "suizan" ediyordu. Çünkü, Cenab-ı Hak da biliyor ki, ben
yazılarımda, asla onları ve onların sevdiği kimseleri hedef almış
değildim. Onlar, hassasiyetleri sebebi ile gereksiz bir alınganlık gös-
teriyorlardı. Kaldı ki, ben onları seven biriydim.

Hüviyetini gizleyen telefon sahibine gelince... Yazılarım karşısın-
da tepkisini çirkin bir şekilde belirtmiş ve beni "münafık" olmakla
itham etmişti. Kendisine asla cevap vermeden telefonu kapamış, işi
Allah'ı Teâlâ'ya havale etmiştim. Evet, aldığım binlerce mektup ve
telefon arasında, "menfi" olanı bu kadar... Bu duruma seviniyor ve
doğru yolda olduğuma inanıyorum. O halde, Cenab-ı Hak dilerse,
rotamı değiştirmeden, aynı yönde ve çizgide yazmaya devam ede-
ceğim.

Ancak, bu arada, okuyucularımdan bazı ricalarım da olacak...

Tirajı 200.000 (iki yüz bini) geçen bir gazetede çalışıyorum. Her
hafta yüzlerce mektup alıyorum. Okuyucular, ya kendilerine "özel
cevap" vermemi veya sütunlarımda ele almamı ısrarla istiyorlar. Bu
isteklere saygı duyuyor ve fakat mümkün olmadığını belirtmek isti-
yorum. Beni, ailevî ve şahsî meseleleri ile meşgul etmek isteyen
okuyucularımda dahi var. Oysa, gazetemizde, bu konulara cevap veren
ayrı servislerimiz mevcuttur. Lütfen, mektuplarınızı ve sorularınızı o
servislere gönderin. Ben cevap veremiyorum ve vermeyeceğim.

Bazı okuyucularımda kitap, yazı, makale, şiir ve araştırma
yazılarını bana gönderiyor, basılması ve yayınlanması için aracı
olmamı istiyorlar. Bunu, ısrarla isteyenleri bile var... Lütfen, bu
okuyucularımda yazılarını doğrudan doğruya gazetenin ilgililerine
postalasınlar, beni daha fazla üzmesinler.

Birçok okuyucum da, basılmış kitaplarımı, ya "kendilerine
hediye etmemi" veya "ödemeli olarak" adreslerine göndermemi
istiyorlar. Bugüne kadar, pek çoğuna kitaplarımı "hediye olarak"
gönderdim ve tek kuruş da istemedim. Ancak, bilinmelidir ki, kitap-
ları, yayınevleri basar ve satarlar, bize, pek az kitap verirler. Bunları
da dost ve yakınlarımıza hediye ederiz. Şu anda, elimde kitap
kalmadı. Bu sebepten okuyucularımda arzularına cevap veremiyor-
um. Kusura bakmasınlar. Beni sıkıştırmasınlar, gerçekten hem
üzülüyorum, hem mahcup oluyorum.

Şimdilik bu kadar... selam ve sevgilerimle...

MÜSLÜMAN KARDEŞLERİME...

Şanlı ve Sevgili Peygamberimiz, "Bütün müminler kardeşir" diye buyurmuşlardır. Bunu, hepimiz biliriz ve sık sık hatırlarız. Öte yandan "kardeşlerin" birbirlerini -Yüce Allah'ın rızasını kazanmak için- zaman zaman ikaz etmeleri de emredilmiştir.

Şunu, hemen hatırlatayım ki, ben, kendimi asla "nasihat" makamında görmeyen nâçiz bir kardeşinizim. Benim için şereflerin en büyüğü, her şeyini yüce İslâm'a adanmış "bir kalem" olabilmektir. Bu arada bilmenizi isterim ki, zaman zaman hatalar yapsam da niyetim hâlistir ve yazdıklarım, vicdanımdan kopup gelen çılgınlardır. Sizlerden ricam şudur: Yazılarımı okurken ve değerlendirenken bu hususu asla unutmayın. Yanılmışsam beni ikaz edin.

Yüce Allah dilerse, "günümüz Müslümanlarının" neden böyle paramparça olduklarını, objektif olarak ortaya koymak ve mümkünse; hal çarelerini kısaca belirtmek istiyorum. Konuyu "çok faktörlü" olarak ele alacağım, iç ve dış yıkıcı âmilleri, kanunların elverdiği ölçülerde gözler önüne sermeye çalışacağım. Hiç şüphesiz gayret bizden, tevfik Yüce Allah'tan olacaktır.

Önce, önemli bir hatamızı ortaya koyup konuya başlamalıyım. Bu, "Sevgi ve bağlılıkta ifrat ve tefritlere düşerek haddi aşmamız, kendimizi mübalağalı dostluklara ve düşmanlıklara kaptırmamızdır". Oysa, kesin olarak biliyoruz ki, mübalağalı sevgiler ve düşmanlıklar, bazen insanı "küfre" kadar götürebilir.

Bu hususu, örnekler vererek açıklayalım. Meselâ, yüce dînimiz, bütün peygamberleri sevmemizi, hiçbirini inkâr etmememizi kesin olarak emreder. Ancak, peygamberleri sevmeye de bir ölçü getirir. Şöyle ki, müminler, peygamberleri (ve özellikle Şanlı Peygamberimizi) "kendilerinden, ana babalarından, çoluk-çocuklarından, mal ve mülklerinden" daha fazla sevecekler, onlarını şanlarını yüce tutacaklar, fakat, asla ve kat'a onları "ilâh mertebesine" çıkarmayacaklardır. Yüce dînimize göre, peygamberlere veya onlardan birine "tanrılık" izafe eden kişi ve zümreler "kâfir" olurlar. Nitekim, birçok insanlar, bu günahı işlemişlerdir ve işlemektedirler.

Yüce dînimize göre, şanlı peygamberler silsilesinden sonra, en yüksek makamı "Aziz Sahabî Kadrosu" teşkil eder. Bu husus, Yüce ve Mukaddes Kitabımız'da açıkça belirtilmiştir. (Bkz. Tevbe Sûresi, 100. âyet). Bu yüce kadro da kendi arasında, ayrı bir üstünlük silsile-

si meydana getirir. Bizim inançlarımıza göre, Ashab'ın en büyükleri "Ciharyâr-ı Güzîn"dir.

Bilindiği gibi, bunlar, Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali'dir. (Yüce Allah cümlesinden razı olsun). Bunlar, Şanlı Peygamberimiz'in hem yakın dostları, hem de yakın akrabalarıdır. Bunlardan ilk ikisi Şanlı Peygamberimize "kayınpeder", son ikisi ise "damat" olmakla şereflenmişlerdir ve Sevgili Peygamberimizin "öte-ler âlemini" şereflendirmesinden sonra, sıra ile O'na "hilâfet" etmişlerdir.

Bunları ve bütün Ashabı sevmemiz, dînimizin gereğidir. Bu yüce zevata düşmanlık, "imanımızı" yok eder. Bunun yanında, bu yüce kişileri severken, "mübalağa etmek" de çok tehlikelidir. Şu husus kesin olarak bilinmelidir ki, yüce dînimiz, hiçbir sahabîye "uluhiyet" (tanrılık) ve "peygamberlik" izafe edilmesine asla izin vermez. Bu, düpedüz "küfür" olur.

Öte yandan, 1400 yıllık İslâm tarihi boyunca, pek çok müceddit, müctehid, âlim ve velî yetişmiştir. Bunların arasında "imamet" ve "feridîyet" makamına çıkabilen nice "ulu kişi" vardır. Bunlar, Şanlı Peygamberimizin "vârisleri" olarak elbette, gerekli sevgi ve saygıyı görmelidirler.

Ama, kesin olarak bilinmelidir ki, bunlardan hiçbirine 'tanrılık', "peygamberlik" ve "sahabî" statüsü verilemez. Gereksiz mübalağalara düşülerek "iman" tehlikeye atılamaz. Böyleler! de var mı demeyiniz. Bunları tanımak isteyenlere "Fırak-ı Dâlle"yi incelemelerini tavsiye ederiz...

Hiç şüphesiz, her asırda olduğu gibi, zamanımızda da Müslümanlar'a yol gösteren ilim ve irfan adamları yetişmiştir; yetişmektedir ve yetişecektir. İyi niyetlerle ve ehliyetle bu işi yapanlara elbette saygı duyulur ve duyulmalıdır. Ancak, günümüz müminleri de kendilerini "mübalağalardan" korumalı, kendi "üstadlarını", gelmiş-geçmiş en büyük kurtarıcı olarak propaganda etmemeli, kapalı birer "cemaat" teşkil ederek diğer Müslümanlarla "selâmı sabahı" kesmemeli, yalnız kendilerini "kurtulmuş" bilip diğer müminleri hor ve hakîr görmemelidir.

İSLÂM DÜNYASI'NDA -DÎN KONUSUNDA- FARKLILAŞMALARIN SEBEBLERİ

Bazıları, İslâm Dünyası'ndaki "farklılaşmalara", sebep olarak hemen daima "meşru mezhepleri" gösterirler. Onlara göre, bu mezhepler yok edilmedikçe de "çatışmalar" ortadan kalkmayacaktır.

Oysa, objektif ve akademik bir bakış, meselenin bu kadar basit olmadığını, İslâm Dünyası'ndaki, "geniş" ve "dar" mânâda, farklılıkların "çok faktörlü" bir zeminden kaynaklandığını, hemen görür.

Sayıları, bir milyara yaklaşan Büyük İslâm Âlemi'nin farklı "tarihî tecrübelerden gelen" çeşitli cemiyetlerden oluştuğu, çok farklı "kültür değerlerine sahip" ırklar ve kavimler halinde bulunduğu, farklı "içtimai", "iktisadi" ve "coğrafi âmillerin" etkisi ile farklı biçimlerde etkilendiği, ırkların ve kavimlerin farklı "psikolojik özellikler" gösterdiği, farklı iç ve dış siyasî komplolara maruz kaldığı asla unutulmamalıdır.

Her biri, ayrı bir kitap olarak ele alınması gereken, bu âmilleri ve neticelerini, çok kısa da olsa, bu sütunda incelemek ve okuyucularımıza bir fikir vermek istiyoruz. Kim bilir, belki de bu kısa incelememiz, bu konularda düşünmek, eser vermek isteyen "genç mütefekkir kadrolara" yardımcı olabilir.

İsrarla belirtelim ki, biz, "Edille-i Şer'iyye"nin ışığında teşekkül eden ve birer rahmet kapısı olduğuna inandığımız "mezhepleri", içtihat farklarının tabii bir neticesi olarak "meşru bir gelişme" olarak görüyor ve bunları "kamplaşma" ve "gruplaşma" sınırları içinde mütalâa etmiyoruz. Biz, dinde "müsamaha" ve "genişlik" doğuran "rey" ve "ictihadlara" büyük saygı duyuyoruz. Bunlar parçalanmaya değil, gelişmeye yardım eden unsurlardır. Çok yakinen biliyoruz ki, İmam-ı Âzam'ın, İmam-ı Mâlik'in, İmam-ı Şafî'nin, İmam-ı Hanbel'in ve onların çizgisini takip eden ilim adamlarının 'Dinin fer'i meseleleri' etrafındaki "rey ve ictihadları", birçok bakımdan, Müslümanların işlerini kolaylaştırmaya yaradığı gibi, İslâm "tefekürünün" ve "hukukunun" zenginleşmesine de vesile olmuşlardır. Nitekim "rey" ve "ictihat", çağdaş tefekürde ve hukuk ilminde de önemini korumaktadır. Hem "ictihadın lüzumuna" inanmak, hem "mezhep farklarından" şikâyet etmek büyük çelişki olur. Yani, İctihad farkları "mezhepleri" zarurî kılar.

Bizim, burada üzerinde duracağımız konu, "meşru içtihat farklarına" dayanmayan, Müslümanları bölmeye, parçalamaya, dar düşünmeye ve müsamahasızlığa iten "düşman farklara bölünme" ve "dar cemaat" olayıdır. Birbirine kapalı, birbirine hasım, birbiri aleyhine olmadık yalan, tertip ve iftira oyunları içinde bulunan, "İslâm düşmanlarına" sürekli olarak koz veren "fırka" ve "gruplar", iddiaları ne olursa olsun, İslâm'a hizmet etmemektedirler.

İslâm düşmanlarını sevindiren bölünme ve parçalanmaların mahiyetini bilmem açıklayabilecek miyiz? Bu çetin işi, biz başarmasak bile birileri çıkıp ilmî ve akademik metodlarla ele almalıdır. Mesele, çok hayatîdir, hassastır ve ehliyet ister. Yoksa, kaş yapayım derken göz çıkarmak da mümkündür.

Ayrıca, meseleye "şefkat ve merhamet kanatlarını gererek yaklaşmak" da gereklidir. Düşünün, Şanlı Peygamberimiz, başta "Cahiliyet Devri" hemşehrileri olmak üzere, bütün beşeriyeti kurtarmaya memur edildikleri zaman, ne kadar büyük bir şefkat, merhamet ve sabır örneği vermişlerdi. Hemşehrilerinin yaramazlıkları, hakaretleri, tecavüzleri ve taarruzları karşısında: "Bunlar, bilmiyorlar Rabbim, bilselerdi, böyle yaparlar mıydı?" diyerek, onların üzerine şefkat ve merhamet kanatlarını gererlerdi. O'nun büyük zaferinde, bu tavırlarının ve davranışlarının rolü çok büyüktür. Bütün İslâm mütefekkirlerine, sanatkârlarına ve idarecilerine, naçizane tavsiyemiz şudur: "Önce, insanların sevmesini öğrenin, çareler kolaylaşır".

İSLÂM DÜNYASI'NDA İNANÇ ÇATIŞMALARI VE TARİHÎ ÂMİLLER

Bu başlığı okuyup sakın, benden bir "mezhepler ve fırkalar tarihi" beklemeyiniz. Bunu yapmaya, her şeyden önce, sütunum müsait değildir. Benim, bu başlık altında işaret edeceğim hususlar başkadır.

Şöyle ki, bugün, sayıları yaklaşık olarak bir milyara varan Müslümanlar, aynı "tarihî macerayı" yaşamamışlardır. Farklı ırklar, farklı kavimler, farklı insan grupları halinde, her biri, kendine mahsus bir "tarih tecrübesine" sahiptir. Bugün, Yüce Allah'a çok şükürler olsun, dünyanın her kıtasında, sayıları az veya çok olsun, artık "Müslüman kitleler" vardır. Hacc farızasını eda eden Müslümanların çok rahatlıkla müşahede ettikleri üzere, her renkten, her ırktan ve her kavimden pek çok mümin, dünyanın dört bir tarafından koşup

gelmektedir. Birbirleri ile ilk karşılaştıkları zaman, bu müminler, yalnız, ırk, renk, kavim ve davranış farklarını müşahade etmekle kalmazlar, kendi ülkelerinde yaşadıkları ve gördükleri ile çelişen, çatışan ve aykırı görünen pek çok hususa şahit olurlar. Ortak noktaları görünce sevinir, farkları idrak edince üzüülürler. İnanca, ibadete ve muamelâta ait birçok konuda bile farklılıklar görünce irkilirler.

Bu farklar, sadece bir mezhep ve fırka meselesi değildir ve hâdisenin temelinde, "farklı tarihî tecrübe faktörü" sandığımızdan daha fazla rol oynamaktadır. Asya'dan, Avrupa'dan, Afrika'dan, Avustralya'dan, Amerika'dan, Türkiye'den, İran'dan, Hindistan'dan, Pakistan'dan, Malezya'dan, Filipinler'den, kısaca Uzak-Doğu ve Orta-Doğu ülkelerinden, çeşitli Arap devletlerinden, İngiltere'den, Fransa'dan, Almanya'dan... gelen müminler, aynı Allah'a, aynı Peygambere, aynı Kitab'a ve aynı imana sahip olmakla birlikte, ister istemez, tavır ve davranışlarında farklılıklar gösterirler.

İslâm dîni, bunu, bir noktaya kadar, hoşgörü ile karşılar, fakat, bu farklar, "Edille-i Şer'iyye" ile belirlenmiş "ölçülere" aykırı düşmemek, küfür, şirk ve haram ifade etmemek şartı ile... Evet, kesin olarak bilinmektedir ki, farklı tarihler ve farklı tecrübeler, insanları ve cemiyetleri farklılaştırır. Bu vakıa İslâm cemiyetleri içinde geçerlidir. Ancak, İslâm'ın çizdiği sınırlar içinde "tarihî tecrübe" bir değerdir. Biz, her milletin tarihî tecrübesine büyük bir hazine gözü ile bakmanın yanında, bu değerli kaynağın, İslâm'ın ışığında, yeni baştan kritik edilip geliştirmesini esas alırız.

Bilindiği gibi, ırkların, kavimlerin ve cemiyetlerin ömürleri pek uzundur. Onlar, zaman içinde, muhtelif dînlere girip çıkmış olabilirler. Yani, bazı ırkların ve kavimlerin dîn konusunda, farklı "dînî tecrübeleri" de vardır. Gerçi milletler ve kavimler, kolay kolay dîn değiştiremezler, ama, tarih gösteriyor ki, her şeye rağmen, bu, zaman içinde mümkün olabilmektedir. Tarih, Türkler'in de, Araplar'ın da, Farslar'ın da, Hindular'ın da, Uzak-Doğulular'ın da, Berberîler'in de, Afrikalı kavimlerin de... İslâm'dan önce, kitapsız ve kitaplı birçok dine girip çıkmış olduklarını haber vermektedir. Hemen belirtelim ki, şayet güçlü bir tâlim ve terbiye ile desteklenmemişse, böylece Müslüman olan cemiyetler, "eski dînî hayatları" ile ilgili kalıntıları uzun süre muhafaza edebilirler. Bu durum, cemiyetlerde, dînî çatışmalara, çelişmelere ve gruplaşmalara sebep olabilir. Maalesef, gerek İslâm Dünyası'nda olsun, gerek ülkemizde olsun, birçok "dînî çatışma, çelişme ve gruplaşmanın" temelinde bu âmil önemli rol oynamaktadır. Bazıları, bunları "mezhep farkı" sa-

nabilir, oysa, meselenin kökünde "tarih faktörü" yatmaktadır ve çare ciddî, samimi ve başarılı bir tâlim terbiye zemini oluşturmaya bağlıdır.

İSLÂM DÜNYASI'NDA İNANÇ ÇATIŞMALARI VE KÜLTÜR FAKTÖRÜ

"Tarih faktörü" ile "kültür faktörü" arasında, inkâr ve ihmal edilmesi mümkün olmayan bir bağıntı ve ilişki vardır. "Kültür" (hars) adını verdiğimiz "millî değerler", tarihî macera içinden süzülüp gelen çeşitli konulardaki tecrübelerimizden ve müesseselerimizden ibarettir,

Her kavmin ve her milletin ayrı bir tarihî macerası olduğu gibi, "ayrı ve orijinal bir de kültürü" vardır. Bugün, sayıları, bir milyara yaklaşan Müslümanlar, her ne kadar "dîn kardeşliği" şuurunu altında bileşiyorlarsa da -ister istemez- farklı kültürlerden gelmektedirler. Şimdi, dünyamızda, her renkten ve dilden Müslüman var... Bu gayet tabîî bir durumdur. Nitekim, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de de bu konuya temas edilerek şöyle buyrulur: "Dillerinizin ve renklerinizin birbirine uymaması da O'nun âyetlerindendir". (er-Rûm/22).

Bilindiği gibi, yüce dînimiz, müminlerin, farklı renk ve kültürde olmalarını, gayet normal karşılamakla birlikte, bütün Müslüman kavimlerin, bu değerlerini İslâm'ın ışığında kritik ederek küfürden, şirkten, günah ve haramdan arındırmasını da ister. Çünkü, İslâm'ın temel prensiplerinden biri de şudur: "Âdet muhkemdir. Yani, hükm-i şer'îyi ispat için, örf ve âdet hakem kılınır...". (Bkz. Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye, Madde: 36). Buradan da anlaşılacağı üzere, dînimiz, kendine aykırı düşmeyen, aksine "kendi hükümlerini ispat edecek nitelikte" olan içtimâî tecrübeleri, örf ve âdet gibi kültür değerlerini kabul eder ve ona uymayı "vâcib" bilir. Nitekim, şöyle buyrulur: "Nâsm isti'mali hüccettir ki anımla âmel vâcib olur". (Bkz. a.g.e. Madde 37).

İslâmiyet, bütün kültür ve medeniyetlere "üst-sistem" olarak, beşeriyeti âlemşümul "İslâm kardeşliği" şuurunu altında toplamak isterken, onların kendine ters düşmeyen tecrübe ve kültürlerine de saygı duyar. İslâmiyet, bugün, yeryüzünde, çeşitli renkte, kültürde ve dilde milyonlarca mümini, birlikte, "ibadet" ettirebilen yegâne dîndir.

Dar kavmiyetçilik kompleksine kapılarak, dînimizin bu âlemşümul karakterini çökertmeye çalışanlar, ne milletlerine, ne de İslâm'a hizmet etmektedirler, Şu kesin olarak bilinmelidir ki, İslâm, "millî şuur" izin verir ve fakat asla "millîleştirilemez". Yani, hiçbir kavim, İslâm'ı kendi tekeline alamaz ve onu değiştirme hakkına sahip değildir.

Milletlerin küfre, şirke, günaha ve harama düşmemek şartı ile kendi "millî kültür değerleri" içinde kalarak İslâmlaşmaları meşru bir harekettir de kavimlerin, İslâm'a ters düşen kültür değerlerini dîne sokuşturmaya veya yamamaya çalışmaları yasaktır.

Esefle belirtelim ki, bugün, birçok İslâm ülkesinde bu facia yaşanmaktadır. İslâm cemiyetlerinin birçoğunda müşahede ettiğimiz, yanlış inançların, hurafelerin ve bozuk âyinlerin kaynağı maalesef budur. Yine ıstırapla belirtelim ki, bugün İslâm Dünyası'nın büyük bir çoğunluğunun üzerinde yaşadığı coğrafyada, tarih boyunca birçok "dîn" boy vermiş, yaşanmış ve yıkılıp gitmiştir. Fakat, bilhassa, iyi bir tâlim ve terbiyeden mahrum çevrelerde, bu bozuk inançların kalıntıları ve izleri hâlâ devam etmektedir ve çatışmalara kaynak olmaktadır.

İslâm Dünyası, tarih boyunca maruz kaldığı "kültür sürtüşmelerinden" çok yara almıştır.

Meselâ, yüce dînimiz, falcılığı, büyüculüğü, uğur ve uğursuzluğu reddettiği halde, olumsuz kültür sürtüşmeleri ve kalıntıları sebebi ile bu gibi bozuk inançlar hâlâ İslâm Dünyası'nda taraftar bulabilmektedir. Sağlam, samimî, ciddi, yeterli bir dîn kültürü ve-tilmedikçe de taraftar bulmaya devam edecektir. Evet, çâre budur...

İSLÂM DÜNYASI'NDA İNANÇ ÇATIŞMALARI VE İÇTİMAÎ ÂMİLLER

Büyük ve şerefli mazisine rağmen, İslâm Dünyası, bilhassa, son üç asırdan beri, dünyadaki gelişmelere ayak uyduramamış, "geri" ve "iptidai" bir içtimaî tablo çizmeye başlamıştır. Bir zamanlar, dünyaya ışık tutan "medreseler", 18. asırdan itibaren yozlaşmış, birer gönül ve marifet kaynağı olan "tekkeler" soysuzlaşmış, tefekkür gerilemiş, ilmî ve teknolojik araştırmalar durmuş, dehâlar doğmaz ve güzel sanatlarda büyük hamleler gözükmeyiş olmuş, içtimaî temaslar azalmış, ufki ve şakulî "içtimaî hareketlilik" zayıflamıştır. Artık büyük

şehirler kurulmaz olmuş, halkın büyük çoğunluğu, köylerde, dar havzalarda ve bölgelerde sıkışıp kalmış, cemiyetler, bütünlüklerini sağlayarak "milletleşememiş", içtimaî teşkilâtlanma ve müesseseleşme tamamlanamamış, halkın büyük çoğunluğu yerleşik veya konar-göçer boylar ve aşiretler halinde sahipsiz, himayesiz kalmıştır. Çoğunluğu çobanlık ve çiftçilikle geçinmeye mahkûm olan Müslümanlar, bütün temel hizmet müesseselerinden uzak kalmanın ıstırabı içinde harap ve bîtab düşmüştür.

Yolların, mekteplerin ve içtimaî hizmetlerin ulaşamadığı bölgelerde, halk kendi başına kalmış, her şeyde olduğu gibi, inançlarda da bir dağınıklık başlamış, her bölge, her havza, her çevre "Gerçek İslâm'dan" ve onu besleyecek kaynak ve otoritelerden mahrum kaldığı için, akla hayale gelmeyecek saçmalıkları "dîn" diye bağrıma basmıştır. Bugün, İslâm Dünyası'nda Müslüman adı taşıdığı halde, "Sakız Ağacına", 'Şeytan'a" ve "tabiat kuvvetlerine" tapınan grupların mevcudiyetinden haberdâr mısınız? Esefle belirtelim ki, bugün İslâm Dünyası'nda, öyle Müslüman gruplar vardır ki, asırlar boyudur ki, mektep görmemiş, cami görmemiş, yol gösterici görmemiş, dîn tâlim ve terbiyesi almamıştır. Ne dersiniz, ülkemizde de böyleleri var mıdır? Bir inceleyin bakalım neler göreceksiniz? Şöyle bir Tunceli'ne ve Toroslara uzanın, Çukurova'nın ve Hatay'ın dağlık yörelerini, kuş uçmaz kervan geçmez yurt köşelerini şöyle bir tarayın, bakın bakalım neler göreceksiniz? Hele bir de vaktiniz ve imkânınız varsa, Kuzey-Pakistan'a, Hindistan'a, İran'a, Arabistan'a, Kuzey-Afrika'ya ve Orta-Afrika'ya inin, içtimaî temaslara kapalı, dar havzalarda, ne tür inanç ve âyinlerin İslâm adına yapıldığını bir görün... Görüyorsunuz, kimseyi kırmamak için müşahhas misaller vermiyorum, sadece, işaret edip geçiyorum. Oysa, yara "Müslüman sosyologları" ve "devlet adamlarını", detaylı araştırmalara zorlayacak kadar önemlidir. Bilmem, Müslüman aydınlar, emperyalist kuvvetlerin, İslâm Dünyası'nın bu durumunu, ciddiyetle inceleyip filmlerle tespit etmekte olduklarını da biliyorlar mı?

Şimdi İslâm Dünyası'nda kısmî bir uyanış hissedilmektedir. Şehirleşme, sanayileşme, gelişme hamleleri hızlanmıştır. Mektepler yaygınlaştırılmakta, temel hizmet müesseseleri büyük şehirlerden başlayarak köylere ve kapalı havzalara doğru gelişmektedir. Ya tam, ya yarı sömürge hayatı yaşamakta olan Müslüman kavimler, artık bağımsızlıklarına kavuşmakta ve kendi ayakları üzerinde durmak istemektedirler. Şehirleşmeye paralel olarak "içtimaî temaslara" artmış ve "içtimaî hareketlilik" her bakımdan hızlanmıştır. Bu durum,

yepyeni birçok probleme kaynak olmakla birlikte, birçok problemin kendiliğinden çözümüne de sebep olacaktır. İctimaî temaslar arttıkça, şehirleşme hızlandıkça, tâlim ve terbiye müesseseleri çoğaldıkça, birçok bâtil ve bozuk inanç kendiliğinden yok olacak, taassup zayıflayacaktır. Ancak, bu gelişmeler, sağlam, samimi, ciddi, yeterli ve başarılı bir "dîn kültür ve eğitimi" ile desteklenmelidir. Aksi halde, cemiyette, nihilizm, materyalizm, ateizm ve bunlara bağlı olarak korkunç buhranlar ve patlamalar önlenemez.

İSLÂM DÜNYASI'NDA İNANÇ ÇATIŞMALARI VE COĞRAFÎ ÂMİLLER

Bilindiği gibi, İslâm dîni, Orta-Doğu'da zuhur etmiş, oradan dünyanın dört bir yanına yayılmıştır. Bugün, yeryüzünde 46 "İslâm Devleti" mevcut olup dünyanın en stratejik noktalarını tutmaktadırlar.

"Boğaziçi, Çanakkale, Süveyş Kanalı ve Babülmendep sahilleri, Müslüman milletlerin elindedir. Cebelitarık Boğazı, İspanya sahillerine yaslanmış büyük kara parçası ile değil, daha çok Fas sahillerindeki Ceuta ve onun etrafını çeviren geniş arazi ile müdafaa edilebilir. Basra Körfezi, bir Müslüman gölüdür. Türkiye, Rusya ile Akdeniz'in arasını kapatıyor. İran, Rusya'nın Umman Denizi'ne inmesine başlıca bir mâni teşkil ediyor. Afganistan, Rusya ile Hindistan arasında set gibi yükseliyor.

Tarihî hâdiselerin bütün dikkatleri, Müslüman memleketlerin üzerine topladığı bir zamanda ve Müslüman memleketlerin dünyanın geleceğini tayin edecek büyük oyunun oynanmasında önemli bir unsur haline geldikleri bir devirde bulunmaktayız. Nitekim, 26 Temmuz 1958 tarihli mektubunda Fransız Devlet Başkanı General De Gaulle, Kruçef'e şöyle yazıyordu: "Bütün Avrupa'nın kaderi, doğrudan doğruya Ortadoğu'nun kaderine bağlıdır...". (Bkz. Yılmaz Boyunağa, İslâm Tarihî, s. 899-900, Cihan Yayınları-1985).

İşte, bu önemine binaen, bütün emperyalist güçler, Orta-Doğu'ya hâkim olabilmek hırsı içinde kıvrınmaktadırlar. Bunu temin etmek için de Müslümanların arasına ihtilâf sokmak, onları birbirlerine düşürmek, kırdırmak, her konuda işbirliği yapmalarını önlemek için her çareye başvurmaktadırlar. Düşmanlarımız, en küçük "inanç farklılıklarını", "yaşayış biçimlerini" ve "lehçe, ağız ve şive farklarını" dahi istismar ederek İslâm Dünyası'nı parçalamak

istemekte, bu tip hareketleri bizzat organize ve himaye etmektedirler. Bu konuda -kısmet olursa- ilerde genişçe duracağız.

Oysa, herkes bilir ki, geniş bir coğrafyaya yayılan, farklı iklim ve ekolojik şartlarda yaşayan insanlar arasında, ister istemez, bazı farklar teşekkül edecektir. Aynı "Kitaba", aynı "Peygambere", aynı "imana", aynı "ibadetlere" ve aynı "ahlâka" bağlı olsalar bile, "coğrafya âmili" insanların ve cemiyetlerin yaşayışlarını, kültür ve medeniyetlerini, az veya çok etkilemekte ve dolayısı ile farklılaşmalara kaynak olmaktadır. Giyimde, kuşamda, barınmada, evlenme ve boşanmalarda, iktisadî, içtimâî ve siyasî hayatta, tabîî ve ekolojik âmillerin rolünü kim inkâr edebilir? Hele, bu cemiyetler, sağlam, yeterli ve başarılı bir dîn kültür ve eğitiminden mahrum iseler, bu farklar, umulmadık sınırlara ulaşabilir ve bütünlüğün bozulmasında önemli rol oynayabilir. Bir de konuya, çeşitli renkteki emperyalizmin "misyonerleri" ve "propagandistleri" el atmışsa...

İtiraf edelim ki, bugün, dünya üzerinde, kapalı havzalarda yaşayan ve içtimâî temaslardan mahrum, birçok İslâm cemiyetleri vardır. Bunlar, her türlü "dîn, kültür ve eğitiminden" de uzak kaldıkları için, bir genç arkadaşımızın yazdığı gibi, "bâtıl inanç ve hurafe üretmektedirler". İşte, İslâm Dünyasının köklü yaralarından biri de budur.

Çare, apaçık ortada... Bütün İslâm Dünyası'nda, irtibatı, birliği ve bütünlüğü sağlamak üzere, çağdaş vasıta, teknik ve müesseselerden yararlanmak, "Edille-i Şer'iyye"nin ışığında İslâmiyet'i, bütün müminlere dosdoğru öğretmek; bugüne kadar gelmiş geçmiş İslâm Büyüklerini ve otoritelerini hayat ve eserleri ile kitlelere tanıtmak; İslâm Dünyası'nda "sahte" ve "art niyetli" otoritelerin teşekkülünü önlemek...

İSLÂM DÜNYASI'NDA İNANÇ ÇATIŞMALARI VE İKTİSADÎ ÂMİLLER

"İktisadî âmil", Marksistlerin sandığı gibi, içtimâî, harsî ve siyasî hayatı şekillendiren "tek ve bağımsız faktör" olmamakla birlikte, cemiyetin yapısında ve işleyişinde, asla ihmal edilmemesi gereken bir değerdir.

Bugün 46 devlet halinde teşkilâtlanan ve sayıları bir milyara yaklaşan İslâm Dünyası, aynı zamanda çok farklı "iktisadî sistemler"

denemekte, yahut ister istemez çok farklı "iktisadî sistemlerin" boyunduruğuna girmiş bulunmaktadır. "Liberal", "Marksist" ve "karma" sistemler içinde yaşayan İslâm Dünyası, her nedense, kendine mahsus -hiç olmazsa temel prensiplerinde anlaşılabileceği bir sistem geliştirip uygulayamamıştır. Oysa, milletlerin "iktisadî hayatı", içtimâî hayatından bağımsız olamaz. Kültür ve medeniyetler, biraz da "iktisadî sistemleri" ile birbirlerinden ayrılırlar. Her ne kadar "iktisat" diye bir ilim varsa da gerçekte, iktisadî hayat, birçok sosyologun da tespit ettiği üzere, "millî" karakter taşır. Çünkü, her milletin veya kültür ve medeniyet zümresinin kendine mahsus bir "millî iktisat siyaseti" vardır ve olmalıdır.

Artık kesin olarak anlaşılmıştır ki, milletlerin iktisadî yapısı, işleyişi ve sistemi ile kültür ve medeniyetleri arasında ihmal ve inkâr edilmesi mümkün olmayan bağlar vardır. İktisadî hayat bunların "etkilendiği" kadar, bunları "etkilemekte"dir de... Bunu, bundan -aşağı yukarı altı asır önce- İbni Haldun, Mukaddimesinde ortaya koymuştur. O şöyle yazar: "Kavim ve nesillerin başkalığı ve çeşitliliği, onların geçinme şekil ve usûllerinin, birbirlerinden başka ve türlüce olmasından ileri gelmektedir". (Bkz. İbni Haldun, Mukaddime, Cilt I, s. 318, -1954- Mf. V.).

Farklı "iktisadî sistemlerde" yaşayan, farklı "iktisadî yapı ve işleyiş içinde" bulunan Müslüman kitlelerin birçok temel "iktisadî kavram"ın tarifinde, yorumunda ve tatbikatında farklı tavırlar içinde bulunması kaçınılmazdır. Bilfarz "faiz", "ücret", "mülkiyet", "işçi", "işveren", "para", "pazar"... ve benzeri birçok kavramın tarifinde, yorumunda ve tatbikatında, Müslümanlar arasında derin farklar teşekkül etmişse, bunlar, hep -ister istemez- yaşanan tecrübelerin "acı meyveleri"dir. Bunların kaynağı, bazılarının sandığı gibi, "farklı mezhepler" değil ve "mezhep çatışması" değil, doğrudan doğruya, farklı iktisadî yapılardan doğan problemlerdir. İslâm sosyologları, ilim ve fikir adamları, bu konuda gerçekten ciddi ve yol gösterici araştırmalar yapmak zorundadırlar.

Gerçekten de birçok İslâm Ülkesi'nde gördüğümüz "inançlar" ile "yaşanan hayat" arasındaki çelişkiler nasıl giderilecektir? İslâm, mevcut iktisadî ve siyasî sistemlerin arkasına bir "vagon" gibi takılıp sağa ve sola çekilecek midir, yoksa, Müslüman aydın ve iktisatçılar, İslâm kültür ve medeniyetinin temel prensiplerinden ve tecrübelerinden yararlanarak dünyaya "yeni mesajlar" sunabilecekler midir? Bunu, zaman gösterecektir. Görülüyor ki, bütün mesele gelip "inanmış aydın kadrolara" dayanmaktadır.

İkinci bir mesele de İslâm Dünyası'nın -büyük ve güçlü potansiyeline rağmen- "geri kalmış" ve "kalkınmakta" olan ülkeler statüsü içinde bulunmasıdır. Çok ileri ve güçlü bir ilmî ve teknolojik hameye muhtaç olan İslâm Dünyası, maalesef, ıstırap verici durumdadır. Kalkınmasını, "düşmanlarının himmetine ve yardımına bağlamış" bir İslâm Dünyası, imkânı yok ayağa kalkamaz. Kesin olarak bilinmelidir ki, İslâm Dünyası, ancak kendi gücü ile kendi ayakları üzerinde durabilecektir. Bence, Müslümanların kazanması gereken, en büyük savaş budur. İktisadî bağımsızlık, kurtuluşun en önemli şartı haline gelmiştir.

İSLÂM DÜNYÂSINDA İNANÇ ÇATIŞMALARI VE PSİKOLOJİK ÂMİLLER

Bazı ilim ve fikir adamları, kavimlerin ve ırkların farklı "psikolojik yapılarından" ve kendilerine has "vasıflarından" söz etmişlerdir. Mümkündür, yani incelenmeye değer bir saha...

Yine, bazı ilim ve fikir adamları farklı ırkların, kavimlerin ve cemiyetlerin "maşerî şuuru" (kollektif şuuru)ndan, bazıları "maşerî gayri şuuru"ndan söz etmişlerdir. Bu da mümkündür, yani, incelenmeye değer...

Gerçekten de ister doğuştan olsun, ister sonradan kazanılmış olsun, her milleti, diğerlerinden ayıran "ortak temel özellikler" vardır. Meselâ, şu millet heyecanlı ve ateşli, şu millet ise daha az heyecanlı ve çok soğukkanlıdır; yine şu millet, daha çok "ferdiyetçi", şu millet ise "cemiyetçi"dir; yine şu millet, romantik ve hülyacı, şu millet, kaskatı gerçekçidir; yine şu millet, sempati ve antipatilerinde "müfrit" ve "mübalağacı", şu millet ise "mutedil"dir...

Hemen belirtelim ki, İslâm Dünyası'nda, aşağı-yukarı her ırktan ve kavimden "müminler" vardır. Bunlar, şahsiyetlerinin temelinde, kendi ırklarına ve kavimlerine ait istidatları da taşırlar. İster istemez, bütün hayatlarında olduğu gibi, dînî yaşayışlarında da bu özellikleri, kendini belli edebilir ve etmektedir. Buradan kaynaklanan farkları tabîî karşılamak ve meseleyi asla bir "inanç çatışması" biçiminde yorumlamamak gerekir. Ancak, bunların da kendilerini "İslâm'ın ışığında" yeniden terbiye etmeleri de esastır. İslâm, müminlerden, her türlü "ifrattan, tefritten ve mübalağadan" arınmış, tertemiz ve mutedil bir yaşama üslûbu ister. Bundan asırlarca önce, meydana gelmiş "teessüfe şayan" hâdiseleri ısıtıp ısıtıp ortaya

koymak, kapanma istîdadı gösteren yaraları kaşıyıp kaşıyıp kanatmak asla doğru değildir.

Mübalağalı heyecanlar, insanı körleştirir, zihni karartır ve iradeyi yok eder. Müminler, İslâm tarihini, kültür ve medeniyetini, her türlü taassuptan uzak ve objektif olarak değerlendirmesini öğrenmeli, överken de, yererken de "İslâm'ın çizdiği sınırlar" içinde hareket etmelidirler. İnsanlar ve müesseseler hakkında hüküm verirken ve yorum yaparken, yarın Allah'ın huzurunda, bunun hesabını vereceklerini asla unutmamalıdır. Yalan, iftira, gıybet ve dedikodudan sakınmalı, telkin ve tesirler karşısında "kritikçi" olmasını bilmelidirler.

Her devirde ve her sahada daima "yol göstericiler" vardır. Dîn sahasında da durum aynıdır. Müminler, dikkatli ve uyanık olmalı, arkasından gittikleri "rehber" ve "liderleri" çok iyi seçmelidirler. Bilinmelidir ki, son pişmanlık fayda vermez. "Samimî insanlar" ile "art niyetlilerin", "ehliyetli insanlar" ile "ehliyetsizlerin", "gerçek" ile "sahtenin" birbiriyle bu kadar karıştığı bir dünyada, körü körüne birilerine "teslim olmak" büyük bir ahmaklık olabilir.

Esefle belirtelim ki, müminlerin, bu konularda, pek hassas olmadıklarını, bizzat müşahede ederek ıstırap duymuşuzdur. Birçok müminin, arkasına takıldığı, teslim olduğu ve mübalağalı sevgileri ile bağlandığı ne kurtarıcılar gördük ki, bizzat bu "kurtarıcılar", kurtarılmaya muhtaç durumda idiler. Bu gibi zavallıları, gelmiş-geçmiş "en büyük müçtehid", hatta "beklenen Mehdî" diye takdim ettiklerine bile şahit olduk. Size açıkça bildireyim ki, ben şimdiye kadar, yalnız kendi ülkemizde 5 adet "Mehdî" (!) tanıdım. Bunlardan bazıları, bize haber yollayarak "biat etmemizi" bile istediler. Bunları ve taraftarlarını dikkatle inceledim. Bunlar, "art niyetli" değil "marazî" tiplerdi, güçlü ve başarılı bir tedaviye ve samimi bir dîn terbiyesine muhtaçlardı.

İSLÂM DÜNYASINDA İNANÇ ÇATIŞMALAR! VE İÇ SİYASET ÂMİLLERİ

Bir "mümin" için dîn, insanı yücelten bir iman, ahlâk ve yaşama kaynağıdır da bir "istismarcı" için, insanları uyutmaya, kandırmaya, sömürmeye yarayan bir çıkar kapısıdır.

İnanan insanlara asla "dîn istismarcısı" denemez. İstismarcılar, inançsız ve münafık kimselerdir. Gerçek mümin için "dîn", gerek-

tiğinde, uğrunda malımızı, evlâdımızı ve canımızı feda edebileceğimiz mukaddes ve manevî bir inanç sistemidir. Oysa, istismarcı ve münafık kişi ve kadrolar için dîn, şahsî, zümrevî ve dünyevî çıkarlar için kullanılacak, makam, koltuk ve dünyalık için vasıta yapılacaktır, bir sahadır.

Açıkça belirtelim ki, İslâm Dünyası'nda da bütün tarih boyunca her iki tipe bol bol rastlanılmıştır. Yani bir tarafta "samimî inananlar", diğer tarafta "dîn tacirleri", "istismarcılar" ve "iç siyaset madrabazları"... Seçimden seçime "dindar kesilen" sahtekârlar... Bir yıl boyunca "fuhuş tellâllığı" yapıp ramazan ayında, tiraj ümidi ile "dîne oynayan" gündelikler... Öte yandan dîni gerçekten anlayıp anlatmak yerine, kendi kaprislerini, kendi şahsî görüşlerini "dîn" diye piyasaya sürenler... Dîni içten vuranlar... Dînin derisine yapışıp kanlanıp canlanmaya çalışan sülükler... İnançları "nakde tahvil edenler", "mukaddesat vergisi" toplayanlar... Dînî gruplaşmalardan ve kampaşmalardan yararlanmak isteyenler... İslâm tarihi, büyük halk kitlelerini "dîn" ile aldatarak iktidara geçen ve güçlendikten sonra, herkesten önce, kendini destekleyen samimî dindarları kahretmeye yönelen "makyavelistler"den bile söz eder...

Dîn, fonksiyonel ve dolayısı ile vazgeçilmez bir "içtimaî müessesedir". Cemiyetler, her zaman, samimî, yeterli, sağlam ve tatmin edici bir dîn tâlim ve terbiyesine muhtaçtırlar. Eğer "yönetici kadrolar" cemiyetin bu ihtiyacını, samimiyetle karşılamazlarsa, dîn tâlim ve terbiyesi "yeraltına" çekilir ve orada kontrolsüz olarak cereyan eder. Bazı siyaset adamlarının kendilerini, bazı komplekslere kapatarak resmî dîn eğitimini yasaklamaları halinde, cemiyet, ister istemez, "gizli dîn eğitimine" başvurur. Bu durum, hem dînin, hem devletin aleyhine tehlikeli gelişmelere kaynak olur. Hem dîn, hem cemiyet, manevî bütünlüğünü yitirebilir.

Sosyoloji ilminin kesin verilerinden anlıyoruz ki, "içtimaî ihtiyaçlar" ve "müesseseler" inkâr ve ihmal edilemezler, ancak, dînî, millî, beşerî ve çağdaş ihtiyaçlara göre "kanalize" edilebilirler. Bu sebepten diyoruz ki, İslâm Dünyası'nda gerçekten yeterli, gerçekten samimi, gerçekten cemiyet vicdanını tatmin edici, gerçekten ehliyetli ve namuslu mümin kadrolar eliyle yürütülecek başarılı bir dîn tâlim ve terbiyesine ihtiyaç vardır. en alt kademesinden başlayarak en yüksek tahsil kademelerine kadar, İslâmiyet, "İslâm'ın Temel Kaynaklarına" bağlı kalınarak anlatılmalı, öğretilmeli ve yaşatılmalıdır. Müslümanlar, İslâm'ın "ana caddesinde" yürütülmeli, asrımızdaki Müslümanlar da Şanlı Peygamberimizin açtığı, Ashab-ı

Kiram'ın titizlikle koruduğu ve otoriteleri aşağı-yukarı bütün müminlerce kabul edilen "dîn büyüklerinin" ilim ve eserleri ile savunduğu "Sünnet"ten ve "Cemaat'ten ayrılmamalıdır. Kaş yapayım derken göz çıkartan "vehim hastalarına" fırsat vermemelidirler.

"Vehim hastaları" diyoruz. Gerçekten bazı kişi ve çevreler, ya "kendilerini" veya "kendi hocalarını", İmam-ı Âzamlar'dan, İmam-ı Mâlikler'den, İmam-ı Şafîiler'den, İmam-ı Hanbeller'den, İmam-ı Gazalî ve İmam-ı Rabbanîler'den daha büyük sanmaktadırlar. Bunlar, psikiyatristlerin "paranoyak" adını verdikleri "akıl hastaları" olmalıdırlar.

İSLÂM DÜNYASINDA İNANÇ ÇATIŞMALARI VE EMPERYALİST GÜÇLERİN OYUNLARI

Cemiyetlerin birleşmesinde ve bütünleşmesinde "iman ve inanç birliğinin önemi" apaçıktır. Aynı "imanı" paylaşan, aynı "ibadetleri", aynı "dil" ile yapan, aynı "ahlâk ve yaşayış biçimine" sahip cemiyetler, çok güçlü olur, kendilerinden sayıca üstün "dağınık gruplara" daima galebe çalarlar. İnsanlık tarihi bunun binlerce misâli ile doludur.

Şanlı ve sevgili Peygamberimizin ve O'nun yoğurduğu Aziz Sahabî Kadrosu'nun çok kısa bir zaman parçası içinde, İslâmiyet'i, Atlas Okyanusu'ndan, Büyük Okyanus'a kadar götürebilmeleri, muhteşem İslâm Medeniyeti'nin, temellerini atabilmeleri, ancak böyle bir iman ve ahlâk ile mümkün olabilir. "Allah'tan başka ilâh yoktur" diyerek "tevhid" inancını en berrak bir şekilde ortaya koyan, her türlü "küfrü, şirki ve kötülüğü" reddeden, kitleleri birbiri ile kaynaştırarak mümin ırkları, kavimleri ve grupları, çelik bir yumruk biçiminde toplayan, Allah rızası için her türlü ihtilâfı, bir kenara bırakıp inananları "kardeş yapan" İslâm'ın başarısı, her şeyden önce, bir "iman" zaferidir. Nitekim, Müslümanlar, bu özelliklerini korudukları müddetçe, aynı başarıyı göstermekte devam edeceklerdir.

Bunun yanında, kesin olarak bilmek gerekir ki, "düşman güçlerin" ilk hedefi, müminler arasına fitne sokarak onların "kafa" ve "gönüllerini" karartmak, dağınık yığınları, bütünleştiren "iman" ve "kardeşlik" bağlarını çözmek, her şeyden önce "inançlarda bir buhran" doğurarak cemiyeti iç çatışmalarla zayıf düşürmektir. Bu sebepten dolayı, dînimiz "fitne çıkarmayı", cinayetten ve adam

öldürmekten daha "kötü" bulmuştur. Bilinmelidir ki, "düşmanlar", içten destek görmedikçe başarılı olamazlar. Bu sebepten olacak, bütün İslâm tarihi boyunca, emperyalistler, çeşitli vasıta ve tertipler ile, İslâm cemiyetleri içine, "misyonerler", "ajanlar", "propagandistler" ve "elemanlar" sızdırmışlar, her cemiyetin yapı ve özelliklerine göre "fitne teknikleri" geliştirerek başarılı olmaya çalışmışlardır.

İslâm'da ilk fitneyi Bizans çıkarmak istemiştir. Daha önceden yazdığımız üzere, hem de Şanlı Peygamberimiz'in zamanında, Bizans, Ebu Amir adındaki bir Hristiyan Arap Papazı vasıtası ile "oniki münafık" ile anlaşarak, sonradan "Mescid-i Dırar" (Zararlı Mabet) adı verilecek olan bir bina yaparak Peygamberimiz'in bizzat kendi elleri ile kuruluşuna yardım ettiği "Mescid-i Küba"da toplanan Müslüman cemaatı böylece ikiye bölmek istemişlerdi. Fakat, Yüce Allah, Şanlı Peygamberimiz'e durumu "vahiy" ile bildirerek tehlikeyi bertaraf etmiş, adı geçen "mescid" (!) yıkılıp yakılmıştı. (Bkz. Tevbe Sûresi, âyet 107).

İslâm'da en büyük fitneyi başlatanlardan biri de Yahudiler'dir. Büyük Sahabî Hazret-i Ali'nin "hilâfet meselesini" istismar eden, çeşitli Müslüman zümrelerin "sempati ve antipatilerini" mübalağalı bir şekilde kışkırtan ve güya Müslüman olan Abdullah Bin Sebe adlı Yahudi, İslâm Dünyasında, bugün dahi tedavî edemediğimiz derin yaralar açabilmiştir.

Bugün de çeşitli emperyalist güçler, İslâm Dünyası'nda cirit atmakta, "Lavrensçe oyunlar" bir türlü bitmemektedir. İngiliz'i, Fransız'ı, İsrailli, Moskofu, Amerikalısı, Romalısı ve daha niceleri ile birlikte topyekûn emperyalizm, İslâm Dünyası'na "çağdaş teknik ve vasıtalar" ile yüklenmekte, "İmanımızı", "ahlâkımızı", "birlik ve bütünlüğümüzü" yıkmak için elinden geleni yapmaktadır. İtiraf edelim ki, başta "Bahaîlik ve Kadıyanîlik" gibi sapık kollar ve yollar olmak üzere, bazı "dîn, fırka ve tarikat akımını" yabancı emperyalist güçler kontrol etmektedir. Şaşırmmamak ve aldanmamak için çok dikkatli olmak zorundayız.

İSLÂM DÜNYASINDA YENİDEN BÜTÜNLEŞMENİN ÇARELERİ

Günlerdir, devam ettirdiğim yazılarımla, İslâm Dünyası'nda mevcut bulunan "inanç ve yaşayış farklarının" kaynaklarını ve bu farkların nasıl istismar edilebileceğini, kısa, öz ve mümkün mertebe kimseyi incitmeden "çok faktörlü" bir düşünce biçimi içinde belirtmek istedim.

İstirhamım şudur, hiçbir grup ve zümre, yersiz bir alınganlığa kapılarak öfkelenmesin, mümkün mertebe soğukkanlı davranarak, kendini ve çevresini, İslâm'ın "temel kaynaklarının ışığında" (Kitab'ın, Sünnet'in, İcma-ı Ümmet'in ve Kıyas-ı Fukaha'nın ortaya koyduğu gerçekler önünde) tam bir "nefis muhasebesine" tabi tutsun ve yazdıklarımız üzerinde "ilmî ve akademik" ölçüler içinde düşünsün ve araştırsın, öyle sanıyorum ki, yazdıklarımıza hak vereceklerdir. Bence, hiç olmazsa İslâm Dünyası'nın aydınları, birlik ve bütünlüğümüzü sağlamak için, bu tavra ulaşmak zorundadırlar. Bilmek gerekir ki, "dar cemaat şuurunu" aşır İslâm'ın "ana caddesinde" buluşmadıkça, işimiz çok yaman olacaktır. Şanlı Peygamberimiz'in Veda Hutbe'lerinde buyurdıkları üzere: "Ey Allah'ın kulları kardeş olunuz!".

İslâm Dünyası, Yüce Allah'a binlerce, hamd ve senalar olsun ki, pek çok "menfi âmile" ve "düşman oyununa" rağmen, hâlâ, çok büyük bir kısmı ile "Sünnet" ve "Cemaat" yolunda bulunmaktadır, fakat, çok korkunç propaganda ve menfi telkinler sebebi ile giderek yepyeni kamlara bölünme istidadı da gösterebilmektedir. Bu, her mümin gibi, bizi de endişelendirmektedir...

Bu noktada, hemen belirtelim ki, İslâm Dünyası'nda inanç ve yaşama biçimini etkileyen "âmiller" nasıl çok sayıda ise, "birlik ve bütünlük" için muhtaç olduğumuz çareler de öylece çok yönlü olacaktır. Bunu önce, kısa kısa belirtelim, sonra, fırsat ve imkân bulursak, daha genişçe ele alalım.

Farklı ırklar ve kavimler halinde yaşamak tarihî ve sosyolojik bir zaruretler. İslâm, hiçbir ırkın ve kavmin tekelinde olmadığı gibi, hiçbir ırk ve kavme düşman da değildir. Hangi ırk ve kavimden olursa olsun, bütün müminler kardeşler. Ancak, Müslüman olan her ırk ve kavim, kendini "dar ırkçılık" ve "kavmiyetçilik" şuurundan

kurtararak, kendi millî şahsiyeti ve orijinal yapısı içinde, mutlaka, her türlü küfür, şirk ve haramdan arınarak yaşamak zorundadır.

Milletlerin farklı kültür ve medeniyetleri elbette vardır ve olacaktır. Ancak, Müslüman olan, her milletin kültür ve medeniyetinin "üst-sistemi" İslâm'dır.

Her milletin Müslüman aydınma, sanatkârına, fikir ve ilim adamlarına düşen iş, kendi "millî kültür değerlerini" İslâm'ın ışığında, yeni baştan yoğurarak âlemşümül eserlere ulaşmaktır. Müslüman olan ırkların ve kavimlerin, en önemli vazifesi, Yüce Allah'ın rızasını kazanmak için, "İslâm'a hizmette" yarışmaktır. En üstün ırk ve kavim, bu "takva yarışında" önde bulunandır. (Bkz. Hücûrat Sûresi, âyet 13).

Müslüman ırklar, kavimler ve cemiyetler, birbirleri ile daimî bir barış, dostluk ve kardeşlik içinde bulunmak, asla "fitne çıkarmamak" zorundadırlar. Müslümanlar, birbirlerine açık, birbiriyle istişare halinde olmak, iftira, yalan ve dedikodular ile birbirlerini yıpratmamak, gelişmek, güçlenmek, yükselmek ve düşmanlarına galip gelmek için birlik ve bütünlük içinde bulunmak, birbirlerinin dert ve ıstıraplarını paylaşmak zorundadırlar.

Coğrafi uzaklıklar ve iktisadî farklar, müminleri birbirinden uzaklaştırmaz, aksine, yaklaşmak zarureti doğurur. İslâm'da "sevgi bağı" kâmil bir imanın şartıdır.

Müslümanlar, içten ve dıştan gelsin, her türlü tehlikeye ve düşman oyununa karşı uyanıktır; emperyalizmin oyununa gelmez, ihanetleri, kahpelikleri sezecek bir "başirete" sahiptir.

MÜSLÜMANLAR İRTİBATSIZ YAŞAMAKTADIRLAR

İslâm Dünyası'nı zayıf düşüren ve derlenip toplanmasını önleyen sebepler üzerinde ciddiyetle ve samimiyetle düşünmek gerekir. Bu sebepleri tek tek tespit etmek, önem sırasına koymak ve meseleleri "ilmî ve akademik" çözümlere ulaştırmak zaruret haline gelmiştir.

Bize göre, İslâm Dünyası'nın en önemli meselelerinden biri, bugün 46 devlete bölünmüş durumda bulunan ve sayıları bir milyara yaklaşan "müminler"İN gerekli, yeterli, samimi, ciddi, verimli, başarılı ve "inançlarda", "ibadetlerde" ve "yaşayışta" dinî bütünlüğü sağlayacak "ortak bir dinî tâlim ve terbiye"den mahrum oluşlarıdır. Yani, Müslümanlar, bu konularda teşkilâtlanamamışlardır. Saha,

tamamı ile başıboştur. Her devlet, her cemiyet ve her grup "gemisini kurtaran kaptan" psikolojisi içinde hareket etmek zorunda kalmıştır. Oysa, Hristiyan Dünyası, "Dünya Kiliseler Birliği"ni kurarak, Yahudiler "Beynelmilel Siyonist Teşkilâtı" sayesinde dünyanın her noktasında bulunan ' dindaslarının meseleleri' ile günü gününe meşgul olabilmektedirler.

İslâm Dünyası'nda da böyle bir özenti içinde ortaya çıkan "cemiyetler" ve "dernekler" var... Bunlardan biride "Rabitatü'l-Âlem-il-İslâmî" (İslâm Dünyası'nda rabita, bağlantı ve dayanışma) adlı cemiyettir. Merkezi Keremli Belde Mekke'dedir. İster misiniz, bu "dernek" hakkında, Üstad Necip Fazıl Bey'in -Hacc farizasını edâ için gittiği- Hicaz'da gördüklerini nakledelim:

"... Hatırama, merkezi Mekke'de, bütün İslâm Âlemi'ni kucaklamak üzere kurulmuş bir dernek geldi: 'Rabitatü'l-Âlem-il İslâmî'...

Nerede bu dernek yahı?

Mekke'de; biliyoruz ama, kendisi, eseri, tesiri, izi, hayatiyeti nerede? Bu sene yalnız Türk hacıları arasında birkaç mebus, bir-iki dîn âlimi, profesör ve bu âciz Necip Fazıl, hiç değilse, İslâm uğrun-da, tam 33 yıl mücadele etmiş ve bir Fransız Ansiklopedisinin tâbiri ile 'hapisleri üniversitelerini aşmış' bir adam bulunurken 'hoş geldiniz diyecek kadar olsun kendini göstermekle mükellef bu cemiyet nerede?

Mekke'de bir aralık sorup soruşturduğum ve arkadaşlar tarafından bazı alâkalılara isminin verildiğini haber aldığım Cemiyet... Kapısında bir levha ve içinde sineklerin boş iskemlelere konduğu 'tarihî pul koleksiyoncuları derneği' gibi bir şey... Ölü... Sadece, yılda bir kongre, güya İslâm Ülkelerinden istenilen ve İslâmiyet'le alâkasız hükümetlerce seçilen siyaset kuklası murahhaslar, 'dostlar alış-verişte görsün' kabilinden avam takımı aydın taslaklarına mahsus lafazanlıklar ve bütün bunların ismi 'İslâm Âlemi Dayanışma' faaliyeti!...

... Böylesi bir ad taşıyıp da kendisini gösteremeyen ve bir dâva âbidesi şeklinde toplum meydanında dikilmeyi bilmeyen bir dernek, yok demektir!... Bir cemiyet, her şeyden önce, isminin emrettiği İslâmî fikriyata uzak ve bir plân çerçevesinde İslâmî rabitayı kurma ehliyetinden yoksun olursa, siyasî bir misafirhane rolünden başka neye hizmet edebilir?...

Kaideleri, yani halkı, umumiyetle mümin, zirveleri, yani güdücüleri de umumiyetle İslâm'a aykırı birer ehrama benzeyen İslâm

ülkelerini, evvelâ zirveye hâkim kılmak, sonra da topyekûn maddî ve manevî Hristiyan ve Yahudi Emperyalizmine karşı koruyabilmek, hattâ, zafere ulaştırmak için yollar nelerdir?

Bütün bu ve daha nice sorulara cevap verecek bir teşkilâta, İslâm Dünyası, ne kadar muhtaç görünüyor.

İSLÂM DÜNYASININ EN BÜYÜK İHTİYACI

İslâm Dünyası'nın en önemli meselelerinden biri de kendini ayağa kaldıracak, "Üstün seviyeli" ve "yeter sayıda" gerçek aydın kadrolardan mahrum oluşudur.

İslâm Dünyası, bilhassa, son üç asırdan beri, tatmin edici sayı ve kalitede mütefekkir, sanatkâr ve ilim adamı yetiştirememektedir. İslâmî, büyük bir imanla, aşkla duyan ve aksiyon plânına çıkaran dâhiler ve kahramanlar sahneden çekilmiş gibi...

Bugün, büyük bir ekseriyeti, tam veya yarı sömürge hayatı yaşayan İslâm Dünyası, düşmanlarının -her renkteki emperyalizmin- kendine sunduğu "Kurtuluş reçetelerinden" medet ummaktadır. Ne büyük gaffet!... Düşman, "Kendine karşı kullanacağın", hiçbir maddî ve manevî silâhı sana verir mi?... Nitekim, İslâm Dünyası, onların "Kurtuluş reçetelerine" sarıldıkça, daha halsiz ve daha güçsüz düşmektedir.

Öte yandan, emperyalizm, İslâm Dünyası'ndaki "Uyanış hareketlerini" çok dikkatle takip etmekte, gerçekten kurtuluşa yardımcı olacak bir kıpırdanış varsa, daha doğmadan ve güçlenmeden imha etmek istemektedir. Yani, emperyalizm, İslâm Dünyası'ndaki her hareketi, her kıpırdanışı kendi kontrolünde tutmak arzusundadır.

Emperyalizmin, en önemli hedeflerinden biri, İslâm Dünyası'nda yetişen "Aydın kadroları" ele geçirmektir. Bunun için, her türlü fedakârlığı göze alır. Burs verir, mektep açar, ülkesine davet eder, okşar, yüceltir ve reklâmını yapar... Yeter ki, bu "Aydın kitle", kendi "Öz kültürü" ile, kendi "Öz medeniyeti" ile, kendi "Milleti" ve "Dindaşları" ile bütünleşmesin, İslâm Ülkeleri, öncü ve geliştirici kadrolardan mahrum kalsın.

Çünkü, onlar, çok iyi bilirler ki, gerçek mütefekkirlerden, gerçek sanatkârlardan, gerçek ilim adamlarından ve gerçek aydınlardan mahrum kalan bir cemiyet, asla ayağa kalkamaz; emperyalizmin zincirlerini kıramaz; düşmanın kurduğu tuzakları göremez...

Emperyalizmin İslâm Dünyası'nda oynadığı oyunun özü şudur: "Entellektüel dindar olamaz. Ülkelerinizin geri kalmasında en önemli âmil İslâmiyet'tir. İslâm'dan uzaklaşmadıkça ve hattâ kurtulmadıkça ayağa kalkamazsınız ve Çağdaş Dünya'ya ayak uyduramazsınız."

Emperyalizmin kitaplarını okuyunuz, gazete ve dergilerini takip ediniz, ülkelerinde bulunan Müslüman aydınlara, öğrencilere ve işçilere yaptıkları telkinleri tahlil ediniz, hep bu temayı işlediklerini görürsünüz. Onların yerli kuklaları da aynı şeyleri söyler ve yazarlar... Evet, İslâm "Öcü"dür. Büyük Şairimiz Yahya Kemal'in "en güzel din" dediği İslâmiyet, emperyalizme göre, çok büyük bir tehlikedir. Her rengi ile emperyalizm, kendi sömürgeciliği için en büyük engel olarak İslâmiyet'i görmekte ve ona saldırmaktadır. Bu konudaki niyetlerini gizlemek için de İslâm Dünyası'nın aydınlarını, çeşitli tertip, hile ve oyunlarla yanına almak istemektedir. Düşman bilmektedir ki, aydın, mütefekkir, sanatkâr ve âlim kadrolara sahip bir İslâm Dünyası, hızla parlayacak, bütünleşecek ve yeniden dünyaya ışık tutacak ve her türlü emperyalist oyunu bozacaktır.

Oysa cehaletin elinde oyuncak olmuş, her türlü taassubun kol gezdiği, birliğini ve bütünlüğünü yitirmiş bir İslâm Dünyası için asla kurtuluş yoktur. Bu sebepten olacak, emperyalizmin en büyük düşmanları, halkı ile bütünleşen, milleti ile birlikte aynı "İmânı" büyük bir aşkla paylaşan ve yüksek "Aksiyon ruhuna" sahip "Müslüman aydınlardır. Özlediğimiz dahiler ve kahramanlar, bunların arasından çıkacaktır.

BUGÜN DEĞİLSE NE ZAMAN?

İslâm Dünyası'nın "temel meseleleri" üzerinde düşünmeye devam edelim. Bundan önceki iki yazımızda, İslâm Dünyası'nda yaşayan ve sayıları neredeyse bir milyara yaklaşan müminlerin dağınıklığını, irtibatsızlığını güçlü ve milletlerarası bir "teşkilâtın" mahrum kalışlarını ve İslâm Âlemi'nin kendine samimiyyetle, ciddiyetle ve başarı ile sahip çıkacak gerçek aydın kadrolara sahip olmayışlarını belirtmiştik.

Böylece, İslâm Âlemi'nin gerçek ve yeter sayıda mütefekkire, sanatkâra, ilim ve teknik kadrolara sahip olmayan, dağınık ve irtibatsız yaşayan gruplar haline geldiğini ortaya koymak istemiştik. Bu, İslâm Dünyası'nın büyük bir zaafıdır ve düşmanlar, bu zaafımız-

dan çok istifade etmektedirler. Dağınıklık, irtibatsızlık ve teşkilâtsizlik, zaman içinde, müminlerin dağılmasına, çözülmesine, hattâ birbirine kapalı kamplar haline gelmesine sebep olduğu gibi cemiyet emperyalist sızmalara karşı da korumasız kalır. Bunun yanında, "gerçek aydın kadrolardan mahrumiyet", her sahada "geri kalmışlığımızı" arttırır ve emperyalizmin işini kolaylaştırır. Zaten, olan da budur.

İslâm Dünyası, üç asırdır, üstünlüğünü Batı'ya kaptırmıştır. Şimdi, tefekkürde, güzel sanatlarda, ilim ve teknikte, hamle üstüne hamle yapan onlardır. Şimdi, onlar "sahnede", bizler de "seyirciyiz". Onlar "oynuyor", biz "alkışlıyoruz"... Onlar yapıyor, biz taklit ediyoruz...

İçimizde derin bir eziklik duygusu... Onlara "teslim olmak" bizi kahrediyor; öte yandan, onlarla "yarışmaya" ve "boğuşmaya" gücümüz yetmiyor. Çünkü, dağınık ve irtibatsız yaşıyoruz; çünkü, gerçek mütefekkirlerden, sanatkârlardan, ilim ve teknik kadrolardan mahrum bulunuyoruz. Aydınlarımızın önemli bir bölümü, bizim kültür ve medeniyetimize sırt çevirmiş, önemli bir bölümü de ümitsiz, şevksiz ve idealizmden yoksun... Şimdi, kültür ve medeniyetimizin tek sahibi, savunucusu ve koruyucusu sadece "halkımız"dır. Halk ile bütünleşen aydınımız ise pek az... İslâm Dünyası, şimdi, "yabancı ideolojilerin", "yabancı hayranlığının" ve "yabancılarla kapılanmanın" pazaryeri durumunda...

"Yabancı ideolojilere" sarılarak, "yabancıdan teknoloji dilenerek" ve "yabancı reçetelere bağlanarak" millî ve güçlü bir hamle yapmak mümkün mü bilmem? Oysa, çok zengin coğrafya ve tarih imkânlarına sahip, yeraltı ve yerüstü zengin kaynaklara mâlik bulunan İslâm âlemi, hızla ayağa kalkacak bir potansiyel ifade etmektedir. Bunu idrak edecek, büyük bir aşk ve romantizmle meselelerine sahip çıkacak "inanmış aydınlar" ve "öncüler" nerede? Gecesini gündüzüne katarak İslâm Âlemi'nin acısını, tâ yüreğinde duyarak, gözyaşları ve ıstırap içinde, büyük "eser"ler vermeye, büyük "hamle"ler yapmaya, büyük "keşiflere ve "buluş"lara ulaşmaya çalışan, didinen ve ölesiye çırpman kadrolar nerede?

Çok iyi bilinsin ki, bu, gerçekleşmedikçe "kurtuluş" da yok...

"Ateş bacayı sarmışken", "İslâm Dünyası'nın büyük bir çoğunluğu, tam veya yarı sömürge hayatı yaşarken", "her rengi ile emperyalizm, bütün maddî ve manevî güçleri ile İslâm âlemi'ne yüklenmişken", Müslümanların, bu durum karşısında, tam bir çelik

yumruk gibi, bir ve bütün olması lâzım gelirken, akla hayale gelmeyecek "kamplara" ve "gruplara" bölünüp parçalanmaları, birbirlerini çeşitli iftira, yalan ve tertiplerle yıpratmaları doğru mudur?

Şanlı Peygamberimizin Veda Hutbeleri esnasında, mübarek seslerini yükselterek: "Ey Allah'ın kulları kardeş olunuz", hitabını, sık sık hatırlayarak birbirimizle kucaklaşmanın, el ve gönül birliği ile ayağa kalkmanın zamanıdır. Yarın çok geç olabilir...

İMAMINIZI İYİ SEÇİNİZ!

Müminler, arkasına takıldıkları, "rehber" ve "mürşid" itti haz ettikleri "kişi" ve "kadroları" çok iyi seçmeli ve tayin etmelidirler. Bunu yaparken sadece "dünyevi hesaplar" içinde bulunmamak, yarın "İlâhî huzurda" sorguya çekileceklerini de düşünmek zorundadırlar.

Yüce dînimizin açık emirlerinden anlıyoruz ki, o "Büyük Hesap Günü'nde", rehber, mürşid ve imam edindiğimiz, "kişi" ve "kadrolar" ile birlikte sorguya çekileceğiz. Bu hususta yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de şöyle buyrulur: "O gün ki, insan sınıflarından her birini, biz, imamları ile çağıracağız." (el-İsra/71).

Görülüyor ki, herkes, "rehber", "mürşid" ve "imam" itti haz ettiği kişi ve kadrolar ile birlikte haşrolacaktır. Hiç şüphenez olmasın ki, kendinize, inanmış, faziletli, namuslu ve şerefli kişi ve kadroları "imam" edindiyseniz işiniz kolay olacaktır. Aksine, kendine inançsız, ahlâksız, namussuz ve şerefsiz kişi ve kadroları "rehber" edinenler, zelil ve perişan olacaklardır.

Evet, seçimimizi, bu dünyada iken iyi yapmalıyız. Çünkü, ötede mazeretimiz kabul edilmeyecektir. Bu dünyada iken, her türlü fenalığı işleyen, dinsiz, imansız, ahlâksız, materyalist, hedonist ve nihilist kişi ve kadroları rehber edinip onların heva ve heveslerine uyan kişi ve zümrelerin: "Biz, bilmiyorduk. Bizi, reislerimiz ve büyüklerimiz aldattı" tarzında ileri sürecekleri mazeretleri o gün geçersiz olacaktır. Bu husus, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de şöyle açıklanır: "Ey Rabbimiz, gerçeklen biz, reislerimize ve büyüklerimize uyduk. Onlar da bizi yoldan saptırdılar, diyeceklerdir". (el-Ahzab/67).

Yüce Kitabımız (el-Mâide/51) müminleri, apaçık olarak, "Kâfirleri" veli edinmeyiniz" emri ile ikaz ederken, Allah ve

Resûl'üne itaat etmemizi ister. Biz Müslümanlar için, her iki dünyada da mes'ud olmanın sırrı, Yüce Allah'ı "sevmede" ve "Şanlı Peygamberimiz'e "uymada"dır. Bu hususu açıklamak üzere, Yüce Allah, Şanlı ve Sevgili Peygamberimizi şöyle buyurur: "De ki, eğer Allah'ı seviyorsanız, hemen bana uyun ki, Âllah da sizi sevsin..." (Âl-i İmran/31}.

Görülüyor ki, müminler, Yüce Allah'ı çok sever ve O'nun Şanlı Peygamberine "itaat" ederlerse, Büyük Hesap Günü, O'nunla birlikte haşrolacaklardır. Yani, biz Müslümanlar için, Şanlı Peygamberimiz, aynı zamanda "en Büyük İmamımız"dır. Sonra derece derece, diğerleri gelir. Şanlı Peygamber'den sonra "Aziz Sahabî Kadrosu" ve onlardan sonra, onların çizgilerini titizlikle devam ettiren Ehl-i Sünnet vel Cemaat büyükleri...

Bütün Müslümanlar, sapık ve aykırı yollara düşmemek ve kollara ayrılmamak için "dînlerini" çok iyi bilmek zorundadırlar. Hiç şüphesiz, bu, bir tâlim ve terbiye meselesidir. Elbette, bize dînimizi doğru öğretecek, imanımızı kurtarıp İslâm'ın ahlâk ve edebini yaşatacak kimselere, her zaman muhtacız. Bu ihtiyaç bugün de var... Bize ve İslâm'a böylece hizmet eden bu gibi "hocalara", "muallimlere", "öğretmenlere" ve "âlimlere" elbette şükran borçluyuz. Onları sever ve sayarız. Ancak, bu sevgimizde ifrat ve tefritten sakınmak, mübalağalar ile bu sevgi ve bağlılığı mecrasından taşırmamak zorundayız. Bugün, Müslümanların parçalanmasında, farklı ve kapalı gruplar haline gelmesinde bu gibi ifrat ve tefritlerin rolü varsa, büyük vebale girmiş oluruz.

Unutmayalım, hocalarımız, muallimlerimiz ve üstadlarımız bizi, "İslâm'ın ana caddesine çıkaran" birer vesile olmak şerefini taşımaktadırlar. Onları, parçalanmanın ve bölünmenin değil, birleşmenin ve bütünleşmenin vasıtası olarak değerlendirelim.

İSLÂM DAYANIŞMASI VE YENİ MARSHALL PLÂNI

Türkiye, jeopolitik ve jeostratejik konumu ve yapısı, içtimaî ve tarihî misyonu itibarı ile Orta-Doğu'nun ve İslâm Dünyası'nın "tabîî lideridir". Bu hüküm sübjektif olmayıp âdeta bir "kader"dir.

Bin yıllık İslâm tarihi diyor ki, "Anadolu'da güçlü bir Türk Devleti varsa, Orta-Doğu ve İslâm Dünyası huzur, güven ve mutluluk içinde yaşamakta, istiklâl ve hürriyetin tadını çıkararak büyük kültür ve medeniyetler yoğurmaktadır. Şayet, aksı bir durum varsa,

İslâm Dünyası da Türklük Âlemi ile birlikte ıstırap çekmekte, ya 'yarı, ya da 'tam sömürge' hayatı yaşamaktadır".

Bence, hiç bir komplekse kapılmadan, bütün İslâm Dünyası'nın aydınları, mütefekkirleri, sanatkârları, ilim ve fen kadroları ile siyaset adamları, bu gerçeği artık görmeli ve teslim etmelidirler. Bu konuda, bizzat kendi milletlerinin, masum halk kitlelerinin "eğilim ve özlendlerini" görüp değerdendirmelidirler. Müslüman-Türk milletini, bir yabancı olarak değıl, bir "dost" ve "kardeş" olarak görmeli ve her rengi ile emperyalizmin oyununu bozmaladırlar.

Türk Milleti, Türk Devleti, İslâm Dünyası ile "çok yönlü" bir dayanışma düşünürken ve bunun için teşebbüste bulunurken çok samimi ve tamamı ile haklıdır. Bunun için son zamanlarda, hayli önemli adımlar da atılmış, İslâm Dünyası'nın harsî, içtimaî, iktisadî ve siyasî işbirliği ve dayanışması yolunda, asla küçümsenmeyecek işler başarılmıştır. Hattâ, bir "İslâm Ortak Pazarı"ndan bile söz edilir olmuştur. Bu kadarı dahi, çeşitli renkteki emperyalist güçleri ürkütmüş, Türkiye'nin öncülüğünde, böyle bir hareketin başarılı olmanması için akla, hayale gelmeyecek oyunlara ve tertiplere girilmiştir.

Emperyalizm, şimdi, ikili ilişkileri geliştirmek" maskesi altında, çeşitli "İslâm Ülkeleri" ile temas kurarak, onlara "tavize benzer" şeyler vaad ederek, bizleri darmadağın etmek için, tuzak üstüne tuzak kurmaktadır. Bu tuzaklardan biri de İsrail'in gündeme getirdiği "Yeni Marshall Plânı"dır. Bu plânla Türkiye'nin liderliğinde kurulacak bir "İslâm Ortak Pazarı" yerine, İsrail'in öncülük edeceği bir "Orta-Doğu Ortak Pazarı geliştirmek maksadını gütmektedir. Nitekim, bu "yeni plâna" (!) göre, başta ABD olmak üzere, "Yedi sanayileşmiş Batı'lı ülkenin" oluşturacağı 30 milyar dolarlık fondan "İsrail ile işbirliği yapan" İslâm Ülkelerine pay ayrılacaktır. Yani, bu fonla "İslâm Ülkeleri" satın alınmaya çalışılacaktır ve Türkiye'nin öncülüğünde gerçekleştirilmesi düşünülen "İslâm dayanışması" berhava edilecektir. Evet, oyun budur...

Gazete haberlerine göre: "İsrail'in yaklaşık on yıldan beri, böyle bir plân peşinde koştuğunu kaydeden siyasî gözlemciler, yeniden gündemde olan bu tasarının ana hatları üzerinde, İsrail Başbakanı Simon Perez ve Merkez Bankası eski başkanı Arnon Gafay'nin iki yıl çalıştığını belirtiyorlar.

İsrail'in plânın hazırlanmasında gösterdiği çabalar ve yürüttüğü kampanyalara dikkati çeken gözlemciler, tasarıda öngörülen yaklaşık 30 milyar dolarlık yardım fonundan, bütün bölge ülkelerinin,

eşit oranda yararlanacağını sanmadıklarını kaydediyorlar. Siyasî gözlemciler, İsrail'in öncülük ettiği böyle bir plânın öncelikle İsrail'le iyi ilişkiler içinde olan birkaç ülkeyi içine alacağını öne sürüyorlar..."

Görülüyor ki, Müslümanlar, kendilerini, her türlü kompleksten kurtarıp el ve işbirliği yapmadıkları takdirde, "beynelmilel siy-onizmin" boyunduruğu daha da güçlenecektir. Öyle sanıyorum ki, bu tehlikeyi görmek için fazla bir zekâyâ da ihtiyaç yoktur.

İSLÂMSİZ BİR DÜNYA...

İnsanlar, çok defa, sahip oldukları "değerlerin" ve nail oldukları "nimetlerin" pek farkına varamazlar. Ancak bu "değerleri" ve "nimetleri" kaybettikleri veya onlardan mahrum oldukları zaman, işin vahametini anlar ve dövünmeye başlarlar. Esefle belirtelim ki, çok zaman da 'iş işten geçmiş' olur.

Onun için, insanlar, zaman zaman oturup şu anda sahip bulundukları "değerleri" ve "nîmetleri" düşünmeli, onlardan mahrum kalmanın acısını, onları yitirmeden idrak etmeye çalışmalı, "son piş-manlıkların fayda vermeyeceğini" önceden ve büyük bir basiretle görmelidirler. Bu tavsiyemiz, hem "fertler", hem "cemiyetler" için geçerlidir.

Konuyu şuraya getirmek istiyorum: Yüce dînimiz İslâmiyet, hidayet rehberimiz ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm ve muhteşem dînimizin şanlı merkezi sevgili peygamberimiz Hazret-i Muhammed, (O'na binlerce salât ve selâm olsun) yalnız bizim için değil, bütün beşeriyet için emsalsiz bir hazine ve rahmet kaynağıdır. Şimdi, ona sahip olduklarını sanan zavallı yığınların, bu hidayet ve rahmet okyanusunun kadr u kıymetini bilmeyişleri ve büyük buhranlar içinde çırpınan beşeriyetin henüz bu "kurtuluş yoluna" gire-meyişi hükmümüzü ve inancımızı değiştiremez. Çünkü, ekseriyet göremese de "Hak haktır" ve iptal edilemez.

Bir an düşünün, muhalef, Yüce Allah, Şanlı Peygamberimiz Hazret-i Muhammed'i (O'na binlerce salât ve selâm olsun) elçi olarak göndermeseydi, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm, indirilmeseydi, yani "İslâmiyet", insanlığa tebliğ edilmeseydi, halimiz nice olurdu? Böyle bir durumda, bugün yeryüzünde, "Allah'tan başka ilâh yoktur" diyen bir tek cemaat, hattâ bir tek fert bulunabilir miydi? Başta, keremli belde Mekke şehri olmak üzere, milyarlarca

kilometrekarelik İslâm Dünyası, putlardan arınabilir miydi? Bugün, birer "şehadet parmağı gibi" göklere uzanan ve "tevhidi savunan" minareler olabilir miydi?" "Cahiliye Devri" Arapları, yücelerek "Aziz Sahabî Kadrosu" haline gelebilir miydi? Kardeş kanı dökmeye ve içmeye kararlı "bedeviler" medenileşerek tâ Filipinlere ve İspanyalara iman, ilim, ahlâk, hikmet... taşıyabilir miydi? Ateşe tapınan Farslar, Selman-ı Farisîleri, İmam-ı Âzamları, Molla Camileri, Şeyh Sâdîleri yetiştirebilir miydi? Hinduizmin, Brehmenizmin ve Budizm'in pençesinde imtiyazlı sınıflara bölünmüş ve zâlimce muamelelere tabi tutulmuş, kobra yılanları karşısında secde etmeye mahkûm insanlardan önemli bir kısmı, kendini bu kıskaçlardan kurtararak Pakistan'ı, Bangladeş'i ve nice devletleri kurabilir miydi?

Öte yandan, Türk Dünyası, İslâm ile şereflenmese idi, Türk-İslâm kültür ve medeniyeti, tarihî ihtişamı içinde doğabilir miydi? Karahanlı, Selçuklu ve muazzam Osmanlı Devleti kurulabilir miydi? Fetih ordularımız "İlâ-yı Kelimetullah" için Avrupa ortalarında at koşturabilir miydi? Tuğrul Gazi "Sükan-ı Rûy-i Zemin" olabilir miydi? Alparslanlar, Kutalmış oğlu Süleymanlar, Fatihler, Akşemseddinler, Molla Fenariler, İbni Kemaller, Ebu Suud Efendiler, Mimar Sinanlar, İtrîler, Hattat Karahisarîler, Mevlânalar, Yûnuslar... olabilir miydi? Türk askeri "Mehmetçik" adı ile şereflenebilir miydi? Ay-Yıldızlı Şanlı Albayrağımız var olabilir miydi?

Hattâ, soruyoruz, bugünkü Batı Medeniyeti doğabilir miydi? Rönesans, reform, ilmi ve teknik hamleler gerçekleştirilebilir miydi? Hiç şüphe etmiyoruz, İslâmsız bir dünya, iyice çekilmez bir dünya olurdu. Sahip olduğumuz nimetin farkına varalım.

İRTİCANIN PSİKOLOJİK ZEMİNİ

İsrarla ve tekrar tekrar belirtelim ki, irtica, bir "içtimâî değişme biçimi" olmayıp başarı şansı bulunmayan "marazî bir tepki" şeklidir. Nitekim, her cemiyetin hayatında, değişik boyutlarda da olsa "irtica tepkilere" zaman zaman rastlanmışsa da tarihten öğreniyoruz ki, bunlardan hiçbirisi başarılı olamamıştır. "İrtica" kavramını, yerli yer-siz kullanan ve onu cemiyetler için "en büyük tehlike" sayan çevreler; bu gerçeği ne zaman idrak edecekler bilmem?

"İrtica" kelimesini "İslâm" ile eşanlamda kullanmak isteyen art niyetli kişi ve çevreleri, şimdilik, bir tarafa bırakıp insaflı ve düşünmesini bilen "entellektüel" kişi ve çevrelere bildirelim ki, "irtica

olayı"nın da incelenmeye ve tahlil edilmeye değer yönleri, psikolojik ve sosyolojik "dinamikleri" vardır. İster misiniz, konuyu "fert" ve "cemiyet" açısından, kısaca, bir tahlile tabi tutalım?

Psikologlar ve bilhassa psikanalistler, her insanda, az veya çok, bir eğilim olarak, zaman zaman "geriye dönüş" arzulan belirebileceğini ortaya koymuşlardır. Gerçekten, hemen hemen hepimiz, zaman zaman ve bilhassa sıkıntıya düştüğümüz dönemlerde, "Ah, nerede kaldı, o eski günler? Emin olun, büyüdüğüme pişmanım!", yahut "Falanın ve feşmekânın iktidarı döneminde, ne kadar rahat-tık, şimdi, o günleri mumla arıyoruz. Keşke o günler geri gelse!" gibi lâflar ederiz. Pedagoglar ve psikanalistler, insanın bu ruh halini anlatmak için "regression mekanizması" (geriye dönüş, yahut ric'at mekanizması) tâbirini kullanırlar.

"Ric'at" veya "geriye dönüş", halinden memnun olmayan ve bilhassa cemiyetteki statüsü sarsılan her insanda ortaya çıkan bir ruhî mekanizmadır. Bu mekanizmayı tanıdıktan sonra, fertlerde ve cemiyetlerde görülen "geriye dönüş ve ric'at" arzularının ve davranışlarının mahiyetini daha kolay anlarsınız, anormal hareketlerin sebeplerini rahatça yakalarsınız. Meselâ, dört yaşındaki oğlunuz, yeni bir kardeşi doğduktan sonra, tekrar "biberona" sarılıyorsa, "beşikte yatmak" istiyorsa, sebebi açıktır. Statüsü sarsılmıştır; sevgi ve ilgi beklemektedir, halinden memnun değildir; gelecekle ilgili ümitleri zayıflamıştır. Şu ihtiyar dede veya nine, size daima hatıralarından söz ediyorsa, "eski günlerin hasreti" içinde kıvranıyorsa; şu eski politikacı "ülkenin, ehliyetsiz ellerde, harap ve bîtap düşmekte olduğunu" savunup duruyorsa; şu "kart kadın", bir genç kız gibi süslenip püsleniyorsa; şu altmışlık adam, yakasına gül takip kız liselerinin önünde dolaşıyorsa; sinemacılar televizyondan, hat-tatlar matbaadan, kol işçileri "fabrikalardan" ve "robotlardan" şikâyet ediyorsa, durum açıktır.

Durum, cemiyetler için de aynıdır. Muhteşem bir maziye sahip, büyük kültür ve medeniyetler kurmuş, her sahada büyüklüğünü ispat etmiş, dâhiler ve kahramanlar yetiştirmiş bir cemiyet veya millet, şayet, bu statüsünü yitirmiş, içinde yaşadığı asrın çok gerisinde kalmış, rakip ve hasım milletlerin siyasî, içtimaî, iktisadî, harsî ve ruhî baskısı altına girmiş ise "maziye hasret" duyguları geliştirir. Hele, özlediği sayı ve kalitede "aydınlardan", mütefekkirlerden, mahrum bir cemiyet, çeşitli açılardan diğer cemiyetlere muhtaç olduğunu görür ve kendi iç dinamizminin zayıfladığını anlarsa, iyice bunalır. Hiç şüphenez olmasın ki, halinden memnun olmayan

ve geleceğini karanlık gören, her cemiyet, şayet, muhteşem bir maziye sahip ise, "geriye dönüş tepkilerine" hazır demektir. Hele bu cemiyette, kitlelere, gelecek ile ilgili büyük ümitler verilmiyor ve bu konuda realist adımlar atılmıyorsa; fikir, sanat, ilim ve devlet adamları, "geçmiş", "gelecek için" bir malzeme halinde kullanamıyorsa, cemiyet zorla "irticaî tepki göstermeye" itilmektedir denebilir. Çünkü, halinden memnun olan ve geleceğini parlak gören insanlar, niye geçmişî özlesinler?

KARAMSAR AYDINLAR VE İRTİCA

Daha önce, "irticaî" içtimaî bir değişme biçimi olmadığını, "içtimaî statüsünü" yitiren ve "halinden memnun olmayan" kişi ve grupların "maziye hasret" biçiminde ortaya koydukları "marazî bir tepki" veya "mekanizma" olduğunu, psikanalist ve pedagogların, bunu, "regression" (geriye dönüş ve ric'at) mekanizması diye isimlendirdiklerini bildirmiştik.

Bu mekanizma, dînli, dînsiz, çocuk, genç ve ihtiyar, cahil ve kültürlü her fert ve cemiyette meydana çıkabilir. Israrla "dîn" ile "irtica" kavramları arasında ilişki ve bağıntı arayan çevreler, ya cahil, yahut art niyetli kimselerdir.

Buraya gelmişken, çok önemli bir noktaya parmak basmak istiyoruz. Bir cemiyette, "irticaî tepkilerin" doğmasında ve yaygınlaşmasında "karamsar aydınların" (!)ve "kitlelere ümitsizlik telkin eden "siyaset bezirgânlarının" rolü asla küçümsememelidir.

Gerçekten de bazı kalemler ve bazı siyaset adamları, durmadan ve ısrarla cemiyetin çok kötü yönetildiğini, hiçbir dönemde görülmeyen acıların ve ıstırapların yaşandığını, "halk yığınlarının" her gün biraz daha sefalet ve cehalete gömüldüklerini, yöneticilerin har vurup harman savururken "halkı" düşünmediklerini, her türlü istismarın başını alıp gittiğini, bu gidişi durduracak bir "umudun" da bulunmadığını çeşitli vasıtalarla propaganda etmekte, "tez"lerini destekleyecek olayları ve tabloları abartarak sahnelemektedirler.

Böylece, "halinden memnun olmayan" ve "istikbali karanlık gören" kitlelerin sayısını çoğaltmaktadırlar. Bilirsiniz, beşer idraki, zamanı, üç kategoriye ayırarak yorumlar: bunlar "mazi", "hâl" ve "istikbal"dır. "Hâl"inden memnun olmayan ve "istikbali" karanlık bulan fert ve gruplar, ister istemez, tam bir psikolojik zaruretle yüzünü "maziye" çevirirler; "geçmişin hasretini" çekmeye başlarlar.

Bu tavır, sadece "dindarlar"da değil, dînli dinsiz herkeste ve her grupta teşekkül edebilir. Nitekim, dünyadaki gelişmeleri, sağlam bir bakışla tahlil etmesini bilen herkes bu durumu, her cemiyette, müşahade edebilir. Unutmayın "hâlimden memnun olmayan" ve "istikbalî karanlık bulan", fert ve cemiyetlerin yüzü, ister istemez "maziye dönük" olacaktır.

Bütün mesele, bu "psikolojik mekanizmayı" bilerek hareket etmededir. Bu da mazi karşısında "hürmetkar", hâl karşısında "realist" ve istikbal karşısında "idealist" olmak suretiyle, dengeli bir tavır geliştirmek demektir. Yani milletler, tarihlerini iyi bilmeli, içinde yaşadıkları zamanı ve mekânı objektif olarak değerlendirmeli ve geleceğe ümitle yönelebilmelidirler. İşte "karamsar aydınlar"(!) bu şuurdan ve dengeden mahrumdurlar ve onlar, üstelik bu "mahrumiyetlerinin" farkına varmadan "menfi tavırlarını" kitlelere bulaştırmak isterler. Bir ülkede, "her türlü irticam" baş kıskırtıcıları, işte bu "karamsar aydınlar"(!) dır. Onlar, istedikleri kadar "irtica geliyor" diye yırtınsınlar... İrticamın kaynağı, onların karanlık ruhlarında yatmaktadır.

Gerçek aydınlar ve devlet adamları, milletleri "mâzîperest" yapmadan, atalarının tarihî tecrübeleri ile donatırlar; karamsarlığa düşmeden, içinde yaşadıkları şartları, olayları ve gelişmeleri objektif ve namuslu bir kritikçi gözü ile değerlendirirler ve "kamuoyunu" aydınlatırlar; kitleleri, boş hayallerle, mânâsız ümitlerle ve "ütopyilerle" uyutmadan "aydınlık ufuklara" yöneltmesini bilirler. Böylece "kökü mazide olan bir âti" kolayca gerçekleşir; cemiyet, sağlam, sağlıklı ve başarılı bir gelişme yoluna girer. Cemiyete "karamsarlık" aşılamaya çalışanlar, insanlara hizmet etmemektedirler.

"İÇTİMÂÎ DEĞİŞME" KARŞISINDA TAVIRLAR

Cemiyetler, canlı ve dinamik gruplardır. Her canlı gibi, cemiyetler de yaşamak için, çok faktörlü bir dinamizm içinde, sürekli olarak "yapı" ve "fonksiyonlarını", değişik biçimlerde de olsa, yenileyip dururlar.

Değişmenin hızı ve biçimi, her cemiyette, her zaman aynı değildir; bunu şartlar tayin eder. İctimâî değişme, çok defa "tekâmül" biçiminde ortaya çıkmakla birlikte, bazen "inkılâp" ve bazen da "ihtilâl" biçiminde tezahür edebilir. Milletlerin tarihi incelendiğinde, hemen hemen hepsinin de bu "değişme biçimlerini"

yaşamış oldukları görülür. Her "içtimaî değişme" biçiminin doğurduğu meseleler de farklıdır. "Tekâmül'ün hızı düşük olmakla beraber, ağrısı ve sızısı azdır. Fakat "inkılâplar" ve hele "ihtilâller" bu kadar ağrısız ve sızısız olmazlar... Sosyologların tespitlerine göre, "içtimaî değişme" ne kadar hızlı olursa ve ne kadar "radikal hale gelirse", ağrı ve sızısı da o derece artar ve cemiyetin "çeşitli kesimlerinde", çok farklı ve hattâ çatışkan tavırların doğmasına yol açar.

Bugün, bütün dünyada "içtimaî değişmelerin" hızı çok artmış bulunmaktadır. Dolayısı ile "intibak problemleri" çoğalmış ve çatışmalar korkunç boyutlar kazanmıştır. Herkes, "her yeniliği" sempati ile karşılamamakta, kendi menfaatleri açısından kritik edip "tavır" almaktadır. "Eski statüsünü" yitiren gruplar ile "yeni statüsünden memnun" gruplar arasında çatışma kaçınılmazdır. "Yeni statücülerin" eskileri "mürteci, gerici ve mâziperest" olarak itham etmesi problemi çözmeye yetmez. Çünkü "eski statüsünü yitiren gruplar" da yenileri "maceraperest, zorba ve müstebit" olmakla itham edeceklerdir.

Görülen odur ki, "içtimaî değişmenin" hızı ve şiddeti arttıkça, "nesillerarası", "sınıflararası" ve "milletlerarası" çatışmalar da derinleşmekte ve çözümü güç problemler doğmaktadır. İtiraf edelim ki, çeşitli basın ve yayın organları ile açık ve gizli kuruluşlar, bu mücadelede, yerlerini alarak "kendi kavgalarını" verirler. Artık, ithamın, iftiranın, yalan ve dedikodunun "bini bir para"dır. Kimin "mürteci", kimin "ilerici", kimin "maceraperest", kimin "müstebit", kimin "demokrat", kimin "otokrat"... olduğu artık bilinemez. Hak ve hukuk, göz göre göre ihlâl edilir; iyi teşkilâtlanmış ve sesini iyi duyurmuş gruplar, her zaman bu çatışmalardan "galip çıkar". Evet, günümüz için, objektif bir tespittir bu.

Bütün bu durumlar gösteriyor ki, "içtimaî değişme" olayı, başıboş bırakılacak bir şey değildir. Her içtimaî olay gibi, bunun da "planlanması", "ilim ve eğitim yolu" ile ağrısız ve sızısız olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ancak, daha önceden, çeşitli vesilelerle belirttiğimiz üzere, içtimaî değişmenin, bütün milletler için geçerli "ortak bir değişme modeli" bulunmadığından her millet, bu işi, kendi bünyesine en uygun bir biçimde başarmak zorundadır. Her milletin sosyologları, pedagogları ve devlet adamları, ülkelerinde gerçekleştirmek istedikleri "yeniliklerin" cemiyette, hangi gelişmelere ve problemlere kaynak olabileceğini, ilmî metodlarla ve isabetle tayin etmeli, ona göre kitleleri "değişmelere" hazırlamalıdır. Aksi halde, boğuşma ve çatışma mukadderdir. Böyle

bir zemin doğduktan sonra da polisiye tedbirler, çok defa yetersiz kalabilir ve intibaksızlığa itilmiş kitleleri "itham ederek" ve "korkutarak" yola getirmek kolay olmayabilir.

İtiraf edelim ki, bugün İslâm Dünyası, umumiyetle böyle bir çıkmazın içine girmiştir. Cemiyetin yapısından ve işleyişinden habersiz "radikal kadrolar", özendikleri ve mukallidi oldukları şu veya bu cemiyete uygun reçeteleri, olduğu gibi, kendi insanlarına zorla kabul ettirmeye çalışmakla hem kendilerinin, hem cemiyetlerinin başını derde sokmuşlardır.

İÇTİMAÎ DEĞİŞME VE KURTARICI KADROLAR

Bütün dünyada olduğu gibi, İslâm Ülkelerinde de "içtimaî değişmenin hızı" çok artmıştır. Öyle ki, şimdi, bütün dünyada, insanların ruhunu, bir "hız tutkusu" sarmışdır denebilir. Günümüzde "değişmeler", artık "yüz yıllar"la değil "on yıllar"la ifade edilir duruma gelmiştir.

Hiç şüphesiz, bu "yenileşme ve değişme tutkusu", çok geçmeden "reaksiyonunu" da doğuracaktı. Nitekim doğurmuştur. Bu reaksiyon (tepki), şimdilik, "istikrar ve sükûnet ihtiyacı", "tekrar tabiata dönmek arzusu", "ilkel kültür ve medeniyetlere sempati", "geçmiş devirlere özlem" biçiminde belirmektedir. Bu, bir irticaî davranış olmayıp "insanın istikrar ve huzur arayan" karakterinden kaynaklanan psikolojik bir haldir. Akli başında herkes bilir ki, insandaki bu reaksiyon, asla cemiyetin "değişme hızını" kesmez ve "gelişmeleri" durdurmaz. Çünkü, Âdemoğulları, "istikrar" kadar "değişmeyi" de severler. Onlar "istikrar" kadar "değişmeye" de muhtaçtırlar. Tek tip ve kalıplaşmış bir içtimaî hayat, ne kadar mükemmel olursa olsun, ne kadar verimli işlerse işlesin, belli bir zaman sonra, insan ruhunu sıkar ve "değişiklik" aramaya zorlar. "İstikrar" güzel şeydir, ancak "değişme" unsurundan mahrum olursa, fertleri ve kitleleri tedirgin eder. Çünkü, insanın tabiatında, monotonluktan kaçmak psikolojik bir ihtiyaçtır. "Muhafazakâr" ve "inkılapçı" kadroların, insanın bu tabiatından haberdâr olmaları, ne kadar güzel olurdu.

Her cemiyet, "istikrar" ve "yenileşme" arzularını, paralel tutmak, "istikrar içinde yenileşmek" ister. Bunlardan biri tatmin olmazsa, cemiyet zarar eder. Yani "yenileşme unsurundan mahrum bir muhafazakârlık" ne kadar tehlikeli ise "istikrar unsurundan mahrum bir inkılâpçılık" da o kadar sakıncalıdır.

Her milleti ayakta tutan millî ve mukaddes "istikrar unsurları" vardır. Bunlar dîn, dil, ahlâk, töre gibi manevî değerler ile vatan, bayrak ve tarihî anıtlar gibi maddî yönü de bulunan içtimaî değerlerdir. Hiçbir millet, kolay kolay, bu değerlerinin zayi olmasını, yıkılıp gitmesini istemez. İstisnasız, bütün cemiyetler, bu değerler karşısında "muhafazakâr" (koruyucu) bir tavır alırlar. Milletlerin bu tavrını "tutuculuk" ve "gericilik" biçiminde lekelemek isteyen birileri varsa, bunlar, ya cemiyetlerin yapı ve işleyişlerinden habersiz "cahiller"dir, yahut cemiyeti çökertmeyi plânlayan "art niyetli" kimselerdir.

Bunun yanında, cemiyette "yenileşme" ve "değişme" de zarurîdir. Akıllı aydınlar ve güçlü devlet adamları, cemiyetin bu "yenileşme" ve "değişme" eğilimlerini de mutlaka tatmin etmek zorunda olduklarını görürler. Onlar, bütün imkânlarını kullanarak güçlü ve başarılı bir plânlama ile kendi cemiyetlerini "yabancılaştırmadan çağdaştırtmasını" bilirler. Yine, onlar, ülkenin "yenileşme ihtiyacının" iç ve dış düşmanlarca istismar edilmesine fırsat vermezler. İşte, bunlar gerçekten "kurtarıcı kadrolardır.

"Kurtarıcı kadrolar", millî varlığı ve bütünlüğü tehlikeye atmadan, gereken her sahada cemiyetin ihtiyaç duyduğu "reorganizasyonları", "reformları" ve "rönesansı" gerçekleştirmesini bilirler. Aksi halde, cemiyet, açık ve gizli düşmanların elinde "kanlı eylemlere", iç savaşımlara, isyanlara kadar gidebilir. Yapılacak iş, cemiyetin "istikrar" ve "yenileşme" arzularını, millî, ilmî ve çağdaş "veriler" ile, objektif olarak tespit etmek, gerçekçi bir plânlama ile ve cesaretle uygulamaktır. Bunu da ancak "milliyetçi kadrolar" başarabilir. Yoksa millî ve mukaddes değerlerimize yabancılaşmış, yabancı reçetelerden medet uman kimselerin elinde, meseleler iyice soysuzlaşır

NÜFÛS ÂMİLİ VE İÇTİMÂÎ DEĞİŞME

İçtimaî hayatı "değişmeye" zorlayan âmiller pek çoktur. Biz, burada konuyu, sadece "nüfûs âmili" açısından ele alıp değerlendirmek istiyoruz. Bu, diğer "âmillerin" değerini küçümsemek veya ihmal etmek mânâsına gelmez ve gelmemelidir. Aksine, bu tutum, konunun önemini kavramamıza yardımcı olmalıdır.

Bildiğiniz gibi, sosyologlar, nüfûs âmiline "demografik faktör" diyorlar ve içtimaî hayatı biçimlendiren belli başlı sebeplerden biri

kabul ediyorlar. "Nüfûs" ise, bir cemiyetin "insan unsuru" demek olup bu unsurun "sayı" (kantite) ve "niteliği" (kalitesi)ni ifade etmektedir.

Pek çok sosyologun ve bilhassa Fransız demografisti Adolphe Coste'un da ortaya koyduğu gibi, bir ülke için "nüfûs, millî ve çağdaş ihtiyaçların gerektirdiği "sayı" ve "nitelikte" ise...

İleride, açıklayacağımız üzere, "nüfûsun niteliği" çok önemli bir konu olmakla birlikte, nüfûsun "sayıca çokluğu" -hacim ve yoğunlukça fazla olması- da asla küçümsenmemelidir. Nitekim, birçok ilim ve fikir adamı, tek başına "nüfûsun hacim ve yoğunlukça" çizdiği tabloyu, bir ülkenin içtimaî, siyasî, iktisadî ve harsî gelişmesinde önemli bir unsur olarak görmektedirler.

Tanınmış sosyologlardan M. Kovalevski, nüfûsun hacim ve yoğunlukça artmasının iktisadî hayatta, üretim vasıta ve tekniklerinin değişmesinde ve mükemmelleşme-sinde en önemli âmil olarak belirirken A. Coste, Ratzel gibileri de "içtimaî tekâmül" için nüfûs artışını zarurî bulmaktadırlar. Yani, bu ve benzeri ilim adamlarına göre, cemiyetler, nüfûs itibarı ile "statik" olsa -hacim ve yoğunlukça artmasa- idi, insanlar, yeni ihtiyaçların zorlamasına mâruz kalmayacak, dolayısı ile "iktisadî faaliyetlerini" ve "tekniklerini" geliştirmek ve değiştirmek gereğini duymayacaktı. Artan nüfûs olmasa idi, şehirler, kültürler, medeniyetler, yeni içtimaî ve iktisadî müesseseler bu kadar gelişmeyecekti.

Beşeriyet, hayvan cemiyetlerinden farklı olarak, "artan nüfûsu" barındırmak ve refaha kavuşturmak isterken -ister istemez- büyük gelişme hamleleri doğmaktadır. Yani "nüfûs" statik olsa idi, içtimaî hayat da statik olurdu. Öte yandan, F. Carli, A. Coste, Bougle gibi demografistler de nüfûs artışının "içtimaî münasebetleri" artırdığını ve hızlandırdığını "dil ve kültürü" zenginleştirdiğini, "katı gelenekleri" yumuşattığını, "demokrasi ve hürriyet" fikir ve hareketlerini kuvvetlendirdiğini belirtirler. Elbette, bunlar, yabana atılacak fikirler değildir.

Konu, İslâmî açıdan da çok önemlidir. Hemen belirtelim ki, İslâm'da, nüfûsun "sayısı" da, "niteliği" de nazara alınarak konuya çözüm getirilmiştir. İslâm iman ve ahlâkı ile bezenmiş, dîn ve dünya ilimleri ile mücehhez, içtimaî ve iktisadî hayatta verimli ve başarılı, beden ve ruh sağlığı yerinde, çok iyi teşkilatlanmış ve çağdaş ihtiyaçlara göre müesseseleşmiş ve iş bölümü yapmış bol nüfûs ister. Nitekim, Sevgili Peygamberimiz, bu mânâ içinde şöyle buyur-

muşlardır: "Evleniniz ve çoğalınız. Övüncüm çokluğunuzla olacaktır". İslâm'da "açlık korkusu" ve "sefalet endişesi" ile "çocuk öldürmek" veya "çocuk aldırma" kesin olarak yasaktır, haramdır ve cinayettir. Nitekim, yüce ve mukaddes Kitabımız'da şöyle buyrulur: "Evlâtlarınızı, fakirlik korkusu ile öldürmeyin. Onları da, sizi de biz rızıklandırırız. Gerçekten de onları öldürmek büyük bir suçtur." (el-İsrâ/31).

DEMOGRAFİK SAVAŞ...

Evet, böyle bir savaş var...

Artık, hiç kimse, nüfusun içtimaî, iktisadî ve siyasi bir güç olduğunu inkâr edemiyor. Bir sosyoloji kanunu halinde belirtelim ki, "her kavim, her ırk ve her içtimaî birim, kendi varlığını ve gücünü, insan unsuru ile ispat ve ifade eder". Ne şekilde olursa olsun, "azınlık" durumuna düşmüş cemiyetler ve içtimaî birimler, kendilerini "temsil" ve "ispat" etmede güçlük çekerler. Hele, bu cemiyetler ve birimler, üstelik bir de "kalitesiz" birer yığın durumunda iseler...

Bu sebepten olacak, "bağımsız" ve "güçlü" olmak ve kalmak isteyen her kavim, her ırk ve her içtimaî birim, ister istemez, nüfûsunu "sayıca arttırmak" ve bu nüfûsın kalitesini "yükseltmek" zorunda olduğunu görür. Bu o kadar açık bir gerçektir ki, aksini savunmak mümkün değildir. Şu anda, yeryüzünde cereyan eden mücadeleleri, biraz da bu açıdan incelemek gerekir.

Meselâ, kim, siyah ırk ile beyazlar arasındaki, çatışmaları inkâr edebilir? ABD'de, Güney Afrika'da, bazı Batı ülkelerinde, müşahede ettiğimiz "ırk mücadeleleri" ıstırap verici boyutlarda devam etmiyor mu? İşte bu mücadeleyi iyice tahlil edin, bu çatışmada bir de "demografik savaş" programına rastlayacaksınız. Bilhassa, "siyahların" hızlı nüfûs artışı karşısında, "beyazlar" çok endişelidirler. Böyle giderse, "beyazlar" kısa bir süre sonra, savaşı kaybedeceklerini biliyorlar.

Bu sebepten, çok ustaca hazırlanmış plân ve tuzaklarla "siyah nüfûsu" azaltıcı sinsi bir savaş vermektedirler. Bu konuda, en önemli silâhları "açlık korkusunu" tahrik ve "geri kalmışlık kompleksini" istismar etmektir. Siyahlara denmektedir ki, "tok olmak istiyorsanız üremenizi durdurunuz" veya "kalkınmanız için üreme hızınızı düşmelidir"...

Durum, Sovyetler Birliği'nde ve komünist ülkelerde de aynıdır. Meselâ, şu anda, Rusya'da, Bulgaristan'da ve Çin'de, yabancı bilinen kavimler, bilhassa Türkler, nüfûs itibarı ile hızla artmaktadır. Bu durum, komünist idarecileri endişeye düşürüyor. Bu sebepten onlar, bilhassa Türklerin yaşadığı bölgelerde, "demografik plânlama" adı altında, Türk soyunu azaltıcı tedbirleri alırken, bu bölgelere yerleştirdikleri İslav ve Çin asıllı grupların hızla artması için ne mümkünse yapıyorlar. Yani, her rengi ile emperyalizm, yerleştiği veya yerleşmeyi plânladığı her ülkede, kendi soyunu güçlendirmek için her tedbiri alırken, sömürgeleştirmek istediği ırkları, kavimleri ve cemiyetleri "sinsi plânlar" ile içtimaî, iktisadî ve siyasî bir güç olmaktan alıkoymak için ne mümkünse yapmaktadır. İşte "demografik savaş" da böyle bir mücadelenin asla küçümsenmeyecek bir bölümünü teşkil etmektedir.

Bütün bunları, şunun için yazdık: İslâm Dünyası'nda "demografik hareketler" üzerine söz söyleyen Müslüman aydınlar ve devlet adamları, çok dikkatli olmak zorundadırlar. Aydınlarımız ve idarecilerimiz, yeryüzünde, bir "demografik savaşın" varlığını bilerek hareket ederlerse, belki oyuna gelmezler diye düşünüyoruz. Gerçekten de, milletlerarası savaş, çok yönlü ve çok sinsi bir mahiyet kazanmış bulunmaktadır. Esefle görmekteyiz ki, birçok millet, dost sandıkları çevreler eliyle yedikleri "mukaddes kazıkları", işiştten geçtikten sonra fark edebilmektedirler. Ayrıca, Müslüman aydınlar ve idareciler, bilmelidirler ki, İslâm Dünyası'ndaki "geri kalmışlığın" temel sebebi, nüfûsunun hacim ve yoğunlukça çokluğu değildir. Meselenin başka yönleri var...

DEMOKRAFİK FAKTÖR VE KALKINMA

Devlet yönetiminde "ilmî araştırmaların" pek yüksek bir değeri vardır. Aksi halde, gerçekleri, objektif olarak görüp yorumlamayan kadrolar, farkında olmadan düşman propagandalarına kapılır giderler. Nitekim, bugün, İslâm Dünyası'nda yaşayan birçok yönetici ve devlet adamı, çok iyi niyetlerine rağmen, düşman propagandalarına kanarak, kendi ülkesinin "geri kalmışlığını" nüfûs faktörüne bağlamakta, "hızla artan nüfûsün kalkınma vetiresini engellediğini" sanmaktadır. Oysa durum tersinedir. Çünkü, İslâm Dünyası'nda "nüfûs yoğunluğu", kalkınmış ülkelere nazaran çok düşüktür. Bilfarz, Batı Avrupa Ülkelerinde, nüfûs yoğunluğu ortalala-

ması 200 kişiden fazla iken, İslâm ülkelerinde bu ortalama 37 kişidir. Yine araştırmalar göstermiştir ki, "nüfûs yoğunluğu" yüksek olan ülkelerin -pek az istisnası ile- "millî gelir ortalamaları" da yüksektir. Yani, "nüfûs yoğunluğu" ile "millî gelir ortalaması" arasında, umumiyetle "müspet bir bağıntı" (correlation) vardır.

O halde, "geri kalmışlığın" sebebi, İslâm Ülkelerindeki nüfûsun "hacmi" ve "yoğunluğu"nun yüksekliği değilse, geri kalmışlıktan kurtulmanın çaresi de "nüfûsu, hacim ve yoğunlukça azaltmada ve dengelemede" değildir. İlmî zihniyete sahip olan herkes bilir ki, "problemi" çözmek için, onu meydana getiren "sebebi" ortadan kaldırmak veya etkisiz kılmak esastır.

Müslüman idareciler, "geri kalmışlığımızın sebepleri" arasında, mutlaka "demografik faktörün" de rolüne inanıyorlarsa, bizce bu, nüfûsun "hacim" ve "yoğunluğundan" çok, nüfûsun "kalitesi" ile ilgili olmalıdır. Müslüman liderler de artık anlamalıdır ki, içtimâî, iktisadî, harsî, siyasî ve askerî kalkınmanın temel unsuru "insan"dır. Bilhassa, bu insanın "kalitesi"dir. Müslüman kavimler, kesin olarak bilmelidirler ki, "İslâm, iman ve ahlâkına" sarılmadıkça, kendi "millî ve manevî değerlerine" sahip çıkmadıkça, bizi çağdaş yarışlarda başarılı kılacak "ilim ve fen kadrolarını" kuramadıkça "kalkınmak" mümkün değildir.

Kalkınmasını "kendi insan unsuruna" dayandırmadıkça, bu işi "yabancı kadrolardan" bekledikçe, kurtuluş hayaldir.

Kaldı ki, ülkenin "nüfûs artışı hızını", zoraki tedbirler ile düşürmeye kalkışmak da doğru değildir. Esasen, ilmi müşahedeler göstermiştir ki, ülkeler sanayileştikçe, "ziraî cemiyet" yapısından "sınaî cemiyet" yapısına geçtikçe, "şehirleşme oranı" yükseldikçe "nüfûsun artma hızı" da kendiliğinden düşmektedir. Gerçekten de sanayileşmiş ve kalkınmış ülkeler, daha fazla nüfûs barındırma imkânına sahip oldukları halde, hattâ dışarıdan "nüfûs ithal ettikleri" halde, oralarda nüfûsun artma hızı düşüktür. Buna karşılık, henüz yeter derecede sanayileşmemiş ve kalkınmamış cemiyetler, daha az nüfûs barındırabildikleri halde oralarda, nüfûs artış hızı fazladır. O halde, acele etmeye gerek yoktur. İslâm Ülkeleri de sanayileştikçe ve kalkındıkça, bu macerayı yaşayacak ve nüfûs artış hızı kendiliğinden kontrol altına alınacaktır.

Şimdiye kadar yapılan müşahedeler göstermektedir ki, "ziraî cemiyetler" fazla ürerler ve fakat artan nüfûsu barındırmakta ve geçindirmekte zahmet çekerler de "sınaî cemiyetler" ise az ürerler ve

dışarıdan "nüfûs ve emek" talep ederler. Bu durum, "ziraî cemiyetlerin" nüfûsu ittiğini, "smaî cemiyetlerin" nüfûsu "cezbettiğini" ifade eder. Bu demektir ki, şimdi, "ziraî cemiyet" yapısında bulunan "İslâm Ülkeleri", kısa zamanda sanayileşebilirlerse, bugün, sahip oldukları "nüfûs hacim ve yoğunluğunun" kendilerine yetmediğini hayretle göreceklerdir.

NÜFÛSUN KALİTESİ VE İSLÂM

Bilinmelidir ki, Sevgili Peygamberimiz, "Evleniniz ve çoğalınız. Övüncüm çokluğunuzla olacaktır", diye buyururken, meseleyi, sadece "kemmiyet plânında" mütalâa etmiyordu. O'nun nezdinde "sayı" kadar "nitelik" (kalite) de çok önemli idi. Çünkü, O, çok iyi biliyordu ki, sayıları bir milyara da yaklaşırsa, cahil, sefil, tembel, miskin, aç ve bi-ilâç güçsüz yığınlar, hiçbir işe yaramazdı.

Onun için "gerçek müminler", sayıca az da olsa, İslâm'ın iman ahlâkını hakkı ile temsil edebildikten sonra, güçlü bir teşkilâtlanma ile dayanışmanın ve kardeşliğin en güzel örneklerini ortaya koyduktan sonra, ilimde, sanatta ve tefekkürde verimli ve başarılı kadrolar oluşturduktan sonra, mutlaka hasınlarına galebe çalabilirlerdi.

Nitekim, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de şöyle buyrulur: "Nice az bir cemiyet, daha çok bir cemiyete, Allah'ın izni ile galebe etmiştir". (el-Bakara/249).

Yani, bütün mesele nüfûsun "çokluğunda" değildir, nüfûsun kalitesi de çok önemlidir.

Türk ve İslâm tarihi, bunun örnekleri ile doludur. Şanlı Peygamberimiz, sayıları zar zor "kırk kişiyi" bulan ilk Müslümanlar ile öyle müthiş bir mücadele kadrosu oluşturmuştur ki, Yüce Allah'ın izni ile 23 yıl içinde, aşağı yukarı, bütün düşmanlarına galebe çalarak "Büyük İslâm İnkılâbını" gerçekleştirebilmiştir. "Bedir"de üç misli düşmanı yenen "Aziz Sahabî Ordusu", çok kısa bir zaman dilimi içinde, o günün en büyük imparatorlukları olan Fars ve Bizans'ı tehdit etmeye başlamıştır.

Neticede Müslümanlar, bu muhteşem imparatorlukları, yeryüzünden kaldırmışlardır. Malazgirt'te Muhammed Alparslan, kendinden dört-beş misli kalabalık orduyu perîşan ederek hakikî gücün mânâ ve önemini, bir daha ispat etmiştir. Daha nice örnekler var... Bu konuda yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de

şöyle buyrulur: "Allah'ın izni ile içimizden sabırlı yüz (kişi) olursa, iki yüzü yenerler; sizden bin (kişi) olursa, iki bine galebe çaralar". (el-Enfal/66).

Yukarıda mealini verdiğimiz âyet-i kerîmeye istinaden, Müslümanların, "iki misli düşman" karşısında, korkarak savaşı bırakmaları yasaklanmış ve "büyük günah" sayılmıştır. Unutmamak gerekir ki, Müslümanlığın "doğuş döneminde" Ashab-ı Güzîn için bu nispet, "ona bir" idi. Yani, onlar, on misli düşman karşısında bile korkuya kapılıp savaş meydanını terk edemeyeceklerdi. Bu husus, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de şöyle açıklanmıştır: "Ey peygamber, müminleri, savaşa teşvik et. İçinizden sabır ve sebat sahibi 20 kişi bulunursa, onlar 200'e galebe ederler. Sizden 100 kişi, kâfirlerden 1000'ini yener". (el-Enfal/65). Evet, içinde bizzat Şanlı Peygamberimiz'in bulunduğu "ilkler ordusu" bu derece kaliteli idi...

Sonra ne oldu? Hemen belirtelim ki, yüce İslâm iman ve ahlâkını koruduğu, ilimde, fende, teknikte, güzel sanatlarda ve tefekkürde en güçlü kadroları yoğurduğu müddetçe, Müslümanlar, bu üstünlüklerini sürdürdüler. Dünyanın en güçlü kültür ve medeniyetlerini gerçekleştirdiler ve devletlerini kurdular. Asırlarca dünyaya nûr saçtılar. Fakat, bu hasletlerini yavaş yavaş yitirmeye başladıktan sonra, geriye, çoğu aç, sefil, cahil, geri ve sömürge haline gelen yığınlar kaldı. Şimdi, oturmuş dövünüyorlar: Biz niye bu hale düştük? Düşman çare gösteriyor: "Sayınız çok da ondan... Üremenizi durdurursanız kalkırsınız!". Bizimkiler de inanıyorlar.

Oysa dert başka, çare başka... Bütün mesele, yine, bütün berraklığı ile İslâm iman ahlâkına sarılarak arınmakta, ilim, fen, sanat ve tefekkür kadroları oluşturarak, hızla cehaletten kurtulmakta, kaliteli nesiller üreterek ayağa kalkmaktır.

İNSAN UNSURUNU DEĞERLENDİRME

"Kalkınma", çok yönlü bir faaliyetti ve bunun "temel unsuru" hiç şüphe yoktur ki, insandır. İnsanı "geri kalmış" hiçbir cemiyet asla kalkınmaz. İnsanı, "geri kalmışlıktan" kurtarmanın tek yolu da ferdin ve cemiyetin muhtaç olduğu "eğitim"den geçirilmesidir.

"Eğitim", içtimâî, harsî, iktisadî ve siyasî yönü ile bir bütündür ve onun asla vazgeçilmez karakteri, "millî" olmasıdır. Yani, her cemiyet, eğitimini, "yapısına" ve "işleyişine" göre plânlar ve yürütür. Eğitim ve öğretim faaliyetleri yürütülürken" de istifade edilir, ancak

bu, asla "millî tecrübeyi" ihmal mânâsına gelmez. Bütün mesele, "beşerî tecrübenin" değerleri ile "millî tecrübe" arasında muhtaç olduğumuz dengeyi kurarak özlediğimiz terkibe ulaşabilmektedir. Yani, "İlim ve hikmet İslâm'ın kaybolmuş malıdır, nerede bulunursa alınır" ve bu yapılırken "Kime benzerseniz ondansınız" ihtarı unutulmadan, her türlü emperyalizme kapılar kapatılır.

Mektepler, bir milletin "yaşama savaşı" verdiği, en önemli müesseselerdir. Her millet "geçmişini" mekteplerinde öğrenir, "durumunu" orada kritik eder ve "geleceğini" orada plânlar. Mektep, bu millî görevini yapamazsa neye yarar? Çocuklarına ve gençlerine "millî tarih şuuru" veremeyen, "millî ve mukaddes değerlerini" benimsetip sevdiremeyen, "objektif bir kritik şuuru" kazandıramayan, "geleceğe dönük bir hamle ruhu" doğuramayan bir eğitim ve öğretim olmaz olsun, daha iyi...

Millî bir eğitim ve öğretim, her şeyden önce, insanımı, "objektif testler" ile ölçüp değerlendirebilen, onu, "genel" ve "özel yetenekleri" bakımından tasnif edip tam bir "fırsat ve imkân eşitliği içinde" verimli ve başarılı kılan bir sisteme ulaşmak demektir. "İnsan unsurunu" hakkı ile değerlendiremeyen bir cemiyet, diğer zenginliklerini asla verimli kılamaz. Kesin olarak bilinmelidir ki, "geri kalmak", eğitim ve öğretim işinde başarısız olmak demektir. Bir İngiliz terbiyecisinin dediği gibi, "Siz, bana, eğitim ve öğretimde başarılı olmuş ve kalkınmamış bir ülke gösterebilir misiniz?". Hayır, kesinlikle gösteremezsiniz. Çünkü, eğitim ve öğretimde başarılı olmak, kalkınmanın tâ kendisidir.

İtiraf edelim ki, içinde ülkemizin de bulunduğu İslâm dünyası, eğitim ve öğretim konusunda -son üç asırdan-eri- hayrete şayan bir verimsizlik ve başarısızlık içindedir. Kendine has bir "dünya görüşünden" (eğitim ve öğretim felsefesinden) mahrum, şuradan buradan aktarma program ve teşkilâtla yamalı bohçaya dönen, tarih kökünden kopuk, içtimaî, iktisadî, harsî ve siyasî yapımızda uyumaz ve geleceğimizi -istenilen ölçüde- hesap edemeyen bir maarifle nereye varılabilir? Oysa, İslâm Ülkeleri, muhteşem bir maziye, güçlü bir potansiyele sahip geleceğinin teminat altına alabilecek bir "eğitim ve öğretim" işini rahatça plânlayabilecek her türlü imkâna mâliktir.

Bize göre, şimdi, İslâm Ülkelerini yöneten "aydınların" ve devlet adamlarının" en önemli görevi, her şeyden önce "nasıl bir maarife muhtaç olduğumuzu, bu maarifin felsefe, teşkilat ve program ve muhtevasının ne olması gerektiği, hangi ellerde ve nasıl yürütüle-

ceği ve insanımızı, ne suretle kendine ve cemiyetine verimli kılınabileceği" hususunda tam bir "düşünme ve araştırma seferberliğine" davet etmektir. Evet, kendi maarifimizi, bizzat kendimiz kurmak ve gerçekleştirmek zorundayız. İnsanımızı, millî ve mukaddes değerlerine yabancılaştırmadan, "çağa öncülük eden" bir formasyona kavuşturmalıyız. Emperyalistlerin İslam Dünyası'na telkin etmeye çalıştıkları "sömürge eğitim ve öğretimine" paydos demeliyiz.

HER TÜRLÜ KALKINMANIN TEMELİ: İNSAN...

Eğitim ve öğretim faaliyetleri bir "lüks" değil, her türlü kalkınmanın "temel unsurunu" teşkil eden insanın değerlendirilmesidir.

İktisaden kalkınmak mı istiyorsunuz? "İnsanı" işlemek ve verimli kılmak zorundasınız ki, o da dönüp çevresindeki değerleri geliştirebilsin.

İçtimai bakımdan güçlenmek, kudretli bir cemiyet haline gelmek mi istiyorsunuz? "İnsanı" muhtaç olduğu eğitim ve öğretimden geçirmek zorundasınız.

Kültür ve medeniyetinizi geliştirmek, dünyaya parmak ısırtacak, yepyeni hamle ve eserlere mi ulaşmak istiyorsunuz? Başka çareniz yoktur, mutlaka, insanınızı, en iyi biçimde eğitmek zorundasınız.

Güçlü siyasî kadrolara, dünyaya yön verecek diplomatlara, en ileri teknolojik hamlelerle "millî ham maddeyi" işleyip yoğuran aydınlara mı sahip olmak istiyorsunuz? Çare, millî ve çağdaş bir maarif kurmaya bağlıdır.

Hattâ, güreş minderlerinde, stadyumlarda, parkurlarda, hipodromlarda ve salonlarda başarılı olacak beden ve ruh sağlığı yerinde nesiller ve "altın adamlar" mı yetiştirmek istiyorsunuz? Evet, çare maariftedir ve maarifiniz, bütün çırpınışlarına rağmen, size, bunları veremiyorsa, tepeden tırnağa kadar yanlışlıklar ve çıkmazlar içindedir. Her şeyi, yeni baştan ve cesaretle ele almak zorundasınız.

Ben kesin olarak inanmaktayım ki, içinde ülkemizin de bulunduğu İslâm Dünyası, her şeyden önce, idealist ve güçlü "pedagoglara" (terbiyecilere), kendi kültür ve medeniyet değerlerine bağlı, iyi yetişmiş ve mesleğinin erbabı "seçkin bir eğitim ve öğretim kadrolarına" muhtaçtır. Böyle "terbiyecilerin" ve "kadroların" yetişmesi ve verimli kılınması için, hiçbir fedakârlıktan kaçınmamalıdır. Belki, yatırımların en pahalısı ve uzun vadeli "insana

yapılan yatırımdır", ama, bu gerçek yatırımdır ki, cemiyetleri silkip ayağa kaldırabilmektedir. Gösterişli ve açık yatırımlarla kitlelerin gönlünü çelmeye almış politik kadrolar pek cazip görünmese de tarih, "insana yatırım yapan devlet adamlarından" övgü ile söz eder ve onları yüceltir.

İslâm'ın "aydınları" ve "yönetici kadroları", günübirlik menfaat kavgalarını bırakıp bu konuya ciddiyetle eğilmeli, şu anda, bin bir ıstırap içinde kıvranan ve sayıları bir milyara varan ve 46 devlet halinde teşkilâtlanan müminleri, mutlaka "sömürge eğitiminden" kurtararak, millî ve İslâmî bir şuurla, çağa öncülük edecek kadroları hazırlama savaşıma büyük bir hırs ve inançla katılmalıdır.

Yapılacak iş bellidir. Takip edeceğimiz "eğitim felsefesi" şuradan buradan aktarmayacağız, kendi millî ve mukaddes değerlerimiz arasında arayacağız: eğitim ve öğretimimizin programı ve müfredatı, tamamı ile bizi ifade ve temsil edecektir: kendi kültür ve medeniyetimizi geliştirici bir rota çezeceğiz; kendi insanımızı objektif testlerle "genel" ve "özel yetenekler" bakımından tasnif edip eğitim ve öğretime tabi tutacağız; eğitim ve öğretimde "fırsat ve imkân eşitliği" tanıyarak herkese gelişme kapısı açacağız; kendi yeraltı ve yerüstü zenginliklerimizi, bizzat kendi kadrolarımızla ve kendi ellerimizle kuracağımız fabrikalarda değerlendirmek üzere, güçlü bir teknoloji oluşturacağız; çağdaş ilmî gelişmeleri, günü gününe takip edip tâlim ve terbiyemize katacağız; lâf üreten mektepler yerine, iş ve aktiviteye dayalı müesseseler kuracağız; meslekî ve teknik öğretime ağırlık vereceğiz; üniversitelerimizi, millî kalkınmamızın araştırma ve yönlendirme merkezleri haline getireceğiz; kalite buhranı doğurmadan, herkesin bir iş ve meslek sahibi olmasını sağlayacağız...

SÖMÜRGE EĞİTİMİ

Tâlim ve terbiye faaliyetleri, ihmal ve inkâr edilmesi mümkün olmayan bir "içtimaî" hâdisedir. İnsan cemiyetleri, bunsuz edemezler. İyi-kötü, başarılı-başarısız olsun, insan grupları, mutlaka böyle bir müesseseye sahiptirler.

Bununla birlikte bilinmelidir ki, her cemiyet, her zaman, başarılı ve verimli bir "maarife" sahip olamamıştır. Hayrete şayandır ki, bir milletin "gelişim eğrisi" ile "tâlim ve terbiye sistemi" arasında, ihmal ve inkâr edilmesi mümkün olmayan bir paralellik vardır. Hiç şüp-

heniz olmasın ki, başarılı ve güçlü milletlerin "güçlü ve başarılı", başarısız ve zayıf milletlerin "başarısız ve zayıf" bir maarifi vardır. Yani, bir milletin "maarifine" bakarak durumunu tâyin edebilirsiniz.

Bunun gibi, "bağımsız" bir milletin maarifi de "bağımsız" ve "sömürge statüsü" içinde yönetilen bir cemiyetin maarifi de "sömürge sistemine uygun"dur. Yeryüzünde, sakın, "Bir sömürge tâlim ve terbiye sistemi de var mıymış?" diye itiraz etmeyin. Esefle belirtelim ki, böyle bir tâlim ve terbiye sistemi ve bunun bir de "pedagojisi" (!) var...

Hüzünle belirtelim ki, "sömürge eğitiminin pedagojisi", hem de 20. asırda yazılmış ve uygulanmıştır. 1910 yılında, Fransız eğitimcisi (!) Jules Hamard "Domination ve Colonisation" adı ile yayınladığı kitabı ile "Medenî Fransız Sömürgecilerine" (!), "bir cemiyeti, sürekli olarak sömürge halinde tutmak için takip edilmesi gereken siyaset ve usûller" konusunda bilgiler sunmakta ve yol göstermektedir. Jules Hamard'ın bu konudaki görüşlerini, daha önce yayınlamıştım. Fakat tekrar tekrar yayınlanmasında fayda mülâhaza ettiğim için, yeniden özetlemek istiyorum. Jules Hamard diyor ki:

1. Sömürge eğitiminde çalışacak öğretmenler, liyakatli, ehliyetli ve iyi yetişmiş elemanlar olmamalıdır. Bunun için "pratik uzmanlar, iyi seçilmiş işçiler, iyi istihkâm veya sömürge piyadesi onbaşılar, bahriyenin zeki makinistleri, bayındırlık ustaları... öğretmen okullarımızın ve üniversitelerimizin en iyi mezunlarına tercih edilmelidirler.

2. Sömürgeleştirilen ülkede, asla birinci sınıf ilim ve teknik kadrolar yetiştirilmemeli, insanlar, büyük hedef ve projeler için hazırlanmamalıdır. "Her şey amelî surette amelî gayeler için olmalıdır... Ancak, yerli muhitin amelî hayatını ilgilendiren esaslardan ibaret olan problemler söz konusu edilmelidir".

3. Millî ve geleneksel eğitim kurumlarının gelişmeleri ve islâh edilmeleri önlenmeli, yani onların kapanmasına da, gelişmesine de engel olunmalıdır. "Sömürgeci hükümetin, tek ve gerçek vazifesi, sırf yerli olan ve ilgililerce idare ve ikame edilen okulları teşvik etmek, kapanmasına da, gelişmesine de engel olunmalıdır. "Sömürgeci hükümetin, tek ve gerçek vazifesi, sırf yerli olan ve ilgililerce idare ve ikame edilen okulları teşvik etmek, kapanmalarına mani olmak ve onların geleneksel öğretimlerine, derece derece, tek tük Avrupa bilgilerine ait (çok defa zehirli) lokmalar sokmak olmalıdır".

4. Sömürgeler eğitimcisi (!) Jules Hamard şunu da ısrarla tavsiye etmektedir: "Akıllı sömürgeci hükümetler, yerlerinden sökülme veya bir nevi rehine haline sokulmak istenilen büyük hanedanlara mensup çocuklardan maada, yerlileri, merkezde (Avrupa'da) Avrupalılar ile birlikte tahsil ettirmekten kesin surette vazgeçmelidirler". (Bu konuda daha geniş bilgi edinmek isteyen okuyucularıma Y. Hikmet Bayur'un yazdığı Hindistan Tarihi adlı kitabın 3. Cild, 371-378 sayfalarına müracaat etmelerini tavsiye ederim.).

Evet, "sömürge eğitim ve öğretiminin" ne demek olduğunu çok iyi öğrenmek zorundayız.

SÖMÜRGEÇİLER VE EĞİTİM

Her ne kadar, Fransız eğitimcisi Jules Hamard, "Domination ve Colonisation" adlı kitabı ile "genel bir sömürge eğitiminin temellerini" atmak istemişse de, her sömürgeci ülkenin, kendi şartlarına göre yürüttüğü "ayrı politikaları" vardır. İngilizler, Ruslar, Hollandalılar, Belçikalılar, İspanyollar ve diğerleri, hiç acımaksızın, renkleri, dilleri ve dinleri kendinden farklı olan ülkelerin çocuklarını mahv u perişan etmişlerdir. Bu faaliyetlere ait bazı örnekler vererek Türk ve İslâm Dünyası'nı uyarmayı "millî ve mukaddes vazife" sayıyoruz.

İngiliz sömürgecileri, "yerli çocuklarını" İngiliz kültürüne "hayran kılmaya", kendi "öz kültür ve medeniyetlerinden utanç duymaya", kendi millî dilleri yerine "İngilizceyi kullanmaya" ve "Hristiyanlaştırmaya" çok önem verirler. İngilizlerin, bilhassa Hindistan'daki uygulamaları göz önünde tutulursa (Bkz. Hikmet Bayar, Hindistan Tarihi, Cild 3, s. 371-373), sömürgelerde sürdürdükü "tâlim ve terbiyenin esasları" şöylece özetlenebilir:

1. Sömürge ülkelerinde, İngiliz kültürünü, "yüksek tabakadan" başlayarak "halk tabakalarına" indirmek, onlarda eksiklik duygularını derinleştirmek,

2. İlköğretimi "yerli diller" ile orta ve yüksek öğretimi "İngilizce" yaptırmak suretiyle "yerli ve millî dillerin" bir kültür dili olarak inkişafını önlemek, "yabancı bir dil" ile ilim yapmanın güçlüğünden istifade ederek genç yerli çocuklarının "kafa teşekküllerini" geciktirmek ve onları, konuları anlamadan" ezberlemeye mecbur tutmak".

3. İmtihanları kolay ve sudan tutmak, kalite bulhanını tahrir ederek ezik, yenik yarı-aydınlar yetiştirmek,

4. Avrupa'ya, yalnız "hanedanların" ve "yüksek tabakanın" çocuklarını göndermek, sömürge ülkesindeki kadınları ve kızları cehalete terketmek,

5. Sömürge ahalisini "misyoner okulları" ve "kolejler" açarak Hristiyanlaştırmak... Bakınız, bu konuda, İngiliz sömürge idaresinin Hindistan'da görevlendirdiği Papaz Whitehead ne diyor: "Hindistan'da misyoner okul ve kolejleri, ancak öğrencilerine Hristiyan prensipleri dairesinde öğretimde bulunmak ve talebeye Hazret-i İsa'nın ahlâk ve tedrisatını sunmak ve ahlâklarını süslemek için kurulmuşlardır. Bu müesseseler, herhalde, Hindu ve Müslümanlara, ucuz bir lâik öğretim vermek için mevcut değildirler". (Bkz. a.g.e. Cild 3, s. 373).

Yukarıdaki yazımızda "Fransız Sömürge Eğitiminin", bugün de "İngiliz Sömürge Eğitiminin" esaslarını, ortaya koymaya çalıştık... Çarpıcı örnekler olduğu için bunları gündeme getirdik. Kolayca tahmin edileceği üzere, "kara" ve "kızıl" her rengi ile emperyalizmin ve sömürgeciliğin kendine mahsus "sömürgeleştirme ve sömürge halinde tutma" teknik ve taktikleri vardır. Müslüman aydınlara düşen iş, bütün bu oyunların farkına varmaları, sömürge tertiplerini tespit ve teşhis ile teşhir etmeleridir.

Sömürgeleştirme oyunlarında "kızıl emperyalizm", yani başta Rusya olmak üzere, komünist ülkeler de hayli usta gözüküyorlar. Bugün, kesin olarak anlaşılmıştır ki, "komünizm ve Marksizm", kızıl emperyalizmin, fakir ve fukara ülkeleri sömürgeleştirmek için kullandığı "maskelerden" ibarettir. Meselâ, Rusya, kendi ülkesinde "Dostluk Enstitüleri" kurarak, Asya'dan, Afrika'dan, Avustralya'dan ve dünyanın dört bir yanından gençleri toplayarak kendine uygun bir tâlim ve terbiyeden geçirmekte, yaygın bir propaganda ve güçlü teşkilâtlarla işini kolaylaştırmaktadır. Şu anda, Afgan halkının şiddetli direnişi karşısında ne yapacağını şaşırان Kızıl Emperyalizm, şimdi, binlerce Müslüman Afgan çocuğunu, Moskova'ya götürüp kendi emellerine göre, acımasızca "terbiye" (!) etmektedir. Bize göre, Afganistan için en büyük tehlike budur. Çünkü, "eğitim" yolu ile cemiyetler "köleleştirilebilir" de...

SÖMÜRGE EĞİTİMİNİN ACI MEYVALARI

Görünen odur ki, "kara" ve "kızıl" emperyalizm, İslâm Dünyası'na bütün gücü ile çullanmış bulunmaktadır. Akan Müslüman kanı ve gözyaşı karşısında sadistçe zevk duyan emperya-lizm, asıl oyununu "eğitim ve öğretim sahasında" tezgâhlamaktadır.

Şimdi, İslâm Dünyasının aydınları, başlarını, iki avuqları içine alıp mengene gibi sıkıştırarak düşünmelidirler; kendilerini hesaba çekmelidirler. Kafalarında beliren sorulara, vicdanlarından kopan çılgınlıklar halinde cevap vermelidirler. O halde, soruyu ben sorayım, cevabını sizler verin:

İslâm Dünyası, son üç asırdan beri, gelişme ve kalkınma hızı bakımından ne durumdadır? Tefekkürde, güzel sanatlarda, ilim ve teknikte muhtaç olduğu kadroları yetiştirebilmekte midir? Bütün dünya, her konuda dehâ üstüne dehâ yetiştirirken, bu konuda İslâm Dünyası'nın hâli niceedir?

Bütün dünya, "birinci sınıf ilim ve fen kadroları" ile ayağa kalkarken, İslâm Dünyası'nın yetkilileri "okur-yazar cahiller" yetiştiren mektepler ve kurslar açmakla övünmekte midirler? Bütün dünya "kemmiyet ve keyfiyetin" muhteşem dengesini kurarken, İslâm Dünyası, şimdi "keyfiyetsiz kemmiyetler" ile vakit geçirmemekte midir? İslâm Dünyası'nda ilkmekteplerin, ortamektep ve liselerin durumu nasıldır? Hele üniversiteler ne âlemededir?

Su anda bile, yüz binlerce "vatan çocuğu", gerçekten "millî" ve gerçekten "çağdaş" bir yüksek tahsil müessesesi özlemi içinde çırpınırken, kimlerin çocukları Avrupalar'da ve Amerikalar'da fîng atmaktadır? Şimdi, İslâm Dünyası'nda söz sahibi olan "büyük ve zengin ailelerin" ve "yüksek tabakanın" çocukları, "petro-dolarlar"ın gücü ile elde ettikleri bu imkânları, gerçekten hakkı ile değerlendiyorlar mı? Yani, Şanlı Peygamberimiz'in buyurdıkları üzere, "İlim ve hikmet İslâm'ın kaybolmuş malıdır, nerede bulursa alınmalıdır" suuru içinde, gecelerini gündüzlerine katarak, canlarını dişlerine takarak laboratuvarlarda ve kitaplıklarda göz nuru mu dökmektedirler? Yoksa, diskoteklerde, meyhanelerde, kumarhanelerde, otel ve motellerde "zaman mı öldürmektedirler"?

Düşünüyorum, bu çocuklar ve gençler, birer "Avrupa" ve "Batı kültürü" alarak mı ülkelerine dönecekler, yoksa Jules Hamard'ın ifadesi ile "manen ve aklen melez, yolunu şaşırmış, kendi cemaatin-

den ayrılmış, iliklerine kadar çürümüş, her iki cemaatten da tard edilmiş (ne Batı'lı olabilmış, ne de Müslüman kalabilmış) ve neticede her ikisinin dışında kalmış" kimseler mi olacaklardır?

Gerçekten de İslâm Dünyası'ndan Batı'ya gönderilen pek çok genç -pek tabîî istisnaları da var- her nedense, hem "kendi öz kültür ve medeniyetinden" kopmakta, hem de "azgın bir Batı düşmanı" olarak dönmektedirler. Aralarında bol sayıda Marksist, materyalist, nihilist ve anarşist de bulunan bu takımdan kendi ülkelerine ne hayır gelebilir?

Bu gibileri, "politikacı", "hukukçu", "fen adamı", "profesör" ve "eğitimci", ...olsalar ne yazar? Hayretle ve esefle görüyoruz ki, birçok İslâm Ülkesinde, anarşinin, bölücülüğün, yıkıcılığın, ahlâksızlığın, vatan ve millet tahripçiliğinin, dîn ve iman düşmanlığının öncüleri, bunların arasından çıkmaktadır. Bu teşhisimiz doğru değil mi?

Bütün bunlar göstermektedir ki, gayri millî bir eğitim ve öğretim olmaz. İslâm Dünyası, uyanmak ve ayağa kalkmak için, kendi maddî ve manevî değerleri ile beslenen ve kendi insanını hakkı ile değerlendiren bir "millî eğitim politikası" geliştirmek ve uygulamak zorundadır.

SÖMÜRGE EĞİTİMİ VE EMPERYALİZM

Her rengi ile "emperyalizm", dünyayı parsellemiş ve parsellemeye devam ediyor. Bu zalim kuvvetler, bir taraftan orduları ile işgal ettikleri ülkelerin insanlarını, çeşitli metod ve teknikler ile eritip sindirirken, diğer taraftan korkunç bir "kültür baskısı" ve "ideolojik şartlandırma" ile yeni hedeflere yönelmektedirler. İslâm Dünyası, son birkaç asırdan beri, böyle bir tecavüzün vazgeçilmez hedefi durumundadır. Kapitalist, komünist ve Siyonist emperyalizm, bütün gücü ile İslâm Dünyası'nı ayakta tutan millî ve mukaddes değerlere saldırmakta, akla ve hayale gelmeyecek vasıta ve teknikler ile Büyük İslâm Medeniyeti'ni yıkmak ve en azından hakîr düşürmek istemektedir.

Böylece mesafe alan emperyalizm, fırsat ve imkân buldukça, İslâm Ülkeleri'ni bilfiil işgal etmekte; bu fırsat ve imkânı bulamadığı zaman, ülkeyi, işgale hazırlamak üzere, çeşitli fitne ve tertiplerle parçalamak yolunda her ne mümkünse yapmaktadır. Bugün İslâm Dünyası'nda ıstırapla müşahade ettiğimiz, bölünmelerin, parçalan-

maların, çatışmaların, anarşi ve boğuşmanın arkasında, mutlaka, bir veya daha ziyade, bir emperyalist güç vardır.

Yaraları çok iyi kanatmasını bilen, çibanbaşlarını ustaca deşen ve kitlelere sinsice yaklaşmasını bilen emperyalizm, "bizi biz yapan millî ve mukaddes bağlarımızı" çözerken, bölmek ve parçalamak için "siyasî mezhepçilik", "bölgecilik" ve "sınıfcılık" yapmayı ihmal etmez. İslâm Dünyası'ndaki en küçük ihtilâfları kollar ve zehrini boşaltacağı veya sızdıracağı bir gedik veya çatlak arar. Bulurda... Unutmayım, emperyalizm, ordularını göndermeden önce, "misyonerlerini", "propagandistlerini" ve "özel yetiştirilmiş eğitim kadrolarını" seferber eder. Bunlar, vazifelerini hakkı ile başardıktan sonra, "ordular" yürür. Bunun için, "kültür emperyalizmi"ne fırsat veren "gayrı millî bir eğitim" çok tehlikelidir. Bunun için, kitlelerin eğitiminde rol oynayan "mektepler", "basın-yayın organları", "radyo ve televizyonlar" çok önemlidir. Bütün bunları, kendi lehine kullanamayan milletlere yazıklar olsun ve zâten yazıklar olur. İslâm Dünyası, bu konuda ne kadar perîşandır bir idrak edebilse...

İtiraf edelim ki, her rengi ile emperyalizm, son bir ve bir buçuk asırdan beri, bizim ülkemiz üzerinde de esaslı bir çalışma içinde bulunuyor. Onlar, mekteplerimizi, basınıımızı, radyo ve televizyonlarımızı kendi kültür ve medeniyetlerinin vitrini haline getirmek, bizi muhteşem Türk-İslâm kültür ve medeniyetinin değerlerinden koparmak ve en azından bu değerleri savunamaz hale düşürmek için, hummalı bir çalışmanın içinde, her çareye başvuruyorlar. Ülkemizi, Allah korusun, "Lübnan'a çevirmek" için ne mümkünse yapıyorlar. Evet, uyanmak, birlik ve bütünlük içinde, Türk-İslâm kültür ve medeniyetini yeniden ve çağdaş bir periyotla kurmak zorundayız. Ateş bacayı sarmadan işe koyulmak zamanıdır.

Bunun için, her türlü emperyalizmin oyununu bozacak bir "millî eğitim" kurmak, kültür emperyalizmine, beyin göçüne, ilim personeli korsanlığa, yıkıcılığa, bölücülüğe, kalitesizliğe ve anarşiye "paydos" demek mecburiyetindeyiz. Böylece, bütün "vatan çocuklarını", bağırma basan, herkese kaabiliyetleri ölçüsünde gelişme fırsat ve imkânı tanıyan, eğitimi bir sınıf ve zümre imtiyazı olmaktan çıkaran ve "milliyetçi kadrolar" eliyle bütün bir milleti "kendine yabancılaştırmadan çağdaşlaştıran" bir eğitim mutlaka gerçekleştirilmelidir. Bunun için, her fedakârlık göze alınmaya değer.

KAVRAM KARGAŞASI VE "ÇAĞDAŞ HUKUK"...

Günümüzün tipik propaganda biçimlerinden biri de "kavramların mânâ ve muhtevasını" değiştirerek kullanmaktır. Son zamanlarda, bilhassa ülkemizde buna rastlar olduk. Meselâ, dilimizde "hukuk", "tıp" ve "eğitim" kavramları var. Bunlar, birbirinden farklı "sahaları" ifade eder; yine birbirinden farklı "mânalar" taşırlar. Bunları, aynı "mânâ" içinde yorumlamak mümkün değildir.

Bilindiği gibi "hukuk", kendi sahasına giren meseleleri, "hak" ve "adalet" açısından inceler; belirli normlar içinde hareket ederek "haksızlıkları önler", "hakkı savunur", tespit edebilirse "suçluları cezalandırır". Yani "hukuk"un bir de "cezacı" karakteri vardır. Kısaca belirtirsek, hukukta esas olan "suç ve ceza"dır.

"Tıp" gelince, bu da kendi sultasına giren meseleleri, "beden ve akıl sağlığı" açısından inceler; belli teknik ve vasıtaları kullanarak "hastalıkları önler", tespit ve teşhir edebilirse "hastalıkları tedavi eder". Yani tıbbın "tedavi edici" bir karakteri vardır. Kısaca belirtirsek, tıpta esas olan "teşhis ve tedavi"dir.

"Eğitim" ise kendi sahasına giren meseleleri, "pedagojik" açıdan inceler; kendine has metod ve tekniklerle insanların gelişip yetişmesine yardım eder; çözüm bekleyen bir durumla karşılaşır, bunu, bir "problem" olarak ele alır; "problemliliği ve grupları" yeniden cemiyete kazandırmaya ve bizzat kendine yararlı kılmaya çalışır. Kısaca belirtirsek, eğitimde esas olan "tâlim ve terbiye yolu" ile ferdi ve cemiyeti, tam bir denge içinde mutlu kılmaktır.

Bu kısa açıklamadan sonra rahatça diyebiliriz ki, "hâkim", "tabip" ve "öğretmen" üç ayrı insandır ve üç ayrı tavrı temsil etmektedirler. Hâkim, "yargılar", tabip "tedavi eder", öğretmen "eğitir".

Hâkim, kendi önüne getirilen "süje"nin "suçlu olup olmadığını", tabip "hasta olup olmadığını" araştırırken öğretmen "eğitim zorluğu çekip çekmediğini" inceler. Yani, hâkimin "suçlu" gözü ile baktığına, tabip "hasta", eğitimci "problem" gözü ile bakar. Bu tespit çok önemlidir.

Bütün tarih boyunca "hukuk", "tıp" ve "eğitim" yan-yana gelişmiş, zaman zaman birbirlerinin vasıta ve tekniklerini de kullanmışlardır. Ancak, asla unutmamak gerekir ki, bunlar, konuları, sahaları, maksat ve hedefleri farklı müesseselerdir. Zaman zaman ayrı metod ve

tekniklerden faydalanmalarına rağmen, bu fark daima mevcut olmalıdır. Yani hukuk "cezacı", tıp "tedavi edici", eğitim "problem çözücü" karakterini korumalıdır. Aksi halde "fonksiyonunu ihmal ve inkâr eden bir müessese, önce itibarını, sonrada varlığını kaybeder". Şunu demek istiyoruz, eğer "hukuku" bir eğitim, "eğitimi" bir ceza, "tıbbı" bir hak ve hukuk sahası biçiminde ele alıp değerlendirerseniz, kavram kargaşalığına düşer, işin içinden çıkamazsınız. Evet, hukuk "cezacı", tıp "tedavi edici", eğitim "problem çözücü" karakterini korumalıdır. Bu konuda, ideolojik ve siyasî saptırmalara ve istismarlara asla izin vermemelidir. Bazı çevreler ' suçlu yandaşlarını' korumak ve kollamak amacı ile "çağdaş hukukun, artık bir eğitim kurumu biçiminde görev yaptığını" abartarak propaganda edebilirler. Böylelerine göre, "Çağdaş hukuktaki amaç, suçluyu topluma tekrar kazandırmaktır. Bu sebepten suçluyu değil, suçu ortadan kaldırmak lâzımdır"... Oysa, bu husus, hukukun "ilk görevi" değildir. Hukuk önce, "suç" ve "suçlu" konusunda, kendi tavrını ortaya koyar, adaleti tesis eder; ondan sonra, meseleye bir "tabip" veya "eğitimci" tavrıyla yaklaşır. Yahut, meseleyi onlara havale eder. Hukuk, kendi fonksiyonunu yerine getirmeden, işi tamamı ile bir "tıp" ve "eğitim" meselesi haline getirirse, kendini inkâr etmekle kalmaz, cemiyeti krize düşürür.

'ÇAĞDAŞLIK" VE "ÇAĞDIŞILIK"...

Ülkemizde, bazı çevrelerin elinde bulunan iki adet "damga"dır bu kavramlar. Bazıları, bunları mürekkebe batırıp istedikleri kişilere, gruplara ve müesseselere bu "damga"lardan birini basıp duruyorlar. Böylece "çağdaş" ve "çağdışı" damgasını yiyen kişi, grup ve müesseseleri, kendilerince, kendi keyiflerince tayin ediyorlar.

Bu kadarla kalsalar yine iyi... Onlar, bununla yetinmezler.. Onların "çağdaş" dediklerini alkışlamak, "çağdışı" dediklerini de yuhalamak zorundasınız. Aksi halde, siz de münasip bir damga yersiniz ve bir daha iflah olmazsınız. Çünkü onların görünmez ve bilinmez silâhları ve hasımlarını kolayca bertaraf edici, denenmiş taktik ve metodları vardır. Düşmanlıkları korkunçtur.

Onlar, sizin "inançlarınızı", "düşüncelerinizi", "yaşayış biçiminizi", "kurduğunuz müesseseleri", "oluşturduğunuz kadroları", "verdiğiniz eserleri", "gerçekleştirdiğiniz kültür ve medeniyeti" beğenmeyip "çağ dışılık" ile itham ettikten sonra, size düşen iş, onlara boyun

eğmek, olan bitenleri "bir vakıa" olarak kabul etmektir. Aksi halde, başınıza gelenlerden onlar "sorumlu değİller".

Bunlar kimdir? Nereden gelmişlerdir? Kùltür ve medeniyetimiz ile akrabalık dereceleri nedir? Kime hizmet etmektedirler? Elleriindeki vasıta, imkân ve güç nelerden ibarettir? Başarılarının sırrı nedir? Pek bilinmez! Yahut bilinir de söylenemez ve yazılamaz

Oysa "çağdaşlığın" da, "çağ dışılığın" da belı ve objektif kriterleri olmalı... Nitekim var da... Güntümüz sosyologlarına göre, "çağdaş bir müessese veya çağdaş bir değer", ister eski, ister yeni olsun, aktüalitesini (güncelliğini) ve fonksiyonlarını (görev ve işleyişini) sürdürebilen ve cemiyetin hayatında rol oynayan beşerî varlıklar demektir.

Cemiyetin hayatında önemli rol oynayan, aktüalitesini ve fonksiyonlarını koruyan "inançlar", "düşünceler", "yaşayış biçimleri", "müesseseler", "kadrolar", "kùltür ve medeniyet değerleri" asla "çağ dışılık" ile damgalanamaz. Bunların, "eski veya yeni", uzun bir tarih köküne bağılı olup olmaması neticeyi değıştirmez. Değışen zamana ve zemine rağmen, hayatiyetini ve dinamizmini koruyan ve cemiyetlerin hayatında etkili olan her müessese ve değer "çağdaş" tır.

Aksine, aktüalitesini ve fonksiyonlarını yitirmiş ve cemiyetin hayatında önemli bir rol oynamayan müessese ve değerler zâten ölmüş demektir. Bu gibi müessese ve değerleri istesenez de ayakta tutamazsınız. Ama aktüel ve fonksiyonel müessese ve değerler böyle değildir. Onları, istesenez de yıkamazsınız...

Tarihten öğreniyoruz ki, zaman zaman, bazı "radikal kadrolar" ortaya çıkmış "inkılap ve ihtilâl adına" hareketle, cemiyetin "aktüel ve fonksiyonel müessese ve değerlerine" saldırmak hamakatını göstermişlerdir. Bu, ya onların sonu olmuş veya onları "yel değirmenlerine saldıran Donkişotlar durumuna" düşürmüştür. Bu gibileri, başarısızlıklarına bahane aramak yerine, oturup acı acı düşünmeli, cemiyetlerin "yapı" ve "işleyişleri" hakkında bilgilerini ve tecrübelerini artırmalıdır. Böyleleri, bilmelidir ki, en kudretli bir inkılâbı ve ihtilâli dahi, ancak aktüalitesini ve fonksiyonlarını yitirmiş müessese ve değerleri ortadan kaldıracaktır... Aksi halde, er veya geç, başarısızlığa uğradığını görür. Bu duruma düşen kadroların, oturup cemiyeti suçlamaya kalkışmaları ayrı bir hamakat örneğidir. Böylelerinin "küfür" ve "iltifatları" da beş para etmez. Onların kendilerini "çağdaş", hasımlarını "çağdışı" olmakla itham etmeleri ise boş bir kuruntudan ibarettir.

MİLLİYET GERÇEĞİ VE İSLÂMİYET

Bu meseleyi, çeşitli vesilelerle ve çok kere yazdığımız halde, her nedense, okuyucularımızın bu konudaki soruları bitmiyor. Oysa İslâmiyet'in ırklar, kavimler ve milletler karşısındaki tavrı ne kadar açık ve berraktır...

Kesin olarak bilinmelidir ki, İslâmiyet "âlemşümul" (üniversal) bir davettir. O, ırkları, kavimleri ve milletleri, içtimaî bir vakıa olarak kabul ederken, bütün müminleri "İslâm kardeşliği" şuuru içinde işbirliği yapmaya ve bütünleşmeye çağırır.

Ancak "İslâm kardeşliği" şuuru, milletleri ve milliyetleri yok etmeye çalışan komünist ve masonik "beynelmilelciliğe" (internationalisme) asla benzemez ve benzetilemez. Yani İslâmiyet, komünistlik ve masonluk gibi, ırkları ve milliyetleri inkâr ve ihmal ederek "koz-mopolit" bir dünya kurmak davası peşinde değildir.

Yüce ve mukaddes Kitabımıza göre, insanlar Âdemoğulları olarak aynı kökten gelmiş olmakla birlikte, çeşitli millî ve ırkî şubelere ve dallara bölünmüşlerdir. Bu durum, ilâhî bir İrade olup inkâr ve ihmal edilmesi mümkün olmayan biyolojik, psikolojik, ekonomik, sosyolojik ve politik bir vakıadır. İşte, bu hususu apaçık ortaya koyan âyet-i kerime meali: "Ey insanlar! Biz, sizleri bir erkek ile bir kadından yarattık ve birbirinizle tanışasınız diye, sizi şubelere (ırklara, kavimlere) ve kabilelere ayırdık. Şüphesiz ki, Allah yanında en şerefliiniz, takvada en ileri olanınızdır"... (Hucûrat/13).

Yine: "O gökleri, o yeri yaratması, dillerinizin ve renklerinizin birbirine uymaması da O'nun âyetlerindendir. Gerçekte, bunlarda, bilenler için, elbette ibretler vardır". (er-Rûm/22).

Bu ayet-i kerîme mealleri, hiçbir teville meydan bırakmadan, dî-nimizin ırklar, kavimler ve milletler karşısındaki tavrını ortaya koyar. Yani, Müslüman olmakla hiçbir ırk ve kavim, kendini inkâr ve ihmal etmez. ırklar ve kavimler, Müslüman olmakla zayıflamaz ve yok olmazlar, aksine daha da güçlenir ve varlıklarını devam ettirirler. Kaldı ki, İslâm'da "soyunu sopunu inkâr etmek haramdır". Öte yandan, Şanlı Peygamberimizin, "Kişi kavmini sevmekle kınanamaz" ve "Kavmin efendisi, kavmine hizmet edendir" diye buyurmaları, konuyu, iyice aydınlığa çıkarmaktadır.

Görülüyor ki, "İslâm Sosyolojisinde, milletler ve ırklar, "insanlık" kadar gerçeklerdir. Ancak, bu milletlerin ve ırkların "şerefi", Allah

yolunda ortaya koydukları hizmetler ve "fazilet yarışı" ölçüsünde değişir. Yüce dinimize göre, "şeref", et ve kemikte, kan grubunda ve kafatasında, renk ve biçimde değil, ancak "takva"dadır. Yani, Allah ve Resulüne bağlılıkta, iman ve ahlâkı yaşamada ve fazilet yarışında, ortaya konan ihlâs ve başarıdadır.

Elbette, sarı saçlı bir Alman ile kıvrıcık siyah saçlı bir zenci "insan olmak haysiyeti" itibarı ile eşittirler. Yine "beyaz insan" ile "zenci", Müslüman olmakla şereflenmişlerse "dîn kardeşi" olurlar. Bunların, manevî rütbe ve şerefleri ise, bu iman gerektirdiği aşk, ahlâk ve aksiyon oranında değişir. Bu fazilet yarışında "ileride olmak", tekrar tekrar belirtelim ki, asla bir renk ve kafatası meselesi değildir. "Kesin olarak bilinmelidir ki, Şanlı Peygamberimiz, "takva yarışına" katılmayıp "üstünlüğü", iskelet yapısında, renk ve kan grubunda arayan kimseleri "cahiliye devri" âdetlerine saparak "kavmiyetçilik" yapmakla suçlanmışlardır ve gerçek müminlerin, böyle davranamayacağına ısrarla belirtmişlerdir. Görülüyor ki, yüce dinimiz, ırkları ve kavimleri inkâr ve ihmal etmeksizin bağrına basmaya ve İslâm kardeşliği şuuru içinde "takva yarışına" katılmaya davet etmektedir.

YENİ SAVAŞLAR

İster açık, ister gizli devam etsin, milletlerarası savaşlar "çok cephe"lidir. Yani, savaşların iktisadî, içtimaî, harsî, siyasî, askerî ve ruhî (psikolojik) yönden ve "topyekûn savaş" biçiminde planlandığını artık bilmeyen var mı?

Başka milletlerin ve devletlerin karşısında vakarla ve şerefle "ayakta durmak" mı istiyorsunuz? Çok güçlü bir iktisada, dengeli bir içtimaî gelişmeye, millî ve çağdaş ihtiyaçlara cevap veren bir "kültür ve medeniyet" seviyesine, tarihinize, jeopolitiğinize ve ülkelerinize aykırı düşmeyen bir iç ve dış politikaya, kendi silâhını bizzat kendisi yapan modern, disiplinli, millî ve çağdaş ihtiyaçlara göre teşkilâtlanmış bir askerî güce, ülkedeki ve dünyadaki gelişmeleri günü gününe takib eden bir istihbarata, millî bütünlüğü besleyen, kitleye huzur ve güven veren bir basın-yayın politikasına ulaşmak zorundasınız.

Bilinen sebeplerden ötürü, günümüz savaşları, karakter değiştirmiştir. Yani, "barış ve yumuşama" sloganlarına rağmen, savaş asla durmamış, aksine sinsî ve kahpe bir renk kazanmıştır. Artık, herkes görmektedir ki, bloklaşmalara yön veren "süper-güçler", geliştirdik-

leri yeni vasıta ve stratejiler ile hedef seçtikleri milletleri ve devletleri "içten vurmak" yolunu tercih etmişlerdir. Yani onlar, korkunç denecek ölçüde geliştirilmiş "maddî" savaşa vasıta, teknik ve silâhları yanında, şimdi, milletleri ve devletleri İçerden çökerten iç savaşlara, bölücülüğe, teröre, anarşiye ve huzursuzluğa götüren "soğuk savaşlara", her zamankinden daha fazla önem vermiş gözükmektedirler. Bunun için, "süper güçlerin kurmayları", harıl harıl çalışmakta, bu "yeni savaşın" metod, teknik, vasıta ve kadrolarını hazırlamakta ve geliştirmektedirler. Şimdi, nizamî orduların yanında ve belki ondan da önemli "gizli ordular" oluşturulmaktadır ve sürekli olarak çalıştırılmaktadır.

Unutmamak gerekir ki, dikkatlerin "atom bombasına", "hidrojen bombasına" ve "nötron bombasına" çekildiği devrimizde, gerçekte, milletleri ve devletleri harabeden başka güçlerdir. Süper güçlere ait "istihbarat örgütleri", "yabancı ajanlar", onlara hizmet eden "propagandistler", "sabitörler", "teröristler", onların yerli "İşbirlikçileri", kontrollerine aldıkları "basın ve yayın organları", hedef ülkede açtıkları "ajan okulları" ile ülkelerin içtimai, harsî, iktisadî ve siyasî hayatını allak-bullak etmektedirler. Müstevîlerin rahatça ezeceği "hasta cemiyet" durumuna sokmaktadırlar.

Esefle belirtelim ki, her rengi ile emperyalizm, bu oyunlarını İslâm Dünyasında gayet rahatça tezgâhlayabilmektedir. Nitekim emperyalizm, bu oyunları ile Asyalı, Orta-Doğulu ve Afrikalı birçok Müslüman ülkede, milyonlarca insanımızın kanına ve gözyaşına sebep olabilecek ölçülerde başarılı olabilmektedir. Yine üzülerek belirtelim ki, kapitalist, komünist ve Siyonist emperyalizm, bilhassa bu son yıllarda, İslâm Dünyası üzerindeki tertiplerine büyük bir yoğunluk kazandırmış bulunmaktadır. Daha çok bu sebepten olacak, çok zengin potansiyeline rağmen, Türk ve İslâm Dünyası, bir türlü kendini toparlayamamaktadır. Düşmanlarımız, başımıza, her gün bir gaile açarak bizi yorgun ve bitkin düşürmek istemektedirler. Kim ne derse desin, milletlerarası savaş, çok acımasızca devam etmektedir. Artık herkes görmelidir ki, rengi ve makyajı ne olursa olsun, emperyalizm, milletleri ve devletleri, içten vurmak demek olan "yeni savaşlar" ile netice almak istemektedir. Bunun ilmini yaparak gerekli kadrolarını hazırlamış, teknik ve stratejisini tespit etmiştir. Böyle bir savaşa hazır olmayan devlet ve milletleri lokma lokma ederek yutmaktadır.

YABANCILAŞMA VE EMPERYALİZM

"Yabancılaşma", bir insanın veya insan grubunun, çeşitli sebeplerle kendi tarihine, kültür ve medeniyetine, içinde yaşadığı cemiyete ve cemiyet değerlerine "uzak düşmesi" demektir.

Bir millet için en büyük tehlike, milleti teşkil eden birimlerin, millî kültür ve medeniyet değerlerine yabancılaşmasıdır. Yani "kültür emperyalizmi"...

Bilindiği gibi, ister kendi tecrübeleri ile edinmiş bulunsun, ister içtimaî temaslarla zenginleştirilmiş bulunsun, her milletin kendine has bir kültürü vardır. İnsanı, hayvandan ayıran en önemli özelliklerden biri de insanın "tabiatı" işleyerek ve değiştirerek "kültüre" ulaşabilmesidir. Çünkü insan tabiatla yetinmez, kültüre ihtiyaç duyar. Bu, insanın tabiatıdır ve insan, bu tabiatı ile kâinatın en güçlü canlısı durumuna gelebilmiş ve bu sayede hayrete şayan başarılar elde etmiştir.

Araştırmalar göstermiştir ki, insanlık âlemi, çeşitli "kültür dairelerine" ayrılmış bulunmaktadır. Bu durum, kültürlerin "millî" karakterinin inkâr ve ihmal edilemeyeceğini fiilen ispat eder. Bununla birlikte, "komşu kültür daireleri" arasında, karmaşık bir etkileşim de vardır. Görüldüğü üzere, içtimaî temasların ve bu temasları besleyen tekniklerin gelişmesi ile "kültürler arası etkileşim" artar.

Yani, bir bakıma, milletlerarası "kültür mübadelesi" kaçınılmazdır.

Böyle olunca, rahatça diyebiliriz ki, Türk kültür ve medeniyeti de, diğer milletler gibi bütün tarihi boyunca, diğer kültür ve medeniyetlerle temas halindedir. Bu zaman içinde, pek tabii olarak hem "etkilenmekte", hem "etkilemektedir. Bu kaçınılmaz vakıa, şayet, ustaca dengelenirse, lehimize olur, ama böyle bir denge kurulmazsa "kültür emperyalizmine" sebep olabilir.

Unutmamak gerekir ki, zamanımızda, milletlerarası savaş, mahiyet değiştirerek plânlı ve sistemli bir "kültür savaşı ve medeniyet boğuşmasına" dönüşmüş bulunmaktadır. Bu "yeni sömürgecilik" adı verilen bu savaşta, süper güçlerin hedefi, artık her şeyden önce, fakir ve kalkınamamış ülkelerde yaşayan "insan unsurunun" kafası ve kalbidir. Bir ülkenin madenlerini, bitkilerini, hayvanlarını, yer-altı ve yerüstü zenginliklerini ele geçirmeden önce "insanını ele geçirme" stratejisi üzerine kurulu bu savaş, çok sinsî ve

ustaca yürütölmektedir. Fakir ve geri kalmış ölkelerde anarşinin, terörün, bölücölüğün ve yıkıcılığın artmasında hep bu oyun vardır.

Dikkat ediniz, "yeni sömürgeciler" sömürmek istedikleri ölkelerde okul açmaya, o ölkö çocuklarını kendi ölkelerine götürüp okutmaya, hedef ölkeye bol miktarda öğretmen, kitap, film vesaire göndermeye can atıyorlar. Çok defa "beynelmilelci sloganlara" yapışarak vatan çocuklarını millî tarihlerine, millî ve mukaddes kültür değerlerine, öz medeniyetlerine, millî ölkü ve hedeflerine yabancılaştırmaya, dinlerine, dillerine, bayraklarına ve tarihi mefahirine düşman etmeye çalışıyorlar.

Yeni sömürgeciler, bu kadrolarla da yetinmiyorlar. Hedef seçtikleri ölkede, kendi oyunlarını gören ve teşhir eden "milliyetçi kadroları" olmadık sıfatlarla lekeleyip etkisiz duruma sokmak içinde müthiş bir faaliyet gösteriyorlar. Böylece, ölkenin uyanık ve idealist kadrolarını "gerici, faşist ve söven" gibi çirkin sıfatlarla gözden düşürmeye çalışan emperyalizm, kendine hizmet eden çevreleri, "ilerici, insancıl ve devrimci" gibi sıfatlarla yücelterek etkili kılmaya çalışıyorlar. Meselâ, onlar, bizim ölkemizde Türk olmayı ve Müslöman olmayı ve bu değerleri savunup yaşamayı bir "utanç konusu" haline getirmek istiyorlar.

İDEOLOJİ KAVRAMI VE MÜSLÖMAN AYDINLAR

İdeoloji, bir bakıma, cemiyetlerin yaşayışlarına, kültür ve medeniyetlerine, kısacası, bütün sorularına ve ihtiyaçlarına cevap veren dinî veya felsefî bir sistem demektir.

İlim adamlarına göre, ideolojiler, "dinî" ve "felsefî" nitelikte olabilirler. İdeoloji kavramının dilimizdeki karşılığı "dava" tabiridir. Nitekim İslâmiyet, Şanlı Peygamberimizin hem "dinî" hem de "dâvası" idi. Bilirsiniz, müşrikler O'na: "Dininden vazgeç, sana ne istersen verelim!" teklifinde bulunduklarında O şöyle buyurmuştu: "Bir elime Güneş'i, diğö elime Ay'ı verseniz, yine dâvamdan dönmem". Göröldüğü gibi, İslâmiyet, Şanlı Peygamberimizin hem "dinî", hem de "dâvası" idi.

Müşahedeler göstermiştir ki, "dinî ideolojinin" zayıflaması ile "felsefî ideolojiler" şıarmaktadır. Yani "vahyin nuranî çizgisini" yitiren akıl, şaşkına dönmekte, filozofların çelişki ve tutarsızlık dolu dünyasına yuvarlanarak sefil ve perişan bir "akl-ı sakîm" haline gelmektedir. Gerçek dinî hayattan kopan cemiyetler, bugün Batı

Dünyası'nda olduğu gibi, Şanlı peygamberler dizisinin tebliğ-lerinden mahrum kalmakta ve bir "felsefe sefaletine" düşerek dağıl-makta ve çözülmektedirler.

Bugün, birçok Batılı aydınının da itiraf ettiği gibi, Batı Dünyası, "iman şevkini" kaybetmiş olup korkunç bir "felsefe sefaleti" içinde bunalmakta, dünyaperest ve gaddar kadroların elinde, "kara" ve "kızıl" ideolojilerin ve felsefî sistemlerin arasında yalpalayıp durmaktadır. Artık apaçık müşahede edilmektedir ki, medeniyetini, fakir ve geri kalmış ırkların ve kavimlerin kan ve gözyaşları üzerine kuran, bilhassa Müslüman ve mazlum milletlerin iniltilerine kulak tıkayan "kara" ve "kızıl emperyalizm", sadece ve ancak "teknolojik üstünlüğü" ile övünebilmektedir.

Evet, o teknoloji ki, "milletleri esir", "ırkları köle" ve "güçsüzleri sömürge" yapmanın vasıtasıdır. Fakat, öyle görünüyor ki, teknolo- jik üstünlüğüne rağmen, yaman bir "felsefe sefaletine" gömülen emperyalizm, bizzat kendi elleri ile kendini kahredecektir. Gerçek bir "dinî ideolojiden", yani insan fitratına uygun bir "iman ve vicdan kritiğinden" mahrum teknolojik bir üstünlük, hiç şüphe etmiyoruz ki, bir gün, sahibinin de helakine yol açacaktır. "Teknolojik zaferler" ile "vicdanî değerler" bir araya gelmedikçe, beşeriyet bundan çok zarar görecektir.

Böyle olunca, bugün, İslâm Dünyası'nın da Batı Dünyası'na ben- zemek kompleksi içinde, "ideolojik bütünlüğünü" kaybetmeye başla- masını ve "teknolojik üstünlük" kuramamasını insanlık için büyük bir kayıp saymak gerekir. Oysa, İslâm Dünyası, güçlü ve dosdoğru bir "İslâmî ve vicdanî" tâlim ve terbiye ile kitleleri ve genç nesilleri "yüksek vicdanî değerlere" ve mükemmel programlarla "üstün bir teknolojik güce" ulaştırma yolunda mesafe alabilse idi, bundan hem kendisi, hem de beşeriyet büyük faydalar görürdü.

İster "ideolojik bütünlük", ister "teknolojik üstünlük" konusunda olsun, Müslüman aydınlar, "Dünya'yı dünyaperestlere teslim edip seyirci durumunda kalamazlar. Bu, her şeyden önce, kendilerinin ve İslâm Âlemi'nin mahvı demektir. Müslümanlar, bütünleşmelerini "yabancı ideolojilerden" ve kalkınmalarını "yabancı kadrolardan" beklememelidirler. Yaşamak isteyen milletler, her şeyden önce, kendi ayakları üzerinde durmasını bilmelidirler. Yüce ve mukaddes Kitabımız'da buyurulduğu üzere, "Kâfirleri dost ve velî edin- memeli"dirler. (Âl-i İmran/28).

FELSEFÎ VE İDEOLOJİK BASKILAR

İnsanoğlu, gerçekten de çok garip bir yaratık... Hem "tür", hem "kişi" olarak insanoğlunu, belli bir kalıba dökmek mümkün değil... Bütün beşer tarihi boyunca, pek çok defa insanlar, buna zorlanmış, fakat başarılı olunamamıştır. Birçokları -bilhassa kuvvet ve kudret sahipleri- diğer insanların da kendileri gibi "düşünmelerini", "inanmalarını" ve "yaşamalarını" istemiş, bunun için akla ve hayâle gelmeyecek metot ve tekniklere başvurmuşlardır.

Zaman gelmiş insanlar, "düşüncelerinden", "inançlarından" ve "yaşama biçimlerinden" ötürü darağaçlarına çekilmiş, giyotine gönderilmiş, ateşte yakılmış, sürgün edilmiş, malı mülkü gasp edilmiş, işinden, makamından, okulundan kovulmuş, zaman gelmiş insanlar, kitle halinde yurdundan, vatanından edilmiş, esir alınmış ve işkenceye tâbi tutulmuşlardır. Fakat bu çırpınışlar, asla bir netice vermemiş, insanoğlu, kuvvet ve kudret sahiplerinin istediği kalıplara sokulamamıştır.

Evet, kesin olarak anlaşılmıştır ki, insanların kafalarına ve vicdanlarına "zorla hâkim olmak" mümkün değildir. "Düşünmek", "inanmak" ve "yaşamak" bir "sempati" (sevgi ve saygı) meselesidir. "Dinler", "felsefeler" ve "ideolojiler" insanın sempatisine mazhar olmadıkça asla başarılı olamıyorlar. Bu hususu da bundan 1400 yıl önce, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim, şöylece tespit etmiş bulunmaktadır: "Dinde zorlama yoktur" (el-Bakara/256).

Tarih, bütün baskılara rağmen, binlerce defa ispat etmiştir ki, insanlar, zulüm ve zorbalıktan hoşlanmıyorlar, mutluluğu "hür tercihlerinde" arıyorlar; neyin "doğru", neyin "yanlış" olduğuna bizzat karar vermek istiyorlar. İster hoşlanalım, ister hoşlanmayalım, bu, "insanın tabiatadır, yani, o, böylece yaratılmış ve "tercihlerinden sorumlu" tutulmuştur.

İnsan, böyle bir tabiata sahip olmasa, "sorumlu" da olmazdı. Bu husus, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de şöylece ifade buyrulmuştur: "De ki, herkes kendi aslı tabiatına göre hareket eder. O halde, kimin daha doğru yolda bulunduğunu, Rabbin daha iyi bilicidir". (Bkz. el-İsrâ/83-84).

Yüce dinimiz İslâmiyet, gerçekten de dünyada ilk defa, tam ve gerçek manası ile "dîn ve vicdan hürriyetini" tanımış ve gerçekleştirmiştir. Bu sebepten olacak, tarihin de şahadet ettiği gibi, İslâm'ın

Kanatları altına sığınan Yahudi ve Hristiyan gibi dîn mensupları, asırlarca istedikleri gibi inanmış, düşünmüş ve yaşamışlardır; hiç kimse onların bu hayat tarzına asla karışmamıştır ve karışamamıştır. Nitekim birçok batılı mütefekkirinde itiraf ettiği üzere, "dîn ve vicdan hürriyeti" kavramı, Avrupa'ya ve bütün dünyaya, İslâm'ın bu toleransı sayesinde yayılmıştır.

İslâm'da peygamberlerin ve ilim adamlarının görevi, hak ve hakikati, dosdoğru ortaya koymak, insanlara gerçeği tebliğ etmek, sonra onları tercihleri ile baş başa bırakmaktır. Nitekim yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de Şanlı Peygamberimize şöyle buyrulur: "Onları (insanları), hidayete erdirmek senin üstüne borç değil..." (el-Bakara:272).

Esefle belirtelim ki, yüce dinimiz İslâm'ın 1400 yıl önce ortaya koyduğu bu açık gerçeğe rağmen, insanlar, hâlâ, özledikleri manada bir "fikir ve düşünce" ve bir "dîn ve vicdan hürriyetine" kavuşamamışlardır. Pek az istisnası ile beşeriyet, hâlâ mustarıptır. Şimdi, beşeriyeti, "dînî taassup" yerine, sonu "izim" ile biten felsefe ve ideolojiler esir almak istemektedir.

Birçok ülkede, kuvvet ve kudret sahipleri, insanları, zorla, kanla, gözyaşı ile, tehdit ve korku ile "kendileri gibi düşündürmek, inandırmak ve yaşatmak" istiyorlar. Şimdi, beşeriyeti tehdit eden "dînî taassuptan ziyade" felsefeler ve ideolojilerdir.

DÎNE KARŞI MENFÎ TAVRIN DOĞURDUĞU BUHRAN

Artık kimse inkâr edememektedir ki, zengin, kalkınmış ve teknolojik gelişimini tamamlamış ülkelerde, aydınıyla, gençliğiyle, hatta büyük halk kitleleriyle birlikte, topyekûn Batı Dünyası, büyük bir ruhî bunalım geçirmektedir. Romanlara, filmlere, radyo ve televizyon yayımlarına, basına velhasıl hayatın her safhasına yansıyan yönü ile Batı, mustarıptır, tedirgindir ve perişandır.

Şimdi, aklı başında olan herkes soruyor? Batı nereye gidiyor? Uyuşturucu esiri, fuhuş düşkünü, aile ve cemiyet karşısında isyankâr, bütün dînî ve ahlâkî değerlere sırt çevirmiş, kendi bildiği gibi yaşayan (!) bunalımlı bir gençlik, çalgın bir müziğin eşliğinde nereye gidiyor veya nereye götürülüyor?

Şimdi, liberal ve sosyalist dünyanın her ikisi de "materyalizmin batağında" debelenmektedir. Bunlara özenen "üçüncü dünya" ise,

"çağdaşlık" adına, oradan taşıp gelen muzahrafata dört elle sarılmakta, hızlı bir tempo içinde, kendi ülkesine, buhran üstüne buhran ithal etmektedir.

Bize göre, bu asrın en büyük buhranı, başını alıp giden "dinsizlik akımı" ve bunun doğurduğu "ruhî boşluk" tur. İtiraf edelim ki, beşer tarihinde, "dinsizliğin" bu kadar azdığı başka bir dönem yoktur. Düşünün, dünün "dinî devletleri" yıkılmış, yerine "dinsizliği din edinen" rejimler ve süper güçler doğmuştur. Bugün, birçok cemiyette "dinsizlik" ve "tanrıtanımazlık" bir iftihar ve övünç vesilesi haline gelmiştir.

Dinî ve dindarın hor görüldüğü "komünist rejimin esaretinde", şimdi, milyonlarca değil, milyarlarca insan yaşamaktadır. Bu, tarihte, ilk defa görülen bir hâdisedir. Hiç şüphesiz, bu insanların hepsi "dinsiz" değildir, lâkin rejimin "hâkim sınıfları", büyük halk kitlelerini ve bilhassa genç nesilleri "dinden koparmak" için ne mümkünse yapmaktadırlar.

Böylece "liberal dünyada", sahipsiz gençliğin ulaştığı maddî doyuma rağmen, manevî açlığa düşerek bunalması yanında, "sosyalist dünyada", bizzat rejimin iradesi ile "dinsiz" bırakılan kitleler, git-tikçe büyüyen bir krize doğru kaymakta olduklarını bilmem görebiliyorlar mı? Gerçekten de böyle bir uyanışın gecikmesinden endişe etmek gerekir. Çünkü bu gidiş, "beşer fıtratına" aykırıdır. Âdem oğulları, "psikolojik" ve "sosyolojik" birçok dinamiğe bağlı olarak, fert ve cemiyet plânında, bütün ömrü ve tarihi boyunca, ister istemez, "dîn" ve "metafizik" konusunda araştırma yapmak, bu sahada, bir şeylere "inanmak" ihtiyacını duymuş ve bu ihtiyacını ısrarla müesseseseleştirmiştir. Günümüz insanının, bu ihtiyaçtan vareste olduğunu sanmak büyük bir yanılğı olur. Nitekim olmuştur.

Bütün dünyada, yapılan araştırmalar göstermiştir ki, "dîn", insan hayatının vazgeçilmez bir parçasıdır. Normal zihin gücüne sahip bir insan, ister istemez, bu sahada dolaşmak zorundadır. Şöyle, ya da böyle, "dîn konusunda" düşünmeyen ve kafasında soru taşımayan bir insana rastlayamazsınız.

Tıpkı "ilim" gibi, tıpkı "estetik" gibi, "dîn" de insanın zihnini, kalbini ve hayatını şiddetle ilgilendiren bir saha durumundadır. İnsanlar, bu sahada da "karar vermek" zorundadırlar. Herhangi bir tabiat olayı ve hayat tezahürü karşısında, Âdemoğulları, ister istemez: "üç tavrı" almak zorundadırlar. Bu, "ilmî tavrı", "estetik tavrı" ve "dînî tavrı"dır. Bir çiçeği, laboratuvara getirip lif lif hücre hücre

incelemeyi gerektiren "ilmî tavrın" yanında, aynı çiçeği, bir vazoya koyarak sergilemek veya bunun vereceği ilhamla şiir yazmak, beste yapmak demek olan "estetik tavrın" ötesinde, bu çiçeği, "ilâhî bir mesaj" ve "âyet" olarak idrak etmek demek olan "dînî tavr" nasıl inkâr edilebilir? Her obje, yalnız "ilmin" ve "estetiğin" konusu değildir; bunlar, aynı zamanda. YÜCE YARADANIMIZA ait birer "âyet"tirler.

İNANMA İHTİYACI

Araştırmalara göre, insanı "inanmaya zorlayan" çeşitli amiller vardır. Bu amilleri, "tabîî âmiller", "içtimâî âmiller" ve "psikolojik âmiller" biçiminde tasnif edip incelemek mümkündür.

Biz de öyle yapacağız. Konuyu, bu plân içinde, hem "dînimizin", hem de "çağdaş fikir adamlarının" görüşlerine göre değerlendirmeye çalışacağız.

Fransız filozofu H. Bergson'a göre, "dîn ve ahlâk", psikolojik ve sosyolojik olmak üzere "iki kaynaklı"dır. Yani, insan, fert ve cemiyet olarak içice yaşar ve zarurî olarak "âta ve ahlâka" ulaşır. Ona göre, "dîn", hayatın tâ kendisinden fışkırır; dîn ve ahlâk kurallarının çeşitli zamanlarda ve zeminlerde farklı olması pek önemli değildir. Önemli olan, her ne şekilde olursa olsun, bütün beşeriyeti kuşatan bir "mükellefiyet" ile (dînî ve ahlâkî bir takım sorumluluklar ile) yüklü bulunmak vakıasıdır. Evet, zaman değişir; cemiyetler değişir; şahsiyetler farklılaşır; fakat bu "mükellefiyet zarureti" asla değişmez. (Bkz. H. Bergson, Ahlâk İle Dînî İki Kaynağı, Terc. M. Karasan, 1949].

İsviçreli psikolog Pierre Bovet, "Dîn Duygusu ve Çocuk Psikolojisi" adlı eserinde, belli bir yaşa gelen bütün normal çocukların, sırf kendilerine mahsus, tamamen "kendi malları" olan (yani fitratlarında bulunan) sanki "tabîî bir dînleri" vardır. Bu iptidâî inançların teşekkülünde, cemiyet kadar, ferдин şuuru, idrak ve muhayyilesi de önemli rol oynar. Belki çocuk, cemiyetten edindiği dînî kavramların muhtevasını, bizzat kendisi tayin eder. Tabîî, zamanla cemiyet ile kendi arasındaki çelişmeleri görür, yeni intibaklara gider. Şanlı Peygamberimizden öğrendiğimize göre, "Bütün çocuklar İslâm fitratı üzere doğarlar, daha sonra, onları, anaları, babaları (ve cemiyet) şu veya bu dîne sokar".

Çocukların "fitrî dinî" konusunda pek çok ilim ve fikir adamı araştırma yapmıştır. Bunlardan biri de Amerikalı filozof William James'tir. O, çocukta, cemiyetin müdahalesi olmaksızın meydana gelen "tabiî dîn duygularını" yakalamak için. Ballard adında, on bir yaşına kadar, hiçbir ders almamış olan sağır ve dilsiz bir çocuğun hatıralarını ve davranışlarını incelemiştir. Sonradan iyi bir eğitimden geçirilen bu çocuk, eğitim öncesi "fizik-ötesi" düşünce ve duygularını şöylece özetlemiştir: "Babanla gezintiye çıktığımız oluyordu. Tabiat ve manzaralar beni çok etkiliyordu. Konuşmayı ve yazmayı bilmiyordum. Konuşamıyor ve fakat düşünüyordum. Kendi kendime soruyordum: 'Acaba dünya nasıl var oldu?', 'İnsan hayata nasıl başladı?', 'Bitkiler ve diğer canlılar nasıl meydana geldi?', 'Dünya'yı, Ay'ı, Güneş'i var eden sebep ne?', 'Bu eşya âlemi nasıl doğdu?', 'İlk insan, ilk hayvan, ilk bitki, tohumuz nasıl meydana geldiler?', 'Nereden gelip nereye gidiyoruz?', 'Kâinatın başlangıcı nasıl olabilirdi?'. Bilhassa, bu soruya cevap bulamazdım. Düşünür düşünür vazgeçer, bir müddet sonra, yine aynı meseleye dönerdim". (Bkz. Pierre Bovet, Din Duygusu ve Çocuk Psikolojisi, Ter: Selâhattin Odabaşı, S. 71-72).

Daha birçok psikolog bu konuyu araştırmış, aşağı-yukarı aynı sonuçlara ulaşmışlardır. Böylece anlaşılmıştır ki, çocuklar da en küçük yaştan itibaren, kâinata ve tabiata tecessüsle yönelir ve yukarıda örneğini verdiğimiz soruları sorarlar. Bu, insanın "tabiatı"dır, "fıtratı"dır.

Görüldüğü gibi, bu sorular, yalnız mütefekkirlerin ve filozofların değil, çocuk, genç ve yetişkin herkesin zihnini işgal etmektedir. Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm, Büyük Peygamber Hz. İbrahim'in (O'na salât ve selâm olsun), çocuk yaşıta iken, tabiata ve kâinata yönelerek yıldızlarda, Ay'da ve Güneş'te Yüce Yaratıcı arayışı, daha sonra bunları aşır "ötelere ötesine" doğru kanatlanışını ne güzel anlatır?

CEMİYETTEN ALLAH'A...

Görünen odur ki, "cemiyetler", fertlere nazaran, daha dindar olurlar. Çünkü, "dinsiz fertlere" sık sık rastlanıldığı halde, beşer tarihi boyunca, "dinsiz bir cemiyete" tesadüf etmek mümkün olmamıştır. Hattâ, zaman zaman "dinsiz kadroların" hâkim olduğu cemiyetlerde bile durum aynıdır. Nitekim, bugün Sovyetler Birliği'nde "Partizanlar", dinsizliği dîn edindikleri halde halk, büyük

çoğunluğu ile dindardır veya dînini gizli tutmaktadır. H. Bergson, "Dîn ve Ahlâkın İki Kaynağı" adlı eserinde, belirttiği üzere, hangi cemiyette müşahade edilirse edilsin, görülür ki, dîn ve ahlâk her şeyden önce, bir "mükellefiyetler sistemi"dir.

Dîn ve ahlâkın bu özelliği, zaman ve zeminin değişmesi ile değişmez. Cemiyetler "kural koymak" ve kendine mahsus fertleri bunlara uymaya zorlamak, böylece "grubun hayatını korumak" zorundadırlar. H. Bergson'a göre: "Din, hayatın ve dolayısıyla tabiatın kurduğu bu cemiyet nizamını tutabilmek için, insanı, egoizme ve ferdiyete götüren akla karşı 'akıl-altı' veya 'akıl-üstü' kuvvetler ortaya koyar.

Pozitivistler, bu konuda daha da aşırı giderler, hâşâ, 'cemiyet ile Tanrı'yı özdeşirirler." Pozitivistler, "cemiyetin kollektif ruh ve şuuru tanrılaştırmak" eğilimi içindedirler. Meselâ meşhur Fransız sosyologu Auguste Comte'a göre, "Tanrı, insanlığın ortak ruhudur." Yine Fransız sosyologu Emile Durkheim de öyle düşünür. Bizde de bu modaya uyarak "İnsanın dışında Allah yoktur!" diyen "çağdaş mutasavvıflar" (!) yetişmiş bulunmaktadır.

Bu düşünce sahipleri, cemiyetlerin "dinsiz" ve "tanrısız" yaşayamayacağını söylemekle kalsalardı, elbette haklı olurlardı. Ancak, onlar, dîni, "cemiyetin uydurması" ve hâşâ Allah'ı "cemiyetin kollektif ruhu veya cemiyeti temsil eden sembolik bir ifade" sanmakla İslâm inançlarından ayrılmaktadırlar.

Cemiyetler, bütün tarihleri boyunca, ısrarla, "Allah'ı aramaktadırlar. Ancak, onlar, kendi idrak ve seviyelerine göre, bir sürü "objektif" ve "sübjektif" tanrılar yontarak ve hayal ederek bugünlere geldiler. Fakat Yüce Allah, Şanlı Peygamberler dizisini görevlendirerek, beşeriyeti, bu "sahte tanrılardan" kurtarmaya çalıştı. Bu şanlı Peygamberler silsilesi, istisnasız olarak "Allah'tan başka tanrı yoktur." diyerek insanları "dosdoğru inanmaya" çağırdılar. Bunları, dinleyenler oldu, dinlemeyenler oldu. Durum, bugün de aynıdır.

Görüldüğü gibi, cemiyetler, fertlere nazaran daha dindar olmakla birlikte, çok defa, yanlış inançlar içinde bocalamaktadırlar. Onun için onlar, gerçek dînî öğrenmek için Peygamberlere veya onların çizgisinde yürüyen "rehberlere" muhtaçtırlar. Aksi halde cemiyetler, "objektif" ve "sübjektif" tanrılara tapınarak "Mutlak Varlık" olan Allah'a yol bulamazlar. Zaten, bir bakıma, din ve tasavvuf, insanın fert ve cemiyet olarak kendini "objektif" ve "sübjektif" sahte tanrılardan kurtarması demektir.

Bu konuda, Büyük İslâm Âlimi ve Velisi İmam-ı Rabbanî Hazretleri (15631624), "Tasavvuf yolculuğundan maksat, ihlâs makamına varmaktır. Bunun için enfüsî (sübjektif) ve afakî (objektif) mabutlara tapınmaktan kurtulmak gerekir" diye buyurmaktadır. (Bkz. İmâm-ı Rabbanî, Mektubat-40).

Böyle düşününce, Müslümanların, bir İslâm cemiyetinde doğuşunu, büyük bir nimet bilmelidir. Kulaklarına "Kamet" ve "Ezan-ı Muhammedî" okunan ve Müslüman adları ile şereflenen, İslâm'ın imanını, ahlâkını ve edebini, ailesinden ve cemiyetinden öğrenen insanlar, Allah'a ne kadar şükretseler azdır. Bizim cemiyetimiz, bize Allah'a giden yolu açarken, kim bilir hangi cemiyette doğan insanlar, daha kaç asır "sahte mabutlara" tapınmakta devam edeceklerdir!

PUTPERESTLİĞİN KÖKÜNÜ KAZIYAN DİN İSLÂMİYET

Çocuk idraki, daha çok müşahhas varlıklara bağlı olarak yoğrulur. O, çevresinden edindiği en mücerret kavramları dahi, kendine göre müşahhaslaştırarak yorumlama eğilimindedir. Onun kafasında Allah, melek, Şeytan ve ruh gibi çok mücerred kavramlar henüz 'antropomorfizm'den (insana benzetmelerden), "animizm'den (can-sızları canlı sanmaktan) ve eşya dünyasına ait "illüzyonlar"dan (idrak yanlışlarından) kurtulamamıştır. Bu, belki, ileriki yaşlarda mümkün olacaktır.

Bu noktada belirtelim ki, bu, bazen, yetişkinlik döneminde bile mümkün olamamaktadır. Bugün, dünyanın belli başlı dinlerini inceleyiniz, sadece "putperestleri" değil, "medenî geçinen" cemiyetlerin inançlarını kurcalayınız, hemen hemen hepsinde de "antropomorfizm'den, "animizm'den ve "müşahhaslaştırmadan izler bulacaksınız.

Putperestler "bitkileri", "hayvanları" ve "insanları" tanrılaştırırken veya "tanrıyı" bu kılıkta hayal ederken, bugün medenî sanılan Batı Dünyası'nın insanı bile, ya "tanrılar ailesine" inanmakta, ya "insan-tanrılara" tapınmakta, "Baba-Tanrı"dan, "Oğul-Tanrı"dan söz edebilmektedir, ötede, Yahudiler, Hazret-i Üzeyr'i "Yahova'nın oğlu" (tanrının oğlu) sanırken, Japonlar, Krallarını "Güneş'in oğlu" olarak vehmederler.

Artık, dost ve düşman herkes itiraf etmektedir ki, yalnız İslâmiyet'tir ki, putperestliğin kökünü kazınmış, her türlü "antropo-

morfizmi", "animizmi" ve "şirki" bertaraf etmiştir. Yüce dinimize göre, "Allah'tan başka ilâh yoktur", benzeri ve ortağı düşünülemez, doğmamıştır ve doğrulmamıştır, "bir"dir, "eşi" de, "zıddı" da yoktur. O, bize "şahdamarımızdan daha yakın" olduğu halde, "beş duyumuz" ve "idrakimiz" O'na sonsuzca uzaktır.

Yani "eserleri" ile "Zahir" "Zâtı" ile -beş duyumuza ve idrakimize- "gizli"dir. Louis de Massignon'un da hayranlıkla belirttiği gibi: "İslâm'da mihrap boş bir mekândır" ve orada, herhangi bir "obje" ve "sembol" yoktur.

Bilindiği gibi, cemiyyetin zekâsı, "ortalama insan zekâsı"dır. Üstün zekâ ferde mahsustur. Zekâ, "mücerredi" kavramaya başladıkça, kendini "müshahas tanrılardan", "sahte tanrılardan" kurtarmaya çalışır. Meselâ, çocuk iken, kaba bir "antropomorfizme" veya "animizme" düşerek "yanlış bir tanrı tasavvuru" geliştiren Âdemoğlu, ergenlik dönemine girince, bu "tasavvurun" yanlışlığını ve gerçeği ifade etmediğini hayretle görür, çok defa "ergenlik krizleri" içinde bu "sahte tanrıyı" reddeder.

Ancak, bunu yaparken, "tanrıları", Şanlı Peygamberimiz tarafından kırılan "Cahiliye dönemi putperestleri" gibi, derin bir boşluğa düştüğünü de hüznle görür. Bazıları, artık "tanrısız kaldım" sanır. Fakat, çok geçmeden, fıtratı icabı, yepyeni bir "tanrı kavramı" ile birlikte olduğunu hisseder. Eskişine nazaran "antropomorfizmin" ve "animizmin" etkilerinden uzak bu "tanrı fikri"nin de zamanla beşerî tasavvurlarla birleşmiş olduğunu, özlediği "tanrı kavramından" çok uzak olduğunu hayretle idrak eder. Bu sefer, içi burkula burkula, onu da kırıp atar.

O, böylece, mütemadiyen "sahte tanrıları" kırıp "Allah'a" doğru yol alırken, çetin bir vicdan muhasebesi içinde çırpınır durur. Evet, beşerî macera budur... Âdemoğulları, Yüce Allah'ı ararken, yollarına çıkan nice "sahte mabudu" kırıp tarihin çöplüğüne atmıştır ve böylece atmaya hazırlandığı daha niceleri var... Büyük Velî İmam-ı Rabbanî Hazretleri'nin müminlere tavsiyesi şudur: "Allah'ı arayan kimsenin, kendi içinde ve dışında olan bütün bozuk mabutları yok etmesi 'illallah' derken, mabut olarak fikrine ve vehmine gelen şeylerin hepsini de kovması lâzımdır. Gerçek bir mabudun varlığını yalnız düşünmeli, ondan başka, hiçbir şeyi hatırına getirmemelidir" (İmam-ı Rabbanî - Mektubat - 126).

TOLERANS VE İSLÂM'IN DÜŞMANLARI

Esefle belirtelim ki, dünyaya gerçek manada "dîn ve vicdan hürriyeti" getiren, "Dinde zorlama yoktur" (el-Bakara/256) âyet-i kerîmesi ile bunu, bir ilâhî ferman olarak 15 asır önce ilân eden, "Ehl-i Kitap" olan gayr-ı Müslimleri müsamahanın (toleransın) en muhteşemini gösteren yüce dînimiz İslâmiyet, ne gariptir ki, hasımlarından aynı muameleyi görmemiştir ve görememiştir.

Bütün tarihi boyunca, Müslüman milletler, en kuvvetli oldukları dönemlerde dahi, bu müsamahakâr tavırlarını bırakmamışlar, yukarıda açıkladığımız "İlâhî fermana" uyarak, kendi ülkelerinde yaşayan Yahudi ve Hristiyan cemaatleri dünyaya örnek olacak biçimde himaye kanatları altına almışlardır. Müslümanlar, bu kadarla da kalmamış, dünyanın birçok yerinde zulme maruz kalan "gayrimüslimleri" oralardan kaçırarak, kendi yurtlarına getirerek insanca yaşamalarını temin etmişlerdir. Bu hususu, onlarda inkâr etmemektedirler.

Fakat ne gariptir ki, bütün bu müsamahaya ve İnsanca muameleye rağmen, Müslümanlar, hasımlarından asla bu müsamaha ve insanca muameleyi görememişlerdir. Bugün dahi durum aynıdır. Bütün dünyada İslâm'ın "iç" ve "dış" düşmanları vardır. Bunlar, hem Müslümanların büyük müsamahasından istifade etmişler, hem de İslâm'a karşı müsamahasız olmuşlardır. Bulgaristan'dan göç edip gelen bir arkadaşım anlatmıştı:

"Bir gün, samimi olduğumu sandığım bir Bulgar komşuma sordum: 'Nedir bize yaptığınız? Biz, size böyle mi davranmıştık? Asırlarca dîninizi, dilinizi, kültür ve medeniyetinizi rahatça yaşadınız. Size, asla karışmadık. En güçlü zamanımızda dahi, size kem söz söylemedik. Ama biz zayıf düşünce siz kuvvetlenince işler birden bire değişti. Şimdi bize olmadık şeyler yapıyorsunuz. Dün, müsamahamızı, adalet ve şefkatimizi övüyordunuz, bugün, bize, onların zerresini göstermiyorsunuz, sebep ne?'. Bulgar komşum şöyle cevap vermişti ve ben ürpermişim: 'Evet, gerçekten de öyle!... Siz, istese idiniz, bizi eritip yok edebilirdiniz. Ama yapmadınız. Bence, bu sizin hatanız. Biz, sizin işlediğiniz hatayı tekrarlamaya çağız. Onun için başınızın çaresine baksanız iyi olur. Bu düşünce biçimine ömrümde ilk defa şahit olduğum için dehşete kapılmış, sadece cevap olarak, 'demek öyle' diyebilmişim".

Bulgar "komşu"nun, bu düşünce biçimini yadırgamayacak, hiçbir Müslüman düşünülemez, ama ne yazık ki, bu "düşünce tarzı" acı ve katı bir vakiadır. Şöyle bir dünyayı dolaşın, kapitalist, sosyalist, komünist ve Siyonist hâkimiyeti altında yaşayan Müslümanların halini inceleyin, bakın neler göreceksiniz? Ben, size neticeyi bir cümle ile izah edeyim:

"İslâm'a karşı düşmanlık ve müsamahasızlık!", işte, bu faciadır ki, şimdi İslâm Dünyası'nda istenmeyen tepkilere ve gelişmelere kaynak olmak üzeredir. Yani hiç de istenmediği halde, İslâm Dünyası'nda genç ve militan gruplar teşekkül etmekte, acımasızlığa karşı acımasızca tavırlar gelişmektedir. ... Bu, iyi bir gidiş değil şüphesiz!... Fakat, sosyoloji ilmi, kesin olarak ispatlamıştır ki, "etkisiz tepki" olamaz. Yani, her "tepki" kendini var eden birçok "zorlamaya" cevaptır.

Şu halde, şu anda, kendi dünyasında huzursuz olmakla kalmayıp bütün dünyanın da huzurunu kaçıran problemleri ile İslâm Dünyası, her şeyden önce hasımlarının, kendine karşı aldığı "olumsuz tavrın" değişmesini istemek hakkına sahiptir. Müslümanlardan "tolerans" bekleyenler, her şeyden önce, Müslümanlara karşı "toleranslı olmak" ve "İslâmî gelişmeleri" içlerine sindirmek zorundadırlar. Aksi halde, dünyaya huzur ve sükûn gelmeyecektir. Görünen budur...

İslâm'ın "iç" ve "dış" düşmanları, acaba, bu gerçeği idrak edebilecekler midir?

DİN PSİKOLOJİSİ KONUSUNDA BATI ÇIKMAZI

Batılı birçok fikir adamı ve araştırmacı, "dîn duygusunun" kaynağı, mahiyeti ve yapısı etrafında, kendine göre, pek çok inceleme yapmış, kitap ve makale yayınlamıştır. Bunların hemen hemen hepsi de "Hristiyan doktrinleri" etrafında dolaşan, "Baba-Tanrı, Oğul-Tanrı ve Ruh'ul-Kudüs'ü" veya Hz. Meryem'i de içine alan "Teslis Akîdesi"ni, psikolojik açıdan tahlil eden araştırmalar niteliğindedir.

Bugün Batı Dünyası'nda okunan ve oradan bütün dünyaya yayılan "Dîn Psikolojisi" ile alâkalı bilgiler, hep bu cinstendir ve bu mahiyettedir. Esefle itiraf edelim ki, bugün İslâm Dünyası'nda, İslâm inanç ve esaslarını ele alan ve onları inceleyen önemli bir araştırmamız ve dikkat çekici bir araştırmacımız yoktur. Saha

tamamı ile Hristiyanlara ve Yahudilere kaptırılmıştır. Batı'lı ilim ve fikir adamları, Hristiyan Dünyası'nın çocuklarıdır, o kültürle haşır neşir olmuşlar, ister istemez, kendi inançları yönünde düşünmüş ve araştırma yapmışlardır.

Bu sebepten olacak, hemen hemen bütün Batı'lı psikologlar ve sosyologlar, "dîn duygusu"nun temelinde, daima Hristiyanlığın "Mukaddes Aile"sini yahut "Baba-Oğul ve Ana tanrılar motifini" aramışlardır.

Nitekim, bu araştırmacıların büyük çoğunluğu, çocuklardaki ve gençlerdeki "dînî heyecanları", ana-baba etrafında dolaşan "komplekslere" bağlamaya çalışarak, temel Hristiyan doktrini olan "Teslis'e (Üçlemeye) ulaşmaya çalışmışlardır.

Birkaç örnek vererek konuyu müşahhas duruma getirelim. Meşhur psikanalist S. Freud, "dîn duygusunu", kendi sistemine uygun olarak "Oedip" kompleksi ile (çocuğun anasına duyduğu aşk ile) açıklar ve bu duyguyu, şuuraltına bağlı olarak gelişen "yüceltme" (sublimation) mekanizmasına bağlayarak, geliştirilmiş "yeni kavramlar", "semboller" biçiminde yorumlar. S. Freud'a göre, Hz. Meryem, böyle bir aşka bağlı olarak yüceltilen "anayı sembolize eder". Alfred Adler ise meseleyi "complex inferiorite" (eksiklik duygusu) ile açıklayarak, bir güç ve kudret kaynağı olarak "baba"nın idealize edilişi ile "Baba-Tanrı" fikrine ulaşma şeklinde yorumlarken, ünlü psikanalist C.G. Jung ise, meseleyi "kollektif gayri şuura" bağla yararak cemiyetlere göre değişen "Arche-Typ" (Kök-Tip)lerle açıklamaya çalışır.

Gerçekten de Batı'lı cemiyetler, ister Grek'ler olsun, ister Roma'lılar olsun, en eski çağlardan beri, her nedense, bir "tanrılar ailesine" inanırlar. Bu durum, onların "kollektif gayri şuurlarına" o derece yerleşmiştir ki, tamamı ile bir "tevhid" dînî olan "gerçek İseviliği" bile bozarak bir "tanrılar ailesi" tarzında değiştirmişlerdir.

Meşhur Hristiyan psikolog Pierre Bovet'ye göre: "Dîn duygusu evlâtlık duygusudur. Bu duygunun çocuktaki ilk konusu ana-babadır. Ana ve baba çocuğun 'ilk tanrılarıdır'. Çocuk, onlarda, bütün tanrısal yetkinlikleri bulur...

Çocuk, ileride, bu duygularını 'Baba-Tanrı' kavramına 'transfer' edecektir". (Bkz. Pierre Bovet, Dîn Duygusu ve Çocuk Psikolojisi - Selâhattin Odabaşı - s. 56). Başka bir Hristiyan yazar olan P. Girard da şöyle demektedir: Dîn, ilkin, görünen bir ana ile babaya karşı duyulan, sonra da göklere çevrilen, insanlık ailesinin görünmeyen

Babası'na yönelen evlâtlık sevgisinden başka bir şey midir?". (Bkz. a.g.e. s. 34). Meşhur yazar Victor Hugo bile: "Çocuk babasını düşünür ve yüzünü Tanrı'ya çevirir" diye yazar. (Bkz. a.g.e. s. 96).

Görülüyor ki, "dîn nedir" sorusu karşısında, Batı, çıkmaz bir sokağa girmiştir. Bizzat Pierre Bovet'nin itiraf ettiği gibi: "Hristiyan dünyasında dinî kavramlar, çocuğunki kadar zorunlu olarak putpe-rest ve insanbiçimci" niteliktedir. (Bkz. a.g.e. s. 115). İleride ele ala-cağımız üzere, dîn psikolojisi konusunda da ancak İslâm dîni ışıktutacaktır.

KAVRAMLARIN DEĞİŞMESİ VE İNSAN

Bir ömür içinde insan, sadece bedenlen değil, şuur ve onun muhtevası bakımından da önemli değişikliklere uğrar.

Düşünün, çocuk iken sahip olduğunuz pek çok kavrama şimdi de sahipsiniz, yani o zaman kullandığımız kelimeler, hâlâ dilinizde... Bununla birlikte itiraf etmeniz gerekir ki, bu kelime ve kavramların "mânâ" ve "muhteva"ları, sizin için "dün" başka idi, "bugün" yine başkadır.

Bu sebepten diyoruz ki, insanla birlikte, onun sahip olduğu kavramların "mâna" ve "muhtevası" da sürekli bir değişme içindedir. Bu durumu, hızları farklı olmakla birlikte, hem "ferdî", hem "içti-mai" hayatta müşahade etmek mümkündür.

Kendinizi bildik bileli, şuurumuzdan, mütemadiyen "mânâ" ve "muhteva" değiştiren binlerce "güzel", binlerce "iyi", binlerce "doğru", binlerce "tanrı" kavramı gelip geçmedi mi? Bütün bunlar, büyük velî İmam-ı Rabbanî Hazretlerinin daha önceden de sözünü ettiğimiz: "Allah'ı arayan kimsenin, kendi içinde ve dışında olan bütün bozuk mabutları yok etmesi ve 'illallah' derken, mabut olarak fikrine ve vehmine gelen şeylerin hepsini de kovması lâzımdır. Gerçek mabudun varlığını yalnız düşünmeli, ondan başka hiçbir şey hatırına getirmemelidir" tarzındaki tavsiyeleri içinde cereyan ederse, insan bir çıkış kapısı bulabilir. (Bkz. İmam-ı Rabbanî, Mektubat-126).

Müşahedeler göstermektedir ki, şuurumuzda, her kavram, zamanla, eski kabuğunu kırmakta, yeni bir "mânâ" ve "muhteva" kazanarak ortaya çıkmaktadır. Velhasıl, ne kadar mânâ ve kavrama sahip isek, her an "eskisi" yıkılmakta, "yenisi" kurulmaktadır. Böylece, herkes, kendi idrakine ve kültürüne göre, bir ömür boyu

süren çileli bir araştırma ve inceleme içinde yaşadığını ve koştuğunu idrak etmektedir. Bu çile, bilhassa, mütefekkir kafalarda, çok sancılı cereyan eder.

İşte "tanrı kavramı"nın da, insan şuurunda böyle bir macerası vardır ve bu hususu, ilk defa ortaya koyan İslâm evliya ve mütefekkirleridir. Onun için okuyucularıma, yukarıya bir kısmını aldığım İmam-ı Rabbanî Hazretleri'nin bu cümlesini ve bütün MEKTUBAT'ını dikkatle okumalarını tavsiye ederim. Sözünü ettiğimiz bu MEKTUBAT, bir bakıma, İslâmî mânâda bir "dîn psikolojisi" ve bir velinin "iç gözleme" bağlı tespitlerini ve "Yüce Allah'ı ararken" aşılacak merhaleleri ve karşılaşılabilecek tehlikeleri, en mücerred biçimde ortaya koyar. İslâm'da "seyr-i afaki" (objektif gezinme), "seyr-i enfüsi" (subjektif gezinme) ve "seyr-i mutlak" (mutlak gezinme) diye adlandırılan "urûc" (yükseliş) ve "nüzul" (inîş) "kavs"larını (çizgilerini) ifade eden çok ilgi çekici noktalara işaret edilir.

Tamamı ile Şanlı Peygamberimizin tebliğlerine uygun olarak, insanoğlunun "lâilâhe illallah" derken, kendi idrakini "sahte tanrılardan kurtarması" demek olan bu macera, gerçekten de "insan fitratını" ele verecek enteresan bir noktadır. Bu konuda imam-ı Rabbanî Hazretleri şöyle buyururlar: "Mübarek 'illallah' sözü, insanın içindeki ve dışındaki bütün "yalancı mabutları" kovduğu için, nefsi temizlemekte en faydalı ve tesirli ilâhtır. Tasavvuf büyükleri, nefsi tezkiye etmek için hep bu cümleyi seçmişlerdir... Nitekim şu beyit ne güzeldir:

"Lâ süpürgesi ile yolu temizlemezsen, İllallah sarayına varamazsın." (Bkz. İmâm-ı Rabbanî - MEKTUBAT - 52. Mektup).

Netice olarak belirtelim ki, İslâm Dünyası'nda "Dîn Duygusu ve Dîn psikolojisi" üzerinde inceleme yapmak isteyenlerin, mutlaka, İslâm'dan "Tevhid inancından" ve bu konuda müşahedelerini ortaya koyan "gerçek evliyanın tespitlerinden" haberdar olması lâzımdır.

MEVLİD GECE S İ

Evet, bu gece O doğdu.

O, milâdî 571 yılının Nisan ayının 20'sine tesadüf eden, Rebiülevvel ayının 12. Pazartesi gecesi, sabaha doğru, keremli belde Mekke Şehri'nde, dünyamızı şereflendirdi.

Babası, Abdulmuttalip oğlu Abdullah ile anası Vehb kızı Âmine, milâdî 570 yılında evlenmişlerdi. Anası O'na hâmile iken, rüyasında biri ona şöyle fısıldamıştı:

"Ey Âmine! Bilmiş ol ki, sen, âlemlerin hayırlısına hamilesin. O, doğduğunda, bütün kötülüklerden tek olan Allah'a sığınırım diye dua et ve O'na MUHAMMED adını ver". (O'na binlerce salât ve selâm olsun).

O, ileride, anasının bu duasını da hatırlayarak şöyle buyuracaktır: "Ben, Dedem İbrahim'in duası, Kardeşim İsa'nın müjdesi ve ananın rüyasıyım". (Bkz. Yılmaz Boyunağa, İslâm Tarihi, s. 63, Cihan Yayınları).

"Alemlere rahmet olarak" gönderilen Şanlı Peygamberimizin bu doğum gecesi, bütün İslâm Dünyası'nda "Mevlid Kandili" olarak kutlanır. Sırf bu geceyi ihya etmek için, çeşitli dillerde yazılmış pek çok "Mevlid Kasidesi" vardır. Türkiye'mizde, en meşhuru Süleyman Çelebi'ninkidir. Müslüman-Türkler, bu geceyi, bilhassa bu kasideyi okuyarak ve Kur'an-ı Kerim tilâvet ederek geçirirler.

Bizzat, Şanlı Peygamberimiz de kendi doğum gecesine önem verirdi. Çünkü, her ümmet için, peygamberlerinin doğum günü, bayram olarak kutlanırdı ve Şanlı Peygamberimiz, bu tavrı ile Müslümanların da bugünü bir bayram sevinci içinde geçirmelerini arzu ettiğini belli etmekte idi.

Nitekim "Ashab-ı Kiram", büyük bir sevinç ile "Mevlit Kandili"ni kutlar, Şanlı Peygamberimizin üstünlüklerini, mucizelerini, mücadelesini ve faziletlerini bu vesile ile anlatır ve O'nun yüce hâtırasını dipdiri tutmak isterlerdi... Bugün de bu yapılmalıdır ve yapılmaktadır.

Günümüzün Müslüman şairleri de: "Bu gece, O doğdu!" diye sevinmeli, heyecan duymalı, en güzel mısralarla duygularını ifade etmelidirler. Yüce Allah'a hamdolsun, asrımızda da böyle şairler ve sanatkârlar yetişti ve yetişiyor.

İster misiniz? Büyük şairimiz Necip Fazıl Beyin bazı kıt'a ve mısralarını birlikte hatırlayalım:

MEKKE'DE, BİR HANE

Mekke'de bir hane,
Bin evden bir tane.
Ne mermer bir saray,
Ne billur kâşane.
Mekke'de bir hane...
Mekke'de bir hane...
Doğuran Âmine.
Doğan ilk ve sondur;
Gerisi bahane...
Mekke'de bir hane...

Ve "DOĞUM" ile ilgili muhteşem bir beyit:

"Abdullah'ın mahzun dolu Âmine, Erdi gayelerin demine.".

Büyük Şairimiz Şanlı Peygamberimizin muhterem validesinin "DOĞUM" esnasındaki müşahedelerini şöyle anlatıyor:

"Nûr yağmuru... Artık uzaklar yakın...
. Önümde, haşmetli yurtlan Şark'ın;
Sütun sütun İran, kubbe kubbe Rûm.
İşte parmağımı değdiriyorum".

Bütün okuyucularımın ve Müslüman kardeşlerimin "Mevlit Gecesini" tebrik eder, Türk ve İslâm Âlemi için hayırlara vesile olmasını Cenabı-ı Hak'tan niyaz ederim.

İNSANIN İDRAKİ VE ALLAH

İster inansın, ister inanmasın, "insan ile Allah" arasındaki bağlar ve ilişkiler, sanıldığından da fazladır. Bana göre, normal bir zekâyâ sahip olup da "Allah problemi" üzerinde düşünmeyen ve araştırma yapmayan bir insanoğlunun varlığı düşünülemez bile...

Her ne kadar, insanın "beş duyusu", daha çok eşya dünyası ile yaratılmışlar âlemi ile meşgul görünüyorsa da, insan idraki, fitratından gelen bir araştırma ihtiyacı ile -ister istemez- YARADAN ile de meşgul olmak zorundadır. Bu konuda fert-cemiyet etkileşimi, asla önemli değildir. Önemli olan, ister fertten, ister cemiyetten gelsin, böyle bir ihtiyacın, bütün tarih boyunca, insanda mevcut olmasıdır. Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerimden öğrendiğimize göre, insan idraki, kendini Allah'a ne kadar uzak görürse görsün, "Allah, insana şahdamarından daha yakındır." (Kaf/16).

Kaldı ki, "ihşasçı" (samsüalist) filozofların da belirttiği üzere, biz, "yaratılmışlar âlemini" dahi, hakkı ile idrak edemiyoruz. Etrafımızı, bir "sis perdesi" gibi saran kemmiyet ve keyfiyet âleminde idrakimize ulaşan verileri, zihnimizi çeşitli "tecrid" (soyutlama) ve "tamim" (genellemelere tabi tutarak) "madde", "hayat" ve "ruh" diye tarif ediyor... Böylece, meseleyi hallettiğimizi sanıyoruz. Oysa, "hakikati" özleyenler için, henüz "madde" de, "hayat" da, "ruh" da birer "sır"dır. Yani, daha "mahlûkatın esrarını" çözmemiş bir insanlık âlemi, Yüce Allah'ın "Zâtı" ve "Sıfatları" konusunda, nasıl Peygamberleri "tekzip etme" cüretini gösterebilir? O Peygamberler ki, zamanlarının en "emin", en "samimî" ve en "ahlâklı" insanları idiler.

Bugünün entellektüeli de kendi kendine sormalıdır: "Varlık âleminde zihnimize ulaşan bu veriler, tamamı ile bir 'fizik âlemde' mi gelmektedirler, yoksa, bunlarda 'fizik ötesi bir âleme' ait mesajlar da var mı?", "Yaşadığımız bu âlemde, bize objeler halinde ulaşılabilir varlık tezahürleri, sadece bir madde ve enerji yumağı mıdır? Yoksa bunların her birinde, birer ilâhî mesaj da var mı?", Yine "İçinde hayat bulduğumuz bu âlemde, bizi bilgili olmaya zorlayan, harfsiz, sessiz ve işaretsiz olarak konuşan ve insanı muhatap alan, objeleri birer mektup gibi idrakimize ulaştıran, bütün sis perdelerini aralayarak kendine ait isimleri, sıfatları ve fiilleri, 'Zahir' ismi celili ile ortaya koyan bir YARATICI'yı inkâr etmek gerçekten mümkün mü?

Bilmek gerekir ki, bunun Şanlı Peygamberler dizisi, yüce Allah'ın, insanı terk etmediğini, her an onun üzerinde bir "gözetici" durumunda olduğunu açıklamışlardır. Bu husus, Yüce ve Mukaddes Kitabımız'da şöyle belirtiliyor: "Allah, insanın üzerinde tam bir gözeticidir". (Enbiya/1). O, insanın gizlediği ve açığa vurduğu bütün sırları ve tavırları bilir, "hayra" ve "şerre" olan bütün yönelişlerinden haberdardır.

O, insanların "iyi niyetlerine" ve "yaptıklarına" bakarak "asla zulmetmeksizin" dilediğine "hidayet" etmekte, dilediğinin "kalbini mühürlemektedir. Nitekim bir bakıyorsunuz, bazı insanlar, tabiatı ve kâinatı müşahade ederek "Allah'a ulaşmakta", birçok insanlar da aynı manzarayı seyrederek "Yaradan'ı" inkâr etmektedir. Ne gariptir ki, aynı şey, bazılarının "imanına", bazılarının "inkârına" vesile olmaktadır. Bu, ne garip tecellidir. Yani, Yüce Allah, bazılarına, kendini "Zahir" ismi celili ile "sezdirirken", diğer bazılarına da "sır üstüne sır" olur... İnsanın iradesi, çatalı bir yol ağzında, "iman" ve "küfrün" tam orta noktasında yaratılmış olduğu için, her an sallantıdadır. O, isterse "Allah'a yakın", isterse "Allah'a uzaktır". Dîn Psikolojisi üzerinde çalışacak kimselerin insanın bu tabiatını bilmesi ve İslâm'dan ışık alması gerekir.

KESRET VE TEVHİD ÜZERİNE

İçinde yaşadığımız âlem, "kesret" ifade ettiği halde, asla bir "kaos" durumunda değildir. Aksine, bütün âlem, kaostan kaçmakta ve bir "nizam" içinde bulunmakla istikrara ulaşabilmektedir. Aksi halde, hiç kimse, "tabiat kanunlarından" ve "üniversal prensiplerden" söz edemezdi.

Oysa "nizam" demek, "kesretin bir prensip etrafında manalı bir bütün oluşturması" demektir. Yahut, İslâmî istilahlarla açıklarsak, "nizam, kesretin tevhîde ulaşması"dır. Bir yerde "nizam"dan söz ediliyorsa, pek zarurî olarak ve mutlaka, "kesret" ve "tevhîd" birlikte hatırlanmalıdır. Yüce dinimizde "kesret" YARATILMIŞLARI ve "tevhid" YARADAN'ı işaret etmektedir. Böyle olunca "nizam", Yüce Allah'ın varlığı, birliği, emir ve iradesi ile çekidüzene giren "çokluk âlemi" demek oluyor.

Yani, tabiatı ve kâinatı dolduran her varlık, "lisan-ı hâli" ile sürekli olarak "Allah'ı aramakta" ve O'nu "teşbih etmektedir". Bu husus, Yüce ve Mukaddes Kitabımız'da şöyle ifade edilir: "Göklerde ne var,

yerde ne varsa, hepsi Allah'ı teşbih etmektedirler". (es-Saf Suresi). Evet, "nizam" bu demektir. Atomundan, galaksilerine kadar, bütün tabiat ve kâinat, kendinden geçmiş bir derviş gibi, muhteşem bir "vahdaniyet özlemi" içinde, sema' yapıp dönmektedir. "Çokluğun" "Birliği Özlemesi", işte nizam bu...

İslâm'da kâinat, sanki büyük bir mabettir ve bu mabette, Yüce ve Mukaddes Kitabımız Kur'an-ı Kerimin şu âyetleri, sürekli olarak okunmaktadır: "Allah ile birlikte, diğer bir ilâh daha (edinip) tapma (ona). O'ndan başka hiçbir ilâh yok. O'nun zatından başka, her şey helak olucudur. Hüküm O'nundur ve siz, ancak O'na döndürülüp götürüleceksiniz". (el-Kasas/88).

Yüce ve Mukaddes Kitabımız Kur'an-ı Kerim'de şöyle düşünmemiz emrolunmaktadır: "Biz Allah'a aidiz ve yine O'na dönücüleriz". (el-Bakara/156). Gerçekten ve mutlak mânâda "var olan", sadece Vâcib'ül Vücûd olan Yüce Allah'tır. Bütün varlıklar ve varlık tezahürleri de O'nunla varlıkta duran, fânî ve geçici biçimlerden (formlardan) ibarettir. Böyle olunca, Allah'tan başka hangi varlığa ilâh denebilir?

Görülen odur ki, bütün fânî yaratıklar, geçici formlar içinde Vâcib'ül Vücûd'u özlemekte, Mevlâna Celâleddin Hazretleri'nin buyurdıkları gibi, "elsiz ve ayaksız" O'na doğru koşmaktadırlar. Bu ne güzel koşudur. Bu, ele geçmeye ve asla idrake sığmayacak olana koşturmaktır. Onun için bu koşu, ezelden ebede kadar sürecektir. Yaratılmışların YARADAN'a ulaşması ve hele O'nunla birleşmesi mümkün değildir. Bu konuda Mevlâna Celâleddin Hazretleri şöyle buyururlar:

"Kul kendinden büsbütün geçmedikçe, onun gönlünde "tevhid" gerçekleşmez. Tevhid demek, senin varlığının O'nunla birleşmesi demek değildir. Yoksa bâtil bir şey Hak olmaz". Bkz. Mevlâna - Rubailer - M.N. Gençosman - s. 95 - Rubaî: 464).

İnsan, sınırlı yaratılmakla birlikte "sonsuzluğa" vurgundur. Bunu asla garip bulmuyoruz. Garip olan, insanın "sınırlıda sonsuzu", "mahlûkta Hâlikı" araması değil, "buldum" vehmine kapılarak "sonluyu sonsuz", "mahlûku Halik" sanmasıdır. Oysa, İslâm'da tevhîd ve tasavvufun sırrı, şu cümle içinde özetlenmiştir:

"O ki, Allah sanırsın, o sandığın şey, Allah'ın varlığını idraklerden gizleyen bir perdedir..." Aklımıza ve tasavvurumuza ulaşan hiçbir şey ve hayal, asla ilâh olamaz. Çünkü Allah, objektif ve sübjektif bir varlık olmayıp "Mutlak Varlıktır. O'nu idrak etmek,

tasavvur etmek mümkün değildir. O'nun varlığı sezilir ve bilinir ve asla tasavvur edilemez. Dîn psikolojisi üzerinde çalışanlar, İslâm'ın bu tespitini çok iyi kavramak zorundadırlar.

DÎN PSİKOLOJİSİ VE TASAVVUF

"Din Psikolojisi", bütün dünyada, yeni kurulmakta olan bir ilim dalıdır. Bu konu ile daha çok Yahudi ve Hristiyan ilim ve fikir adamları ilgilenmişlerdir. İslâm Dünyası'nda, bu konu ile ilgili ciddi çalışma yoktur. Yahut, bizim dünyamızda, bu konu ile ilgilenenler, ya da "Yabancı kaynaklı araştırmaları" aynen tercüme etmişler, veya onların açtığı çığırda "Fikir üretmek" zorunda kalmışlardır. Oysa "İslâmî açıdan bir dîn psikolojisi" yapmak mümkündür ve bu konuda çok zengin "malzemeye" sahibiz.

Nitekim, İslâm Dünyası'nda yetişen pek çok "velî", hayat ve eserleri ile bize bu konuda ışık tutmaktadır. Yani, bizim dünyamızda yetişmiş binlerce "velî"nin hayat ve eserlerine bakarak, insanoglunun dimağından başlayarak kalbine ve oradan sonsuzluklara doğru açılan "arayışını" merhale merhale takip ve tespit edebiliriz. Bu konuda, pek çok isim ve eser sayılabilir. Fakat, kanaatimizce İmâm-ı Gazalî'nin "el-Munkızu Mine'd-Dâlal"i, Muhyiddin-i Arabî'nin "Füsûs'ül Hikem"i, Mevlâna Celâleddin'in "Mesnevî"si, İmâm-ı Rabbanî'nin "Mektubat"ı ve değerli oğullarının "Mektupları", daha niceleri ile birlikte, muhteşem birer hazinedir.

Bütün İslâm "velî"leri, Şanlı Peygamberimizin "Mîrac Sırrı" etrafında dolaşarak ve "Allah'tan başka ilâh yoktur" suuru içinde mesafe alarak "ihlâs makamına" vurmaya çalışmış, bu yolda yürürlerken karşılına birer "perde" gibi dikilmek isteyen "afakî (objektif) ve "enfûsî" (subjektif) "tanrıları" kırarak "Vas-ı Üryanî"ye (apaçık bir kavuşmaya) talip olmuşlardır. Bunlardan her biri, kendi istidadı ve Yüce Yaradan'ın yardımı ile farklı derecelere ulaşarak mutluluk bulmuşlardır.

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'-ân-ı Kerîmde, bu yüce kişiler, şöylece övülürler: "Haberiniz olsun ki, Allah'ın velî (kul)ları için hiçbir korku yoktur. Onlar, mahzun da olmayacaklardır. Onlar, iman edip takvaya ermiş olanlardır. Dünya hayatında da, Âhirette de onlar için müjde(ler) vardır. Allah'ın sözlerinde asla değişme (imkânı) yoktur. Bu, en büyük saadetin tâ kendisidir". (Bkz. Yûnus/62, 63, 64).

Görülüyor ki, İslâm'da "tasavvuf", dînin "ferdî vicdanda derinleşmesi" ve "insan şuurunun" tam bir "tefahüs-ü derunî" (içgözlem) içinde yücelmesi, "eserden müessire" ve "yaratılmıştan Yaradan'a" doğru ruhun kanatlanması demektir ve tamamı ile İslâmî açıdan bir "Dîn Psikolojisi" zemini oluşturmaktadır. Yani, "tasavvuf" hakkı ile bilinmedikten sonra, bir İslâm Din Psikolojisi yazmak mümkün değildir.

"Tasavvuf", meşru sınırlar içinde kalmak şartı ile samimî bir aşk, vecd ve heyecan ile "dînin özüne", "esrarına" ve "zevkine" belli bir disiplin içinde ulaşma gayretlerini ifade eder. Kur'an-ı Kerîmde "mukarrabîn" ve "Allah'ın velî kulları" olarak övülen zevat, işte böyle yücelebilmiş kişilerdir. "Şeriat", İslâm dîninin bir mümini dıştan kuşatması demekse, "tasavvuf", İslâm'ın aynı mümini içten fethetmesi demektir. Yani biri ile disipline olan mümin, diğeri ile "ihlâs makamlarına" ulaşır. Şu halde bunlar "zıd" şeyler değildir. Bunlar, bir bakıma, birbirini tamamlayan "şekil" ve "muhteva"dan ibarettir. Bu sebepten Müslümanları, "şeriatçı" ve "tarikatçı" diye iki ayrı kampa bölmek isteyen çevreler, ya cahil veya art niyetli olmalı...

Bu konuda sevgili Yûnus Emre şöyle der:

"Mumsuz baldır şeriat / Tortusuz yağıdır tarikat,

Dost için, balı yağa / Ya niçin katmayalar". (Bkz. Yûnus Emre Divanı, Tercüman 1001 Temel Eser)

DÜŞÜNMEK VE İNANMAK

Bazıları, "inançlı olmayı" entellektüele yakıştıramazlar. Böylelerine göre "inanmak", düşünmeyi, araştırmayı bırakmak, akli ve zihnî faaliyetleri durdurmak demektir.

Oysa, tecrübelerle sabittir ki, "inanmak", inanmamaktan daha çetin bir zihnî çabayı gerektirmektedir. Hele, yalan-yanlış, bâtıl ve bozuk inançların, sapık felsefî ve mistik akımların istilâ ettiği bir dünyada, "İslâmiyet'i" tanımak ve onun ortaya koyduğu "hakikatleri" kavramak için, gerçekten de "metafizik ter dökmek" gerekir. Ama iftiharla belirtelim ki, hemen hemen her asırda, bu işi başaran "yerli" ve "yabancı" pek çok mütefekkir ve entellektüel yetişmiş ve bu zorlu çilesini, diğer insanlara, eserleri ve sözleri ile ulaştırmıştır.

Gerçekten de materyalistlerin ve dünyaperestlerin çoğunlukta bulunduğu bir çevrede, insanların büyük bir zihnî çaba göstererek

"maddeden mânâya", "müşahhasan mücerrede", "kesretten tevhide", "yaratılmışlardan YARADAN'a" ulaşması çok zordur. Hele, bir de yeryüzünü, bozuk felsefî akımlar, yabancı ideolojiler, bâtil inançlar ve sahte dînler sarmışken, entellektüeller arasında "dîne karşı olmak" bir itibar konusu haline gelmişken, "dîn duyguları", kaba ve cahil halk kitleleri için bir "afyon" olarak değerlendirilirken, bazı "aydınların" ve "şöhretli mütefekkirlerin", hiç beklenmedik zamanlarda ve zeminlerde ortaya çıkıp "İslâm'a sarılması" ve "İslâm'ı savunması" şaşkınlık doğurabilmektedir.

Oysa, inanmayanların meydana getirdikleri "küfür bataklığından" kurtulmayı başaran, mürşitsiz, yardımsız ve himayesiz olarak "Hakka doğru yürüyen", bütün irtibatları kopardığı halde "tarîhî İslâm klasiklerine" ulaşabilen ve buradan aldığı ışıqla bozuk felsefî akımları, yabancı ideolojileri, bâtil inançları ve sahte dînleri reddedererek "İslâm'ın tevhîd okyanusuna" çıkabilen, bu "yerli" ve "yabancı" entellektüelleri alkışlamak gerekir. Çünkü, bu bir "dehâ" gösterisidir... Bu, aynı zamanda, Yüce Allah'ın yardım ve himayesi demektir. Bu konuda, Yüce ve Mukaddes Kitabımız'da şöyle buyrulur: "Allah, kime doğru yolu gösterir, imana muvaffak ederse, onun göğsünü İslâm için açar (genişletir). Kimi de sapıklıkta bırakmak dilerse, onun kalbini son derece daraltır, sıkır". (el-En'am/125).

Bizzat müşahede ettiğimize göre, İslâmiyet'i tetkik etmeksizin, onun getirdiği mesajlardan haberdâr olmaksızın, sırf "ilericilik ve devrimcilik" adına şu veya bu "kâfirin" dîn karşısındaki tavrını taklit ederek İslâm'a düşman olan kimseler de var... Bunların hemen hepsi "düşünmenin çilesinden" habersiz, "metafizik ter dökmenin sızısını çekmemiş", kaba birer "slogan adamı" durumunda bulunan zavallılardır.

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de bunlar, manevî "sağır, körler ve dilsizler" olarak nitelenirler. Yüce ve Mukaddes Kitabımız'da, bu konuda şöyle buyrulur: "Âyetlerimizi yalanlayanlar, karanlıkta (kalmış) bir sürü sağır ve dilsizlerdir. Allah, kimi dilerse onu şaşırtır, kimi de dilerse, onu, doğru yol üstünde tutar". (el-En'am/39).

Gerçekten de bir "ilâhî hidayet" vardır. Bakıyorsunuz, hemen hemen aynı tabîî ve içtimâî şartlarda yetişen iki kardeşten biri "inananlardan" diğeri "inanmayanlardan"dır. Biri, tabiatı ve kâinatı seyrederek "Hakk'ı bulmakta", diğeri aynı şeyleri seyrederek "bâtıla" sapmaktadır. Biri, "kesretten tevhide", "eserden müessire" ve "mahlûktan Hakk'a" yol bulmakta, diğeri "kaosun ve küfrün içinde"

bocalamaktadır. Öyle anlaşıyor ki, "inanmak" da bir istidat ve kaabiliyet meselesidir. Yani, nasip meselesi...

İNANMA KAABİLİYETİ

Gerçekten, inanmak da bir "istidat" ve "kaabiliyet" meselesidir. Nitekim bazılarına "inanmak", bazılarına da "inanmamak" daha güzel gözüktür. Yahut şöyle diyelim, bazılarına "iman", bazılarına da "küfür" daha kolay ve makul gözükmetedir.

Bütün beşer tarihi boyunca, gerek yüce peygamberler silsilesi olsun, gerek onların mukaddes çizgilerinde yürüyen ulu veliler halkası olsun, bütün insanların "gönlünü imana açacak" bir anahtar bulunabileceğini umarak çalışmışlardır. Fakat esefle belirtelim ki, onların bu gayretleri ve yüce merhametleri buna yetmemiştir. Çünkü "hidayet" bir istidat, bir kaabiliyet ve nasip meselesidir. Nitekim, Yüce Allah, bu konuda Şanlı Peygamberimizi şöyle ikaz eder: "Onları, hidayete erdirmek senin üstüne borç değil... Ancak, Allah, hidayeti, kime dilerse ona nasip eder." (el-Bakara/272).

Ancak, unutmamak gerekir ki, Allah, asla zulmetmez. İnsan, kendi ihtiyarı ile "hayır" ve "şer"den birini tercih eder. İnsanların "imana" ve "küfre" yönelişleri de böyledir. İnsan, imtihan maksadı ile, çatalı bir yol ağzında bırakılmış, kendine irade ve seçme gücü verilmiş, bununla da yetinilmemiş, ona yol gösterici ve kurtarıcı olarak peygamberler ve "Kitaplar" gönderilmiş ve sonra "tercihlerinden" sorumlu tutulmuştur.

Yüce Allah, bütün "iyilikleri", "güzellikleri" ve "doğrulukları" zıtları ile birlikte yaratarak -bir doğru/yanlış testi gibi- insanlara sunmuş ve yaptıklarından sorumlu kılmıştır. Büyük bir velinin dediği gibi: "İstidat tektir. Hayra da, şerre de...". O halde, bütün sır, istidadımıza yön veren "irade"de... Bu iradeyi "Allah'a teslim edenler" kurtuldu; Şeytan'a teslim edenlerse battı...

Yüce Allah'ın "rahmeti" umumîdir. Ancak, insanların hepsi, bundan aynı derecede istifade etmezler. Bazıları, hidayetin nurlu izini takip ederek "kurtuluşa" erer; bazıları da bunu inkâr ederek "yalan" sayar... Bu husus, Yüce ve Mukaddes Kitabımız'da şöylece belirtilmiştir: "Size, benden hidayet gelir de siz benim o hidayetimin izince giderse, artık onlara bir korku yoktur". (el-Bakara/38). Aksi halde, "O küfredenler, âyetlerimizi yalan sayanlar(a gelince), onlar, ateşin arkadaşlarıdır". (el-Bakara/39).

Yüce dinimize göre, "hidayet umumî olmakla birlikte", Cenab-ı Hak, "müminlere hususî olarak" da yardım eder ve "küfre sapanları" yalnız ve şeytanları ile baş başa bırakır. Bu konuda yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: "Allah, iman edenlerin yardımcısıdır. Onları, karanlıklardan aydınlığa çıkarır. Küfredenlerin dostları da Seylan'dır. O da kendilerini, nurdan (ayırıp) karanlıklara çıkar'. (el-Bakara/257), "yanlıştır" doğru gösterir.

Bu konuda, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat Yolu'nun büyük İmâmı, Ebû Hanife Hazretleri, "Fıkh-ı Ekber"inde şöyle buyururlar: "Allah insanları, küfür ve imandan halî olarak yaratmıştır. Sonra onlara hitap ederek iyilikleri emretmiş ve kötülüklerden nehyetmiştir. Kâfir olan, kendi fiili, Hakk'ı inkâr ve reddetmesi ve Yüce Allah'ın yardımını kesmesi ile küfre sapmıştır. İman eden de kendi fiili, ikrarı, tasdiki ve Yüce Allah'ın muvafakat ve yardımını ile iman etmiştir.

Yüce Allah Âdemoğullarına akıl vermiş, hitap etmiş, imanı emredip küfrü yasaklamıştır. Onlar da O'nun Rab olduğunu ikrar etmişlerdir. Bu onların imanıdır. İşte, insanlar, bu fitrat üzere doğarlar. Bundan sonra küfre sapan bu fitratı bozmuş ve değiştirmiş olur. İman ve tasdik eden de fitratında sebatla ısrar etmiş olur... (Velhasıl) İman ve küfür, kulların fiilleridir"...

Din psikolojisi üzerinde çalışacak ilim adamları, İslâm'ın ortaya koyduğu bu gerçekleri görmek ve tahlil etmek zorundadırlar.

AVRUPA, HİRİSTİYANLIKTAN KOPUYOR MU?

Avrupa'nın hızla Hristiyanlığını kaybetmekte olduğu ^ nu, çoktan beri müşahade ediyorduk. İş, şimdi gizlenemez duruma geldi. Nitekim uzun zaman Vatikan'da "çok etkili güçlerden biri olarak görev yapan ve Papa'dan hemen sonra gelen Avusturyalı Kardinal Franz Konig, dünyaca tanınmış Newsweek dergisinin sorularını cevaplandırırken özet'le şöyle diyor: "Avrupa artık Hristiyanlığını kaybediyor. Katolik kilisesi, bir inanç krizi içindedir. İnançsızlık, bilhassa İrlanda, İtalya ve İspanya'nın bazı bölgelerinde kısmen ve diğer Avrupa ülkelerinde yoğun olarak görülmektedir. Durum, Almanya'da ve merkezî Avrupa'da ümitsizlik verici niteliktedir'. Emekli Kardinal sözlerine şöyle devam ediyor: "Papa 2. Jean Paul'a kilisenin geleceğinin nerde olduğunu sorduğumda, o, "Batı Afrika'da, Güney Amerika'da ve Hindistan'dadır' dedi".

Acaba, Hristiyanlık neden bu duruma düştü? Bu sorunun cevabını "ilgililer" araştırırsanız; biz, sorunun cevabını, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'in ışığında arayacağız. Çünkü, Yüce Allah, bu neticeyi, bundan 1400 yıl önce, Şanlı Peygamberimize haber vermişti. O halde, durumu, kısa paragraflar ve maddeler halinde özetleyelim:

1. Hristiyanların en büyük hatası, "dinde ruhbanlık" ihdas edip "halktan kopmaları", "dini, bir zümrenin tekeline" vermeleridir. Bu hususa Kur'an-ı Kerim'de şöyle işaret edilir: "(Yüce Allah emretmediği halde) Din'de ruhbanlığı ihdas ettikleri"... (Bkz. el-Hadîd/27).

2. Kilise ve Sinagogların, halkın üstünde, ayrı ve imtiyazlı bir sınıfın karargâhı haline getirilmesi, "din adamlarının" insanlara tahakküm etmeye kalkışması, insanları sömürmesi, dini, bir dünya ve ticaret vasıtası haline getirmesi, elde edilen zenginlikler ile insanlar üzerinde çeşitli baskılara gidilmesi... Bu husus, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de şöyle açıklanır: "Ey iman edenler! Şu muhakkak ki, (Yahudî) bilginlerin ve (Hristiyan) rahiplerin birçoğu, bâtıl sebeplerle, insanların mallarını yerler, (insanları) Allah yolundan menederler. Altını ve gümüşü biriktirip de Allah yolunda harcamayanlar (yok mu), işte bunları, pek acıklı bir azap ile müjdele'... (et-Tevbe/34).

3. Gerek "Havra" olsun, gerek "Kilise" olsun, dinin "âlemşümul" karakterini kavrayamadı. Onlar, yüce peygamber tebliğlerini, "kendilerinden önce yaşayan putperest atalarının inançlarına göre" değiştirdiler. Onlar da neredeyse ataları gibi "bir tanrılar ailesi" hayal ettiler, kendilerini ve peygamberlerini "tanrının oğulları" olarak ilân ettiler. Yahudiler, dini "millileştirirken", Hristiyanlar, önce "Greko-Lâtin kültürüne" uygun bir inanç sistemi kurdular; sonra da her millet, "kendi kilisesini kurarak "dinde milliyetçilik" tasladılar. Bu, onların yıkımı oldu.

İşte, bu hususa işaret eden âyet-i kerîme mealleri:

"Yahudiler, Üzeyir, Allah'ın oğludur dedi(ler). Hristiyanlar da Mesîh (İsa), Allah'ın oğludur dedi(ler). Bu, onların, ağızları ile (geveledikleri cahilce) sözleridir ki, (bununla güya), daha evvel küfredenlerin sözlerini taklit ediyorlar". (Kur'an-ı Kerim, et-Tevbe/30).

Kilise'nin en büyük hatalarından biri de "ilmin ve aklın" karşısına çıkması, bir "Kitab-ı Ekber" olan tabiat ve kâinatın gerçekleri

önünde teslim olmaması, kendi "boş inançlarını" her türlü "müşahede" ve "tecrübeye" tercih etmesi, ilmî gerçekleri ortaya koyan kişi ve kuruluşları, en ağır şekilde cezalandırmasıdır. Böylece, bindiği dalı kesen "Kilise", pek yanlış olarak "dîn ile ilmin" birbiri ile uzlaşamayacağı kanaatini beyinlere yerleştirerek kendi helakini hazırlamış, büyük kitleleri "inançsızlığa" itmiştir.

DİĞER DİNLER ÇÖKERKEN İSLÂMİYET'İN DURUMU

Dîne karşı olan bazı çevreler, Hristiyanlığın Avrupa'daki akıbetine bakarak "İslâmiyet"i de böyle çekilip gideceğini ve 100 yıl sonra, bu dînin de etkisini ve gücünü yitireceğini propaganda ederler. Size bu konuda bir örnek vereyim. Türkiye'mizde Ankara'da - Çankaya adlı bir Mason Locası var. Onların 1965 yılında yayınladıkları "Yıllık"ta şöyle deniyor:

Bir düşünce: "Dinlerin doğduğu, tekâmül ettiği, genişlediği ve bir taassup bataklığı içerisine düştüğü ve sonra da toplumdaki haki ki yerini alabildiğini ifade eder. Evrensel iki dîn kuralı olan Hristiyanlık ve İslâmiyet'in de bu safhaları geçirmekte olduğunu... Görmek mümkün oluyor". (Bkz. a.g.e. s. 131). Bunlara göre, İslâm'ın, Hristiyanlığın vardığı noktaya varması için "lâzım gelen 1500 yıllık devre henüz dolmakta"dır. Yani bir asır sonra her şey tamam... Bunun için de seviniyorlar: "Evrensel, birer dîni inanç hüviyetinde olduğunu iddia eden her iki dînin gelişmesindeki bu benzerlik, ilerisi için ümit vericidir", diyorlar. (Bkz. a.g.e. s. 131).

Oysa, korkunç derecede yanılıyorlar. Çünkü, müşahedeler aksini gösteriyor. Görünen odur ki, Hristiyanlık ve benzeri dînler çökerken, İslâm, yepyeni bir periyotla "ayağa kalkmaktadır". Hiç umulmadık noktalarda ve zeminlerde İslâm, bütün ihtişamı ile boy vermekte, İslâm'a ilgi giderek artmaktadır.

"Dinde ruhbanlık yoktur" diyen Şanlı Peygamberin mesajı, bütün dünyayı sarmak üzeredir. Yine "Allah'tan başka ilâh yoktur" diyen yüce İslâmiyet, her gün biraz daha universal karakterini hissettirmekte ve sahte mabutları yıkarak tarihin çöplüğüne göndermektedir. Siyah, beyaz, sarı ve kırmızı demeden bütün ırkları bağrıma basan, dili ve töresi ne olursa olsun, bütün müminleri "kardeş" olarak ilân eden İslâmiyet, kapitalizmin de, komünizmin de, masonizmin de siyonizmin de oyun ve tertiplerini bozmakta, onları, kendilerinin de hayret ettikleri ölçüde sarsıp durmaktadır.

Masonların İslâmiyet'i "içten vurmak" için geliştirmek istedikleri "İslâmî birîr" oyunu da sökmemektedir. Yani, İslâm kılığında ortaya çıkmak isteyen mason biraderleri, Müslümanlar, çok kolayca teşhis ve bertaraf edebilmektedirler.

Artık herkes kafasına İyice yerleştirsün ki, "sahte dinleri", "yanlış inançları" yıkmak belki, şu veya bu ölçüde kolaydır. Allah'ın izni ile mümkün değildir. Çünkü, Kur'ân-i Kerîm'in koruyucusu bizzat Cenab-ı Hak'tır. Bu konuda şöyle buyrulur: "Kur'ân'ı, biz indirdik biz. O'nun koruyuculara da şüphesiz ki, biziz". (el-Hicr/9).

Bugün, her rengi ile emperyalizm, İslâm Dünyası üzerine çullanmış, onu sömürge yapmak ve muhteşem dinleri olan İslâmiyet'i kan ve ateşle boğmak istemektedir. Kapitalizmi, komünizmi, masonizmi, siyonizmi ve her türlü "ateist" cereyanı ile birlikte, İslâm'a yüklenen bu tecavüzün sonunda, hiç şüphemiz yoktur ki, İslâm, bütün ihtişamı ile yeniden bir güneş gibi dünyamızı aydınlatacaktır. "Kâfirler istemese de Yüce Allah nurunu tamamlayacaktır". Bu konuda, hem Şanlı Peygamberimiz'e, hem de Kıyamet'e kadar gelecek bütün müminlere, Yüce Allah'ın şöyle bir müjdesi var: "Allah'ın yardımı ile fetih gelince, sen de insanların dalga dalga, Allah'ın dinine gireceklerini görünce, hemen Rabbinî, hamd ile teşbih et". (en-Nasr/1-3).

Artık herkes görmektedir ki, asrımızın en "mazlum" ve "mağdur" milletleri Müslümanlardır. Yani, artık herkes, kimin "zâlim", kimin "mazlum" olduğunu görmektedir. Müslümanlara güya "tolerans" tavsiye eden "çevreler", her nedense bizzat kendileri, bunu Müslümanlardan esirgemekte, onların kan ve gözyaşları karşısında sadistçe bir zevk duyduklarını bile gizleyememektedirler.

DİNİN YERİNE BAŞKA BİR MÜESSESE İKAME EDİLEMEZ

İnsanın hayatında "ilmin", "güzel sanatların" ve "dinin" çok önemli yeri vardır. Kültür ve medeniyetler, bunlarsız olmaz.

Üstelik bunların yerine başka müesseseler de ikame edemezsiniz. Yani, ilim sahası "ilimsiz", estetik sahası "güzel sanatsız" ve dîn sahası "dînsiz" kalamaz.

Bu sahaları inkâr veya ihmal ederseniz ne olur? Saha, boş kalmaz ama soysuzlaşır. İlmin yerini "şarlatanlık", güzel sanatların yerini "iptidailik ve çirkinlik", dînin yerini "istismar ve boş inançlar"

doldurur. Böylece sadece kültür ve medeniyetiniz çökmekle kalmaz, fert ve cemiyet plânında insanınız işe yaramaz duruma düşer.

Oysa, bütün mesele, insanınızı gerçek ve çağdaş ilmi verilerle donatmakta, güzel sanatların. en mükemmel ürünleri ile kaynaştırıp duygulamakta ve dinlerin en güzeli ve üstünü ile tanıştırap yüceltmektedir. İslâm Dünyası'nın muhteşem tarihini incelediğimizde, ecdadımızın bu işi, 17. asrın sonlarına kadar, en iyi şekilde başarabildiklerini ve özlediğimiz terkiplere ulaşabildiklerini görüyoruz. Allah'a hamd ve şükürler olsun ki, 20. asrın bu son çeyreğinde, bütün İslâm Dünyası'nda, yeniden böyle bir "uyanışın" işaretlerini müşahade etmeye başlamış bulunuyoruz. Şimdi, İslâm Dünyası'nda genç ve iyi yetişmiş "aydın kadrolar".

İslâm'ın ışığında yepyeni bir "rönesansa" hazırlanmaktadırlar. Bu sevindirici gelişmelerin, er geç meyvesini vereceğinden kimsenin şüphesi olmasın.

Bu genç ve iyi yetişmiş "Müslüman Aydınlar", kapitalist ve komünist dünyadaki gelişmeleri, büyük ibret ve dehşetle seyrediyor, "dünden kopan" kitlelerin ve fertlerin korkunç dramını görüyor, büyük bir "felsefe sefaleti" içinde kıvranan yığınların çığlıklarını dinliyor, onların iniltilerini, bedenlerinin ve ruhlarının çırpınışlarını, sapıklıklarını ve çaresizliklerini ürpererek idrak ediyor.

Kapitalizmin ve komünizmin pençesine düşen, çoğunlukla "inançlarını yitiren" genç ve yetişkin kişilerin vicdanında meydana gelen boşluğu ne ile dolduracağını bilemeyen "yöneticiler", çare olarak ortaya koydukları tedbirler ile kendi insanlarını daha da batağa itmektedirler.

Kurdukları "Gençlik Kulüpleri", kısa zamanda yozlaşarak birer fuhuş, uyuşturucu madde ve kumar yuvasına dönüşmekte; gençliğin ve yetişkinlerin boş zamanlarını değerlendirmek için açtıkları "eğlence Yuvaları" ve "Diskotekler", kısa zamanda randevu evlerine taş çıkartacak duruma gelmekte; yine iyi maksatlarla geliştirilmiş olduğunu sandığımız "Kitle Sporları" bile stadyumları, sahaları ve salonları birer arena haline getirmekte; alınan bütün pedagojik tedbirlere rağmen insanlar, "külfetsiz nimet arama" yoluna başvurarak, "sorumluluklardan kaçmakta", aile ve yuva kurmak bile bir mesele olmakta; hak ve hukuk duygusu zayıflığı için, hırsızlık, soygun, rüşvet, suiistimal başını alıp gitmekte; acıma ve sevgi duyguları zayıfladığından, başkalarının ıstırap ve gözyaşları karşısında "vur-dumduymazlık" artmakta; "egoizm" teşkilatlanarak "mafya" ve

"menfaat çetelerine" kaynak olmakta; kendileri zayıfken sizden "insaf", "merhamet" ve "tolerans" isteyen sinsi ve kahpe çevreler; biraz güç buldukları zaman, size karşı "insafsızlığın, merhametsizliğin ve müsamahasızlığın" azamîsini göstererek, en çetin istibdadı kurmakta...

Evet, İslâm Dünyası'nın da bu derecelere düşmemesi ve yıkılması için, "aydını" ve "halkı" ile bütün müminlerin, tıpkı ataları gibi, "ilme, güzel sanatlara ve dîne" sarılarak kendini en ileri hamlelere hazırlaması gereklidir. Herkes bilmelidir ki, bizim kültür ve medeniyetimizi, ayakta tutan bu "üç sütun"dur.

"DİN AFYONDUR" DİYENLERİN ÇELİŞKİLERİ

Komünistlerin fikir babası K. Marx, "Din afyondur" demiş... Onun bu kanaatini paylaşan pek çok sosyalistin yanında, liberal geçinen "ateistler" de var... Yani, bu görüş, "dinsizlerin ortak noktasıdır. Müşahedeler göstermektedir ki, "inanmayanlar", inanmayanlara nazaran daha "mutlu", daha "bir huzur ve sükûn içindedirler". Yine inanmayanlar, inanmayanlara nazaran diğer insanlara karşı daha "müshfik" ve daha "merhametli" davranmakta ve daha fazla "sorumluluk duygusu" taşımaktadırlar.

Yine müşahedeler göstermektedir ki, "inanmayanlar", beden ve ruh sağlığı bakımından daha dengeli ve davranışlarında daha "tedbirli" ve "temkinlidirler. Oysa inançsızlık, insan fitratına uymadığı için, onlar; sürekli olarak "mutsuz", huzursuz ve tedirgin"dirler; cemiyetle irtibatları zayıfladığı için egoist olurlar; onların beden ve ruh sağlıkları her an tehlikeye maruzdur ve çok defa "anti-sosyal" (cemiyete aykırı) tavır ve davranış içindedirler. İntibaksızdırlar; yalnızdırlar; efelik taslamalarına rağmen "mustarip"tirler...

İnançsızlar, "boş bir vicdan" taşımanın acısını sık sık beyinlerinde ve yüreklerinde duyarlar. Bu boşluğu doldurmak için çareler ararlar; olmadık şeylere başvururlar. "Dine afyon" diyen bu gibi kimseler; her ne hikmetse, bizzat kendilerini "afyonla, esrarla, eroinle, kokainle ve alkolle" uyutmaya ve uyuşturmaya yönelirler. Gerçekten de yapılan araştırmalar göstermiştir ki, inançsızlar arasında, bu gibi, uyuşturucu düşkünlerinin sayısı hayli kabarıktır.

Öte yandan, mabetlerden kaçan bu gibi inançsız kimseler, bilhas-sa, kendilerine benzer kimseler bulmak ve onlara içini dökmek için, ne kadar "menfi hâne" varsa oralara koşarlar. Meyhanelerde, esrar

tekkelerinde ve benzeri yerlerde, başlarını masaya koyup ya hüüngür hüüngür ağlayan veya mânâsız kahkahalarla dikkat çekmeye çalışan niceleri var... Bunların arasında "mabetlere" küfredip "meyhanelere" övgü dizen şairlere, "Dîni, en büyük aldanış" ilân edip "Ben içki şişesinde huzur buldum" diyen "düşünörlere"(!) cemiyete isyan eden "toplunculara"... bol bol rastlayabilirsiniz.

Öyle anlaşılıyor ki, "inançsızlar", inançlı kimselerin huzurunu, sükûnunu ve mutluluğunu kıskanıyorlar ve bu kompleks içinde "Dîn afyondur" diyorlar... Aksi halde, "dîne afyon" deyip ondan kaçarak gerçekten "afyon" arayan bu insanların çelişkilerini nasıl izah edeceksiniz? Mabetleri bırakıp kendilerini gerçekten uyuşturan "hane"lere cankurtaran simidi gibi yapışan bu insanların, içine düştükleri lâbirenti görmek gerekir.

Öte yandan, "dînî, marazî bir kaçış mekanizması" biçiminde takdim etmek isteyenler de vardır. Başkalarını bilmem ama İslâmiyet, bir cemiyet ve cemaat dînidir. İnsanları, birbiri ile dostluğa, kardeşliğe ve yakınlığa davet eder.

Cemiyet ile ferdî, birbiri ile kaynaştırır ve bütünleştirir. Bunun yanında hemen belirtmeliyiz ki, sosyologlar, psikologlar, psikiyatristler ve pedagoglar, "inançsızlığın, marazî bir kaçış ve yalnızlaşma mekanizması" olduğu kanaatinde dirler. Yapılan ilmi araştırmalar göstermiştir ki, inançsızlar, genellikle "egosantrik" (kendini merkez sanan), yalnız ve hatta egoist kimselerdir. Bu durumları ile intihara, çıldırmaya ve suça daha yakın durmaktadırlar. Bu konuda o kadar çok eser yazılmış ve müşahede ortaya konmuştur ki, saymakla bitmez.

Biz, yüce ve mukaddes dinimizin ortaya koyduğu muhteşem ölçüyü hatırlayalım: "Hiç inananla, inanmayan bir olur mu?"

İNSANIN DÜNYASI

Bu dünyayı başka canlılar nasıl idrak eder bilmiyorum! Ama görünen odur ki, "insanın dünyası", onlardan çok farklı...

Galiba, bitkilerin ve hayvanların "bir tek dünyası" var da sıra insana gelince işler değişiyor. Hayret ediyorum, şu dünya, ya tabiat ve şu kâinat, aynı anda, idrakime kaç türlü ulaşmaktadır! Bir bakıyorum, duyularımda "müşahhaslaşan" âlem, şuurumda "mücerretleşmektedir. Bir bakıyorum, müdrikemde, "madde ile mânâ",

"kesret ile tevhid", "fanîlik ile ebedîlik", "sınırlılık ile sonsuzluk", "esaret ile ebedîlik", "sınırlılık ile sonsuzluk", "esaret ile hürriyet", "zulüm ile adalet" kavramları yan yana, içice kaynaşıp durmaktadır. Sonra kendi kendime soruyorum, ben acaba hangi dünyada yaşıyorum? Gerçek olan hangisi? Müşahhas mı, mücerret mi? Madde mi, mânâ mı? Kesret mi, tevhid mi? Fanilik mi, ebedîlik mi? Sınırlılık mı, sonsuzluk mu? Esaret mi, hürriyet mi? Zülüm mu, adalet mi? Yarattılan mı, Yaradan mı?... Soru listesi o kadar uzun ki, bitmez...

Bir yanına bakıyorum, orada, ruhumu, hararet farkları içinde kıvranıp duran bir madde ve enerji âleminin "demir pençesinde" inler buluyorum. Diğer yanına bakıyorum, beni, bir mânâ ve tevhid âlemi içinde yücelmekte olan bir hayat hamlesi kuşatmış görüyorum. Yani bir tarafımda "Cehennemler" kaynıyor, diğer tarafımda "Cennetlerin açık kapıları" görünüyor. Bir tarafta madde ve enerji dünyasından, bana alev alev uzanan cehennemî işaretler, diğer tarafta ruhumu cezbeden Cennet kokuları, bu dünyada iken bile hissediliyor. Nitekim, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: "İlm'el yakînî ile bilseydiniz, Cehennem'i görürdünüz. And olsun ki, siz, o ateşi, ayn'el yakînî olarak da mutlaka göreceksiniz". (et-Tekâsür/5-6).

İnsana, bu dünya yetmiyor. Sağından ve solundan başka âlemler ile kuşatılmış durumda... Cennet'in, Cehennem'in ve Araf'ın gölgeleri insan idrakini ve hayatını istila etmiş bulunuyor. Bu sebepten olacak, her cemiyetin sözlüğünde bunlar var... Biz, gerçekten hangi dünyada yaşıyoruz? Yoksa, insan, bu dünya ile öteki dünya arasında bir "köprü" mü? Yoksa, maddem ile bu dünyada, ruhum ile öte dünyada ve nefsim ile de bu "iki dünyanın birleştiği yerde" miyim?...

Galiba yaşamak, ölmek, dirilmek hep bu idrak farkları içinde mânâ kazanmakta... Yani, içice ve akraba manalar... Nitekim Şanlı Peygamberimiz şöyle buyurmuşlardır: "Siz, şimdi uykudasınız, öldüğünüzde uyanacaksınız".

Bu konuda yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de de şöyle buyrulur: "Bu dünya hayatı, bir oyundan ve eğlenceden başka bir şey değildir. Âhiret yurdu(na gelince) şüphesiz ki, o (asıl) hayatın tâ kendisidir; (bunu) bilmiş olsalardı". (el-Ankebut/64). Bazıları, dünyayı ve hayatı, kaba bir idrakle sadece dışından seyretmekle yetinirler. Bu, eşyanın eşyayı seyretmesi gibi muhtevassız bir tavidir. Oysa insan, dünya ve hayata bir de "gönül gözü" ile yönelebilmelidir ve bu mânâ dolu âlemin esrarına vâkıf olmaya çalışmalıdır. "Kabuklan "öze" doğru mesafe almalıdır. O zaman

görür ki, insanın en azından "iki dünyası" vardır. Ama, gafiller de bitkiler ve hayvanlar gibi, kendilerini bir tek dünyanın malı sanırlar. Bu konuda yüce ve mukaddes Kitabımız'da şöyle buyrulur: "Onlar, (bu) dünya hayatından (yalnız bir dış (tarafı) bilirler. Âhiretten ise, onlar, gafillerin tâ kendileridir". (er-Rûm/7).

Evet, İslâm'a göre "ölüm" bile bir "varlık" kıpırdanışıdır ve insan, bu dünyaya sığmamaktadır. İnsanı tanımak için, İslâm'ı tanımak gerekir.

İNSANIN BUNALIMI VE DİN

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de, "Biz, insanı, muhakkak bir sıkıntı içinde yarattık", diye buyrulur. (el-Beled, 4).

Gerçekten de psikiyatristlerin "sıkıntı" (tangoise) adını verdikleri ve "inşirah" (ferahlama) duygusunun zıddı olan bir his, bütün beşer tarihi boyunca, insanoğlunu hiç terk etmemiştir. Âdemoğulları, fert ve cemiyet olarak hep bundan şikâyet etmişlerdir. Yani, bu "sıkıntı", maddî olmaktan ziyade "ruhî"dir.

Hatta ne gariptir ki, insan, dünyaperest oldukça, bu bunalım daha da artmaktadır. Hepinizin de rahatça müşahede ettiği gibi, "dünyaya düşkün" kimselerde ihtiraslar büyümekte, madde karşısında doyumsuzluk artmakta ve bunlar, "deniz suyu içerek susuzluğunu gidermek isteyen kimselere" dönmektedirler.

Oysa kendini ilme, sanata ve dîne adayan ve bir ruhî itminana ulaşan fikir ve gönül adamları, kendilerini hayrete şayan bir huzur ve sükûn içinde bulurlar.

Bilindiği gibi, insanın ruhu, "sonsuzluğa" ve "ölümsüzlüğe" vur-gundur; o, kendi organizmasını bir "ten kafesi" ve dünyayı bir "mah-pes" gibi görür; yine o, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de buyrulduğu üzere, "Allah'a muhtaç"tır. (el-Fâtır/15) ve Allah'a ulaşmadıkça da bu duygu derinleşir.

Görünen odur ki, sonsuzluğa, ölümsüzlüğe, daha doğru Allah'a yol bulamayan insan, kendini bir "hayvan" ve dünyayı bir "yemlik" gibi gördüğü halde, gerçek bir mümin, insanı "eşref-i mahlûkat" ve dünyayı "insanı Allah'a götüren" bir feza gemisi gibi idrak eder. Nitekim günümüz psikanalistleri ve psikiyatristleri de ispat etmişlerdir ki, insan "Allah'tan uzaklaştıkça" ve "mistik tecrübeye yabancılaştıkça" daha fazla bunalmaktadır.

Bazıları, insanı "mutlu kılmak" için, onu "başıboş bırakmayı" uygun bulmuşlar ve buna, kendi akıllarınca da "özgürlük" demişlerdir. Onlar, sanmışlardır ki, insanı bunalıtan şey "içtimâî baskılar" ve "dînî ve ahlâkî sansür" dür. Oysa, ilim adamları ve araştırmacılar aksini ispat etmişlerdir. Artık, herkes görmektedir ki, dînî ve ahlâkî sansürden kaçan cemiyetler, daha fazla bunalıma düşmüştür. Nitekim, bu tip ülkelerde müntehirlerin, akıl ve ruh hastalarının ve suça yönelenlerin çizdiği grafik dehşet vericidir. Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm, insanlığın bu dramını, bundan 1400 yıl önce şöylece haber vermişti: "İnsan, kendini başıboş bırakılacak mı sanır?". (Kıyamet/36).

Şunu kesin olarak bilmek gerekir ki, "Allah'ı unutanlar", gerçekte kendilerini unuturlar. Yani, kendi insanlıklarından, insanlık şerefinden, insan olmanın haysiyetinden ve sorumluluğundan habersiz kalırlar. Kendilerini, sefil, perişan ve rezil bir hayatın içinde bulurlar. Onun için, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de, müminler şöyle ikaz edilir: "Âllah'ı unutmuş, (Allah'ın da) kendilerini, kendilerine unutturduğu kimseler gibi olmayın. Onlar, fasıkların tâ kendileridir". (el-Haşr/19).

Tarih diyor ki, insanlar "Allah'ı unutmadıkları" müddetçe mutlu idiler, birbirlerini seviyor ve iyi işler yapıyorlardı. Fakat ne zaman ki, bunun aksini yaptılar, mutsuz olmakla kalmadılar, dünyayı kan ve gözyaşıma da boğdular. İşte, bu hususlara işaret eden ayet-i kerime mealleri: "Hidayete erdirdiğimiz insanlardan sonra, arkalarından öyle bir nesil geldi ki, namazı bıraktılar, şehvetlerine uydular. İşte bunlar, azgınlıklarının cezasına uğrayacaklardır". (Meryem, 58-59).

Görülüyor ki, insan, "Allah'a" ve "Dine" muhtaçtır. Ona bunları vermezseniz, onu bedbaht edersiniz; bunalımdan bunalıma itersiniz.

İNSANIN YANLIZLIĞI

Hiç şüphesiz "insan", tabiatın ve kâinatın bir parçasıdır. Bu yönü ile ondan ayrı değil... Fakat, daha yakından bakınca "insan" birçok yönleri ile bu tabiata ve kâinata "aykırı" düşen unsurlar da taşımaktadır. Yani, bazı yönleri ile "insan", âdeta, bu dünyaya, bu tabiata ve bu kâinata "yabancı" gözükmemektedir. Galiba "egzistansiyalistler" (varoluşçu filozoflar), başta A. Camus olmak üzere, bunun farkına varmış gibiler.

Oysa, İslâm mütefekkirleri ve bilhassa mutasavvıflar, bu hususu, asırlardan beri fark etmiş ve dile getirmişlerdir. İslâm büyüklerine göre, "insan", sanki "kamışlıktan koparılmış, vatanını ve aşlını özleyen bir ney gibi inlemektedir", yine "o, bu dünyada garip olduğunu" bilmekte ve "ayrılıklardan şikâyet" etmekte, "bu kesret âleminde kaybolup gitmek yerine vuslat duyguları" ile yanıp tutuşmaktadır. Nitekim İslâm mütefekkir ve mutasavvıfları, "vuslatın er geç gerçekleşeceğini" bilirler ve bir bayram sevinci içinde, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'in şu âyet-i kerîmesini sık sık hatırlar: "Hepimizin dönüşü ancak O'nadır". (Yûnus/4).

Yüce ve mukaddes dinimize göre, bütün bu "kesret" ve "ayrılıklar" geçicidir. Bir gün gelecek O'ndan başka her şey helak olacaktır. Nitekim yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de: "O'nun zâtından başka her şey helak olucudur" denmiyor mu? (Bkz. el-Kasas/88).

Birçok Batılı filozof ve fikir adamı, "insanlığın, bu yalnızlığını ve garipliğini" görmüş ve yadırgamalıdır. "Tefekkür hali, tabiata aykırıdır" diyen JJ. Russo, "İnsan, hasta hayvandır" diyen Montaigne, "Din, insanlığın büyük bir yanıltmasıdır" diyen S. Freud ve daha niceleri, işte "insanlığın bu yalnızlığını" anlayamamışlardır. Genellikle materyalistler de bu hataya düşmektedirler. Onlar da insanlardaki birçok tavır ve davranışı, insana göre değil de "eşyanın verilerine" göre değerlendirmeye kalkışınca şaşkına dönmekte, dünyaları allak bullak olmaktadır. İnsanda bulduklarını "eşya teyid etmeyince" insanı suçlamamakta, onu inkâr da yöneltmektedirler. Oysa, "Kendini Arayan İnsan" adlı kitabımızda da ortaya koyduğumuz üzere, insanı, bizzat insandan taşan verilerle izah etmek, insanın bu muhteşem yalnızlığını kavramak şarttır.

Yüce dinimiz İslâm'a göre, "insan yaratılmak", şereflerin en büyüğüdür. Ancak, bunun yanında, büyük sorumluluklar yüklenmek demektir. Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de, apaçık belirtildiğine göre, bu ağır sorumluluğu, yalnız "Âdemoğulları" yüklenmiş, tabiat ve kâinat bundan kaçmıştır. Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de bu husus şöyle belirtilir: "Biz, emaneti, göklere, yere ve dağlara sunduk da onlar, bunu yüklenmekten çekindiler, endişeye düştüler. İnsan (ise) bunu yükledi." (el-Ahzab/72).

İşte, insanın yalnızlığı budur ve bu, ne ihtişamlı yalnızlıktır. Evet, yalnız insandır ki, "zulümden adalete", "cehaletten ilme", "kesretten tevhide", "müşahhasan mücerrede", "esaretten hürriyete", "tabiat-

tan kültüre", "vahşetten medeniyete", "eşyadan tefekküre", "madde-
den mânâya", "çirkinden güzele", "yanlıştan doğruya", "kötüden
iyiye", "sebepten gayeye", "ölümünden ölümsüze", "dünyadan ahirete",
"eserden müessire", "yaratılmıştan Yaradan'a"... Gidebilmektedir. ve
böyle olduğu için insandır.

İslâm'ın bu muhteşem "diyalektikinden" habersiz kişi ve çevreler,
insanı nasıl tanısınlar? Onların, "sakat akılları" onları, sadece inkâra
götürür. İnsanı anlamak için gerçekten Müslüman olmak gerekir.
Çünkü insan, yaratılmışların zirve noktasıdır ve bu ehramın en
üstünde Şanlı Peygamberimiz Hazret-i MUHAMMED oturur. (O'na
binlerce salât ve selâm olsun)

İNSANIN "BİLGİ AÇLIĞI" VE İSLÂM

Canlılar arasında, "cehaletin farkına varan" ve derin bir "bilgi
açlığı" içinde kıvranan tek canlı galiba insandır. Bu sebepten olacak,
yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de, insanın çok cahil
olduğu bildirilir. (Bkz. el-Ahzab/72). İnsandaki "bilgi açlığının"
temel sebebi, işte bu "cehaletin şuuruna varmış" olmasıdır.

Gerçekten de, sanki bütün varlıklar "bilinmek için" yaratılmış da
"bilmek işi" insana verilmiş... Bu yüzden, insanlık âlemi, bitmez
tükenmez bir ihtiras halinde, bilgi edinme, bilgi toplama ve bilgi
mübadele etme çabası içinde didinip durmaktadır. Öğrendikçe,
daha fazla öğrenme ihtiyacı duymakta, bir meçhulü çözdüm
sanırken, binlerce meçhul ortaya çıkmaktadır. İlim öğrenmenin yaşı
ve sınırı yoktur.

Peygamberler de dâhil, hiçbir insan kendini "ilim öğrenmekten
vareste tutamaz". Bu husus Yüce ve Mukaddes Kitabımız'da şöyle
ifadesini bulur: "(Cehaletten) sakın! Çünkü, insan, kendini (ilim
öğrenmek) ihtiyacından vareste gördüğü için azar." (el-Alak/6-7).
Allah'ın yardım ve izni ile bir ilimler okyanusu durumunda bulunan
Şanlı Peygamberimiz'e bile Yüce Allah, şöyle dua etmelerini emir
buyurur: "Allah'ım ilmimi arttır". (Bkz. Taha/114).

Yüce dînimize göre, ilmin sınırı yoktur. Çünkü, yer ve gökler,
tabiat ve kâinat bilinmek için yaratılmıştır. Canlı ve cansız, her var-
lık, bilgi yüklü birer "ilâhî mesaj" olarak insanın idrakine sunulmuş
bulunmaktadır. Nitekim Yüce ve Mukaddes Kitabımız'da şöyle

buyurulur: "Allah'ın göklerde ve yerde yarattığı şeylerde, sakınacak biti kavim için, elbet, birçok ayetler vardır". (Yûnus/6).

Yine yüce dînimizden öğrendiğimize göre, Cenab-ı Hak, insanlara ilim vermek sureti ile onların derecelerini arttırır. Nitekim Kur'an-ı Kerîm'de şöyle buyurulmaktadır.

"... Allah, kendisine ilim verilmiş bulunanların derecelerini arttırır". (el-Mücadele/11). Gerçekten de içtimaî hayatta, insanlar, ilim bakımından farklı dereceleri temsil ederler. Bu husus, yüce ve mukaddes Kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de şöyle ifadesini bulur: "Her ilim sahibinin üstünde, daha iyi bilen vardır". (Yusuf/76).

Yine yüce dînimizden öğrendiğimize göre, "Kör ile gören" (Fatır/19), "Karanlık ile aydınlık" (Fatır/20) ve "Diriler ile ölüler" (Fatır/22) bir olmadığı gibi, "bilenler" ile "bilmeyenler" de bir olmaz.

İslâm Dünyası, bu yüce "İlâhî emirlere" uyarak çalıştığı mutlu dönemlerinde, çok güçlü bir kültür ve medeniyeti temsil ediyordu. Son üç asırdan beri, bu "hayat verici" ölçülere uymayı ihmal edince, düşmanlarının maddî ve manevî boyunduruğuna girdi. Şimdi, İslâm Dünyası, bir taraftan "ideolojik bütünlüğün", diğer taraftan "teknolojik üstünlüğünü" kaybederek ezik ve yenik düşmenin bütün ıstıraplarını yaşamaktadır.

Oysa, İslâm kültür ve medeniyetinde "ilim, sanat ve dîn" içice bir bütünlük ifade ederdi ve yine öyle olmak zorundayız. İslâm'da, her şey her obje, ister canlı olsun, ister cansız olsun, hem "ilmin", hem "sanatın", hem "dînîn" konusudur.

Bir mümin, isterse, meselâ bir "gülü", laboratuvarına götürür, onu orada lif lif, hücre hücre objektif metot ve tekniklerle inceleyebilir, isterse, başka bir zeminde, ondaki bedî (estétique) değerleri keşfederek subjektif bir mesaj olarak değerlendirir; isterse, onu, "Kitab-ı Ekber'in içine konmuş, bir "ilâhî âyet" olarak idrak eder ve "Yüce Tevhidin Sırları" ile heyecanlanır. Israrla belirtelim ki, insanoğlu, böyle bir terbiye almaya ve bu tavırlara ulaşmaya mecburdur. Aksi halde mutlu olamaz...

İNSAN MUHTERİS BİR CANLIDIR

Bütün canlılar "ihtiyaç sahibi"dir. Fakat, görünen odur ki, hiçbir canlı, insan kadar "açgözlü" ve "doyumsuz" değildir. Rahatça görülebilmektedir ki, bütün canlıların ihtiyaçları "içgüdü" veya benzeri bir mekanizma içinde sınırlı kalmaktadır da insanı dizginleyen böyle bir şey yoktur. Şanlı Peygamberimiz'in buyurdıkları gibi: "İnsana, bir vadi dolusu altın verseniz, bir vadi dolusu daha ister". Bu konuda, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de de şöyle buyrulur: "Gerçekten insan, hırsına çok düşkün yaratılmıştır". (Bkz. el-Meâric/19).

"Hırs", insanın fıtratında, tabiatında ve yaradılışında var... Bunu, "hayra" da, "şerre" de kullanmak mümkün... "Hırs", öyle enteresan bir duygudur ki, onunla insanlar hem "büyüyebilir", hem "küçülebilir". Fikir adamları, insanı yücelten ve büyük hedeflere yönelten "doyumsuz isteklere" ve yorulmak bilmez iradeye "passion" adını verirler ki, dehanın doğması için şarttır. Bunun yanında, insanı küçülten, alçaltan, bencil ve dünyaperest yapan hırslar ve ihtiraslar da dünyamızı kan ve gözyaşına boğarlar, her türlü zulmün kaynağı olurlar.

Bütün canlılar, belli bir statü içinde kalarak kendilerine yettikleri halde, sadece insandır ki, kendine verilen ile yetinmemekte, her gün ve her an yeni ihtiyaç ve istekler ile ortaya çıkmaktadır. İnsana sorarsanız, ona, "organizması" bile kâfi gelmemekte, şu Yer Küre, onun ihtiyaçlarına yetmemektedir.

Bu sebepten o, bir taraftan yetersiz organizmasını çeşitli âletlerle, vasıtalarla, makinelerle ve teknolojik buluşlarla takviye edip devleşmek istemekte; bir taraftan da gittikçe küçülen "Yer Küre"yi aşarak kademe kademe "Feza"ya açılmaktadır. Hiç şüphesiz, bu, insana verilmiş üstün bir yetenektir.

Ancak, bilmek gerekir ki, "hırslı yaratılmak" insanın hem "gücü", hem de "zaaf"dır. Çünkü, insan, bununla, dünyanın "en zâlim canlısı" haline gelmektedir.

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'in şu teşhisi, insanın bu yapısını ortaya koyuyor sanırım: "Biz, insanı, en güzel biçimde yarattık, sonra onu, aşağıların aşağısına çevirdik". (er-Rum/4-5). Görünen odur ki, insan, bütün cansız ve canlı varlığın üstünde oturuyorsa, onu, bu yaradılışına borçludur. Yine insan, yerlerde

sürünüyor ve zaman zaman hayvandan daha aşağı seviyelerde bulunuyorsa "çirkin ihtirasları" ve "kapisleri" sebebi iledir.

Gerçekten de bitkilerde ve hayvanlarda "temel ihtiyaclar", içgüdü seviyesinde kalmıştır. Oysa, insanda, bu temel ihtiyaclar, psikolojik ve sosyolojik dinamiklere bağılı olarak büyümüştür. Bu sebepten "nefs-i emmare" sadece insanda mevcuttur.

Dinimiz, "nefs'e zulmedilmeksizin", insanın yüceltilebileceğini ortaya koymuştur. Bu, "nefsi şımartmadan" ve ondaki "duyumsuzluk arzusunu" yüce ve manevî hedeflere yöneltmek biçiminde gerçekleşebilir. Yani, İslâm medeniyeti "maddî ihtiyaclar" ile birlikte "manevî ve ruhî ihtiyacların" da tatmini tarzında bir gelişmeyi esas alır. İnsanın sadece, "maddî zaferler ve fetihler" ile tatmin olmayacağını bilir, onun kafasını, gönlünü ve hırslarını "manevî zaferlere ve fetihlere" de yöneltir. İnsanları, "Kendisi için" istediklerini, mümin kardeşleri için de istemeye" teşvik eder. Bu da büyük "aşk ve sevgi" işidir. Bilmek gerekir ki, insanı "aşksız ve sezgisiz hırslar" perişan eder. Bu sebepten olacak, büyük bir İslâm velisi şöyle buyurur: "Beşeriyet, ne kadar uğraşırsa uğraşsın, sevip sevilmedikçe, ısırap ve felâketten kurtulamaz"

DETERMİNİZM VE FİNALİZM ÜZERİNE

"Determinizm" (illiyet) ve "finalizm" (gaiyyet) insan aklının temel kanunlarından ilk ikisidir. Yahut, insan zihninin, varlıklar arası münasebetleri izah ederken, başvurduğu ve vazgeçemediği iki tavidir. Hiç bir insan yoktur ki, bu iki tavır içinde bulunmasın. İnsanoğlu, olaylar karşısında şu üç soruyu sorabilir: "Neden?", "niçin?" ve "nasıl?". "Neden?" diye sorduğumuz zaman, olayı veya olayları meydana getiren "sebepleri" araştırıyoruz demektir. "Niçin?" diye sorduğumuzda da olayın ve olayların yöneldiği "hedefleri ve gayeleri" öğrenmek istiyoruz. Bunlardan ayrı olarak "Nasıl?" diye sorduğumuzda da olayın veya olayların "cereyan tarzını" merak ediyoruz demektir.

Bir bakıma, "ilim", "sanat", "dîn, ahlâk ve siyaset" hayatımız, zihnimizde beliren bu "üç vaziyet alış" ile çok ilgilidir. Meselâ, şu veya bu cemiyette, bir "inkılâp" veya bir "ihtilâl" mi olmuştur? Hemen aklımıza bu üç soru gelir: "Neden olmuş?", yani bu olayı doğuran sebepler ne? "Niçin olmuş?", yani bu olayın gaye ve hedefleri nedir? "Nasıl olmuş?", yani, olay nasıl gerçekleşmiş veya cereyan etmiş?...

Böylece, birinci soruyu sorarken "determinist", ikinci soruyu sorarken "finalist" ve üçüncü soruyu sorarken "tasvirici" bir tavır almış oluyoruz. Bu noktada hemen belirtmeliyiz ki, "ilim adamları" daha çok birinci tavrı, "dîn, ahlâk ve siyaset adamları" daha çok ikinci tavrı alarak olayı yorumlamayı severler ve "nasıl?" sorusuna cevap ararlar.

Beşerî olayları yorumlarken, "neden, nasıl ve niçin?" sorularının cevaplarını müşahhas olarak yakalamak kolay ve mümkün gözükmektedir. Ancak, tabiat ve kâinat olaylarını, aynı tarzdan açıklamaya kalkışınca, zihnimizin hayli zorlandığını ve işin içinden kolay kolay çıkılamadığını görüyoruz. Meselâ, soralım: "Yağmur neden yağar?", "Yağmur nasıl yağar?" ve "Yağmur niçin yağar?".

Hemen belirtelim ki, "ilim adamları" yağmurun neden ve nasıl yağdığını kolayca tespit edebildikleri halde, yağmurun niçin yağdığını "ilmî prensiplere" sığdıramamakta-dırlar. Bu işi "dîne" bırakmaktadırlar. Gerçekten de "objektivizme" ve "determinizme" bağlı kalarak hüküm vermeyi prensip edinen bir ilim anlayışı, "yağmurun niçin yağdığını" bilemez ve bu konuda "müspet" veya "menfî" bir hüküm veremez. Verirse, sınırları dışına taşmış olur.

Tipki bunun gibi, bugün, bizzat ilmin kendine çizdiği sınırlar içinde kaldıkça "ilim", bitkilerin "neden ve nasıl tohum verdiğini" araştırabilir ve fakat "niçin tohum verdiklerini" inceleyemez. Çünkü, "niçin?" diye sorduğu andan itibaren "determinizm prensibini" bırakmış, "finalist karaktere" girmiş olur. Oysa, bu saha ilmin değil, "dînin, ahlâkın ve benzeri faaliyetler" ile uğraşanların işidir. Gerçek ilim adamı "finalizmi" inkâr etmez, ancak "ilim yaparken" bir müddet için bu tavrını ihmal eder.

Nitekim insan sanatkârken, dîn ve ahlâk adamı iken, eğitimci iken veya politika yaparken her ne kadar "finalist" ise de "determinizmin aklın bir kanunu" olduğunu asla unutmaz. Bunun yanında, determinizmi savunacağım diye, finalizmi ret ve inkâr etmek de asla ilmî olmayan bir tavidir. Bu tabiatın, bu kâinatın, bütün, zaman ve mekânın "gayesiz yaratıldığını" iddia etmek, ilmî tavrın dışına taşmak olur.

Yüce dinîmiz, bütün varlık tezahürlerinin hem sebeplere bağlı olduğunu, hem de "gayesiz" yaratılmadığını ısrarla ortaya koyar. Nasıl ki, insanın kurduğu kültür ve medeniyette, insanın "finalist karakteri" ışıldıyorsa, bütün varlığı ve tabiatı kuşatan "ilâhî irade ve muradı" da inkâr etmek mümkün değildir.

ZAMAN VE YARATMA İRADESİ

Yaşadığımız zaman, gerçekte "itibarî ve izafî bir an"dan ibarettir. "Mazi", geçip gitmiş hatıraları, "istikbal", daha gerçekleşmemiş bir tasavvuru ifade eder. Yani, "mâzî"de, "istikbal"de "şimdiki zamanda" mevcut değildir. Biz, "maziyi", şimdiki zamanın arkasında kalan ve "istikbali", şimdiki zamanın önünde bulunan bir şey olarak vehmederiz, "dün", "bugün" ve "yarın" deriz.

Determinist bir tavır içinde düşünürseniz, sanırsınız ki, "bugünü meydana getiren dündür". Aksine, finalist bir tavır içinde hareket ederseniz, sanırsınız ki, bugünümüz, yarınlarla ilgili ümitlerimiz, plânlarımız ve irademiz tarafından şekillenecektir; yani, sanki "bugünü yapan yarındır". Oysa, gerçekçi bir tavır alırsa, insan zekâsı, rahatça görür ki, "dün"de, "yarın"da "bugün" ile "zamandaş" değildir. Böylece, aynı zamanda mevcut olmayan iki şeyin, birbirini, doğrudan doğruya etkileme şansı yoktur. Yahut "geçmiş zamanın" "şimdiki zamanı" etkileme şansı ile "gelecek zamanın" "şimdiki zamanı" etkileme şansı da yoktur veya aynıdır.

Yüce dinimize göre, zaman, zamanı yaratamaz. Bazılarının sandığı gibi, "bugünü" yaratan ne "dün", ne de "yarın"dır. İçinde yaşadığımız "an", hür bir iradeye bağlı olarak akıp giderken, "dün" ve "yarın" adı verilen iki kanadın hareketlerine tutunur. Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'ân-ı Kerim'e göre, gerçekte "topyekûn zaman", ezelden ebede kadar bütün kıpırdanışları kendi içinde eriten bir tek ilâhî "OL" emrinden ibarettir. Bütün âlem "OL ve OLMA" (kûn feyekun) iradesine bağlı olarak varlık sahnesine çıkar ve kaybolur. Bu konu, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'ân-ı Kerim'de şöyle açıklanır: "O'nun emri, bir şeyi dilediği zaman, ona ancak 'OL' demesinden ibarettir. O da olurur". (Yâsin/82).

Psikologlara göre, "sebepler" geçmiş zamanın, "maksatlar" gelecek zamanın idrak edilmesinden zihinde oluşur. Nitekim yüce dinimiz İslâmiyet de "sebeplere" ve "maksat" kavramlarını inkâr ve ihmal etmez. Hattâ zamanın, geceli ve gündüzlü bir yumak gibi, birbirine sarılarak akıp gittiğini ve bu halin, sürekli bir yardıma iradesini ifade ettiğini belirtir. Şu, ayet-i kerîme mealini birlikte okuyalım: "Arş üzerinde hükümran olan Allah'tır. Durmadan kendini kovalayan gündüze, geceyi, O, bürüyüp örter... Haberin olsun ki, yaratmak da emretmek de O'na mahsustur". (el-Ârif/54).

İnsan idraki, bütün zaman ve mekâna hâkim "bir yaratma iradesini" rahatça sezebilir, hattâ görebilir. Gerçekten de "şimdiki zamanın" arkasındaki "mazi" ile önünde bulunan "istikbal" birer varsayımdan ibaret gözükmektedir. Oysa "şimdiki zamanı" ifade eden "hâl", böylece, yekpare ve hür iradeye bağlı bir "ân" olarak meydana çıkmakta ve "gerçek zamanı" temsil etmektedir. Böyle olunca, "şimdiki zaman", "geçmiş" ve "gelecek" adı verilen "iki kanada sahip" olup ezelden ebede doğru, baş döndürücü bir hızla uçmaktadır.

Şu halde, rahatça iddia edilebilir ki, "determinizm", şimdiki zamanın bir tarafında, "finalizm", diğer tarafında çırpınıp dururken, içinde yaşadığımız "ân", YARATICI İRADEYE tabi olarak yol almaktadır. Yani, artık görmek gerekir ki, içinde yaşadığımız "ân", geçmiş ve gelecek zamandan bağımsız olarak ve hattâ onları da birer vehim halinde kendiyile birlikte sürükleyerek "sonsuzluk âleminde" çırpınmaktadır. İyi düşünülürse, yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'in haber verdiği "OL" emri, "rü'yet mertebesinde" idrak edilebilir, öyle anlaşıyor ki, "determinizm" ve "finalizm" insan idraki için mevcuttur. Allah ise, her iki kavramı da hür ve mutlak olan kendi yüce iradesi içinde eritmiş bulunmaktadır. Bütün mesele, "sebepler" ve "gayeler" perdesi arkasında duran "Yaratma İradesini" görebilmekte...

TABIAT DA, İNSAN DA BAŞIBOŞ DEĞİLDİR

İnsan, "pozitif yorum" yaparken, olayları, geriden gelen zorlamalarla (sebeplerle) açıklamaya çalışır. Bunun ötesinde, insan, "güzel sanat" hamleleri içinde iken, "eğitim ve öğretim" faaliyetlerini düzenlerken, idealist bir siyaset adamı olarak "cemiyetin geleceği" etrafında düşünürken, bir "dîn ve ahlâk adamı" olarak plânlar yaparken, ister istemez "finalist" (gayeci)dir ve faaliyetlerini, ileride duran "hedef ve maksatlara göre" tayin etmek zorundadır.

Kaldı ki, insanoğlu, bütün tarihi boyunca, ortaya koyduğu kültür ve medeniyeti ile içinde doğup büyüdüğü bu âlemin, bir "sebepler ve maksatlar silsilesi" içinde oluşmakta olduğunu görüp durmaktadır. Yani, Âdemoğulları, kendi hayatlarında "sebepler" kadar, "maksatların" da rol oynadığını apaçık müşahade etmektedirler.

Yüce dînimiz İslâm'a göre, ne insan, ne de tabiat "başıboştur". Bunlar, hem "sebepsiz", hem "maksatsız" yaratılmamıştır. Bu konuda

Yüce ve Mukaddes Kitabımız'da şöyle buyrulur: "... Güneş'i, Ay'ı O, teshir etmiştir ki, bunların her biri, belli bir vakte kadar seyir ve cereyan eder. Her işi, yerli yerinde O, tedbir eder; âyetleri O açıklar". (er-Râd/2).

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'den apaçık öğreniyoruz ki, bu âlemi, "tesadüflerin bir sonucu" zannetmek veya bu âlemin "maksatsız yaratıldığını" iddia etmek "küfür"dür. Bu konuda Yüce ve Mukaddes Kitabımız'da şöyle buyrulur: "O göğü, o yeri ve bunların arasında bulunan şeyleri, biz, boşuna yaratmadık. Bu, o küfür edenlerin zannıdır". (Sad/27).

Gerçekten de insanın, tabiatın ve kâinatın yaratılışı boşuna değildir. Dikkatli bir göz ve uyanık bir kalp orada çok şey görebilir. Nitekim Kur'an-ı Kerîm'de şöyle buyrulur: "Elbette, bunlarda, fikir ve feraseti olanlar için ibretler vardır." (el-Hicr/75).

Yüce dinimize göre, insan da "başiboş" yaratılmamıştır. İnsanın da bu dünyada "vazifeleri" ve "sorumlulukları" vardır. O da bir maksat için yaratılmıştır. Bazılarının kendilerini "başiboş" sanmaları, Allah'ın kendilerine yüklediği "vazife" ve "sorumluluktan" kaçmaya çalışmaları boş bir vehimdir. Bu konuda Kur'an-ı Kerîm'de şöyle buyrulur: "İnsan, kendinin başiboş bırakılacağını mı sanır". (el-Kiyamet/36).

Yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de apaçık buyrulduğuna göre, Cenabı-ı Hak, "insanları, sadece, kendine kulluk etmeleri" (ez-Zâriyat/56) ve "Allah'tan başkasına kulluk etmemeleri" (İsrâ/22-23) için yaratmıştır. Bu, insanın şerefini kurtarmak ve onu yüceltmek demektir. Bugün, objektif ve subjektif tanrılar karşısında "rükû" ve "secde" eden zavallı putperestler, şu veya bu şahsı tanrılaştırıp önünde boyun eğenler, hep gerçek YARATAN'dan habersiz ve Yüce İslâm'dan nasibini almamış bahtsızlardır.

Yüce dinimize göre, insanın en önemli vazifesi, "Allah'tan başka ilâh edinmemek", "kendi fitratına uygun olan din ile şereflenmek" ve bu maksat ile "cihad etmektir. Bütün bu hususlar, Yüce ve Mukaddes Kitabımız'da şöyle ifade edilir: "Allah ile birlikte diğer bir tanrı edinme, sonra kınanmış ve kendi başına bırakılmış olursun. Rabbin, kesin olarak şunu ister, kendinden başkasına kulluk etmeyin". (İsrâ/22-23). "Kim, İslâm'dan başka bir dîn ararsa, asla kabul edilmeyecektir ve o, Âhiret'te de en büyük zarara uğrayanlardan"dır". (Âl-i İmran/85).

TEKNOLOJİK ZAFERLER VE ÖTESİ

Çeşitli vesilelerle belirttiğimiz gibi, insan, tabiatla yetinmeyen, çevresini ve kendini değiştirerek "kültüre ulaşan" bir canlıdır. Zaten, kültür, bir "antropo-sosyal" değer olarak, tamamı ile "insan eli" ile meydana getirilmiş şeyler demektir. Bugün, sahip olduğumuz bütün kültür ve medeniyet değerleri, insanın elinden çıkmaktadır.

İnsanoğlu, sahip olduğu üstün kaabiliyetler ile bugün, bazen "hayranlıkla", bazen "dehşetle" seyrettiğimiz "teknolojik zaferlere" ulaşmıştır. İlmin her dalında ve hayatın her sahasında, akla hayale sığmaz keşifler, buluşlar, vasıtalar, metodlar ve teknikler birbirini kovalarken, insanoğlu, Arz'a sığmaz bir heyecan içinde, karanlık ve soğuk derinliklere doğru açılmaktadır. Yani, insanoğlu, kültür ve medeniyetini bir taraftan okyanusların altına, bir taraftan da fezaya doğru genişletmektedir. Hiç şüphesiz, bu gelişmelerin, insanın lehine olan 'müspet yönleri" olduğu gibi, insanın aleyhine olan "menfi yönleri" de var... Kim, elde edilen "teknolojik zaferlerin" insan hayatına getirdiği kolaylıkları, verimliliği, sür'ati ve başarıyı inkâr edebilir? Karada, denizlerde ve göklerde gerçekleştirdiği hamleleri ile beşeriyet, gerçekten de yaratılmışların "en güçlüsü" olduğunu bilfiil ortaya koymuştur.

Bunun yanında, teknolojik zaferlerin bir de "menfi bir faturası" vardır. Beşeriyet, bunun da farkındadır. Şimdi, milyarlarca insan, "nükleer bir savaş" ihtimalinin ecel terlerini dökmekte, "şimik ve biyolojik bir savaşın" hayali ile ürpermektedir. Öte yandan, bütün cemiyetleri, teknolojik açıdan aynı seviyede olmayışları da büyük bir tehlikeye dönüşmüş, bu konuda "zayıf ve geri kalmış olan gruplar", güçlüler karşısında daha kolay "boyun eğer" duruma gelmiştir. Bu vakıa, emperyalist güçleri şımartmış, "yeni sömürgecilerin" işlerini kolaylaştırmıştır. Afganistan'daki mücahitler, Filistin'deki Arap mülteciler, Afrika'daki siyah insanlar, Bulgaristan'daki ve Rusya'daki Türkler, istedikleri kadar haklı olsunlar, madem ki, "teknolojik bakımdan geri kalmış cemiyetlerdir", o halde güçleninceye kadar kan ve gözyaşı akıtacaklardır.

Görünen odur ki, manevî ve vicdanî değerlerden yoksun, bir teknolojik zafer, insanı, daha fazla bedbaht etmektedir. Böyle bir başarı, karalara, denizlere ve göklere "fesat" getirir ve insana olmadık "acıları tattırır". Kim bilir, belki, bu "fesat" ve "acılar",

insanoğluna, bir gün, daha dengeli bir gelişmenin kapısını aralayabilir? Bakınız, bu konuda yüce ve mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerîm'de ne buyuruluyor: "İnsanların, kendi ellerinin kazandığı şeyler yüzünden karada, denizde (ve şimdi göklerde) fesat belirdi; (Allah diler) ki, yaptıklarının bir kısmını onlara tattırsın. Olur ki, rucû ederler. De ki, Arz'da dolaşın da daha evvel geçenlerin akıbeti nice oldu görün. Onların çoğu müşriklerdi". (Bkz.Rûm/41, 42).

Demek ki, bizden önce yaşayan birçok kültür ve medeniyet de gerçek manası ile özlediğimiz dengeyi kuramadığı için yıkılıp gitmişti. İnsanın maddî ve manevî ihtiyaçlarını karşılayamayan ve insanları sadece bir madde boğuşmasına iten cemiyetler, hep kurdukları "yanlış medeniyetler" yüzünden helak olmuşlardı... Bizim de o duruma düşmemek için uyanmamız gerekiyordu. Evet, yüce ve mukaddes Kitabımız'ın ihtarı bu idi.

HAYDİ, YÜZÜNÜ DOSDOĞRU DÎNE ÇEVİR". (er-Rum/43).

İKİNCİ CİLDİN SONU

